

**ETKİLİ VIDEO DERS ÇEKİM VE TASARIM
SÜRECİNİN İNCELENMESİ:
BİR MODEL ÖNERİSİ**

Asiye ATA

**Doktora Tezi
Temel İletişim Bilimleri Anabilim Dalı
Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir ATİK
2017
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

Asiye ATA

**ETKİLİ VIDEO DERS ÇEKİM VE TASARIM SÜRECİNİN
İNCELENMESİ: BİR MODEL ÖNERİSİ**

DOKTORA TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir ATİK**

ERZURUM - 2017

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ BEYAN FORMU

04/10/2017

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "Etkili Video Ders Çekim ve Tasarım Sürecinin İncelenmesi: Bir Model Önerisi " adlı tezin/~~raporun~~ tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/~~raporunun~~ kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☒ Tezimin/Raporumun 1 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporunun tamamı her yerden erişime açılabilir.

04.10.2017

Asiye ATA

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

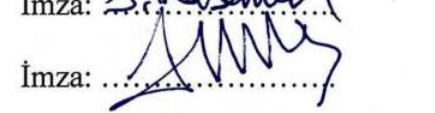

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yrd.Doç.Dr. Abdulkadir ATİK danışmanlığında, Asiye ATA tarafından hazırlanan bu çalışma 04/10/2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Temel İletişim Bilimleri Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Suat GEZGİN
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Uğur YAVUZ
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Hasan KARAL
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Selçuk KARAMAN
Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr. Abdulkadir ATİK

İmza:
İmza:
İmza:
İmza:
İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 04 /10/2017

Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	XI
ABSTRACT	XII
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	XIII
TABLolar DİZİNİ	XV
ŞEKİLLER DİZİNİ	XVII
RESİMLER DİZİNİ	XVIII
ÖNSÖZ.....	XIX

GİRİŞ

I. ÇALIŞMANIN KONUSU VE PROBLEMİ	1
II. ÇALIŞMANIN AMACI	5
III. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
IV. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	11

BİRİNCİ BÖLÜM VİDEO OLGUSU

1.1. ONTOLOJİK AÇIDAN GÖRÜNTÜ VE GÖRSEL ÖGELERİN EGEMENLİĞİ.....	15
1.2. GÖRSEL BİR İLETİŞİM FORMU OLARAK VİDEO	21
1.2.1. Tanım ve Gelişim Süreci.....	21
1.2.2. Videonun Özellikleri	28
1.2.3. Videonun Kullanıldığı Ortamlar	32

İKİNCİ BÖLÜM

ÖĞRETİMSEL BİR ARAÇ VE ORTAM OLARAK VİDEO DERS

2.1. GÖRSEL VE İŞİTSEL MATERYALLERİN ÖĞRENMEDEKİ ROLÜ	34
2.2. KİTLESEL MEDYADA GÖRSEL VE İŞİTSEL MATERYAL KULLANIMI.....	37
2.3. VİDEO DERS OLGUSU	48
2.3.1. İşlevsel ve İletişimsel Bir Araç Olarak Video Ders ve Özellikleri	48

2.3.2. Öğrenmede Video Kullanım Alanları	59
2.4. İNTERNET ORTAMINDA VIDEO DERS KULLANIMI	64
2.4.1. Açık ve Uzaktan Eğitimde Video Kullanımı	68
2.4.2. Açık Ders Kaynakları	70
2.4.3. MOOC'lar	71
2.4.4. Sosyal Medya Siteleri.....	73
2.4.5. Video Paylaşım Siteleri	75
2.3.5.1. YouTube	77

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VIDEO DERSİN TASARIM SÜRECİ

3.1. VIDEO DERS TASARIMININ ARKA PLANI	85
3.1.1. Videonun Ana İlkeleri	87
3.1.2. İzleyici-Video İlişkisi Bağlamında Videonun Öğrenmedeki Rolü	90
3.1.3. Dijital Medyayla Birlikte Değişen İzleyici Profili: ‘Yeni İzleyiciler’	97
3.2. VIDEO DERSİN BİLEŞENLERİ	102
3.2.1. Görsel Bileşen	104
3.2.1.1. Görsel Bir Anlatıda Kameranın Kullanımı.....	105
3.2.1.2. Görsel Bir Anlatıda Kurgu Teknikleri.....	108
3.2.1.3. Görsel Bir Anlatıda Mekân Kullanımı	112
3.2.1.4. Görsel Bir Anlatıda Anlatıcı.....	113
3.2.2. Ses Bileşeni	116
3.2.2.1. Sesin Önemi.....	116
3.2.2.1.1. Görsel Bir Anlatıda Sesin Kullanımı	120
3.2.3. Görsel Bir Anlatıda Sözü'nün Kullanılması.....	121
3.2.4. Görsel Bir Anlatıda Müziğin Kullanımı.....	124
3.2.5. Görsel Bir Anlatıda Ses Efektinin Kullanılması	129
3.2.6. Görsel Bir Anlatıda Doğal Seslerin Kullanımı	131
3.2.7. Bir Video Derste Öğretimsel Özelliklerin Kullanımı	131
3.2.7.1. Pedagojik Yaklaşımın Uygunluk (Öğretim İlkeleri).....	131
3.2.7.2. Multimedya Prensipleri (Çoklu Ortam İlkeleri)	134
3.2.7.3. Görsel Tasarıma Uygunluk.....	136

3.2.7.3.1. Görsel Materyalleri Tasarlama Süreci	136

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ETKİLİ VIDEO DERS ÇEKİM VE TASARIM SÜRECİNİN İNCELENMESİ: BİR MODEL ÖNERİSİ

4.1. YÖNTEM.....	143
4.1.1. Doküman Analizinin Aşamaları	144
4.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....	145
4.2.1. Dünyanın En İyi Üniversitelerini Belirleme Sürecinde Sıralamalar ve Nedenleri	146
4.2.2. Video Dersleri Belirleme Süreci	149
4.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	150
4.3.1. Yapılandırılmış Gözlem Formu Geliştirme Süreci	150
4.3.1.1. Alan Yazın Taraması	152
4.3.1.2. Örnek Videoların İncelenmesi.....	152
4.3.1.3. Madde Havuzunun Oluşturulması	152
4.3.1.4. Uzman Görüşlerinin Alınması.....	153
4.3.1.5. Yapılandırılmış Gözlem Formunun Düzenlenmesi.....	153
4.3.1.6. Yapılandırılmış Gözlem Formunun Uygulanması	155
4.3.1.7. Yapılandırılmış Gözlem Formu Madde Tanımları.....	156
4.4. VERİ ANALİZİ.....	169
4.4.1. Harvard Üniversitesine Ait Video Dersin Analizi	170
4.4.1.1. Üniversitenin Medya Uygulamaları	170
4.4.1.2. Üniversitenin Video Uygulamaları.....	171
4.4.1.3. Harvard Üniversitesi'ne Ait Video Dersin Veri Analizi	172
4.4.1.3.1. Video Dersin Künyesi.....	172
4.4.1.3.2. Görsel Veri Analizi.....	172
4.4.1.3.2.1. Kamera Kullanımı.....	173
4.4.1.3.2.2. Kurgu Teknikleri.....	177
4.4.1.3.2.3. Mekân Kullanımı	179
4.4.1.3.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler.....	181
4.4.1.3.2.5. İşitsel Veri Analizi	182

4.4.1.3.2.6. Söz.....	182
4.4.1.3.2.7. Müzik Kullanımı.....	184
4.4.1.3.2.8. Ses Efektleri	185
4.4.1.3.2.9. Doğal Sesler	185
4.4.1.3.2.10. Öğretimsel Veri Analizi.....	187
4.4.1.3.2.11. Derse Eklenen Unsurlar	187
4.4.1.3.2.12. Derse Eklenen Görsel Unsurların Biçimsel Yapıları	191
4.4.1.3.2.13. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi	192
4.4.1.3.2.14. Dersin Süresi.....	193
4.4.2. Stanford Üniversitesine Ait Video Dersin Analizi.....	193
4.4.2.1. Üniversitenin Medya Uygulamaları	193
4.4.2.2. Üniversitenin Video Uygulamaları.....	194
4.4.2.3. Stanford Üniversitesine Ait Video Dersin Veri Analizi.....	195
4.4.2.3.1. Video Dersin Künyesi.....	195
4.4.2.3.2. Görsel Veri Analizi.....	195
4.4.2.3.2.1. Kamera Kullanımı.....	196
4.4.2.3.2.2. Kurgu Teknikleri.....	200
4.4.2.3.2.3. Mekân Kullanımı	202
4.4.2.3.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler.....	203
4.4.2.3.2.5. Söz.....	206
4.4.2.3.2.6. Müziğin Kullanımı.....	208
4.4.2.3.2.7. Ses Efektleri	209
4.4.2.3.2.8. Doğal Sesler	209
4.4.2.3.3. Öğretimsel Veri Analizi.....	210
4.4.2.3.3.1. Derse Eklenen Unsurlar	210
4.4.2.3.3.2. Derse Eklenen Unsurların Biçimsel Yapıları	213
4.4.2.3.3.3. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi	213
4.4.2.3.3.4. Dersin Süresi.....	214
4.4.3. California Üniversitesi-Berkeley'e Ait Video Dersin Analizi	214
4.4.3.1. Üniversitenin Medya Uygulamaları	214
4.4.3.2. Üniversitenin Video Uygulamaları.....	215
4.4.3.3. California Üniversitesi-Berkeley'e Ait Video Dersin Veri Analizi	216

4.4.3.3.1. Video Dersin Künyesi.....	216
4.4.3.3.2. Görsel Veri Analizi.....	216
4.4.3.3.2.1. Kamera Kullanımı.....	217
4.4.2.6.2.2. Kurgu Teknikleri.....	221
4.4.2.6.2.3. Mekân Kullanımı	224
4.4.2.6.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler.....	225
4.4.2.6.3. İşitsel Veri Analizi	226
4.4.2.6.3.1. Söz.....	227
4.4.2.6.3.2. Müziğin Kullanımı.....	228
4.4.2.6.3.3. Ses Efektleri	230
4.4.2.6.3.4. Doğal Sesler	230
4.4.2.6.4. Öğretimsel Veri Analizi.....	231
4.4.2.6.4.1. Derse Eklenen Unsurlar	232
4.4.2.6.4.2. Derse Eklenen Unsurların Biçimsel Yapıları.....	236
4.4.2.6.4.3. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi	237
4.4.2.6.4.4. Dersin Süresi	238
4.4.3. Cambridge Üniversitesine Ait Video Dersin Analizi.....	238
4.4.3.1. Üniversitenin Medya Uygulamaları	238
4.4.3.2. Üniversitenin Video Uygulamaları.....	239
4.4.3.3. Cambridge Üniversitesine Ait Video Dersin Veri Analizi.....	239
4.4.3.3.1. Video Dersin Künyesi.....	239
4.4.3.3.2. Görsel Veri Analizi.....	240
4.4.3.3.2.1. Kamera Kullanımı.....	241
4.4.3.3.2.2. Kurgu Teknikleri.....	245
4.4.3.3.2.3. Mekân Kullanımı	246
4.4.3.3.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler.....	248
4.4.3.3.2.5. İşitsel Veri Analizi	250
4.4.3.3.2.6. Söz.....	250
4.4.3.3.2.7. Müziğin Kullanımı.....	252
4.4.3.3.2.8. Ses Efektleri	253
4.4.3.3.2.9. Doğal Sesler	253
4.4.3.3.3. Öğretimsel Veri Analizi.....	254

4.4.3.3.3.1. Derse Eklenen Unsurlar	254
4.4.3.3.3.2. Derse Eklenen Unsurların Biçimsel Yapıları.....	258
4.4.3.3.3.3. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi	259
4.4.3.3.3.4. Dersin Süresi	259
4.4.4. Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'ne (MIT) Ait Video Dersin Analizi	259
4.4.4.1. Enstitünün Medya Uygulamaları.....	260
4.4.4.2. Enstitünün Video Uygulamaları	261
4.4.4.3. Massachusetts Teknoloji Enstitüsüne (MIT) Ait Video Dersin Veri Analizi	262
4.4.4.3.1. Video Dersin Künyesi.....	262
4.4.4.3.2. Görsel Veri Analizi.....	262
4.4.4.3.2.1. Kamera Kullanımı.....	263
4.4.4.3.2.2. Kurgu Teknikleri.....	266
4.4.4.3.2.3. Mekân Kullanımı	267
4.4.4.3.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler.....	269
4.4.4.3.2.5. İşitsel Veri Analizi	269
4.4.4.3.2.6. Söz.....	270
4.4.4.3.2.7. Müziğin Kullanımı.....	272
4.4.4.3.2.8. Ses Efekti	272
4.4.4.3.2.9. Doğal Sesler	273
4.4.4.3.2.10. Öğretimsel Veri Analizi	273
4.4.4.3.2.11. Derse Eklenen Unsurlar	273
4.4.4.3.2.12. Derse Eklenen Görsel Unsurların Biçimsel Yapıları	279
4.4.4.3.2.13. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi	280
4.4.4.3.2.14. Dersin Süresi	281
4.4.5. Princeton Üniversitesi Ait Video Dersin Analizi	281
4.4.5.1. Üniversitenin Medya Uygulamaları	281
4.4.6. Üniversitenin Video Uygulamaları	282
4.4.6.1. Princeton Üniversitesi Ait Video Dersin Analizi	283
4.4.6.1.1. Video Dersin Künyesi.....	283
4.4.6.1.2. Görsel Veri Analizi.....	283
4.4.6.1.2.1. Kamera Kullanımı.....	284

4.4.6.1.2.2. Kurgu Teknikleri.....	291
4.4.6.1.2.3. Mekân Kullanımı	294
4.4.6.1.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler.....	296
4.4.6.1.3. İşitsel Veri Analizi	298
4.4.6.1.3.1. Söz.....	299
4.4.6.1.3.2. Müziğin Kullanımı.....	301
4.4.6.1.3.3. Ses Efektleri	303
4.4.6.1.3.4. Doğal Sesler	303
4.4.6.1.4. Öğretimsel Veri Analizi.....	303
4.4.6.1.4.1. Derse Eklenen Unsurlar	304
4.4.6.1.4.2. Derse Eklenen Unsurların Biçimsel Yapıları.....	309
4.4.6.1.4.3. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi	309
4.4.6.1.4.4. Dersin Süresi	310
4.4.7. Oxford Üniversitesine Ait Video Dersin Analizi	310
4.4.7.1. Üniversitenin Medya Uygulamaları	311
4.4.7.2. Üniversitenin Video Uygulamaları.....	312
4.4.7.3. Oxford Üniversitesine Ait Video Dersin Analizi	312
4.4.7.3.1. Video Dersin Künyesi.....	312
4.4.7.3.2. Görsel Veri Analizi.....	313
4.4.7.3.2.1. Kamera Kullanımı.....	315
4.4.7.3.2.2. Kurgu Teknikleri.....	318
4.4.7.3.2.3. Mekân Kullanımı	320
4.4.7.3.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler.....	322
4.4.7.3.3. İşitsel Veri Analizi	323
4.4.7.3.3.1. Söz.....	323
4.4.7.3.3.2. Müziğin Kullanımı.....	325
4.4.7.3.3.3. Ses Efektleri	326
4.4.7.3.3.4. Doğal Sesler	326
4.4.7.3.4. Öğretimsel Veri Analizi.....	328
4.4.7.3.4.1. Derse Eklenen Unsurlar	328
4.4.7.3.4.2. Derse Eklenen Unsurların Biçimsel Yapıları.....	332
4.4.7.3.4.3. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi	332

4.4.7.3.4.4. Dersin Süresi	333
4.4.8. California Teknoloji Enstitüsüne (CALTECH) Ait Video Dersin Analizi	333
4.4.8.1. Enstitünün Medya Uygulamaları	333
4.4.8.1.2. Enstitünün Video Uygulamaları	334
4.4.8.2. California Teknoloji Enstitüsüne Ait Video Dersin Analizi	335
4.4.8.2.1. Video Dersin Künyesi	335
4.4.8.2.2. Görsel Veri Analizi	335
4.4.8.2.2.1. Kamera Kullanımı	336
4.4.8.2.2.2. Kurgu Teknikleri	339
4.4.8.2.2.3. Mekân Kullanımı	341
4.4.8.2.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler	342
4.4.8.2.3. İşitsel Veri Analizi	343
4.4.8.2.3.1. Söz	344
4.4.8.2.3.2. Müziğin Kullanımı	345
4.4.8.2.3.3. Ses Efektleri	346
4.4.8.2.3.4. Doğal Sesler	346
4.4.8.2.4. Öğretimsel Veri Analizi	346
4.4.8.2.4.1. Derse Eklenen Unsurlar	347
4.4.8.2.4.2. Derse Eklenen Görsel Unsurların Biçimsel Yapıları	350
4.4.8.2.4.3. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi	350
4.4.8.2.4.4. Dersin Süresi	351
4.4.9. Columbia Üniversitesine Ait Video Dersin Analizi	351
4.4.9.1. Üniversitenin Medya Uygulamaları	351
4.4.9.2. Üniversitenin Video Uygulamaları	352
4.4.9.3. Columbia Üniversitesi'ne Ait Video Dersin Analizi	353
4.4.9.3.1. Videonun Künyesi	353
4.4.9.3.2. Görsel Veri Analizi	353
4.4.9.3.2.1. Kamera Kullanımı	354
4.4.9.3.2.2. Kurgu Teknikleri	358
4.4.9.3.2.3. Mekân Kullanımı	359
4.4.9.3.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler	361
4.4.9.3.3. İşitsel Veri Analizi	362

4.4.9.3.3.1. Söz.....	362
4.4.9.3.3.2. Müzik Kullanımı.....	364
4.4.9.3.3.3. Ses Efektleri	365
4.4.9.3.3.4. Doğal Sesler	365
4.4.9.3.4. Öğretimsel Veri Analizi.....	365
4.4.9.3.4.1. Derse Eklenen Unsurlar	366
4.4.9.3.4.2. Derse Eklenen Unsurların Biçimsel Yapıları.....	369
4.4.9.3.4.3. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi	370
4.4.9.3.4.4. Dersin Süresi	370
4.4.10. Chicago Üniversitesine Ait Video Dersin Analizi	371
4.4.10.1. Üniversitenin Medya Uygulamaları	371
4.4.10.2. Üniversitenin Video Uygulamaları.....	372
4.4.10.3. Chicago Üniversitesi'ne Ait Video Dersin Analizi	373
4.4.10.3.1. Video Dersin Künyesi.....	373
4.4.10.3.2. Görsel Veri Analizi.....	374
4.4.10.3.3.1. Kamera Kullanımı.....	375
4.4.10.3.3.2. Kurgu Teknikleri.....	376
4.4.10.3.3.3. Mekân Kullanımı	378
4.4.10.3.3.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler.....	379
4.4.10.3.4. İşitsel Veri Analizi	380
4.4.10.3.4.1. Söz.....	380
4.4.10.3.4.2. Müziğin Kullanımı.....	381
4.4.10.3.4.3. Ses Efektleri	382
4.4.10.3.4.4. Doğal Sesler	382
4.4.10.3.5. Öğretimsel Veri Analizi.....	383
4.4.10.3.5.1. Derse Eklenen Unsurlar	383
4.4.10.3.5.2. Derse Eklenen Görsel Unsurların Biçimsel Yapıları	385
4.4.10.3.5.3. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi	386
4.4.10.3.5.4. Dersin Süresi	386
4.5. BULGULAR.....	387
4.5.1. Görsel Veri Analizine Göre Video Derslerin Genel Değerlendirilmesi	389
4.5.2. İşitsel Veri Analizine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi	398

4.5.3. Öğretimsel Veri Analizine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi	401
4.6. VERİ ANALİZLERDEN ÇIKARILAN VIDEO DERS İLKELERİ VE ANLATI OLUŞTURMAYA KATKILARI	405
4.6.1. Anlatı ve Video Ders İlkeleri	405
4.7. BELİRLENEN “ETKİLİ VIDEO DERS İLKELERİ”NE GÖRE VIDEO DERSLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	412
4.7.1. Görsel Etki İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi	412
4.7.2. Hareketlilik İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi.....	418
4.7.3. Dikkat Çekicilik İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi	421
4.7.4. Açıklık İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi.....	427
4.7.5. İnandırıcılık İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi	432
4.7.6. Uyumluluk İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi	436
4.7.7. Kısıklık İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi	442
4.7.8. Hedefe Görelik İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi	444
4.7.9. Etkileşimlilik İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi	447
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	449
KAYNAKÇA	464
EKLER.....	484
EK 1. Yapılandırılmış Gözlem Formları	484
ÖZGEÇMİŞ.....	486

ÖZET

DOKTORA TEZİ

ETKİLİ VIDEO DERS ÇEKİM VE TASARIM SÜRECİNİN İNCELENMESİ:
BİR MODEL ÖNERİSİ

Asiye ATA

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir ATİK

2017, 478 sayfa

Jüri: Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir ATİK (Danışman)

Prof. Dr. Uğur YAVUZ

Prof. Dr. Suat GEZGİN

Prof. Dr. Hasan KARAL

Doç. Dr. Selçuk KARAMAN

Yeni medyayla birlikte video, fotoğraf, resim, grafik gibi görsel materyalin kullanım alanı ve etkinliği daha da artmıştır. Bu süreçte özellikle her türlü yazılı, görsel, işitsel ögeyi değerlendirme kapasitesine sahip olan videonun çok daha etkin ve yaygın bir iletişim formuna dönüştüğü söylenebilir. Yeni medyanın sağladığı avantajlar videoyu; planlı, amaçlı ve kontrollü bir süreç olan eğitim-öğretimin de önemli bir parçası hâline getirmiştir. Bu süreçte video yardımcı bir ders materyali olmanın ötesine geçerek, etkili bir eğitim-öğretim materyali ve ortamına dönüşmüştür.

Bir iletişim formu olarak gelişen ve her türlü yazılı, görsel, işitsel materyalin kullanımına olanak sağlayan videonun nasıl etkili bir ders materyali ve ortamına dönüşebileceği sorunsalı üzerine sistematize edilen bu çalışmada nitelikli bir video dersin, çekim ve tasarım süreci incelenmektedir. Çalışmanın sonunda ortaya çıkan etkili video ders model önerisi, başta eğitimciler ve iletişimciler olmak üzere videonun öğretimsel yönüyle ilgilenen herkes için önem taşımaktadır. Çalışmada görüntü sosyolojisinden hareketle videonun nitelikleri incelendikten sonra video derse geçilmiş ve bir öğretim materyali olarak video dersin önemi ve çağımızdaki kullanım pratikleri üzerinde durulmuştur. Etkili video ders çekim ve tasarım sürecinin incelendiği video ders tasarımı bölümünde ise video; görsel, işitsel ve öğretimsel olarak ele alınmıştır. Çalışmanın uygulama bölümünde doküman analizi yöntemiyle amaçsal örnekleme kullanılarak dünyanın en iyi ilk on üniversitesinin video paylaşım sitelerinde yayınladıkları video dersler incelenmiştir. Tespit edilen video dersler; geliştirilen 145 maddeden oluşan, yapılandırılmış üç gözlem formu olan görsel, işitsel ve öğretimsel özelliklerine göre değerlendirilmiş ve elde edilen bulgulara göre etkili bir video dersin temel ilkeleri çıkartılarak model önerisi sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Video, video ders, doküman analizi, yapılandırılmış gözlem formu, video paylaşım sitesi, görsel tasarım, video ders ilkeleri, eğitim materyali, öğretim materyali, medya merkezi, açık öğretim, uzaktan eğitim.

ABSTRACT

Ph. D. DISSERTATION

**AN EXAMINATION OF RECORDING AND DESIGNING PROCESS OF
EFFECTIVE VIDEO LESSON: A MODEL PROPOSAL**

Asiye ATA

Advisor: Assist. Prof. Dr. Abdulkadir ATİK

2017, Page: 478

Jury: Assist. Prof. Abdulkadir ATİK (Advisor)

Prof. Uğur YAVUZ

Prof. Suat GEZGİN

Prof. Hasan KARAL

Assoc. Prof. Dr. Selçuk KARAMAN

The usage in the field and the effectiveness of visual materials such as videos, photographs, images, and graphics has increased with the introduction of new media. It is possible to say that video, having the capacity of evaluating all kinds of written, visual, and audial elements, has turned into a more effective and common form of communication. The advantages offered by the new media made videos an important part of education which is a planned, purposeful and controlled process. Video turns into an effective education material and environment by going beyond being a merely assisting course material.

This study systematizes the problem how video, which has been developed as a means of communication and allows the use of all kinds of written, visual, and audial material, can be transformed into an effective course material and environment. In this sense, this study dwells on the process of a qualified video lesson with its recording and design process. The model proposal of an effective video lesson which has been obtained at the end of the study is important for anyone interested in instructional side of video with educators and communicators being in the first place. Based on visual sociology, the qualities of video are analyzed initially in the study. Then, the usage of video as an instructional material as well as its importance, and the recent practices regarding video usage are dwelt on. In the section dealing with video lesson design that has focused on video recording and design processes, video is considered visually, aurally, and instructionally. The implementation section of the study analyzed video lessons shared on video sharing sites of top ten universities in the world via document analysis method with purposeful sampling. The selected video lessons are evaluated in visual, aural, and instructional terms via three structured observation forms consisting of 145 items. A model proposal is given based on the results for an effective video lesson through the consideration of basic principles of a video lesson.

Key Words: Video, video lesson, document analysis, structured observation form, video sharing site, visual design, video lesson principles, instructional material, educational material, media center, open education, distance education.

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADM	: Açık Ders Malzemeleri
ADK	: Açık Ders Kaynakları
ARWU	: Academic Ranking of World Universities
A/V	: AudioVideo
BAMPFA	: Berkeley Art Museum and Pasific Film Archive
BBC	: British Broadcasting Corporation
BİLGEM	: Bilgisayar Hizmetleri ve Eğitim Genel Müdürlüğü
CD	: Compact Disc
CD-ROM	: Compact Disc Read-Only Memory
CRISPR	: Clustered Regularly InterSpaced Palindromic Repeats
Dr.	: Doktor
DVCAM	: Dijital Video Camera
DVD	: Dijital Video Disc
E-Kitap	: Elektronik Kitap
E-Öğrenme	: Elektronik Öğrenme
EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
EĞİTEK	: Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
FCC	: Federal Communications Comission
FRGM	: Film Radyo Grafik Merkezi
FRTEM	: Film-Radyo-TV Eğitim Merkezi
GIF	: Graphic Interchange Format
HDCAM	: High Definition Camera
IBA	: Independent Broadcasting Authority
IMATS	: Instructional Media and Technology Sevices
İHAK	: İnternet Üzerinden Herkese Açık Kurs
LMC	: Logan Media Center
LMS	: Learning Management Systems
MOOC	: Massive Open Online Course
MIT	: Massachusetts Institute of Technology
MIT OCW	: Massachusetts Institute of Technology OpenCourseWare

Mini DV	: Mini Dijital Video
NET	: National Education Television
NMC	: New Media Center
ÖYS	: Öğretim Yönetim Sistemi
PC	: Personel Computer (Kişisel Bilgisayar)
PDA	: Personel Data Assistant (Kişisel Veri Yardımcısı)
PET	: Pozitron Emisyon Tomografisi
RSS	: Real Simple Syndication
SCI	: Science Citation Index
SMS	: Streaming Media Service
SSCI	: Social Sciences Citation Index
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TV	: Televizyon
URAP	: University Ranking by Academic Performance
URL	: Uniform Resource Locator
vb.	: Ve benzeri
VD	: Video Ders
vd.	: Ve diğerleri
vs.	: Ve saire
VHS	: Video Home System
VIP	: Video and Image Processing Lab
VTR	: Videotape Recorder
YAYKUR	: Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu
YÖK	: Yükseköğretim Kurul

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Eğitimde Görsel-İşitsel Araçlar ve Eğitimde Teknoloji Destekli Araçlar	38
Tablo 2.2. Video Ders Tasarımının Kullanıldığı Çalışmalar	56
Tablo 2.2. MOOCs’lar ve Açık Eğitim Girişimlerinin Önemli Yönlerinin Karşılaştırılması	72
Tablo 2.3. YouTube İçindeki Video Kategorileri	79
Tablo 3.1. Eş Zamanlı (Senkron) ve Eş Zamansız (Asenkron) Arasındaki Ayrım	100
Tablo 3.2. Öğrenen Özelliklerinin Medya Araçlarına Göre Değişimi	102
Tablo 3.3. Bilgisayarda Hazırlanan Görüntüler İçin Arka Plan Renk ve Kombinasyonları	141
Tablo 4.1. ARWU’un Dünya Üniversitelerini Sıralama Kriterleri	148
Tablo 4.2. Üniversitelerin Medya Uygulamaları.....	387
Tablo 4.3. Üniversitelerin Sosyal Medya ve Video Uygulamaları	388
Tablo 4.4. Video Derslerdeki Anlatıcıda Kullanılan Çekim Ölçekleri	390
Tablo 4.5. Video Derslerdeki VTR’de Kullanılan Çekim Ölçekleri.....	390
Tablo 4.6. Video Derslerdeki Anlatıcıda Kullanılan Kamera Hareketleri	391
Tablo 4.7. Video Derslerdeki VTR’de Kullanılan Kamera Hareketleri.....	392
Tablo 4.8. Video Derslerdeki Anlatıcıda Kullanılan Kamera Açılırları	392
Tablo 4.9. Video Derslerdeki VTR’de Kullanılan Kamera Açılırları.....	393
Tablo 4.10. Video Derslerdeki Derse Eklenen Unsurlar	393
Tablo 4.11. Video Derslerdeki Anlatıcıda Kullanılan Görüntü Geçişleri	394
Tablo 4.12. Video Derslerdeki Derse Eklenen Unsurlarda Kullanılan Görüntü Geçişleri	395
Tablo 4.13. Video Derslerdeki Anlatıcıya Yönelik Mekân Kullanımı	395
Tablo 4.14. Video Derslerdeki VTR’ye Yönelik Mekân Kullanımı	396
Tablo 4.15. Video Derslerdeki Kişi Sayısına Göre Karakterler	397
Tablo 4.16. Video Derslerdeki Anlatıcıların Beden Dilini Kullanmaları	397
Tablo 4.17. Video Derslerdeki Dersi Anlatıma Yönelik Karakterlerin Kıyafet ve Makyaj İncelemesi	398
Tablo 4.18. Video Derslerdeki Anlatıcı Sesi.....	399
Tablo 4.19. Anlatıcılarda Vurgu ve Tonlama.....	399
Tablo 4.20. Video Derslerdeki Kullanılan Fon Müziği.....	399

Tablo 4.21. Video Derslerde Kullanılan Jenerik Müzikleri	400
Tablo 4.22. Video Derslerde Kullanılan Ses Efektleri	400
Tablo 4.23. Video Derslerde Kullanılan Doğal Sesler	401
Tablo 4.24. Video Derslerdeki Gerçekçi Unsurlar	401
Tablo 4.25. Video Derslerdeki Benzeşik Unsurlar	402
Tablo 4.26. Video Derslerdeki Şematik Unsurlar	402
Tablo 4.27. Video Derslerdeki Harflerin Özellikleri.....	402
Tablo 4.28. Video Derslerdeki Boşlukların Özellikleri.....	403
Tablo 4.29. Video Derslerdeki Çekicilik Katan Unsurlar	403
Tablo 4.30. Derse Eklenen Unsurların Biçimsel Yapıları	404
Tablo 4.31. Derse Eklenen Unsurların Düzenlenmesi	404
Tablo 4.32. Video Derslerin Süreleri	405

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Hareketli Görüntü Teknolojilerinin Özellikleri	25
Şekil 1.2. Videonun Gelişim Aşamaları	27
Şekil 2.1. Edgar Dale'nin Öğrenme Konisi	36
Şekil 2.2. Eğitim-Öğretimde Görsel ve İşitsel Materyallerin Gelişimi	38
Şekil 2.3. Geliştirilen Video Ders Tanımı	52
Şekil 3.1. Görsel Materyallerin Unsurları.....	137
Şekil 4.1. Video Dersleri Belirleme Süreci.....	150
Şekil 4.2. Yapılandırılmış Gözlem Formu Geliştirme Süreci.....	154
Şekil 4.3. Gözlem Formlarının Oluşturulması, Video Analizi ve Değerlendirmeler ...	155
Şekil 4.4. Video Ders İlkeleri ve Aralarındaki İlişki	406
Şekil 4.5. Görsel Etki İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli	413
Şekil 4.6. Hareketlilik İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli	419
Şekil 4.7. Dikkat Çekicilik İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli	422
Şekil 4.8. Açıklık İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli.....	428
Şekil 4.9. İnandırıcılık İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli.....	433
Şekil 4.10. Uyumluluk İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli	437
Şekil 4.11. Kısıklık İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli	442
Şekil 4.12. Hedefe Görelik İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli	444
Şekil 4.13. Etkileşimlilik İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli...	447
Şekil 4.14. Etkili Bir Video Ders Tasarımı İçin Elde Edilen İlkelerden Oluşan Model	449

RESİMLER DİZİNİ

Resim 2.1. Harvard Üniversitesine ait YouTube Kanalındaki Örnek Video Ders

Görünümü.....81

Resim 2.2. Oxford Üniversitesine Ait YouTube'daki Örnek Video Ders Görünümü ...82

ÖNSÖZ

Bu çalışmada etkili video ders çekim ve tasarım sürecinin incelenmesi, dünyanın en iyi üniversitelerinin video dersleri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Dijital hayatın her alana yayılmasıyla birlikte eğitim alanındaki görünümünden biri olan uzaktan eğitim ve bunun yollarından biri olan video dersler, video paylaşım siteleri üzerinden incelenmiştir. Gözlem formları aracılığıyla incelenen video derslerin analiziyle video ders ilkeleri oluşturularak eğitimcilere ve iletişimcilere bir model önerilmiştir.

Bu çalışma sürecinde bilgi ve tecrübesiyle her türlü desteğini gördüğüm, kapısını her çaldığımda kapısını açan, çalışmalarım sırasında yol göstericiliğiyle bana ve çalışmama katkılar sağlayan, danışmanım ve değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir ATİK'e en içten saygı, sevgi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Doktora tez izleme komitemde yer alan, lisans döneminden başlayarak akademik tecrübelerinden faydalandığım ve her zaman desteğini hissettiğim değerli hocam Prof. Dr. Uğur YAVUZ'a saygı, sevgi ve teşekkürlerimi sunuyorum. Araştırmanın başlangıcından bitimine kadar değerli görüş ve önerileriyle içtenlikle bana yol gösteren, bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım doktora tez izleme komitemde yer alan değerli hocam Doç. Dr. Selçuk KARAMAN'a saygı, sevgi ve teşekkürlerimi sunuyorum. Doktora tez jüri üyelerinden Prof. Dr. Suat GEZGİN ve Prof. Hasan KARAL'a desteklerinden ve katkılarından dolayı teşekkür ederim. Yine lisans ve lisansüstü eğitimim boyunca her zaman desteğini hissettiğim değerli hocam Prof. Dr. Naci İSPİR'e ve Yrd. Doç. Dr. İrfan HİDİROĞLU'na teşekkür ediyorum.

Araştırmanın başlangıcından bitimine kadar beni motive eden, değerli görüş ve önerileri ile katkı sağlayan, desteğini her zaman hissettiğim canım arkadaşım Yrd. Doç. Dr. Melike AYDEMİR'e en içten sevgi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez süresince bana içtenlikle destek ve moral veren, değerli görüş ve önerileri ile katkı sağlayan, desteğini her zaman hissettiğim canım arkadaşım Dr. Güler ERKAL KARAMAN ve Doç. Dr. Ersin KARAMAN'a en içten sevgi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Doktora eğitimim boyunca beni maddi olarak destekleyen Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumuna (TÜBİTAK) katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Tez süresince manevi desteklerini her zaman hissettiğim canım abim Adem ATA'ya, canım ablalarım Güldane CÖMERT ve Nazlı ATA'ya sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunuyorum. Son olarak bugünlere gelmeme sebep olan ve tüm hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, doktora eğitim sürecimde kaybettiğim hayatımın en değerli insanları canım babam Şeref ATA'ya ve canım annem Dürdane ATA'ya şükranlarımı sunuyorum.

Erzurum-2017

Asiye ATA

GİRİŞ

I. ÇALIŞMANIN KONUSU VE PROBLEMİ

Görselliğe dayalı kültür, modernleşme sürecinden beri artarak hayatın her alanını ve en çok da gündelik hayatı etkisi altına almaktadır. İletişim sürecindeki görsel nitelik, çağlar ilerledikçe artmış, matbaanın, fotoğrafın, sinemanın icadından sonra da hayatın vazgeçilmezleri arasına girmiştir. İnsanlar görsel ve işitsel yollarla iletişim kurabilmekte ve bu iletişim ortamında varlığını sürdüren insan, yaygın bir görsel kültürün içine girmiş bulunmaktadır (Çakır, 2014: 20-21). Toplumlar başat iletişim teknolojilerine göre değişmekte ve iletişim teknolojilerinin gelişimlerine göre isimlendirilen dönemler; demiryolu çağı, radyo çağı, televizyon çağı ve internetle birlikte bir de internet çağından söz edilebilmektedir. Günümüz için bunların hepsini içine alan, geniş bir kavram olarak “dijital çağ” da denilebilmekte ve bu dijital çağda insan yaşamında da büyük değişiklikler meydana geldiği görülebilmektedir (Briggs ve Burke, 2011: 293). Ito ve arkadaşları (2009: 22-23) günümüzdeki sosyal durumu “ağlarla bağlantılandırılmış toplum” olarak ifade etmekte ve bu konuda günlük medya katılımını izleyici tarafından “tüketim” olarak kavramsallaştırmaktan ziyade, “ağlarla bağlantılandırılmış toplum” terimini izleyicilerin bir sosyal ağda aktif katılımını ön plana çıkaran kültür ve bilginin üretilerek dolaşıma çıkarılmasına yerleştirmektedirler. Bu ağların özellikle gençlerin gündelik yaşamlarında gittikçe artan önemi, gençlerin öğrenme ve kimliğinin oluşumuna yardım ettiği ise aşikâr bir şekilde görülmektedir.

Araç ve hizmetlerdeki yakınsamanın doğal bir sonucu olarak ağlar üzerinden içerik akışına dâhil olan internet kullanıcıları, daha öncesinde farklı kurumsal ve teknik alt yapılar üzerinde kurulmuş olan kitle iletişim hizmetlerine bir araç ve ortam üzerinden ulaşabilir hâle gelmiştir. Aslında kitle iletişim araçları üzerine yapılan araştırmalarda sıklıkla vurgulandığı üzere her bir yeni aracın bir önceki aracın özelliklerini içselleştirdiği ve üzerine yeni özellikler sunduğu bir gerçektir. Örneğin televizyon, radyonun sunduğu sesin üzerine hareketli görüntüyü ekleyerek güçlü bir devrim yaratmıştır. Ancak internet hem yazılı hem işitsel hem de görsel mecranın tüm özelliklerini içinde barındırmakta ve daha fazlasını kullanıcılarına vaat etmektedir. Etkileşimli ve asekron yapısı ile birlikte kullanıcıya sunduğu içerik çeşitliliği,

kullanıcıya ürettiklerini dağıtabilmek için sağladığı dağıtım platform istekleri, internetin hızlı bir şekilde benimsenmesinin önünü açmaktadır (Özel, 2015: 1).

İçinde bulunduğumuz bu dijital çağda sinema, radyo, televizyon, internet gibi okul dışında biriken salt iletişim oranı, okuldaki iletişim oranını çok fazla aşmış ve mekânsal olarak okulda verilen bilgi oranını geçmiştir. Bu durum okul duvarlarını çatlatmıştır. Bu süreç; eğitim-öğretim hizmetlerinin daha geniş kitlelere götürülmesi ve bunun yapılırken de sistem yaklaşımı esas alınarak uygulanması eğitim teknolojisi disiplin alanını ortaya çıkarmıştır. Eğitim teknolojisinin gelişimi ise uzaktan eğitim, mikro öğretim, bağımsız öğretim ve benzeri uygulama modelleri gibi yeni ve dinamik sistemler kurulmasını gerektirmiştir (Turan, 2015: 8). Görüldüğü gibi öğrenmenin biçimi geçtiğimiz yirmi yıl içinde bilgi kaynakları, yolları ve bilginin nasıl bilgilendirdiği ve insanı nasıl şekillendirdiği, bilgi ile nasıl etkileşim içinde olduğunun yolları değişmiştir. (Davidson, Goldberg ve Jones, 2009: 8). Günümüzde eğitim, okuryazarlık ve halkın katılımı gibi değerler ve kurallar; gençlerin merkezi olarak yer aldığı medya ve iletişim teknolojilerinde değişime gitmektedir (Ito ve diğ., 2009: 2). Teknolojik gelişmeler sayesinde eskiden yüzlerce yılda gerçekleşebilecek sosyolojik dönüşümlerin birkaç yılda yaşanabildiği yeni bir kültürel dönemin eşiğinde yaşadığımız söylenebilir. Bütün alanlar gibi eğitim alanında da yaşanan gelişmeler yerleşik düzenin dinamiklerini, kaçınılmaz bir dönüşüme doğru zorlayarak her şeyin yeniden tanımlanmasına öncülük etmektedir. Böyle bir yapıda, sistem karşısında bireyin konumu, görev ve sorumlulukları ise sorgulanan önemli meselelerin başında gelmektedir. İşin özünde, insanın fazlaca değişmediğini, değişenin yalnızca teknolojinin dışı vurumu kolaylaştıran imkânları sayesinde sağladığı ihtiyaç ve beklentilerinin olduğunu görmek de zor değil (Atik ve Ata, 2015: 1405-1406). Artık bilginin daha çok ortak çalışmaya dayalı sosyal ağ siteleri, wikiler, bloglar ve çoğu interaktif dijital kaynaklardan birçok yeni yolla yayıldığı bilinmektedir (Davidson ve diğ., 2009: 9). Bu yeni yollar bilginin dağılımıyla birlikte hedef kitle özelliklerini de değiştirmektedir.

Medyanın işlevi ve yapısı gereği içinde barındırdığı dinamizmi toplumda yer alan diğer kurumlara oranla daha etkin ve kullanabiliyor olması (Gezgin, 2002: 16) günümüzde yeni izleyicilik bağlamında medya okuryazarlığı ve dijital okuryazarlığın da önemli hâle gelmesine neden olmaktadır. Eleştirel medya okuryazarlığı, öğrencilere sadece medyanın nasıl olduğunu öğretmekle kalmamakta aynı zamanda medyanın

işleyişine karşı koymayı ve medyada yayınlanan materyalleri yapıcı yollar içinde kullanmayı da öğretmektedir (Kellner, 2000: 251). Dijital okuryazarlık gibi yeni okuryazarlıklar yoluyla geleneksel olarak dışlanmış bir birey daha da güçlenebilmekte ve imkânlar doğrultusunda değişen bu dünyaya katılımı daha çok mümkün olabilmektedir (Kellner, 2000: 246).

Bir çalışma alanı olarak internetin belki de en önemli özelliği hem kendisinin doğrudan araştırma konusu olan yeni bir mecra olması, uygulamalar ve çeşitli araçlar üretmesi hem de bunların bir yandan da eğitim, kültür, ekonomi, siyaset ve elbette iletişim gibi geleneksel birtakım yapı ve süreçlere etki ederek ortaya çıkan etkilerin kendisinin de araştırma konusu hâline gelmesidir. Yani internet hem kendisi bir çalışma alanıdır hem de internet üzerinden, internet dolayımı herhangi bir konu çalışılabilir (Bayraktutan, 2015: 436). Teknolojinin gelişmesiyle birlikte açık ve uzaktan eğitim olanakları ortaya çıkmış ve web teknolojisi aracılığıyla dünyanın her yerine yayılma imkânı bulmuştur. Son yıllarda eğitim sektörünün genelinde dijital video ve sesin webde kullanımı ve oluşturmunda bir büyüme vardır. Pedagojik vizyon açıktır: Video ve ses eğitimin rutin bileşenleri olmaya başlamış ve zengin bir medya dünyasını yansıtan eğitimsel çevrede bir e-öğrenme ortamı olmuştur (Bijnens, Vanbuel, Verstegen ve Young, 2004: 5). E-öğrenme sürecinde öğrenenlere internet üzerinden çeşitli materyaller hazırlanmaktadır. Bu materyallerden biri de “video ders” tir. Video, e-öğrenmede zengin ve güçlü bir araç olarak bilgiyi cazip ve çekici bir şekilde sunabilmekte olan bir materyal olarak görünmekte (Zhang, Zhou, Briggs ve Nunamaker, 2005: 16) ve öğrenen için hem ana kaynak hem de yazılı materyalin yanında destek materyal olarak da görülmektedir. Görsel ve işitsel araçların kullanımıyla oluşturulan video derslerin daha fazla duyuya hitap ettiğinden dolayı öğrenmeyi desteklediği ve kolaylaştırdığı söylenebilir (Dale, 1946). Videonun ağlar üzerinden paylaşılabilir hâle gelmesi mekân ve zaman bağımlı videonun sınırlarından kurtularak çoklu medya platformlarını destekleyen günümüz teknolojik cihazlarında tüketilebilmesinin yolunu açmıştır (Özel, 2015: 30). Bu gelişmelerden dolayı video derslerin yayınlanma yolları da genişleyerek daha çok izleyiciye ulaşabilme olanağı bulmuştur.

“Bir şeyi göstermek” ile “bir şey hakkında konuşmak” bambaşka iki süreci anlatır. Gavriel Salomon, “resimlerin tanınması, sözcüklerin ise anlaşılması gerektiğini”

belirtmiştir. Salomon'un söylemek istediği, fotoğrafın dünyayı nesne olarak, dilin ise fikir olarak sunduğudur. Fotoğraf, evrendeki sonsuz çeşitliğinin özgül yanlarını belgeleyip öne çıkarır. Dil ise onları kavranır hâle getirir (Postman, 2012: 85-86). İşte görsel ve işitsel bir öğrenme aracı olan video ders, Barnard'ın görsel olanı tanımlamasında işlevsel veya iletişimsel bir amaç içeren şey (2010: 32-33) olarak tanımlamasına karşılık gelmektedir. Videonun eğitimde kullanımı incelendiğinde açık ve uzaktan eğitim veren üniversitelerin dışında video derslerin görüldüğü alanların da çok çeşitli olduğu görülmektedir. İlk başlarda televizyon aracılığıyla halkı eğitmek amaçlı yapılan video dersler daha sonra eğitim CD'lerine dönüşmüştür. Sonraki süreçte ise internet ortamında yayınlanmaya başlayan videolarla devam ederek birçok üniversite sitesinde ve video paylaşım sitelerinde yayınlanmaya başlanmıştır. Günümüzde ise bu süreç devam etmektedir. Öğretmenin sınıf içi kullanımı dışında dijital kültürün gelişmesine bağlı olarak açık ders kaynakları, açık ve uzaktan eğitim uygulamaları, MOOC'lar gibi uygulamalarda da temel materyallerden biri olan video dersler, kurumların resmî siteleri dışında YouTube, Vimeo gibi video paylaşım sitelerine de yüklenebilmektedir. Ayrıca genel olarak eğitim camiasının kullandığı metin, video gibi materyallerin paylaşıldığı Edmodo gibi sosyal ağ siteleri de mevcut bulunmaktadır.

Çalışma temelde, *yeni medyanın yapısına en uygun iletişim formlarından biri olan videonun nasıl etkili bir öğretimsel materyal ve ortama dönüşebileceği* sorunsalından hareketle planlanmıştır. Webin çok boyutluluğu kullanılarak tasarlanan ve yüklenen video derslerin günümüz insanının özellikleri dikkate alınarak tasarlanmış olması önemlidir. Bu çalışmada incelenen video dersler, dünyadaki üniversitelerin çok amaçlı sıralamaları kullanılarak seçilen videolarıdır. Belirlenen sayıda video dersin çekim-tasarım süreci incelenip değerlendirilmiştir. Görüntü, yeniden sunmadır (Barthes, 2014). Bu sunuşun da planlanmış bir akış üzerinden çekim-tasarım süreçlerine uygun olarak yapılması gerekmektedir. Videoların doğru bir şekilde oluşturulması ve kullanılması öğrencilerin dikkatlerini korumalarında ve öğrenmeye motive olmalarında etkili olmaktadır (Whatley ve Ahmad, 2007). Videoyla birlikte verilen bilgilerle, ürünün öğretim tasarımına uygun olarak hazırlanması önemlidir. Öğrenen için kolaylaştırıcı ve doğru olması gerekir (Beaudin ve Quick, 1996). Tüm bunlar göz önüne alınarak etkili bir video dersin tasarımı hakkında incelemeler yapılarak bir model önerilmiştir.

II. ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, öğretim sürecinde videonun temel bir eğitim-öğretim materyali olarak tasarımının nasıl olması gerektiğidir. Video dersler iletişim, çekim-tasarım, eğitim-öğretim ve web teknolojisi açısından analiz edilerek kullanıcı açısından iletişim-eğitim-tasarım bağlamında içerik temelli inceleme hedeflenmektedir. Çalışmanın sonunda video ders çekim tasarım ilkeleri oluşturularak bir model önerilecektir. Çalışmada ilk olarak öğrenmede video kullanım alanları araştırılmıştır. Öğrenmede video kullanımı için alan yazın tarandığında ortaya çıkan terimlerin genellikle üç şekilde olduğu görülmüştür: Öğretimsel video, video ders ve eğitsel video. Bu terimler araştırıldığında mevcut sosyal medyalar da kullanılan ve bunlara göre üretilen amatörcü ve profesyonelce üretilmiş videoların olduğu görülmüş ve eğitim çok şeyi kapsadığı için eğlence amaçlı üretilen bir videonun da eğitim materyaline dönüşebildiği görülmektedir. Örneğin bir video paylaşım sitesinde görülen herhangi bir video alınıp herhangi bir ders ya da ilgili dersin içinde destek materyal da olarak kullanılabilir. Bu karışıklık içerisinde hangi videoların video ders kategorisine girmekte olduğu araştırılmıştır. Buna göre, çalışmanın amacına bağlı olarak tercih edilen terimin “video ders” olmasına karar verilmiştir. İlk olarak eğitsel video ya da öğretimsel video terimleri düşünülmüştür fakat sonrasında üniversitelerin videoları araştırılarak “video ders” teriminin çalışmaya daha uygun olduğu anlaşılmıştır. Sonrasında alan yazından ve izlenen videolardan hareketle bir video ders tanımı geliştirilmiştir. Video ders; öğretici özelliği olan, belli bir konu içeren, amaçlı, planlı, programlı, farklı materyallerin eklenmesiyle çekim-tasarım sürecinden geçmiş, herhangi bir dersin yerine geçebilecek ya da herhangi bir dersin tamamlayıcısı olabilecek, esnek zaman ve mekânda izlenebilecek işlevsel, iletişimsel, çoklu duyuya hitap eden görsel-işitsel ve hareketli bir araç olarak tanımlanarak uygulamaya geçilmiştir.

Alan yazın taranıp, Türkiye ve dünyada örnek videolar incelendiğinde çekim tasarım sürecine giren olarak birçok özellik belirlenmiştir. Bunun yanında incelenen videolarda teknik ve içerik olarak eksiklikler görülmüş ve bu eksikliğin nasıl giderilebileceği, etkili bir video dersin nasıl oluşturulabileceği dünyanın en iyi ilk on üniversitesinin video dersleri incelenerek belirlenmeye çalışılmıştır. “Video derslerin görsel, işitsel ve öğretimsel özellikleri nelerdir?” sorusundan hareketle üç adet

yapılandırılmış gözlem formu geliştirilerek belirlenen videolara uygulanmıştır. Böylelikle bir video dersle iletilmek istenen mesajların nitelikleri ve tasarımları saptanmaya çalışılarak video ders ilkeleri oluşturulmuştur. Bu çalışmada temel alınan araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

- 1- Video dersin çekim ve tasarım sürecine girmesinden önce yapılması gereken izleyici özelliklerinin belirlendiği hedef kitle analizi yapılarak videonun arka plandaki özellikleri nelerdir?
- 2- Video dersin görsel boyutları nasıldır?
 - a) Bir video derste kamera kullanımı başlığı altında anlatıcıda ve derse eklenen unsur olan VTR’de çekim ölçekleri, kamera hareketleri ve kamera açısı nasıl olmalıdır?
 - b) Bir video derste kurgu teknikleri başlığı altında derse eklenen unsurlar nelerdir ve anlatıcıda ve derse eklenen unsur olan VTR’de görüntü geçişleri nasıl olmalıdır?
 - c) Bir video derste mekân kullanımı olarak anlatıcıda ve derse eklenen unsur olan VTR’de hangi mekânlar kullanılmıştır?
 - d) Bir video derste anlatıcının sayısı ve anlatıcının görsel özellikleri nasıl olmalıdır?
- 3- Video dersin işitsel boyutları nasıldır?
 - a) Bir video derste söz başlığı altında anlatıcı sesi nasıl kullanılmıştır?
 - b) Bir video derste müzik kullanımı başlığı altında hangi müzik türleri kullanılmıştır?
 - c) Bir video derste hangi ses efektleri kullanılmıştır?
 - d) Bir video derste doğal ses kullanılmış mıdır?
- 4- Video dersin öğretimsel boyutları nasıldır?
 - a) Bir video derste öğretimsel amaçlı derse eklenen unsurlar olarak görsel unsurlar, yazılı unsurlar ve çekicilik katan unsurlar nelerdir?
 - b) Bir video derste derse eklenen unsurların biçimsel yapıları nasıl tasarlanmalıdır?
 - c) Bir video derste derse eklenen unsurların düzenlemesi nasıl yapılmaktadır?
 - d) Bir video derste dersin süresi nasıl olmalıdır?

III. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Alın yazın incelendiğinde, yurt içinde ve yurt dışında video ders üzerine birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Daha çok eğitim alanında yapılan çalışmalarda videonun öğrenciler üzerindeki etkisi, videonun öğrenci başarısındaki etkisi ve videonun uzaktan eğitimdeki rolünün incelendiği görülmüştür. Bir video ders tasarımı konusunda e-öğrenme için video geliştirme alanında çok az çalışmaya rastlanmış, bulunan çalışmalarda da tasarlanan videoların yine öğrenciye etkisi kapsamında incelendiği görülmüştür. Yapılan birçok çalışmada da öğrenci ve öğretmenlerin video derse karşı tutumlarının incelendiği görülmüştür. Nitelikli bir video dersin çekim ve tasarım olarak içeriğinin incelendiği çalışmalara pek rastlanılamamıştır. İletişim bilimlerinde ise video derse yönelik çok az çalışma mevcuttur. Yapılan birkaç çalışmada da dijital video tekniklerinin işlendiği görülmüştür.

Video ders ile ilgili yapılan çalışmalar alan yazında tespit edilmiştir. Bu çalışmalardan video ders tasarımının temel alındığı ve bunlara yönelik çalışmaların geliştirildiği araştırmalar incelenmiştir. Briggs ve Nunamaker Jr. (2006) etkileşimli video ders ile ilgili yaptıkları çalışmalarında e-öğrenme ortamlarında etkileşimli videonun içeriğinin nasıl etkili kullanılarak izleyenlere daha iyi bir öğrenmenin sağlanması üzerinde durmuşlardır. ABD'nin güneybatısındaki bir üniversiteden toplam 138 öğrenciye izlettirilen videolar sonucu, etkileşimli videonun e-öğrenmede öğrenmeyi iyileştirmek için etkili olduğu ve öğrenciler arasında memnuniyeti artırdığı görülmektedir. Dondlinger (2007) bir eğitsel videonun nasıl tasarlanması gerektiği üzerinde durmuş, çalışmasında bir videoda ipuçları koyma, etkileşim ekleme gibi bilişsel süreçlerle bir eğitsel oyun videosunun nasıl tasarlanması gerektiği hakkında bilgiler vermiştir. Hatsidimitris ve Allen (2010) öğretimsel video ve animasyon tasarımı hakkında yaptıkları çalışmada Mayer'in multimedya tasarımı ile ilgili ilkelerini kullanarak tasarım yapma konusunda öneriler vermişlerdir. Öğretimsel amaçlı olarak video ve animasyonlara bilişsel ipuçları yerleştirmenin ve mekânsal-zamansal yakınlığı kullanmanın önemine değinmiştir. Mazlum (2011) internet ortamında yayınlanan açık ders malzemelerinin görsel iletişim tasarımı olarak öğrencilerin akademik başarılarına etkisi ile ilgili çalışmasında “Grafik Üretim Teknikleri” dersini Grafik Bölümü öğrencilerine uygulamıştır. Bu araştırmada yükseköğretim düzeyindeki derslerde açık

ders malzemelerini kullanmanın öğrencilerin başarısını artıracak, bu eğitim materyallerinin dersin verimini artırdığı ve dersi ilgi çekici yaptığı tespit etmiştir. Guo, Kim ve Rubin (2014) MOOC videolarına öğrencilerin katılımı ile ilgili yaptıkları çalışmalarında çevrimiçi videoların izlenme istatistikleri ve video sonrası değerlendirme sorularının cevaplandırılması üzerinde durmuşlardır. Dört edX kursu üzerinden çeşitli uzunluklarda toplam 862 video, bu videoları izleyen 127.839 öğrenci ile yaklaşık 6.9 milyon veri incelenmiş ve sonuç olarak öğrencilerin daha çok kısa videoları tercih ettikleri ve resmî olmayan ortamda çekim yapmanın daha samimi olduğu çünkü öğreticinin göz teması kurarak daha samimi olduğu, maliyetinin düşük olduğu, bunun da bir profesyonel stüdyodan etkili olabileceği gibi çıkan sonuçlara bağlı birçok fikir ileri sürmüşlerdir.

Ağlargoç (2015) video geliştirme ile ilgili çalışmasında stratejik yönetimle ilgili bir dizi eğitsel videonun nasıl tasarlanabileceği üzerinde durmuştur. 10 katılımcı Türkiye'deki çeşitli üniversitelerde görevli akademisyenlerden oluşmakta, 6 katılımcı profesyonel olarak yönetimin stratejik boyutuyla ilgili işlerde görev yapmakta, 1 katılımcı ise profesör olarak akademik kimliğinin yanı sıra rekabet konusundaki yönetsel konumu nedeniyle öne çıkmaktadır. Bu grupla birlikte Stratejik Yönetim I ve Stratejik Yönetim II kitaplarında yer alacak toplamda 16 ünite için 9 video üretilmiştir. Ozan (2015) e-öğrenme için video geliştirme ile ilgili çalışmasında e-öğrenmede kullanılacak videolar için video geliştirme süreç ve stratejileri önermiştir. Bireysel ve esnek öğrenme malzemelerinin tasarımında olduğu gibi burada da öğrenme hedeflerinin belirlenmesi en önemli husustur. Kısa, öz, amaca odaklanmış videoların öğrenenin dikkatini dağıtmamak adına önemli olduğuna değinerek konu ve ana çerçeve belirlendikten sonra hikâye tahtasının oluşturulması, öykü akışının tasarlanması ve sonrasında sözlü anlatım metinlerinin yazımına geçilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Atal-Köysüren, Sancar ve Deryakulu (2016) kamu spotları ile ilgili çalışmalarında bir sınıf içinde kamu spotlarının hazırlanması, izlenmesi ve tartışılması sürecinden geçmesi üzerinde durmuşlardır. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde okuyan 122 öğrenci ve Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde okuyan 37 öğrenci ile yapılan bu çalışmada kamu spotu hazırlama ve hazırlanan kamu spotlarını sınıf içi tartışma ortamları oluşturarak değerlendirme yönteminin öğrencilerin ilgilerini çekmeye ve güdülenmelerine katkı sağladığı görülmektedir.

Videoların eğitimde kullanımına yönelik pek çok araştırmada sürecin öğrencilerin güdülenmelerini artırdığına değinilmiştir. Sözeri (2016) etkileşimli video tasarımı ile ilgili çalışmasında yazılım eğitiminde kullanılabilecek etkileşimli videoların teknik tasarımı hakkında bilgiler vermiştir. Bu tasarımlar içerisinde veritabanı tasarımları, ekran tasarımları ve genel yapının yazılımsal mantığı açıklanmıştır. Wang ve Antonenko (2017) öğretimsel videolarda bilgi arama faaliyeti ile ilgili çalışmalarında öğretimsel videolarda mikro ve/veya makro yapı iskelesi sağlayarak bilgi arama faaliyetinin gerçekleştirilme düzeyinin çıkarılması ve böylelikle videoların içeriğinde bilgi arama faaliyetinin kolaylaştırılması üzerinde durmuşlardır. 59 kadın, 21 erkekten oluşan toplam 80 gönüllü katılımcıyla yapılan çalışmada video içerisinde bilgi arama faaliyeti olarak zaman çizelgesi ve içindekiler gibi tasarımların önemine dikkat çekmişlerdir. Jamet ve Cojean (2017) öğretimsel video içeriğinde öğretmenin varlığı ile ilgili çalışmalarında öğretmenin varlığının öğrencilerin görsel dikkatini nasıl etkilediği ve öğrenmelerine neler kattığını araştırmışlardır. Eğitim, biyoloji, muhasebe, mimari alanlarından olmak üzere 21 kadın katılımcı ile yapılan çalışmada bir videoda öğretmenin varlığının öğrenme ve ders memnuniyetini artırdığı görülmüştür.

Yapılan araştırmalar sonucu video ders tasarımı konusunda daha çok etkileşimli ve oyun tabanlı video ders tasarımına rastlanmıştır. Yine video derslerin tasarımı ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde daha çok öğrenenler üzerinde, etki araştırması şeklinde çalışmaların olduğu görülmüştür. Yapılan araştırmalar sonucunda video ders üzerine birçok çalışmanın yapıldığı anlaşılmış, fakat bu derslerin nasıl daha etkili ve nitelikli yapılması ile ilgili araştırmaların yeterli sayıda olmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmalarda bir video dersin görsel, işitsel ve öğretimsel rolüyle ilkeler doğrultusunda derinlemesine incelenmediği görülmüştür. Yapılan araştırmalarda hem çekim-tasarım hem de öğrenen özelliklerine göre yapılmış araştırmalara pek rastlanılamamıştır.

Bu değerlendirmelere göre alan yazında aşağıdaki boşlukların olduğu söylenebilir:

1. İnternet üzerinden yayınlanan video derslerde birçok videonun yapımına özen gösterilmediği tespit edilmiş, nitelikli videoların daha az olduğu görülmüştür. Nitelikli bir şekilde hazırlanmış videoların açık ve uzaktan eğitim veren üniversitelerde ise yine sınırlı sayıda olduğu gözlenmiştir.
2. Video ders üzerine birçok çalışmanın yapıldığı görülmüş, fakat bu derslerin nasıl daha etkili ve nitelikli yapılması gerektiğine çok az rastlanılmıştır.

3. Yapılan çalışmalarda bir video dersin görsel, işitsel ve öğretimsel rolüyle ilkeler doğrultusunda incelenmediği görülmüştür.
4. Hem çekim-tasarım hem de öğrenen özelliklerine göre yapılmış araştırmalara pek rastlanmamıştır. Videolarda görüntüyü incelerken birçok disipline de bakmak gerekir. Bir eğitim videosu oluştururken öğrenenin sosyal, bilişsel, duyuşsal, özellikleri incelenerek anlama, algılama, düşünme, kavrama, duyuş, mantık kurma, öykü anlatma ile video ders üretme arasındaki ilişkiler dikkate alınmalı, bilginin işlendiği basamakların neler olduğu araştırılmalı ve izleyici ile görüntü arasındaki ilişki saptanmaya çalışılmalıdır. Böylece izleyici kitlesinin eğilim ve gereksinimlerini ortaya koymak daha kolay hâle gelebilmektedir.

Bu çalışmada değişen teknolojiyle birlikte dijital eğitimin giderek yaygınlaşması ile öğretim materyallerinden olan “video ders”; iletişim, çekim-tasarım, eğitim-öğretim ve web teknolojisi açısından incelenecektir. Bu konuda gözlemlenen eksikliğin giderilebilmesi için kullanıcı açısından iletişim-eğitim-tasarım bağlamında içerik temelli inceleme hedeflenmektedir. Videoların geliştirilen üç gözlem formu olan görsel, işitsel ve öğretimsel özelliklerine göre değerlendirilmesinden sonra nitelikli video ders çekim tasarımı ilkeleri oluşturularak bir model önerilecektir. Çalışmanın sonunda ortaya çıkan etkili video ders model önerisinin başta eğitimciler ve iletişimciler olmak üzere videonun öğretimsel yönü ile ilgilenen herkes için önem taşıyacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada aşağıdaki sınırlılıklar bulunmaktadır:

1. Bu çalışmada gözlem formlarına gözlenebilen maddeler eklenmiştir.
2. Bu çalışmada dünya üniversitelerinin çok amaçlı sıralaması olarak birçok araştırma içinde “Academic Academic Ranking of Worldwide Universities” (Dünya Üniversitelerinin Akademik Sıralaması) tercih edilmiştir.
3. Çalışmanın örneklemini oluşturan video dersler, bu sıralamaya göre ilk 500’e giren üniversiteler içinde ilk 10’a giren üniversitelerin videolarıdır.
4. Üniversitelerin resmî video paylaşım sitesi (YouTube) kanallarındaki video dersler tercih edilmiştir.
5. İncelenen videolar 2-10 dk. arası olarak seçilmiştir.

6. Geliştirilen video ders tanımına uyan videolar yüklenen videolar üzerinden “en sondan” başlanarak seçilmiştir.

IV. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Nitel bir inceleme-araştırma yöntemi olarak doküman analizi yönteminin kullanıldığı bu çalışmada ilk üç bölüm tezin kavramsal çerçevesini oluşturan literatür bölümleridir. Dördüncü ve son bölüm ise yöntemin, videoların analizi ve değerlendirilmesinin yapıldığı uygulama bölümüdür.

Çalışmanın ilk bölümünde görüntünün ontolojik yönlerine değinilerek görsel imgelerin toplumsal sistemde nasıl kodlanıp açımıldığı, anlamın görüntüye nasıl dönüştüğü, geçmişten günümüze kadar görüntünün nasıl değiştiği ele alınmıştır. Bu doğrultuda görsel kültür düşünürlerinin görüşlerine yer verilmiş ve internet ağlarının gelişimiyle birlikte insanların dijital hayatta daha etkin olduğu ve özellikle Web 2.0 ile görsel kültürün de dijitalleştiği ifade edilmiştir. Görme ve işitme arasındaki ilişkiye değinilerek sesin görüntü üzerindeki önemi vurgulanmıştır. Bu ikisi arasındaki bağlama değinilerek anlam üzerinde durulmuştur. Görüntüleri yorumlamak için gerekli aşamalar olan görüntüleri ciddiye almak, sosyal koşullar ile görsel objelerin etkileri hakkında düşünmek ve görüntülere bakarak kendi yolunu çizmenin önemine değinilmiştir. Birinci bölümün diğer konusu “video”dur. Bu kısımda videonun tanımı verilerek teknolojik olarak toplumsal tarihi hakkında bilgiler verilmiştir. Görme ve işitme ile gerçekleşen önemli medya araçlarından biri olan videonun diğer medya araçları ile ilişkisi verilerek günümüzdeki işlevi dile getirilmiştir. Uzağı görme ve uzağı duyma faaliyetlerini anında gerçekleştirebilen videonun zaman ve mekândan bağımsız izlenebilme, kayıt edilebilme, çekimden sonra esnek kurgu zamanlarının bulunması gibi genel özellikleri verilerek artık internet ağları sayesinde daha çok kullanıldığı üzerinde durulmuştur. Videonun kullanıldığı ortamlarla birlikte eğitim alanında olduğu gibi web üzerindeki hizmetlerinden de bahsedilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde eğitim öğretim ortamı olarak video ders üzerinde durularak ilk olarak görsel öğelerin öğrenmedeki rolü ortaya konulmuş ve öğrenen açısından görselliğin önemine dikkat çekilmiştir. Görsel-işitsel araçların öğrenenlere yaptığı etkiler ortaya konularak görsel-işitsel bir eğitim materyalinin öğrenme

sürecindeki rolü ortaya konulmuştur. İlk çağlardan günümüze kadar gelen görsel ve işitsel öğelerin üzerinde durularak özellikle sırasıyla radyo, sinema filmleri, televizyon, video ve internet aracılığıyla kullanılan bu materyaller hem dünyada hem de Türkiye’deki durumları göz önüne alınarak incelenmiştir. Tüm bunlara bağlı olarak sonrasında video ders olgusu ayrıntılı incelenmiş ve çalışmada niçin “video ders” teriminin kullanıldığı ifade edilmiştir. Barnard’ın görsel kültürde görsel olanı “iletişimsel veya işlevsel bir amaç içeren şey: tasarım” olarak tanımlamasına giren video ders birçok özellikleri ortaya konularak video ders tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu tanım örneklemin belirlenmesinde kullanılmıştır. Sonrasında videonun öğrenmedeki rolü ortaya konulmuş ve video kullanmanın öğretim sürecine katkıları sıralanmıştır. Öğrenmede video kullanım alanları olan sınıf eğitimi, e-öğrenme, sosyal medya, vlogging ve mobil cihazlarda videonun kullanımı işlenmiş ve internet ortamında kullanılan video derslerin özellikle açık ve uzaktan eğitim, açık ders kaynakları, MOOC’lar, sosyal medya siteleri ve video paylaşım siteleri üzerinde durularak çalışmada incelenen video derslerin yüklendiği YouTube’un eğitim-öğretim alanı olarak nasıl hizmet verdiğine değinilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde video ders tasarımı üzerinde durulmuş ve etkili bir video dersin özellikleri alan yazın araştırılarak ortaya konulmuştur. İlk olarak video dersin arka planına bakılarak anlamsal yapısını kurabilmek için neler yapılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Burada videonun ana ilkeleri üzerinden video ve hedef kitle olan izleyiciye değinilmiş ve webin gelişimiyle birlikte yeni izleyici özellikleri üzerinde durulmuştur. Sonrasında video ders bileşenlere ayrılmış ve gözlem formlarında kullanılacak olan maddelerin ana kaynakları verilmiştir. İlk olarak video ders görsel, işitsel ve öğretimsel olarak üç bileşene ayrılmış ve bunlar ayrıntılı olarak incelenmiştir. İlk bileşen olan görsel bileşen altında görsel bir anlatıda kamera kullanımı, kurgu teknikleri, mekân kullanımı, anlatıcı hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bileşen olan işitsel bileşen altında görüntüde ses bileşeni olarak sesin önemine değinilerek sesin kullanımı altında görsel bir anlatıda sözün, müziğin, ses efektinin ve doğal seslerin kullanımı hakkında bilgiler verilmiştir. Üçüncü bileşen olan öğretimsel özellikler başlığı altında ise bir video ders hazırlanırken dikkat edilmesi gereken öğretim ilkeleri, multimedya prensipleri ve görsel tasarıma uygunluk için görsel materyalleri tasarlama süreci hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde araştırmanın yöntemi ile birlikte bulgulara yer verilmiştir. Görsel ve işitsel özellikte olarak seçilen video dersler doküman analizi yöntemi kullanılarak yapılandırılmış gözlem formları aracılığıyla incelenmiştir. Etkili video ders çekim ve tasarım sürecinin incelendiği bu çalışmada yargısal örnekleme ya da kriter temelli örnekleme olarak da anılan “amaçsal örnekleme” kullanılmıştır. Çalışmanın örneklem grubunu dünyanın en iyi üniversitelerinin resmî video paylaşım sitelerindeki video dersler oluşturmaktadır. Bundan dolayı çalışmada incelenecek video dersleri tespit etmek için ilk olarak “dünyanın en iyi üniversiteleri” araştırılmıştır. Bu araştırma sonucunda literatüre ve diğer bazı araştırmalara dayanarak Çin’in Shangai Jiao Tong Üniversitesi tarafından hazırlanan, Türkçe’ye Dünya Üniversitelerinin Akademik Sıralaması olarak çevrilen Academic Ranking of World Universities’in (ARWU) 2016 sıralamasının çalışmaya uygun olduğu belirlenmiştir. ARWU’ya göre dünyanın en iyi ilk on üniversitesi sıralaması dikkate alınan çalışmada, amaçsal örnekleme kullanılarak video ders seçimi şu şekilde gerçekleştirilmiştir: İlk olarak her bir üniversitenin resmî internet sitesine girilerek sosyal medya ikonlarından resmî video paylaşım siteleri tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda tüm üniversitelerin resmî video paylaşım sitesi olarak YouTube kullandığı görülmüştür. Üniversitelerin resmî YouTube kanalı açıldığında her bir üniversitenin kanal yapılanmasının farklı olduğu tespit edilerek her birinin kanal içeriğinin farklı kategorilerde sıralandığı görülmüştür. Bu yüzden ilk etapta kanal içinde “Videolar” başlığı tıklanarak “En Yeniler” sekmesinden tüm videoların sıralanması sağlanmıştır. Bu sıralamalarda üniversiteden haberler, konferans-sempozyum videoları, tanıtım videoları, video dersler gibi farklı içerik, tarih, süre ve boyutta birçok videonun yüklenmiş olduğu görülmüştür. Bu sıralamada “En yeniler” içinde son yüklenen videodan başlanarak videoları seçmede amaca göre video derslerin güncel olması, geliştirilen video ders tanımına uyması ve 2-10 dk. arası videolar olması tercih sebebidir. Her üniversiteden seçilen 1, toplamda 10 video ders çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırma süreci, kuramsal çerçeve ve örneklem belirlendikten sonra görsel-işitsel ve öğretimsel gözlem formlarının hazırlanmasıyla başlamıştır. Yapılandırılmış gözlem formları olarak adlandırılan bu formlar hazırlanıp pilot uygulamalar yapıldıktan sonra geçerlilik ve güvenilirlikleri test edilmiştir. Toplam 145 maddeden oluşan bu formların maddeleri tanıtılmış ve veri analizine geçilmiştir. Formların belirlenmesinde rol oynayan faktörler öncelikle alan

yazın, TV programları, sinema filmleri ve video ders incelemeleri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. İncelemeler sonucu madde havuzu oluşturulmuş, sonrasında hem video tasarımı hem de öğretim tasarımı uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Gözlem formları düzenlenmiş ve belirlenen sayıda ve özellikte seçilen video dersler, oluşturulan üç form olan görsel, işitsel ve öğretimsel forma göre değerlendirilmiştir. İlk olarak her bir üniversite kısaca tanıtılıp medya merkezleri ve video uygulamaları hakkında bilgiler verilmiştir. Sonrasında videonun bilgilerinin bulunduğu künye verilerek gözlem formlarına göre görsel veri analizi, işitsel veri analizi ve öğretimsel veri analizi yapılmıştır. Çıkan sonuçlar tablolar hâlinde genel olarak değerlendirilip bu sonuçlar üzerinden çıkarılan video ders ilkelerine geçilmiştir. Video derslerden çıkan sonuçlarla görsel etki, hareketlilik, dikkat çekicilik, açıklık, inandırıcılık, uyumluluk, kısalık, hedefe görelilik ve etkileşimlilik ilkeleri değerlendirilmiş ve her bir ilkeye göre sonuçlarla birlikte bir model oluşturulmuştur. Sonrasında ortaya çıkan 9 model, tek bir model üzerinde birleştirilerek çalışmanın sonuç ve değerlendirilmesine geçilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

VIDEO OLGUSU

1.1. ONTOLOJİK AÇIDAN GÖRÜNTÜ VE GÖRSEL ÖGELERİN EGEMENLİĞİ

Televizyon, video, dijital grafik, reklamlar, fotoğraflar, heykeller, filmler, video gözetim sistemleri, gazete resimleri, tablolar gibi görsel teknolojilerin farklı türleri tarafından kuşatılmış olan günümüz dünyasında teknoloji ve imajların bu farklı türleri, dünyanın görüntülerini sunar ve bunlar görsel açıdan dünyayı ifade eder (Rose, 2007: 2). Dergi ve gazetelerden, televizyondan, mobil cihazlardan ve nihayetinde belki de bütün bu görsellikleri içeren bilgisayar ekranlarından yağan bu görüntüler içerisinde yaşanan dünya için Jacques Ellul “Sözün Düşüşü” adlı eserinde görselliğin önemini şu şekilde ifade eder (2015: 146): “Alışkanlık icabı her şeyi görselleştiririz. Napolyon’un ünlü “*Bir resim binlerce söze bedeldir*” sözü, bizim için apaçık bir bedahettir”. Tüketim tarzları, yaşam tarzları, eğitim, sağlık, medya ve hayatın diğer alanları, görsel nesneler üzerinden giderek daha çok tanımlanmakta, reklamlara konu olmakta, kültür ve sanat ürünlerine yansımaktadır (Çakır, 2014: 16). Bu durum yaşanan bu görsel dünyada özellikle kitle iletişim araçlarından yayılan görüntüler tarafından iyice genişlemektedir. Kitle iletişim araçları olarak tanımlanan sinema, televizyon programları, reklamlar gibi görsel kültür öğelerine son olarak bilgisayar ve internet üzerinden genişleyen hepsinin bir arada bulunabileceği çoklu ortamlar eklenmiştir. Bu ortamların en büyük özelliği ise “görüntü”den oluşmalarıdır.

Görüntü yeniden sunma (*re-presentation*), veya yeniden diriltmedir. Kimileri görüntünün dile göre çok ilkel bir sistem olduğunu düşünürken, kimileri de anlamlandırmanın resmin dile sığmaz zenginliğini tüketemeyeceğini düşünür. Bununla birlikte eğer görüntü bir biçimde anlamın sınıırıysa, anlamlandırmanın gerçek bir ontolojisine dönüşe izin verir. Anlam görüntüye nasıl gelir? Anlam nerede biter? Eğer bitiyorsa, ötede ne vardır? Bu yüzden görüntünün içerebileceği iletilerin tayfsal bir çözümlemesine tabi tutulması gerekir (Barthes, 2014: 24-25).

Dünyayı görüntülerle “yeniden sunma” isteğinin tarihi, mağara resimleriyle ilk çağlara kadar gitmektedir. Yüzyıllar boyu ressamlar gerçeğe en yakın kopyaya ulaşmak için büyük çileler çektiler (Canikligil, 2014: 13). Yazının icat edilmesinden önceki dönemlere bakıldığında, görselliğin, diğer bir ifadeyle görsel anlatımın temel unsur olduğu dikkat çekmektedir. Bu anlatım gerek mağaralarda yer alan resimlerde gerek taşlar üzerindeki kazılarda gerekse ahşap üzerine oymalarda gözlenmektedir. Bu da göze hitap eden resim ve sembollerle bezenmiş bir anlatım sanatının ifade ediliş biçimidir (Şahin, 2009: 17-18). “Teknik görüntü” denilen kavramın ortaya çıkması ise 1826’da Joseph Nicéphore Niépce’nin bugüne kadar korunan ilk fotoğrafıyla olmuştur (Canikligil, 2014: 13). Fotoğrafın icadından sonra ise görüntü üzerine çok hızlı değişimler meydana gelmiştir.

Görsel kültür, toplumsal olarak incelendiği zaman birçok düşünürün görüşünün öne çıktığı görülmektedir. Örneğin Barbara Maria Stafford, bilimlerde kullanılan görüntülerin tarihini 18. yüzyılda başlayan bir süreçte tartışır. Ona göre dünya hakkında bilimsel bilgilerin inşası arttıkça yazılı metinler yerine bilimler artık görüntülere dayanır (Rose, 2007: 2). Guy Debord, 1960’lı yıllarda modern toplumun bir “seyir (gösteri) toplumu” olarak tanımlanabileceğini öne sürmüştür. Ona göre insanlar, pasif olarak gerçek hayattan ve gerçek ihtiyaçlarından kopuk imgeler, görüntüler ve seyirlik nesneler tüketmektedirler. Michel Foucault da, 1970’li yıllarda Batı toplumlarının görsel olana ayrıcalık verdiğini yazmıştır ancak toplumun bir seyir toplumu değil, bir yakın takip izle(n)me toplumu olduğunu söyleyerek Debord’dan ayrılmıştır. Beşerî Bilimler İçin Ulusal Bağış (National Endowment for the Humanities) tarafından Amerika’da Beşerî Bilimler (Humanities in America) olarak adlandırılan raporda, “Ortak kültürümüz giderek izlediklerimizin bir ürünü hâline geliyor” denilmektedir. Yine Martin Jay, geçtiğimiz birkaç yıl içinde, kültürel ve eleştirel teoride ortaya çıkan bu “görsel dönemeç”e özellikle değinmiş ve gözmerkezcilik terimini kullanmıştır. W. J. T. Mitchell de çağdaş kültürel teorideki en son eğilimi “resimsel dönemeç” olarak nitelendirmeyi tercih etmiştir (Barnard, 2010: 13). 20. yüzyılın başlarında Wittgenstein, insanın bilgisinin ve anlamın nasıl mümkün olduğunu anlatmaya çalışırken resimler de dâhil olmak üzere birçok görsel örnek kullanmıştır. Wittgenstein, insan bilgisi ve anlamı, resimlerle anlatmanın ne gibi sakıncaları olabileceğini çeşitli görüntü ve resimler kullanarak açıklamaktadır (Barnard, 2010: 18). Mirzoeff ise Web 2.0’ın

gelişimi, DVD ve HDTV gibi gelişmelerle görselleştirmenin devam ettiğini ve böylelikle görsel kültürün dijitalleştiğinin altını çizmektedir (1998: 10).

Görselliğin hâkim olduğu bu dünyada öncelikli olarak “görme” ve daha sonrasında da görmeye yardımcı olan “işitme” kavramlarına bakmak gerekir. İnsanlar sayısız yoldan iletişim kurar ve bunu yaparken tüm duyularını –dokunma, tat, koku ve özellikle göz ve kulaklarını- seferber ederler (Ong, 2014: 19). Bazı yazarlar için görsel, bütün duyguların en temelidir. John Berger, *Görme Biçimleri* adlı ünlü çalışmasının ilk sayfasında görme hakkındaki görüşünü şu şekilde belirtir: “Görme, konuşmadan önce gelmiştir. Çocuk konuşmaya başlamadan önce bakıp tanımayı öğrenir.” (Rose, 2007: 2). Yine Berger, görme hakkında şu ifadelerde de bulunmuştur: “Ne var ki başka bir anlamda da görme sözcüklerden önce gelmiştir. Bizi çevreleyen dünyada kendi yerimizi görerek buluruz. Bu dünyayı sözcüklerle anlatırız ama sözcükler dünyayla çevrelenmiş olmamızı hiçbir zaman değiştiremez.” (2013: 7). Görsel algı, niteliklerin, nesnelerin, olayların imgelerini sağlayarak kavram oluşumuna zemin hazırlar. Gözlerin doğrudan ve anlık aldığı uyarının çok ötesine uzanan zihin, bellek yoluyla erişilen geniş imgeler alanında iş görmekte ve bütün bir hayat deneyimini bir görsel kavramlar sistemi olarak örgütlemektedir (Arnheim, 2015: 326).

Görme öz olarak, doğal hâliyle çoğu canlıda da bulunan duyuşsal bir yetidir. O yetinin ne amaçla, nasıl kullanılacağı sosyal, siyasal, kültürel süreçler içinde şekillenir, değişim geçirir (Çakır, 2014: 33). Düşünme imgeleri gerektirir, imgeler de düşünce içerir (Arnheim, 2015: 283). “Görme”nin işlevine bakıldığında görme eylemde bulunma imkânı sağlar (Ellul, 2015: 15). İnsan gözünün görmesi, fizyolojik olarak bir yetenektir. Diğer yanda, görmenin yoluna işaret eden görsellik, çeşitli şekillerde oluşur: “Biz nasıl görürüz, nasıl yapabiliriz, nasıl izleyebiliriz ya da görmeyi nasıl yaparız ve biz görme ve görmemeyi nasıl görürüz?” (Rose, 2007: 2). Ellul’a göre “Görme bana, bütün bir gerçeklik alanını, somut nesneleri ve uzayı sunar ve dolayısıyla eylemde bulunmama imkân verir. Fakat görme ve eylem arasındaki bu ilişki, görme tasarlanmış imajlara dayandığında büyük ölçüde değişebilir” (2015: 10). Tekniğin gelişimiyle birlikte bir kısım medyanın uzaysal tarzdan (gazeteler) zamansal tarza (filme alınmış ve televizyona aktarılmış bildiriler ve videokasetleri) dönüşümü görülmektedir. Görme, içinde sözün uzaya (mekâna) nakşedildiği yazının durumunda olduğu gibi, zamanda bir delik açar (Ellul, 2015: 195). Berger’e göre ise “Yalnızca baktığımız şeyleri görürüz.

Bakmak bir seçme edimidir. Bu edim sonucu olarak gördüğümüz nesne –her zaman elimizle dokunabileceğimiz bir nesne anlamında olmasa da- ulaşabileceğimiz bir alana getirilmiş olur”. (2013: 9). Görmenin insan hareketini etkileyen en önemli özelliklerden biri olduğu aşikârdır.

Postman, görsellik hakkında önemli bir örnek vermiştir. Ona göre “Birisinin bize İllyxn, Aldononjes Adası’nda yetişen, damarlı yaprakları olup yılda iki defa çiçek açan solucan şeklindeki bir bitkinin bir alt türü olduğunu anlattığını zihninizde canlandırarak daha iyi çıkarabilirsiniz. Merak edip, “Evet, ama o ne biçim şey?” dersiniz, bu bilgiyi aktaran kişinin “Buyrun, size fotoğrafını göstereyim” dediğini, hemen ardından elinize altında Illyx on Aldononjes yazan bir resim tutuşturduğunu düşünün. Bunun üzerine, “Ah, evet. Şimdi anlıyorum” diye mırıldanabilirsiniz.” Fotoğrafın anlatılanlar için bir bağlam sunduğu, cümlelerin de fotoğraf için bir bağlam hazırladığı doğrudur (2012: 88-89). Çağımız insanı özellikle televizyon sayesinde homo-videns’e (gören insan) dönüşmüştür (Özel, 2015: 7). “Görmek, bugünlerde inanmaktan daha büyüktür. Yörüngeli bir uydudan oturulan evin bir resmi ya da iç organlarının manyetik görüntüsü satın alınabilir. Eğer kişi fotoğrafının özel bir anını yayınlamak istemiyorsa bunun için bilgisayarda dijital olarak da üzerinde oynayabilir (Mirzoeff, 1998: 3). Görsellik, hem anlık görüntü verir hem de gelişen teknolojiyle birlikte değişmeye de imkân sağlayabilme özelliğine sahiptir.

Berger’e göre bir imge, yeniden yaratılmış ya da yeniden üretilmiş bir görünümdür. İmge ilk kez ortaya çıktığı yerden ve zamandan kopmuş ve saklanmış bir görünüm ya da görünümün düzenidir. Her imgede bir görme biçimi yatar (2013: 10). Görmeye bir başka boyut da eklenmelidir: Yorum, konuşma aracılığıyla gelecektir. Kişi bir imaja bakmadan önce görmeyi öğrenmiş olmalıdır. Gördükten sonra, onu yorumlamayı öğrenmek gerekir (Ellul, 2015: 11).

Ellul’a göre görme ve işitme arasındaki fark şu şekildedir: “Bütün diğer sesler arasında bir ses vardır ki bu ses bizim için özellikle önemlidir: Konuşulan söz. O, bizi diğer bir boyuta sokar: Diğer varlıklarla, diğer insanlarla ilişkiye.” “Görme bana, zamanla sınırlı olmayan bir imaj verir; çünkü anlıktır ve belirli sınırlar içinde kalır. Gördüğüm şeyin anlamını kavramam için beklemem gerekmez. Fakat henüz başlamış bulunan cümlelerin tam anlamını kavrayabilmem için daima beklemem gerekir” (Ellul,

2015: 18-19). Kelimelerin temeli sözlü iletişimde bulunur, buna karşılık yazı, tüm şiddetiyle kelimeleri görsel boyuta hapseder (Ong, 2014: 25). Konuşma dilinden yazı diline geçiş, aslında sestten görsel mekâna geçiş demek olduğundan, matbaanın görsel mekân kullanımını etkilemesi, sorunun tek değilse de en önemli odak noktasıdır. Mekân kullanımı, matbaa-yazı etkileşimini yansıtmakla kalmaz, yazıda ve matbaanın ilk yıllarında henüz sönmemiş olan sözlü kültürün izlerini de yansıtır (Ong, 2014: 140). Ve bu değişim devam ederek fotoğraf, radyo, sinema, televizyon, video kaydı ve günümüzde bilgisayara kadar gelmiştir.

İşitmeye gelince sesin “ses” olarak doğasını düşünmenin yararlı olacağını ifade eden Ong, “Sesin, ancak varlığını yitirirken işitildiğini” söyler. Ona göre “Sesi durdurup sese hâkim olmak mümkün değildir. Film projektörünü durdurup istediğim görüntüyü ekranda dondurabilirim. Oysa sesin akışını durdurursam, sessizlikten başka bir şey kalmaz. Bütün duyular zaman içinde yer alsa da durdurulmaya, sabitleştirilmeye işitme kadar meydan okuyan ikinci bir duyu yoktur. Görme duyusu, hareketi olduğu kadar hareketsizliği de kaydeder. Hatta hareketsizliği daha iyi kaydeder, çünkü bir görüntüyü yakından incelemek için yavaşlamış olmasını yeğleriz. Bir hareketin aşamalarını görüp anlamak için onu bir dizi dural fotoğrafa böleriz. Ses kaydınınsa dural çekimi yoktur” (Ong, 2014: 47). Ellul ise “Görme, bana bir şeyin ne olduğunu anında söyleyen şekli ve rengi ayırt etmeme imkân sağladığı hâlde, işitme bana sesi veya görüntüyü sınıflandırma imkânı verir fakat bunun ne olduğunu anında ayırt edemem” (2015: 34-35) diyerek yine sözün bir nesne hâline gelmesi için biri tarafından yazıya dönüştürülmesinin gerektiğini söyler. Fakat bu durumda artık onun konuşma olmadığına (Ellul, 2015: 20) vurgu yapar. Sinema, televizyon ve video ile ise sözün görüntüye dönüşümü gerçekleşmektedir.

İnsan, televizyonu hem duyar hem izler. Fakat görüntünün dili giderek daha baskın hâle gelmiştir (Çakır, 2014: 68). Önceden yeni olay ve gelişmeler daha çok sesli ve yazılı olarak açıklanıyor, paylaşılıyordu. Bugün ise öncelikle gösteriliyor ve diğer anlatım araçları olan ses ve yazı, görüntülere hizmet etmektedir. Bu nedenle kitle iletişim araçları, özellikle televizyon ve görüntüler dünyası, insanı egemenliği altına alabilmektedir. Dolayısıyla kitle iletişim araçlarının yeni bir insan tipi –anthropos- oluşturduğu da söylenebilir (Çakır, 2014: 70-71). “Bir şeyi göstermek” ile “bir şey hakkında konuşmak” bambaşka iki süreci anlatır. Gavriel Salomon, “Resimlerin

tanınması, sözcüklerin ise anlaşılması gerekir” diye yazmıştır. Salomon’un söylemek istediği, fotoğrafın dünyayı nesne olarak, dilin ise fikir olarak sunduğudur. Fotoğraf, evrendeki sonsuz çeşitliliğin özgül yanlarını belgeleyip öne çıkarır. Dil ise onları kavranır hâle getirir (Postman, 2012: 85-86). Böylelikle görüntü çoğu yerde sesle birlikte anlam bulur.

Bir insanın vücut şeklinin, yazıyla ya da radyoda, hatta duman işaretleriyle başkalarına hitap ederken ifade ettiği fikirlerinin biçimine etkisi olamaz. Oysa televizyonda bu nokta önemlidir. Yaklaşık 150 kiloluk, üstelik konuşan kocaman bir görüntü, sözün ilettiği mantıksal ya da tinsel ince ayrımları kolayca geri planda bırakacaktır. Zira televizyonda söylem büyük oranda görsel imajla yansıtılır; yani televizyon konuşmayı bize sözcüklerle değil, görüntülerle aktarır (Postman, 2012: 16). Yazılı kelimeler görseldir, görüp bakma ile algılanırlar. Söz, sese dayalıdır, dinleyerek algılanır ve yok olup gider. Görme duyusu, hareketi de hareketsizliği de oldukça iyi kaydeder. Görüntüde aranan en önemli nitelik açık seçiklik, belirginlik ve ayırma iken, işitmede aranan en üstün nitelik, uyum ve birleştirmedir. Bilincin en önemli özelliği ise içsellik ve uyumdur (Çakır, 2014: 24). Yine Ellul, “Vizyonum beni aynı zamanda enformasyonla da donatır. Hangi eylemi yapmam gerektiğini, kendimi nereye yerleştirmem gerektiğini bilme ihtiyacı duyarım; görmem beni, içinde eylemimi icra edeceğim gerçekliği, eylemimin mümkün olup olmadığını bilmeme muktedir kılar. Bakma bana, çevremi saran dünya ile ilgili bilgi sağlar. O bana, her biri gerçekliğin uzaydaki bir imajı olan enformasyon parçalarını biriktirme imkânı sağlar. Vizyon tıpkı bir kamera gibidir; düzinelerce veya yüzlerce enstantane fotoğraf sağlayan bir kamera. Ve bu enformasyondan dolayı, görme dışındaki araçlarla bu gerçekliğin bir parçası olabilir ve bu gerçekliğe dâhil olabilirim” (2015: 8-9) diyerek görmenin önemine işaret eder.

Görme ve işitmenin öneminden ve günümüz dünyasındaki konumundan bahsettikten sonra bu ikisi arasındaki bağlama işaret etmek gerekir. Bağlam, yani görsel bir nesneyi kuşatan koşullar, süreçler, çevresindeki atmosfer, ilintiler, ilişkiler zaman zaman nesnenin kendisi kadar önemli olabilmektedir. Hiçbir görsel nesne, bağlamının dışında kendine özgü anlamını koruyup, sürdüremez. Bu nedenle görsel kültür çalışmalarında bağlam çok özen gösterilmesi gereken bir noktadır. Her şey kendi bağlamı içinde anlam kazanır, kimlik kazanır, etki kazanır; o bağlamın dışında anlamını

kaybeder, varlık nedenini kaybeder. Göz ya da görme edimi, bir şeyin algılanmasında bağlamı arar; bağlamı bulduğu zaman anlama kavuşmuş olur (Çakır, 2014: 24). “Bir nesneyi uzam içinde görmek, onu bağlam içinde görmek demektir.” Her şey bağlamı ile anlam kazanır. Genel anlamda görmek demek, o şeyi kendi ilişkisi içinde görmek demektir (Çakır, 2014: 23). Bir görüntü, ancak belirli koşullarda bin kelimenin yerini tutabilir; o da ancak kelimeleri içeren bağlamdır (Aktaran: Çakır, 2014: 24). Bağlam, anlam için çok önemli bir koşuldur.

Bireylerin bir medya kurumu gibi çalıştığı, gündelik yaşam pratiklerinde fotoğraf ve video çekiminin hayatın önüne geçtiği, görsel verilerin hiçbir sınır tanımadan yayıldığı ve paylaşıldığı günümüz iletişim ortamında (Çakır, 2014: 16) Rose, (2007: 12) görüntülerin önemini anlamak ve eleştirel bir yaklaşımla görüntüleri yorumlamak için aşağıdaki başlıkları göz önüne alır:

- *Görüntüleri ciddiye almak:* Görsel imgelere çok dikkatli bakmanın gerekli olduğunu iddia eder.
- *Sosyal koşullar ve görsel objelerin etkileri hakkında düşünmek:* Görsel temsiller gibi kültürel pratikler de sosyal içerimlere ve çıkarımlara bağlıdır ve eleştirel bir hesap, onların kültürel anlamlarını ve etkilerini ortaya çıkarır. Görsel imgelerin etkileri ve sosyal durumları önemlidir.
- *Görüntülere bakarak kendi yolunu çizmek:* Örneğin evde bir film izleme ile bir araştırma projesi için eğitim amaçlı izleme farklıdır. Görüntüler izleyicinin kendi görme ve bakma amacına göre değerlendirilebilir.

1.2. GÖRSEL BİR İLETİŞİM FORMU OLARAK VİDEO

1.2.1. Tanım ve Gelişim Süreci

İnsan, tarihi boyunca hiç günümüzdeki kadar yoğun görsel iletilerin etkisinde kalmamıştır. Bunun temel nedenlerinden biri de kitle iletişim araçlarının teknolojik olarak sürekli gelişmesi ve buna bireysel olarak kullanılan bilgisayarların, tabletlerin, cep telefonlarının ve çok sayıda farklı cihazın eklenmiş olmasıdır. Yeni iletişim teknolojilerinin aralıksız yaydığı iletiler insanın ekonomik, kültürel ve sosyal hayatında

yadsınamaz rol oynamaktadır (Çakır, 2014: 170). İnsan hayatında görsel-işitselin ağır bastığı teknolojilerden biri de “video” dur.

Videonun kökenini, doğuşunu, kaynaklarını, kullanıldığı ortamları araştırmak için öncelikle videonun ne olduğunu bilmek gerekir. “Biçim” anlamına gelen *idea* kelimesinin temeli görüntüdür; Latince *video*, “görmek” fiiliyle aynı kökten gelir ve bu kökten türeyen başka kelimeler, “görü” (*vision*), “görünür” (*visible*) ve videokasetine (*videotape*) dek uzanır (Ong, 2014: 100). Video görüntüsü, diğer tüm teknik görüntüler gibi küçük noktalardan oluşur. İngilizce’de “picture element” olarak ifade edilen bu noktalara piksel adı verilmektedir (Canıklıgil, 2014: 25). Video, şu şekilde tanımlanabilir: Görsel-işitsel kitle iletişim araçlarının çizgisi üzerinde görülen, (Armes, 1995b: 59) anlatımsal olan ve düzenli bir yol izlemek isteyen sunumlara filmlerde olduğu gibi, müziği, sesleri ve imgeleri birlikte dokuyarak bir metni ya da bir öyküyü görsel, sessel ve sözsel bir biçimde sunabilen (Turim, 1995: 106) teknik bir yenilik olarak televizyonun hareket kazanabilmesi ve anında yayından kurtulması için geliştirilmiş televizüel bir teknolojidir. (Baker, 2015: 19). Video ile sözün görüntüye dönüşümü gerçekleşmektedir. Video, bir görüntüyü anında kayıt yapmanın ötesinde görüntü ve ses olarak çoğaltarak yeniden üretmektedir (Kılıç, 1995: 10). Videonun bugünkü yaygın kullanımında ise anlamı “optik görüntülerin elektrik sinyallerine dönüştürülmesidir”. Film (pelikül), görüntülerin kimyasal süreçlerle kaydedilmesinde kullanılmaktaydı. Video konusuna gelince ilk defa kimya alanından uzaklaşıp elektrik ve elektronik alanına girilmektedir (Canıklıgil, 2014: 22). Video, gerçekleştirildiği anda izleyici tarafından izlenen canlı yayınların dışında, bir programın tümü ya da bir kısmı önceden kaydedilmiş de olabilmektedir (Gökçe, 2012: 109). Görüneni kaydetme olarak video (Baker, 2015: 35), metnin, sözün, sesin, görüntünün katman katman örülebileceği bir sürü multimedyaı çağırmaktadır (Baker, 2015: 49). Video ile görsel ve işitsel öğeler birlikte bulunmaktadır.

Video günümüzde çok önemli bir yere sahiptir. Görme makinesinin evriminin fotoğraf makinesi ile başladığını düşünen Paul Virilio, bu sürecin şu andaki son aşamasının halkı sürekli gözetim altında tutan video cihazı olduğunu belirtir (Çakır, 2014: 79). Virilio, yeni görselleştirme teknolojileri hepimizin görsel kültürünü yakalayan “görme makinesi”ni de tartışarak “görsel kültür” teriminin kullanıldığı dönemi sosyal yaşamın bir parçası olan görselin bol olduğu dönem olarak tanımlar

(Rose, 2007: 4). Video, teknolojik gelişmelere bağlı olarak sürekli bir değişim ve ilerleme içerisinde. Gelişen teknolojiyle birlikte televizyon programlarının kaydının webde yayınlanması, web üzerinde çeşitli amaçlarla yayınlamak üzere çekilen videolar ve bu videoların çeşitli iletişim araçları (mobil teknolojiler gibi) tarafından yayınlanması videonun doğuşundan sonra gelişim sürecinin en önemli basamaklarıdır.

Videonun gelişim sürecini anlatırken iletişim alanında meydana gelen buluşları da sıralamakta fayda vardır. Daha çok teknik medyanın geliştiği 1800'lerde ortaya çıkan buluşlar şöyle sıralanabilir: Telgraf (1832'de Samuel Morse), telsiz (1895'de Marconi), telefon (Önce A. Meucci ve ardında A.G. Bell), sinema (1895'de Lumiere Kardeşler), fonograf (1877'de T.A. Edison sesleri tele alıp çoğaltabiliyordu), fotoğraf (ilk fotoğraf şirketi Societe Photographique 1830'da J.N. Niepce ve L.J. Dagurre tarafından kuruldu). 1900'lerde bunlarla birlikte birçok buluş teknolojik açıdan büyük bir evrim geçirmiş ve bunlara radyo, televizyon, fotokopi makinesi ve bilgisayar gibi yenileri de eklenmiştir (Baldini, 2000: 89). 1970'li yıllarda ise videokasetler ortaya çıkmıştır (Baldini, 2000: 91).

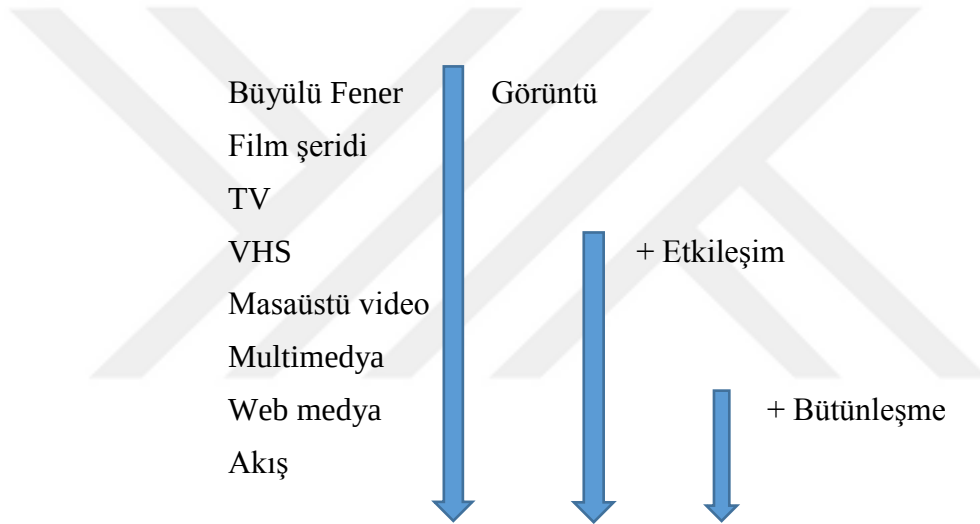
Elektronik görüntü yani video 19. ve 20. yüzyıldaki görsel-işitsel araçların fotoğraf, radyo, film, gramofon, ses kayıt aracının birikimini içine alan tarihsel geçmişe sahiptir. Elektronik görüntünün televizyonla bütünleşerek ortaya koyduğu çoğaltım aracı kendisinden öncekilerden özellikle de fotoğraf ve filmde çok farklıdır. Bu fark, videonun teknolojik olarak görüntü oluşturma biçiminden kaynaklanır. Videonun görüntüsü elektronik olarak ekranda belirir. Ekran, ışıklı noktacıklardan meydana gelen bir yüzeydir. Yani elektronik görüntünün kendisi bir ışıktır. Fotoğraf ve filmde ise görüntü, ışık yansıtma yoluyla ortaya çıkar. Elektronik görüntünün bu yapısal farklılığı bir çoğaltım teknolojisi olarak görüntü ve ses şeklinde bilginin depolanmasıyla birlikte doğal olarak videoya yeni olanaklar sunmaktadır (Kılıç, 1995: 10). Gölge oyununun ve sihirli lambanın, sinemanın tarih öncesi yapıldığı gibi, fotoğraf ve sinemanın tüm tarihi, elektronik müzik ve bilgisayar dili videonun tarih öncesi olarak tanımlanabilir. Video böylece öncü (avant-garde) film ve müzik üzerine yapısal denemelerin mantıklı bir çıkış noktasını oluşturmaktadır (Turim, 1995: 101). Video, tüm bu teknik süreçlerin bir sonucu olarak dijital hayatta yer bulmaktadır.

Video süreçleri, sinema filminin son 80 yılda sahip olduğu anlatım tekniklerinden derinden etkilenmiştir (Turim, 1995: 106). Videonun tarihsel gelişimi sürecinde televizyon yayın teknolojileri, tüketici elektroniği, bilgisayar yazılım ve donanımlarında yaşanan hızlı dönüşümler, sivil ya da askerî amaçlı video gözetleme sistemleri ve mobil iletişim teknolojilerindeki tüm gelişmelerin, ekranın bir sanat ortamı olarak kullanımının dayandığı evrimin parçaları olarak görülebilir. Bir resmetme aracı olarak ekran, bu dönüşümde diğer resmetme tekniklerinden keskin bir çizgiyle ayrılır ve gerek tüketicilere gerekse sanatçılara daha önce herhangi başka bir yüzeyin tanımadığı olanakları sağlar (Altunay, 2012: 23). Videonun tarihsel gelişiminde 1956'ya kadar elektrik sinyallerini kaydetme olanağı yoktu. Çünkü VTR (Videotape recorder-videobant kaydedici) henüz geliştirilmemişti (Canıklıgil, 2014: 23). Video kayıt cihazının (videotape recorder/VTR) televizyonda ilk kullanılışı 1956 yılında gerçekleşmiştir. Bugün şu ya da bu biçimde, video kayıt cihazı kullanılmadan gerçekleştirilen herhangi bir program düşünmek oldukça güçtür (Gökçe, 2012: 110). Sadece kayıt edilip, sonrasında kurgu işleminden geçmek değil, bunun yanında tüm televizyonlarda canlı programlarda da kayıt kullanılarak görüntü arşivleri oluşturulmaktadır.

Videoda görüntünün şekillenmesine temel sağlayan olgu –film ve fotoğrafçılıkta olduğu gibi- perspektif kavramıdır (Armes, 1995b: 47). Perspektif kavramı, dünyayı belli bir şekilde görebilme ihtiyacı olarak tanımlanabilir. Videoya uyguladığımızda “Biz dünyayı kameranın gördüğü kadarıyla “görmeyi” öğrenmekteyiz” (Aktaran: Armes, 1995b: 48). İnsanın görüş gücünün süreklilik etkisinin, yani bir görüntünün anısını diğeri gelinceye kadar hafızada tutma kapasitesinin, hızlı geçen birimlerden oluşan bir yapıya izin verdiği klasik zamanlardan beri bilinmekteydi. Bir bölümün aşamalarını resimleyen bir dizi fotoğraf makinesinin ardından çok çekimli kameralar geldi (Williams, 2003: 15). Fotoğraf makinesi ve kamera, bireylerin imge üretimini başarmaları anlamına geliyordu. Artık istenilen imge, istenilen şekilde bireysel olarak da kaydedilebilirdi. Kayıt sorunu kalmamıştı. Video cihazı, bu görüntüleri evlerin içinde kendi kendine yayınlayacak ve izleyecek olanağı yaratarak yeni bir kırılma noktası yaratmıştır. Yani görüntülerin ekrana yansıtılması sorunu da çözümlendi. Geriye tek bir sorun kalmıştı. Bu görüntüler, diğer insanların izlemesine nasıl açılabilirdi? Var olan geleneksel medya sistemlerinde bu pek mümkün olmuyordu. Geline en son aşama ile

bugün internet, bütün dünyayı kaplayan ağları ile toplumun bütün kesimlerini, hiçbir ayırım yapmadan kendi ağına çekecek sistemin adı konumundadır (Çakır, 2014: 131).

Eski bir klişede olduğu gibi: “Bir görüntü bin kelimeye bedeldir.” Hareketli görüntüler eklemek öğrenme bağlamında da özgünlük, gerçeklik ve dersin içeriğini geliştirebilir. Hareketli görüntü bir yüzyıl önce büyülü fenerden gelerek son web teknolojileriyle günümüzde eğitimin de bir özelliği olmuştur. Bir yüzyıl boyunca, hareketli görüntü teknolojilerinin birbirini izlediği görülmüştür: Film, televizyon, videoteyp, video disk, dijital masaüstü video, multimedya, CD-ROM, video konferans, interaktif TV ve şimdi web-tabanlı medya. Görüntünün geçirdiği evre Bijnens ve arkadaşlarına göre (2004: 7) Şekil 1.1’de gösterilmiştir.

Şekil 1.1. Hareketli Görüntü Teknolojilerinin Özellikleri

Fotoğraf ve film teknolojisinde olduğu gibi videoda da önce *kamera* vardır. Video kamera, elektronik olarak görüntü oluşturma aşamasında sayısız düzenleme ve yönlendirme olanağı sağlar. Video kamera sadece gerçeği kayıt etmez, gerçeği yeniden oluşturur. *Televizyon alıcıları* ve *monitörler*, video sanatının icra edildiği yüzey olmanın ötesinde sanatçıya yeniden görüntü üretim ve yansıtma ortamları olarak hizmet etmektedir. Görüntü ve sesi kayıt ederek anında sunabilen ve defalarca yeniden kayıt olanağı sağlayan *video kayıt aygıtları*; ayrıca video sistemleriyle birlikte çalışan ileri teknolojilerle özellikle de bilgisayar teknolojisi ile sanatçıya yepyeni ortamlar sunmaktadır (Kılıç, 1995: 11). Televizyonun icadı, tek bir olay ya da bir olaylar dizisi değildi; elektrik, telgraf, fotoğraf, sinema ve radyodaki

icatların bileşimine ve gelişmelerine bağlıydı (Williams, 2003: 13). Videoda benzer aşamalardan geçmiştir. Televizyondaki gelişmelerle birlikte videonun ortaya çıktığı söylenebilmekte ve video, tüm bu iletişim araçlarından etkilenmiş olabilmektedir. Fotoğraftan görsellik, sinemadan çekim-yapım süreci, radyodan işitsellik, televizyondan ise çekim-yapım süreci, iletim, ışık, ses, dekor vs. tüm görsel ve işitselliği almış olan video bilgisayar ve internetle ise, iletiminde ortam değiştirmiş, hız, tekrar gibi özellikleriyle dikkati çekmektedir. Videonun gelişim aşamaları tarihsel olarak Şekil 1.2.'de gösterilmiştir (Canıklıgil, 2014: 24-25).

1956	•Ampex şirketinin geliştirdiği ilk VTR 2 inch (yaklaşık beş santimetre) kalınlığında manyetik makara bantlara kayıt yapan devasa bir alettir.
1964	•Sony 1 inch: Makara bantlı profesyonel format.
1971	•Sony U-matic: ¾ inch kalınlığında bant ve ilk defa kasetli sistem kullanıldı. Böylece video kamera stüdyodan dışarı çıkabilecek boyutlara ulaşmıştı.
1975	•Sony Betamax: Bir ev formatıydı. ½ inch kalınlığında kasetlere kayıt yapıyordu.
1976	•JVC'nin VHS (Video Home System) Ev Video Sistemi: Yine ½ inch kasetlere kayıt yapıyordu.
1979	•Grundig'in sistemi Video 2000: Çift taraflı olarak sekiz saat boyunca kayıt yapabilen başka bir ev sistemiydi.
1981	•Sony Video 8: Yaklaşık 8 mm genişliğinde kasetlere kayıt yapan sistem.
1982	•Sony Betacam: Sony'nin çöken Betamax sistemi üzerine kurduğu profesyonel format. Bu sistem başarılı oldu. 1990'ların ortasına kadar en çok kullanılan yayın standardıdır.
1986	•Sony'den arka arkaya iki profesyonel format: Geliştirilmiş Betacam SP (Superior Performance), U-matic SP ve JVC'den ev kullanıcıları için VHS-C.
1986	•Sony'den profesyonel D1 (İlk Dijital Video Formatı)
1987	•JVC'nin çok tutulan Betacam SP'ye karşı hamlesi S-VHS (Super VHS): ev için oluşturulan VHS'den profesyonel formata dönüş çabasıydı.
1989	•Sony Hi8: Video8'in geliştirilmiş bir hali olan yarı profesyonel bir formattı. Görüntü ve ses kalitesi hatırı sayılır şekilde artırılmış , kameralar da küçülmeye başlamıştı. 1995'e kadar en çok kullanılan son kullanıcı formatıdır.
1992	•Ampex'ten DCT: Profesyonel yayıncılık için geliştirilmiş sayısal bir formattı, ancak kısa ömürlü oldu.
1993	•Sony'den Digital Betacam: Çok başarılı olan Betacam SP'nin sayısal türevidir.
1995	•JVC'den Digital-S: Bu format S-VHS'nin sayısal türevidir.
1995	•MiniDV, DVCAM, DCPPro: Sony'nin başını çektiği konsorsiyumdan yarı profesyonel sayısal formatlar duyuruldu. Bu teknolojik devrimin başlangıcıydı.
1998	•Sony'den HDCAM: Sony'nin sinema alanına girişi sayılabilir. Profesyonel seviyede yüksek çözünürlüklü kameralar ve okuyucular HDCAM adıyla anılan formata kayıt yapıyordu.
1999	•Sony Digital8: Hi8'in sayısal hali olarak çıkarılmış bir formattı.
2001	•Sony'den MicroMV: Çok kısa sürede üretimden kalktı. Kayıt kalitesi DV'den düşüktü. Tek avantajı küçük olmasıydı.
2003	•Sony, Canon, Sharp ve JVC'den HDV: DV'nin yüksek çözünürlüklü hali. Bu da D8 gibi bir ara formattı.
2005	•Bu yıldan başlayarak bant teknolojisi yerini "bellek kartları"na bıraktı.
2008	•2008'de yeni bir kırılma oldu video dünyasında ve HD SLR adı verilen yeni kameralarla tanışıldı. Bunlar aslında basitçe video kaydedebilen fotoğraf makineleriydi.
2008'den sonra	•2003'ten itibaren yeni bir kaset "format"ı çıkmadı. yeni algılayıcı tipleri ve video codec'ler geliştirildi. Günümüzde artık 4K teknolojisi var.

Şekil 1.2. Videonun Gelişim Aşamaları

1.2.2. Videonun Özellikleri

Fransız Sinematek'inin ünlü başkanı Saduol, "Müthiş bir şey bu, bütün dünya odamda..." diyerek televizyonun gücünden bahsetmektedir (Mutlu, 2008: 37). Günümüzde televizyonun özellikleri, bilgisayar ve internetin gelişimiyle birlikte daha da gelişmekte, video olarak birçok haber, eğlence, eğitim programı yayınlanmaktadır. Televizyonun görüntü ve sesi aynı anda iletmeye elveren bir araç olması (Mutlu, 2008: 35) gibi, video da "uzağı görme" ve "uzağı duyma" eylemlerini aynı anda gerçekleştirebilmektedir. Telefon ve telsiz ile gelişen teknolojiler bilginin iletiminde uzaklığı sıfırlayıp zaman tasarrufu sağlamışlardır. Daha sonraki süreçte ise ses ve görüntülerin elektronik olarak depolanmasına geçilmiştir (Armes, 1995a: 19). İnternetin bir video platformu olarak kullanılması ile birlikte televizyon için üretilmiş içeriğin birçok araca ulaşabilirliğinin de önü açılmıştır (Özel, 2015: 22). İnternette video yayınlamayla birlikte görselliğin ve işitselliğin mekân ve zaman ayrımı yapmadan iletilebilmesi kolaylaşmıştır.

Göz, önemli, farklı, yeni ya da hareketli olana bakar, durağan olana bakmaz (Çakır, 2014: 22). Video, fotoğrafçılık gibi "dünyanın nasıl görüldüğüyle" ilgilenmesine karşın görüntüleri hareketlidir, durağan değildir (Armes, 1995b: 51). Adanır'a göre (2012: 54), görüntüden sonraki en önemli koşul harekettir. Videoyu özel kılan şey, farklı görüntü kayıtları arasındaki hareket yeteneği ve bu değişimi, kodlamada da gerçekleştirmesidir. Görüntüyü parçalayarak ya da onları bindirme yoluna giderek, bir dizi hareketli grafik değer ve simgeleme kodlarıyla dönüşüme uğramış ve "işlemden geçmiş" bir görüntü olmuştur. Sonuç, insan algısına meydan okuyan ve onu eğiten görüntüler bütünü (Turim, 1995: 104) olarak ortaya çıkmıştır.

Videoyla birlikte stüdyo temelli yapımların yeniden yaratılmasına gerek kalmadan tekrarlanmalarını mümkün kılabilme, film kullanımının içerdiği maliyet ve gecikmeleri kısılabilmek gibi olanaklar gelişmiştir (Marshall, 1995: 34). Bölüm bölüm kayıt; bu teknikte program, sonradan kurgu yoluyla bütünleştirilmek üzere stüdyoda, yine birden çok kamera ve resim seçme yöntemiyle kaydedilir. Programları önceden ve bölüm bölüm kaydedip daha sonra kurgulamanın bazı yararları vardır. Örneğin sahneler arası durup stüdyoda gerekli düzenlemeler yapılabilir, oyunculara kostüm ve makyaj değiştirme fırsatı verilebilir, istenen düzeyde gerçekleşmeyen sahneler veya bölümler

yeniden kaydedilebilir (Gökçe, 2012: 111). Bir video oluşturulurken görüntüden görüntüye etkili geçişler, başka videolar, resimler vs. kurgu yoluyla eklenebilir. Basitçe aydınlatılmış ve çekilmiş görüntülerin gücü, algılanabilir eşzamanlı ses ile desteklendiği zaman artmaktadır ve ayrıca bütün bu görüntülerin, hem kaydedenler hem de kameranın önünde belirenler için anında gösterilebilme olanağı vardır (Armes, 1995b: 52). Videonun sonsuz şekillerde işlenebilen ve modellenebilen esnek bir ortam olarak (Armes, 1995b: 56), kayıt edilip saklanma özelliği bulunmaktadır (Winston, 1995: 65-66).

Gördüğü her şeyi yansıtan video görüntüsünün yarattığı duygu bir kameranın kullanımının çok ötesine uzanır. Bütün çeşitliliğiyle kamera kullanımındaki esneklik, kurguda esneklik, anında tekrar oynatabilme kolaylığı, ses ve görüntünün eş zamanlı bağlılığı gibi birçok öge bu sonuca katkıda bulunur. Burada kayda değer olan şudur ki bütün bu teknik ögeler gerçekçi bir üslubun özellikleri olarak hizmet etmekten çok, hilesizlik duygusuna katkıda bulunmaktadır. Video gördüğünü yansıtır ve aktüeldir, fakat kesinlikle gerçekçi değildir (Armes, 1995b: 49). “Hareketi yazma” anlamına gelen *sinematograf* sözcüğünün bu anlamı kabul edilirse, sinemanın özünün görsel verileri maddi bir formda kaydetmek ve depolamak olduğu söylenebilir. Bir film kamerası verileri film üzerine kaydeder, bir film projektörü de bu verileri okur (Manovich, 2014: 469). Videoda da kayıt bu şekilde gerçekleşir.

Görüntü teknolojileri alanında televizyondan sonra video cihazı, imge dolaşımında büyük ve devrimsel bir rol oynamıştır. Video televizyondan daha kullanışlıdır. Kurulumu basittir. Ekran ve izleyici arasında ilişkiyi dönüştürmüştür. Bireysel olarak kontrol edilebilir ve bu kontrol olanağı, televizyondan çok fazladır. Her yaştaki insan tarafından öğrenilebilir. Video 90’larda evlere girdiğinden itibaren çok geniş bir şekilde kabul görmüştür ve insanlara kendi tercihlerini seçmeleri anlamında devrimci bir etki yapmıştır (Çakır, 2014: 187). Mutlu’ya göre (2008: 50) televizyonu izleme mekânının zorunluluklarıyla kısıtlı değil. Videoda bu oran daha yüksektir. Teknik medyanın kullanımı, zaman ve mekânca uzak ortamlardaki bireylere iletişim olanağı sunarak onları yüzü yüze etkileşimin zamansal ve mekânsal sınırlılıklarını aşmaya muktedir kılar. Zaman-mekân bağlantısının koparılması, telekomünikasyonun gelişimiyle yakından ilişkili mekânsız eşzamanlığının keşfine zemin hazırlamıştır (Thompson, 2008: 56-57). Videonun ağlar üzerinden paylaşılabilir hâle gelmesi mekân

ve zaman bağımlı videonun sınırlarından kurtularak çoklu medya platformlarını destekleyen günümüz teknolojik cihazlarında tüketilebilmesinin yolunu açmıştır (Özel, 2015: 30). Böylelikle videonun yayılım alanının arttığı söylenebilir.

Videoda görülen şey temelde ekrandır. “Ekran” sözcüğü sinemadan televizyona, monitörden video projeksiyonuna değişken formatlı gösterim cihazlarının tümünü karşılamaktadır (Bozkurt, 2012: 310-311). Videoya gelindiği zaman her bir platformun ilgili olduğu izleyicilerin nasıl farklı dinamiklere sahip olduğunu görmek ilginçtir. İnsanlar tiyatrodan ya da sinemada hareketleri izlediği zaman ekran büyük ve uzaktır, başlarını ekranın bir tarafından diğer tarafına çevirirler. Televizyon ile video, odanın karşısındadır. Fakat daha yakındır, bu yüzden izleyiciler sadece gözlerini hareket ettirirler. Web video ile izleyiciler yüz yüze olduğu için yakındır. Bütün bu farklılıklar videonun nasıl tüketileceğine etki eder. Tüketilen ortamın içeriği insanları çok farklı bir şekilde etkiler. Televizyon için sinemada oturmak daha uzundur. Televizyon ve videoyu izleme sırasında kalkıp inilir, fakat genellikle bütün bir gösteri izlenir (Halls: 2012, 19). Sinema ve televizyonun temel oluşum açısından pek çok benzerlikleri vardır, ancak aktarımda sonuçlar köklü bir biçimde farklıdır. En açık faktör, ekranın ölçüsüdür (Williams, 2003: 51) denilebilir. Aynı şekilde televizyon ve videonun da farklılıkları vardır. İzlenen videolar, geniş bir ekranda da izlenebilir, küçük bir ekranda da. İstenilen ölçüye alınıp izlenebilen videoda bazen teknik sınırlılıklar olabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Videonun tarihsel gelişimi sürecinde televizyon yayın teknolojileri, tüketici elektroniği, bilgisayar yazılım ve donanımlarında yaşanan hızlı dönüşümler, sivil ya da askerî amaçlı video gözetleme sistemleri ve mobil iletişim teknolojilerindeki tüm gelişmelerin, ekranın bir sanat ortamı olarak kullanımının dayandığı evrimin parçaları olarak görülebilir. Bir resmetme aracı olarak ekran, bu dönüşümde diğer resmetme tekniklerinden keskin bir çizgiyle ayrılır ve gerek tüketicilere gerekse sanatçılara daha önce herhangi başka bir yüzeyin tanımadığı olanakları sağlar (Altunay, 2012: 23). Videotape, sadece zaman-kaydırma amacı (bir programı kaydedip daha sonra izleyebilme) olarak kullanılması dışında yapım unsuru olarak da kullanılabilmesine olanak sağlayan teknik gelişmelerde uygulanabilmektedir. Bu gelişmeler elektronik kurgu, seslendirme gibi işlemlere elveren gelişmeler olarak tarif edilebilir (Mutlu, 2008: 91).

Bir görüntüde verilen mesajar arasında bağlam oluşturmak çok önemlidir. Videoya uygulandığı zaman bağlamı oluşturanların aşağıdaki gibi oldukları gözlenmektedir.

- Videonun bir amacının olması
- Amaca bağlı olarak teknik imkânlar yani çekim-tasarım süreci
- İzleyici özelliklerinin tespit edilmesi

Birçok durumdan etkilenen video tasarlamının bağlam açısından arka planının çok önemli olduğu görülmektedir.

Yukarıda anlatılanlara bağlı olarak videonun genel özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Video ile zaman ve mekândan bağımsız izleme imkânı vardır.
- Video görüntüsü durağan bir çekim değildir (Baker, 2015: 37). Hareket, videonun temelidir.
- Teknik olarak daha ucuzdur.
- Kayıt edilip saklanma özelliği bulunmaktadır. Bu özellik ile arşiv oluşturulabilir (Winston, 1995: 65-66).
- Kesintili çekim yapılabilir. Kamera kullanımında esneklik oluşabilir.
- Esnek kurgu olanağı bulunmaktadır. Kurgu esnasında geçişler, başka videolar, resimler, fotoğraflar, animasyonlar vb. eklenerek görüntü zenginleştirilebilir.
- Küçük-büyük değişebilir ekran özelliğine sahiptir.
- Videonun tekrar edilebilme özelliği vardır.
- Durdurma, tekrar oynatma gibi bireysel olarak kullanılabilme ve kontrol edilebilme olanağı bulunmaktadır.
- Süreklilik, zamana yayılma olanağı ve yakınlık duygusu güçlüdür.
- Görüntü ve sesi aynı anda vererek çoklu duyuya hitap eder.
- Sinema ve televizyona göre maliyeti daha ucuzdur.

1.2.3. Videonun Kullanıldığı Ortamlar

Videonun ne olduğunu anlattıktan sonra onun bilgisayar ortamında, internette, günlük hayatta, eğitimde kullanılışına ve ne zaman görüldüğüne bakmak gerekir. Görselin üretim, dağıtım ve tüketim biçimleri sürekli değişmekte, sürekli yenilenmekte, zamanın ruhuna uyarlanmaktadır (Çakır, 2014: 38). Videokaset kayıt cihazlarının kullanımıyla esnetilen alımlama alanı, alımlamanın günlük rutinler üzerinde etki eden kapasitesine işaret eden örneklerden biridir. Alımlama, bireylerin özelliklerine bağlıdır. Medya ürünlerini alımlama, bir yorumsama sürecidir (Thompson, 2008: 69-70). Videonun teknolojik gelişmeler ve yayılan ağlar ile birlikte televizyon ekranlarının dar sunumunun dışına çıkmasıyla (Özel, 2015: 19) izleyici açısından birçok sınırlılık ortadan kalkmıştır. Televizyonun, üzerine yapılan tüm olumsuz eleştirilere karşın, yadsınamaz gücünü aldığı görüntü, yüksek hızlı bağlantı ve ilerleyen görüntü sıkıştırma algoritmaları sayesinde internet ortamında da kendisine yer edinmeye başlamıştır. Ancak bu sefer farklı olan durum kullanıcıların bizzat kendi aktarımları ile içeriğe yaptıkları katkı ve denetimdir. Web 2.0 olarak adlandırılan ve internette paylaşımın yeni yolunu ifade eden güncelleme ile foto-bloglar, video paylaşım siteleri, bireysel podcasting uygulamaları gibi yollarla videolar paylaşılmakta ve hatta algoritmalar desteğinde ve çeşitli yazılım kodları sayesinde Facebook gibi sosyal paylaşım ağlarından, şahıs sitelerine birçok farklı kanalda içeriğe iliştirilmiş görüntü akışlarına rastlanmaktadır (Özel, 2015:15). Video mapping'ler aracılığıyla da istenilen alanlara (bina dış yüzeyi gibi) projeksiyon cihazı yardımıyla video görselleri de yansıtılmaktadır.

İnternet üzerinden neden video tüketiliyor diye sorulduğunda, kolaylık, tüketim için tali programlama ve internet üzerinde kaliteli video hizmeti sunan sitelerin varlığı denilebilir. Kolaylık en iyi şekilde zaman ve mekân taşınabilirliğine işaret etmektedir. Tali programlama ise insanlara çevrimiçi videoları izlemek için daha fazla sebep sunmaktadır. Video içeriği hizmeti sunan siteler ise illegal paylaşım ağlarının yaşattığı sorunlara karşı daha stabil hizmetler ve bu hizmetler karşılığında ucuz maliyetler ile bir alternatif oluşturmaktadır (Özel, 2015: 22-23).

Web, video üzerinde bir hikâye iletebilmenin nasıl olduğuna bazı boyutlar getirir. Bu boyutlar:

- İçeriği kişiselleştirme kapasitesi

- Talep üzerine içeriği sağlama yeteneği
- Doğrusal olmayan anlatı yapısına kapasite oluşturma
- Çoklu platformlarda içeriği sunma yeteneği (Halls, 2012: 19-20) olarak söylenebilir.

Video bu yeni ortamlarla belki de en iyi şekilde iki zıt yönüyle kavranabilir. Bir yanda yakın, açıklayıcı, güncel ve doğal olması; diğer yanda ise anlıksal düzenlemesi, uzaklığı, sentetik ve çözümsel olması vardır (Armes, 1995b: 44).

Ucuz video kamera ve bilgisayar destekli video düzenleme yazılımlarının çoğalması, bireysel video içeriği üretmeyi mümkün kılmış ve bu içeriğin bir kısmı YouTube gibi video paylaşım siteleri üzerinden internet kullanıcılarının ilgisine sunulmuştur. Bunların birçoğu ev kullanıcıları kaynaklı amatör videolardır, fakat önemli bir alt küme de profesyoneller, yani ana akım medya ve kurumlar tarafından bu büyük çevrimiçi kitleye ulaşmak adına üretilir (Aktaran: Özel, 2015: 16). Üzerinde uzlaşılan nokta, izler kitle yapısında ve buna bağlı olarak televizyon izleme alışkanlıklarında geleceğe dönük güçlü değişimlerin başladığıdır. Sabit konumundaki televizyon ekranından taşınabilir mecralara kayan video, geniş bant ağ teknolojileri ve bu teknolojilere destek veren araçlar ile kullanıcıların gündelik yaşamlarına daha fazla dâhil olmuştur (Özel, 2015: 27). İzleyicinin tüketim biçimi teknolojinin yenilikleri ile değişmeye başlamıştır ve bu değişimi anlayabilmek televizyon gerçeğini ve karşısında çevrimiçi platformlar ile video tüketim hizmeti sunan interneti anlamaktan geçmektedir (Özel, 2015: 3). Video da eğitim teknolojisinin ortam boyutu ile ilgili bir uygulama olarak yeni teknolojik gelişmelerle birlikte eğitimde kullanılan ortamları ve yöntemleri zenginleştirmektedir (Alkan, 2011: 32). Eğitim-öğretimde temel bir kaynak olmanın yanı sıra yardımcı bir kaynak olarak da kullanılmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

ÖĞRETİMSSEL BİR ARAÇ VE ORTAM OLARAK VIDEO DERS

2.1. GÖRSEL VE İŞİTSEL MATERYALLERİN ÖĞRENMEDEKİ ROLÜ

İnsan yaşamının hemen hemen her aşamasında sıkça karşılaşılan görsellik –görsel şekiller, görsel tasarım, görsel ifade, görsel sunu, görsel okuryazarlık vb.- eğitim-öğretim yaşantısında da göz ardı edilmeyecek biçimde saygın bir yere sahiptir (Şahin, 2009: 20). Video ders olgusuna geçmeden önce Ellul’un günümüzdeki eğitim anlayışında imajlar evreni incelendiğinde eğitimin başlangıcından itibaren bir çocuğun kendisini, resimler ve haritalarla kuşatılmış durumda olduğu görülür. Kitapları, giderek zekice ve bol bol resimlenir. Bu, günümüzde kitapların yalnızca armağan baskıları için değil, aynı zamanda, biricik amacı çocuğun duyularına doğrudan yönelmek, dikkatini zorlamak, renksiz, karmaşık metinlerin artık cezbedemeyeceği bir ilgi türünü harekete geçirmek olan ders kitapları için de geçerlidir. İmajlar kullanıldığında öğretim daha kolay hâle getirilir; onlar yalnızca dersi desteklemezler; onun yerini bile alabilirler. “Bir imajın kısa bir sürede uzun bir konuşmanın öğrettiğinden çok daha fazlasını öğreteceğini” herkes kabul eder (2015: 150). Resim ve fotoğraflar gibi görseller de somuta benzerliklerinden dolayı, metinlere geçişi kolaylaştırırlar (Çakır, 2014: 171). Görsel öğelerin öğrenmedeki rollerini Seferoğlu (2014: 28) şu şekilde açıklar:

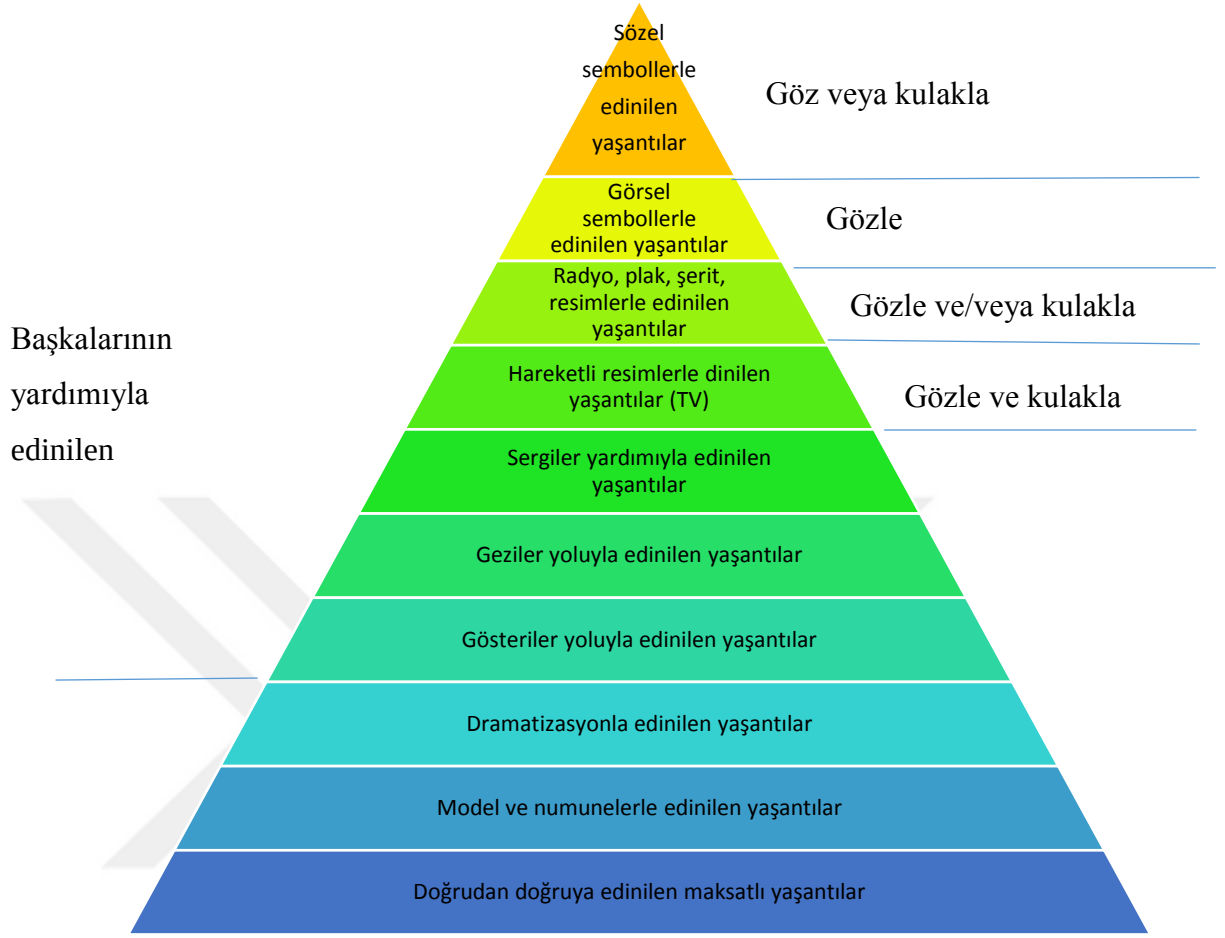
- Öğrenen bireylerin dikkatini çekerek onları güdüler.
- Öğrenelerin dikkatlerini canlı tutar.
- Öğrenenlerin duygusal tepkiler vermelerini sağlar.
- Kavramları somutlaştırır.
- Anlaşılması zor olan kavramları basitleştirir.
- Şekiller yoluyla bilginin düzenlenmesini ve alınmasını kolaylaştırır.
- Bir kavramla ilgili öğeler arasındaki ilişkileri örgüt şemaları ve akış şemaları yoluyla kolayca verebilir.
- Bazı öğrencilerin görsel öğelerle kaçırmaları olası birtakım noktaları anlama şansı verebilir.

Öğrenmede araç-gereçler, hitap ettikleri duyu organlarına, zihnî farkındalığına ve temin edilebilme özelliklerine göre sınıflandırılabilir. Alan yazında hitap ettikleri duyu organların ve bunlarla ilgili araç-gereç sınıflandırılmasına daha çok rastlanmaktadır. Araç-gereçler hitap ettikleri duyu organlarına göre görsel, işitsel, görsel-işitsel, teknoloji destekli araçlar; zihnî farkındalığına göre somut, soyut, somut-soyut araçlar, temin edilebilme özelliklerine göre basit ve öğrenciye yaptırılabilir, öğretmenin tasarlayıp geliştirebileceği, satın alınabilecek araçlar olarak sınıflandırılır (Çelik, 2009: 39).

İnsanların bilgi amacıyla kullandığı üç temel yöntem vardır: Görsel, işitsel ve dokunsal. Silverman, öğrencilerin bilgiyi işlemek için üç temel öğrenme stiliyle ilgilenmiştir: Görsel-mekânsal, işitsel-sıralı, dokunma yoluyla öğrenme.

- Görsel-mekânsal öğrenenler, yeni bilgileri resimler ve üç boyutlu bütüncül olarak görselleştirilen bilgi üzerinden öğrenirler.
- İşitsel-sıralı öğrenenler sıralı olarak, genelde adım adım öğrenirler.
- Dokunma yoluyla öğrenenler, fiziksel dokunma ve duyu aracılığıyla bilgi alır ve onlar hem görsel hem de işitselden yararlanırlar (Cruse, 2011: 4-5).

Görsel işitsel araçlar, öğrencilerin anlama düzeylerini artırmak için multimedya sunumları aracılığıyla oluşan teknolojilerdir (Garzon, 2012: 20). Görsel-işitsel araçlar öğrencilerin başkalarının yaptıklarını gözleyerek, görme ve işitme duyu organları kullanılarak edinilen en somut yaşantıları sunan öğretim araçlarıdır. Dale'nin yaşantı konisinin hareketli resimlerle ve TV-video ile edinilen yaşantılar basamağındaki öğrenmeler görsel-işitsel araçlarla edinilir. Görsel-işitsel araçlar; sunumu basitleştirmek, düşünmeyi canlandırmak, önemli noktaları vurgulamak, istatistiksel verilerin anlaşılabilirliğini artırmak, karşılaştırma yapmak, ilişkileri göstermek, yeni kavramları ve detayları açıklamak, varlıkların nitel boyutlarını sergilemek amacıyla kullanılırlar (Çelik, 2009: 43). Görsellerin öğrenmedeki rolüne Edgar Dale'nin 1946 yılında yaptığı çalışma örnek olarak verilebilir. Edgar Dale'nin Öğrenme konisine göre (Yaşantı konisi olarak da adlandırılıyor) insanlar öğrendiklerinin %83'ünü görme, %11'ini işitme, %3,5'ini koklama, %1,5'ini dokunma, %1'ini tatma duyularıyla edindikleri yaşantılar yoluyla gerçekleşmektedir (Çilenti, 1991: 36). Dale'nin öğrenme konisi aşağıdaki şekilde görülebilir:

Şekil 2.1. Edgar Dale'nin Öğrenme Konisi

Mayer'e göre (2001: 7), çoklu ortamda öğrenmeye üç farklı bakış açısı vardır:

- 1) Medyanın kullanılması: İki veya daha fazla aracın kullanılması olarak bilgisayar, hoparlör vs.
- 2) Sunum modlarının kullanılması: Bilginin sözcük ve resimlerle sunulması olarak ekrandaki yazılı metin ve animasyonlar.
- 3) Duyuşsal modların kullanılması: Bilginin gözlere ve kulaklara hitap etmesi olarak anlatım ve animasyon.

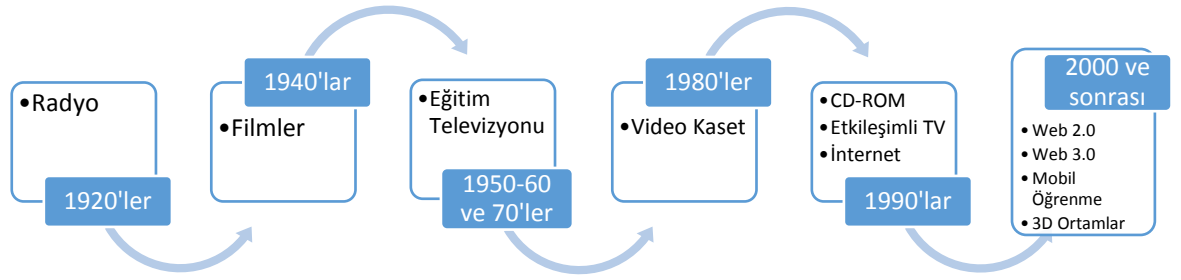
Eğer bilgi sadece sözcüklerle sunulursa öğrenciler zihinlerinde sadece sözel model geliştirirler. Bundan dolayı resimsel model oluşturmak konusunda zorluk çekebilmeleri muhtemeldir (Mayer, 2001: 63). Bu yüzden eğitim-öğretimde çoklu medya kullanmak önem arz etmektedir.

Öğretim materyalleri, öğrenme süreci içerisinde öğretmen tarafından değişik ortamlarda öğrencilere sunulan araçlardır. Bu araçlar; basılı materyaller, fotoğraflar, maketler gibi ilk bakışta anlaşılır nesneler olabileceği gibi içeriğine erişmek için daha yüksek teknolojiye gereksinim duyan ses kasetleri, videolar, CD'ler, internet sayfaları, çeşitli yazılımlar gibi ortamlarda da sunulabilir (Kaya, 2006: 26). Yansılar, slaytlar, videolar, bilgisayar programları, çoklu ortamlar vb. görsel yönü bulunan materyallerdir. Bilgisayarların ve dijital teknolojilerin görselliğe getirdikleri katkılar görsel öğelerin eğitimdeki önemini daha da artırmaktadır (Seferoğlu, 2014: 27). Bundan dolayı görsel-ışitsel iletişim teknolojilerinden biri olan videonun öğretimsel olarak ne olduğunu, amacını ve hangi ortamlarda kullanıldığını ortaya koymak önem arz etmektedir.

2.2. KİTLESEL MEDYADA GÖRSEL VE İŞİTSEL MATERYAL KULLANIMI

Video, birçok platformda görülebilir. Geleneksel olarak popüler video gümüş ekranda bir film gibi başlayıp daha sonra sinemadan televizyona yayılmıştır. Son on yılda ise televizyondan webe ve diğer mobil platformlara doğru bir yayılım gerçekleştirmiştir (Halls, 2012: 19). Görsel ve işitsel teknolojinin internet teknolojisine gelene kadar geçirdiği evreleri vermek çalışma açısından faydalı olacaktır.

İlk Çağlardan bu yana insanların gündelik hayatlarında kullandıkları şekilsel belirteçler zamanla harflere, sayılara, karakterlere ya da resimlere dönüşmüş, yazıdan önce bu imgeler, insanların iletişimini sağlamıştır. Fotoğraf sanatının tarihi 200 yıla yakın, sinemanın tarihi de 100 yıldan biraz fazladır. Son 60 yıldır elektronik görüntüler, son 15 yıldır da sayısal içerikli bilgisayar görüntüleri hayatın her yanını kaplamıştır (Çakır, 2014: 171). Tarihsel çağlardan günümüze yaklaşıldığında görsel öğelerin etkisinin giderek arttığı farz edilebilir (Çakır, 2014: 414). Bu görsel hayat, eğitime de yansımış; radyo, televizyon ve son olarak internetle birlikte öğretim materyallerinin bu gelişimi devam etmiştir. Şekil 2.2.'de eğitim-öğretimde görsel ve işitsel materyallerin gelişimi görülmektedir.

Şekil 2.2. Eğitim-Öğretimde Görsel ve İşitsel Materyallerin Gelişimi

Eğitim-öğretimde kullanılan görsel ve işitsel araçlar kategorisinde radyo ilk sırada yer almaktadır (Şekil 2.2). Öğretim materyali, genel olarak hedefleri gerçekleştirmek amacıyla araçlardan faydalanılarak yapılan ders sunum içeriklerini kapsar. Öğretim araçları, tebeşir ve kâğıttan başlayarak günümüzde bilgisayar ve ilişkili teknolojilere kadar basitten karmaşığa çeşitlilik gösterir. Materyal oluşturabilmek için araçlar gereklidir. Bu araçlar, okul içinde ve dışında olabilir. Radyo, televizyon gibi medya araçları da öğretim amacıyla kullanılabilir (Yanpar, 2005: 9).

Eğitimde görsel-işitsel araçlar ve eğitimde teknoloji destekli araçların dağılımı ise Tablo 2.1’de gösterilmiştir (Demirel, 2007: 61).

Tablo 2.1. Eğitimde Görsel-İşitsel Araçlar ve Eğitimde Teknoloji Destekli Araçlar

Eğitimde görsel-işitsel araçlar	Eğitimde teknoloji destekli araçlar
Radyo	Etkileşimli video
Filmler	Uydular
Kapalı devre televizyon	Videoteks
Video	Tele konferanslar
DVD	İnternet
VCR	

Tabloda genel olarak görsel ve işitsel araçların ve teknoloji destekli araçların sınıflandırılmaları bulunmaktadır. Öğretimsel manada ilk olarak kullanılan işitsel araçlara bakıldığında radyonun ilk sırada olduğu söylenebilir. Eğitimde radyonun kullanılma biçimleri hakkında çok şey söylenmiş olsa da radyo yayıncılığının öğretici

rolü, tıpkı televizyon yayıncılığında olduğu gibi, her zaman onun resmi eğitsel rolünden çok daha büyük olmuştur. Hatta Britanya’da, neredeyse başlangıcından bu yana hem okul çağı eğitimiyle hem de yetişkin eğitimiyle yakından ilgilenen BBC’de (British Broadcasting Corporation) “Konuşma” kavramı bir sanat biçimi olarak ele alınmıştır. Enformasyon, eğitim ve eğlenceyi birleştiren, uzunluk açısından sınırlı ve senaryosu dikkatlice yazılmış “konuşma” programları, sınıftaki öğretimden çok daha önemli olmuştur. Britanya’da okullara yönelik yapılan ilk ulusal radyo yayını Nisan 1924’te gerçekleştirilmiş, 1939’dan itibaren de büyük ölçüde bağımsız olan Okul Yayıncılığı Merkez Konseyi tarafından düzenlenen gelişkin bir radyo yayınına geçilmiştir. II. Dünya Savaşı boyunca okulları canlı ve tetikte tutmak için bu yayınlardan yararlanılmıştır (Briggs ve Burke, 2011: 259). 1984’te ise Philadelphia’daki devlet okulları, ders konularının çocuklara şarkılarla öğretilmesini öngören bir deneye girişmişlerdir. Kulaklarına walkman cihazlarını takan öğrenciler, konusu sözün sekiz bölümü olan lirik bir rock parçayı dinlerken gösterilmişlerdi. Bu fikri geliştiren Mr. Jocke Henderson, hem matematik ve tarihi hem de İngilizceyi rock müzik eşliğinde öğretmek öğrencilere derslerini daha fazla sevdirmeyi planlamaktadır. Aslında, bu bütünüyle Mr. Henderson’ın fikri değildir. Bu fikrin ilk öncüsü Children’s Television Workshop’tu. Onların hazırladığı “Susam Sokağı” programı, eğitimin eğlenceden ayrılamayacağı fikrinin pahalı bir örneğini temsil etmektedir (Postman, 2012: 108-109). Susam Sokağı, hem eğlendiren hem de çizgi filmler ve kuklalar yoluyla bilgi vermeyi, öğretmeyi amaçlayan eğitim programlarından biridir. Türkiye’de de Susam Sokağı adıyla kuklaları ve içeriğinde bulunan çizgi filmleri, Türkçe çevirileri verilerek TRT ekranlarında bir süre yayınlanmıştır.

Eğitimde kullanılan görsel ve işitsel araçların bir arada kullanımına gelince; sınıfta görsel-işitsel malzeme kullanmanın yeni bir şey olmadığı söylenebilir. II. Dünya Savaşı’ndan beri film şeritleri askerlerin eğitiminde bir öğretim aracı olarak kullanılmıştır. Eğitimciler, öğrenenlerin ilgilerini çeken, motivasyon ve öğrenme deneyimlerini artıran bu görsel-işitsel materyallerin gücünün farkına vardılar. O zamandan beri hem içerik hem de teknoloji olarak A/V’nin (AudioVideo) değeri sınıflarda artmaya başlamıştır. 1950’lerde ve 1960’larda Eğitim Televizyonu geliştirilmiş ve eğitim televizyonu üzerinden kaydedilmiş dersler yayınlanmaya başlanmıştır (Cruse, 2011: 1).

Televizyonun eğitsel amaçlı kullanımında şunlar söylenebilir: Televizyonun birçok işlevi vardır. Bazıları için haber aracı, bazıları için eğlence, bazıları için ise okul ya da çeşitli kurumlarda, eğitime yardımcı bir sistemdir. Mesajların, duygu ve düşüncelerin “izleyici” adı verilen bir kitleye, görüntüler yoluyla ve bir program biçiminde iletilmesi televizyonun tanımlarından biridir (Gökçe, 2012: 57). Televizyonun ilk savunucularından kimileri, eğitime her zaman için eğlenceden çok daha fazla ağırlık vermişlerdir. Televizyonun kaçınılmaz olarak toplum ve kültür üzerinde yozlaştırıcı bir etkisi olduğu ve izleyicilerin diğer etkinliklere harcaabilecekleri zamanın çok daha fazlasını tek başına tükettiği yönündeki eleştirilere karşı hep onun eğitici yönü vurgulanmıştır. Televizyon ve eğitim ilişkisinin nasıl kurulacağına yönelik soruya farklı yanıtlar verilmiştir (Briggs ve Burke, 2011: 283). Günümüzde televizyon, gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerde, eğitime ve öğrenime önemli derecede katkıda bulunabilecek etkin bir kitle iletişim aracı olarak kullanılabilir. Çok yaygın bir topluma anında seslenebilen, okuma yazma koşulu gerektirmeyen ve benzeri üstünlükleri bünyesinde taşıyan bu araç sayesinde yapılan eğitim daha etkili hâle getirilebilir. Bu eğitimin iki biçimde gerçekleşebileceği düşünülmelidir: Birincisi, yalnızca eğitim amacıyla kurulmuş ve okullardaki eğitime yardımcı yayınlar yapan istasyonlar veya belirli yayın saatlerini bu tür yayınlara ayıracak istasyonlar aracılığıyla yapılacak bir doğrudan eğitimidir. İkinci tür eğitim ise çeşitli programların içeriğinde var olan, dolaylı bir eğitimidir (Gökçe, 2012: 29). İçeriğinde bilgi verme amacı olan tüm programlar (belgeseller gibi) bu grubun içine girer.

Televizyon, bugün eğitimde yeni bir devrimsel gelişmenin öncülüğünü yapmaktadır. 1950’lerde uygulamaya konulan bu teknoloji bugün birçok ülkede yaygın olarak kullanılmaktadır. Mikro Öğretim, Tele Okul, Açık Üniversite, Açık Lise, Kıtalararası Okul ve Videoteks¹, Telekonferans² gibi sözcükler bu teknolojinin eğitime kazandırdığı yeni boyutları göstermektedir. Bu teknoloji eğitime hizmetleri yaygınlaştırmak, yerden tasarruf sağlamak, maliyeti düşürmek, kaliteyi yükseltmek gibi önemli katkılarda bulunmaktadır (Alkan, 2011: 178). 1952’de Birleşik Devletler’de

¹ Uzaktaki bir bilgisayardan bilginin televizyon ekranına aktarıldığı bilgi iletme sistemi.

² Ses ve görüntünün uzağa iletilmesi yoluyla katılanların bir arada olmamalarına karşın birbirleriyle konuşup görüşebildikleri elektronik konferans türü.

FCC³, 200'den fazla televizyon kanalını eğitim yayıncılığına tahsis etmiştir ancak bunların çoğu kaynak sıkıntısı yüzünden faaliyete geçememiştir. Ulusal Eğitim Televizyonunu (National Education Television/NET) destekleyen Ford Vakfının devreye girmesiyle birlikte eğitim içerikli programlar yapılmaya başlanmış ve Latin Amerika, Hindistan ve Afrika'da yürütülen resmî ve gayriresmî eğitim kampanyalarına öncülük edilmiştir (Briggs ve Burke, 2011: 284). ABD'de ilk olarak televizyonun kullanılma sebebi sınıftaki öğrenmeyi tamamlamaktır. 1950 ve 1960'lı yıllarla birlikte eğitimciler sınıflarında kamuya açık televizyon programları ile bilgilendirici yayınlar yapmışlardır (Mardis, 2009: 245). Japonya daha 1957'de NHK (Nippon Hoso Kyokai) kanalını tümüyle eğitime ayırmış ve bir eğitim televizyonu olarak tasarlamıştır. Britanya'da farklı bir yol izlenerek eğitim programları genel programların bünyesine dâhil edilmiştir. Ayrı bir eğitim kanalı kurma düşüncesi bağımsız televizyon şirketleri tarafından desteklenmiştir (Briggs ve Burke, 2011: 283-284). Kamu Yayın Kurumu (Public Broadcasting Corporation) 1967 gibi geç bir tarihte, Ulusal Eğitim Televizyonu (National Educational Television) 1952'den itibaren ve Kamu Yayın Laboratuvarının (Public Broadcasting Laboratory) daha önceki çalışmaları üzerine kurulmuştur. Gelişimi boyunca kamu hizmeti televizyonunun ticari şebekeyle pek ilişkisi olmamıştır (Williams, 2003: 31).

Amerika'da televizyonun çocukların yararına olumlu bir biçimde kullanılmasına yönelik bilinen en iyi örnek, 1969 yılında Çocuk Televizyon Atölyesi tarafından tasarlanan Susam Sokağı (Sesame Street) adlı programdır. Bu programla ticari bir ürünün bilinçli bir biçimde eğitim kadar eğlenceyi de içerecek şekilde tasarlanabileceği gösterilmiştir. Bu program, İngiltere'deki Açık Üniversitenin (Open University) ekip çalışması ve iş birliğine dayalı eğitim anlayışını örnek alarak okul öncesi çocuklara okumayı öğretmiştir (Briggs ve Burke, 2011: 276). Susam Sokağı farklı bir gelişme olarak görülmüş ve reklam tekniklerini eğitim için kullandığı da söylenmiştir (Williams, 2003: 63). Susam Sokağı, The Electronik Company, Play School gibi programlar, sıklıkla çizgi filmleri ve kuklaları kullanırlar ve eğlendiricidirler (Williams, 2003: 67). 1969 yılında yayına başladığı zaman Susam Sokağı'nın, henüz okula gitmeyen, hatta okula yeni başlamış çocuklar açısından bir televizyon dizisinden bir şeyler "öğrenmiş" olmak fikri tuhaf görünmüyordu. Programda şirin kuklalara, ünlü kişilere, tatlı ezgilere

³ ABD'de FCC (Federal Communications Comission) kısaltmasıyla yayın yapan televizyon kanalı

ve hızlı geçişlere yer verilmesinden çocukların zevk alacağı kesindi ve program buna bağlı olarak çocukların eğlenceyi seven bir kültüre girmeye yeterince hazırlanmalarına hizmet edecekti. Eğitimcilere gelince, Susam Sokağı'nı onlar da genel olarak onaylıyordu. Eğitimciler, yaygın olan inancın tersine, özellikle eğitimin yeni teknikler sayesinde daha etkili olabileceği kendilerine anlatılırsa yeni yöntemleri uygulamaya yatkındılar (Postman, 2012: 159-160). Dijital çağda eğitimde yenilenmede teknik ilerlemenin öneminin farkına varmışlardır.

Zaman ilerledikçe konferans, ders, tanıtım ve sınıf eğitimi eğitimsel uygulamanın elinden alınarak televizyona verilmiştir. Çoğu durumda bu iletişim yolunun çeşitli kullanım olasılıkları geniş ölçüde gerçekleştirilmiştir. Az bulunan konferansçılar ve öğretmenler geniş bir izleyici kitlesine ulaşabilirler. Ender ya da karmaşık malzemelerin görüntüsel tanıtımı; fen bilimlerinin, ilaçların, coğrafyanın bakış açılarının, dramının ve tarihin öğelerinin sunuluşunu dikkate değer ölçüde geliştirmiştir. BBC (British Broadcasting Corporation), IBA (Independent Broadcasting Authority)⁴ ya da Amerikan Kamu Televizyonunun (Amerikan Public Television) okul programlarında veya İngiliz Açık Üniversitede (Open University) olduğu gibi gelişkin bir eğitim hizmeti, televizyonun doğru kullanımlarından bazılarının önemli bir gösterimidir. Burada, soru sorma ve açıklamanın teknik zorluklarıyla öğrencinin kendi çalışmasını etkin kılmak konusundaki sürekli zorluklar gibi bazı sorunlar vardır. Bunların, televizyon eğitim sürecini tüketmediği, sınıf öğretmenlerini çalışmalarıyla ya da diğer tüm materyalle (Açık Üniversitenin basılı birimleri) planlı bir ilişkide yardım olarak sunulduğu durumlarda, en iyi şekilde çözümlenmesi önemlidir. Bunlar zaten organize bir eğitimsel programa bağlı ve ilişkin olan kullanımlardır. Ancak televizyon ulaşımı anlaşılır bir biçimde, bazıları belirli gruplara (Birleşik Devletlerde etnik azınlık gruplar ile İngiltere'de göçmenler için dil eğitimi); bazı profesyonel ve meslek gruplarına; ardından, belirli bir grup ya da kursa bağlanmamakla birlikte eğitimsel yayıncılığın eğlence yayıncılığından ayrıldığı belirsiz bir alana yönelik diğer eğitimsel çalışma türlerine de ulaşmıştır (Williams, 2003: 45-46).

Televizyonda dolaysız eğitim yayınları gelişmiş ülkelerde tamamlayıcı eğitim işlevi görürken, gelişmemiş ülkelerde daha çok temel eğitime yönelik bir görünüm arz

⁴ İngiltere'de Independent Broadcasting Authority olarak kamu hizmeti yapan TV kanalları

etmektedir (Gökçe, 2012: 60). İngiltere’deki Açık Üniversite gibi deneyler, televizyonun doğrudan eğitim konusundaki olanaklarına güçlü bir örnek olarak anılabilir (Gökçe, 2012: 222). Televizyondan aktarılan çok sayıda öğretim ve gösterim vardır. En iyi biçimde eğitimsel uygulama diye adlandırılacakların pek çok örneği vardır. Bunlardan bazılarını örnek verilecek olursa, bir sosyal çevrede bir şeyler yapan insanların karşılaştıkları andaki konuşmalarını dinlerken, yabancı bir kasabada geçirilen yarım saatlik dil “dersleri”; aslında, bazı yerlere görüntüsel bir gezi olan doğa tarihi ya da coğrafya “dersi”; sonuçta bazı farklı yaşam tarzlarının, iş süreçlerinin ya da sosyal koşulların sanki öğrencinin kendisinininkilermiş gibi sunulmasını göreceği bazı yerlere, televizyonla bir gezidir. Televizyonun erimi ve geniş faaliyet alanıyla mümkün kıldığı bu tür uygulamalar, formal eğitimin kendisindeki en cesaretlendirici metotların bazılarıyla doğrudan ilişkilendirilir, yani bir süreç “hakkında” düşündürmek yerine, onu bizzat yaşayıp deneyim sahibi olmaya çalışmaktır. Bu yöntemler, diğer eğitim türlerinin yerini almaz ancak onlara eklenir ve bazı durumlarda onları açıkça yenileştirici bir tarzda niteliksel olarak değiştirir (Williams, 2003: 61). Bunlar televizyonun eğitim ve öğretime katkısı hakkında fikir sahibi olmayı sağlar.

Görüldüğü gibi bugün birçok ülkede televizyon, eğitim alanında yaygın olarak kullanılmaktadır. Nijerya, Nijer, Kolombiya, Japonya, İtalya, Fransa, İngiltere, Peru ve Amerika Birleşik Devletleri eğitim televizyonunu okuma yazma, yetişkinler eğitimi, eğitim hizmetlerini yaygınlaştırma, öğretmen yetiştirme ve kaliteyi yükseltme amacıyla yaygın olarak kullanan ülkeler arasındadır (Alkan, 2011: 175). Bu ülkelerde değişim ve ilerleme devam etmektedir.

Radyo ve televizyonun dünyadaki gelişimine bağlı olarak Türkiye’de ise durum şöyledir: Türkiye’de radyonun ilk yıllarında söz programlarının içinde eğitici yönü ağır basan ancak bugünkü anlamda örgün eğitim programı olarak nitelendiremeyeceğimiz programlar bulunmaktadır. Yabancı dil öğretilmesine önem verilmesi, o dönemin Batı kültürüne yönelik politikasının bir göstergesi olarak da yorumlanabilir. Yine *İnkılap Dersleri* adlı bir program önemli bir yer tutmaktaydı. Ayrıca, o yıllarda dinleyiciye yurttaşlık bilgisi veren programlara da sıkça rastlanmaktadır (Cankaya, 2015: 27).

Dünyada televizyon yayınları, ilk kez 1936 yılında İngiltere’de başlamıştı. Daha sonraki diğer gelişmiş ülkelerde art arda başlayan televizyon yayınları Türkiye’ye

gelmekte gecikmiştir. Ülkemizde kamuoyu, televizyonla 1960'lı yıllardan sonra ilgilenmeye başlamış ve televizyonun dünya üzerinde iyice yaygınlaşması bu ilginin artmasına neden olmuştur (Cankaya, 2015: 75). Türkiye'de televizyonun eğitim açısından işlevlerine geçmeden önce eğitimde kullanılan öğretici filmlere bakmak gerekir. Ülkemizde 1952 yılında Öğretici Filmler Merkezi kurulmuştur. Kuruluşun amacı, her dereceli okul ve yetişkinler için göze ve kulağa hitap eden eğitim ve öğretim araçları hazırlayıp sunmaktır. 1962'de "Radyo ile Eğitim Ünitesi" kurulunca Öğretici Filmler Merkezi "Film Radyo Grafik Merkezi" (FRGM) adını almıştır. Okullara yönelik ve müfredat programlarına dayalı radyo yayınlarına ise 1964-1965 öğretim yılında geçilmiştir. 1966-1967 öğretim yılında ise faaliyetler daha da genişletilerek okullara ve yetişkinlere yönelik ders programları Türkiye radyolarından yayınlanmaya başlanmıştır (Turan, 2015: 8-9). Bu yıllardan sonra TRT'nin gelişimi devam etmiş ve televizyonun yayına girmesiyle eğitim-öğretimdeki bu değişimler daha da artmıştır.

Bilindiği üzere Türkiye'de radyo ve televizyon hizmetleri, bir devlet kurumu olan TRT'ye verilmiştir. 1 Mayıs 1964 tarihinde yürürlüğe giren 359 sayılı TRT yasası ile kurulan TRT'nin, önceleri yalnızca radyo olan hizmetlerine 1968 yılı Ocak ayında televizyon hizmetleri de eklenmiştir (Aziz, 1977: 9-10). Televizyon yayını olarak TRT Ankara Televizyonu, ilk deneme yayını 31 Ocak 1968'de saat 19:30'da gerçekleştirmiştir (Cankaya, 2015: 77). 1968'de televizyonla eğitim yayınlarına TRT ile aynı anda başlayan ve film, radyo, televizyon gibi etkili iletişim teknolojileri ile hizmet veren merkezin adı değişimlere paralel olarak "Film Radyo Televizyonla Eğitim Merkezi (FRTEM)" olmuştur. 1970 yılında "Okul Televizyonu" yayınları başlamıştır. Bu yayınlar 1973 yılında yeni eğitim müfredatını destekleyici modern matematik, modern fen ve benzeri programlar olarak paket yayınlarla izleyiciye sunulmuştur. Özellikle 1950'li yıllardan sonra uzaktan eğitim kavramı bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmış ve bu ihtiyaç üzerine 1975'te Yaygın Yüksek Öğretim (YAYKUR) uygulaması başlamıştır. FRTEM, YAYKUR projesini televizyon programlarını hazırlayarak yayınlamıştır (Turan, 2015: 9).

1980'li yıllara gelindiğinde; döneminin televizyon teknolojisi açısından yeterli donanımına sahip olan FRTEM, 1981 yılında başlatılan Okuma Yazma Seferberliğine televizyon programlarıyla destek vermiştir. Bu etkin iletişim aracıyla TV Okulu Projesi ders destek programları hazırlanmıştır (Turan, 2015: 9-10). 1998 yılına gelindiğinde

farklı kollardan gelişerek büyüyen FRTEM ile Bilgisayar Hizmetleri ve Eğitim Genel Müdürlüğü (BİLGEM), tek bir kurum çatısı altında birleştirilmiştir. Kurum “Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (EĞİTEK)” adını almıştır. Yeni veya iyileştirilmiş fikirlerin yeni getiriler sağlaması ve üretim faaliyetlerine yansıtılabilmesi ihtiyacıyla 2011 yılında kurumun adı “Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü” (YEĞİTEK) olarak değişmiştir (Turan, 2015: 10). Günümüzde de bu kurum YEĞİTEK olarak eğitim hizmetlerine devam etmektedir.

1968’de TRT’nin kuruluşundan sonra ülkemizde de eğitsel özellikli programlar yapılmaya başlanmıştır. TRT’de Eğitim ve Öğretime İlişkin Yayınlar şu şekilde sıralanabilir: TRT-1 postasında, eğitim yayınları olarak hazırlanan programlar; örgün eğitim ve yaygın eğitim başlıkları altında hazırlanmaktaydı. Örgün eğitime ilişkin programlar; öğrencilerin okuldaki derslerine katkıda bulunmak amacıyla, TRT yayın ilkeleri ve milli eğitim amaç ve temel ilkeleri esas alınarak Millî Eğitim Bakanlığı ile ortak olarak hazırlanıyordu. Bu yayınların başında *Okul Radyosu* gelmekteydi. Yaygın eğitim programları ise; okul çağı dışındaki her yaşta dinleyiciye çeşitli genel konularda bilgi veren, okulda öğretildikten sonra, zamanla çağını yitirmiş olan bilgileri tazeleyen, günlük yaşama ışık tutan, genellikle işlevsel programlardır (Cankaya, 2015: 110).

1970’li yıllarda televizyon yönetimi, *TV Okulu ve Okul Televizyonu* adlı, örgün eğitimi amaçlayan programlara öncelik vermiştir. Okul Televizyonu, üniversiteye giriş kursları niteliğinde programlar hazırlamıştı (Cankaya, 2015: 140). 1973 yılında yapılan TRT 1973 Yılı Genel Program Plânı’nda eğitim yayınları örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki genel başlıkta toplanmaktadır. Bunlardan örgün eğitime okul öncesi eğitim, okul içi eğitim ile meslek eğitimi girmektedir. Eğitim yayınlarının ikinci grubu olan yaygın eğitimin amacı ise, “...kişinin aile, toplum ve devlete karşı görevleri ile haklarının bilincine erişmiş iyi insan ve yurttaş olarak mutlu bir hayat yaşamasını sağlamaya yardımcı olmaktır.” şeklinde tanımlandıktan sonra, içerdiği eğitsel yayınlar temel eğitim, yurttaşlık eğitimi halk sağlığı eğitimi, moral eğitimi olarak sıralanmaktadır (Aziz, 1977: 13). Millî Eğitim Bakanlığı ile birlikte gerçekleştirilen *TV Okulu* programı, 1982 yılında da sürmektedir. Tüm yurttan başlatılan okuma-yazma seferberliğine koşut olarak televizyonda yayınlanan bu programlar, okuma-yazma bilmeyen yetişkinlere yöneliktir. TRT bu yayın yılında, örgün eğitim programları olan *Açık Öğretim ve Sınava Doğru* adlı yapımları da düzenli bir biçimde yayınlamıştır. *Açık*

Öğretim, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi tarafından aynı üniversitenin Eskişehir’de bulunan üniversite stüdyolarında hazırlanmıştır. Bu programda İngiltere’de BBC tarafından gerçekleştirilen Açık Üniversite (Open University) uygulamasından esinlenmiştir. Bir devlet kanalının desteği ile birçok ülkede eğitim programları gerçekleştirilmiştir. *Sınava Doğru* programı ise; üniversiteye girme hazırlığı içinde olan gençlere destek olmak amacıyla yayına konulmuştur. Maddi durumları dershanelere gitmeye elverişli olmayan gençlere, TRT kamu hizmeti yayıncılığı gereği olarak, fırsat eşitliğini sağlayabilmek için bu hizmeti götürmektedir (Cankaya, 2015: 201-202). Açık üniversite projesinden amaç, tam zamanlı olarak bir eğitsel üniversiteye gidememiş kadın ve erkek yetişkinlere üniversite düzeyinde televizyon ile eğitim yapmak ve bir üniversite derecesini kazandırmaktır. İngiliz eğitim projesini diğer projelerden ayıran önemli özellik, yayın yolu ile ilgilenen, istekli kişilere her şeyi ile yeni bir üniversite sunmak ve onlara akademik ya da mesleki düzeyde eğitim vermektir (Aziz, 1977: 41).

TRT’nin Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte düzenledikleri yayınlar yasada belirtilmiştir. 1983 yılında, televizyonda başlayan TV Okulu, Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte hazırlanan ve okuma-yazma öğretmeye yönelik bir programdır (Cankaya, 2015: 226). TRT-4, ilk kez 1991’de kurulmuştur. Kuruluş amacı “orta öğretim öğrencileri ile yükseköğrenim öğrencilerine yapılan örgün ve yaygın eğitime yardımcı olmak” diye gösterilmiştir (Cankaya, 2015: 365). Türkiye’ye özel kanalların gelmesi 1990 yılında ilk olarak Star TV adıyla. Bu kanallar hakkında 1995 yılında yayınlanan kanunla birçok şart belirtilmiştir. 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanunun 31. maddesine göre “Radyo ve televizyon kuruluşları, yayınlarında belli oranlarda eğitim, kültür, Türk halk ve Türk sanat müziği programlarına yer vermek zorundadırlar. Bu programların tür ve oranlarıyla ilgili esaslar Üst Kurul tarafından tespit edilir. Tematik kanallar, bu zorunluluktan muaf tutulur.”⁵Daha sonra 2011 yılında yayınlanan 6112 sayılı kanunun 3. Maddesindeki tanımlamalarda tematik yayın adı altında: “Tematik yayın: Günlük yayın süresinin en az yüzde yetmişini haber, belgesel, eğitim, ekonomi, kültür, tarih, spor, müzik, sinema, dizi film, pazarlama veya benzeri konularda olmak üzere sadece belli bir türe veya genel izleyici kitlesi dışında belli bir izleyici kesimini hedef alan programlara ayıran

⁵ Radyo ve televizyonların kuruluş ve yayınları hakkında kanun, basın kanunu, gelir vergisi kanunu ile kurumlar vergisi kanununda değişiklik yapılmasına ilişkin kanun <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4676.html>

yayını”dır (RTÜK)⁶ Eğitim programları da belli bir izleyici hedef kitlesi hesaba katılarak hazırlandığından dolayı bu yayınlar içine girer.

Ocak 2011 tarihinde yayına başlayan TRT Okul ise çeşitli yaş gruplarına yönelik hazırlanan eğitim ve kültür programlarıyla bir teknoloji ve eğitim kanalıdır (trt.net). Bu programlar, TRT’nin eğitim işlevini vurgulamakta ve insanlara evlerinde eğitim vererek fırsat eşitliği sağlanmaktadır.

Bugüne kadar televizyonun eğitimde başlıca şu amaçlarla kullanıldığı söylenebilir:

- Okur yazarlık ve temel eğitim sorununu çözümlemede bir seçenek yaratmak
- Eğitim hizmetlerini yaygınlaştırmak
- Maliyeti düşürmek
- Yerden tasarruf etmek
- Eğitimin kalitesini yükseltmek
- Yetişkinler eğitimi hizmetlerinde etkililiği artırmak ve toplumsal kalkınmayı hızlandırmak (Alkan, 2011: 176).

Eğitim alanında kullanılan derslikler öz olarak sözlü ve yazılı kültürle işleseler de televizyon ekranı, görüntülerle öğretmenlerin yerini almıştır. Onların yerine, çizgi film yapımcıları, yayıncılar, reklamcılar, senaristler, haberciler, animatörler geçmiştir. Yani televizyon, alfabe ve matbaa gibi, gençlerin ve çocukların zamanını, dikkatini, ilgisini, bilme alışkanlıklarını denetimine almıştır. Eğitimi denetleme gücünü eline geçirmiştir. Yani televizyon bir öğretim programı (Çakır, 2014: 112) olmuştur. Televizyon, bilgisayar, masaüstü yayıncılık ve internetten sonra, görsel iletişim alanında mesajların rolü, değişim geçirmiştir. Kitle iletişim araçlarındaki görsel imgeler, anlamlı yapılardır ve okunabilirler. Hatta imgelerin fazlalığı görsel okumaları daha da ön plana çıkartmıştır. Yalnızca dinleme-izlemeye dayalı bir süreç, zihinsel olarak çok az bir çaba gerektirir. Bu olguya teknolojilerin gelişimi ve yayılması da eklenince, görselliğin egemen olduğu bir dönemle karşı karşıya kalındığı açıklık kazanmaktadır (Çakır, 2014: 162). Bu yüzden teknik gelişmeler göz önüne alınmalıdır.

Görsel ve işitsel bir araç olan video kayıtları için ucuz teknolojiler, 1980’li yıllarda ilk önce videokasetleriyle daha sonra ise DVD’lerle birlikte, yüksek kaliteli

⁶ <https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/34819>

yayın programının isteğe bağlı olarak kullanımını artırmıştır (Mardis, 2009: 245). İşlevlerine göre iletişim biçimleri farklıdır: Örneğin siyasal ve ekonomik bilgi için basın; sosyal, ailevi ve bireysel yaşam için fotoğraf; merak ve eğlence için sinema filmi; işle ilgili bilgiler ve bazı önemli bireysel mesajlar için telgraf ve telefon gibi. Yayıncılık, bu birbiriyle bağlantılı uzmanlaşmış formlar bütünü içinde ortaya çıkmıştır (Williams 2003: 20). Bu işlevler televizyon ve video için çok geniştir. E-öğrenme için tasarlanan video dersleri incelemek ve bu derslerin işlevleri üzerinde durmak bu çalışmanın amaçları arasında yer almaktadır. Görsel kültür, bilinçli ya da bilinçsiz olarak, toplumsal düzenin yeniden üretimine katkıda bulunma yolundadır (Barnard, 2010: 219). Bilinçli katkıda bulunma yollarından biri de iletişim araçları yoluyla daha çok görsel kültürün etkili olduğu uzaktan eğitim sistemleridir. Bu sistemler içerisinde öğrenciye görsel ve işitsel olarak destek olabilecek materyaller mevcuttur. Bunlardan en önemlilerinden biri ise video derstir. Video ders, görsel ve işitsel özelliği sayesinde özellikle uzaktan eğitimde yol gösterici bir özelliğe sahip, çekim sürecinden geçerek kaydedilebilen, anlatılacak konu ile ilgili çeşitli materyallerin eklenebilmesi ile bir tasarım süreci oluşan eğitim materyalidir. Video ders, öğrenciler için bir iletişim aracıdır. Bu gelişmelere bağlı olarak video destekli eğitim ortamları ortaya çıkmıştır.

2.3. VIDEO DERS OLGUSU

2.3.1. İşlevsel ve İletişimsel Bir Araç Olarak Video Ders ve Özellikleri

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte animasyon, simülasyon, video, multimedya, hipermedya, hiperteks gibi teknolojik araçlar, son yıllarda eğitim-öğretim ortamlarında sıkça kullanılmaktadır (Pekdağ, 2010: 81). Yazar ya da yaratıcılar veya yetkililer, izleyici-okuyucu-kullanıcıların dikkatini çekmek, onların söyledikleriyle ilgilenmelerini sağlama adına video ve ses gibi birçok araç, yani multimedya kullanırlar (Alioğlu, 2011: 43). Yeni teknolojik gelişmeler, eğitimde kullanılan ortamları ve yöntemleri bu şekilde zenginleştirmektedir (Alkan, 2011: 32). Bu araçlardan biri olan video, eğitim teknolojisinin ortam boyutu ile ilgili bir uygulamadır (Alkan, 2011: 31). Videonun eğitim yönünden taşıdığı önem onun etkili bir iletişim ve öğrenme ortamı sağlayabilmesinden kaynaklanmaktadır (Seferoğlu, 2014: 99).

Öğrenmede video kullanımı için alan yazın tarandığında ortaya çıkan terimlerin genellikle üç şekilde olduğu görülmüştür: Öğretimsel video, video ders ve eğitsel video. Çalışmanın amacına bağlı olarak tercih edilen terim “video ders” terimidir. Bu terimin seçilmesinde ve sonrasında çalışmanın amacına bağlı olarak “video ders” tanımı oluşturmak için yapılanlar aşağıdaki gibidir:

- a) İlk olarak terimlerin çalışmayla bağlantısını kurabilmek ve niçin “video ders” teriminin kullanıldığını açıklamak için öncelikli olarak eğitim ve öğretim kelimelerine bakmak gerekir. Türk Dil Kurumuna göre eğitim kelimesi “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı olarak yardım etme, terbiye.” olarak tanımlanmaktadır. Türk Dil Kurumuna göre öğretim kelimesi ise “Belli bir amaca göre gereken bilgileri verme işi, tedris, tedrisat, talim ve öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gereçleri sağlama ve kılavuzluk etme işi” olarak tanımlanmaktadır. Eğitim kavramı öğretim kavramına göre daha geniş kapsamlıdır. Tüm öğretim etkinlikleri eğitim faaliyetidir ancak tüm eğitim faaliyetleri öğretim değildir. Öğretim, eğitimin, planlı ve programlı kısmı olarak tarif edilebilir. Video ders kelimesinin kullanılma gerekçelerinden ilki, çalışmanın amacına bağlı olarak amaçlı, planlı, programlı bir videonun tasarlanma sürecidir.
- b) Video ders teriminin kullanılma gerekçelerinden ikincisi herhangi bir dersin yerine geçebilecek ya da herhangi bir dersin tamamlayıcısı olabilecek, esnek zaman ve mekânda izlenebilecek bir materyal olmasıdır. Multimedya ve iletişim teknolojilerindeki son gelişmelerde en güçlü öğrenme sistemlerinden biri de video derstir. Video, e-öğrenmede zengin ve güçlü bir araçtır. Bilgiyi cazip ve çekici bir şekilde sunabilir (Zhang ve diğ., 2005: 16). Brecht ve Ogilby’nin video dersler ile ilgili yaptıkları bir çalışmada (2008: 1) video derslerin iki önemli stratejik amaç sunduğunu belirtilmektedir. İlki sınıfta işlenen dersleri anlayamayan öğrencilere ek öğretim zamanı verdiği ve destek materyal olarak kullanılabilir olduğudur. İkinci olarak, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre temel ya da karmaşık konuların öğretilmesine destek sağlamakta ve yine aktif öğrenme etkinliklerini destekleyebilir olduğudur. Yine

bu çalışmada birçok öğrencinin videoları öğrenme stratejisi olarak kabul ettiği ve kullandığı şeklindeki verilere ulaşılmıştır. Bilgi teknolojisi bağlamında video dersleri kullanmak, bilginin dağılması ve öğretim stratejilerini etkinleştirmek konusunda önemli bir yere sahiptir (Brecht ve Ogilby, 2008: 1-2).

c) Video ders teriminin kullanılma gerekçelerinden üçüncüsü videonun görüntü ve sesi birlikte kullanma olanağı sağlaması nedeniyle daha fazla duyu organına hitap eden bir araç (Seferoğlu, 2014: 100) olması denilebilir. Video, genellikle görsel odaklıdır. Bununla birlikte video ayrıca işitsel öğrenenler için ses ve konuşmanın dâhil edilmesiyle faydalar sunar ve dokunsal öğrenenler için ise sınıflarda gösteriler sunar (Cruse, 2011: 5). Uzun zamandan beri biliniyor ki sesli filmin sunduğu olanaklar videoyu öğretim ortamı için uygun bir araç yapmaktadır. Çağdaş öğretimin merkezinde okuma ve yazmanın değerini unutmamakla birlikte, kural olarak görme ve işitme çok daha merkezi bir yere sahiptir. Sesli film, tüm araçlar arasında bu işlevi en iyi biçimde yerine getirendir. Bunu yaparken yalnızca konuşulan dili değil onunla birlikte dili çevreleyen tüm kendini dışa vurma araçlarını da içerir. Gerçek iletişim olgusu değişik parametreleriyle birlikte sürece dâhil edilmelidir. Hareketli görüntü ve sesin bir sentez içinde eş zamanlı sunumu bunun için en iyi olanakları sunmaktadır. Çünkü başka hiçbir araç gerçekliği bu kadar kapsamlı ve gerçeğe yakın yansıtamaz (Kaya, 2006: 188). “Görsel-işitsel araçlar” terimi de eğitimde göze kulağa hitap eden öğrenme-öğretme yardımcıları anlamını ifade etmektedir. Diğer bir deyişle, eğitim alanında kullanılan çok çeşitli araç ve gereçler topluluğundan sadece iki duyu organına hitap etme özelliği olan bir kısım öğretim yardımcılarını kapsamaktadır (Alkan, 2011: 14). Böylelikle video dersin en belirgin özelliğinin “görsel ve işitsel” olduğu söylenebilir.

d) Son olarak ise “video ders”in görsel kültürdeki yerine de bakmak gerekir. Barnard; Sanat, Tasarım ve Görsel Kültür adlı eserinde “görsel olan”ı dört şekilde tanımlar.

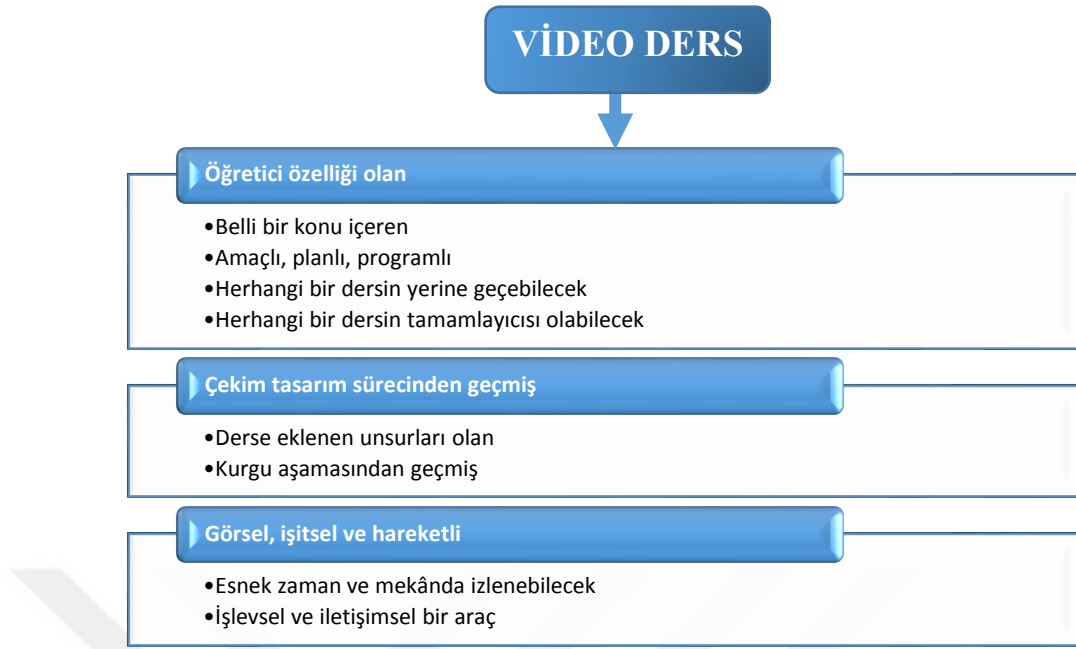
- Görülebilen her şey
- İnsan tarafından üretilen ya da ortaya koyulan görülebilen her şey
- İşlevsel ya da iletişimsel amaç: Tasarım

- Estetik amaç: Sanat

Görsel kültür içinde görsel olan, görülebilen, işlevsel ve iletişimsel bir amacı olan şeydir. Bu tanımda kesinlikle bir akla yatkınlık vardır. Bu akla yatkınlık, görsel kültür içinde görsel olanın tasarlanmış şeylerde olduğu imasından ortaya çıkar. “Görülebilen ve iletişimsel ya da işlevsel bir amaç içeren şey” iyi bir tasarım tanımıdır. Hem grafik tasarım hem de ürün tasarımı, örneğin görseldir ve iletişimsel veya işlevsel bir amaç içerir. O halde görsel olanı, “iletişimsel veya işlevsel bir amaç içeren şey” olarak tanımlamak akla yatkın gibi gelmektedir. Görsel kültürdeki görsel olan, sadece görünen şeyler değil, görünen ve işlevsel ya da iletişimsel bir değeri olan şeylerdir. Örneğin, üretilmiş koca bir grup, görsel olan eser vardır; ama ana özellikleri olarak, işlevsel ya da iletişimsel amaçları yoktur. Bunlar, genellikle sanat olarak adlandırılır ve bunlar estetik amaç: Sanata işaret eder (Barnard, 2010: 32-33). Birçok fonksiyonel şekilleri hareketli kılması ve çeşitli görsel, işitsel ve yazılı metinleri aynı anda birleştirip bilgileri aktarması videonun önemli özellikleridir. Bu nedenle, gözleme dayalı öğretimde videonun pozitif etkisi vardır (Gökbudak, 2004). Videonun çoklu ortam olmasından dolayı sadece bir kameranın karşısında konuşmak yeterli değildir. Video; resim, müzik, ekran görüntüleri vb. ile dersin bir araya getirilmesiyle videonun giriş, gelişme ve sonuç ile akması gereken bir materyaldir (utah.edu). Buna göre video dersin tasarlanması önem arz etmektedir.

E-Öğrenmede video dersin işlendiği bu çalışmada “video ders” kavramının yukarıdaki tanımlamalara bağlı olarak “işlevsel ya da iletişimsel amaç: tasarım” tanımına uygun olduğu görülmektedir. Çünkü hem görünen hem iletişimsel hem de işlevsel değeri vardır. Ve bu amaçlar doğrultusunda video içerisine eklenen çeşitli materyaller ile “tasarım” sürecinden geçerek izleyiciye sunulmaktadır. Barnard’ın tanımlamasına göre video derse iletişimsel, işlevsel ve tasarım kelimeleri eklenebilir.

Yukarıda anlatılan amaçlara 4 amaca bağlı olarak video dersin tanımı şu şekilde yapılabilir: Video ders; öğretici özelliği olan, belli bir konu içeren, amaçlı, planlı, programlı, farklı materyallerin eklenmesiyle çekim-tasarım sürecinden geçmiş, herhangi bir dersin yerine geçebilecek ya da herhangi bir dersin tamamlayıcısı olabilecek, esnek zaman ve mekânda izlenebilecek işlevsel, iletişimsel, çoklu duyuya hitap eden görsel-ışitsel ve hareketli bir araç olarak tanımlanabilir.

Şekil 2.3. Geliştirilen Video Ders Tanımı

Video, iletişimi geliştirmek ve öğrenmeyi pekiştirmek isteyen işyeri, öğrenme uzmanları ve organizasyonlar için sonsuz olanaklar ve katkılar sunar. Video öğrenenlere;

- Daha iyi gösteriler sunar.
- Öğrenmeyi zenginleştirmek için resimleri beceriyle kullanır.
- Uzmanlara düzenli erişim sunar.
- Bilgi dağıtımında tutarlı dağıtım yapar (Halls, 2012: 9).
- Bilişsel fayda (çok ve iyi öğrenme, bellekte tutma, hatırlama) sağlar.
- Psikolojik fayda (motivasyon, öğrenme zevki) sağlar.
- Bilgileri görselleştirme kolaylığı sağlar. (Pekdağ, 2010: 86).

Böylelikle videolar; yorumlama, kritik düşünme, problem çözme becerileri gibi bilişsel yeteneğin öğrencilerde gelişmesine yardımcı olmaktadır. Öğrenciler tarafından bilimsel bilgilerinin bellekte tutulmasına yardımcı olmakta ve öğrenilmiş konunun önemli noktalarının hatırlanmasını kolaylaştırmaktadır (Kumar, 1991). Videolar görsel ve işitsel özelliği olan, asenkron yapıya sahip, belli bir konu içeren öğretici özelliği olan etkileşimli veya etkileşimsiz özelliklere sahiptir. Video kullanmanın öğretim sürecine birçok katkısı vardır. Bu katkılar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Görme ve işitme duyusuna aynı anda etki eder.
- Hareket, renk ve ses boyutlarıyla öğrenmeyi kolaylaştırır.
- Özel görüntü ve çekim tekniklerini kullanabilme olanağı sağlar.
- Bilginin sunuluşunda ve akışında düzen sağlar.
- İstenilen sayıda tekrar yapabilme olanağı sağlar (Orhan ve Akkoyunlu, 1999: 137).
- Okuma ve ders materyalini güçlendirir.
- Öğrenciler arasında ortak bilgi tabanının gelişimine yardım eder.
- Öğrencilerin anlama ve tartışma kabiliyetini artırır.
- Farklı öğrenme stillerini geliştirir.
- Öğrenci motivasyonunu ve öğrenme şevkini artırır.
- Öğretmen etkinliğini teşvik eder (CPB, 2004: 2).
- Görsel bir film, uzun bir metni okumaktan daha etkili olabilir (Seferoğlu, 2014: 100).
- Esnektir.
- Kullanıcı kontrollüdür.
- Etkileşimli videolar öğrenci için idealdir. (CPB, 2004: 9).
- Edinilmesi, kullanılması, çoğaltılması ve saklanması kolaydır.
- Her an izlenebilir.
- Görüntü ve ses kalitesi kaybolmaksızın birçok kez kullanılabilir.
- Filme göre yükleme daha kolaydır.
- Video yardımıyla materyalin istenen bölümüne daha hızlı geçiş yapılabilir.
- Video evlerde yaygınlaştığından daha çok sayıda öğrenci boş zamanlarında öğretim kasetlerini CD'lerini kullanabilir.
- Canlı ya da kayıt video programları, kablo yoluyla pek çok sınıfa, uydu yoluyla da anında tüm dünyaya sunulabilir.
- Video filminin tümü ya da bölümleri, zamanında, etkili kullanım ve sunum için bilgisayar belleğine doğrudan yüklenebilir (Kaya, 2006: 194).
- Esnek zaman ve mekânda öğrenme sağlar.
- Eğitim için zaman ve maliyet tasarrufu sağlar.

- Kendi kendini yönlendirme ve öğrenci merkezli kendi öğrenme yeteneğini geliştirir.
- Her bir öğrenen, fiziksel olarak dağınıktır fakat uzmanlar ve akranlar ile işbirlikçi bir öğrenme ortamı oluşturur.
- Elektronik olarak sınırsız öğrenme materyaline erişim ve izin verir.
- Bilginin güncellenmesi daha zamanlıdır ve bilginin etkili bir şekilde korunmasını sağlar (Zhang ve diğ., 2005: 17).
- Ucuzdur. Sinema kadar hem zahmetli yapımı yoktur hem pahalı değildir. Bir bilgisayar ve internet bağlantısının olması izleyici için yeterlidir.
- Sesli, altyazılı ve görüntülü videolar, görme ve işitme engelliler için yararlı olabilir.

Dijital hayatın getirdiği kolaylıklar ve yenilikler sayesinde video dersler de çeşitli şekillerde hazırlanma olanağı bulmuştur. Bu konuda Bijns ve arkadaşları (2014: 13) video türlerini aşağıdaki gibi sınıflandırmışlardır:

- Konuşan kafa sunumları ve öğreticiler
- Orijinal arşiv video materyalini kullanma
- Hareketli ekran görüntüleri
- Bir etkinliğin nasıl yapıldığının gösterilmesi (Nasıl yapılır videoları)
- Bir uzmanla söyleşi ya da uzman sunumu
- Video blogları (sesli düşün)
- Video durum çalışmaları/simülasyonlar/rol oynama
- Gerçek olay videoları
- Sunum/performans becerileri ve geri bildirim
- Öğrenenlerin kendi videolarını oluşturmaları

Bu on yaklaşım Dale'nin çalışmalarına dayanarak sıralanmıştır. Dale'nin öğrenme konisinde de gerçek hayatta yaparak öğrenme, öğrenme için en etkili bağlam olarak kabul edilir. Bir konuyu gerçek anlamda ilgi çekici ve anlamlı hâle getirmek için hareketli görüntü ve ses kullanmak gerekir ve bunu öğrencilerin kendilerinin yapması ise bir dizi aktarılabilir beceri kazanmalarına da olanak tanır (Bijns ve diğ., 2004: 13-15). Ozan'a göre ise (2015: 63) e-öğrenmede yaygın video kullanım çeşitleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Sınıfta yapılan derslerin kayıt edilip yayınlanması
- Ders anlatım videoları
- Ekranın kayıt edilip yayınlanması
- Konu alanı uzmanları ile yapılan görüşmelerin veya konu alanı uzmanları tarafından yapılan sunuların kaydedilip yayınlanması
- Görsel anlatı olarak hazırlanan örnek olay videoları
- Gösterim (how to) videoları
- Gerçek olayların yerinde çekimi
- Yeşil perde çekimleriyle hazırlanan eğitsel videolar.

Dijital dünyada bunlara ek olarak belgesel tarzda filmler gibi birçok türde video hazırlanmaktadır. Sessiz bir gösteri, çizgi film, konuşan insan(lar) veya canlandırma benzeri biçimlerde video ders çeşitlerindendir (Seferoğlu, 2014: 100). Ayrıca etkileşimli video da bir öğretimsel video türüdür. İçeriğe rastgele erişimi ve bireysel kontrolü sağlar. Daha iyi öğrenme çıktılarına ve öğrenci memnuniyetinin yüksek olmasını sağlar. Bu videolar e-öğrenme ortamlarında öğrenme etkinliğini artırır (Zhang ve diğ., 2005: 24). Bu video ders çeşitlerinin birkaçının birlikte kullanıldığı videolar da bulunmaktadır.

Alinyazın incelendiğinde, yurtiçinde ve yurtdışında video ders üzerine birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Daha çok eğitim alanında yapılan çalışmalarda videonun öğrenciler üzerindeki etkisi, videonun öğrenci başarısındaki etkisi ve videonun uzaktan eğitimdeki rolünün incelendiği görülmüştür. İletişim alanına ise dijital video teknikleriyle alakalı çalışmalara çok az rastlanmıştır. Video ders tasarımı konusunda ise çok az çalışmaya rastlanmış, bunlarla ilgili yapılan çalışmalar alan yazında tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışmalardan video ders tasarımının temel alındığı ve bunlara yönelik çalışmaların geliştirildiği araştırmalar incelenmiştir. Bu çalışmalar incelenirken her birinin amacı, örnekleme ve sonuçları Tablo 2.2’de sunulmuştur.

Tablo 2.2. Video Ders Tasarımının Kullanıldığı Çalışmalar

Çalışma	Amaç	Örneklem	Sonuçlar
Zhang, Zhou, Briggs ve Nunamaker Jr. (2006)	E-öğrenme ortamlarında etkileşimli videonun öğrenme çıktısı ve öğrenen memnuniyetine etkisinin ölçülmesi	ABD'nin güneybatısındaki bir üniversiteden 138 öğrenci	Etkileşimli videonun e-öğrenmede öğrenmeyi iyileştirmek için etkili olduğu ve öğrenciler arasında memnuniyeti artırdığı görülmektedir.
Dondlinger (2007)	Bir eğitsel video oyununun tasarımının nasıl olması gerektiği	Alan yazın taraması	Bir eğitsel video oyununda ipuçları koyma, etkileşim ekleme gibi bilişsel süreçler oyunun tasarım ve planlanması için önemlidir.
Hatsidimitris ve Allen (2010)	Video ve animasyon tasarımı için bazı ilkelerin oluşturulması	Tasarım tabanlı araştırma	Öğretimsel amaçlı animasyon ya da videolar için bilişsel ipuçları yerleştirmek, mekânsal ve zamansal yakınlığı uygulamak önemlidir.
Mazlum (2011)	Görsel iletişim tasarımı alanındaki masaüstü yayıncılık teknolojileri konusunu içeren “grafik üretim teknikleri” dersi ile ilgili hazırlanan açık ders malzemelerinin, bu materyalleri kullanan yükseköğretim öğrencilerinin akademik başarılarına etkisini saptamak	2010-2011 eğitim öğretim yılı güz yarısında Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümünde “Grafik üretim teknikleri” dersini alan 1. Öğretim 4. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.	Yükseköğretim düzeyindeki derslerde açık ders malzemelerini kullanmanın öğrencilerin başarısını artıracak ve bu eğitim materyallerinin dersin verimini artırdığı ve dersi ilgi çekici yaptığı tespit edilmiştir.
Guo, Kim ve Rubin (2014)	Çevrimiçi videoların izlenme istatistikleri ve video sonrası değerlendirme sorularının cevaplandırılması	Dört edX kursu üzerinden toplam 862 video, 127,839 öğrenci ve 6,902,358 veri incelenmiştir.	Öğrencilerin kısa videoları tercih ettikleri gördükleri ve öğretilere videoların kısa parçacıklar halinde ideal olarak 6 dakikadan daha kısa olması gerektiğini tavsiye etmişlerdir. Yine bu çalışmada resmî olmayan ortamda çekim yapmanın daha samimi olduğu çünkü öğreticinin göz teması kurarak daha samimi olduğu, maliyetinin düşük olduğu, bunun da bir profesyonel stüdyodan etkili olabileceğini ileri sürmüşlerdir.

Tablo 2.2. (Devamı)

Ağlargo�z (2015)	Bu çalışmanın amacı stratejik yönetim alanında tasarlanan bir dizi eğitsel videonun nasıl geliştirildiği	Katılımcıların yarısından fazlası Türkiye’deki çeşitli üniversitelerde görevli akademisyenlerden oluşmakta (10), altı katılımcı profesyonel olarak yönetimin stratejik boyutuyla ilgili işlerde görev yapmakta, bir katılımcı ise Profesör olarak akademik kimliğinin yanı sıra rekabet konusundaki yönetsel konumu nedeniyle �ne çıkmaktadır.	Sonuç olarak Stratejik Yönetim – I ve Stratejik Yönetim – II ders kitaplarında yer alan toplam 16 ünite için 9 video üretilmiştir.
Ozan (2015)	E-�ğrenme için eğitsel video geliştirme süreç ve stratejileri	Alan yazın taraması	Bireysel ve esnek öğrenme malzemelerinin tasarımında olduğu gibi burada da öğrenme hedeflerinin belirlenmesi en önemli husustur. Kısa, �z, amaca odaklanmış videolar öğrenenin dikkatini dağıtmamak adına önemlidir. Çalışmalarda konu ve ana �er�eve belirlendikten sonra hikâye tahtası oluşturulmalı, öykü akışı tasarlanmalı ve ondan sonra sözlü anlatım metnlerinin yazımına geçilmelidir.
Atal-Köysüren, Sancar, ve Deryakulu (2016)	Bir sınıf içinde kamu spotları hazırlanması, bu kamu spotlarının izlenmesi ve tartışılması süreçleri yer alarak genel değerlendirmelerinin betimlenmesi	Ankara Üniversitesi Okul �ncesi �ğretmenliği Bölümünde ve Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümünde 1. sınıfta yer alan 122 �ğrenci ve Bilgisayar ve �ğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde 4. sınıfta yer alan 37 �ğrenci oluşturmaktadır.	Kamu spotu hazırlama ve hazırlanan kamu spotlarını sınıf içi tartışma ortamları oluşturarak değerlendirme yönteminin öğrencilerin ilgilerini çekmeye ve g�d�lenmelerine katkı sağladığı görülmektedir. Videoların eğitimde kullanımına yönelik pek çok araştırmada sürecin öğrencilerin güdülenmelerini artırdığına değinilmektedir

Tablo 2.2. (Devamı)

Sözeri (2016)	Bu tasarım önerisi bir Etkileşimli Video Sistemi'nin teknik tasarım açıklamalarına yer vermektir. Böyle bir sistem geliştirmek istendiğinde ihtiyaç olabilecek süreçler için teknik bir bakış açısı tanımlanması	Tasarım tabanlı araştırma	Bu tasarım içerisinde; veritabanı tasarımları, ekran tasarımları ve genel yapının yazılımsal mantığı açıklanmıştır.
Jamet ve Cojean (2017)	Öğretimsel videolarda mikro ve/veya makro yapı iskelesi sağlayarak bilgi arama faaliyetinin gerçekleştirilme düzeyinin çıkarılması ve videolarda bilgi arama faaliyetinin kolaylaştırılması	Britanya Üniversitesinden 59 kadın, 21 erkekten oluşan gönüllü katılımcılar	Bilgi arama faaliyetlerinde mikro ve makro seviyelerin önemli rol aldığı ve somut olarak bu sonuçlarla video tabanlı ortamların tasarımı ile ilgili birkaç tavsiye (zaman çizelgesi ve içindikiler tablosu gibi) daha az maliyetle daha hızlı etkili zihinsel modeller inşa edilebilir.
Wang ve Antonenko (2017)	Öğretimsel videolarda öğretmenin varlığının öğrencilerin görsel dikkatini nasıl etkilediği ve öğrenmesine neler kattığı	Eğitim, biyoloji, muhasebe, mimari alanlarından olmak üzere 21 kadın katılımcı	Bir videoda öğretmenin varlığı katılımcılar açısından öğrenme ve memnuniyetini olumlu yönde etkilemiştir.

Sonuç olarak video ders tasarımı konusunda birçok çalışma yapılmış, fakat bu çalışmaların genellikle etkileşimli video ve oyun tabanlı videolar üzerinde olduğu görülmüştür. Ayrıca genel olarak tasarım üzerine çalışmalar yapılmış, fakat bu tasarım aşamaları detaylandırılmamıştır.

2.3.2. Öğrenmede Video Kullanım Alanları

İnternet ortamında öğretimsel içerik olarak video ideal bir yapıya sahiptir. İnternet ortamında video kullanımına detaylı olarak geçmeden önce günümüzde videonun eğitim-öğretimde kullanıldığı alanlar Halls'a göre (2012: 9) genel olarak sınıf eğitimi, e-öğrenme, sosyal medya öğrenme, vlogging ve mobil öğrenme olarak sıralanmaktadır:

Sınıf Eğitimi: Video, bir sınıfta kullanılabilir. Sınıfta televizyon ve videonun kullanımının bazı faydaları vardır. Bu faydalar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Öğrencinin anlama ve tartışma kabiliyetini geliştirir.
- Farklı öğrenme stillerini geliştirir.
- Öğrenci motivasyonunu ve öğrenme şevkini artırır.
- Medya kullanımından öğrenci faydalanır.
- Video, öğrencilerin bakış açılarını güçlendirir ve onların disiplinlerarası düşünmelerine olanak sağlar (CPB, 2004: 10).

Öğrenmede görsel işitsel yöntemler, sınıf eğitimi ve öğrenci anlayışını geliştirebilir. Günümüzde teknoloji multimedya sunumlar ile öğretmenlere birçok imkân sunmaktadır (Garzon, 2012: 18). Bu imkânlardan biri de sınıflarda son zamanlarda uygulanan “ters yüz sınıf yöntemi”dir. Özellikle “video” ile önemli sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalar yapılabilir. Kayıtlı ya da çevrimiçi video dersler ya da CD/DVD üzerine yazılan dersler gibi bilgisayar teknolojisinin ve internetin kullanımı, geleneksel dersin bilgi iletimini zamanın dışına taşıyıp aktif öğrenmeyi geliştirdiği (Abeysekera ve Dawson, 2015: 2) söylenebilir. Ters-yüz sınıf yaklaşımı şu şekilde karakterize edilebilir:

- Sınıfta zaman kullanımında bir değişiklik
- Sınıf dışı zaman kullanımında bir değişiklik
- Geleneksel sınıfta ev ödevi
- Geleneksel sınıf dışında çalışma aktivitesi

- Sınıf faaliyetlerinde aktif öğrenme, akran öğrenmesi, problem çözme
- Ön sınıf faaliyetleri
- Üst sınıf faaliyetleri
- Teknolojinin kullanımı, özellikle de videonun kullanımı (Abeysekera ve Dawson, 2015: 3).

E-Öğrenme: Genel olarak “e” harfi ile eklenen kelimeler örneğin “e-ticaret” veya “e-pazarlama” insanlar arasında herhangi bir internet etkileşimi ile kolaylaştırılmış ticaret etkinliğini içerir. E-öğrenme ise teknoloji tabanlı eğitimin bir alt kümesidir ve internet üzerinde tüm öğrenme faaliyetlerini kapsar. Senkron ya da asenkron yapıda olabilir. Senkron yani canlı olan öğrenme ortamı gerçek zamanlı bir öğrenme ortamıdır. Asenkron yapıdaki öğrenme ortamı ise zaman ve mekândan bağımsız bir öğrenme ortamını ifade eder (Kossen, 2001). Bir ağ bağlantısının olduğu her yere götürülebilecek çevrimiçi modüllerden bir bölümünü kullanmakla gerçekleşen e-öğrenmede (Halls: 2012: 9) video, vazgeçilmez materyallerden biridir. Zhang ve arkadaşları (2005: 16) e-öğrenmede video ortamını etkileşimli video, etkileşimsiz video, öğretimsel olmayan video diye ayırırlar. Açık ve uzaktan eğitimde sistem üzerinden (ÖYS^{††} gibi) yayınlanan video dersler, sosyal medyada ve video paylaşım sitelerinde yayınlanan video dersler ile kitlesel çevrimiçi açık dersler olarak tanımlanan MOOCs’larda yayınlanan video dersler de bu gruba girer. E-kitap için geliştirilen videolar, telekonferans gibi belli bir uzunlukta olan video dersler, uzaktan eğitimde yararlanılan canlı sınıflar da yine videonun kullanıldığı eğitsel ortamlardır.

E-öğrenme, genel olarak normal bir okuldan farklı bir yerde ve sonuç olarak da bir ders tasarımı için özel teknikler, özel öğretim biçimleri teknolojik olarak özel iletişim yöntemleri ile gerekli organizasyonel ve idari düzenlemelerle planlı bir öğrenmedir. Bu sistem bilgi kaynaklarını, yaratımı, iletimi, etkileşimi, öğrenme ve yönetimi içerir. Uygulamada bunlar ne kadar entegre olursa, e-öğrenme organizasyonu o kadar etkin olur. Bununla birlikte bilgi teknolojisine olan talebin artmasıyla e-öğrenmede Learning Management Systems (LMS) yani Öğretim Yönetim Sistemleri’nin (ÖYS) geliştirilmesine yol açmıştır (Oliveria, Cunha ve Nakayama, 2016, 158-159). Öğretim Yönetim Sistemi (ÖYS) öğrenme içeriğini ve öğrenci

^{††} Öğrenim Yönetim Sistemi

etkileşimini yönetmek üzere tasarlanan sunucu tabanlı olarak kullanılan bir terimdir. Çevrimiçi kullanmak üzere öğrencilerin içeriği görüp etkileşime girmesine izin verme, materyalleri herhangi bir web tarayıcısının olduğu bilgisayar üzerinden veya mobil araçlar üzerinden tarama ve indirme özelliğini sağlayan bir sistemdir (Adobe, 2009). Bir ÖYS’de eşzamanlı ve eşzamansız olarak öğrencilerin aktif katılımını sağlamak için farklı stratejilerin oluşturulmasına olanak sağlayan etkileşimlerin oluşturulması önemlidir (Oliveria, Cunha ve Nakayama, 2016: 160). İnternet üzerinden zamana bağlı olmadan ders materyali oluşturma, bu materyallerin öğrenciler tarafından izlenip paylaşılabilmesi, tartışılabilmesi, ders materyallerinin düzenlenip güncellenmesi, derslere kayıt olma, sınavlara girme, ödevleri paylaşabilme, öğrenci, öğretmen ve her türlü sistem kaydının tutulması ve raporlanması, devamsızlıkların takip edilmesi gibi olanakların ağ üzerinden otomatik olarak gerçekleştirmek ÖYS yazılımlarının fonksiyonları arasındadır. ÖYS kullanan kurumlardan biri de üniversiteler olup; ÖYS’ler daha çok uzaktan eğitim yapan birimlerde tercih edilmektedir. Kurumlarda uzaktan eğitimin yaygınlaşmasında ÖYS’nin kullanılması ve yaygınlaşması da önemli bir etken olmaktadır (Altun Türker, 2012: 49). Günümüzde özellikle açık ve uzaktan eğitim öğrencilerinin kullandığı bir alan olan ÖYS’lerde yazılı materyaller, sınavların yanı sıra daha çok destek materyal olarak konulan video derslerde yayınlanabilmektedir.

E-öğrenme ortamlarından biri de sanal sınıflardır. İngilizcesi “virtual classroom” olan sanal sınıflar, eş zamanlı konferans tekniklerinin kullanımı ile öğretmen-öğrenci arasında sosyal etkileşim fırsatları olarak uzaktan eğitimde önemli bir yere sahiptir. Görsel-işitsel teknolojinin yardımıyla kişiler, bu sınıflar sayesinde farklı coğrafik yerlerden bir sınıfa sahip olabilirler. Bu sınıflarda sözlü iletişim kurmak, yazarak mesaj alışverişi yapmak, video gönderme gibi birçok etkinlik gerçekleştirilmektedir (Karaman, Aydemir, Küçük ve Yıldırım, 2013: 290).

Teknolojik her yeni gelişme, bilginin daha çok kişiye ulaşmasına ve daha çok kullanılmasına öncülük etmiştir. İletişim teknolojilerindeki gelişmeler yanında bilgi kaynakları ve kayıtlı bilgide de artan dünya nüfusuna paralel olarak önemli artışlar olmuştur. Bilgi artık sadece basılı ortamda değil görsel işitsel materyaller ve elektronik ortamlarda da kayıtlı olarak gelişmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojileri iletişimin hızını artırıp maliyetini düşürerek daha hızlı etkileşim sağlamış, ağlar aracılığı ile bilgiye erişimi kolaylaştırmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojileri doğrudan ve hızlı iletişim

kurarak uzaklıkları azaltmış ve zamandan tasarruf sağlamıştır (Atılğan, 2006). E-öğrenmede kullanılan e-kitap, elektronik ortamda yayımlanan ya da elektronik ortama aktarılarak bu ortamda kullanılan, çeşitli yazılımlar ve cihazlarla okunabilen ya da izlenebilen metin, resim, film ve sesleri barındıran bir medya biçimidir. E-kitaplar düz metinler olabildiği gibi ses ve görüntüyle desteklenmiş biçimlerde de olabilirler (Gürçan, 2005). E-Kitap terimi, elektronik kitap teriminin kısaltılmışıdır. Normalde içindekiler, bölümler, indeks gibi basılı kitapların formatına benzer şekilde yapılandırılırlar. Geleneksel basılı metinlerin bazıları e-kitap versiyonu olarak bulunmaz, ayrıca bazı yazar ve yayıncılar çalışmalarını yalnızca e-kitap olarak sunabilirler. E-kitapların birçok avantajı vardır. İstenilen bilgi aranabilir, tasniflenebilir, indirilebilir, altı çizilebilir ve daha fazla etkileşim kurulabilir (Knittle, 2011). Ayrıca metin yanında video, animasyon, grafik, şekil vb. materyaller de e-kitap içine yerleştirilebilir.

Hipermetin, öğrenenler için bilginin hangi sırayla verilmesine ve önemine göre bağlantı kurar ve depolar. Hipermedya sistemleri, hipermetin içine ses, video, ya da grafik gibi çoklu ortam bilgileri ile katkıda bulunur (Dabbagh ve Bannan-Ritland, 2005: 88). Metin içerisinde arama stratejileri kullanılabilir (Dabbagh ve Bannan-Ritland, 2005: 89). Hipermedya bağlantıları genellikle metin, grafik, video, ses ve animasyon görüntüleri içerir. En basit anlamda bir hipermedya metin, ses, grafik, video ve animasyonları doğrusal olmayan bir biçimde üretir. Hipermedya, webe dayalı çevrimiçi öğrenmede güçlü bir araçtır, öğrenenlere bilgisayar ortamında içeriğin hızı, sırası ve derinliğini kontrol etme fırsatı verir (Dabbagh ve Bannan-Ritland, 2005: 185). Hipermetinler ve e-kitapların okunabileceği ortamlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Masaüstü veya dizüstü bilgisayarlar
- Kısaca PDA dediğimiz cep bilgisayarları ve ajandaları
- Tablet PC'ler
- E-kitap okuyucuları
- Cep telefonları

Sosyal Medya Ortamları: Sosyal medya ortamındaki öğrenme şekli daha çok bir dağıtım yöntemi olarak bilgi yönetimini geliştirmek ve paylaşmak için kullanıcıların geliştirdiği bir yoldur (Halls, 2012: 9). Facebook ve Twitter gibi sosyal medya

hesapları olanlar, internetin bulunduğu, istediği zaman ve mekânda öğrenme imkânı bulabilir. En önemli özelliği öğrenenin içerik ekleyebilir olması, yorum yapabilmesi, soru sorabilme imkânına sahip olabilmesi gibi etkileşim özelliğinin olmasıdır. Bu konunun ayrıntıları bir sonraki başlıkta ayrıntılı olarak verilecektir.

Video blogging (Vlogging): 1997 yılında internette ilk blog çıktıktan beri kişisel blog oluşturma daha kolay hâle gelmiştir. Günümüzde ise birçok internet servis sağlayıcıları ücretiz blog açma sağlamaktadır. Bununla birlikte kullanıcıların kolaylıkla oluşturabilecekleri blogların sayısının patlamasına yol açmıştır. Eğitim sistemi içinde, bloglar nispeten yeni ve şimdiye kadar ağırlıklı olarak “kurs hedeflerine” yönelik video dersler içinde önemli bir rol oynamaktadır (Bijnens ve diğ., 2004: 85).

Mobil Cihazlar: Mobil öğrenme, cep telefonu ya da tablet gibi taşınabilir cihazlarla öğrenme alanı oluşturarak, bu cihazları kullanmak olarak tarif edilebilir (Halls, 2012: 9). Her yerde kullanılabilen yaygın bilgisayar ağları ve esnek mobil araçları, öğrenme ortamlarının geliştirilmesini sağlar. Öğrenenler böylece öğrenme ortamında bilgisayar sistemlerinin esnekliği sayesinde öğrenme özgürlüğüne sahip olmaktadır. Mobil öğrenme ile e-öğrenmenin avantajları; esneklik, maliyet, boyut, kullanım kolaylığı ve zamanında uygulama olarak tanımlanabilir. Kullanılan cihazlar arasında cep bilgisayarı, cep telefonları, taşınabilir bilgisayarlar, tabletler sayılabilir. Böylece kablosuz kullanım ve mobil teknolojiler ile içeriklere kolayca erişilebilir ve eğitim işlevlerine katkıda bulunulabilir (Jones ve Jo, 2004: 469). İnternet olanakları bulunan mobil araçlarla birlikte öğrenen yine istediği zaman ve mekânda bu taşınabilir cihazlar aracılığıyla videoları izleyerek öğrenmesini gerçekleştirebilme olanağına sahiptir.

Podcasting, iPod ve broadcasting kelimelerinden türetilmiş olup Mp3 formatında ses ve video dosyalarının mobil ve kişisel cihazlardan RSS’ler ile takibini sağlayan teknolojidir. Podcast başka bir ifadeyle RSS, uzaktan eğitim, görsel materyallerin birlikte kullanılmasını sağlamaktadır. Bu teknoloji ile geliştirilen web sayfalarından öğretmen ve öğrencilerin hem görüntü hem de ses podcast’lerini yükleyip izlemeleri ve takip etmeleri sağlanmaktadır. Böylece uzaktan eğitimde amaçlanan her zaman ve her yerden eğitime ulaşılmaya çalışılmaktadır. Stanford, MIT, Berkeley ve birçok üniversite derslerini ücretsiz olarak podcast olarak yayımlamaya başlamıştır. Bu amaçla Apple “iTunes U” adlı alanı, eğitim materyalleri için ayırmıştır. Podcastler, iTunes, Winamp,

Zune ve benzeri program ile takip edilebilmektedir (Işık, Özkaraca ve Güler, 2011: 864). Böylelikle mobil öğrenmenin en önemli yararı her yerde ve her zaman öğrenmeyi sağlayabilerek verimliliği artırma potansiyelidir. Mobil öğrenme, e-öğrenmenin doğal bir uzantısıdır ve mobil aygıtlar ile öğrenme daha yaygın ve erişilebilir bir güç olmaktadır (Kossen, 2001). Bu yüzden video ders gibi öğretim materyalleri hazırlanırken teknik olarak tüm bu ortamlar düşünülerek hazırlanmalıdır.

2.4. İNTERNET ORTAMINDA VİDEO DERS KULLANIMI

İnternet ortamında video dersin kullanımına geçmeden önce kısaca internetin ve özellikle yeni medyanın özelliklerini tanımlamak gerekir. 1960'ların sonlarında başlayan internet, ABD'de deneysel ağlardan ortaya çıkmıştır. Bugün internetin dünya çapında milyonlarca bilgisayarı birbirine bağlayan ve şimdiye kadar insanoğlu tarafından inşa edilmiş en büyük icat olduğu söylenebilir. İnternetle birlikte dijital çağda herhangi bir yer ve zamanda hızlı bir şekilde dağıtılan bilginin miktarı sürekli gelişerek üretilmektedir (Ifenthaler, 2010: 5). Dijital sistemlerin en belirgin özellikleri bilgiyi depolanabilir, iletebilir, aktarılabilir ya da işlenebilir sayılar düzeyinde, 0'lar ve 1'ler olmak üzere ikili gruplara dönüştürebilmesidir (Alioğlu, 2011: 27). Bilgisayar (medya) devrimi, kazanç, kullanım, depolama ve dağıtım olmak üzere iletişimin bütün aşamalarını ve aynı zamanda bütün medya türlerini etkilemiştir. Metinler, sabit görüntüler, hareketli görüntüler, ses ve mekânsal yapılar (Alioğlu, 2011: 17) yeni medyanın vazgeçilmez özellikleridir. Günümüzde yeni medyaya ilgi oldukça fazladır. "We Are Social" adlı dijital pazarlama aracının dünya çapında 232 ülke için hazırladığı "Digital in 2016" adlı 537 sayfalık dijital yaşamı kullanma raporuna göre dünya genelinde toplam nüfus yaklaşık 7.395 milyardır. Bu nüfusun 3.419 milyar insanı internete bağlanmakta, 2.307 milyar kullanıcı aktif olarak sosyal medyada yer almakta, 3.790 milyar insan mobil kullanıcı bulunmakta ve 1.968 milyar kişi de sosyal medyayı mobilden kullanmaktadır. Bu rapora göre 2016'daki dijital, sosyal ve mobil medya temel istatistikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Yaklaşık 3.42 milyar internet kullanıcısı, dünya nüfusunun %46'sını oluşturmakta,

- Yaklaşık 2.31 milyar sosyal medya kullanıcısı, dünya nüfusunun %31'ini oluşturmakta,
- Yaklaşık 3.79 milyar mobil kullanıcı, dünya nüfusunun %51'ini oluşturmakta
- Yaklaşık 1.97 milyar sosyal medya mobil kullanıcısı, dünyanın %27'sini oluşturmaktadır (wearesocial.com).

Bu istatistiklerden de görüldüğü üzere artık yaşam dijitalle kaymakta ve insanlar eğlence, alışveriş, pazarlama gibi birçok ihtiyacın yanında eğitim ihtiyacını da dijital sistem üzerinden gerçekleştirmektedir. Erişen ve Çeliköz'e göre bilgisayarların eğitimde kullanılma gereksinimi aşağıdaki gibi sıralanabilir (2009: 122-123):

- Eğitime olan talebin hızla artması
- Yaşam boyu öğrenme anlayışının hâkim olması
- Fırsat ve imkân eşitliğinin daha etkili bir şekilde sağlanması
- Bilgi miktarının hızla artması
- Bireysel öğretim gereksinimi
- Öğrenci sayısının hızla artması
- Öğrencilerin, yeni teknolojilerle donanmış bir topluma hazırlanma, bilgiye gereksinim duyma ve aradığı bilgiye ulaşabilme, ulaştığı bilgiyi seçme, örgütlenme ve kullanabilme, iletişim kurabilme, teknolojiyi mesleklerinde profesyonelce kullanabilme gereksinimleri
- Bilgisayarların öğrenme ve öğretme ortamlarını zenginleştirilmesi
- Bilgisayar teknolojilerinin giderek küçülmesi ve maliyetlerinin çok düşmesi.

Bunun gibi bilgisayar tabanlı bilişim ve iletişim teknolojilerinin çoğalması geri döndürülemez ve bilgisayarlar artık hem günlük yaşamda hem de eğitim kurumlarında, insanın öğrenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bugün modern bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim uygulamaları eğitim teorisyenleri arasında, üretken öğrenme sağlamak için multimedya öğrenme ortamlarına gömüldüğü zaman daha etkili olacağına yaygın bir mutabakat vardır. Öğrenme ortamları öğrencilerin bağımsız bir şekilde bilgiyi inşa etme, keşfetme ve bağımsız olarak problem çözme yöntemlerinin gelişimi için tasarlanmış olmalıdır. Yeni teknolojilerin birkaç özelliği aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Yeni bilgi ve iletişim teknolojileri interaktif sistemlerdir.

- Öğrenenler, nasıl öğrendiklerini kontrol ederler.
- Bilgisayar, gerçek durumları, karışık sistemleri ve onların taklidini modelleyebilir.
- Öğrenenler, kendi faaliyetleri hakkında anında geri bildirim alabilir.
- Birçok durumda, bilgisayar diğer medyalar tarafından yürütülemeyen karışık işlemleri yürütebilir (Ifenthaler, 2010: 5-6).

“Yeni medya” terimi, geleneksel medyadan (kitap, televizyon, radyo) farklı olarak, sayısal medyayı, özellikle etkileşimsel medyayı, internet ağlarını ve sosyal iletişim medyasını nitelemek için kullanılmaktadır (Binark, 2014: 15). Her medya özgül ve karmaşık tarihsel bir özelliğe sahiptir ve medyanın tarihselliği sadece bir teknolojinin bir diğerini nasıl izlediğinin veya onun yerini aldığına ya da icat edenlerin öykülerinden oluşmaz, tam tersi olarak toplumsallığından ve kültürelliğinden kaynaklanır (Gitelman, 2006: 7). Yeni medya toplumsal, kültürel ve ekonomik bir öznedir. Yeni medya denilen iletişim araçlarının yeniliği aracın kendisinden değil ama “ne”liğinden kaynaklanmaktadır denilebilir. Yeni medya ortamlarının “ne”liğini oluşturan özellikleri dijitallik, etkileşim, hipermetinsellik, multimedya biçimselliği, kullanıcı türevli içerik üretimi, mevcudiyet hissi ve yayılım şeklinde sıralanabilir (Binark, 2014: 16). Ağın küresel oluşu, hipermetin özelliği ile birleştiğinde, sayısız kullanıcının çevrimiçi ortamları kullanmasına olanak tanır. Geleneksel medyanın aksine, bu metinlerin çoğu herkese açık bir şekilde mevcuttur (Binark, 2014: 17). Web 2.0 ortamlarında paylaşılan bir içerik yazar tarafından silinebilme, değiştirilebilme (Binark, 2014: 19) özelliğine de sahip olarak internetin dinamikliği gösterilebilir.

Görüldüğü üzere artık teknoloji hızla değişen bir sürpriz olarak hayatı etkilemektedir. Eğitim geliştiriciler ve öğretim teknoloji uzmanları öğrenme ve öğretimi destekleyen güçlü cihazların çıkması ile bu değişime meydan okumaya devam etmektedirler. Bazı teknolojilerin yenilikçi uygulamaları ve öğrenme üzerindeki potansiyel etkisi dikkat çekici örnekler sunarak teknolojinin öğrenme ve öğretmeyi kolaylaştırdığı söylenebilir (Spector, 2010: 375). Bu kolaylıklardan biri de video dersin ağlar üzerinden paylaşılabilir özelliğidir. Günümüzde özellikle internet ortamında verilen eğitimler konu açısından önem arz etmektedir. Bu yüzden çalışmanın amacına bağlı olarak internet üzerinden yayınlanan video derslerin kullanılma yerlerini belirtmekte fayda vardır.

Hareketli görüntü diye niteleyebileceğimiz videonun ağlar üzerinden paylaşılabılır hale gelmesi mekân ve zaman bağımlı videonun sınırlarından kurtularak çoklu medya platformlarını destekleyen günümüz teknolojik cihazlarında tüketilebilmesinin yolunu açmıştır (Özel, 2015: 30). Videolar, Öğrenme Yönetim Sistemleri'nin (ÖYS) içine gömülebildiği gibi içerik yönetim sistemleri ve web portalları üzerinden de dağıtılabilir. E-Öğrenme süreçlerinde video kullanımı; video oluşturma, paylaşım araç ve platformlarının teknolojik gelişimiyle kolaylaşmıştır (Ozan, 2015: 60). Aslında internetin bir video platformu olarak kullanılması ile birlikte televizyon için üretilmiş içeriğin birçok araca ulaşabilirliğinin önü açılmıştır. Amaç, sınırlılıkları ortadan kaldırmaktır (Özel, 2015: 22). Bu sınırlılıkları kaldırarak öğrenen için istediği yer ve zamanda öğrenmesi gibi yenilikler öğreneni özgürleştirmektedir.

21. yüzyıl yeni bir çağ olarak yeni eğitim ortamlarına sürüklemiştir. Daha etkileşimli öğrenme isteği sanal bir yaklaşıma ihtiyaç yaratmıştır. Web 2.0 ile bilgisayar tabanlı öğrenme, çevrimiçi ortamlar yeni nesil için akademik başarılar geliştirmiştir. Öğrenciler bu yeni araçları kullanarak pek çok avantajı yakalayabilmiştir (Brown, 2012: 14). Öğrenmede video kullanımı ile televizyonun üzerine yapılan tüm olumsuz eleştirilere karşın, yadsınamaz gücünü aldığı görüntü, yüksek hızlı bağlantı ve ilerleyen görüntü sıkıştırma algoritmaları sayesinde internet ortamında da kendisine yer edinmeye başlamıştır. Ancak bu sefer farklı olan durum kullanıcıların bizzat kendi aktarımları ile içeriğe yaptıkları katkı ve denetimdir. Web 2.0 olarak adlandırılan ve internette paylaşımın yeni yolunu ifade eden güncelleme ile foto-bloglar, video paylaşım siteleri, bireysel podcasting uygulamaları gibi yollarla videolar paylaşılmakta ve hatta algoritmalar desteğinde ve çeşitli yazılım kodları sayesinde Facebook gibi sosyal paylaşım ağlarından, şahıs sitelerine birçok farklı kanalda içeriğe iliştirilmiş görüntü akışlarına rastlanmaktadır (Özel, 2015:15). İnternet üzerinden video dersin kullanıldığı ortamlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Açık ve Uzaktan Eğitimde Video Kullanımı
- Açık Ders Kaynakları
- MOOC'lar
- Sosyal Medya Siteleri
- Video Paylaşım Siteleri

2.4.1. Açık ve Uzaktan Eğitimde Video Kullanımı

Web 2.0'ın doğuşu ile çok önemli farklılıklar oluşmuştur. Karşı-medya yakınsaması, küreselleştirici medya alanları konusunda multidisipliner tartışmalar, e-öğrenme, e-yönetim ve esnek çalışma ile ortaya çıkan yeni koşullarla (Çakır, 2014: 197) bireysel öğrenim ön plana çıkmıştır. Bireysel öğrenmenin gerçekleştiği alanlardan en önemlilerinden biri de açık ve uzaktan eğitim sistemleridir.

Uzaktan eğitim uydu, video, ses, grafik, bilgisayar, çoklu ortam teknolojisi gibi araçların yardımıyla, görsel ve işitsel olarak eğitimin uzaktaki öğrencilere ulaştırılması olarak tanımlanabilir. İlk olarak Wisconsin Üniversitesinin 1892 Yılı Kataloğu'nda geçmiş olan “Uzaktan Eğitim” terimi (Distance Education), yine ilk kez aynı üniversitenin yöneticisi William Lighty tarafından 1906 yılında yazılan bir yazıda kullanılmıştır. Daha sonra bu terim (Fernunterricht^{§§}), Alman eğitimci Otto Peters tarafından 1960 ve 1970'lerde Almanya'da tanıtılmış ve Fransa'da uzaktan eğitim kurumlarına isim (Teleenseignement^{***}) olarak uygulanmıştır (Kaya, 2002: 9).

Başlangıçta yazışmalı olarak başlayan uzaktan eğitim uygulamalarında zamanla radyodan, televizyondan, telefondan ve bilgisayardan da yararlanılmıştır (Kaya, 2002: 11). Yaşam boyu öğrenim için deneyim ve umut gerekli olduğu bir zamanda internetin gelişi onun resmi ya da resmi olmayan olanaklarını çoğaltmıştır. Dünya Çapında Ağ'a engelsiz erişimin olanaklı olmasıyla birlikte ağın birçok insana “duvarsız bir üniversite” gibi hizmet verdiği iddia edilmiştir. Stanford Üniversitesinden bir grup bilgisayar bilimcisinin 1984 yılında kurduğu, en etkili Amerikan internet şirketlerinden Cisco Systems faaliyet gösterdiği bütün ülkelerde eğitim alanına ciddi bir giriş yapmıştır. Cisco Systems “çalışma, yaşam, oyun ve öğrenme tarzını” değiştirmeye yardımcı olmaya çalıştığını söylemiştir. Cisco, diğer eğitim kurumlarına karşı değil, onlar aracılığıyla çalışmanın zorunlu olduğunu kavrayan (Briggs ve Burke, 2011: 339) bir kurumdur.

İnternet teknolojileri içerisinde özellikle Web (World Wide Web) programlanabilir yapısı ve çoklu ortam öğelerini kullanabilme yeteneği ile ön plana çıkmaktadır. Çevrimiçi öğrenmenin iki temel özelliği bulunmaktadır. Bunların birincisi

^{§§} Uzaktan eğitim (Almanca)

^{***} Açıköğretim (Fransızca)

eş zamanlı öğrenme (synchronous learning) ve ikincisi eş zamansız öğrenme (asynchronous learning) olarak adlandırılmaktadır. Bu iki öğrenme şekline bakıldığı zaman aralarındaki fark şöyle özetlenebilir: Eş zamanlı öğrenmede, öğretmen ve öğrenci fiziksel olarak farklı ortamlarda ancak karşılıklı etkileşim eş zamanlı olarak gerçekleşmektedir. Bu tip bir öğretim ortamında bireyler arasında iletişimi sağlamak amacıyla gerçek zamanlı sohbet, görüntülü ve/veya sesli konferans gibi araçlar kullanılmaktadır. Eş zamansız öğrenmede ise, öğretmen ve öğrenciler fiziksel olarak farklı ortamlar da bulunmakta ve aralarındaki etkileşim gecikmeli olarak diğer bir deyişle eşzamansız bir biçimde gerçekleşmektedir (Sözüdoğru, Altınay ve Altınay, 2016: 318-319). Bunlar, açık ve uzaktan eğitimin en önemli özellikleridir.

Sınıf eğitimi ötesinde dijital video, hem öğrencilerin gelişimi hem de öğretmenler için profesyonel, önemli bir araç olabilir. Dijital video yoluyla profesyonel gelişim fırsatlarını kullanan eğitimciler, öğretim tekniklerinin yanı sıra uzaktan öğrenme kaynaklarını kullanarak gözlemlene ve modelleme yeteneğini kazandırmaktadırlar (Mardis, 2009: 244). Uzaktan eğitimde video kullanımı dışında telekonferanslar da mevcuttur. Videokonferans, bazen geleneksel sınıf ile televizyonun faydalarının birleşimi olarak tanımlanabilir. Videokonferans, öğrenciler ile öğretmenlerin farklı mekânlarda etkileşime girmesini sağlayan teknolojidir. Ses ve görüntü özelliğiyle öğrenciler ile öğretmenlerin birbirlerine soru sorma imkânları oluşmaktadır. Bazı video konferans sistemleri öğretmenin yazı tahtası ve diğer görüntüleme sistemleri ile donatılmış çizimler ve notları görüntülemek için kullanılır (Dabbagh ve Bannan-Ritland, 2005: 191).

Dabbagh'a göre online öğrenme geliştiricilerinin öğrenciler için sunduğu olanaklar aşağıdaki gibi özetlenebilir: (2005: 209).

- Online öğrenme geliştiricileri daha gerçekçi olmak için resim ve grafikler kullanabilir.
- Online öğrenme geliştiricileri, yaşamı gerçekçi hâle getirmek için dijital ses ve video kullanabilir.

2.4.2. Açık Ders Kaynakları

Açık Ders Malzemeleri (ADM) ya da Açık Ders Kaynakları (ADK) projesi; üniversitede ders veren akademisyenlerin hiçbir karşılık beklemeden, kendi oluşturdukları sunum, ders notu, video, okuma parçaları, deneme sınavları, ders izlencesi vb. ders malzemelerini diğer eğitimcilerle, öğrencilerle, yaşam boyu öğrenme deneyimi yaşamak ve güncel bilgilere ulaşarak kendisini bir konuda geliştirmek isteyen herkesle, kolay erişilebilir bir arama sistemiyle ücretsiz olarak paylaşılması (Mazlum, 2011: 13) olarak tanımlanabilir.

Açık Ders Kaynakları'nı şu şekilde tanımlamak da mümkündür;

- Ders formatında organize edilmiş, ücretsiz ve serbestçe ulaşılabilen, sayısal ortamda bulunan,
- Kullanıma ve adaptasyona belli lisans koşulları (Creative Commons^{†††}) ile açık,
- Tek başına sertifika ya da diploma vermek amacıyla kullanılmayan, yüksek kaliteli eğitim kaynaklarıdır (Aktaran: Kurşun ve Çağıltay, 2008: 312).

Yüzyıllar boyunca üniversiteler, bilginin ve insanlığın gelişimi için araştırma ve laboratuvar çalışmalarından elde edilen bilginin depolandığı alanlar olmuştur. Aynı zamanda üniversiteler önceden erişimde sadece toplumun ayrıcalıklı kişilerinin faydalandığı yerler olarak görülmekteydi. Yüksel öğrenim, son on yılda gelişmiş ülkelerdeki çoğu zengin kesimin faydalanabildiği imkânların ötesine geçmiştir ve gelişmekte olan ülkelere birçok kişinin kolay ulaşabildiği bir alan olmuştur. Ekim 2002 yılında dünyanın en iyi üniversitelerinden Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT), OpenCourseWare girişimini etkili bir şekilde başlatarak bu girişimle kitleleri bilgi ve eğitimle duvarları yıkararak öğrencilere açmıştır. OpenCourseWare, toplumun tüm üyelerinin ortak mülkiyeti olarak kurulmuştur. Bu proje ile herkesin ders materyallerine ücretsiz erişimi sağlanmıştır (Johansen ve Wiley, 2010: 1). İnternetin kullanımıyla MIT OpenCourseWare (MIT OCW), MIT'nin profesörlerinin tam zamanlı olarak derslerine katılan öğrencilerine öğretmek için kullandıkları materyalleri ve MIT'nin öğretim programını Gana'daki bir mühendislik öğrencisine, Chicago'da

^{†††} CC olarak kısaltılan Creative Commons, telif hakkı bulunan bir çalışma veya eserin ücretsiz olarak dağıtılmasını sağlayan bir çeşit kamu telif hakkı lisansı.

banliyoda yaşayan biyoloji okuyan yüksekokul öğrencisine, Polonya’da bir siyaset bilimcisine, New York eyaletinde bir edebiyat profesörüne bir öğretici olarak kullanabilir hâle getirmiştir (Margulies, 2004). Bu derslerin uzunlukları dersin içeriğine bağlı olarak değişmekte ve genellikle sınıf ortamında anlatılan derslerin yayınlandığı görülmektedir.

2.4.3. MOOC’lar

1990’lı yılların sonunda ortaya çıkan ve Massachusetts Institute of Technology (MIT) tarafından öncülüğü yapılan ders malzemelerinin, videolarının, eğitsel kaynakların öğrenmeye hevesli ve bu kaynaklara ihtiyaç duyan herkes ile İnternet üzerinden paylaşıldığı Açık Ders Kaynakları girişimi dünyadaki pek çok akademik kurum tarafından sahiplenilmiştir (Çağiltay, 2014: 44). Bunlara bağlı olarak dünya üzerinde birçok Kitlese Çevrimiçi Açık Kurslar (MOOCs) ortaya çıkmıştır. Dijital çağda öğrenmenin avantajları sadece eğitim alanında değil aynı zamanda idari, mali ve sosyal alanlarda da olmaktadır. Türkiye’de de İnternet Üzerinden Herkese Açık Kurs olarak (İHAK) ismi geçen bu kursların bazı avantajları aşağıdaki gibidir:

- Zaman ve mekân kısıtlamalarından bağımsız öğrenme ve öğretime: Öğrenciler, yeryüzünde herhangi bir yer ve bir zaman içinde ders takip edebilir ve dünya çapında sunulabilen kursları izleyebilir.
- Bireysel öğrenme: Kurslar her öğrencinin ihtiyacına göre adapte edilebilir ve kurs materyalleri sık sık yeniden düzenlenebilir (Ifenthaler, 2010: 6).

Kitlese çevrimiçi açık kurslar, açık erişim ve ölçeklenebilir yüksek eğitim kursları olarak ücretsizdir. MOOC’lar video ve mesaj panoları gibi çeşitli online kaynaklar kullanır (Universities UK, 2013: 2).

MOOC’ların iki temel özelliği vardır:

- 1- Açık erişim: Herkes için ücretsiz online kurslardır.
- 2- Ölçeklenebilirlik: Kurslar, belirsiz sayıda katılımcıyı destekleyecek şekilde tasarlanmıştır (Yuan ve Powell, 2013: 6).

Kitlese Çevrimiçi Açık Dersler (MOOCs), son zamanlarda girişimciler, satıcılar, eğitim uzmanları ve halk tarafından büyük ilgi görmüştür. Seçkin üniversiteler

derslerini edX gibi bu online kurslara koymaya başlamıştır. Ücretsiz online kurslar sunan Coursera ve Udacity gibi kurslarla da prestijli üniversitelerle işbirliği içine girmiştir (Yuan ve Powell, 2013: 5). Üniversitelerin işin içine girmesi eğitim kalitesini artırmaktadır. Tablo 2.2’de Yuan ve Powell, bu kursları kar amacı, ücretsiz erişim, sertifika ücreti ve kurumsal kredi yönünden karşılaştırmışlardır (2013: 8).

Tablo 2.2. MOOCs’lar ve Açık Eğitim Girişimlerinin Önemli Yönlerinin Karşılaştırılması

Girişimler	Kar amaçlı	Ücretsiz erişim	Sertifika ücreti	Kurumsal kredi
edX	x	✓	✓	x
Coursera	✓	✓	✓	✓ x
Udacity	✓	✓	✓	✓ x
Udemy	✓	✓ x	✓	✓ x
P2PU	x	✓	x	x

x Özellik yok
 ✓ Özellik var
 ✓ x Özellikler kısmen mevcut

Bu kursların dışında önemli görülen online kurslar vardır. 2000’li yıllardan başlayarak gelişen Khan Academy, MIT-Open Courseware, MitX, Futurelearn gibi online kurslarda da açık ders materyali yayınlanmaktadır (Universities UK, 2013: 7). Son zamanlarda yüksek eğitim için açık eğitim kaynaklarından açık online kurslara hızla büyüme gerçekleşmektedir. Örneğin 2009’da başlatılan UK Açık Eğitim Kaynakları, yeni öğrenme ve öğretme kaynaklarının önemli miktarda kullanıma sunma ile dünya çapında serbestçe kullanılabilir kaynaklar olmuştur (Yuan ve Powell, 2013: 5).

Geçtiğimiz birkaç yıl içinde ortaya çıkan MOOC girişimi ise çok sayıda (hatta binlerce) kişinin çevrimiçi ve herkese açık dersleri yüz yüze süreçteki gibi takip edebilmesi üzerine kurulmuştur. Bu sisteme internet üzerinden katılan tüm katılımcılara, üniversitenin normal öğrencilerine verildiği gibi ders verilmesi için çalışılmaktadır. Dersler sırasında öğrencilerin tümü, sorulacak soruları cevaplamak, ödev yapmak, ara sınav ve yılsonu sınavlarına girmek ve sonuçlarını öğrenme hakkına sahip

olabilmektedir. Sonuçta öğrenciler takip ettikleri dersin sertifikasını da alabilmektedir (Çağıltay, 2014: 44-45). Kursun özelliğine göre bu sertifikalar iş başvurularında da kullanılmaktadır.

Carey (2013) yükseköğretimde marka üniversitelerin interneti doğru kullanmaları hakkında bazı öneriler sunmaktadır. Ona göre MOOCs uygulamaları özellikle uzaktan eğitime yönelik teknik altyapısı olan üniversiteler tarafından üstlenilmelidir. Çünkü MOOCs uygulamalarının başlatılabilmesi için gerekli teknik alt yapıyı oluşturma noktasında finansal yatırım gerekmektedir. Dolayısıyla bu altyapıya sahip kurumların ellerindeki imkânları kullanmaları, onları bu konuda diğer kurumların bir adım önüne götürecektir. Özellikle bu konuda marka üniversiteler olan Harvard, Stanford MIT gibi üniversiteler bu kursları açabilmektedir. İnternet temelli öğretim ile binlerce öğrenci aynı anda yönetilebilmekte ve bunlar yapılırken kısmen sosyal ağ sitelerinin taktikleri kullanılmaktadır.(Waldrop, 2013: 160). MOOC'larda verilen dersler hem üniversite, kurum sitesi hem de sosyal medya sitelerinde ve özellikle de video paylaşım sitelerinde yayınlanmaktadır.

2.4.4. Sosyal Medya Siteleri

Sosyal etkileşimi, iş birliğini ve paylaşımı ön planda tutan Web 2.0 teknolojilerinin gelişimiyle birlikte günümüzde farklı internet ortamlarının kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Bu ortamlardan biri de Web 2.0 teknolojisinin önemli bileşenlerinden ve popüler paylaşım ortamlarından biri olarak sosyal medya siteleridir (Karal ve Kokoç: 251). Sosyal medya, çevrim içi kelimeleri, resimleri ve videoları içeren çalışmaları kapsar (Reuben, 2008: 1). İnternet üzerinde sosyal ağlar olarak tanımlanan yapılara paylaşım ağları da denir. Genel olarak bakıldığında bu ağların, hem ağa dâhil kişilerin kendi aralarındaki iletişimini sağladığı hem de bu kişileri görsel, video, metin temelli çoklu ortam içeriklerini birbirleriyle paylaşmasına ve bunlara yönelik değerlendirmelerde bulunmalarını sağladığı görülmektedir. Paylaşım ağlarının türlerini aşağıdaki şekilde gruplandırmak mümkündür:

- Arkadaşlığa ve genel kullanıma yönelik olanlar
- Belli bir hedefe yönelik olarak grup ve tema ağları
- Kurumsal ağlar (Geray, 2017: 191).

Bilişim teknolojisindeki gelişmeler çalışma ortamlarımızı, iletişim araçlarımızı ve hatta günlük hayatımızı değiştirmektedir. Eğitimde değişimi başlatan ve sürdüren girişimlerden biri de ağlardır. Sosyal ve profesyonel ağlar insanları etkileşim, ilişki ve paylaşılan bilgi aracılığıyla birbirlerine bağlar ve bunu zaman içerisinde profesyonel bir destek hâline getirir. Eğitimsel ağlar, yüz yüze olabileceği gibi elektronik de olabilir. Bu ağların amacı gelişmeyi sağlamak için kurumlar ya da kişiler arasında esnek etkileşim olanağı sunmaktır. Sosyal ağ siteleri sınırları belli bir sistem içerisinde kullanıcı bilgilerinin diğer kullanıcılara açık veya kısmen açık olduğu, sistem içerisinde bağlantılı bulunan kullanıcıların listelendiği ve bunlar arasında paylaşımın olduğu web tabanlı hizmetler olarak tanımlanmaktadır (Aktaran: Alper, 2012: 107).

Yöneticiler, öğretmenler ve öğrencilerin sosyal ağları kullanmalarına ilişkin bakış açıları farklı olsa da bir öğretim stratejisi olarak eğitimciler, gençlerin sosyal gelişimleri için Facebook ve MySpace gibi sosyal ağların önemli bir rolü olduğunun göz ardı edilmemesini tartışmışlardır. Bu sebeple çoğu eğitimci sosyal ağları kendi sınıf ortamına taşımıştır (Brown, 2012: 9). Gençlerin vazgeçilmez olarak gördükleri bu sosyal ağlar eğitim amacıyla kullanılmaya başlamıştır.

Tüm sosyal ağları gözden geçirdiğimizde Facebook'un bu ağlar içinde en çok kullanılanı olduğunu gözardı etmek mümkün değildir. Facebook kullanmak bir zorunluluktan çok insanların ve öğrencilerin gönüllü olarak girdiği ve kullandığı bir yer olmaktadır. Eğitimde de en önemli unsurlardan biri öğrencinin derse olan isteği ve motivasyonudur (Alper, 2012: 233). Facebook üzerinden eğitim amaçlı grup, sayfa veya etkinlik açılarak öğrenciler bu grup, sayfa ve etkinliklere yönlendirilebilmektedir.

İnternet bağlantıları ile birlikte sosyal medya insanlar, gruplar veya topluluklar içi etkileşim, iş birliği ve içerik oluşturma'nın yer aldığı bir fenomendir. Kuşkusuz Twitter Sosyal Ağı aracılığıyla kullanıcıların serbestçe kullanabildikleri iletişim, içerik ve bağlantıyı muazzam hızda oluşturur ve büyük ölçüde kitlelere dağıtır (Ricoy ve Feliz, 2016: 238). Twitter ortamı, eğitim süreçlerinde, ders içeriği veya tarihleri ile ilgili değişikliği bildirme, bir makalenin veya bölümün özetini paylaşma, web adreslerini yayınlama, belirlenen bir kişiyi takip ederek olayları izleme ve rapor hazırlama, tarihten ünlü bir kişinin belirlenip onun adına bir hesap açılıp bu hesabın yönetilmesi, diğer sosyal ağlarla bağlantı kurma ve öğrencilerin takipçilerini genişleterek onlarla periyodik

tartışmalar gerçekleştirme amacıyla bilgi paylaşımında kullanılabilir (Alper, 2012: 249). Yine Flickr'ın sahip olduğu uçsuz bucaksız resim arşivi de eğitimin her aşamasında kullanılabilir. Flickr öğrenci ve öğretmenlerin resimlerini, fotoğraflarını paylaşabildikleri bir ortamdır (Alper, 2012: 259). Bu sosyal ağlarda video paylaşımı da eğitim amaçlı paylaşılan ve en çok rastlanan eğitim materyallerinden biridir.

Günümüz toplumunda sosyal ağlar daha çok bilgi paylaşımı, iletişim kurmak, eğlence ve boş vakit geçirmek amacıyla ön plana çıkmaktadır. Sosyal paylaşımlar ile kişiler kendilerini ifade etme, işbirliği yapma, bilgi verme, paylaşım yapma, ilgi duydukları topluluklara üye olma, boş vakit geçirme gibi faaliyetler yapabilme imkânına sahiplerdir. Bu sitelerin özellikle gençler arasında giderek popülerliği artmaktadır.

Sosyal ağ; web tabanlı paylaşım siteleri olarak iletişim kurmanın bir yolunu sunmaktadır. Kişinin e-posta adresi ve bir şifre ile kaydolması yeterlidir, ücretsizdir. En popüler siteler MySpace, Facebook, YouTube'dur (Murray, 2008: 8).

Sosyal ağ sistemlerinden biri de yukarıda bahsedildiği gibi YouTube'dur. YouTube'un genel kullanımı her ne kadar video paylaşma ve izleme ekseninde olsa da; kullanıcı merkezli uygulamaların varlığı, kullanıcıların birbiriyle etkileşimde bulunabilmesi gibi gerekçelerle sosyal ağ niteliği kazanmaktadır (Alper, 2012: 107). YouTube, video paylaşım siteleri içinde ayrıntılı olarak incelenecektir.

2.4.5. Video Paylaşım Siteleri

Televizyonda ilk konuşmasını 1957 yılında yapan Kraliçe II. Elizabeth'in YouTube'da kendi yeri olduğu ve 2008 Yılbaşı iletisi için televizyon ve radyoyla birlikte YouTube'u da kullanacağı haber yapılmıştır (Briggs ve Burke, 2011: 352). Örnek olarak verilen bu gelişmenin en büyük sağlayıcısı Web 2.0 uygulamaları ile birlikte video paylaşım siteleri de ortaya çıktı ve bu ortamları kullanmak siyasetten, habere, eğlenceden eğitime kadar yaygınlaştırıcı bir etkiye sahip olmuştur. Video paylaşım siteleri dizi ve filmlerin izlendiği, haber programlarının takip edildiği, müzik kliplerinin istenildiğinde defalarca izlenildiği ortamlar olmuştur. Tabi ki bunların yanında bu sitelerin eğitim işlevinden de bahsetmek gerekir. Dünya genelinde açık ders kaynaklarının izlediği MOOC'lar, açık ve uzaktan eğitim veren üniversitelerin dersleri,

ülke genelinde yapılan sınavlara ek kaynak videolar, bireysel öğrenime yönelik birçok eğitsel videonun bulunduğu ortamlar hâline gelmiştir. Böylelikle internetin bir video platformu olarak kullanılması ile birlikte televizyon için üretilmiş içeriğin birçok araca ulaşabilirliğinin de önü açılmıştır (Özel, 2015: 22). Amaç, sınırlılıkları ortadan kaldırmak ve her kesime ulaşabilmektir. Bu yeni teknolojinin en büyük özelliklerinden birinin herkese açıklık olduğu söylenebilir.

Bu süreç eğitimi de yönlendirdiği için günümüzün çocuk ve gençleri, ancak görselleri olan şeylere dikkatlerini toplayabilmekte, görseli olmayan şeylere dikkat edememektedir. Öğretme edimi de, görselsiz düşünülemez bir uğraşa dönüşmüştür. Sözlü açıklamalar bunaltıcı ve yorucu bulunmakta, kelimeler yeterince ilgi çekememektedir (Çakır, 2014: 108-109). Bu özellikler de dikkate alınarak internet üzerinden tasarlanan birçok video paylaşım sitesi bulunmaktadır. Yeni medyada genel kullanıma açık YouTube, Dailymotion, Google Video, Vimeo, Periscope, İzlesene.com, Akıllı TVBolt, IFILM, Putfile, Tinypic, Vipsound.de, Stage 6 gibi gibi video paylaşım siteleri bulunmaktadır. Türkiye’de ise sadece eğitim videoları yayımlayan Eğitim Bilişim Ağı (EBA), Uzman TV, Vitamin Öğretmen gibi web uygulamaları da yaygın video paylaşım siteleri olarak varlık sürdürmektedir. Bunlar içinde YouTube’un “Edu” kategorisi adında, özellikle eğitim videolarını yayınladığı bir ortamı bulunmaktadır. YouTube’un bu kanalı pek çok eğitim kurumunun resmî video paylaşım ağı olarak hizmet vermektedir. İzleyici YouTube kanalında etkindir. Kullanıcı; var olan bir videoyu veya kendisinin yüklediği bir videoyu bir web sitesine yerleştirebilir, farklı sosyal ağlara otomatik veya manuel olarak bağlanarak paylaşabilir. Videoyu YouTube sayesinde favorilerine ekleyebilir, daha sonra izleyebilir, videoyu beğenebilir/beğenmeyebilir, oluşturduğu listelerle sınıflandırabilir ve video hakkında yorum yapabilir, yorumlar alabilir (Alper, 2012: 107-108). Yaygın video paylaşım ortamlarında video paylaşırken yapılması gereken bazı ayarlar vardır. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Bir video yüklerken öncelikle filmin doğru şekilde sıkıştırılmış olmasına dikkat etmek gerekir.
- Videonun “tag” adı verilen kelimelerle detaylandırılmış olması, düzgün bir açıklama olması, ekip bilgilerinin girilmesi ve mümkünse İngilizce altyazıyla sunulması da gerekir (Canıklıgil, 2014: 251).

Dijital ses ve video en sık internet vasıtasıyla akan teknoloji anlamında yayınlanır. Bu medya akışı ile kullanıcı büyük ses ve film dosyalarını indirmek için uzun bir süre beklemek zorunda değildir (Dabbagh ve Bannan-Ritland, 2005: 186). İnternet bağlantısının iyi olduğu bir yerde kesintisiz bir şekilde videolar izlenebilir.

Video paylaşım siteleri IPTV'nin gelişiminde de önemli bir rol üstlenmektedir. Bunun nedeninin internet teknolojilerinin hızla gelişmesiyle internet üzerinden video yayıncılığının daha çok yaygınlaşması olduğu söylenebilir (Kırık, 2010: 74). Kişiler YouTube üzerinden evlerinden canlı yayın yapabilmekte, bunların kaydını alıp yine siteye atabilmektedirler.

2.3.5.1. YouTube

İnternette hizmet veren video paylaşım siteleri Türkiye'de olduğu gibi tüm dünyada da giderek popülerlik kazanmaktadır. Bunun en temel sebebi yayın teknolojilerinin ilerlemesiyle birlikte görüntü kayıt sistemlerinin ucuzlamış olmasıdır. Web kameraları ve el kameralarıyla kullanıcılar videolarını rahatlıkla çekebilmektedir. Bu çekilen videolarda internet üzerinden diğer kullanıcılarla paylaşılabilir. Paylaşım işlemi için videoların o siteye yüklenmesi gerekmektedir. Video barındırma ve paylaşma hizmeti veren internet siteleri hem video ekleme veya izleme hem de resim ekleme veya var olan resimlere bakma imkânı sağlamaktadır (Kırık, 2010: 73-74). Ucuz video kamera ve bilgisayar destekli video düzenleme yazılımlarının çoğalması, bireysel video içeriği üretmeyi mümkün kılmış ve bu içeriğin bir kısmı YouTube gibi video paylaşım siteleri üzerinden internet kullanıcılarının ilgisine sunulmuştur. Bunların birçoğu ev kullanıcıları kaynaklı amatör videolardır fakat önemli bir alt küme de profesyoneller, yani ana akım medya ve kurumlar tarafından bu büyük çevrimiçi kitleye ulaşmak adına üretilir (Aktaran: Özel, 2015: 16).

YouTube, üyeler tarafından yüklenen videoların herkes tarafından izlenip paylaşılabilirdiği online video havuzu olarak (Ying, 2007: 85) 2005 yılında üç Amerikalı eski PayPal (çevrimiçi alışveriş-ödeme sistemi çalışanı) tarafından kurulmuştur. Video barındırma ve paylaşım sitesi olarak web üzerinden video paylaşımı konusunda lider ve öncü olan bir web sitesidir. YouTube, insanlara www.youtube.com adresi üzerinden videolarını kolayca yükleme ve yine bu adres üzerinden diğer web siteleri, cep

telefonları, bloglar üzerinden diğer insanların kolayca ulaşmasını sağlayan platform (Ying, 2007: 15) olarak tanımlanabilir. YouTube sözcüğünü oluşturan “Tube” kelimesi Cathode Ray Tube’den (Televizyon Tüpü) türetilmiştir. “Kendini yayınla” (Broadcast Yourself) sloganı ile yola çıkan site (Alper, 2012: 107) 2006 yılında Google şirketi tarafından satın alınmıştır ve kendisini bir Google şirketi olarak tanımlamaktadır. Time Dergisi tarafından 2006 yılında “yılın icadı” olarak seçilmiştir (Ying, 2007: 28). Milyarlarca kullanıcının orijinal olarak oluşturulmuş videoları keşfetmelerini, izlemelerini ve paylaşımlarını sağlayan YouTube; kullanıcılara bağlantı kurmaları, bilgi vermeleri ve dünyadaki diğer kullanıcılara ilham kaynağı olmaları için bir forum sağlamaktadır. Ayrıca orijinal içerik oluşturucularla büyük ve küçük çaptaki reklamverenler için de bir dağıtım platformu işlevi görmektedir (youtube.com). YouTube açık bir topluluktur ve insanları, düşünce ve yorumlarını yayınlamak konusunda her zaman teşvik ederek herkesi siteye yeni özellikler kazandırmaya ve gelişim sürecine katılmaya davet eder (Ying, 2007: 17). Bu da sitenin izleyicilerle etkileşim kurma özelliklerinden biridir.

Genel amaçlı bir video yükleme sitesi olan YouTube, çeşitli kurum ve bireyler tarafından yoğun olarak kullanılmaktadır. Birçok ticari kurum ve ticari olmayan kurumun YouTube ağında “kanalları” bulunmaktadır. Burada kanaldan anlaşılması gereken, belli bir kurumun istediği videoları yükleyebilme hakkına sahip olması ve o kurum anahtar kelimelerle arandığında videolarının kullanıcının erişimine açılmasıdır (Geray, 2017: 193).

YouTube ortamında kullanıcılar, sitede var olan videoları izleyebildikleri gibi kendi video görüntülerini de yükleyebilmektedirler. Bu ortamda yer alan videolar; film, televizyon programları, müzik videoları ve kişisel videolardan oluşmaktadır. YouTube’un genel kullanımı her ne kadar video paylaşma ve izleme ekseninde olsa da; kullanıcı merkezli uygulamaların varlığı, kullanıcıların birbiriyle etkileşimde bulunabilmesi gibi gerekçelerle sosyal ağ niteliği kazanmaktadır (Alper, 2012: 107). 2016 yılı için Domo’nun hazırladığı Data Never Sleeps 4.0 raporunda multimedya kullanımının yükselişine vurgu yapılmaktadır. Bu rapora göre 2016 yılında YouTube’a bir dakikada 400 saat yeni video yükleme ve paylaşımı gerçekleşmektedir (domo.com). YouTube’a “Canlı Akış” olarak da video yüklenebilmektedir.

YouTube videolarının uzunluğu geleneksel medya içerik sunucularının en büyük farkıdır. Geleneksel medyada küçük veya orta büyüklükte videolar bulunur. Tipik olarak 30 (0.5saat) dk. ile 2 saat civarında filmlerden oluşur. YouTube ise çoğunlukla kısa videolardan oluşur. YouTube'un veri kümesinde ilk zamanlar videoların uzunlukları 600 saniye yani 10 dakika ile sınırlıydı (Cheng, Dale ve Liu, 2007: 3). Bir günde milyonlarca kişinin ziyaret ettiği, izlediği, beğendiği, yorum yaptığı YouTube video paylaşım sitesinde farklı konu, başlık, içerik ve uzunlukta milyonlarca video bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı bu videolar içerisinde video dersleri tespit etmek ve bu videoların çekim tasarım sürecini incelemek olduğundan video dersleri incelemeye geçmeden önce YouTube içindeki video kategorilerini incelemek faydalı olacaktır. YouTube içindeki video kategorileri aşağıdaki tabloda yansıtılmıştır (Alper, 2012: 114).

Tablo 2.3. YouTube İçindeki Video Kategorileri

Otomobil ve Araçlar (Autos&Vehicles)	Eğlence Hayvanlar (Entertainment)	Müzik (Music)	Evcil Hayvanlar ve (Pets&Animals)
Komedi (Comedy)	Film ve Animasyon (Film&Animation)	Haberler ve Politika (News&Politic)	Bilim ve Teknoloji (Science&Technology)
Eğitim (Education)	Oyun (Gaming)	Ticari Olmayan Aktiviteler (Nonprofits&Activism)	Spor (Sports)
	Stil Nasıl Olur? (Howto&Stlye)	Kişiler ve Bloglar (People&Blogs)	Yolculuk ve Olaylar (Travel&Events)

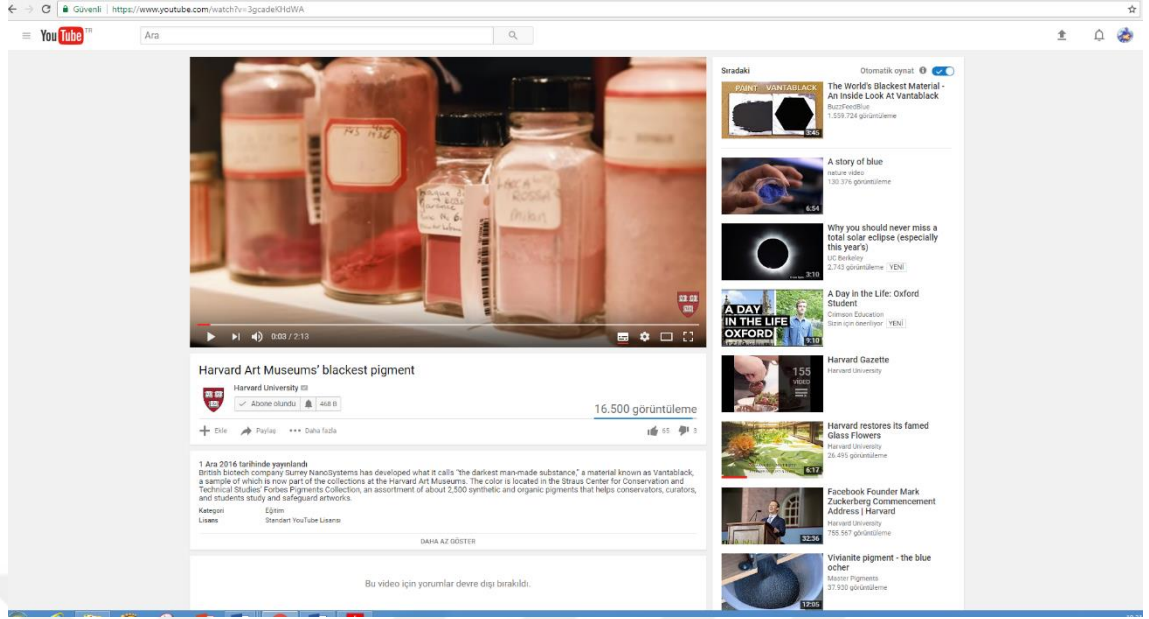
YouTube öne çıkan bir sosyal medya uygulamasıdır. Youtube'da çeşitli topluluklar, gruplar, istatistikler kişisel kanallar gibi birçok uygulama bulunmaktadır. Videolar birbirlerinden bağımsızdır ve kullanıcılar da farklıdır. Bu nedenle Youtube'un sosyal ağ özelliklerini anlamak önemlidir (Cheng, Dale ve Liu, 2007: 6). Çalışmanın amacı YouTube aracılığıyla tespit edilen video dersler olduğundan dolayı daha çok "Eğitim" ve "Bilim ve Teknoloji" başlıklı kategoriler incelenmiştir.

YouTube'un ağ mimarisi de çalışma açısından önem arz etmektedir. Sanal mekânların mimarisi, fiziksel mekânların mimarisine benzer. Bu mimari belirli etkileşim biçimlerini olanaklı kılarak bireyleri etkileşim kurmaya yönlendirmektedir (Papacharissi, 2009: 200). Sosyal paylaşım ağ mimarisi ise yapı, tasarım ve organizasyonun birleşiminden oluşarak bu üç bileşene odaklanır (Papacharissi, 2009: 205). Her sosyal paylaşım ağının yapısı ve özellikleri farklıdır. YouTube video paylaşım sitesinin tasarımı izleyici kullanımına göre yapılandırılmıştır. İzleyici YouTube kanalında etkindir. Kullanıcı; var olan bir videoyu veya kendisinin yüklediği bir videoyu bir web sitesine yerleştirebilir, farklı sosyal ağlara otomatik veya manuel olarak bağlanarak paylaşabilir. Videoyu YouTube sayesinde favorilerine ekleyebilir, daha sonra izleyebilir, videoyu beğenebilir/beğenmeyebilir, oluşturduğu listelerle sınıflandırabilir ve video hakkında yorum yapabilir, yorumlar alabilir (Alper, 2012: 107-108). İzlenen video ile alakalı olabilecek videolar başlıklarına ve çeşitlerine göre belirlenir ve izlenen videonun sağ tarafında görüntülenir (Ying, 2007: 28). YouTube'un mimarisinde ayrıca gizlilik ayarı da bulunmaktadır. Bütün bu işlemler sitenin arayüzü tasarlanırken dikkate alınmak zorundadır. Yapıda, görünen arayüz tasarımında ne gösterilmek isteniyorsa site bunlara göre tasarlanmalıdır.

Video yüklerken önemli olan özellikler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Videoların açıklamaları olmalıdır.
- Dosya formatı uygun olmalıdır.
- Boyut önemlidir.
- İzleyiciyi indirmek vs. için yönlendirmek gerekir (Horton, 2000: 265).

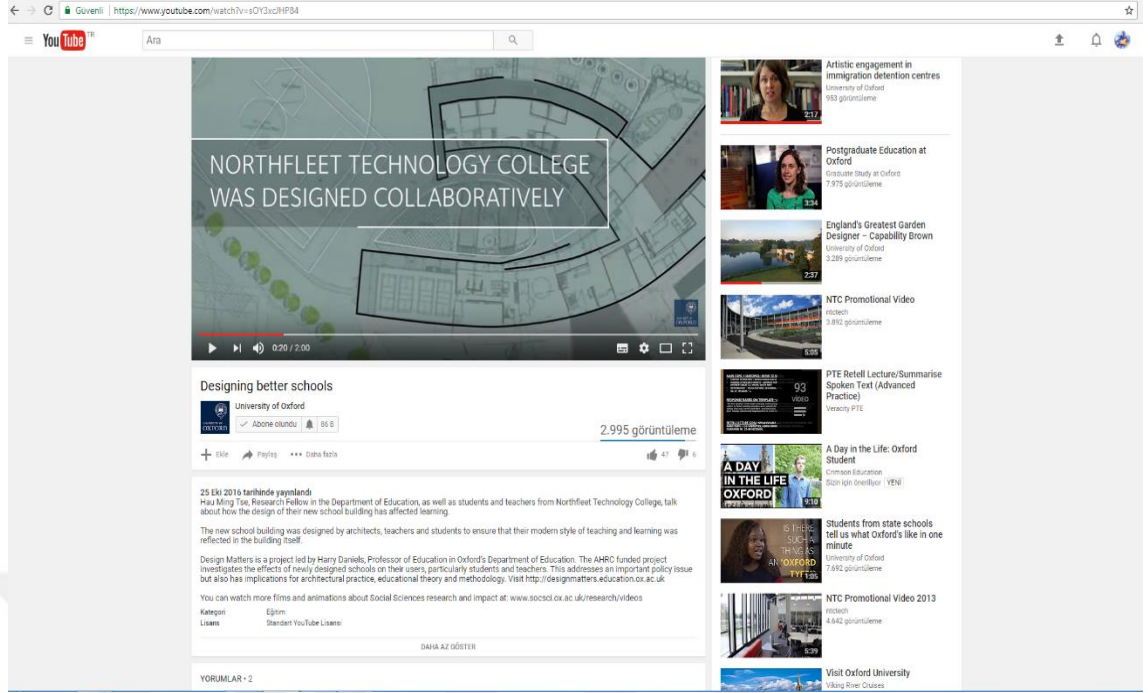
YouTube üzerinde bir video dersin sitedeki konumu aşağıdaki gibi gözlenmiştir:

Resim 2.1. Harvard Üniversitesine ait YouTube Kanalındaki Örnek Video Ders Görünümü^{†††}

Harvard Üniversitesi ve Oxford Üniversitesi gibi dünyanın en iyi üniversitelerinin resmî YouTube kanalına sahip oldukları ve bu kanalın içinde de değişik kategorilerde videolar yayınladıkları görülmektedir.

^{†††} Harvard Üniversitesi YouTube kanalından <https://www.youtube.com/watch?v=3gcadeKHdWA> adresinden elde edilmiştir (Erişim Tarihi: 09 Ağustos 2017).

Resim 2.2. Oxford Üniversitesine Ait YouTube'daki Örnek Video Ders Görünümü^{§§§}

Resim 2.1'de Harvard Üniversitesinden seçilen bir video ders, Resim 2.2'de ise Oxford Üniversitesinden seçilen bir video dersin ekran görüntüsü bulunmaktadır. Ekran görüntüleri incelendiğinde site ara yüzünde aşağıdakiler gözlenmiştir:

- Video dersin kendisi
- Video dersin adı
- Üniversitenin adı ve logosu
- Video üzerinde ayarlar kısmından istenilen dile alt yazı olarak çevirme özelliği
- Kullanıcının abonelik durumu
- Bildirim kutusu ve sayısı
- Görüntüleme oranı
- Beğenme ikonu
- Beğenmeme ikonu
- Ekle
- Paylaş

^{§§§} Oxford Üniversitesi YouTube kanalından <https://www.youtube.com/watch?v=sOY3xcJHP84> adresinden elde edilmiştir (Erişim Tarihi: 09 Ağustos 2017).

- Daha fazla (Bildir, çeviri yazısı, istatistikler)
- Yayınlandığı tarih
- Videonun içeriği hakkında metin
- Kategori: Eğitim
- Lisans: Standart YouTube lisansı
- Yorumlar (Sayı olarak)
- Yapılan yorumlar (içerik olarak)
- Ekranın sağ tarafında ise YouTube'un önerdiği "Sıradaki" videolar bulunmaktadır.

İki üniversitenin YouTube'daki ara yüzleri hemen hemen aynıdır. Sadece yorumlar kısmında bir değişiklik izlenmiştir. Harvard Üniversitesi yapılan yorumları "devre dışı" bırakmıştır. Buna karşılık Oxford Üniversitesinde yorumların hem sayısı hem de içeriği okunabilmektedir.

YouTube'a video yüklerken bu videoların belli formatlarda olması gerekir. YouTube'a video yükleme formatları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- MOV
- .MPEG4
- .AVI
- .WMV
- .MPEGPS
- .FLV
- 3GPP
- WebM

Yukarıda listede bulunmayan bir dosya biçimi kullanılıyorsa dosyanın nasıl dönüştürüleceğini öğrenmek için aşağıdaki sorun giderici kullanılabilir.

- .mp3, .wav, .jpg, .png
- mswmm (Movie Maker proje dosyası), .msdvd (DVD Maker proje dosyası), .wlmv (Movie Maker proje dosyası)
- .camproj (Camtasia proje dosyası)
- imovieproject, .dvdproj (iDVD proje dosyası), .reproject (iMovie proje dosyası)

- .piv
- veg (Sony Vegas proje dosyası): Bunlar mp4'e dönüştürülebilir.
- .vep (AVS proje dosyası): Bunları AVI'ye dönüştürülebilir.
- .vpj (Pixbend proje dosyası): Bunları PXV'ye dönüştürülebilir (support.google.com).

Bir video paylaşım sitesine video yüklerken dikkat edilmesi gereken bu özellikler, izleyicinin siteyi daha etkin kullanımını sağlamakta ve videoların içeriğinin anlaşılmasına da katkı sağlamaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VIDEO DERSİN TASARIM SÜRECİ

3.1. VIDEO DERS TASARIMININ ARKA PLANI

Video ders yapısını anlamak için değişik boyutlarıyla ele almayı sağlayacak kavramsal bir çerçeveye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yüzden video ders görsel, işitsel ve öğretimsel olarak üçe ayrıldı ve bu öğelerin birleştirilmesi ile tasarlanması üzerinde duruldu. Bunlara bağlı olarak nitelikli bir video dersin oluşturulmadan önceki ihtiyaç duyulacak olan arka plandaki unsurları dikkate almak gerekir. Bu bölümde bir video dersi izleyecek izleyicilerin özellikleriyle, dijital dünyanın getirdikleri dikkate alınarak öğretimsel ve görsel ilkeler ışığında videonun nasıl tasarlanması gerektiği üzerinde durularak tasarım kısmındaki teknik unsurlar araştırılmıştır.

Videoda da filmde olduğu gibi anlatının kurulmasına özen göstermek gerekir. Filmde anlatı; sözlü ya da yazılı olarak ifade edilmiş dili, hareketli ya da durağan imgeleri, jestleri ve tüm bu muhteviyatın düzenli bir sıralamasını içerir. Mitte, efsanede, fablda, kısa hikâyede, destanda, trajedide, komedide, pandomimde, resimde, sinemada, çizgi romanda, gazetecilikte, diyalogda vb. bulunmaktadır. Anlatı her zaman, her yerde, tüm toplumlarda vardır (Hunt, Marland ve Rawle, 2012: 44). Video ile de öğrenme, bilgi alma basit bir mesele değildir. Öğrenme aktif bir süreç olarak kabul edilir ve dünyanın görüntüsünü anlamak için zihinsel modeller ve şemaların inşasını gerektirir (Ifenthaler, 2010: 5).

Seferoğlu'na göre (2014: 26) öğretimde bir aracın kullanımı her şeyden önce bir yöntemin, bir aracın ve bir materyalin sistematik bir şekilde seçilmesini gerekli kılar. Bu seçim sürecinin üç aşaması bulunmaktadır:

- Gerçekleştirilmesi planlanan öğrenme etkinliğine uygun bir yöntemin seçilmesi,
- Yöntemin uygulanmasına elverişli bir araç biçiminin (format) seçilmesi,
- Seçilen araç biçimine uyumlu materyallerin seçilmesi, değiştirilmesi ve tasarımı.

Video, öğrenciler için kolay anlayacakları, hatırlayacakları ve uygulayacakları çoğu fırsatı sunan ideal bir öğretim aracıdır. Ondan en iyi şekilde öğreticiler öğretimsel olarak becerilerini çizmeli, bir anlatı yapısı oluşturmalı ve tekrarını içeren anahtar öğrenme işaretleri içermelidir. Yetişkin öğreniminin temel ilkelerini izleyen, video üzerinde öğrencilerin istekleri için, onlara esneklik vererek ihtiyaçlarına uygun bir düzen hazır olmalıdır (Halls, 2012: 33). Bir video ders çekilmeye başlamadan önce zihinsel bir süreç onun ilk basamağı olur. Eğitim programı yapmayı düşünenler, her şeyden önce ülkenin eğitim düzeyini ve gereksinmelerini; yardımcı malzemenin hazırlanabilmesi için gerekli zamanı ve işin maliyetini; okullarla ilişkilerin ne biçimde yürütüleceğini hesaba katmak zorundadır (Gökçe, 2012: 223). Ayrıca üretilen video derslerin de amaca bağlı olarak e-öğrenmeye yönelik, yani uzaktan eğitim sistemleri düşünülerek hazırlanması gerekmektedir.

Barthes, Görüntünün Retoriği Sanat ve Müzik adlı eserinde (2014: 9) bir basın fotoğrafının işleniş sürecini işler. Ona göre “Basın fotoğrafı bir iletidir. Bu iletinin bütünü verici bir kaynak, bir aktarım kanalı ve alıcı bir ortamdan kurulmuştur. Verici kaynak gazetenin yazı işlerinden sorumlu kişilerdir, yani teknisyenler grubudur. Bunların bazıları fotoğrafı çeker, diğerleri seçer, düzenler, işleminden geçirir ve kimileri de son olarak ona bir başlık, kısa bir açıklama ve yorum ekler. Alıcı ortam gazeteyi okuyan insanlardır. Aktarım kanalıysa gazetenin kendisidir ya da tam olarak birbiriyle yarışan bir iletler bütünüdür; fotoğraf bu bütünün merkezinde yer alır, çevresinde ise metin, başlık, açıklama yazısı, sayfa düzeni vs. bulunmaktadır. Bu örnek aslında görüntü üzerinden iletişim sağlayan tüm iletler için geçerli olabilir. “Video ders” de bir görüntü iletisidir. Bir aktarım kanalı ve alıcı bir ortamı vardır. Verici kaynak öğretimsel videonun içeriğini hazırlayan kişiler ve bunu uygulayan teknik gruplar denilebilir. Çünkü bir videoyu hazırlayan içerik ve teknik grup ayrı ayrıdır. Bunların bazıları içeriği geliştirir, diğerleri seçer, düzenler ve kimileri ise yorum, açıklama vb. ekler. Teknik kısım da bu işlemlere görsel ve işitsel olarak destek verir, yine düzenler, videoyu ortaya çıkarır. Alıcı ortam ise bu videoyu izleyen izleyicilerdir. Aktarım kanalı ise videonun kendisidir. Görüntü, bu bütünün merkezindedir ve içeriğinde fotoğraflar, resimler, metinler, animasyonlar ya da içeriğe uygun görünen materyaller yer alır. Bu çalışma bu süreci incelemektedir.

Halls'a göre (2012: 14) video iletişimi karmaşıktır ve eğer iyi bir video oluşturmak isteniyorsa bütün hepsini anlamaya ihtiyaç vardır. Video iletişimini anlamının bir yolu bir seri mesaj katmanı olarak görmektir. Fakat bu mesaj katmanı düşünülmeden önce video iletişimi hakkında bazı ana prensipleri anlamaya ihtiyaç vardır. Bu bölümde ilk olarak videonun ana ilkelerine değinilecek, sonrasında insanın öğrenmeyi nasıl gerçekleştirdiği, yeni izleyici, öğretimsel ve görsel tasarım ilkeleri ile videonun bileşenleri ayrıntılı olarak incelenecektir. Bu bölümün çıkış noktası video ders tasarımını tanıtmak ve tanımlamaya başlamaktır. Bu, ilk olarak görsel olanın, ikinci olarak işitsel olanın, üçüncü olarak da öğretimsel olanın farklı kavramlaştırılmalarına bakılarak, bunlara katkı yapan görsel ve işitsel araçlar ortaya konularak tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.1.1. Videonun Ana İlkeleri

Günümüzde gelişen eğitim ortamları dikkate alınarak önceki bölümlerde videonun önemi üzerinde durulmuştur. Bir video ders tasarlanmadan önce videonun başarısını etkileyen bazı temel prensiplere bakmak gerekir:

1. Video, hareket olmadan cansızdır.
2. Görüntüler, videonun temelidir.
3. Video her zaman iletişim kurmak için en iyi yol değildir.
4. Etkili video, hızlı ve kolay anlaşılır olmalıdır (Halls, 2012: 14).
5. Video sunuları kısa tutulmalıdır.
6. Üretim sürecinde maliyet göz önünde bulundurulmalıdır (Seferoğlu, 2014: 100).

“Hareketi yazma” anlamına gelen *sinematograf* sözcüğünün bu anlamı kabul edilirse, sinemanın özünün görsel verileri maddi bir formda kaydetmek ve depolamak olduğu söylenebilir. Bir film kamerası verileri film üzerine kaydeder; bir film projektörü de bu verileri okur (Manovich, 2014: 469). Videonun temeli de görüntü üzerine kurulmuştur. Video, fotoğrafçılık gibi “dünyanın nasıl görüldüğüyle” ilgilenmesine karşın görüntüleri hareketlidir, durağan değildir (Armes, 1995: 51). İzleyicide etki oluşturmak için kamera hareketleri, çekimler, kurgu efektleri vb. kullanılabilir (Mutlu, 2008: 74). Örneğin bir belgeselde; resim sanatının örneklerini

tanıtan ilk filmler, resimleri tıpkı galeride onlara bakıldığı gibi duvara asılı olarak sunuyordu. Kamera resimdeki bir ayrıntıyı vurgulamak için ileriye doğru hareket edip resme yaklaşıyordu zaman zaman, ama resmin genelini asla izleyiciye unutturmuyordu. Sonuçta bu filmler bir galeride olduğu ve buradaki resimlere bakıldığı duygusunu yaşatmaktaydı (Mutlu, 2008: 122). Video, öğrenenlerin gerçek nesneleri görüntülemelerini hareket ve belli bir anlatı diliyle oluşturur (Zhang, ve diğ., 2005: 17). Gelişmiş bir çekim aşağıdaki dört hareketi içerir:

- Objektifin hareketi
- Kamera hareketi
- Kurgu hareketi
- Nesnenin hareketi (konunun hareketi) (Thompson ve Bowen, 2009: 30).

Bunların içine insan ya da nesnelerin kamera önündeki hareketleri, kameranın statik nesne ya da kişilere doğru yaptığı yaklaşma, uzaklaşma ya da yanlarından geçme hareketi, tüm bu hareketlerin birlikte gerçekleşmesi de (Arijon, 1991: 380) girer. Hareket, videonun en önemli özelliklerinden biridir.

Basılı materyallerin oluşturduğu ortamlarda yazı ve resim iletişimi sağlayan ortam, basılı materyaller ise etkileşim aracı olmaktadır. Yayın ortamında ise araç genellikle radyo ve televizyon, iletişim kanalı ise ses ve görüntüdür (Alkan, 2011: 128). Video ile ise sözün görüntüye dönüşümü gerçekleşmektedir. Bir görüntüde sözcüklerin ve görüntülerin daima birlikte çalışıyor olmaları gerekir. Eğer görüntüler yeterince güçlülerse, yoruma da ihtiyaç olmayabilir (Hart, 2007: 59). Video dersin içeriğini hazırlarken görüntü içerisinde kullanılacak olan müzik, ses efektleri ve yorum gibi öğeleri doğru planlamak gerekir (Halls, 2012: 15). Bu şekilde görüntü çerçevesi içinde yer alan şey ve kişilerin, konunun özüne uygun ve göze hoş görünür biçimde düzenlenmesine kompozisyon denilmektedir (Gökçe, 2012: 128). İyi bir kompozisyon kurmak yapımcılara iyi bir yol gösterir, izleyicilere ise iyi bir görüntü sunar.

Video görsel olduğu için bilginin belirli bazı türleri, video ile iyi çalışamayabilir. Örneğin bazı karmaşık bilgiler video için uygun olmayabilir. Bu duruma en güzel örnek televizyonda hava durumu sunumlarıdır. Sunucunun söylediği uzun bilgilerden ziyade uydu haritaları üzerindeki üzerine yerleştirilmiş basit bilgiler hatırlanır (Halls, 2012: 15). Eğitim pratiğinde uygun illüstrasyonlar algısal soyutlama yoluyla öğrenmeye

klavuzluk etmelidir. Bu çoğunlukla büyük bir maharetle yapılır. Örneğin *Scientific American*'ın sayfalarındaki görsel enformasyon hep mükemmeldir. Keza bazı ders kitaplarında da bunun başarıyla uygulandığı görülmektedir. İllüstrasyonlar, öğrencinin zihinsel gelişiminin ve verili konuyla tanışıklığının belli bir evresine denk düşen soyutlama düzeyine yeterince titiz şekilde ayarlanmış olmayabilir. Doktor ve hastayı tam teçhizatlı bir muayene odasında resmederek sülüklerin nasıl uygulanacağını, ya da bir kemik kırığının nasıl tedavi edileceğini gösteren ortaçağlardaki tıp ders kitaplarından bu yana çok fazla ilerleme kaydedilmiştir. Fakat ne ölçüde sadık bir kopyalama yapılacağı ve ne ölçüde basitleştirmeye gidileceğiyle ilgili karar, eğitsel deneyim ve görsel tahayyül gerektir. Bu karar, tamamen öğretimin soyutlama düzeyine uygun bir karar olmalıdır. Örneğin coğrafi bir harita ne kadar ayrıntı içermelidir? Öğrenci görsel karmaşıklığın ne kadarını kavrayabilir? (Arnheim, 2015: 339). Video dersin konusuna göre bu gibi soruların cevabı aranarak tasarımın buna göre yapılması önem arz etmektedir.

Günümüz dünyasında dijital yaşama ayak uydurmak için videonun olabildiğince açık ve kolay anlaşılır olması gerekir. İnsanlar genellikle yorgun ya da meraklı oldukları zaman medyanın içeriğini çabuk tüketirler. Bu özellikle web videosu için doğrudur. Bir izleyicinin tarayıcısında birden fazla sekmede e-posta, pop-up ve web aramaları yoğun olarak bulunabilir. Bu yüzden video hazırlarken hızlı ve kolay anlaşılır olmasına dikkat etmek gerekir. Eğer izleyici mesajı kolay anlamazsa görmezden gelebilir. Bu yüzden bir videoda seçilen her görüntü, çekim, kelime ya da müzik mesajı hızlı ve kolay anlatmalıdır. İzleyicinin ekrandan ayrılmaması sağlanmalıdır (Halls, 2012: 15). Video ders hazırlanırken kısa sürede her şeyi kolay sindirimli paketlemeye ihtiyaç duyulacaktır. Bu video için, karışık olmayan resim, kısa kelime ve kolay cümleler kullanma anlamına gelir. Herhangi bir dizi içine çok fazla bilgi ya da rahatsız edici, alakasız bilgi koymamak gerekir. Video, karmaşık bilgileri anlamamıza yardım eder (Halls, 2012: 17). Bu yüzden karışık ve zor bilgileri içeren bir video ders, yine karışık ve düzensiz hazırlanırsa amaca ulaşamayabilir.

Eğitimciler, eğitsel videoları farklı biçimlerde kayıt edebiliyorlar. Son on yılda YouTube gibi ücretsiz farklı barındırma hizmetleri etkinleşerek insanlara eğitsel videoları iletmenin bir aracı oldu. Örneğin Khan Academy videoları YouTube'da 300 milyondan fazla görüntülendi. Videolar, mevcut MOOC'lar olan Coursera, EdX ve

Udacity gibi bilinen kitlesel çevrimiçi kurslarda öğrencilerin öğrenme deneyimlerinin merkezinde yer alır. Bu çevrimiçi kurslarda çoğunlukla eğitmen tarafından üretilmiş videolar yer alır. Üç Coursera kursu üzerinde yapılan bir çalışmada birçok öğrencinin tartışma ve diğer etkileşimli ders bileşenlerini atlayarak videoları izlediği görülmüştür. Guo, Kim ve Rubin'in edX platformu üzerinden yaptıkları dört edX kursu boyunca video izleme katılımı 6.9 milyon olan bir çalışmada, öğrencilerin kısa videoları tercih ettiklerini görmeleri üzerine, öğreticilere videoların kısa parçacıklar halinde ideal olarak 6 dakikadan daha kısa olması gerektiğini tavsiye etmişlerdir. Yine bu çalışmada resmî olmayan bir ortamda çekim yapmanın daha samimi olduğu çünkü öğreticinin göz teması kurarak daha samimi olduğu, maliyetinin düşük olduğu, bunun da bir profesyonel stüdyodan etkili olabileceğini ileri sürmüşlerdir (Guo, Kim ve Rubin, 2014). Yıldırım'ın tablet bilgisayarlara yönelik geliştirilen e-kitapların video ile zenginleştirilmesi ile ilgili çalışmasında katılımcıların bazılarının çok uzun ve çok kısa videoların dikkatlerini dağıttığı bunların yerine ortalama beş dakika civarı hazırlanan videoların daha ideal olduğunu belirttiği (2014: 88) görülmüştür. Ayrıca çalışma sonunda 2-12 dk. arası hazırlanan videoların genel katılımcılar tarafından kabul gördüğü, çok kısa videolarda derse konsantre olamadıkları, çok uzunlarda ise dersten koptukları görülmüştür (Yıldırım, 2014: 225). Ayrıca üretim sürecinde maliyetin göz önünde bulundurulması da önem taşımaktadır (Seferoğlu, 2014: 100). Yapılan planlar içinde maliyetin planlanması ve buna göre hareket edilmesi videonun yapımının sonuçlandırılması bakımından önemlidir.

3.1.2. İzleyici-Video İlişkisi Bağlamında Videonun Öğrenmedeki Rolü

Öğrenme bilimi, insanların nasıl öğrendiği, öğrenmenin etkisini artırmak için öğrenme durumlarını nasıl organize etmemiz gerektiği, insanların nasıl düşündüğü gibi konularla ilgilenir. Eğitim felsefesi genel anlamıyla, eğitim süreçlerine yön veren hedefleri, normları formüle eden, uygulamalara ışık tutan bir disiplin, sistemli düşünceler ve kavramlar bütünüdür (Alkan, 2011: 53). Öğrenme psikolojisi ile eğitim uygulamaları arasında iyi ilişkiler kurmak gerekir (Alkan, 2011: 65). Görsel araçlardan film de bir seyirci için tasarlanır, onlar olmadan hiçbir anlamı yoktur. Seyirci çok değişik bir topluluktur, fakat en azından var olduklarının farkında olmak gerekir (Hunt

ve diğ., 2012: 41). Bu yüzden özellikle günümüzde bir öğretim materyali hazırlanırken öğrenci gereksinimlerini bilmek çok önemlidir. Buna göre;

- Öğrenci grubunun özellikleri nelerdir?
- Öğrencilerin bilgileri, yetenekleri, ilgileri ve güdülenmişlik düzeyleri nelerdir?
- Yeterli kaynaklar var mı? (Demirel, 2007: 64) soruları üzerinden gidilerek öğrenenlerin özelliklerini bilmek gerekir.

İnsanın beyni kendisine göz sinirleriyle gelen bilginin çoğunu görmezden gelir. Gündelik yaşamda bu filtreleme işini beyin harika bir şekilde gerçekleştirir, ancak bir video izlerken veya bir fotoğrafa bakarken işler değişir. Bu defa beyin başka bir beyin tarafından çerçevelenmiş bir kurguya bakmaktadır. Bu çerçeveyi düzenlerken izleyicinin işini kolaylaştırmak gerekir. Aksi takdirde karmakarışık bir görsel yapı içinde yolunu çok kolay kaybedebilir. Kısaca, çerçeve algıları yönetmek demektir (Canikligil, 2014: 115). Yayıncılıkta önemli olan şey, izleyiciye ekranda gösterilen dünya değildir; bu gösterilenden, izleyicinin çıkaracağı anlam ve sonuçlara göre kendi yaratacağı dünyadır (Gökçe, 2012: 2). Zihnin, dünya ile baş edebilmek için iki işlevi yerine getirmesi gerektiği açık. Enformasyon toplamalı ve bu enformasyonu işlemelidir (Arnheim, 2015: 15). Ong (2014: 206-207), izleyici veya dinleyiciye hitap ederken yetişkin birine ve bir çocuğa aynı mesajı iletmekten kaçındığını söyler. Konuşmak için, konuşmaya başlamadan önce hitap edeceği kişinin zihniyle bir tür iletişim kurmanın gerekliliğine vurgu yapar. Video ders çekim tasarım sürecinde de dikkat edilen önemli noktalardan biri de izleyici ilişkisidir.

Bir film izlendiğinde bakışla bir nesne veya bir gerçeklik algılanmaz; daha çok, başka biri tarafından görülmüş ve kodlanmış bulunan bu gerçekliğin imajı görülür (Ellul, 2015: 179). Öğrenme iki kanalla gerçekleşmektedir: sözel kanal ve görsel kanal. Sözel olarak sunulan bilgi sözel kanal, görsel olarak sunulan bilgi ise görsel kanal ile zihinde işlenir. Çoklu ortam teorisine göre bilgi (sunulan materyal) zihne bir değil de iki kanaldan gelirse, öğrenme daha etkili ve kalıcı olur. Peki, neden iki kanal tek kanaldan daha iyidir? Bu sorunun yanıtının iki temel dayanağı vardır: “nicel temel” ve “nitel temel”. Nicel temel, materyalin bir kanal yerine iki kanal üzerinden sunulmasını içerir. Hem görsel hem sözel aynı ağırlıktadır. Örneğin trafikte bir şerit yerine iki şerit

kullanılırsa iki kat daha fazla araç geçişi ve transferi olur. Benzeri şekilde bilginin iki kanaldan zihne akışı, bir anda iki kat daha fazla bilgi transferine sebep olur. Nitel temel ise sayıdan çok kalite ile ilgilidir. Bilginin hem sözel hem de resimsel olarak sunulması hem gözler hem kulaklara hitap ederek daha kolay ve etkili öğrenilmesini sağlar (Gür, 2009: 60-61).

Öğrencinin fiziksel olarak genel sağlık, duyu ve diğer organlarının sağlıklı olması önemlidir. Bunun yanında öğrencilerin yaşları da incelenmesi gereken özelliklerden bir tanesidir. Bu özellikler sonucunda hedef kitlede engelli sayılabilecekler ile yetişkin öğrenenler için neler yapılabileceği de önemlidir (Akkoyunlu, Altun ve Soylu, 2008: 60). Videonun mesajı izleyicinin beynini nasıl etkiler? Eğer bu anlaşılabilirse, beyin daha az iş yaptığından dolayı gelen mesaj daha kolay anlaşılır olur. Bu konuda bilişsel psikolojiyi anlamaya ihtiyaç duyulur (Halls, 2012: 15). Bir video ders hazırlanırken önemli olan izleyiciyi diyaloga katmak, onları görüntüde sunulan şeye bakmaya, onu görmeye, ona katılmaya zorlamak gerekir. Bu yüzden izleyicinin bilişsel, duyuşsal ve sosyal özelliklerini bilmek ve günümüzdeki izleyicilerin bu özelliklerini de dikkate alarak video tasarlamak önemli hâle gelmiştir.

Arnheim'e göre bilişsellik (2015: 28); etkin inceleme, seçme, esas olanların kavranması, sadeleştirme, soyutlama, analiz ile sentez, tamamlama, düzeltme, kıyaslama, problem çözmenin yanı sıra birleştirme, ayırma, bağlama oturtma gibi işlemlerdir. Bu işlemler, herhangi bir zihinsel işlevin ayrıcalığı değildir; bunlar, hem insan hem de hayvan zihinlerinin bilişsel malzemeyi her düzeydeki işleme tarzıdır. "Bilişsel" (cognitive) sözcüğü ile enformasyonun alınması, toplanması, depolanması ve işlenmesi sırasında gerçekleşen bütün zihinsel işlemler tanımlanabilir. Bunlar; duyuşsal algı, bellek, düşünme, öğrenmedir (Arnheim, 2015: 28).

Jameson'un belirttiği gibi makineler tarafından üretilen metinler, görüntüler ve nesnelerin, insanın özüyle çok az bağlantısı vardır (Barnard, 2010: 162). Bu bağlantıyı video tasarlama sürecinde insanın bilişsel ve duygusal özellikleri ortaya konularak kurulabilir. Görme ve işitme, gösterme ve konuşma. İzleyici hem görür hem de işitir. Buna karşılık öğretici ise izleyicinin görmesini ve işitmesini sağlayıp anlatılan konuyu anlaması için hem gösterir hem de konuşur. Konuşarak gösterebilir.

Özellikle internetin daha bilişsel, televizyonun ise daha ritüel kullanım amaçlı olduğu ileri sürülmekte (Özel, 2015: 29) bu yüzden çoklu ortamın görüldüğü internet üzerinden yayınlanan video derslerde bilişsel özellikler üzerinde önemle durulmaktadır. Öğrenme sürecinde oluşan bilişsel süreçlerin ilkeleri, ampirik araştırmalara dayanır ve videonun nasıl yapılandırılacağı hakkında düşünmeye yardım eder. Bilişsel yük azaltmanın bir yolu, öğrenme yapısını dikkatli bir şekilde oluşturmaktır. Eğer video, psikomotor bir öğrenme olarak insanlara yardım için kullanılıyorsa görev analizi yaparken bilişsel yüke dikkat etmek gerekir (Halls, 2012: 29). Psikologlar beynin üç aşamada gelen bilgileri işler olduğunu söyler. Bu evreler duyuşsal bellek, kısa süreli bellek ve uzun süreli bellek olarak bilinir. Video izlendiği zaman resimler ve sesler duyuşsal belleğe çarpar. Görmek ve işitmek, gerçekleşen olayların düşünmeye değer olduğunu iletir, düşünmeye değer olmayana ise atar (Halls, 2012: 17). Çalışan bellek, sınırlı bir kapasiteye sahip olduğundan dolayı çok fazla bilgi ile aşırı yükleme öğrenmeyi engeller ve öğrenciye yorgunluk yükler. Bu nedenle, öğrenmenin çalışma belleğine aşırı yük yapmaması için dizayn edilmesi gerekmektedir (Halls: 2012: 28). Öğrencilerin ilgi çekici çalışma ve tekrarlar aracılığıyla uzun süreli belleklerini çalıştırdıkları bilişsel teoriden olduğunu bilinmektedir (Halls, 2012: 32).

İlk olarak öğrenenin duyuşsal belleğini ikna etmek için çok fazla zamanın olmadığı ve bazı şeyler düşünmeye değer olduğunu bilmek gerekir. Bilişsel açıdan bilgi, duyuşsal bellek için kısa ve bağlantılı olmalı, onun önemi hızlı bir şekilde bilinmeli ve çalışan belleğe çok az çaba ile aktarılmalıdır. İkinci olarak, çalışan bellek aynı anda çok sayıda farklı şeyleri düşünemez. Eğer izleyiciye çok fazla bilgi verirse kişinin o bilgiyi yüklerken ızdırap çektiği bilinir. Burada psikologlar bilişsel yüke çağrı yaparlar (Halls, 2012: 17). Görsel ve işitsel bellek içerisinde muamele edilecek çok aşırı öğelerin (çok fazla kelimelerin veya kompleks bir görüntünün) öğrencilere sunumu aşırı yüklemeye neden olmaktadır. Ayrıca, kompleks ödevler de potansiyel olarak aşırı bilişsel yüklenmeye neden olmaktadır. Bilişsel yük teorisi, gereksiz bilgilerin elimine edilmesiyle öğrenmenin iyileştirilebileceğini belirtmektedir (Winberg ve Berg, 2007). Öğrencilerin görsel ve işitsel belleği üzerindeki yükü ve öğrencilerin dikkatini gerektiren bilgi miktarını azaltmak gerekmektedir. Öğretimsel bilgiler, öğrenenin bilişsel sisteminin aşırı yüklenmesini aza indirgeyecek şekilde tasarlanmalıdır. Öğrencilerin görsel ve/veya işitsel belleğine aşırı yüklenme olmadığı zaman, öğrenciler

bilgileri daha derinlemesine öğrenmektedir (Mayer & Moreno, 2002: 108). Görsel bir materyal hazırlarken görüntü ve ses unsurları kişinin belleğini yormayacak şekilde hazırlanmalıdır.

Baldini (2000: 10), Ong'un "sözlü kültürde kavramlar, söz dizimini kuran bellek çalıştırıcı sistemlerin sıkı sıkıya bağlı olduğunu" söylediğinden bahseder. Kısacası, bilginin kolayca bellekte kalmasını sağlayacak olan bir anlatım tekniği kullanılmıştır (Baldini, 2000: 10). Bilişsel bakış açısında temel düşüncelerden biri insanların nesneleri kendiliklerinden gruplama ve kategorilere ayırma eğilimleridir. Bir kütüphanedeki kitaplar dizisi bir birim olarak görülür, tek tek bir sürü kitap olarak değil. Evde, mutfak lavabosunda, tek tek tabaklar olarak değil, sıkıntı verici bir yığın olarak kirli tabakları fark edilebilir. İnsanoğlu; nesneleri, benzerlik, yakınlık ya da geçmiş deneyim gibi yalın ilkelere göre gruplama eğilimindedir. İkinci olarak; insanlar bazı şeyleri resim (şekil) olarak, bazılarını da arda (zemin) olarak algırlar. Genellikle renkli, hareket eden, gürültülü, benzersiz ve yakın uyarıcılar bir şekil olarak göze çarpar ve algılanırken sönük, tekdüze, durağan, sessiz alışılmış ve uzak uyarıcılar zemini oluşturur (Taylor, Peplau ve Sears, 2015: 13). Bu iki ilke (algıladığımız şeyleri kendiliğimizden sınıflara ayırma ve dikkatimizi en çarpıcı uyarılar üzerinde odaklaştırma) fiziksel nesneleri ve toplumsal dünyanın algılanmasında merkezî öneme sahiptir (Taylor ve diğ., 2015: 14).

Görüldüğü gibi multimedya alanında dinamik bir görselleştirmenin daha etkili bir tasarımını öğretmek için bilişsel psikologlar çalışmışlardır (Hatsidimitris ve Allen, 2010: 1). Bilişsel psikoloji;

- Bilgiye nasıl dikkat edildiği, onun nasıl edinildiği,
- Bu bilginin beyin tarafından nasıl işlendiği ve depolandığı,
- Problemlerin nasıl düşünüldüğü ve dilin nasıl ifade edildiğiyle bağlantılıdır (Solso ve diğ., 2014: 2) denilebilir.

Duygu-durum yalnızca neyin anımsanacağı ve dünyanın nasıl değerlendirileceğini değil, ayrıca yargılara nasıl varılacağını da etkiler. Kısaca, duygu-durum gibi duygusal etmenler algı, yargı ve karar süreçlerini önemli biçimlerde etkiler (Taylor ve diğ., 2015: 81). Tutumlar bir uyarıcının duygusal, davranışsal ve bilişsel bilgiler temelinde bir değerlendirme boyutu üzerinde gruplanmasını ya da bir yere yerleştirilmesini içerirler. Duygusal öge kişinin tutum nesnesine yönelik duygu ve heyecanlarından, özellikle de

olumlu ve olumsuz değerlendirmelerinden oluşur. Davranışsal öge kişinin tutum nesnesine karşı belirli bir yönde (olumlu ya da olumsuz) davranma eğiliminden oluşur. Bilişsel öge kişinin o belirli tutum nesnesine ilişkin olgu, bilgi ve inançlarını da içeren düşüncelerinden oluşur (Taylor ve diğ., 2015: 140). Duyuşsal alan, daha çok duyguları içerir. Duyguların ortaya çıkması, ifade edilmesi, öğrenilmesi, bilinçli ya da bilinçsiz olarak yaşanması, davranışı etkilemesi ve davranıştan etkilenmesi gibi durumlar duyuşsal alanın çalışma konuları arasındadır (Aktaran: Balaban-Salı, 2006: 133). Bu alan, insan davranışlarına yön veren ve onları şekillendiren tutum, inanç, değer ve yönelimleri kapsamaktadır (Selvi, 1999; Balaban-Salı, 2006: 134). Duyuşsal alanın, insanın sahip olduğu olumlu ve olumsuz duyguları; duyguların şekillendirdiğı tutumları, değerleri, ilgileri, ahlakı, karakteri, kişisel ve sosyal muhakeme yapabilme gücünü içinde barındırdığını belirtmiştir. Toplumsal değerlerle çok sıkı ilişkisi bulunan ve aslında onların özümsemesiyle oluşan duyuşsal alan hedeflerinin öğrenciye belirli bir dozda ve hem birbiriyle hem de toplumun değerleriyle çelişmeyecek biçimde kazandırılması arzulanmaktadır (Gömlüksiz ve Kan, 2012). Duygu ve heyecan ruhsal değişmeler için kullanılan kelimelerdir. Duygularla ilgili gelişme doğumdan itibaren hayat boyu devam eder. Çeşitli hayat dönemlerinde bireylerin duygusal tepki biçimleri, duyguyu doğuran olaylar ve duygusal durumlarındaki değişimler farklılık gösterir (Aktaran: Yiğitel, 2009: 12). Birey merkezli eğitim anlayışının, öğrenmenin duyuşsal boyutuna vurgu yaptığı; öğrenmenin sağlıklı benlik ve ahlak gelişimi ile ilişkilendirilebileceğini belirtilmektedir (Özden, 2002: 76). Duyuşsal alan öğrenmelerinde, alt basamaktan yukarı doğru çıkıldıkça kişide, tutarsızlığın, şüphelerin, çelişkilerin ortadan kalktığı ve son basamakta kazanılmış değerlerin kişinin hayatına yön veren rehber ilkeler hâline geldiğı (Akbaş, 2004: 42); yani içselleştiğı bilinmektedir. Duyuşsal davranışlar, bireylerin ilgileri ve kişilik özelliklerinden toplumsal tutumlarına kadar geniş bir alana yayılmaktadır (Turgut, 1990: 150).

Bilişsel ve fiziksel bilgilere ek olarak, öğrenenin duyuşsal özelliklerinden haberdar olunması da gerekir. Kişiyi bir şeyi öğretmek üzere bir sürecin tasarlanması için öğretmenin öğrenenlerin ilgi, motivasyon, konu alanına karşı tutum, kaygı düzeyi, inançları hakkında bilgilere sahip olması gerekir (Akkoyunlu ve diğ., 2008: 63). Video derslerde de genel olarak kameralarla, fiziksel gerçekle beraber duygusal gerçeklik yaratmak amacıyla insandaki duyguları hareketlendirecek görüntüler yakalamaya

çalışılmaktadır (Gürer, 2015: 48). Bu yüzden dikkat çekecek fakat fazla yormayacak görüntüler koymak önem taşımaktadır.

Hall’a göre belli bir mesajın alımlanması, apaçık bir biçimde söz konusu metin ya da kitle iletişim aracına değil, izleyicinin politik inançlarına ve genel toplumsal deneyimine bağlıdır. Eleştirmenler, sadece metinleri değil, toplumsal deneyimi de incelemelidirler (Modleski, 1998: 10). Barthes’a göre de (2014: 9) iletinin verilişi ve alınışı sosyolojinin alanını ilgilendirir. İnsan gruplarını incelemek, güdüler ve tutumları tanımlamak ve bu grupların davranışlarını parçası oldukları toplumun bütünüyle ilişkilendirmeye çalışmak söz konusudur. Bilişsel psikoloji insanların bilgiyi nasıl işlediklerini araştırır. Sosyal biliş araştırmacıları ise çevreden kişiye bilgi akışını incelerler (Taylor ve diğ., 2015: 14). Sosyal psikoloji, toplum içindeki bireyin ya da bireylerin davranışı bilimidir. Aynı zamanda bireyin sosyal çevreden etkilenen duygu, düşünce, inanış ve tutumlarını da anlamaya çalışır. İlk tanımda bireyin, ikinci tanımda ise sosyal etkileşim ve çevrenin ön plana alındığı görülmektedir (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2015: 22).

Sosyal psikolojide otomatik süreçler sonucu oluşan kategorilere şema (schema) denir. Şemalar, bir nesne veya düşünce hakkında zihinde oluşturulan düzenli bilgiler bütünüdür. Bu bilgiler deneyimler sonucunda oluşur. Örneğin, dersini aldığı bir psikoloji profesörünü gözlemleyen bir öğrenci bu profesör ile ilgili edindiği gözlemleri “psikoloji profesörü” şeması altında toplar. Bu öğrenci daha sonra bir profesörle karşılaştığında, bu oluşturduğu şemadan yola çıkarak çıkarımlarda bulunur (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2015: 124). Bir video tasarlanırken de şemalar, yalınlaştırıp örgütleyerek karmaşık bilgi yığınlarını işlemeyi kolaylaştırır. Ayrıntıları anımsayıp örgütlemeye, bilgi işleme hızını artırmada, bilgilerdeki boşlukları doldurmada ve yeni bilgileri yorumlayıp değerlendirmede yardımcı olurlar (Taylor ve diğ., 2015: 47). Şema ve kalıplar önemlidir, çünkü insanlar çevrelerini yorumlarken onlardan yararlanırlar. Diğer bir deyişle, yeni bir durumla her karşılaşıldığında onu yeni baştan anlamaya çalışmak yerine, geçmişte karşılaşılan benzer durumlara ilişkin bilgilere bakılır. Bu yolla, şemalar bilgi işlemede kişiye yardımcı olur. Şemalar bilgiyi daha iyi anımsamayı, ayrıntıları örgütlemeyi ve şema-ilişkili bilgiyi çok çabuk işlemeyi sağlar. Şemalar, yeni bilgiyi açıklama ve değerlendirmede yardımcı oldukları kadar bazen boşlukları doldurur ve eksik bilgileri de tamamlarlar (Taylor ve diğ., 2015: 87). “İster fotoğraf, ister film ya da

video, isterse resim olsun, imgelere baktığımızda gördüğümüz şey insan bilincinin ürünüdür. İnsan bilinci ise kültür ve tarihin ayrılmaz bir parçasıdır. Buradan şu sonuç çıkmaktadır: İmgeler, maden cevheri gibi kazılıp ortaya çıkarılan şeyler değil, belli sosyokültürel ortam içerisinde belli bir işlev için inşa edilen şeylerdir” (Aktaran: Altunay, 2012: 19). Öğrenenlerin sosyoekonomik durumları, yetiştirme çevreleri işbirliği ya da rekabet ile ilgili eğilimleri ve akran ilişkilerindeki tutumları sayılabilir. Tasarım yapılırken kültürel açıdan farklı öğrenenlerin özelliklerine önem gösterilmelidir (Akkoyunlu ve diğ. 2008: 65). Görüldüğü üzere öğrenenin bilişsel, duyuşsal ve sosyal özelliklerini bilmek ve bunlara göre materyal hazırlamak çağın gerektirdiği en önemli özelliklerden biridir.

3.1.3. Dijital Medyayla Birlikte Değişen İzleyici Profili: ‘Yeni İzleyiciler’

Hall ve Evans’a göre görsel kültür, imgelerden çok daha fazlasıyla ilgilenir. Yeni bakış açıları üretimi, yeni düşünme modelleri, işitsellik, mekânsallık, görselliğin çözümlenip yorumlanması, seyretme eylemi bunların bazılarıdır (Çakır, 2014: 161). Yaygın bir biçimde kullanılmaya başlanan elektronik medya, izleyici açısından “önceleri hiç olmadığı kadar daha fazla bilgiye, daha kolay erişime ve daha özgürce konuşmaya” olanak sağlamıştır (Briggs ve Burke, 2011: 289). İnternet, yeni medya ile mutlak denetimi kısmen kırdığı için geleneksel medyaya oranla daha özerk alanlar oluşturabilmiştir (Çakır, 2014: 13). İnternetin dünya geneline hızlı bir şekilde yayılmasından itibaren kullanıcılarına sunduğu her geçen gün genişleyen içerik ve gelişen hizmetler bu yeni ortamın var olan kitle iletişim araçlarına güçlü bir alternatif olmasını desteklemektedir. Önce yazılı metinlerin yer aldığı internet, çok kısa sürede işitsel, görsel ve video içeriğini kapsayacak şekilde gelişmiş ve daha ötesinde kullanıcılara içerik üretimine aktif katılım gibi bir rolü atfetmiştir (Özel, 2015: 12). Bu aktif katılım, yeni eylem ve etkileşim biçimleri ortaya çıkarmıştır.

Teknolojik yönden yeni tip izleyiciden bahsetme noktasında yakınsama ve beraberinde gelen gelişmeler anahtar rolü üstlenmektedir. Farklı içerik hizmetlerinin bir ortamda toplanmasının önünü açan yakınsama aynı zamanda platformlara bir araç üzerinden ulaşabilmenin önünü açmıştır. Hem hizmet hem de altyapı ekseninde gerçekleşen bu gelişmeler sonucunda medya kullanımının yakınsaması artık tüketicilerin farklı medya araçlarını birlikte kullanmasını ifade eder hâle gelmiştir. Aynı

anda birden fazla ortamı kullanabilen tüketicilerin her birine ayırdıkları dikkat seviyesinin azaldığına vurgu yapılırken, bireysel seyirciye daha iyi hizmet vermek isteyen içerik üreticilerine de ilginç fırsatlar sunduğuna dikkat çekilmektedir (Aktaran: Özel, 2015: 13-14).

İzleyici yapısının değiştiğine bir örnek olarak Abraham Lincoln ile Stephen A. Douglas arasındaki yedi ünlü tartışma verilebilir. İlki 21 Ağustos 1858’de yapılan (Postman, 2012: 56) bu tartışmalar çok uzun sürmekteydi. Bir kere, o dönemin dinleyicilerinin dikkatlerini yoğunlaştırma süreleri belli ki genel standartlara göre olağanüstü fazlaydı. Bugünkü Amerika’da yedi saatlik konuşmaya dayanabilen bir dinleyici topluluğu bulunabilir mi? Bırakalım yedi saati, beş saatlik, üç saatlik konuşmalara bile -görüntü de yoksa- katlanabilirler mi? Yine o dönemin dinleyicilerinin uzun ve karmaşık cümleleri dinleyerek kavrama konusunda da yine olağanüstü bir yetenekleri olmalıydı (Postman, 2012: 58). Günümüzde böyle bir dinleyici ya da izleyici bulmak son derece imkânsız gibi görünmektedir. Zaman ve teknoloji ilerledikçe dinleyici-izleyici topluluklarının kullanılan araçların da etkisiyle değiştiği görülmektedir. Eskiden gazete okurları gazetelerinde ilgi çekici bir haber görmediklerinde “ne sıkıcı bir dünya” deyip geçerken, bugünkü okur “bu ne sıkıcı bir gazete” demektedir (Mutlu, 2008: 67). Bunun diğer kitle iletişim araçlarına uyarlandığında özellikle yeni teknolojilerle gelişen bilgisayar ve internet çağında *izleyicilik* kavramının televizyon ekranı karşısında oturmaktan mouse kullanımına doğru büyük bir değişim geçirdiği görülmektedir. Kitle televizyon yayıncılığı, yerini internet yayıncılığına bıraktıkça, izleyicilik pratiğinin yaşanma biçimi de değişmektedir. Televizyon karşısındaki izleyicilik, aile ya da aile dışı kişilerle birlikte olabilmekteyken bilgisayar karşısında ise bu birliktelik söz konusu değildir. Bilgisayar bu süreçte tek başına egemendir (Çakır, 2014: 196). Günümüz şartlarına göre artık bir sözün mümkün anlamlarını vermek yeterli değil; onun aynı zamanda görsel olarak temsil edilmiş şekline de sahip olmak gerekir. Örneğin dil öğretimiyle ilgili olarak bir soyut terimin yerine başka bir soyut terim ikame edilmemelidir; aksine antik veya modern dillerin hayatta olduklarını göstermek için imajlar kullanılmalıdır (Ellul, 2015: 166). Günümüzde sözlü açıklamalar bunaltıp yormakta, sadece kelimeler insanların dikkatlerini veya ilgilerini çekmemektedir. Bugün bilgi, imajlarla dile getirilmiş

durumdadır (Ellul, 2015: 167). Bol enformasyonun dolaştığı dijital çağda görsellik bu yüzden önemli hâle gelmektedir.

Virilio'ya göre; Zamansal mesafeler ortadan kalktıkça mekân imgesi de genişlemektedir: “*Sanki bütün gezegeni kaplayan bir patlama olmuş. En küçük gizli köşe bile çığ bir ışık tarafından gölgeden çekilip çıkarılıyor*” diye yazıyordu Ernst Jünger, dünyanın gerçekliğinin aydınlanması karşısında (2003: 17). Küreselleşmenin tamamlayıcı görünümelerini dikkate almak gerekiyor: bunlardan biri haberleşmenin ve ulaşımın “zamansal sıkışması” nedeniyle mesafelerin aşırı ölçüde kısalması olarak tarif edilebilir.

Yeni iletişim medyasının olanaklı kıldığı eylem ve etkileşimin değişen biçimleri ve iletişim medyasının gelişimi (Thompson, 2008: 103) modern dünyada yeni etkileşim biçimleri, yeni görünürlük türleri ve yeni enformasyon iletişim ağları yaratmıştır (Thompson, 2008: 120). Kitle iletişim araçlarının gelişimiyle, bu yeni araçlar, okuma yazma kurallarını, eğlenmenin zaman ve özelliklerini değiştirmiş, duyuları yeniden biçimlendirmiş ve bu arada geçen yüzyıllarda insanların uyguladıkları eğitim yöntemlerinde de değişiklikler yapmıştır (Baldini, 2000: 92). Bugün eğitimde genel hedefler, tüketicilik özelliğinden üreticilik özelliğine, içerikten yönetime, bağımlı kişilikten bağımsız kişilik geliştirmeye, grup öğretiminden bireysel öğrenmeye, elit yetiştirmeden herkesi eğitmeye ve toplumsal yaşam için gerekli özellikleri kazandırma yönünde yön ve nitelik değiştirmektedir (Alkan, 2011: 23).

1960'lı yıllarda eğitim teknolojisinde iki yönlü bir gelişme izlenmiştir. Kitle eğitimi ve bireysel öğretim. Kitle eğitiminde temel araç televizyondur. Bu tip eğitimde televizyondan dört değişik biçimde yararlanılmaktadır:

- Televizyonda özel eğitim kanallarından yayın yapmak,
- Ticari kanallar üzerinden yayın yapmak,
- Kapalı devre yayın sistemi geliştirmek,
- Sınıf öğretmeni yerine bir seçenek olarak “Campton” tipi filme alınmış konferansları kapalı devre üzerinden yayınlamak.

Bugün ise, bunlara ilave olarak uydu, bilgisayar ve videonun eklenmesiyle telekonferans ve benzeri yöntemler geliştirilmiş bulunmaktadır. Bireysel öğretim,

öğretim makinaları olarak bilinen ve sistemler ile çeşitli araçlardan oluşturulmuş eğitim ortamı olarak tanımlanabilir. Başlıca uygulama biçimleri:

- Bireysel okuma araçları,
- Slaytları, film şeritlerini, filmleri ve teyp bantlarını bireysel olarak seyredip, dinleme araçları,
- Çeşitli elektronik öğrenme laboratuvarları, özel olarak programlaştırılmış basılı materyaller,
- Skinner ve Crovder tipi gerçek öğretim makinaları, sözlü ve resimli olarak geliştirilmiş programları uygulayan, öğrencinin tepkisini, ilerlemesini ve hatalarını saptayan araçlardır (Alkan, 2011: 29).

Bireysel öğrenimle birlikte öğrenme sadece çocuk ve gençlere değil, tüm yaş gruplarına dağılma imkânı bulmuştur. Örneğin yetişkin öğrenciler özerktirler. Özerklik ile özyönetim gelir. İdeal dünyada yetişkinler, öğrenmelerinin yönünü istedikleri yerde tamamlarlar. Bu yüzden bir video ders tasarlanırken izleyicilerin bilgisayarlarında, dizüstü bilgisayar üzerinde, tablet veya cep telefonlarında izleyebilecekleri mevcut farklı platformlarda izleyebilme olanaklarını göz önünde bulundurmak gerekir (Halls, 2012: 30).

Jensen ve Helles'a göre (2010) yeni medya ile birlikte eş zamanlı ve eş zamansız arasındaki ayrımı gösteren tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 3.1. Eş Zamanlı (Senkron) ve Eş Zamansız (Asenkron) Arasındaki Ayrım

	Eşzamansız	Eşzamanlı
Bire bir (one-to-one)	E-mail, mesaj metni	Ses, anlık haber
Birden çok (one-to-many)	Kitap, gazete, ses ve video kayıt, Web 1.0/web sayfası, indirme	Radyo ve televizyon yayını
Çoktan çoka (many-to-many)	Web 2.0/wiki, blog, sosyal paylaşım sitesi	Çevrimiçi sohbet odası

Yeni iletişim teknolojileri çoğaldıkça, ne seyredileceği ve dinleneceği –ne zaman seyredileceği ve dinleneceği- konusunda bireysel seçimin artmasını olanaklı kılmıştır (Briggs ve Burke, 2011: 307). İnternet esnektir ve internette gezinme internetin başlıca çekici yönlerinden biridir (Briggs ve Burke, 2011: 329). Artık insanlar neyi izlemek isteyip istemediklerine karar vermenin yanında ne zaman, nerede, nasıl izlemek istediklerine de karar vermektedir (Özel, 2015: 2). Böylelikle izleyicinin tüketim biçimi teknolojinin yenilikleri ile değişmeye başlamıştır ve bu değişimi anlayabilmek televizyon gerçeğini ve karşısında çevrim içi platformlar ile video tüketim hizmeti sunan interneti anlamaktan geçmektedir (Özel, 2015: 3). İletişim medyasının gelişimi, giderek modern dünyanın ortak özelliği hâline gelen “uzaktaki eylem” türlerine yer vermektedir (Thompson, 2008: 155). Televizyonun, üzerine yapılan tüm olumsuz eleştirilere karşın, yadsınamaz gücünü aldığı görüntü, yüksek hızlı bağlantı ve ilerleyen görüntü sıkıştırma algoritmaları sayesinde internet ortamında da kendisine yer edinmeye başlamıştır. Ancak bu sefer farklı olan durum kullanıcıların bizzat kendi aktarımları ile içeriğe yaptıkları katkı ve denetimdir. Web 2.0 olarak adlandırılan ve internette paylaşımın yeni yolunu ifade eden güncelleme ile foto-bloglar, video paylaşım siteleri, bireysel podcasting uygulamaları gibi yollarla videolar paylaşılmakta ve hatta algoritmalar desteğinde ve çeşitli yazılım kodları sayesinde Facebook gibi sosyal paylaşım ağlarından, şahıs sitelerine birçok farklı kanalda içeriğe iliştirilmiş görüntü akışlarına rastlanmaktadır (Özel, 2015:15). Bu görüntü akışları görüldüğü üzere internetin avantalları sayesinde daha çok yayılmaktadır.

Web video ile çoğu insan bir veya iki dakika izledikten sonra yeterliliğe sahip olur. Aslında izleyicilerin birçoğu videonun tümünü izlemeyebilir. İzleyici ve platform arasındaki ilişki, anlatı planı nasıldan izleyici ile içerik arasındaki ilişkiye, teknik açıdan üretim yaklaşımının bir yoludur. Web videosu genellikle canlı yayın videosundan daha düşük resim kalitesine sahip olabilir. Bundan dolayı platformun nasıl oluştuğu ve paket içeriği çok önemlidir. Web, önceki platformlarda video üzerinde hiç olmamış bir hikâye iletebilmenin nasıl olduğu boyutlarını getirir. Bu boyutlar:

- İçeriği kişiselleştirme kapasitesi,
- Talep üzerine içeriği sağlama yeteneği,
- Doğrusal olmayan anlatı yapısına kapasite oluşturmak,
- Çoklu platformlarda içeriği sunma yeteneği (Halls, 2012: 19-20).

Son olarak Proserpio ve Gioia'ya göre (2007: 75) öğrenenin dijital çağdaki değişen durumunun genel özeti aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 3.2. Öğrenen Özelliklerinin Medya Araçlarına Göre Değişimi

Televizyon Nesli	İnternet Nesli
Bilginin doğrusal bir yolla edinilmesi	Bilginin doğrusal olmayan bir mantıksal silsile sonunda elde edilmesi
Gerçeklerin anlatılmasına ve bilgi birikimin aktarılmasına odaklı	Öğrenmeyi öğretme odaklı
Yönlendirerek öğrenme	Kendi kendine öğrenme
Belli zamanlarda öğrenme	7 Gün 24 saat öğrenme
Yüz yüze öğrenme	Etkileşimli ve sanal öğrenme
Bir görev olarak öğrenme	Eğlenceli bir faaliyet olarak öğrenme
Ezberci yaklaşım	Analojik yaklaşım

Tablo 3.2'de bireyin internet sayesinde öğrenme aracı değişerek zamandan ve mekandan bağımsız, bireysel öğrenim özelliklerine sahip ve öğrenmenin içine eğlenceyi de kattığı görülmektedir.

3.2. VIDEO DERSİN BİLEŞENLERİ

Halls (2012: 43), videoyu mesaj katmanlarına ayırır. Ona göre videoyu anlamak için birbirinin üstüne inşa edilen bir dizi farklı mesaj katmanı olarak görmek gerekir. Bu katmanları daha iyi anlama, onların beyinin bilgiyi nasıl işlediğine yardım ettiği ve onların güçlü içerik oluşturmak için birlikte nasıl çalıştıklarını anlamının en iyi yoludur. Video mesaj katmanını içerir fakat sınırlı değildir: Resimler (video görüntüleri), görsel etkiler (grafikler, filtreler, geçişler), konuşulan kelime (yorum, tekil konuşma ve diyalog), müzik (film müziği) ve ses efektleri. Eğer videoya mesaj katmanı çerçevesinden bakılacak olursa içerik planının yanı sıra video mesajında tasarımcının kontrolünün nasıl arttığını anlamak kolay olur. Her mesaj katmanının temel kuralları vardır ve mesajı hızlı ve kolay anlaşılır olarak garantiye almak için bu yolu izlemek

gerekir. Mesajı bir dizi katman şeklinde alarak, video hakkındaki her unsuru düşünmek gerekir. Böylelikle bir video dersi bir bağlama yerleştirmek gerekir; görüntünün nasıl olduğu, onu nelerin beslediği ve diğer materyaller (ya da medya araçları olabilir) ile ilişkisine bakmak gerekir. Bu çalışmada da Halls'ın mesaj katmanları ayrımı dikkate alınarak video ders önce “görüntü” ve “ses” olarak iki bileşene ayrılarak bu iki bileşende öğretimsel özellikler incelendi ve bundan sonra video derslerin analizine geçilmiştir.

Görüntü ve ses, herhangi bir yapının vazgeçilmez iki temel ögesidir ve yapının tüm evrelerinde birlikte düşünülmelidir (Gökçe, 2012: 96). “Günümüz dünyası televizyonun tartışılmaz üstünlüğünü bilgisayara bıraktığı, çok medyalı bir çağı yaşamakta”. Çok medyalılık, yazılı ve sözlü kelimenin, sesin ve görüntünün tek bir araç içinde birleşmesi olarak tanımlanmaktadır. Ses-söz ve yazılı kültürü kullanmaya rağmen, günümüzde bilgilenme, görme üzerinden, görerek gerçekleşmektedir. Ses, sözcükle ifade edildiğinde bir anlam taşır. Sözcük, belli bir dile aittir. O dil dışında, ölü harfler yığınıdır. Görüntü ise, dile bağımlı değildir. Saf ve basit bir görsel temsildir (Aktaran: Çakır, 2014: 71). Günümüz video sanatçıları; bir ilgi odağı, bir yansıma ya da bir kaçış olarak eserlerini ortaya koyarken elektronik görüntünün görüntü, ses, hareket ve zaman boyutlarıyla oynamaktadırlar (Kılıç, 1995: 12).

Bir video ders tasarlanırken her sahne, her çekim, her geçiş anlamlı olmalıdır. Süreklilik arzeden bir gösteri, kısa ayrımlara bölünerek her bir ayırım için tek tek fotoğrafik görüntüler düşünülecektir. Bir sonraki aşamada ise bu tek tek görüntülerin, sinematografik bir anlatım oluşturacak biçimde sıralanması işlemine sıra gelecektir (Gökçe, 2012: 120). Konuyu anlatan görüntüler düşünülmelidir. Bu yüzden görüntüsel anlatımın yöntemlerini bilmek gerekir (Gökçe, 2012: 121). Bu mesaj katmanları birbirleriyle iletişim hâlinindedir. Bilginin tamamı bu mesaj katmanları tarafından taşınır. Bunlardan biri görsel, diğeri işitseldir. Son olarak ise bu iki bileşene bağlı olarak öğretim kısmı gelmektedir.

Ünlü yazar Somerset Maugham bir hayranına şu ifadede bulunmuştur: “Öykülerimde kullanabileceğim tüm sözcükler bir sözlükte bulunabilir. Sorun, bunları doğru cümleler hâlinde peşpeşe dizmekten ibaret.” İşte bir program yönetmeni de benzer bir durumla karşı karşıyadır: Belirli araç-gereç ve teknikler; belirli kamera

açıları, belirli aydınlatma yöntemleri, çekimlerin birinden bir diğerine geçmenin belirli yolları, belirli mikrofon ve ses kaynakları... (Gökçe, 2012: 122). Bu süreç video dersler için de geçerlidir. Örneğin kamera hareketi, çerçeve çekimi ya da müzik efektleri eklemek öğrenenin algısını ve verilen mesajı anlamının bir yoludur. Her çekimde görülen nesnelerin bir sebebi vardır (Halls, 2012: 14). Bir video dersin bileşenlerinden görsel bileşenler olarak kamera kullanımı içinde çekim ölçekleri, kamera hareketleri, kamera açıları; kurgu teknikleri içinde derse eklenen unsurlar, görüntü geçişleri; mekan kullanımı içinde anlatıcıya ve VTR'ye yönelik mekân kullanımı; dersi anlatıma yönelik karakterler içinde kişi sayısı, beden dilini kullanma, kıyafet ve makyaj; işitsel bileşenler olarak söz içinde anlatıcı ve vurgu ve tonlama; müzik içinde fon müziği ve jenerik müziği; ses efekti içinde yer ve zaman belirleyen ve senkron efektler; doğal sesler içinde karakter ve ortam sesi; öğretimsel olarak ise derse eklenen unsurlar içinde görsel, yazılı ve çekicilik katan unsurlar, derse eklenen unsurların biçimsel yapıları, derse eklenen unsurların düzenlenmesi ve dersin süresi video derslerin önemli aşamaları olarak görülebilir.

3.2.1. Görsel Bileşen

Görüntüler, göze bir mıknatıs gibi etki yapar ve hemen hemen her durumda - örneğin sıradan bir konuşma gibi- diğer iletişim yöntemlerine üstün olduğu görülmektedir. Görüntü, her bir video mesajının temel ilkesidir ve video bu görüntü ile yaşama sahip olur. Çok az görüntüyle video mesajı hareketsiz olacaktır (Halls, 2012: 47). Bir video dersi bir bağlama yerleştirmek için görüntünün nasıl olduğu, onu nelerin beslediği ve diğer materyaller ile ilişkisine bakmak gerekir. Bu bağlamlardan görüntü olgusu, çalışmada ilk incelenen faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Videonun temel bileşenlerinden ilki “görüntü” bileşenidir. Bir video derste görsel bileşen altında kamera hareketleri ve kurgu tekniklerinin nasıl olması gerektiği, görüntüye eklenen unsurların neler olması gerektiği, mekân kullanımının nasıl olması gerektiği ve anlatıcının görsel özellikleri incelenmiştir. Görsel bileşenler olarak kamera kullanımı içinde çekim ölçekleri, kamera hareketleri, kamera açıları, kurgu teknikleri içinde derse eklenen unsurlar, görüntü geçişleri, mekân kullanımı içinde anlatıcıya ve VTR'ye yönelik mekan kullanımı, dersi anlatıma yönelik karakterler içinde kişi sayısı, beden dilini kullanma, kıyafet ve makyaj bulunmaktadır.

3.2.1.1. Görsel Bir Anlatıda Kameranın Kullanımı

Bir iletişim ortamı olarak video öncelikle görüntüseldir. İnsanlar söylenilenden daha fazla görüntüleri hatırlar. Yapılması gereken ilk şey videoyu planlarken görsel bir cümle oluştururken ihtiyaç duyulacak çekimler hakkında düşünmektir. Bunu yapmak için çekimin büyüklüğü hakkında düşünmeye, kamera hareketlerine, kamera açılarına ve kullanılan arka plan hakkında düşünmeye ihtiyaç duyulacaktır (Halls, 2012: 48).

“Sözel dilde kelimeler ve paragraflar varsa videoda ne var?” diye bir soru sorulduğunda verilen cevap şöyledir: “Eşdeğer kelimelerle en küçük birim çekimdir. Bir çekim, video görüntülerinin tek bir parçasıdır. Cümleleri oluşturan kelimeler gibi çekimler bir sekans oluşturur. Örneğin cümleler bir paragraf oluşturursa, sekanslar da bir sahne oluşturur” (Halls, 2012: 47). Kameranin kayda girip kayıttan çıkmasına kadar geçen sürede ürettiği film parçasına “çekim” (*shot*) adı verilir. Çekimlerin ard arda sıralanmasıyla “sahne”ler (*scene*) oluşur. Sahne, aynı kişiler arasında, aynı dekorda ve aynı zamanda geçen, bir ya da birden fazla çekimden oluşan görüntü dizisidir. “Ayrım” (*sequence*), birkaç sahneden oluşan, konuyu oluşturan her bir olgunun içinde gelişip sonuçlandığı görüntü dizisidir. Sahnede konu, zaman ve mekân bütünlüğü, ayrımda ise sadece konu bütünlüğü vardır. Filmin en büyük kümelenmesi olan “bölüm” (*part*), eserin ana parçalarından birinin içinde gelişip sonuçlandığı kümedir. Bölümlerin bir araya gelmesinden ise film oluşur (Toprak, 2013: 47). Bir film, pek çok çekimden oluşur. Her bir çekim, anlatımdaki o özel an içinde oyuncuların, dekorun ve devinimin izlenebilmesi için kameranin en iyi konumda yerleştirilmesini gerektirir. Kameranin konumlandırılması -kamera açısı- çeşitli unsurlardan etkilenir. Kamera açısı hem seyircinin *bakış açısını*, hem de her çekimde görülen -gösterilen- *alanı* belirler (Mascelli, 2014: 13). Bir çekim yapılırken çerçeveleme kuralları akıldan çıkarılmamalıdır. Bu yüzden stüdyo planının iyi oluşturulması gerekir (Gökçe, 2012: 105). Doğru kamera açısını seçerken pek çok estetik unsurun göz önünde bulundurulması gerekir. Kompozisyona ilişkin tüm öğeler; oyuncular, donatım, mobilya, dekor, arka plan, araçlar vs. oyuncuların hareketleri ve sahnenin genel devinimi dikkate alınarak incelenmelidir. Uygun sahneleme ve memnun edici bir filme alma açısından nesneler düzenlenmelidir. İstenilen etkiye ulaşmak için bazı maddelerin eklenmesi ya da çıkarılması gerekebilir (Mascelli, 2014: 61). İyi bir kompozisyon,

görsel malzemenin uyumlu bir bütün oluşturacak biçimde düzenlenmesidir. Kameraman bir oyuncuyu, bir mobilyayı ya da eşyayı her konumlandırışında kompozisyon oluşturur (Mascelli, 2014: 207). Çekim, bir programın en önemli unsurudur (Gökçe, 2012: 144). İzleyicinin dikkatini çekmesi gereken unsurları da vurgulamak gerekir. Bunu yapmak için üç görsel dayanak vardır:

- 1) Çekimin ölçeği ve içeriği,
- 2) Kamera açısı,
- 3) Kameranın ya da çekimdeki konunun hareketi (Gökçe, 2012: 144).

Genel çekim oluşturulurken ortamın ne kadarının alınacağına, devinimin hangi bölümlerinin boy çekimini gerektirdiğini, yakın çekimlerde odağın nelerin üzerinde olacağına karar verilmelidir (Mascelli, 2014: 64). Görüntünün boyu ve açısı izleyicinin konunun ne kadarını göreceğini ve hangi bakış açısından göreceğini belirler. Kameranın her hareket edişinde seyirciler yeni bir bakış açısına taşınır (Mascelli, 2014: 68). Kamera açılarının akıllıca kullanılması öykü anlatımına çeşitlilik ve etki katabilir. Seyircinin sürekli ilgisini çekecek, koruyacak ve yönlendirecek kamera açılarının seçilmesi gerekir (Mascelli, 2014: 68). Birçok farklı kamera açısından ve bir sürü farklı çekim ölçeğinde çekim yapmakla iki şey başılır:

- 1) Bu sekansın görsel olarak ilginç olmasını sağlar.
- 2) Birlikte kurgulanmaları şansını artırır (Hart, 2007: 121).

Videoyu ilginç tutmak için birçok farklı çekim yapılmasına ihtiyaç duyulacaktır (Halls, 2012: 49). Çekim ölçeklerini tanımlamak için kullanılan standart bir dil vardır. Bu ölçekler bir insan figürünün çekimine göredir (Hart, 2007: 79). İnsan figürüne göre çekim ölçekleri boy, diz (Amerikan), bel, göğüs, omuz, baş ve yüz olarak tanımlanabilir. Ayrıca uzak, genel, yakın, ayrıntı çekimi gibi farklı türde çekim ölçekleri de bulunmaktadır. Hunt vd., 'ne göre (2012: 138) önce plan tespit edilir, sonra tanımlanır. Kullanılan teknik yöntemlerin ne anlama geldiği saptanır. Bu yapılan çekim anlama nasıl bir katkı sağlıyor, ortaya konur (Hunt ve diğ., 2012: 138). Film yapan bir kişinin elinde bir hikâye anlatmak için birçok görsel araç bulunur. Her bir çekim, hepsi anlama küçük ya da büyük farklılıklar katabilecek olan binlerce denenmiş seçenek arasından seçilir (Hunt ve diğ., 2012: 138). Örneğin izleyici dikkati, bir yere yoğunlaştırılacaksa detay çekim kullanılır.

Televizyonda önplan başlıca üslup tekniği hâline gelmiştir. Yine televizyonun küçük ekranı, sinemanın tersine panoramik görünümünden kaçınılmasını, orta ve yakın çekim ölçeklerinin kullanılmasını gerektirir (Mutlu, 2008: 47). Mascelli (2014: 55), belirli bir devinimi vurgulamak veya diğer her ayrıntıyı görüntüden uzaklaştırarak bir oyuncuyu veya hareketi izole etmek için yakın çekim (leri) kullanmanın önemini vurgular. Çok küçük nesnelerin ya da devinimlerin görüntüyü tamamen doldurdıkları yakın çekimler, anlatı için önemlidir. İşaretler, plakalar ve benzeri kimlik işaretleri ya dosdoğru ya da üç çeyreklik açıdan, harflerin soldan sağa doğru giderek küçüldükleri biçimde filme alınmalıdır. Örneğin bir mahkemenin, postanenin, okulun ya da diğer bir yapının önündeki ad, soldan sağa doğru küçülen tarzda açılacaktır olursa daha çabuk okunabilir (Mascelli, 2014: 65). Devinim, küçük bir alanda yoğunlaştığında yakın çekimler kendiliğinden gerekecektir ve kameranın devinime yaklaşması seyircinin daha yakından bakmaya yönelik merakını tatmin edecektir. Bir hareketin (bir kapıyı açmak, bir sandalyeye oturmak, bir aleti almak, yeni bir konuma gitmek gibi) tamamlanmasından sonra kesme yapmak en iyisidir (Mascelli, 2014: 87). Bir belgeselde; resim sanatının örneklerini tanıtan ilk filmler, resimleri tıpkı galeride onlara baktığımız gibi duvara asılı olarak sunuyordu. Kamera resimdeki bir ayrıntıyı vurgulamak için ileriye doğru hareket edip resme yaklaşıyordu zaman zaman, ama resmin genelini asla izleyiciye unutturmuyordu. Sonuçta bu filmler bir galeride olduğu ve buradaki resimlere bakıldığı duygusunu yaşatabilir (Mutlu, 2008: 122).

Nitelikli kameramanlar, resimleri planlayarak video planına başlar. Pratik olarak bu anlam, senaryo yazmadan önce bir storyboard çizmektir (Halls, 2012: 47). Setin düzenlenişi önemlidir çünkü bir demokratik denge görüntüsü vermek zorunluluğu vardır (Bourdieu, 1997: 39). Örneğin stüdyo içine yerleştirilen konukların konumları, konuşma sıralarına göre ya da konuşma sıklığına göre belirlenmelidir. Kameralar ona göre yerleştirilmeli, birinin diğerinin kadrajına girmemesine özen gösterilerek açılar buna göre ayarlanmalıdır. Aynı zamanda sunucu ve konuk/konukların konumuna dikkat edildiği gibi, stüdyo içinde (veya dış çekimde de) gösterilecek nesnelerin konumlarına da dikkat edilmelidir. Böylelikle bir video ders çekimi yapılırken düzenli bir şekilde değişen çekimler, kamera açısını ayarlama, kamera yerleşimi, kamera hareketi ve arka plan aracılığıyla anlam iletme önemli olduğu görülmektedir.

Kameranın önünde görünen malzemeyi soyutlayan ve dönüştüren çeşitli özellikleri de dikkate almak gerekir. Kameranın perspektifi yani bakış açısı aşağıdaki maddelere göre de belirlenebilir:

- 1- Mesafe: Kameranın filme çekilen nesne ya da oyuncuya olan uzaklığı
- 2- Yükseklik: Kameranın filme çekilen nesne ya da oyuncuya olan fiziksel yüksekliği
- 3- Açık: Kameranın çekilen sahneye olan açısı
- 4- Alan derinliği (netlik): Kameranın bazen çok kısıtlı bir netlik alanı olur, arka plan tam seçilemez, odak dışıdır ya da her şey net görünebilir.
- 5- Hareket: Örneğin kameraya “tilt” yapmak (kamera sabitken kafasının dikey bir ekseninde aşağı yukarı hareket etmesi). Ya da kamerayı fiziksel olarak hareket ettirmek (Hunt ve diğ., 2012: 120).

Kamera başlığı altında anlatılanlara ek olarak kamera hareketleriyle ilgili genel olarak dikkat edilmesi gerekenler aşağıdaki gibidir:

- Kamera gereksiz yere hareket ettirilmemelidir.
- Her hareket bir şey anlatmalı ve mutlaka başı, ortası, sonu olmalıdır.
- Kamera hareketlerinin hepsi “kararlı” olmalıdır.
- Oyuncular kameraya değil, kamera onlara uymalıdır.
- Kamera veya oyuncular hareket ettikçe çerçevenin sürekli olarak düzeltilmesi gerekir (Canikligil, 2014: 110-111). Kameranın bakış açısı ve hareketleri önemlidir.

3.2.1.2. Görsel Bir Anlatıda Kurgu Teknikleri

Görsel-işitsel anlatı ortamlarında biçimi oluşturan öğelerin en önemlilerinden ve filmin biçimini belirlemede en etkililerinden biri, hiç kuşkusuz kurgudur (Toprak, 2013: 7). Bir filmin çekimlerinin bir araya getirilmesi işini karşılayan sözcük, Amerika’da “cutting” ya da “editing”, Avrupa’da ise “montage”dır. Bu sözcükler istenmeyen parçaların atıldığı bir kırpma, kesip düzeltme sürecini akla getirir (Monaco, 2009: 207). Türkçe’de daha çok “kurgu” olarak kullanılmaktadır. Dışarıdan bakıldığında kurgu, belli bir senaryoya göre çekilmiş görüntülerin önceden belirlenmiş sıraya göre dizilmesi gibi görünse de, aslında bunun çok ötesinde bir anlam ve etki yoğunluğuna sahiptir.

Aslında her film, masa başında, sette ve montajda olmak üzere üç kere “yazılır”. Rus sinema kuramcısı Ayzenştayn’a göre “Kurgu bir ‘çarpışma’ ve ‘çatışma’dır ve iki parçanın çarpışmasından yeni bir kavram doğar.” (Toprak, 2013: 7-8). Kurgu, film yönetmeninin dilidir. Kullandığımız dilde olduğu gibi kurguda da şöyle söylenebilir: İşte bir sözcük-dolu film parçası, görüntü-, işte bir cümle –bu parçaların birleşimi-. (Pudovkin, 1966: 103). Film kurgusunda çekilmiş her film parçası yönetmenin kendi cümlesini oluşturması için gerekli bir kelime olmaktadır (Özkoçak, 2011: 2). Eisenstein, “İki çekimin birleştirilmesi, sadece bitleştirilme değil yaratıcılıktır” demektedir (Özkoçak, 2011: 19). Kurgu, bir filmin çevrilişi sırasında elde edilen film parçacıkları arasından seçim yapmak, bunları senaryodaki sıralarına göre dizmek, bu çekimlerin uzunluklarını saptamak, çekimlerin içerik yönünden ilişkilerini göz önüne almak ve bunları belirli bir anlatıma göre düzenleme işidir. Böylelikle kurgu, filme özgü uzay ve zamanı yaratmak, filmsel gerçeği ve evreni kurmak, filmin tartımını (ritm) ve dizemini (tempo) gerçekleştirmek, filmin akıcılığını sağlamak gibi çarpışık ve değişik sonuçları amaçlayan çalışma denilebilir (Özkoçak, 2011: 6).

Bir film, temelde birlikte işleyen ikili bir yapıdan oluşur: Öykü (fabula) ve öykünün nasıl anlatıldığı (syuzhet). Kurgu aşaması; çekim, ışık, ses, dekor, oyunculuk gibi diğer öğelerle birlikte “öykünün nasıl anlatıldığı” bölümünü, yani “syuzhet”i oluşturur (Toprak, 2013: 13). Günümüzde hareketli kameranın kullanılması ve geniş perde düzenlemeleri, daha az kurgusal geçişlerin olduğu daha kesintisiz bir film oluşturmaya olanak sağlamaktadır (Mascelli, 2014: 7). Zaman, mekân, anlatı ve üslup gibi öğeler, bağımsız görüntüleri bütünlüklü bir hâle getirmek için kurgu teknikleri aracılığıyla oluşturulurlar (Hunt, Marland& Rawle, 2012: 11). Kurgu kaynağı olarak görüntülere yüklenen anlamlar, izleyicilerin belli çözümlemeler yapmalarını gerektirecek şekilde ortaya konulmaktadır (Özkoçak, 2011: 2-3) Böylelikle kurgu anlamların üretilmesine yardımcı olmaktadır.

Kurgu ile aynı hareketin bölümlerini gösteren iki film parçasını birleştirirken bazı temel kurallara uyulması gerekir. Bu kurallar aşağıdaki gibi tanımlanabilir:

- 1- Konum uyumu: Oyuncuların fiziksel konumu olarak davranışları, sahnedeki yer ve duruşları,
- 2- Hareket uyumu,

- 3- Bakış uyumu (Arijon, 1991: 175),
- 4- İçerik devamlılığı,
- 5- Zamanda devamlılık (Toprak, 2013: 74).

Kurgucunun elinin yetiştiremeyeceği durumlar vardır. Kurgucu perde yönünü ya da oyuncuların bakışlarını değiştiremez, kostümlerin ya da dekorun ton değerleriyle oynayamaz, ışıklandırmayı değiştiremez, kamera açılarını değiştiremez, oyuncuların ya da kameranın hareketini hızlandıramaz ve yavaşlatamaz, var olmayan yakın çekimler ekleyemez, sabit sahnelerde devinim sağlayamaz (Toprak, 2013: 20-21). Zaman ve uzamı bağdaştırıp görüntülerin kesintisizlik özelliğine sahip olmasını kurgudaki geçişler sağlar. Bunlar Mascelli'nin dediği gibi ayrı ayrı ya da birlikte kullanılabilen görüntüsel geçişler ve ses geçişleridir (2014: 142). Günümüzün nispeten düşük maliyetli teknolojisi ile açılma-kararma, zincirleme-bindirme, donuk kare ve renklendirme, üst üste oynatma ya da mavi perde efektleri yapılabildiği gibi ekranı farklı şekillere, motiflere ve dış hatlara bölebilmek, doğal görüntüyü mozaik desen biçimine dönüştürebilmek de mümkündür (Armes, 1995: 54). Planlar ve sahneler arasındaki görüntü geçişleri bazı kurallar çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

Görüntü parçaları birleştirilirken açma, karartma, zincirleme ve kesme müzik varsa her zaman müziğin ritmine uygun olarak yapılmalıdır. Karşılıklı konuşma sırasında yapılan kesmelerde cümle sonlarına kesinlikle bağlı kalmak gerekmez (Gökçe, 2012: 143). Bu kesme (cut), zincirleme (mix), açılma ve kararma (fade in-fade out) gibi yöntemler kullanılırken zaman ayarlaması çok iyi yapılmalıdır (Gökçe, 2012: 128). Roy Thompson ve Christopher J. Bowen'a göre (2009: 57-71) görüntüleri düzenlerken kesme kararında yol gösterecek altı unsur dikkate alınmalıdır:

- 1- Bilgi: Yeni bir çekim her zaman izleyiciye bazı bilgiler sunmalıdır. Hareketli bir görüntüde “yeni bir karakterin sahneye girmesi, farklı bir konumun (yerin) gösterilmesi” gibi.
- 2- Neden (nedenlilik): Bu kesişin nedeni nedir? Ne zaman kesilmelidir? Bu kesimin muhakkak bir nedeni vardır. Bu nedenlilik görsel veya işitsel olabilir.
- 3- Çekim Kompozisyonu (çerçeveleme): Örneğin geniş bir çekimle başlayan tartışmada masanın karşısında oturan iki kişilik bir diyalogu göstermek için A

karakteri konuşurken bakış açısına dikkat ederek onu göstermek, B kişinin de onu dinlediğini gösteren geçiş kullanarak kesme yapılabilir.

- 4- Kamera Açısı: Kurgulanan her çekimin bir önceki çekime göre farklı açıdan alınması önemli bir kuraldır. Bu genelde görüntüde atlama olmaması için yapılır.
- 5- Devamlılık: Görüntü geçişleri arasında pürüzsüzlük, kesintisizlik ve devamlılık önemli bir unsurdur. İzleyici tarafından fark edilmeden düzenlemeleri yapmak gerekir. Mümkün olan en iyi materyal kullanılmalıdır. İçeriğin, hareketin, durumun, sesin devamlılık göstermesi gerekir. Aynı sahne içinde her açı değişikliğinde devamlılığın sağlanması gerekir (Özkoçak, 2011: 26).
- 6- Ses: Bir geçiş yapılırken dinleyiciye bilgi vermek amacıyla sestten yararlanılır. Örneğin ofise geçildiğini belirtmek için ofisin ortam sesi verilebilir.

Ayrıca gözün her baktığı yer, filmde de bir makas yani kesme yeridir (Özkoçak, 2011: 12). Çekim ölçeğinde, birbirine çok yakın boydaki çekimlere geçmekten sakınılmalıdır (Özkoçak, 2011: 31). Böyle yapıldığı takdirde görüntüde atlama ve anlamsızlık oluşabilmektedir.

Kurgucu bir çekimin süresini aşağıdaki öğelere göre saptamalıdır:

- 1- Seyircinin algılamasını istediğimiz bilginin derecesi: Seyircinin genel bir kanaat edinmesi isteniyorsa hızlıca kesmeyle geçilebilir, detaylı bilgi sahibi olunması istenen mekân/kişi/araçlar ise daha uzun süre gösterilebilir.
- 2- Seyirciye verilmek istenen bilginin açıklığı: Kolay anlaşılabilircek bilgilerin verildiği çekimler kısa tutulabilir. Kolay anlaşılamayacak bir noktayı göstermek için ise daha uzun süreli bir çekime ihtiyaç duyulur.
- 3- Seyircinin, konuyu tanıyıp tanımadığı: Seyircinin daha önceden tanıyıp bildiği bir konunun gösterimi kısa tutulabilir. İlk kez gösterilen konularda izleyiciye tanıma fırsatı verecek kadar uzun bir süre kesme yapılmamalıdır.
- 4- Çekimdeki konunun ilgi çekiciliği: Seyircinin ilgisini çekmeyecek mekân/kişi/eşyaları uzun süre göstermeye gerek yoktur (Toprak, 2013: 56).

Genel olarak ses ve görüntü kurgusu tekniklerinin filme aşağıda sıralanan katkıları sağladığı söylenebilir:

- 1- Filmin olay örgüsünü daha anlaşılır kılmak,

- 2- Kurgunun görünmezliğine hizmet etmek,
- 3- Olayların gösterim süresini kısaltarak filmin toplam süresini aşağı çekmek,
- 4- Seyircinin, karakterin duygu ve düşüncelerini anlamasını sağlamak,
- 5- Seyircinin ilgili sahnede verilmek istenen duyguyu hissetmesini, sevinmesini, üzülmelerini, korkmasını, şaşırmasını ya da tedirgin olmasını sağlamak,
- 6- Filmin durağanlığını kırmak, anlatıyı daha akıcı hale getirmek,
- 7- Filme gerçek hayatta tanık olunan olaylardan daha farklı bir imaj kazandırmak,
- 8- Film estetik yönden besleyerek ona bir sanat eseri vasfı kazandırmak,
- 9- Düz anlatımla aktarılamayacak bir mesajı kurgu yoluyla eğretilerek iletmek (Toprak, 2013: 87-88).

Böylelikle kurgu ile; anlatı düzenlenir, seçme ve eleme yapılabilir, her planın başlama ve bitme noktası belirlenerek planlar birbirine bağlanır. Planlar arası geçiş sağlanarak ritim oluşturulur ve devam ettirilir (Toprak, 2013: 15). İyi bir kurgucunun yapması gereken en önemli şeylerden biri izleyicinin sıkılmasını engellemek için bu ritmi devam ettirmektir.

3.2.1.3. Görsel Bir Anlatıda Mekân Kullanımı

Seyirciyi yeni bir sahneye götürmek, onu hiç tanımadığı insanların toplantısına götürmek gibidir. Yeni bir sahneye geçildiğinde hem bu yeni kişiler hem de mekân seyirciye tanıtılmalıdır. Önemli olan mekânın tamamı ve ana karakterlerin bu mekân ile ilişkisini tanıtmaktır (Toprak, 2013: 81). Geniş çekimler mekân belirler (Gökçe, 2012: 104). Bir video ders hazırlanırken anlatılan konuya göre stüdyo ortamı, dış çekim, animasyon vs. -ya da bunlardan birkaçı da olabilir- belirlenip mekân ona göre seçilmelidir.

Mekânın uygun şekilde oluşturulmasında dekor parçalarından yararlanılır. Zaman zaman içeriden dışarıya çıkılmak istendiğinde de çoğu zaman dekor parçalarıyla kurulan bir dış mekân kullanılır (Mutlu, 2008: 45). Dekor ve çevre düzenlemesiyle ulaşılmak istenen amaç gösterinin içinde olduğu fiziksel çevreyi ve havayı elde etmektir. Dekor ve mekan düzenlemesinin dört amacı vardır:

- 1- Programın yer aldığı fiziksel çevreyi oluşturan dekor, eşya ve gösteriye katılanların kullanacağı aksesuarın sağlanması,
- 2- Gösterinin cereyan ettiği yer ve zamanı belirleyerek programın atmosferini oluşturmak,
- 3- Gösterinin görsel unsurları arasında bir üslup birlikteliği sağlamak,
- 4- Gösterinin amacına uygun olarak, hem gösteriye katılanlar hem de izleyiciler için yapımın tümüyle ilgili, etken bir yapım unsuru olmak (Gökçe, 2012: 100).

Dekorun oluşturulmasında etken başlıca unsurlar; üslup, görüntü düzenlemesi, biçim ve kullanılan malzeme, ton farklılıkları ve renktir (Gökçe, 2012: 100). Bir mekânın aydınlatılmasında ışık da önemli unsurlardan biridir. Işık olmadan nesneler de, insanlar da başka hiçbir şeyde film üzerinde var olamaz. Stüdyoda ışık yalnız biçimleri geliştirmeye yaramaz, aynı zamanda bu biçimlerin görünmesini de sağlar. Işığın düzenlenmesi fazla olanı ortadan kaldırabilir, herhangi bir şeyi üzerine basa basa verebilir (Pudovkin, 1966: 156-157). Stüdyo dışında doğal mekânlarda da genel olarak en çok gün ışığı kullanılmakta, kapalı ortamlarda da yine ışıktan yararlanmaktadır. İki boyutlu televizyon ekranında üçüncü boyut duygusunun, derinliğin yaratılmasında kamera açıları, dekor ve diğer kompozisyon öğeleriyle birlikte aydınlatmanın önemli bir katkısı vardır. Bir sahnenin atmosferinin sağlanmasında aydınlatmanın rolü çok önemlidir. Işıktan bahsederken herhangi bir ampul de bir aydınlatma aracı olabilir (Canikligil, 2014: 154). Bu olanağı iyi kullanmak gerekir. Gündüz iç mekânda çekim yapılacaksa pencereye karşı çalışmak gibi hatalar yapılmamalıdır. Işığı daima arkaya almak gerekir. Gündüz dış mekânda çekim yapılacaksa güneşin çok dik olduğu saatler tercih edilmemelidir (Canikligil, 2014: 161). Böylelikle bir görüntüde mekân ayarlanırken dikkat edilmesi gereken önemli unsurlar; uygun mekân, dekor ve ışık seçimidir.

3.2.1.4. Görsel Bir Anlatıda Anlatıcı

Stuart, dinlemeyi zorlaştıran hususları ifade ederken aslında kötü bir konuşmacının niteliklerini sıralamaktadır: Sıkıcı ses, rahatsız edici tavırlar, sıçramalı bir düşünce biçimi, yapmacıklık, yakışsız söz dağarcığı, dinleyiciler için uygun olmayan bir düzey (2008: 7). Televizyon sunucusu burada değildir ama paylaşılan bir mekânın, paylaşılan bir zaman izleniminin ve konuşan öznenin gerçekten kendisi için konuştuğuna ilişkin

göstergelerin kurulması aracılığıyla bir mevcudiyet izlenimi yaratılır. Paylaşılan mekân; televizyon yayınının gerçek mekânı ekrandaki imge- ile izleyicinin mekânı mutlak olarak birbirinden ayırır (Morse, 1998: 94). Televizyon kişisi, kendisini izleyici ailesinin bir üyesi olarak sunabildiği sürece başarılı olacaktır. Başarı düzeyi, televizyon kişisi ailenin en kabul gören üyesi olarak kendini gösterebildiğinde, yani davranışlarıyla, tavırlarıyla, yaptıklarıyla olumlayıcı bir etiğin ürünü olduğunu kanıtlayabildiği zaman daha da yükselecektir (Mutlu, 2008: 48). Önemli olan bu aradaki mesafeyi, jest-mimik, ses tonu, görsel işaretlerle kapatmaktır.

TV haberlerinde esas sunucu bütün gerçekleri bilmek, kendiliğinden bilgiyi genel olarak geçerli bir değer sistemi içine yerleştirebilmek zorundadır; rolü tekil bir bireyinkinden çok, genel bir özneninkidir (Morse, 1998: 89). Esas sunucu bizimle ve muhabirler heyetiyle konuşabilir; muhabirlerse bizimle esas sunucu aracılığıyla konuşur. Örneğin esas sunucu bakışlarını kaydırarak ya da küçük çerçeve içindeki görüntü ve geçişle bizi şu ya da bu muhabire gönderir ve izleyici muhabiri esas sunucunun konumundaymış gibi görür. Muhabirler halkla söyleşi yapabilir, ama konuşulan bu kişi kamunun uzmanı ya da temsilcisi olsun olmasın, kaynak kamera aracılığıyla bizimle doğrudan konuşamaz (Morse, 1998: 100). Bir söyleşi programında, sunucunun konuştuğu söylediklerine tepkisi çok kısa verilebilir. Çünkü sunucuyu izleyiciler tanımışlardır. Ama bir eğitim programında, gösterimi yapılan bir şeyin bir ayrıntı çekiminin ekranda uzunca bir süre kalması gerekebilir. Görüldüğü gibi çekimlerin sürelerinin belirlenmesi oldukça göreceli bir konudur, kesmenin ritmi ya da kullanılan diğer geçiş yöntemleri de önemli roller oynayabilir. Yönetmenin söyleşilerde ya da eğitim programlarında bile izleyicinin ilgisini diri tutacak kesmenin göz önünde bulundurulması gerekir (Gökçe, 2012: 141).

Bir programda sunucunun “evet, evet”leri, onaylar tarzda baş sallamaları olur. Sunucu, bu belirsiz imleri, çoğu kez bilinçli olmaktan çok bilinçsiz bir tarzda kullanır. Bazen kendini izleyicinin konumuna sokar: “Sözünüzü kesiyorum, ne söylemek istediğinizi anlamıyorum”. Budalanın teki olduğunu değil de, tanım gereği budala olan sıradan izleyicinin anlamayacağını anlatmak ister (Bourdieu, 1997: 37). Özellikle bilgi veren programlarda –haber-eğitim programları gibi- izleyicinin sunucuya güveni ve inancı çok önemlidir. Çünkü bu gibi programlarda izleyicide temel hedef, ekranda görünen anlatıcıdır. Özellikle eğitim programlarında anlatıcılı derslerde anlatıcının ses

tonu, jest ve mimikleri, hareketleri dikkat çeken ve sürekliliği sağlayan unsurlardır. Bu konuda Postman (2012: 115), “izleyiciye itici gelmek” hakkında şu ifadelerde bulunur: “İzleyiciye itici görünmek haber programında da diğer programlarda da aynı şeydir: Ekrana çıkan insana bakmanın izleyicilerin hoşuna gitmemesi. Ayrıca, izleyicilerin ekrandaki sunucuya inanmaması, sunucunun güven duygusu bırakmaması demektir.”

Beden dili ve ses tonu iletişimin sözel olmayan kısmını oluşturur (Reca, 2014: 115). Beden dili jestlerle ve mimiklerle gerçekleşir. Yüz kaslarının bir anlam ifade eden ya da bir anlam yaratmak için kullanımı sonucu oluşan yüz ifadelerine mimik; baş, el-kol, ayak-bacak hareketlerinin ya da bedenin tümünün kullanımına jest denir (Maviş, 2013: 86). Beden dilinin önemli sırrı samimiyettir (Reca, 2014: 20). İzleyiciyi etkilemenin en iyi yolu olabildiğince doğal olmaktır. El/kol hareketleri performansa büyük değer katar ama sahici ve duruma uygun olmalıdır. Özgünlük çok önemlidir ve izleyici konuşmacının mesajıyla uygunsuz jestleri hemen fark eder. Beden dilini etkin kullanmak için dikkat edilmesi gerekenler aşağıdaki gibidir:

- Jestler kullanılan sözcüklerle uyumlu olmalıdır.
- Yapılan hareket hissedilmelidir.
- El/kol hareketleri normalde olduğundan daha büyük olmalıdır.
- Doğru zamanda yapılan yumuşak jestler daha etkili olmaktadır (Arnold, 2015: 33).

Anlatıcı, söz konusu yeteneklerini jest ve mimiklere aktarıp beden diliyle de konuşturunca, iletişim kapıları sonuna kadar açılır (Reca, 2014: 115). Albert Mehrabian, sesin ve sözcüklerin öğrenciyi dinletebilmede ve dersi öğretebilmede çok önemli olduğunu söylemektedir. El-kol hareketleri ve yüz mimikleri, ses tonunun güven verici ve sabit olması, konuşmadaki sözcük zenginliği iyi ders işlemek için önemlidir (Reca, 2014: 122). Bu konuda Albert Mehrabian bu üç özelliğin önem derecesini bulmak için yaptığı araştırma sonunda, bedenin %55, sesin %38, sözcüklerin %7 oranında etkili olduğunu ifade etmiştir. Yani beden dili, bir öğretmenin öğrenci tarafından en fazla dikkat çeken yönüdür (Reca, 2014: 122). Beden dili de bir hareket unsurudur.

Anlatıcıya yönelik olarak diğer bir önemli nokta kıyafet ve makyajdır. Uzman gerektiren derslerde karakterin alanında “uzman” bir kişi olduğunu göstermek gerekir. Bu kıyafetle ve KJ ile olabilir. Genel kanaat odur ki sahip olunan kariyere uygun

kıyafetlerin seçimi çoğu zaman hem kadınlar hem de erkekler açısından yapılmak zorunda olunan zor seçimlerdir. İlk izlenim açısından büyük rol oynayan fiziksel çekicilik, giyim tarzının yanı sıra; doğru saç modeli, kullanılan aksesuarlarla da desteklendiğinde, olumlu izlenim pekiştirilebilmektedir (Maviş, 2013: 57). Koyu tek renk, bedene sımsıkı oturtulmuş klasik kesimler ciddiyeti, bir ölçüde resmiyeti yansıtır. Geniş tutulmuş, bol, sıcak renkler, farklı kesimler hayata dönüklüğü ifade eder. Gençler, genelde hayata dönük tarzları tercih ederler (Maviş, 2013: 57). Adanır'a göre (2012: 16) bir filmde zaman ve mekân uyumsuzluğunda kişilerin mekânlarla ve diğer kişilerle olan ilişkileri yüzeysel ve sıradandır. Bazen dekor, giysi ve makyaj canlandırılmak istenen ortama uymaz. Bu sayılanlar bile bir filmin iyi olmaması için yeterli sayıda nedendir. Bilgi veren videolarda da makyajın abartılı bir şekilde kullanımı anlatılan konuya dikkatin dağılmasını sağlayabilir.

3.2.2. Ses Bileşeni

3.2.2.1. Sesin Önemi

Bir video dersi bir bağlama yerleştirmek için görüntünün nasıl olduğu, onu nelerin beslediği ve diğer materyaller ile ilişkisine bakmak gerekir. Bu bağlamlardan biri olan ses olgusu, çalışmada görüntüden sonra incelenen ikinci faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Akustik bir dalganın doğurduğu işitme duygusuna “ses” denilir. Ses, cisimlerin titreşmesinden meydana gelen fiziksel bir olaydır ve bir titreşimin ses olarak işitilebilmesi için, esnek bir ortamda dalgalar halinde yayılarak kulağa kadar gelmesi gerekir. Yani sesin varlığında ve yayılmasında her zaman için temel fiziksel kurallar geçerlidir (Sözen, 2003: 1). Bir insan bir ses duyduğunda, birden fazla tepki gösterir. Sesin bir anlamı vardır. Sesin bir yönü vardır ve ses kulaktan belli bir uzaklıktaki kaynaktan gelir. İşte bir ses duyan insanın, duyduğu bu sesin yönünü ve uzaklığını sezmesi, o sesin derinliğini meydana getirir. Sesteki derinlik görüntüyle o denli ilişkilidir ki derinlik için hemen hemen görüntünün bir parçasıdır diyebiliriz (Öngören, 2010: 82). İzleyici gördüğü şeylerin seslerini de görüntüye uygun olarak görmek zorundadır. Eğer izleyici gördüklerinin sesine kaynakları göremezse, o zaman kendisine “sesteki derinlik” yol gösterecektir. Uzaktan gelen bir ses, uzaktan geliyormuş gibi duyulmalıdır. Aksi hâlde

görüntü “sahte” olur. Sesin yüksekliğini ve alçaklığını ayarlayarak görüntüyü “sesteki derinlik”le desteklemek mümkün olabilmektedir (Öngören, 2010: 83).

Halls’a göre video (2012: 43), birçok mesaj katmanı içerir. Bunların en önemlileri; resimler (video görüntüleri), görsel etkiler (grafikler, filtreler, geçişler), konuşulan kelime (yorum, tekil konuşma ve diyalog), müzik (film müziği) ve ses efektleri (Halls, 2012: 43) şeklindedir. Görüntü ve ses, herhangi bir yapımın vazgeçilmez iki temel ögesidir ve yapımın tüm evrelerinde birlikte düşünülmelidir (Gökçe, 2012: 96). Bir görüntüde birçok ses unsuru bulunmaktadır. Görüntü kadar önemli ikinci öge ses, insan sesleri, doğal sesler, müzik ve efektlerden oluşur. Konuşmalar olay örgüsünün ilerlemesi için vazgeçilmez bir ögedir. Doğal sesler, bulunan ortamı işitsel olarak tamamlar ve zenginleştirir. Müzikler anlatımı güçlendiren yardımcı bir ögedir. Efektler ise nesneleri tanımlamakta görüntüye yardımcı olurlar (Toprak, 2013: 35). Ses, müzik ve efektler bir filme birçok açıdan anlam ve değer katarlar. İşitsel ögenin varlığı bir işlev gördüğü gibi, yokluğu ve eksikliği de anlamlar taşır (Toprak, 2013: 126). Eş zamanlı kaydedilmiş konuşma, ayrı olarak kaydedilmiş ses efektleri, farklı ortamlarda üretilmiş müzik parçaları gibi çeşitli kaynaklardan faydalanılarak (Armes, 1995: 53) sesler görüntüyle uyumlu ve eş zamanlı bir şekilde oluşturulur. Ve böylece ses, birbiriyle bağlantısız film parçaları arasında köprü görevi görebilir (Toprak, 2013: 126). Bir filmde genelde sestten, özelde müzikten nasıl yararlanılacağı; hangi ses ve müziğin kullanılacağı film tasarımının önemli bir sorunudur. Çünkü ses ve müzik seçenekleri oldukça zengin çeşitlilik gösterir. Bu nedenle anlatımı pekiştirmek, güçlendirmek daha doğru bir deyişle izleyicinin ilgisini çekmek ya da var olan ilgiyi yitirmemek için dikkatli bir seçimin yapılması gerekir. Nerede yüksek sesler, nerede tiz sesler, nerede kısa süreli sesler, nerede birden yükselen ya da hızı, ritmi artan sesler kullanılacak, nerede seslere aniden ara verilecek, nerede asıl sesle öteki sesler arasında uyum kurulacak ve bütün bu sesler arasındaki geçişler nasıl sağlanacak gibi kararlar oldukça önem taşır (Sözen, 2009: 150). Bu yüzden bir video dersin içeriğini hazırlarken görüntü içerisinde kullanılacak olan müzik, ses efektleri ve yorum gibi öğeleri de doğru planlamak gerekir (Halls, 2012: 15). Çünkü video ders görsel ve işitsel bir bütündür.

Televizyonu sinemayla karşılaştıran John Ellis’e göre televizyon izleyicisi sinema izleyicisi kadar konsantre olmaya gereksinim duymamaktadır. Böylelikle ses, televizyon için varoluşunun en önemli parçalarından biri hâline gelmektedir. Sinema perdesine

büyük bir dikkatle bakan seyircinin tersine televizyon ekranına şöyle bir bakan izleyicinin farkını işaret eden Ellis, izleyiciyi ekran başına çekebilmek ve orada tutabilmek için sesin ve müziğin televizyonda, sinemadan çok daha farklı bir biçimde kullanıldığını yazmaktadır (Kılıçbay, 2004: 60-61). İmge ve ses ancak seslendirme onları bir araya getirmeyi başardığında misyonlarını gerçekleştirirler. İzleyeni imgeye çağırarak görevlendirilen seslendirme elindeki her silahı kullanır: Etiketleme, altını çizme, sesin yorumbilgisi, iç izleyiciler, ses avansı (Altman, 1998: 83). Altman'a göre (1998: 75-81) Amerikan ticari televizyon şirketleri, televizyon seslendirmesi için de bu altı işlev ve tekniği geliştirmiştir:

- 1- Etiketleme: Seslendirme ile menüdeki kelimeler etiketlemeye hizmet eder.
- 2- Altını Çizme: Gözlerimizi daima ekranda tutamayız, ama “işte beklediğiniz bölüm”, işte en heyecanlı bölüm, işte büyük oyun, işte seçtiğiniz programın en önemli anı” diyen belli ipuçlarına kulak vermeyi öğrenmişizdir. Sesin alt çizme işlevi, yalnızca işitmeye değil, aynı zamanda bakılmaya da değer olanı saptamaya hizmet eder.
- 3- Sesin yorumbilgisi: Bir ses duyduğumuzda, sesin kaynağını ekranda buluruz, bu da bize bir mevcudiyet, bir çözüm duygusu verir.
- 4- İç izleyiciler: Alt çizme işlevini yerine getiren seslendirme, imgenin görülmeye değer bölümlerini, aralıklarla izleyen seyircinin daha yakın dikkatini hak edecek ölçüde imgenin kendisinden daha iyi saptayarak değer yüklü bir yorumlama işini üstlenir. Böylece ekranın görsel-işitsel bütünlüğü korunur. Bir program iç izleyiciyi kadrosuna rahatlıkla sokamadığında ya da daha büyük bir yoğunluğa gerek duyulduğunda, çözümü müzik sağlar. Seslendirme, dış izleyicinin seyretme tercihlerini yönlendiren bir iç izleyici sağlar.
- 5- Ses avansı: Bir programda seyirlik başlamadan iç izleyicinin tepki vererek dış izleyicinin dikkatini çekmesi gerekir. Sonuç olarak, iç izleyicinin söz konusu seyirliğe tanık olduğu zaman ile o seyirliğin dış izleyiciye görüldüğü an arasında bir gecikme olmalıdır. Stüdyo kaydında bu son derece basittir. En açık yol, gayet basit bir biçimde sunucu görünmeden hemen önce izleyiciye “alkış” kartonunu sallamaktır.
- 6- Karşılıklılık: Reklamını yaptığı ürün gibi televizyon da çevredeki dikkat nesneleriyle rekabete girer; bu yüzden bir bütün olarak karşılıklılığı çok daha

fazla gözetir; izleyiciye seslenir, onları diyaloga sokar, bakmaya, görmeye, görüntüye sunulana katılmaya zorlar.

Sinemada ses kullanımının başlıca nedenleri ise aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Alışkanlık
- Gerçeklik duygusu yaratımı
- Görüntüye yeni bir boyut kazandırılması, yani ses dekorunun oluşturulması ile kameranın göremediği yerlerde yeni bir boyut ekleyip zenginleştirilebilmektedir.
- Anlatımın desteklenmesi için ses kullanımı ile verilmek istenen anlam daha bir güçlendirilir.
- Sessizliğin kullanılmasıyla eklenenen farklı bir anlam katmanının oluşması gerçekleşmekte ve sessizliğin yarattığı dramatik etkinin gücü anlaşıldıkça, ses kullanımına duyulan gereksinim de o denli artmaya başladığı söylenebilir (Sözen, 2003: 132).

Genel olarak bir görüntüdeki seslendirmenin önemini Altman (1998: 70-71) aşağıdaki şekilde açıklamaktadır:

- 1- İşitenin, imge görülmediği zaman bile seslendirmenin yeterli olay örgüsü ya da bilgi sürekliliği sağladığına ikna edilmesi gerekir.
- 2- İşitenler, *gerçekten önemli olan herhangi bir şeyin* seslendirme tarafından ima edileceğinden emin olmalıdırlar.
- 3- Program boyunca sunulan ses ve malzeme türünde fark edilebilir bir süreklilik olmalıdır.

Herhangi bir yapımda sesin izleyici üzerinde etkili olup olmaması birçok nedene bağlanabilir. Ses, öncelikle gerçek hayattakine benzer biçimde düzenlenmeli ve bu izleyiciye yansıtılabilmelidir. Nasıl ki görüntüde, izleyicinin dikkati belirli bir noktaya yönlendirilmek istendiğinde aydınlatma, mercekler, kamera açıları ve benzeri yöntemler kullanılıyorsa, sesle de benzer bir yaklaşıma ulaşılabilir. Sesi bu teknikle aktarılan bir konuşmacı da izleyici üzerinde daha etkili olacaktır. Sesin izleyici üzerinde etkili olup olmaması, sesin perspektifi ile de ilgilidir. Görüntü gibi sesin de bir perspektifi vardır ve bu ikisi mutlaka uyuşmalıdır (Gökçe, 2012: 97-98). Ayrıca içeriğin, hareketin, durumun, sesin devamlılık göstermesi gerekir (Thompson ve Bowen, 2009: 66-70). Bir geçiş yapılırken de dinleyiciye bilgi vermek amacıyla sestten yararlanılır. Örneğin ofise

geçildiğini belirtmek için ofis ortam sesi verilebilir (Thompson ve Bowen, 2009: 71). Bir film yapımında tüm seslerin değil de en gerekli olanların seçilerek kullanılması insan tabiatına yaklaşım yönünden doğru bir uygulamadır. Çevredeki tüm seslerin kullanılması bir karmaşaya neden olur ve vurguyu azaltır (Sözen, 2003: 184). Seyircinin ilgisini aynı anda ses ve görüntü üzerinde tutmak olanaksızdır ama bu ilgiyi görüntüden sese; sestene de görüntüye kaydırarak ses düzenlemesinde belli bir denge kurulabilir (Sözen, 2003: 186). Böylelikle sesin aynı zamanda görüntüsel anlatımı desteklediği, güçlendirdiği, iyi kullanıldığı takdirde, seyircinin ilgisini çektiği (Öngören, 2010: 139) söylenebilir. Ses olgusu, ancak ustalıkla kullanıldığı takdirde görsel etkiyi artırıp ona katkıda bulunabilir (Sözen, 2003: 131). Bir programda eğer konuşmayla müzik, ya da doğal efektlerle müzik bir arada verilmek isteniyorsa hangisinin açıkça duyulması, hangisinin dipte kalması istendiğine de karar verilmelidir (Gökçe, 2012: 93). Ses ve görüntü her zaman birbirini tamamlamalı, ses görüntüye ters düşmemelidir (Gökçe, 2012: 143). Bu özellikler bir video ders üzerinde uyumluluk açısından önem arz etmektedir.

3.2.2.1.1. Görsel Bir Anlatıda Sesin Kullanımı

Görsel bir anlatıda sesin kullanımı Sözen ve Öngören'e göre temelde üçe ayrılır. Bunlar; söz, müzik ve efektir. Sözen'e göre (2003: 184) sinemada ses kullanımı ve kullanım yerleri bakımından üçe ayrılır: Bunlar "söz" yani konuşmalar, "fon sesler" yani efektler ve de "müzik"tir. Öngören'e göre (2010: 51) filmlerdeki ses üçe ayrılır: diyalog (karşılıklı konuşma), ses efekti ve müzik. Hunt ve arkadaşlarına göre ise ses (2012: 166) kabaca iki kategoriye ayrılabilir: Diegetik olan ve olmayan. Diegetik ses hikâye dünyasının içinden gelen her tür sesi kapsar:

- Karakterlerin sesleri
- Ses efektleri, kadraj üzerindeki ve dışındaki
- Hikâye içinde belli olan müzikler
- Ortam sesi yani atmosfer sesi: Yağmur, rüzgâr, denizin dalgaları, trafik vb. ortamı tanımlayan seslerdir (Canikligil, 2014: 239).

Diegetik olmayan sesler ise hikâye dünyasına ait olmayan seslerdir:

- Anlatıcı üst sesi
- Dramatik ya da hayalî ses efektleri

- Film müziği (Hunt ve diğ., 2012: 166).

Bu çalışmada işitsel gözlem formu oluşturulurken Sözen, Öngören, Hunt ve arkadaşlarının sesi kategorilere ayırırken dikkate aldıkları başlıklar kullanılmıştır. Bunlar aşağıdaki gibidir:

- Söz
- Müzik
- Efekt
- Doğal sesler

3.2.3. Görsel Bir Anlatıda Sözü Kullanılması

Ünlü sinemacı Nijat Özön'a göre bir filmde, kişilerin düşünce, istek ve duygularını belirtmek için çıkardıkları seslerin hepsi sözü oluşturmaktadır. Bunlar bir konuşmadan, bir söylevden, bir monologdan, bir okumadan başlayıp, acı ya da sevinç belirten ünlemlere dek geniş bir aralıkta değişmektedir. Bu bağlamda bir filmde karakterlerin düşünce ve duygularını belirtmek için çıkardıkları bütün sesleri söz olarak tanımlamak mümkündür (Özkoçak, 2014: 151-152).

Bir video derste anlatıcı unsuru, hem alan yazın taranarak hem de incelenen videolar bağlamında söz başlığı altında konu anlatımına katılan karakterler olarak anlatıcı sesi ve karakter sesi olarak ikiye ayrılmaktadır. Anlatıcı sesi başlığı altında tek anlatıcı (tekil konuşma-monolog), çoklu anlatıcı, diyalog ve dış ses bulunmaktadır. Karakter sesi başlığı altında ise iç izleyici, vox pop ve iç ses başlıkları bulunmaktadır.

Anlatıcı sesi başlığı altındaki tek anlatıcıya monolog da denilebilir. Türk Dil Kurumuna göre monolog kelimesi, bir oyunda, kişilerden birinin kendi kendine yaptığı konuşma olarak tanımlanabilir. Bir çocuk bebeği ile, bir büyükanne uyuyan torunu ile, bir adam köpeği ya da atı ile, bir genç kız aynadaki görüntüsü ile konuşarak kendine ya da karşısındakine düşüncelerini tek başına dile getirebilir. Ama ne olursa olsun bu tek başına konuşmalar inandırıcı bir ortam içinde oluşturulmalıdır. Aksi hâlde izleyici filme karşı duyduğu ilgiyi derhâl yitirebilir (Öngören, 2010: 58). Kişinin kendi kendine konuşması (monolog); düşüncelerin, anımsamaların verilmesinde bir diğer yoldur (Özkoçak, 2014: 153). Monolog kelimesi, işitsel gözlem formunda kullanılan özellik

olarak tek anlatıcı karakterine uymaktadır. Türk Dil Kurumuna göre diyalog ise karşılıklı konuşma diye tanımlanabilir. Karakterlerin birbirleriyle konuşmaları olan diyalogların çekim anında kaydolması tercih edilir (Canikligil, 2014: 239). Bir filmde karşılıklı konuşma kullanıldığı zaman öykünün devamlılığı sağlanmalıdır. Bir satırdan diğerine geçildiği zaman öykü ilerlemeli ve gelişmelidir. Film anlatımının devamlılığı, ilerlemesi ve gelişmesi karşılıklı konuşma ile birlikte görüntüsel devinim, oyuncuların devinimi ve kurgu ile sağlanabilmektedir (Öngören, 2010: 53). Dış sesle (off voice) sesin kaynağı görüntü içinde yer almamakta, ses çerçeve dışındaki bir kaynaktan gelmektedir (Sözen, 2003: 194). Dış ses anlatıcı sesidir ve stüdyo ortamında kaydolması beklenir (Canikligil, 2014:239). Dış ses, görüntüyle eş zamanlı olmayan ayrı bir sestir. Bu kullanımda örneğin görüntüdeki kişinin aklından geçen düşünceler dış ses desteği ile seyirciye aktarılmaktadır. Hatta bazı senaryolar, hikâyenin yanı sıra yerleştirilmiş bir dış sesle başlamaktadır. Dış ses kullanmanın üç şekli vardır:

- Birinci kişi (Ana karakter kendi sesiyle hikâyeyi anlatır.)
- Üçüncü kişi (Bir yardımcı karakter hikâyeyi anlatır.)
- Her şeyi bilen kişi (Filmde olmayan birinin sesi hikâyeyi anlatır.) (Özkoçak, 2014: 153).

Karakter sesi başlığı altındaki iç izleyici, hem hikâye içinden hem de hikaye dışından olabilir ve bir anlatıcının bulunduğu video derste bulunan konuklardan oluşmaktadır. Video derslerdeki iç izleyiciler olarak sınıftaki öğrenciler, laboratuvarındaki öğrenciler vs. örnek verilebilir. Diğer bir anlatıcı türü “vox pop” terimi, “halkın sesi” anlamına gelen vox populi’den gelmektedir. Vox pop, kamuoyunun anlık görüşlerini ve görüntüsünü vermek için birçok medyada kullanılan bir araçtır. Rastgele seçilen öznelerin belirli bir konuyla ilgili görüşlerini bildirmeleri istenir ve verilen yanıtlar, halkın görüşünün bir yansıması olarak izleyiciye sunulur (mediacollege.com). Sinemada yer alan karakterlerin düşüncelerinin verilmesinde bazı kullanım şekilleri oluşturulmuştur. Bunlardan biri az önce tanımlandığı gibi dış ses (off voice) olarak ifade edildi. Diğer ise iç ses’tir (voice over). (Özkoçak, 2014: 153). Görüntüde konuşmayan ve dudakları kıpırdamayan fakat sözleri işitilen bir kimsenin yer aldığı bu duruma iç ses denilir (Sözen, 2003: 194).

Bir görüntüde bir kişinin söylediği söz ile bu sözü söyleyiş tarzı veya o kişinin bilgisini, görgüsünü, toplumsal durumunu açığa vuran en keskin göstergelerden biridir (Sözen, 2003: 191). Bir öyküdeki kahramanın kullanacağı sözcükler ve deyimler onun mesleğine uymalıdır (Öngören, 2010: 54). Bu özellikler de video derslerde anlatıcılarda olması gereken en önemli özelliklerdendir. Bir video derste anlatıcının konuyu anlatımında vurgu ve tonlama büyük önem arz etmektedir. Duygu ve düşüncelerin ses ile belirtilmesine ton denilmektedir. Bir insanın sinirli, şefkatli, sert, yumuşak ya da sabırsız bir insan oluşu ses tonundan anlaşılabilir (Maviş, 2013: 136). Stuart dinlemeyi zorlaştıran hususları ifade ederken aslında kötü bir konuşmacının niteliklerini sıralamaktadır: Sıkıcı ses, rahatsız edici tavırlar, sıçramalı bir düşünce biçimi, yapmacıklık, yakışsız söz dağarcığı, dinleyiciler için uygun olmayan bir düzey (2008: 7). Bir video derste bu tarz sıkıntıları yaşamamak için anlatıcı anlatım öncesinde hazırlık yaparak kime, neyi, niçin, nerede ve hangi zamanda anlatmak gerekli, hangi süreye sığdırılacağı hesaplanmalı ve ses tonunu ve vurgularını bunlara göre ayarlamalıdır.

Albert Mehrabian, sesin ve sözcüklerin öğrenciyi dinletebilmede ve dersi öğretebilmede çok önemli olduğunu söylemektedir. El-kol hareketleri ve yüz mimikleri, ses tonunun güven verici ve sabit olması, konuşmadaki sözcük zenginliği iyi bir ders işlemek için önemlidir (Reca, 2014: 122). Bu konuda Albert Mehrabian bu üç özelliğin önem derecesini bulmak için yaptığı araştırma sonunda, beden %55, sesin %38, sözcüklerin %7 oranında etkili olduğunu ifade etmiştir. Yani beden dili, bir öğretmenin öğrenci tarafından en fazla dikkat çeken yönüdür (Reca, 2014: 122). Bir konuşmada olmazsa olmaz unsurlar giriş, ana bölüm ve sonuçtur. Dinleyicinin ilgisini çekmek konuşmanın veya sunumun ilk 60 saniyesinde hayati önemdedir (Arnold, 2015: 19). Bir bölümden diğerine geçerken, sözlerin hangi yöne gideceğine dair bir işaret vermek gerekir. Fikirleri anlatmanın ve düzenlemenin bir yolu da şekil kullanmaktır (Arnold, 2015: 17).

İyi bir konuşma sesinin özelliklerini Er (2017: 57-59) aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

- **İşitilebilirlik:** Bir konuşmacının sesini karşısındakilere duyurabilmesi, iyi bir konuşmanın başlangıcını oluşturur. Çok alçak veya yüksek tonlarla konuşulmamalıdır.

- Akıcılık: Genelde konuşmanın hızıyla ilgilidir. Karşıdaki kişilerin anlamakta zorluk çekmeyecekleri bir hızda, yumuşak tonda bağırmadan, vurgu hataları yapmadan ve kelimeleri karıştırıp yuvarlamadan konuşulmalıdır.
- Açıklık: Kelimelerin belirgin bir biçimde söylenmesine dikkat edilmelidir.
- Hoşa giderlik: İşitilebilir, akıcı ve açıklık taşıyan bir ses bile zaman zaman sıkıcı olabilir. Vurgusuz konuşmalar gibi, gereksiz ve abartılı vurguların kullanıldığı konuşmalar da hoşa giderliğe engeldir.
- Bükümlülük: Ses kullanılırken mutlaka tek düzelikten kaçınmak gerekir. Bir konuşmanın aynı ses tonuyla başlayıp bitmesi dinleyenler açısından takip edilmesini güçleştirir. Farklı anlatıcılar kullanılarak tekdüzelik yok edilebilir.

Sesin hızı; yavaş, akıcı, aksak veya çok hızlı olabilir. Yavaş tempo dikkati, tembelliği, soğukluğu gösterir. Hızlı tempo sinirlilik, sabırsızlık, sempati gösterebilir. Konuşma temposunun değişkenliğiyle monotonluk kırılmalıdır. İyi bir konuşma sesi, herkes tarafından işitilebilmeli ve kulakta patlamamalıdır (Maviş, 2013: 138-139).

3.2.4. Görsel Bir Anlatıda Müziğin Kullanımı

Bir film şeridi üstündeki hareketli görüntüler belli bir çekim sistemi içinde gerçekleştirilmiş, seslendirilmiş ve müziklendirilmiştir (Adanır, 2012: 53). Müzik seyirciyle, diyalogun yaptığı gibi doğrudan ilişki kurmaz; görsel olaylar ve diyalog için bir fon oluşturabilir. Fakat diyalogun yapamayacağı kadar incelikli bir biçimde seyircide istenilen etkiyi yaratmaya yarayabilir. Müzik, temsil ve duygu uyandıran bir şeydir. Seyirciyi başka bir düzlemde filmin içine çeker ve duyguları yakalar (Hunt ve diğ., 2012: 58). Müzik, ilk sesli filmlerden beri görüntülerde vazgeçilmez bir unsurdur.

Yüz yıllık tarihine şöyle bir bakıldığında müziğin sinemanın vazgeçilmez öğelerinden biri olduğu hemen anlaşılabilir. Belki de insanların sessizlikten korktukları için sessiz filmler gösterilirken salonda perdedeki görüntülere eşlik eden müzikçiler hep vardı. İlk sesli filmlerde çoğunlukla küçük müzik parçalarından oluşuyordu. İlk sesli film diye ünlenen Caz Şarkıcısı (1927, Alan Crosland) da az konuşmalı, çok şarkılı bir müzikaldir (Onaran, 2004: 11). Müzik, sinema tarihinde sesten daha eskidir. Sesin filmde ilk kullanılışı 1920'lerin sonunda gerçekleşmişken müziğin filme eşlik etmesi 1895'te sinematografin icat edilmesinden öncesine dayanmaktadır. 1800'lerin sonlarında

sinemanın doğuşuna adım adım yaklaşırken somut bir şekilde kendini gösteren hareketli görüntüyü elde etme çabaları ve bu çabalar sonucu ortaya çıkan gösterimler, müziğin görüntüyle birlikte ilk kullanımının örneklerini teşkil etmektedir (Doğan, 2009: 93).

Film Müziği adlı kitabında Paul Tonks müzik hakkında şunları söylemektedir;

“Kendinize şu soruları sormakla işe başlayın: Star Wars (Yıldız Savaşları) filmini heyecanlı kılan nedir? Lawrence of Arabia’da (Arabistanlı Lawrence) geniş çöl kumları üzerindeki bir devenin küçücük lekesi niçin o kadar güzel gözüktüyor? Neden Gone With The Wind’de (Rüzgar Gibi Geçti) Scarlett O’hara’nın güneybatısındaki silüeti o kadar kederli? Neden Scream’de (Çılgılık) boş tuvaletin kapısını açan Sydney’i görüyoruz? Vertigo’da (Yükseklik Korkusu) Madeline’in kuleden atlayacağını ve Scotty’nin onu kurtaramayacağını nasıl tahmin edebiliyoruz? Bütün bu sorulara cevap müzik. Besteciler duygularımızla oynarlar. Hangi yöntemle olursa olsun film müziği gereksinim duyduğumuz bütün duygularımızla iletişim kuran görünmez bir anlatıcıdır. Hislerimizi çoğaltabilir, onlarla çelişebilir veya aksiyonu ve diyalogu önemsiz kılabilir. Müziği kaldırın her şey yok olur.” (2006: 9-10).

Filme yüklenen müzik evreni, filmin ruhunu vermeye; bir sahnedeki heyecanı, gerilimi, romantizmi, korkuyu kısacası tüm duyguları izleyiciye daha iyi yansıtmaya yarar. Örneğin James Cameron’un “Titanic” (1997) filminde Caprio ve Winslet’in geminin önünde ellerini açarak durdukları o ünlü sahnede çalan “Rose” isimli parça, sahneye olağanüstü bir duygu yoğunluğu getirmektedir (Sözen, 2003: 209). Haber programına müzik konulmasının nedenine bakıldığında, tiyatro oyununa ve sinema filmine müzik konulmasıyla aynı olduğu görülmektedir: Eğlenceye uygun bir ruh hâli yaratıp bir leitmotif sunmak. (Postman, 2012: 117).

Müziğin insanlar üzerinde yarattığı etkinin nedeni birkaç faktörden kaynaklanır:

- Ritim özelliği: İnsanı duygulandıran, ürperten veya neşelendiren müzikal seslerin altında “ritim” denilen bir olgunun varlığı yatar. Örneğin ritimleri hızlı olan müzikal sesler, canlı ve dinamik bir yapıya sahip olup dinleyende de neşe duygusu uyandırır.
- Seslerin tiz/pest karakteri: Genellikle tiz sesler neşeli, pest sesler ise duygusallık ya da gerginlik duygusu uyandırır.

- Müziği dinleyeninin içinde bulunduğu psikolojik faktör: Kişi üzüntülüysen, sağlığı yerinde değilse, çevresinde canlı şeyler, neşeli sesler istemez ve bundan rahatsız olur. Bunun aksine neşeli bir insan, çevresinde ritimleri daha güçlü olan seslerin olmasını ister (Sözen, 2003: 29).

Filmlerde genellikle mesajları belirli sürelerle sığdırma zorunluluğu bulunmaktadır. Belki de müziğin en önemli görevi bir seri görüntüyü dramatik parçayı ve verilecek mesajı bağlayarak kısıtlı sürede çok şey anlatılmasını sağlamaktır. Müziğin bu şekilde sürekliliği artırmak için kullanımı film müziklerine dayanır. Kesik sahne ve ayrık görüntüleri birleştirip süreklilik sağlamak için müzik her zaman iyi bir araç olmuştur (Doğan, 2009: 123). Film müziği üzerine çalışmalar yapmış olan Sadi Konuralp'e göre film müziğinin temel işlevleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Seyirciyi konu içine sokmaya çalışır ve tempoyu sağlar.
- Sinema dilini kendi varlığı ile daha da pekiştirir.
- Filmi film yapar (Gürata, 2004: 91-92).

Aaron Copland'a göre müzik film içerisinde;

- Zaman, yer ve atmosfer yaratmakta,
- Kişilerin ruh hallerini belirtmekte,
- İzleyicinin dikkatini filmin teknik özelliklerinden uzaklaştırmakta,
- Film içerisinde süreklilik sağlamakta,
- Gerginlik yaratıp, sonrada bu gerginliği yumuşatmaktadır (Aktaran: Özkoçak, 2014: 144). Ellul'a göre de (2015: 2) müzik imaj olabilir.

Her zaman insan yaşamının vazgeçilmez bir parçası olagelen müzik olgusunu başlangıcından bugüne değin geçirdiği süreci de göz önüne alarak üç ana ayrıma tabi tutabilmek mümkündür. Bunlardan birincisi yalnız çalgı sesiyle üretilen “enstrümantal müzik”, diğeri insan sesiyle elde edilen “vokal müzik”, üçüncüsü de “enstrümantal ve vokal birleşimi olan müzik”tir (Sözen, 2003: 28).

Sesli sinemaya geçildiğinde başlıca üç tür müzik kullanımıyla karşılaşılır:

- Görüntüye göre hazırlanmış senkron müzik: Burada söz konusu edilen filmin çekimi bitip montajı yapıldıktan sonra, müzik konulacak sahneler için hazırlanmış müziğin senkron olarak kullanılmasıdır.

- Müziğe göre hazırlanmış senkron görüntü: Serbest görüntü adını alan bu uygulama daha önce filmde bağımsız olarak özgün biçimde hazırlanmış bir müziği resimlemek anlamına gelir. Müziğe göre hazırlanmış senkron görüntüye en yaygın örnek müzikallerdir (Sözen, 2003: 214).
- Filme göre müzik: Burada film için hazırlanacak olan müzikler, başlangıçta yani senaryo aşamasında ele alınır. Filmin ayrılmaz bir parçası olarak görüntüyü tamamlamakta, zaman zaman görüntünün bile üstüne çıkmakta ama mutlaka orada olması gereken biçimde tasarlanmaktadır (Sözen, 2003: 215).

Bir görüntüde açma, karartma, zincirleme ve kesme her zaman müziğin ritmine uygun olarak yapılmalıdır. Programın başında ve sonunda müzik ve tanıtma yazılarının ekranda kalma süresi dikkatle hesaplanmalı ve müzikle tanıtma yazıları birlikte sona ermelidir (Gökçe, 2012: 143). Müzik, filmin ayrılmaz bir parçası olmalı fakat fazla öne çıkmamalıdır.

Müzikte hikâye içinden ve hikâye dışından olmak üzere de ikiye ayrılabilir. Hikâye içinden müziğe iç müzik de denilebilir. İç müzik, sahnede bulunan bir kaynaktan çıkan doğal müzik olarak örneğin bir radyodan, teypten veya arabadan çıkan müziktir (Sözen, 2003: 187). Hikâye dışından müzik olarak jenerik müziği ve fon müziği örnek verilebilir. Mahmut Tali Öngören, müziği genel olarak; dinleti için müzik, başlangıç müziği, dip müziği olarak gruplandırmaktadır. Dinleti için müzik kavramıyla müziğin müzikaller ve şarkılı filmlerdeki kullanımını, başlangıç müziği ile jenerik müziğini, dip müziği ile de fon müziğini kastetmektedir (Doğan, 2009: 123). Bir video derse uygun olan müzik türleri jenerik ve fon müzikleridir.

Öngören'e göre (2010: 132) filmin başında, "tanıtma yazıları" verilirken kullanılan müziğe "başlangıç müziği" yani "jenerik müziği" denir. Başlangıç müziğinin "melodik" yani belirli olmalıdır. Başlangıç müziği genellikle sade, yumuşak ve kolayca anımsanabilecek niteliklerle donatılmalıdır. Ayrıca filmin öyküsüne de uygun olmalıdır. Tanıtım yazıları geçerken verilen bu müziğin asal özelliği; dinlenildiği zaman, genellikle filmin havası hakkında bir bilgi ya da fikir verebilmesidir. Aynı müzik, filmin diğer bölümlerinde ama değişik amaçlarla kullanılabilir; yerine göre "fon müziği" yerine göre "geçiş müziği" işlevleri de yüklenebilir (Sözen, 2003: 228). Bir yapımın jenerik müziği, hemen her programla ilgili olarak izleyicinin duyacağı ilk sestir; izleyicilerin dikkatini

çekmeli ve programın yapısı ve genel atmosferi hakkında ipuçları vermelidir (Gökçe, 2012: 99). Fon müziğinin kullanıldığı yerleri doğru planlamak gerekir.

Müzik bazı görüntülerde bir fon görevi görebilir (Hunt ve diğ., 2012: 58). Dip müziği de denilen fon müziği adı altında film akışında, yer yer geri planda özgün şarkının müziği kullanılır. Bazen bu müziğin geri planda kalmayıp görsel anlatımı pekiştirmek için bilinçli olarak ön plana çıkartılması da mümkündür (Sözen, 2003: 230).

Bir görüntüde fon müziğinin görevleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Bilgi sağlar. Bir diyalog sırasında kişinin karşısındakinin söylediğinden ne anladığı, hatta bazen hiçbir şey anlamadığı müzikle anlatılabilir.
- Belirtici müziktir. Olayın geçtiği yerdeki ve andaki atmosferi belirtmek için genelde o coğrafyaya uygun olmasının yanı sıra, o döneme de uygun müzik kullanılır.
- Yükseltici müziktir.
- Kişilik belirten müziktir.
- Ruhbilimsel müziktir. Müzik, izleyicinin neşe, hüzn, heyecan gibi duygularına hitap eder.
- Dramatik sahneler oluşturur.
- Vurgulayıcı ya da noktalayıcı müziktir. Filmde çoğu zaman bir sahneye, bir yere, bir kişiye vurgu yapmak için müzik kullanılır.
- Zaman ve yerle ilgili müziktir. Zamanın ve yerin değiştiğini vurgulayan müzik kullanılabilir.
- Geçiş için kullanılan müziktir. Dip (fon) müziğinin en işlevsel yönlerinden biri geçişi sağlamaktır. Bir sahneden diğerine geçişte müziğe gerek duyulup duyulmadığına karar verilmelidir. Tüm sahne süresince kullanılan fon müziği o sahnenin sonunda vurgulayıcı işlevini yerine getirir ve sonra öbür sahnedeki havaya izleyiciyi alıştırmak için geçiş sırasında değişir ve öbür sahne başlayınca da oradaki işlevini yerine getirmek üzere devam edip gider (Öngören, 2010: 136).

Genel olarak; kitlelerce bilinen ve tanınan bir müziğin fon müziği olarak kullanılmaması salık verilir. Bilinen bir müzik, izleyicilerde ayrımlı çağrışımlara yol açabilmekte ve böylece filmin anlatımına müziğin istenen/beklenen katkısı engellenmiş

olmaktadır (Sözen, 2003: 231). Senaryo yazarını en çok ilgilendiren müzik budur. Bu müzik çeşitli sahnelerin arkasında ya da geride çalınır. Eğer senaryo yazarı senaryodaki her sahnenin gerçekten yerine oturmasını ve bunda fon müziğinin de bir rol oynamasını istiyorsa, kullanılacak müziğin nasıl olması gerektiğini, nerede bitmesi vs. gerektiğini bilmelidir. İster bir film olsun, ister TV yapımı, fon müziği olarak kullanılan müziğin bilinen ve tanınan bir parça olmaması gerekir. Çünkü tanınmış bir melodi izleyicide hemen başka çağrışımlar yapar ve böylece o sahneye müzikle yapılmak istenen katkı elde edilemez (Öngören, 2010: 132). Başka bir istasyonun, televizyon ya da radyo programının simgesi olmuş bir müzik parçası kullanılmamalıdır (Gökçe, 2012: 100).

Fon müziği, ek bilgi verebilir, çeşitli düşünceleri tek tek vurgulayabilir, coşkuyu artırabilir, birbirinden ayrı olayları ve sahneleri birleştirerek sürekliliği sağlar, insanların kişiliklerini, yeri ve zamanı belirtir, önemli noktalara dikkat çeker (Öngören, 2010: 133). Bir görüntüye müzik yerleştirilirken önemli bazı noktalar vardır. Örneğin beyanat, söyleşi, açık oturum tipi bir programda, konuşmacılar konuşurken fon müziği kullanmak anlamsız ve dikkat dağıtıcı olur (Gökçe, 2012: 99).

Bir video ders tasarlanırken de kullanılan müzik, konuya uygun olmalıdır. Halls'a göre (2012: 90) bir video ders için müzik dört önemli işlev oluşturabilir. İlk olarak izleyenin ruh hâlini etkileyebilir. İkinci olarak bir atmosfer yaratarak izleyeni yolculuğa çıkarır. Üçüncü olarak izleyicinin enerji seviyesini artırır. Dördüncü olarak ise belleği tetikler. Bir video derste müzik kullanılırken dikkat edilmelidir. Örneğin anlatı içinde duyguları etkilemek gibi bir amaca ulaşmak için uygun bir müzik kullanmak gerekir. Tasarlanan video, öğretimsel olduğu için de müziğin aşırısından kaçınmak gerekir. Önemli bir noktayı aktarmak için bazı yorumların arkasında ya da bir slayt gösterisi esnasında kullanılan müzik, izleyiciye enerji vermek ve dikkatleri tekrar ele geçirmek için önemli bir yoldur (Halls, 2012: 92). Müzik bir hareket ve dikkat çekicilik unsuru olarak görsel bir anlatıda kullanılabilir.

3.2.5. Görsel Bir Anlatıda Ses Efektinin Kullanılması

Ses denilince yalnızca diyaloglar (konuşmalar) akla gelmez, her türlü ses efekti de gelir. Oyuncu ya da oyuncular yürüyorsa attıkları adımların sesi, bu yürüyüş sokakta yapılıyorsa sokağın gürültüsü, işlek bir caddede yapılıyorsa taşıtların sesi duyulmalıdır

(Sözen, 2003: 196). Efektler, görüntü bütünlerini güçlendirmede destek olmaktadır. Daha doğrusu öykünün gerçeğe benzerliğini desteklemektedirler (Adanır, 2012: 89). Yerinde ve başarıyla kullanılan ses efektleri, tıpkı müzik gibi yapımın genel atmosferini yaratmada çok yararlı olabilir. Efektlerin kullanılacağı yerler görüntü ile birlikte düşünülmelidir (Gökçe, 2012: 99).

1930’lu yıllardan beri “ses efektleri” sesin kendisinin yerini almaya başlamıştı (Briggs ve Burke, 2011: 343) ve günümüzde genelde hazır efekt arşivlerinden bulunup yerleştirilebilir (Canıklıgil, 2014: 239) duruma geldiler. Ses efektleri film ve TV senaryolarına derinlik, canlılık ve gerçekçilik verir (Öngören, 2010: 116).

Efektler, “yer belirleyen” ve “senkron efektler” diye ikiye ayrılabilir. Kuş seslerinin bir bahçeyi, vapur düdüklarının denizi çağrıştırması gibi efektler yer belirleyen efektlerdir. Kapı kapama, tokat atma, telefon çevirirken tuşların çıkardığı sesler ise senkron efektleri oluşturur (Sözen, 2003: 198). Bir sahneye ses efekti koymak için çekimi uzatmaya gerek yoktur. Ses efektleri, zaten çekilmiş olan sahnelerin ses kuşağını istenildiği gibi doldurabilir. Böylece de o sahneye kolaylıkla belli bir derinlik eklenmiş olur (Öngören, 2010: 116).

Ses efektlerinin kullanım yerleri ve işlevleri aşağıdaki gibidir:

- 1- Ses efektleri konuşmayı ya da görüntüyü destekler.
- 2- Ses efektleri ile bir sahne ya da yer tanımlanabilir.
- 3- Ses efektleri ile bir hava ya da atmosfer oluşturulabilir.
- 4- Ses efektleri ile zaman belirtilir.
- 5- Özellikle radyo yapımlarında ama görüntüsel anlatımlı yapımlarda da ses efekti bir kişinin olayın geçtiği yere girdiğini, geldiğini ya da gittiğini belirtir.
- 6- Ses efektleri öykünün sürekliliğini sağlar (Öngören, 2010: 121-125).

Bir video derste kullanılan ses efektleri verilen mesajı güçlendirir, izleyicinin dikkatini çeker ve çoğunlukla alt yazılarla birleştirilir. Ses efektlerinin güçlü olmasının sebebi beynin belleğini ve hayal gücünü kullanmasından gelmektedir. Bir video ders hazırlanırken videodaki orijinal sesin yerine işlenmiş bir ses efekti koymak daha profesyonel bir yolu olarak görülmektedir (Halls, 2012: 92-93). Fakat bu video dersin

içeriğine göre değişebilmektedir. İçeriğin gerektirdiği efektleri koymak önem arz etmektedir.

3.2.6. Görsel Bir Anlatıda Doğal Seslerin Kullanımı

Hunt ve arkadaşlarına göre (2012: 166) diegetik ses olarak tanımlanan hikâye dünyasının içinden gelen her tür ses içinde ortam sesi ve hikâye içinde belli olan müzikler doğal sesler içindedir. Örneğin ortam sesi yani bir diğer deyişle atmosfer sesi yağmur, rüzgâr, denizin dalgaları, trafik vb. ortamı tanımlayan sesler (Canikligil, 2014: 239) olarak tanımlanabilir. Bir geçiş yapılırken dinleyiciye bilgi vermek amacıyla bu sestten yararlanılır. Örneğin ofise geçildiğini belirtmek için ofis ortam sesi verilebilir (Thompson ve Bowen, 2009: 71). Hikâye içinde belli olan müziğe iç müzikte denilebilir. İç müzik, sahnede bulunan bir kaynaktan çıkan doğal müzik olarak örneğin bir radyodan, teypten veya arabadan çıkan müzik (Sözen, 2003: 187) olarak tanımlanabilir. Bir video derste de ortamı tanıtmak gibi gerekli görülen yerlerde doğal sesler kullanılabilir.

3.2.7. Bir Video Derste Öğretimsel Özelliklerin Kullanımı

Video ders tasarlanırken mükemmel öğretici bir video oluşturmak için öğretim ilkeleri ile iyi üretim tekniklerini birleştirmek gerekir. Videonun üretimi için test edilmiş teknikler olan son yıllarda geliştirilmiş sinema ve televizyon programları ile birlikte eğitim pratiklerini de uygulamak gerekir (Halls, 2012: 23). Nitelikli bir video tasarlamak için videoda kullanılabilecek bazı önemli öğretim, multimedya, tasarım ilke ve öğelerini dikkate alarak videoyu geliştirmek önemlidir.

3.2.7.1. Pedagojik Yaklaşımın Uygunluk (Öğretim İlkeleri)

Belirlenen eğitim hedeflerine ulaşmak için eğitim durumlarının düzenlenmesi aşamasında öğretimi etkili kılmak için dikkate alınması gereken birtakım uygulamalar vardır. Her yaş ve düzey için genel kabul görmüş bu uygulamalara öğretim ilkeleri denilmektedir. Öğretim ilkeleri öğretmenlere, öğrenme-öğretme süreci olan öğrenme yaşantılarının seçimi ve düzenlenmesi aşamasında rehberlik yapar. Öğretim sürecini rastgele olmaktan çıkarır ve öğretimin nitelikli olmasına yardımcı olur. Öğretim ilkeleri, ders konularının seçilmesinde, ders kitaplarının hazırlanmasında, dersin işlenmesinde ve

öğretimin değerlendirilmesinde dikkate alınır (pegem.net). Öğretim ilkeleri, öğretimi oluşturan öğelerle yakından ilişkilidir ve öğretim öğelerinin çalışmasını ve hazırlanmasını etkiler (Uşun, 2008: 147). Başlıca öğretim ilkeleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Hedefe görelilik ilkesi: Öğretim birey, toplum, konu ve doğanın özelliklerine göre planlanır. Bu yüzden öğretimde yapılan her şey hedefe uygun olmalıdır (pegem.net).

Bireye görelilik ilkesi: Eğitim ve öğretim etkinliklerinin temelinde öğrenci olduğu için, öğrencilerin gelişim özellikleri, ilgi ve gereksinimleri, olayları algılama şekli öğretim etkinliklerinin temel şekillendiricisidir. Öğrencilerin öğrenme güçlüklerinin, hızlarının tanınması, heyecanları, merakları ve ilgilerinin bilinmesi ve öğretim etkinliklerinin bu özelliklere göre düzenlenmesi eğitim ve öğretim etkinliklerinin kalitesini yükseltecektir (Çubukçu, 2008: 137).

Yakından uzağa ilkesi: Bireyler sürekli olarak çevreleriyle etkileşim içerisindeyler. Birey, çevresini öğrenme isteği içerisindeydir. Bireyler olgunlaştıkça, en yakınından başlayarak en uzak çevresine doğru her şeyi öğrenmeye çalışır. Bu nedenle, eğitim ve öğretim etkinlikleri öğrencinin çevresine ve yaşantısına yakın olduğu ölçüde etkilidir (Çubukçu, 2008: 137-138). Dersler ve konular hazırlanırken yakından başlanırken zaman olarak da en yakından başlanmalıdır (Kuğuoğlu, 2012: 21).

Yaşamsallık ilkesi: Eğitim ve öğretim etkinliklerinde öğrencileri yaşamın gerçekleriyle karşı karşıya getirerek yakın çevre, ülke ve dünya olaylarıyla bağlantı kurmalarını, onların okul ve çevre arasında ilişki kurmasını sağlamak öğrencilerin konu ile ilgili tutum ve becerilerini daha çok geliştirecektir (Çubukçu, 2008: 138).

Bilinenden bilinmeyene ilkesi: Bu ilke, öğretimden iyi bir sonuç alabilmek için bilinenlerden hareket edilmesi ve bunların yardımıyla bilinmeyenlerin daha çabuk ve kolay öğrenilebileceği sayılısından hareketle, öğretimde öncelikle öğrencinin bildiklerinden başlanarak, daha sonra bilinmeyen konulara geçilmesini öngörmektedir (Uşun, 2008: 149). Öğretim sürecinde yer alacak bilgiler birbiri ile ilişki içerisinde bulunmaktadır. Öğretim etkinliklerinde bilinenden bilinmeyene doğru ilerlemek, yeni konulara başlarken eski bilgileri öğrencilere hatırlatmak ve eski bilgilerden yararlanmak, öğrencilerin çağrışımlar yapmalarını ve yeni öğrenmeleri daha kolay kazanmalarını sağlayacaktır (Çubukçu, 2008: 138).

Somuttan soyuta ilkesi: İnsan her zaman somut olarak gördüğü ve algıladığı şeyleri onların soyut kavramlarla anlatılmasından daha kolay öğrenir (Uşun, 2008: 149). Eğitim ve öğretim etkinliklerinde, ilk olarak duyularla anlaşılabilen somut bilgilerden, duyularla anlaşılamayan ve sadece zihinsel olarak var olan soyut bilgilere doğru bir sıra izlemek, öğrencilerin daha kolay ve etkili öğrenmeler kazanmalarını sağlayacaktır (Çubukçu, 2008: 138).

Yaşayarak öğrenme ilkesi: Öğrenme, bireyin yaşantıları yoluyla davranışlarında nispeten kalıcı izli değişiklikler meydana getirme süreci olduğuna göre, öğretim sürecinde yaparak yaşayarak öğrenme temel noktalardan biridir (Çubukçu, 2008: 138). Öğrenmenin, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla nispeten kalıcı izli davranış değişikliği oluşturma süreci olduğu düşünüldüğünde öğretimin de öğrencinin etkin katılımını sağlayacak şekilde düzenlenmesi gerekir (pegem.net).

Açıklık ilkesi: Eğitim ve öğretim etkinliklerinde kullanılan kavram, sözcük ve açıklamaların öğrenciler tarafından kolaylıkla anlaşılabilir biçimde düzenlenmesi öğrenmeyi kolaylaştırmakta ve kalıcı olmasını sağlamaktadır. Öğretim sürecinde dilin etkili kullanımı, eğitsel araç-gereçlerden yararlanma ve öğrencilerin eğitim ve öğretim etkinliklerinde olabildiğince çok duyu organını kullanmasını sağlamak öğrenmeyi olumlu olarak etkilemektedir (Çubukçu, 2008: 139). Açıklık ilkesinin iki anlamı bulunmaktadır; bunlardan biri derste konuşulan bütün terim ve kelimelerin öğrenciler tarafından kolay anlaşılacak şekilde açık olmasıdır. Bu ilkenin ikinci anlamı ise öğrencinin mümkün olduğunca fazla duyu organına hitap edilerek öğretimin kolaylaştırılmasıdır (Uşun, 2008: 151).

Hayatilik (Yaşama yakınlık ilkesi): Bir öğretim materyali hazırlanırken öğrenenin hayatta ihtiyaç duyacağı bilgi, görgü ve beceri kazandırmaya yönelik olmasına dikkat edilmelidir. Ders konuları, sorunlar, araçlar, örnekler yakın çevreden alınmalı ve bunların hayati değeri olmalıdır (Kuğuoğlu, 2012: 22).

Kolaydan zora basitten karmaşığa ilkesi: Eğitim-öğretim etkinliklerinde; öğrenenin kolayca üstesinden gelebileceği öğrenme etkinlikleri ile işe başlanmalı, gitgide zorlaşan ve karmaşık yapıya sahip etkinliklere doğru aşamalı olarak gidilmelidir. Derslerde genellikle aşamalılık ilkesi vardır ve konular birbirinin devamı ve destekler niteliktedir. Bunun için de, yeni bir konu ya da üniteye başlamadan önce o konunun ya

da ünitenin önkoşul öğrenmeleri tekrar edilmeli, gözden geçirilmelidir (Kuğuoğlu, 2012: 21).

Güncellik (Aktüalite) ilkesi: Bu ilkeye göre konular, güncel olaylar ve sorunlarla ilişkilendirilerek öğretilmelidir. Öğrencilerin yakın çevrelerinde, ülkelerinde ya da dünyada gelişen olaylara ilgi duymaları ve hayatın güncel olayları ile yüzleşmeleri bu ilkenin dikkate alınması ile sağlanabilmektedir (pegem.net).

Bütünlük ilkesi: Sadece öğrencinin bilgi boyutuyla değil, her yönüyle ele alınması gerekir. Aksi hâlde öğrencinin bir yönünün geliştirilmesi sağlanabilir ama diğer boyutları açısından eğitilmemesi söz konusu olabilir. Bu açıdan konular geniş alan tasarımına uygun şekilde düzenlenmeli, disiplinler arası ilişkiye dikkat edilmelidir (pegem.net).

Ekonomiklik ilkesi: Bu ilke, eğitim-öğretime ayrılan kaynakların en verimli şekilde kullanılmasıyla ilgilidir. Yapılan eğitim çalışmalarında zamandan ve enerjiden tasarruf sağlanması, araç-gereçlerin kullanılması da bu ilke kapsamına girer (Kuğuoğlu, 2012: 24). Her türlü eğitim-öğretim etkinliği en az zaman, en az emek, enerji ve malzeme sarfedilerek, en yüksek verim elde edilecek şekilde düzenlenmelidir (Uşun, 2008: 150).

Sosyallik (otoriteye itaat ve özgürlük) ilkesi: Eğitimin amaçlarından biri de bireyin sosyalleşmesini sağlamaktır. Bu sosyalleşme süreci kurallara uymayı öğrenmeyle başlar. Bütün bu süreç otoriteye itaat kapsamında ele alınır. Birey bu kurallara uyarken kendi kararlarını verme, kendi kendini yönetme, özgür kalabilme, bağımsız kararlar verebilme gibi kendi bireyselliğini yaşayabilecek ortamlarla baş başa bırakılmalıdır (pegem.net).

Bütün bu öğretim ilkelerine video ders tasarlanırken de dikkat edilmesi, öğrenen açısından da büyük önem arz etmektedir.

3.2.7.2. Multimedya Prensipleri (Çoklu Ortam İlkeleri)

Multimedya, farklı içerik biçimlerini bir arada kullanan medya olarak tanımlanabilir. Multimedya metin, ses, hareketsiz görüntü, animasyon, video veya etkileşimli içerik biçimlerinin birleşimini içerir (Garzon, 2012: 20-21). Öğrenme iki

kanalla gerçekleşmektedir: Sözel kanal ve görsel kanal. Sözel olarak sunulan bilgi sözel kanal, görsel olarak sunulan bilgi ise görsel kanal ile zihinde işlenir. Çoklu ortam teorisine göre bilgi (sunulan materyal) zihne bir değil de iki kanaldan gelirse, öğrenme daha etkili ve kalıcı olur. Peki, neden iki kanal tek kanaldan daha iyidir? Bu sorunun yanıtının iki temel dayanağı vardır: “nicel temel” ve “nitel temel”. Nicel temel, materyalin bir kanal yerine iki kanal üzerinden sunulmasını içerir. Hem görsel hem sözel aynı ağırlıktadır. Örneğin; trafikte bir şerit yerine iki şerit kullanılırsa iki kat daha fazla araç geçişi ve transferi olur. Benzeri şekilde bilginin iki kanaldan zihne akışı, bir anda iki kat daha fazla bilgi transferine sebep olur. Nitel temel ise, sayıdan çok kalite ile ilgilidir. Bilginin hem sözel hem de resimsel olarak sunulması hem gözler hem kulaklara hitap ederek daha kolay ve etkili öğrenilmesini sağlar (Gür, 2009: 60-61).

Mayer’ın multimedya prensipleri aşağıdaki gibidir:

- 1- Çoklu-ortam (Multimedia) Prensibi: Öğrencilere sadece sözcüklerle sunulan bilgidan çok, hem resim hem de sözcüklerden oluşan bir sunum yoluyla bilgi aktarıldığında daha iyi öğrenme gerçekleşir.
- 2- Uzamsal Yakınlık Prensibi: Resim ve sözcüklerin birbirine uzak değil de yakın olduğunda öğrenme daha etkili ve kalıcı olur.
- 3- Zamansal Yakınlık Prensibi: İlgili resim ve sözcükler arka arkaya verilmek yerine, ikisi beraber verilirse öğrenme daha etkili olur.
- 4- Tutarlılık Prensibi: Sonradan ilave edilen ilginç ancak çokta gerekli olmayan sözcüklerin öğretim tasarımına eklenmesi faydadan çok zarar getirir.
- 5- Duyu Biçimi Prensibi: Animasyon ve seslendirilmiş sözcüklerden oluşan bir tasarım, animasyon ve düz yazıdan oluşan bir tasarımdan daha iyidir.
- 6- Gereksizlik Prensibi: Yalnızca animasyon ve seslendirilmiş sözcüklerden oluşan tasarım; animasyon, ses ve düz yazıdan oluşan tasarımdan daha iyidir.
- 7- Bireysel Farklılıklar Prensibi: Çoklu ortam tasarımı, öğretilen konu hakkında çok bilgi sahibi olandan çok, az bilgi sahibi insanlar için daha etkilidir. (Mayer, 2001).

3.2.7.3. Görsel Tasarıma Uygunluk

Nitelikli bir video ders tasarlanırken dikkate alınması gereken bir diğer unsur, görsel tasarımla ilgili ilke ve uygulamalardır. İyi bir görsel tasarımın amacı, mümkün olduğunca çok sayıda engelleri gidermek ve iletilmek istenen mesajın anlaşılabilir bir biçimde yerine ulaşmasını sağlamaktır. Görsel tasarımın aşağıda yer alan amaçlara hizmet etmesi gözlenir:

- Okunabilirliği sağlamak,
- Mesajı kaynaktan alan kişinin, mesajı anlamlandırması için harcadığı emeğin miktarını azaltmak,
- İzleyenlerin aktif katılımını sağlamak,
- İletilmesi istenen mesajın, ana kilit noktasına odaklanılmasını sağlamak (Smaldino, Russell, Heinich, Molenda, 2005: 87).

Bu amaçlara bağlı olarak görsel materyalleri tasarlama süreci aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Unsurlarla ilgili kararlar: Bir materyal geliştirirken görsel/sözel unsurların seçilmesi, parçaların birleştirilmesi ve materyalin anlamlı bir bütün hâline getirilmesi amaçlanır.

Biçimsel yapı ile ilgili kararlar: Materyalde kullanılacak öğelerle ilgili olarak çeşitli biçimsel unsurların neler olacağının seçilmesi gerçekleştirilir.

Düzenleme ile ilgili kararlar: Üzerinde karar verilen unsurların düzenlenmesi (Smaldino ve diğ., 2005: 88) sağlanır.

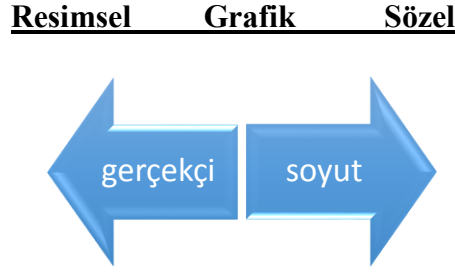
3.2.7.3.1. Görsel Materyalleri Tasarlama Süreci

Bir görsel materyal hazırlanırken kullanılan birçok unsur vardır. Bu unsurların gerçekçi, hayattan soyut, hayata doğru sıralaması aşağıdaki gibidir:

Resimsel semboller içine fotoğraf, illüstrasyon, çizim girer.

Grafik sembolleri içine kavram analizi yapılmış ya da isteğe göre biçimlendirilmiş çizimler girer.

Sözel semboller içine sözel açıklama, isim/etiket (uyarı işareti) girer (Smaldino ve diğ., 2005: 87).

Şekil 3.1. Görsel Materyallerin Unsurları

Genel olarak görsel materyalleri tasarlama sürecinde kullanılan başlıklar Smaldino, Russell, Heinich, Molenda'nın Instructional Technology and Media for Learning adlı eserinde kullandığı unsurlardır. Bu unsurlar ve kullanımları aşağıdaki gibidir:

1) Unsurlarla İlgili Kararlar

a) Görsel Unsurlar

Gerçekçi: Bir çalışma içinde asıl nesneyi gösteren unsur olarak tanımlanabilir. Örneğin bir nesnenin rengi gerçek hayattaki ile aynı kullanılmalıdır. Bu inandırıcılığı artırır (Smaldino ve diğ., 2005: 88-89). Bir video derste VTR, fotoğraf ve resim bu unsurun içine girer.

Benzeşik: Analogik görseller bir benzerlik ima eden kavram ya da konuyu iletmek için o kavrama benzer başka bir kavramla bir anlam taşır (Smaldino ve diğ., 2005: 89). Bir video derste VTR, fotoğraf ve resim bu unsurun içine girer.

Şematik: Şematik görseller, akış şemaları, grafikler, haritalar, tasarımsal ve sınıflandırma çizelgelerini içerir. Bu görseller ana noktalar ya da metinsel materyaller arasındaki ilişkiye yardımcı olur (Smaldino ve diğ., 2005: 89). Şekil, harita ve grafik bu unsurun içine girer.

b) Yazılı Unsurlar

Yazı tipi: Yazı tipi tutarlı olmalıdır ve görselin diğer elementleriyle uyumlu olmalıdır. Basit bir bilgi ya da eğitim amaçlı bir bilgi vermek için düz yazı tercih edilmelidir (Smaldino ve diğ., 2005: 90).

Stil sayısı: Bir görüntüde ya da arka arkaya gelecek biçimde ilgili görseller serisi hazırlanırken ikiden fazla yazı tipi kullanılmamalıdır. Bir metni hazırlarken iletişimin

etkili olması için çeşitlilik sayısını maksimum dört çeşitle sınırlamak gerekir. Örneğin bold, italik, altı çizili, boyut çeşitliliği.

Büyük harfler: İyi bir okunabilirlik sağlamak için küçük harf kullanmak gerekir. Kısa başlıklarda büyük harfler kullanılabilir. Fakat üçten fazla kelime ve tam metinlerde küçük harf kuralı takip edilmelidir.

Harflerin rengi: Şekil-zemin zıtlığında, sözlü mesaja dikkat çekmek istenilen durumlarda arka plan rengiyle yazı zıt olmalıdır. Basit koyu harf tipleri tercih edilebilir. Çok gösterişli yazılar dikkat dağıtabilir (Yanpar, 2005: 153).

Harf boyutu: İlan panosuna asılan ya da posterlerdeki metinlerin okunabilirliği mümkün olmalıdır (Smaldino ve diğ., 2005: 90).

Harflerin arasındaki boşluklar: Tekil kelimelerin harfleri arasındaki mesafe otomatik olarak düzenlenmeden ziyade deneyim kullanılarak karar verilmelidir. Örneğin A, I, K ve W gibi bazı büyük harfler düzensiz bir yapıya sahipken H, M, N ve S gibi harfler dikdörtgen biçiminde C, G, O ve Q gibi harfler de daire şeklinde bir yapıya sahiptir. Dikdörtgen şeklindeki harflerle daire şeklindeki harfler yan yana geldiği zaman harfler arasında eşit aralıklar oluşmaktadır. Fakat düzensiz yapıdaki harflerle diğer harfler yan yana geldikleri zaman harfler arasında eşitlik olmayabilir. Bunu önlemenin en iyi yolu, gözle görünen tarafından bütün harflerin arasına eşit düzeyde boşluklar konulmasıdır (Smaldino ve diğ., 2005: 90-91).

Satırlar arasındaki boşluk: Basılı materyaller arasındaki boşluk okunabilirlik açısından önemlidir. Satırlar birbirine çok yakın ise bulanık olma; çok uzak mesafede ise birbirinden ayrık yani kopuk gözükme eğilimindedirler (Smaldino ve diğ., 2005: 91).

c) Çekicilik Katan Unsurlar

Dikkat çekicilik: Beklenmeyen şeyler, dikkat çekici özelliğe sahiptir. Alışılmadık bir metafor, kelime, resim, rengin akması bir değişim gösterir. İnsanlar, yeni uyaranlara ya da yeni bilgilere dikkat verirler. Bu şekilde olmazsa mesajlar monoton olur (Smaldino ve diğ., 2005: 91). Vurgunun bütüne baskın olması gereklidir. Materyalin can alıcı noktasıdır. En ilgi çekici nokta olarak tasarlanıp en önemli unsurlar yerleştirilebilir (Yanpar, 2005: 155). Materyalde kullanılan görsellerin belirli bir bölümüne dikkat

çekilmek istenebilir. Ögeyi ilgi merkezi hâline getirebilmek için kullanılan farklı teknikler bulunmaktadır. Bu tekniklerden bazıları ok ve benzeri yön gösteren çizgilerin ve şekillerin kullanılması, odaklanılacak ögenin farklı şekilde boyutlandırılması, farklı renk ve doku kullanımları şeklindedir. Fonla figürün ayrıldığı kısma (sınırı) “çizgi” denir. Çizgiler yatay, dikey, eğik, düz, yuvarlak vb. olabilir. Çizgiler “algılamada ayırt edicilik” için gereklidir (Yanpar, 2005: 154). Çizgi, görsel tasarım öğeleri içerisinde en fazla kullanılan öğelerden biridir. Çizgi, dikkati belirli bir noktaya çekebildiği gibi belirli bir yolun izlenmesini de sağlayabilir. Çizgiler yön ve hareket gösterebilirler. Görsel efekt, işaretleme, altını çizme, çizgi, odaklanma ile anlatılmak istenenin ön plana alınması, yönlendirici ok, anahtar sözcük, görüntü tekrarı gibi unsurlar video derslerde dikkat unsurları olarak kullanılabilir.

Dokunulabilirlik: Görsellerin birçoğu iki boyutludur. Üçüncü bir boyut olarak dokunulabilir ya da gerçek bir materyal eklenebilir. Dokunulabilirlik, üç boyutlu madde ve materyallerin karakteristik bir özelliğidir. Dokunma duyusunu dâhil ederek izleyiciye konunun daha net bir anlatımı sağlanabilir (Smaldino, Russell, Heinich, Molenda, 2005: 91). Görsel tasarım içerisinde kullanılan bir cismin boyutu çoğu zaman yanıltıcı olabilir. Cisim diğer cisimler ile birlikte kullanıldığında boyut açısından bir anlam ifade eder. Görsellerin çoğu iki boyutludur. Bu görsellere doku ve desen kullanarak üçüncü bir boyut eklemek mümkün olabilir.

Etkileşimlilik: İzleyiciler, ekranda gördükleri hakkında sorular sormak ya da farklı görüntüler isteyebilir (Smaldino ve diğ., 2005: 91).

2) Biçimsel Yapı ile İlgili Unsurlar

Hizalama: Bir görselde bütün unsurlar açık bir biçimde izleyiciye ulaştırıldığı zaman izleyicinin dikkatini verme ve mesajı anlama olarak çabası azalacaktır. Bu tür görsel ilişkileri kurmak için etkili bir yol olarak hizalama kullanılabilir. Görseldeki öğeler kendi aralarında yatay ve dikey olarak hayali bir çizgi varmış gibi hizalanırsa, izleyicinin görseli anlaması kolaylaşır (Smaldino ve diğ., 2005: 92). Materyal içine düzenli bir şekilde yerleştirilmiş öğeler öğrenmede kolaylık sağlar.

Şekil: Görsel ve sözel unsurları düzenlemede kullanılan diğer bir yol da bu unsurları izleyicinin bildiği bir şekle sokmaktır. Amaç, az çaba ile dikkat çekmeyi ve odaklanmayı sağlamak olmalıdır. Örneğin daire, üçgen ya da dikdörtgen gibi basit

geometrik şekillerle birçok izleyicinin tahminine ve konuyu anlamasına yardımcı olunabilir.

Denge: Bir görüntü ögesinin ağırlığı eşit, ya yatay ya da dikey olarak eksenin her iki tarafında eşit bir biçimde yer almalıdır. “Formal” ya da “informal” şeklinde iki denge vardır. Formal yani simetrik, bir materyalin ortadan ikiye bölündüğünde ögelerin simetrik olarak her iki tarafta da eşit şekilde yerleştirilmesi olarak; informal yani simetrik olmayan ise dengenin informal şekilde sağlanması materyale belirli ölçüde hareketlilik kazandırabilmektedir. Informal denge asimetriktir ve izleyenin görsele karşı dikkatini daha çok çeken dinamik bir yapıya sahiptir (Smaldino ve diğ., 2005: 93).

Biçimlendirme: Farklı izleyici özellikleri ve farklı ayarlar, tasarım biçimlerinin değişmesine neden olmaktadır. İzleyicilerin tercihleri doğrultusunda resimlerin çeşitliliğini sağlamak ve bunlarla birlikte farklı yazı stillerini kullanmak birbiriyle tutarlı olmalıdır (Smaldino ve diğ., 2005: 94).

Renk düzeni: Bir görseli sahneye koyarken renk harmonisini düşünmek gerekir. Zıt renklerle yapılan bir ekran tasarımında hatırlama olasılığı daha yüksektir. Renk çemberi kullanılarak tasarım yapılabilir (Smaldino ve diğ., 2005: 45). Koyu fon üzerine açık ya da açık renk üzerine koyu olacak şekilde zıtlık ekranda olmalıdır (Yanpar, 2005: 153).

Renk çekiciliği: Ressamlar mavi, yeşil, mor renkleri soğuk renk olarak kullanırlar. Araştırmalar göstermektedir ki öğretim materyallerinin renkleri için sıcak renklerin kullanılması gerektiğini söyler. Bu sıcak renkler aktif, dinamik, sıcak duygular verir. Örneğin kırmızı ve turuncu renkler önemli ipuçlarını vurgulamak için kullanılabilir (Smaldino ve diğ., 2005: 45). Smaldino ve arkadaşlarına göre öğretimsel bir görsel tasarıda kullanılabilecek arka plan ve renk kombinasyonları Tablo 3.3.’te gösterilmiştir (2005: 96):

Tablo 3.3. Bilgisayarda Hazırlanan Görüntüler İçin Arka Plan Renk ve Kombinasyonları

ÖN PLAN		
ARKA PLAN	GÖRÜNTÜLERİ VE METİN	VURGULAR
Beyaz	Koyu mavi	Kırmızı, turuncu
Açık gri	Mavi, yeşil, siyah	Kırmızı
Mavi	Açık sarı, beyaz	Sarı, kırmızı
Açık mavi	Koyu mavi, koyu yeşil	Kırmızı-turuncu
Açık sarı	Mor, kahverengi	Kırmızı

Tablo 3.3'e göre arka plan açık ise ön plan görüntüleri koyu renkte seçilmeli, arka plan mavi gibi biraz koyu ise beyaz ya da açık sarı gibi açık renklerden oluşmalıdır. Vurgular kırmızı, turuncu ve sarı gibi uyarıcı renklerde olmalıdır.

3) Düzenleme

Yakınlık: Ekranın genel şekli kurulduğunda bu desen içinde öğeleri düzenlemek gerekir. İzleyiciler için birbiriyle alakalı görsel öğeler arasında fiziksel görünüm açısından birliktelik sağlamak için yakınlığa dikkat edilmelidir. (Smaldino ve diğ., 2005: 97). Eğitim materyallerinde belirli bir kavramı ifade edebilmek, mesajı iletebilmek için birden fazla öge kullanılabilir. Bu öğelerin arasındaki ilişkiyi öğelerin birbirleri arasındaki uzaklıkları ve yakınlıkları belirler. Birbirleri ile yakın öğeler ilişkili, uzak olan öğeler ise ilişkisiz olarak anlamlandırılırlar.

Yönlendirmeler: İzleyiciler gözlerini ekranın bir köşesinden diğer köşesine hareket ettirirler. Göz, hareketi belirleyen olacaktır. Eğer belirli bir sırayla yönlendirme yapılmamışsa izleyici kendi tercihleri doğrultusunda ekrana bakar. Bunun için izleyiciyi yönlendirmek amacıyla anahtar kelime, ok işareti gibi yönlendirmeler kullanılabilir (Smaldino ve diğ., 2005: 97).

Tutarlılık: Bilgisayar ekranına göre planlanıyorsa materyalin düzenlenmesi ve yayını tutarlı olmalıdır.

Bilgisayar temelli bir materyalde ekran tasarımı son derece önemlidir. Öğrenen için yeterince ilgi çekici hazırlanmalıdır. Bunun için görsel tasarım unsurlarına eklenen maddeler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Bütünlük: görsel elemanlar ve bunların fonksiyonları arasındaki ilişki bütünlüğünü oluşturur. Her bir görsel unsur, bir mesaj iletmedeki fonksiyonu göz önüne alınarak yerleştirilmelidir. Yararı olmayan hiçbir yazı, resim, şekil, grafik vb. unsurlar materyalde bulunmamalıdır (Yanpar, 2005: 154).

Alan ve boşluk: Bir materyalde verilmek istenen mesaj dışında kalan yerlere “boşluk” denir. Bir materyalde boşluklar olmadan materyaldeki vurgulamaları anlamak mümkün değildir. Boşluklar, algılamayı kolaylaştırır (Yanpar, 2005: 154). Ekranda boşluklar olmalıdır. Her tarafı dolu bir ekran algılamayı zorlaştırır. Ayrıca bir ekranda en fazla 4-5 satır ve en fazla 20 sözcük kullanılmalıdır (Yanpar, 2005: 153).

Çocuğun görsel örüntüleri kavrayışına yol gösteren algısal ilkeler bilinmelidir. Bartz konuyla ilgili bir örnek olarak harita üzerinde bir santimetreye kaç kilometrenin tekabül ettiğini gösteren grafik ölçeklerin, gereğinden fazla ayrıntılı olmaması gerektiğinden söz eder; bir lise öğrencisi, ilkokul beşinci sınıf öğrencisine nazaran daha fazla ayrıntıya ihtiyaç duyar (Arnheim, 2015: 344). Videonun etkili bir öğretimsel materyale dönüşebilmesi için görsel tasarım için gerekli olan bu unsurlar ve bu unsurların düzenlenmesi, izleyicinin bilişsel yükünü azaltarak öğrenmesini hızlandırmaya yardımcı olacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ETKİLİ VIDEO DERS ÇEKİM VE TASARIM SÜRECİNİN İNCELENMESİ: BİR MODEL ÖNERİSİ

4.1. YÖNTEM

Mitra ve Cohen'e göre interneti ve arayüzeyi analiz etmede kullanılan başlıca iki tür yaklaşım bulunmaktadır (1999: 180). Bunlardan ilki “ kullanıcı temelli” yaklaşımdır. Bu yaklaşımda kullanıcıların internet kullanım alışkanlıkları, süreleri, yöntemleri ve internet hakkındaki görüşleri araştırılır. İkinci yaklaşım ise içerik temelli yaklaşımdır ve internet kullanıcıları arasında kullanılan metin ve üretilen içeriğin analizine yöneliktir. Araştırmalarda kullanılacak bilgi kaynakları niteliklerine göre şöyle sınıflandırılabilir:

- Yazı temelli
- Görüntü temelli
- Ses temelli
- Görsel-işitsel

Görsel-işitsel içinde televizyon programları, sinema filmleri, videolar, belgeseller gibi kaynaklar bulunmaktadır (Geray, 2017: 183-184). Sosyal bir durum, bireysel veya grup için video veya film ve ana web sayfalarını inceleme nitel araştırmalarda veri toplama yaklaşımlarından görsel-işitsel materyallere girer (Creswell, 2013: 160). Nitelikli video ders çekim ve tasarım sürecinin incelenmesi amacıyla gerçekleşen bu çalışma, içerik temelli bir yaklaşım olarak görsel-işitsel kategorisine girmektedir. Bu yüzden incelemenin yapılabilmesi için doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada dünyanın en iyi üniversiteleri bağlamında incelenen video dersler doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Doküman analizi yapmak için yapılandırılmış gözlem formu geliştirilmiştir.

Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu veya olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Geleneksel olarak doküman analizi, tarihçilerin, antropologların ve dilcilmcilerin kullandığı bir yöntem olarak bilinir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217). Yukarıda sözü edilen yazılı kaynakların yanı sıra; film, video ve

fotoğraf gibi görsel malzemelerde nitel araştırmalarda kullanılabilir. Filmler, videolar ve fotoğrafların araştırmacılara sunduğu birkaç önemli avantaj vardır. Bunlar;

- Yüz ifadeleri, vücut hareketleri ve mimikler gibi sözle olmayan davranışları, orijinal formunda ve belirli bir süreklilik içinde sunar.
- Araştırmacı tarafından birden fazla ve değişik aralıklarla aynı davranışları izleme olanağı verir.
- Tekrar edilmesi zor veya nadiren oluşan olay ve olguların saptanmasına olanak verir.
- Bu dokümanlar başka araştırmacılar tarafından kullanılabilir; bir araştırmacının vardığı sonuçların ne derece geçerli olduğu sınanabilir veya daha önce ulaşılmış sonuçlardan farklı ve alternatif diğer bazı sonuçlara ulaşılmasını mümkün kılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 219) şeklinde sıralanabilir.

4.1.1. Doküman Analizinin Aşamaları

Doküman incelemesi yaparken izlenebilecek bir dizi aşama vardır. Bu aşamaların belli başlıları aşağıdaki gibidir:

- 1- Dokümanlara ulaşma: Doküman incelemesine karar vermeden önce araştırmacı, kendisine şu soruları sormalıdır: “Ne tür dokümanlara ihtiyaç vardır? Bu dokümanlar nereden elde edilebilir? Bu dokümanlara ulaşmak için öncelikle kim ya da kimlere ulaşmak gerekir, yani istenen dokümanların elde edilmesinde devreye sokulması gereken kişiler var mıdır?” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 223). İhtiyacı olan doküman türlerine karar veren araştırmacı, daha sonra bu dokümanları nereden elde edebileceğini saptamalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 224). Çalışmada incelenen doküman olan video derslere dünyanın en iyi üniversitelerinin resmî internet sitelerinden ulaşılmıştır.
- 2- Özgünlüğü (orjinallik) kontrol etme: Bir araştırmada kullanılacak dokümanların özgünlüğü kontrol etme konusunda araştırmacı şu soruları sorabilir: “Dokümanlarda kapsanan veri, araştırmada konu edilen kişi, kuruluş veya gruplara ilişkin görünüyor mu? Birincil yani asıl kaynaklardan mı, yoksa ikincil kaynaklardan mı elde edilmiştir? Elde edilen dokümanlar asıllarının aynı mıdır? Kim veya kimler tarafından geliştirildiği veya kaleme

alındığı belirli mi, ne zaman ve nerede?” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 225). İnternet üzerinde sosyal ağlarda araştırma yapılırken inceleyeceğiniz ağı oluşturan kişi ya da kurumun gerçekten özgün olarak o kişi ya da kurum olup olmadığını anlamak önemlidir (Geray, 2017: 195). Böylelikle önemli doküman ve kayıtlara erişim karara bağlanmalıdır (Patton, 2014: 293). Çalışmada incelenen video dersler, üniversitelerin resmî internet sitesi ve resmi Youtube kanalından temin edilmiştir. Bu nedenden dolayı erişilen videoları üniversitelerin yüklediği tespit edilmiştir.

- 3- Dokümanları anlama: Dokümanlar elde edildikten sonra, araştırmacı kendisiyle ve dokümanlarla başbaşa kalacaktır. Artık sıra, elde edilen dokümanların anlaşılması ve çözümlenmesine gelmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 226). Bu süreçte videoları anlamak ve analiz etmek için yapılandırılmış gözlem formu geliştirilmiştir
- 4- Gözlem formlarına göre değerlendirilen video dersler yorumlanmıştır.
- 5- Veriyi analiz etme: Verinin analiz edilmesi konusunda temel bir soru sormakta yarar vardır: “Toplanan bu dokümanlar, araştırmada kullanılacak tek veri setini mi oluşturmaktadır? Yani bu çalışma, sadece bir doküman incelemesi mi olacaktır, yoksa dokümanlar diğer nitel araştırma yöntemleriyle birlikte mi kullanılacaktır?” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 227). Dokümanların analizi geliştirilen yapılandırılmış gözlem formu aracılığıyla yapılmıştır.
- 6- Veriyi kullanma: Elde edilen veriler amaca göre kullanılmıştır. Geliştirilen yapılandırılmış üç gözlem formu aracılığıyla incelenen video derslerden video ders ilkeleri çıkarılmış ve sonuç olarak bir model önerilmiştir.

4.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Akademik bir çalışmada araştırma sorularının yöneldiği veri alanı, genellikle, araştırma imkânları çerçevesinde birimlerin tamamına ulaşamayacak kadar geniştir. Böyle bir durumda veri alanının tamamına karşılık gelen birimler üzerinde çalışmak yerine, çalışmaya anlamlı katkısı olacak sayıda birim üzerinde araştırma yapılır ve kendisi üzerinde çalışma yapılan bu birimlerin tamamına örneklem denilir (Mert, 2014: 98). İnternette yer alan içeriklerle ilgili olarak, çözümlemeye nereden başlanabileceği sorulacak soruların başında gelir. İnternette içerikler çok fazla, çok çeşitli, yoğun

birbiriyle bağılı olduğundan (Çomu ve Halaiqa, 2014: 31) seçim zorlaşmaktadır. İnternette araştırma yapmak konusunda ortaya çıkan en büyük zorluk, internetin kendi verilerini kısmen üreten analitik bir nesne olmasından dolayıdır (Jensen, 2011: 52).

Nitelikli video ders çekim ve tasarım sürecinin incelendiği bu çalışmada amaçsal örnekleme kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme, aynı zamanda yargısal örnekleme ya da kriter temelli örnekleme olarak da adlandırılmaktadır. Bu tekniğin temel mantığı araştırmacının kendi yargılarına ya da edindiği bilgilere göre araştırmanın amacına en uygun olduğunu düşündüğü birimleri örneklem olarak seçmesidir. (Taylan, 2015: 79). Maxwel'e göre (1996: 70), bu örneklem kategorisi diğer tercihlerle sağlanamayacak önemli enformasyonun elde edilebilmesi için belirli yerler, kişiler ya da olayların kasıtlı olarak seçildiği bir kategoridir. Bu teknikte araştırmacı belirlenen örneklem hacmine ulaşınca dek araştırma amacına en uygun olduğunu düşündüğü birimler içerisinde örneklem seçer.

Örnekleme başlanırken evrenin ve nüfusun belirlenmesi, örneklem çerçevesinin çıkarılması, toplanacak verilerin belirlenmesi ve veri toplama yönteminin seçilmesine paralel olarak araştırmanın güven düzeyinin belirlenmesi önem taşımaktadır (Taylan, 2015: 57).

Çalışmanın örneklem grubunu dünyanın en iyi üniversitelerinin resmî video paylaşım sitelerindeki video dersler oluşturmaktadır. Bundan dolayı çalışmada incelenecek video dersleri tespit etmek için ilk olarak “dünyanın en iyi üniversiteleri” araştırılmıştır. Her yıl düzenlenen dünyanın en iyi üniversitelerini tespit eden sıralamalar dikkate alındığında bu sıralamaların çok çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından ilk 100, ilk 500, ilk 1000 gibi değişen sayı ve kriterlerde değerlendirildiği görülmüştür. Bu üniversitelerin belirlenmesinde kısaca ARWU olarak bilinen Çin'deki Jiao Tong Üniversitesinin yaptığı Academic Ranking of World Universities (ARWU) Dünya Üniversiteleri Akademik Sıralaması tercih edilmiştir.

4.2.1. Dünyanın En İyi Üniversitelerini Belirleme Sürecinde Sıralamalar ve Nedenleri

Nitelikli video ders çekim ve tasarım sürecinin incelendiği bu çalışmada “dünyadaki en iyi on üniversite”yi tespit etmek ilk amaç olmuştur. Alan yazın

incelenmiş, arama motorlarında da çokça tarama yapılmıştır. Bu araştırmalar sonucunda dünya genelinde en çok rastlanılan sıralamaların aşağıdaki gibi olduğu görülmüştür:

- Academic Ranking of World Universities (ARWU) (Dünya Üniversitelerinin Akademik Sıralaması), Çin-Shanghai, Jiao Tong Üniversitesi tarafından gerçekleştirilmektedir.
- CWTS Leiden Ranking (CWTS Leiden Sıralaması), Hollanda-Leiden Üniversitesi tarafından gerçekleştirilmektedir.
- University Ranking by Academic Performance (URAP) (Akademik Performansa Göre Üniversite Sıralaması), Türkiye-Orta Doğu Teknik Üniversitesi tarafından gerçekleştirilmektedir.
- Center for World University Rankings (CWUR) (Dünya Üniversite Sıralamaları Merkezi), Suudi Arabistan tarafından gerçekleştirilmektedir.
- The Times Higher Education - QS World University Rankings (Times Dergisi Yüksek Öğretim Sıralaması), İngiltere tarafından gerçekleştirilmektedir.
- Newsweek Dergisinin Top 100 Global Universities, (Dünyanın En İyi 100 Üniversitesi Sıralaması), ABD tarafından gerçekleştirilmektedir.
- Cybermetric Laboratuvarları Webometrics (Webde Dünya Üniversitelerinin Sıralaması), İspanya tarafından gerçekleştirilmektedir (Saka&Yaman: 2011, Paksoy: 2007, urapcenter.org)

Bu çalışmada Çin'in Shanghai Jiao Tong Üniversitesi tarafından her yıl düzenli olarak yapılan, Türkçe'ye "Dünya Üniversitelerinin Akademik Sıralaması" olarak tercüme edilen "Academic Ranking of World Universities" (ARWU)^{****} tercih edilmiştir. Birçok küresel ölçekli "en iyi üniversite araştırması" arasından ARWU'nun tercih edilmesinde; Türkiye'de YÖK'ün denklik şartları arasında yer alan sıralamalardan biri olması, ilk 1000 üniversite içinde yer alma vurgusu^{††††} ve arama

^{****} Academic Ranking of World Universities (ARWU), ilk olarak Çin'in Shanghai Jiao Tong Üniversitesi'nde güncellenmiş ve yıllık olarak Center for World-Class Universities (CWCU) tarafından Haziran 2003'te yayınlanmıştır. <http://www.shanghairanking.com/aboutarwu.html>

^{††††} Yükseköğretim Genel Kurulunun 16.06.2016 tarihli toplantısında; 20 Şubat 2016 tarih ve 29630 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Yurtdışı Yükseköğretim Diplomaları Tanıma ve Denklik Yönetmeliği'nin dördüncü maddesi beşinci fıkrası kapsamında ortaöğrenimlerini Türkiye'de tamamlayan ve yükseköğrenime başlanılan yıl Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenmiş olan sıralama kuruluşlarınca yapılan dünya üniversite sıralamalarının Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen dilimindeki üniversitelerden mezun olanlardan birinci fıkranın (ı) bendindeki YGS/LYS veya muadil

motorlarındaki yoğunluk gibi ölçütler göz önünde bulundurulmuştur. Bu çalışmada ARWU tarafından en son yapılan dünyanın en iyi üniversiteleri 2016 sıralaması kullanılmıştır. Kısaca ARWU denilen bu araştırmanın dünya üniversitelerini sıralama kriterleri aşağıdaki gibidir (shanghairanking.com):

Tablo 4.1. ARWU’un Dünya Üniversitelerini Sıralama Kriterleri

Kriter	Gösterge	Ağırlık
Eğitim Kalitesi	Mezunlar tarafından kazanılmış olan Nobel ödülleri ve Fields Madalyaları	%10
Fakülte Kalitesi	Öğretim üyeleri tarafından kazanılmış olan Nobel ödülleri ve Fields madalyaları 21 değişik alanda yüksek sayıda atıf alan bilim insanları	%20 %20
Araştırma objesi (çıktısı)	Nature ve Science dergilerinde basılan makale sayıları SCI ve SSCI tarafından endekslenen dergilerde basılan makale sayıları	%20 %20
Kişi Başına Performans	Bir kurumda kişi başına düşen akademik performans	%10

ARWU sıralamasında, genel üniversite sıralamasının yanında; matematik, fizik, kimya, bilgisayar bilimleri, işletme/iktisat olmak üzere beş bilim dalında ve tabii bilimler ve matematik; mühendislik, teknoloji ve bilgisayar bilimleri; yaşam ve tarım bilimleri; tıp ve eczacılık; sosyal bilimler olarak beş ayrı alanda da sıralama da yapılmaktadır (shanghairanking.com/aboutarwu). “Academic Ranking of World Universities” (ARWU)’nun 2016 raporunda yer alan dünya üniversiteleri sıralaması aşağıdaki gibidir:

1- Harvard Üniversitesi (Harvard University)

sınavlardan alınmış puan koşulu istenmez hükmünü havidir. Bu sıralandırma kuruluşları Academic Ranking of World Universities (ARWU), CWTS Leiden Ranking Academic Ranking, QS World University Rankings, Times Higher Education (THE) World University Ranking, University Ranking by Academic Performance (URAP) olarak belirlenmiş olup belirlenen dilimlerin ise Kurulumuzca tanınan ilk 1000 sıradaki yükseköğretim kurumları olmasına karar verilmiştir. <http://www.yok.gov.tr/web/denklikbirimi/anasayfa>

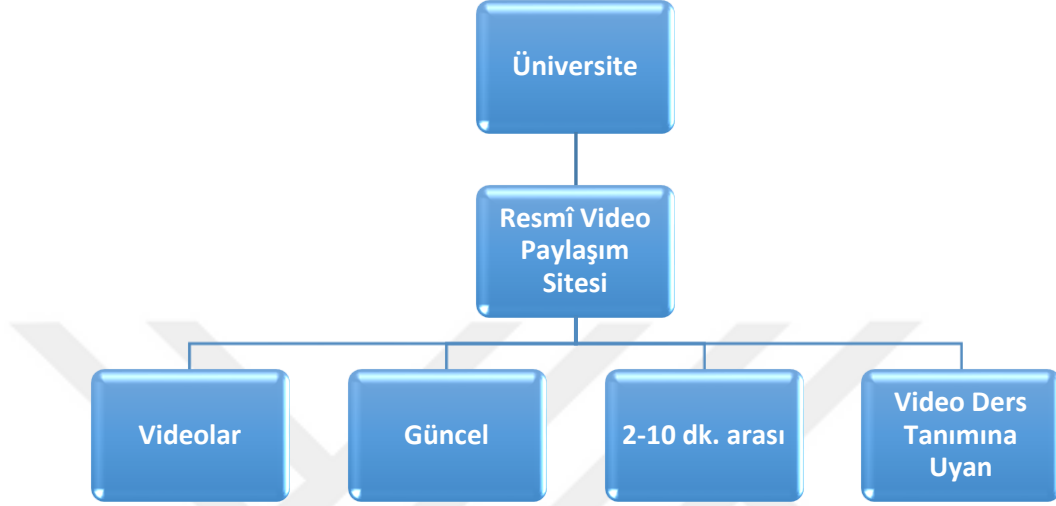
- 2- Stanford Üniversitesi (Stanford University)
- 3- California Üniversitesi, Berkeley (University of California, Berkeley)
- 4- Cambridge Üniversitesi (University of Cambridge)
- 5- Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (Massachusetts Institute of Technology (MIT))
- 6- Princeton Üniversitesi (Princeton University)
- 7- Oxford Üniversitesi (University of Oxford)
- 8- California Teknoloji Enstitüsü (California Institute of Technology – Caltech)
- 9- Columbia Üniversitesi (Columbia University)
- 10- Chicago Üniversitesi (University of Chicago)

4.2.2. Video Dersleri Belirleme Süreci

ARWU’ya göre dünyanın en iyi üniversiteleri sıralamaları dikkate alınan çalışmada amaçsal örnekleme kullanılarak video ders seçimi şu şekilde gerçekleştirilmiştir: İlk olarak her bir üniversitenin resmî internet sitesine girilerek sosyal medya ikonlarından resmi video paylaşım siteleri tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda tüm üniversitelerin resmi paylaşım sitesi olarak YouTube kullandığı görülmüştür. Üniversitelerin resmi YouTube kanalı açıldığında her bir üniversitenin kanal yapılanmasının farklı olduğu tespit edilerek her birinin kanal içeriğinin farklı kategorilerde sıralandığı görülmüştür. Bu yüzden ilk etapta kanal içinde “Videolar” başlığı tıklanarak “En Yeniler” sekmesinden tüm videoların sıralanması sağlanmıştır. Bu sıralama 20 Aralık 2016 tarihinde yapılmıştır. Bu sıralamalarda üniversiteden haberler, konferans-sempozyum videoları, tanıtım videoları, video dersler gibi farklı içerik, tarih, süre ve boyutta birçok videonun yüklenmiş olduğu görülmüştür. Bu sıralamada “En yeniler” içinde son yüklenen videodan başlanarak videoları seçmede amaca göre video derslerin güncel olması, geliştirilen video ders tanımına uyması ve 2-10 dk. arası videolar olması tercih sebebidir. Her üniversiteden seçilen 1, toplamda 10 video ders çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

- ARWU’YA göre dünyanın en iyi ilk 10 üniversitesi
- Resmî video paylaşım sitesi-YouTube
- Kanal içinde Videolar başlığı

- En yeniler
- Kısa videolar kategorisine giren (2-10 dk. arası)
- Geliştirilen video ders tanımına uyan video dersler

Şekil 4.1. Video Dersleri Belirleme Süreci

Geliştirilen video dersin tanımı ise şu şekilde yapılabilir: Video ders; öğretici özelliği olan, belli bir konu içeren, amaçlı, planlı, programlı, anlatılan konu ile ilgili çeşitli materyallerin eklenebilmesiyle çekim-tasarım sürecinden geçmiş, herhangi bir dersin yerine geçebilecek ya da herhangi bir dersin tamamlayıcısı olabilecek, uzaktan eğitimde yol gösterici olarak esnek zaman ve mekânda izlenebilecek işlevsel, iletişimsel, görsel ve işitsel bir araç olarak tanımlanabilir.

4.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

4.3.1. Yapılandırılmış Gözlem Formu Geliştirme Süreci

Nitel analizin zorluğu büyük miktarlarda verilerin anlamlandırılmasında yatar. Bu ham bilginin azaltılmasını, önemli örüntülerin tanımlanmasını ve verinin ortaya koyduğunun özünün iletilmesini ve bir çerçeve oluşturulmasını içerir (Patton, 2014: 432-433). Nitel bir çalışma olan bu çalışmada üç adet yapılandırılmış gözlem formu oluşturulmuş ve veriler bu gözlem formları aracılığıyla analiz edilmiştir. Gözlem, nitel araştırmalarda en yaygın olarak kullanılan veri toplama yöntemlerinden biridir. En

önemli özelliği de araştırmacıya, veriye ilk elden ulaşma olanağı sağlamasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 199). Bu çalışmada video dersleri ayrıntılı incelemek için nitel araştırmalarda kullanılan yaygın veri toplama yöntemlerinden biri olan yapılandırılmış gözlem formu geliştirilmiştir. Yapılandırılmış gözlem; güvenilir araştırma verileri elde etmek için tüm gözlem sürecinde yapılacak her şeyin standart hâle getirildiği gözlem türüdür. Teyit amaçlı, yani hipotezleri test etmek için kullanılır. Bu gözlem türünde kimin ve neyin gözlemleneceği, gözlemin ne zaman, nerede ve nasıl yapılacağı bellidir. Gözlem yapmak için form, kontrol listesi ya da yönergelerden yararlanılır. Sistemattir ve sayısal veri üretmeye imkân verir (Atila ve Sözbilir, 2016: 11).

Gözleme başlamadan önce neyin hangi kapsamda gözleneceğinin açık bir biçimde ortaya konulması, yani araştırmacının belirli bir yönelimi olması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 205). Gözlem sürecinde not alırken, gözlemcinin mümkün olduğu ölçüde tanımlayıcı olması ve gözlenen olguları kendi düşünme süzgecinden geçirerek yorumlamaması önemlidir. Örneğin “kalabalık bir sınıf” yerine “30 öğrenciden oluşan bir sınıf” daha tanımlayıcı bir nottur (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 209). Yapılandırılmış gözlem formları; gözlemlenecek davranış, olgu ya da olayların meydana gelip gelmediğini meydana geliyorsa hangi sıklıkla meydana geldiğini belirlemede kullanılan formlardır. Gözlemlenecek davranış, olgu ya da olayla ilgili bir çizelge oluşturulur. Davranışların karşısında ise kutucuklar bulunur (Atila ve Sözbilir, 2016: 12). Gözlem formunda hangi boyutların gözlenmesi gerektiğinin açık bir biçimde belirlenmesi gerekir. Yani araştırma konusuna göre araştırmacı, bilinçli bir seçim yaparak gözlenen ortamın belirli boyutlarına yönelmek ve diğer boyutları gözardı etmek zorundadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 205). Masalın Biçimbilimi adlı kitabın yazarı Vladimir Propp, bir masalın nasıl ilerlediğini, yani anlatı öğelerini 31 maddede anlatmaya çalışır. Tüm öğelerin illaki her masalda kullanılmasının zorunlu olmadığını, fakat birçoğunun her masalda bulunabileceğini iddia etmektedir. Bu çalışmada da geliştirilen yapılandırılmış gözlem formu maddelerinin hepsinin incelenen tüm videolarda olmadığı görülmektedir. Maddelerin hepsi olmasa da birçoğunun kullanıldığı gözlenen çalışmada bir videoda tüm maddelerin olup olmadığı gözlenmiştir. Çalışmanın amacı olan “nitelikli video ders çekim ve tasarım sürecinin incelenmesi” göz önünde bulundurularak gözlem formu aşamaları gerçekleştirilmiştir. Yapılandırılmış gözlem formu oluşturulurken geçirilen aşamalar aşağıdaki gibidir:

4.3.1.1. Alan Yazın Taraması

Yapılandırılmış gözlem formu geliştirme sürecinde ilk olarak alan yazın taranmış ve birtakım film inceleme yöntemlerine ulaşılmıştır. Tarama gerçekleştirilirken “video, video analizi, video incelemesi, film analizi, film incelemesi, video ders, eğitsel video inceleme, TV programı inceleme, TV programı unsurları, audiovisual design, video design, video development, educational video, instructional video” anahtar sözcükleri kullanılmıştır. Yapılan taramalarla birlikte ortaya çıkan veriler listelenerek maddeler çıkarılmıştır.

4.3.1.2. Örnek Videoların İncelenmesi

Yapılandırılmış gözlem formu geliştirme sürecinde ikinci olarak öncelikle çekim-tasarım benzerliğinden dolayı televizyon programları incelenmiş, özellikle bilgi içeren programlar olan “haber programları”, “tartışma programları” ve belgeseller görsel, işitsel ve bilgi verme açısından gözlenerek çalışmanın amacına uygun maddeler çıkarılmıştır. Sonrasında çalışmanın ana amacı olan video dersler incelenmiş, bunlardan özellikle ulusal ve uluslararası düzeyde üniversitelere ait 100 ders videosu video paylaşım sitesi üzerinden gözlenerek başta öğretimsel olmak üzere görsel ve işitsel özellikleri, ilgili başlıklar altında forma yansıtılmıştır. Böylelikle bir profesyonel çekim-tasarım sürecinde neler olması gerektiği örnek videolar incelenerek tespit edilmeye çalışılmıştır.

4.3.1.3. Madde Havuzunun Oluşturulması

Madde havuzu oluşturulurken ilk olarak alan yazın taraması ile çalışmaya uygun maddeler eklenmiştir. Televizyon programları ve video dersler izlenerek bir profesyonel çekim-tasarım sürecinde neler olması gerektiği tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışmalardan çıkarılan maddelerden “madde havuzu” oluşturulmuştur. Madde havuzu, Halls’ın bir öğretimsel videoda olması gereken “mesaj katmanları” tasnifi dikkate alınarak kategorilere ayrılmıştır. Gözlem formu maddeleri “görsel, işitsel ve öğretimsel” olarak üçe ayrılmış, bunların her biri ayrı ayrı sınıflandırılmıştır.

4.3.1.4. Uzman Görüşlerinin Alınması

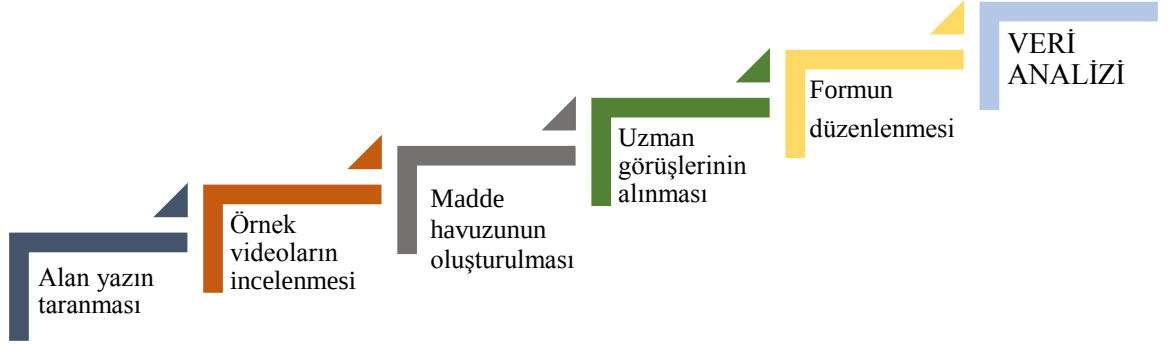
Gözlem formu geliştirme sürecinde oluşturulan madde havuzunun onaylanmasında görüşleri alınan uzmanlar 6 kişiden oluşmaktadır. Bu uzmanların 3'ü Radyo, Televizyon ve Sinema lisans mezunu, yine Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümünde lisansüstü eğitim yapmaktadırlar. 2'si doktora, 1'i ise yüksek lisans öğrencisidir. Ayrıca bu 3 uzmandan 2'si 5 yıl üzerinde açık ve uzaktan eğitim eğitsel video tasarlama biriminde kurgu-reji birimlerinde uzman olarak çalışmışlardır. 1'i ise 5 yıl üzeri özel sektörde ve üniversite bünyesinde kurgu üzerinde çalışmış bulunmaktadır. Diğer 3 uzman ise Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi lisans mezunu ve aynı bölümde lisansüstü eğitim yapmış ve yapıyor olmaktadır. Uzmanların 2'si doktora yapmış, 1'i ise doktora öğrencisidir. Ayrıca bu 3 uzman da en az 5 yıl süreyle uzaktan eğitimde materyal geliştirmede öğretim tasarımı ve video üzerine çalışmışlardır. Çalışmanın sahibinin ise 1 yıllık televizyon programı deneyimi, 6 yıllık ise açık ve uzaktan eğitimde ses ve video geliştirme üzerine deneyimleri bulunmaktadır.

Yapılandırılmış gözlem formu maddelerini değerlendiren uzmanlara çalışmanın yapıldığı dünyanın en iyi ilk 10 üniversitesinin her birinden birer video olmak üzere toplamda 10 video izlettirilmiş ve görüşlerine sunulmuştur. Uzmanların bilgi ve deneyimlerine bağlı olarak görüşleri dikkate alınmış, gereksiz maddeler çıkarılmış ve gerekli olanlar gözlem formuna eklenmiştir. Çalışma için seçilen videolar konu alan uzmanları ve teknik bir ekip tarafından incelenmiştir. Konu alan uzmanları bilimsel hata ve anlaşılabilirlik, teknik ekip ise videoları teknik açıdan değerlendirerek gözlem formunu onaylamıştır.

4.3.1.5. Yapılandırılmış Gözlem Formunun Düzenlenmesi

Alan yazın taraması, örnek videoların incelenmesi, madde havuzunun oluşturulması ve uzman görüşlerinin alınması sonucunda üç ana inceleme başlığı tespit edilerek üç gözlem formu oluşturulmuştur. Bu üç başlık olan görsel, işitsel ve öğretimsel formlarının altında çeşitli kategorilere ayrılmış, görsel formda 95, işitsel formda 15 ve öğretimsel formda ise 35 olmak üzere toplam 145 madde belirlenmiştir. Alınan görüşler doğrultusunda düzenlemeler yapılmış ve ön inceleme (pilot) olarak her bir üniversiteden 2'şer olmak üzere toplam 20 video ders incelenmiştir. Bu veriler

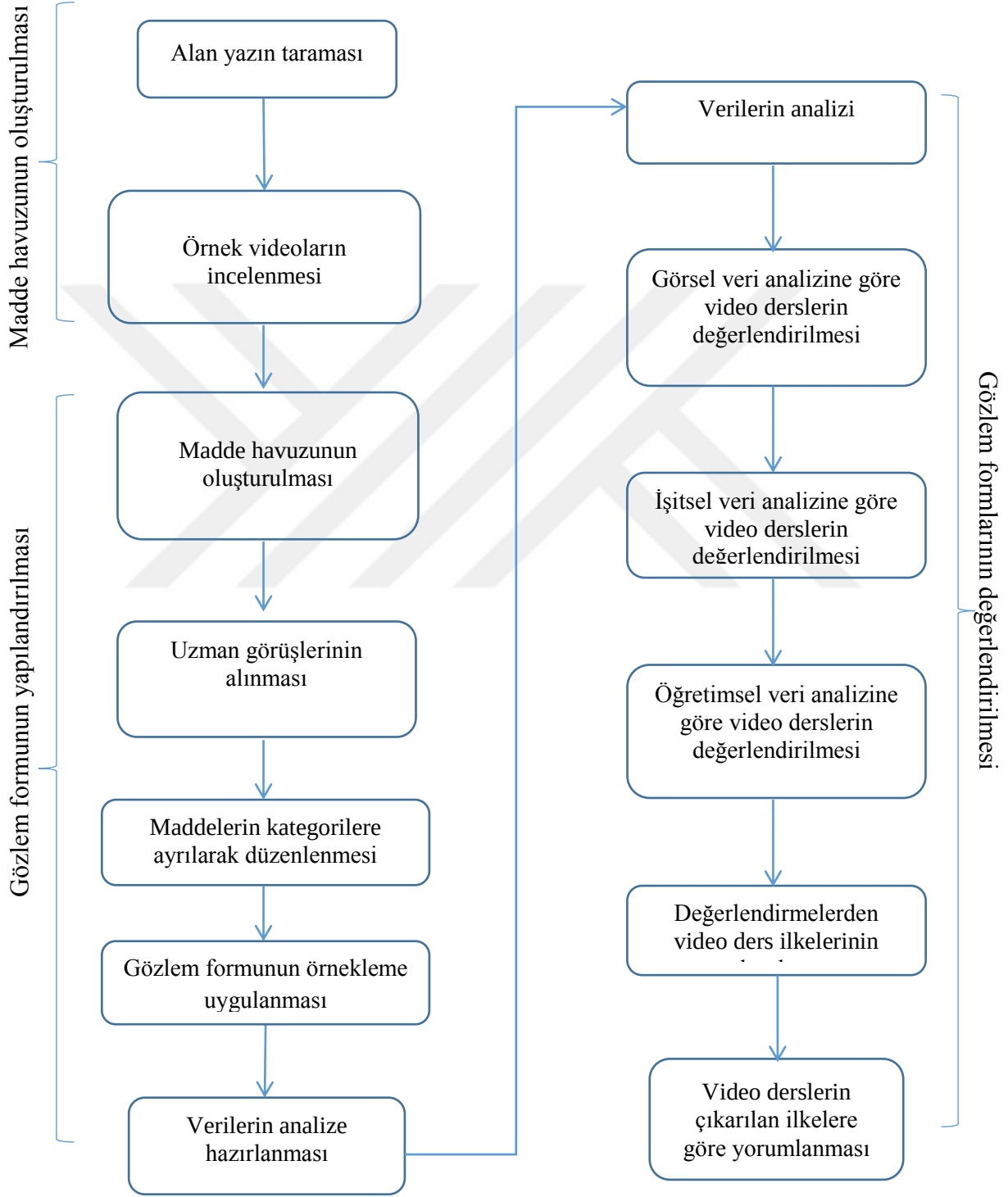
ışığında gözlem formu, tespit edilen her bir üniversiteden 1'er video olmak üzere toplam 10 videoya uygulanmıştır.

Şekil 4.2. Yapılandırılmış Gözlem Formu Geliştirme Süreci

4.3.1.6. Yapılandırılmış Gözlem Formunun Uygulanması

Gözlem formlarının oluşturulması, veri analizi ve değerlendirme aşamaları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 4.3. Gözlem Formlarının Oluşturulması, Video Analizi ve Değerlendirmeler

4.3.1.7. Yapılandırılmış Gözlem Formu Madde Tanımları

Seçilen örneklem bağlamında video derslerin analizini yapmak için görsel, işitsel ve öğretimsel olmak üzere üç gözlem formu geliştirilmiştir. Her biri farklı ana ve alt başlıklara ayrılarak tanımlanacaktır. Alt başlıklar madde tanımlarıdır. Maddelerde en çok kullanılan terim isimleri kullanılmıştır.

Geliştirilen üç gözlem formundan birincisi olan görsel gözlem formu; kamera kullanımı, kurgu teknikleri, mekân kullanımı ve dersi anlatıma yönelik karakterler olarak dört ana başlık hâlinde oluşturulmuştur.

Kamera kullanımı; çekim ölçekleri, kamera hareketleri ve kamera açısı olarak üç başlıkta incelenmiş ve bunlar da kendi aralarında yine maddelere ayrılmıştır.

Anlatıcıda ve VTR’de olmak üzere ikiye ayrılan çekim ölçeklerine ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Uzak çekim: Uzak bir mesafeden, geniş bir alanın gösterilmesi olarak, seyircinin olayın geçtiği yer ve kişilerin konumları, durumları konusunda bilgi sahibi olmasını sağlayan çekim ölçeğidir (MEB, 2001: 48-49).

Genel çekim: Nesnelerin ve kişilerin genel düzenlemesi ve aralarındaki ilişkileri gösteren (Inman ve Smith, 2006: 76) nispeten geniş bir görünümü içeren, sahneyi kuran çerçeve (Inman ve Smith, 2006: 108) olarak tanımlanır. Oyuncuların çevrelerinde belirli bir boşluk kalacak şekilde görüldüğü genel çekim, adından anlaşıldığı gibi hem ortamı tanımlar, hem de oyuncuların konumlarını belirler (Canıklıgil, 2014: 137).

Boy çekim: Oyuncunun bütün bedeniyle tam çerçeve olarak görüldüğü durumu ifade eden (Canıklıgil, 2014: 137) çekim ölçeğidir.

Diz çekim: İnsan figürlerinin dizden yukarısı görünecek biçimde kadrajlanan (Hunt ve diğ., 2012: 124) bu çekimde genellikle çerçevenin alt kısmı kişinin bacağına kesen şeklindedir. Özellikle diz üstünde yapılan kesimlerle yapılan çekim ölçeği olarak insan figürü belirgindir ve giyim, cinsiyet ve yüz ifadelerinde ayrıntılar görülebilen (Thompson ve Bowen, 2009: 19) çekim ölçeğidir.

Bel çekim: Kesim yeri olarak oyuncunun belinin biraz üstü veya altı kullanıldığında bu ismi alan (Canıklıgil, 2014: 137) çekim ölçeğidir.

Göğüs çekim: Bir öyküye görsel ilginin katılması için etkili olan mesafelerden göğüs çekim, bir kişinin çevresi veya özellikle vurgu yapıp anlamlandırmak için (Inman ve Smith, 2006: 75) kullanılan kesim noktası, göğüs bölgesinin altı veya üstüyle bu adı alan (Canikligil, 2014: 138) çekim ölçeğidir.

Omuz çekim: Kişinin omuz hizasından yukarısının (yaka kısmı görünecek şekilde) çerçevelenmesi olarak gerek kamera gerekse fotoğraf çekimlerinde en çok kullanılan çekim ölçeğidir. Ana fikir olarak genelde kişilerin yüzleri ve tanınip izlenmeleri hedef alındığı için çok tercih edilen çekim ölçeğidir (MEB, 2011: 52).

Baş çekim: Çerçevelemesi başta yüz olmak üzere çenenin hemen altında veya boyun ile biraz üst omuzun görünmesiyle oluşan çekim ölçeğidir (Thompson ve Bowen, 2009: 17).

Yüz çekim: İnsan yüzünün büyük miktarda çerçeveyi kaplamasıyla oluşan bu ölçekte gözler, burun ve ağız görülerek yüzün ayrıntısı verilir. Bu çekim, yüz ifadelerinde kullanılan çekim ölçeğidir (Thompson ve Bowen, 2009: 17).

Detay çekim: Kişide gözler ağız, kulak veya el gibi herhangi bir uzvun veya gösterilmek istenen ögenin yakın çekimle bir nesnenin veya ögenin yalnızca bir parçasının (Thompson ve Bowen, 2009: 16) çekimi olarak izleyicinin neye dikkat etmesi isteniyorsa onun gösterildiği çekim türüdür (Canikligil, 2014: 139).

Anlatıcıda ve VTR’de kullanılan kamera hareketlerine ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Pan: Panorama kelimesinden gelen pan hareketi, kameranın kafasını sağa sola çevirmesiyle oluşan, omuzda veya herhangi bir tripod üzerinde yapılabilen bir harekettir (Hart, 2007: 77).

Tilt: Üçayakla yapılabilecek en temel hareketlerden biri olan, kameranın kafasını yukarı-aşağı çevirmesiyle oluşan bu harekette kamera yerden yükselmez sadece kafasını kaldırıp indirerek hareketi yaptığı harekettir (Canikligil, 2014: 109).

Dolly in-dolly out: Kameranın bir şeye “fiziksel olarak” yaklaşması ve uzaklaşması olarak tanımlanan dolly in-dolly out hareketi, zoomla karıştırılmamalıdır. Zoom hareketinde (optik kaydırma) sadece resim büyötmekte, dolly hareketinde ise kamera uzayda hareket ederek perspektif değıştirmektedir (Canikligil, 2014: 109).

Zoom in-zoom out: Kameraya yerleştirilmiş bir lens sayesinde kamera operatörünün odak mesafesini ve görüntünün boyutunu değiştirebildiği kamera hareketidir (Hunt ve diğ., 2012: 135). Kamera merceği bir nesneye yaklaşır uzaklaşır, zoom hareketli bir nesneyi izleyebilir ve zoom yaparken kamera hareket ettirilebilir (Arijon, 1991: 476).

Focus-defocus: Belirli bir uzaklıktaki nesne çekilmek istendiğinde kameranın merceğini o noktaya ayarlamak olan focus (netlik) hareketi (Canıklıgil, 2014: 44) konuların çerçeve içinde düzenlenişiyle vurgulanmak istenenin seçik, diğerlerinin ise bulanık gösterilmesine olanak vermekte, tek bir çekim içinde seçikleme-bulanıklaştırma işlemi yaparak vurgunun değiştirilmesini sağlamakta, böylelikle de filmsel anlatımın etkili bir tekniği olarak kullanılabilir (Mutlu, 2008: 46-47).

Anlatıcıda ve VTR’de kullanılan kamera açılarına ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Nesnel açı: İzleyicinin olayı görünmeyen bir gözlemcinin gözleriyle izlediği, bu tür açıya “seyircinin bakış açısı” da denir. Olay, sahnedeki oyuncuların birinin bakış açısından verilmeyen nesnel kamera açıları kişisiz olarak tanımlanır (MEB, 2011: 15).

Öznel açı: Kişisel bir bakış açısından çekim yapılan, izleyicinin perdedeki olaya kişisel bir deney yaparcasına katıldığı çekim açılarıdır. İzleyici ya aktif bir katılımcı olarak öykünün içine katılır olguları kendi gözüyle görür ya da filmde yer alan bir oyuncuyla yer değiştirip olaylara onun gözüyle bakar (MEB, 2011: 16).

Kurgu teknikleri; derse eklenen görsel unsurlar ve görüntü geçişleri olarak iki başlıkta incelenmiş ve bunlarda kendi aralarında yine maddelere ayrılmıştır. Ders eklenen görsel unsurlara ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

VTR: Video Tape Recorder’in kısaltılmışı olarak kayıt ve okuma sistemine verilen addır. Dersin içinde anlatılan konuyu destekler nitelikte olan bu unsur, bu formda görsel unsurları dikkate alınarak incelenmiştir.

Animasyon: Fiziksel süreçleri tanımlamak ve öğrencilerin dikkatini kazanmak için kullanılan animasyonlar (Dabbagh ve Bannan-Ritland, 2005: 185), dersin içinde anlatılan konuyu destekler nitelikte olan anlatılan konuları görselleştiren canlandırmalar

olarak tanımlanabilir. Bu unsur, bu formda görsel unsurları dikkate alınarak incelenmiştir.

Fotoğraf: Bir video derste eklenen görsel unsurlardan olan fotoğraf, konu ile alakalı görüntüleri içerir. Resimler ve fotoğraflar, her türlü olayı, varlığı görüntülemeye yarayan, varlıkların, olayların, anlatılmak istenilen konuların gerçeğe en yakın hâlleridir (Çelik, 2009: 54). Fotoğraf iletisinin içeriği ne olduğu, fotoğrafın neyi aktardığı önemlidir. Fotoğrafta tanımı gereği, sahnenin kendisini, harfi harfine gerçeğini yansıtmak (Barthes, 2014: 10) önemlidir.

Resim: Her yaş grubu için kullanılabilen resimler, insanları, yerleri ve nesneleri temsil eden araçlardır (Seferoğlu, 2014: 75). Resimler ve fotoğraflar, her türlü olayı, varlığı görüntülemeye yarayan, varlıkların, olayların, anlatılmak istenilen konuların gerçeğe en yakın hâlleri (Çelik, 2009: 54) olarak tanımlanabilir.

Şekil, tablo, grafik: Bir konuyu görsel olarak açıklamaya yarayana şekil, birbiriyle olan ilgilerine göre düzenlenerek yazılmış şeylerin hepsine tablo (tdk.gov.tr) denmektedir. Grafikler ise sayısal verilerin görsel simgeleridir. Grafikler ayrıca, veriler arasındaki ilişkileri ve eğilimleri de yansıtır. Çok değişik grafik türleri bulunmaktadır. Sütun grafikleri, resimli grafikler, pasta grafikler, çizgi grafikler temel grafik türlerine örnek olabilirler (Seferoğlu, 2014: 77). Şekil-tablo-grafik derse eklenen unsurlardandır.

Yazı: Adlandırmak, göstermek, varoluşa taşımak için kullanılan yazı (Bourdieu, 1997: 24) görsel materyalleri destekleyici özelliklere sahip derse eklenen unsurdur.

Giriş jeneriği: İzleyicileri sevdikleri programın başlamak üzere olduğu konusunda uyaran jenerik (Hart,2007: 151), Williams tarafından programın başladığını belirtmek ve tanıtmak için açılış sahneleri (2003: 76) olarak tanımlanmaktadır.

Çıkış jeneriği: Çıkış jeneriği, programın bittiğini gösteren kapanış sahneleri olarak tanımlanan derse eklenen unsurdur.

KJ: Bir görüntüde okunması gereken şeyleri gösteren (Bourdieu, 1997: 24) alt yazılar şeklinde olan özellikle karakter isimlerini gösteren KJ ile konuşan bir kafanın üzerine bindirilen ve onların tanınmasını sağlayan ve rollerini, konumlarını ya da işlevlerini belirleyen altyazılar (Hart, 2007: 145) olarak tarif edilen tanıtıcı unsurdur.

Kurum amblemi: Bir kurumu temsil eden simge olarak derse eklenen unsur olarak tanımlanabilir.

Rol caption: Bir programın sonunda emeği geçen kişi ve kurumların isim, unvan vb. şeklinde bilgilerinin bulunduğu yazı olarak tanımlanan derse eklenen unsurdur.

Anlatıcıda ve derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan görüntü geçişlerine ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Cut geçiş: Tüm geçişler içinde en sık kullanılan geçiş türü olan, mümkün olduğu müddetçe düzenli yapıldığında izleyici kitlesi tarafından fark edilmeyen cut geçiş (Thompson ve Bowen, 2009: 76) bir planın tek bir karelik süre içinde yerini başka bir plana bırakması olarak tanımlanabilir. Kesme olarak da adlandırılan bu geçiş, hem basit olması hem de istenen etkiyi en hızlı biçimde vermesinden dolayı çok kullanılan geçiş türüdür (Canikligil, 2014: 186).

Mix geçiş: Genellikle programlarda en sık kullanılan ikinci geçiş türü olan mix geçiş, filmin bir parçasından öbürüne geçişin kesmeyle değil yavaş yavaş olmasıyla yani görüntünün biri ağır ağır kaybolup başka bir görüntünün onun yerini almasıyla (Pudovkin, 1966: 64) oluşan geçiş türüdür. Zincirleme olarak da adlandırılan bu geçiş, bir zaman geçişi belirtilmek istendiğinde; zamanda ve mekânda aynı anda değişme olduğunda ve tanıtma kartından konuya, konudan tanıtma kartına vs. geçerken kullanılan geçiş türüdür (Gökçe, 2012: 126; Thompson ve Bowen, 2009: 80).

Fade in-fade out: “Zaman geçişi” sağlayan bu geçiş, perdedeki görüntünün giderek kararması, diğer görüntünün yavaşça ya da ani olarak belirmesi şeklinde tanımlanabilir (Arijon, 1991: 579). Ekrandaki siyahlığın (veya başka bir rengin) yavaşça yerini görüntüye bırakmasına açılma, ekrandaki görüntü yerini herhangi bir renge bıraktığında da buna kararma (Canikligil, 2014: 187) denilmektedir.

Beyazlatma-soldurma: Bilinen kararma açılma tekniğine bir seçenek olarak kararmanın siyaha değil beyaza olmasıyla gerçekleşen bu geçiş, aynı zamanda görüntüye egemen renkler kullanılarak da gerçekleştirilebilir (Arijon, 1991: 579).

Bulanıklaşma-netleşme: İlk sahnenin görüntüsünün gittikçe bulanıklaşarak belirsizleşmesi, bu belirsizliğin içinde ikinci sahnenin görüntüsünün yavaş yavaş görünür hâle gelmesi olarak (Özkoçak, 2011: 42) tanımlanabilir.

Bindirme: En çok tanıtma yazılarının görüntü üzerine bindirilmesi için kullanılan geçiş türü (Gökçe, 2012: 127) olarak tanımlanır.

Donma: Sahnenin son karesinin dondurularak ekranda kalması şeklinde, genellikle sahenin veya filmin sonunda kullanılan geçiş türüdür (Toprak, 2013: 66).

Mekân kullanımı başlığı altında doğal mekân, yapay mekân ve dekor olarak üç başlıkta incelenmiş ve bunlar da kendi aralarında yine maddelere ayrılmıştır. Anlatıcıda ve VTR’de olmak üzere ikiye ayrılan doğal mekânlara ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Dersle ilgili iç mekân: Dersin anlatıldığı ya da dersle ilgili konuların görüntülerinin çekildiği doğal iç mekânlardır.

Dersten bağımsız iç mekân: Dersin anlatıldığı fakat dersle ilgili olmayan doğal iç mekânlardır.

Dersle ilgili dış mekân: Dersin anlatıldığı ya da dersle ilgili konuların görüntülerinin çekildiği doğal dış mekânlardır.

Dersten bağımsız dış mekân: Dersin anlatıldığı, dersle ilgili olmayan doğal dış mekânlardır.

Sınıf ortamı: Dersin anlatıldığı ya da dersle ilgili konuların çekildiği görüntülerin sınıf ortamında çekilmesidir.

Anlatıcıda ve VTR’de olmak üzere ikiye ayrılan yapay mekânlara ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Sesli çekim stüdyosu: “Dış ortamdan gelebilecek her türlü tesire kapatılmış, özel ses ve ışık sistemlerine sahip yapay ortamlar” olarak tanımlanan stüdyo, gösteriye konu olan olayın çekildiği alandır (MEGEP, 2006: 3).

Chroma key: Kromaki (chroma-key) yöntemiyle, kişilerin arkasındaki fonun silinmesi ve fona yeni bir görüntü eklenmesiyle stüdyo programının havasının değiştirilebildiği bu yöntemde, genelde yeşil veya mavi renkte bir fonun önünde çekim yapılır. Kurgu masasında bu tek rengin yer aldığı fon görüntüden silinerek yerine istenen herhangi bir görüntü (bir şehrin silueti, bilgisayarda üretilmiş animasyonlar, arşiv görüntüleri vb.) yerleştirilebilmesi (MEGEP, 2006: 10) olarak tanımlanabilir.

Sanal stüdyo: Kromaki yönteminin daha ileri bir şekli olan “sanal (virtual) stüdyolar”da boş bir stüdyoda çekimi yapılan sunucu ve konuklar, grafik-animasyon programlarında oluşturulmuş 3 boyutlu stüdyolara yerleştirilir. Sanal stüdyolar hem dekor üretimi-kurulumu gerektirmediği hem de programı renklendirdiği için tercih edilen stüdyo türlerindendir (MEGEP, 2006: 11)

Anlatıcıda ve VTR’de olmak üzere ikiye ayrılan dekorlara ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Doğal dekor: Programın konusuna ve türüne uygun atmosferi oluşturan mekânlarda bulunan doğal aksesuarlar kullanılarak oluşturulan dekor türüdür.

Sembolik dekor: Programın özelliğine göre özel olarak tasarlanan, programın konusuna ve türüne uygun atmosferi oluşturan, gösterinin cereyan ettiği yer ve zamanı seyirciye tanıtan dekor türüdür (MEGEP, 2006: 8).

Dersi anlatıma yönelik karakterler başlığı altında kişi sayısına göre, beden dilini kullanma ve kıyafet ve makyaj olarak incelenmiş ve bunlar da kendi aralarında yine maddelere ayrılmıştır. Kişi sayısına göre madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Tek anlatıcı: Video ders içerisinde görünen tek bir anlatıcıdan oluşan karakter olarak tanımlanabilir. Bu gözlem formunda görsel özellikleri dikkate alınacaktır.

Çoklu anlatıcı: Video ders içerisinde görünen en az iki anlatıcıdan oluşan karakterler olarak tanımlanabilir. Bu gözlem formunda görsel özellikleri dikkate alınacaktır.

Diyalog: Türk Dil Kurumuna göre diyalog, karşılıklı konuşma diye tanımlanabilen en az iki kişinin konuşmasından oluşan karakterlerdir. Çekim anında kaydolması tercih edilen, karakterlerin birbirleriyle konuşmaları (Canıklıgil, 2014: 239) olarak tanımlanabilir. Bu gözlem formunda görsel özellikleri dikkate alınacaktır.

Dış ses: Görüntüyle eş zamanlı olmayan ayrı bir ses olarak görüntüde olmayan birinin konuşması (Özkoçak, 2014: 153) olarak tanımlanan dış ses, görüntüyü açıklayan ya da görüntüyle ilgili yorumda bulunan ancak görüntüde yer almayan ya da o anda konuşmayan kişinin sesidir (Toprak, 2013: 128). Dış ses, Türk televizyonlarında perfore ses olarak da bilinmekte ve doğal ses olarak ayrı kaydedilip ve daha sonra görüntüler

ona uydurularak (Hart, 2007: 56) oluşturulan ses türüdür. Bu madde işitsel formda dikkate alınacaktır.

İç izleyici: Hikâye içinden ya da dışından olabilen ve bir anlatıcının bulunduğu bir görüntüde bulunan konuklardan oluşan, iç izleyiciler olarak sınıftaki öğrenciler, laboratuvarındaki öğrenciler vs. örnek verilebilir. Bu gözlem formunda görsel özellikleri dikkate alınacaktır.

İç ses: Görüntüde konuşmayan ve dudakları kıpırdamayan fakat sözleri işitilen bir kimsenin yer aldığı bu durum iç ses olarak tanımlanabilir (Sözen, 2003: 194). Bu gözlem formunda görsel özellikleri dikkate alınacaktır.

Vox pop: Vox pop terimi, “halkın sesi” anlamına gelen vox populi’den gelmektedir. Vox pop, kamuoyunun anlık görüşlerini ve görüntüsünü vermek için birçok medyada kullanılan bir araçtır. Rastgele seçilen öznelerin belirli bir konuyla ilgili görüşlerini bildirmeleri istenir ve verilen yanıtlar, halkın görüşünün bir yansıması olarak izleyiciye sunulan (mediacollege.com) anlatıcı türüdür. Bu gözlem formunda görsel özellikleri dikkate alınacaktır.

Beden diline ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Jest ve mimik: Beden dili, jestlerle ve mimiklerle gerçekleşir. Yüz kaslarının bir anlam ifade eden ya da bir anlam yaratmak için kullanımı sonucu oluşan yüz ifadelerine mimik; baş, el-kol, ayak-bacak hareketlerinin ya da bedenin tümünün kullanımına jest denir (Maviş, 2013: 86).

Kıyafet ve makyaja ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Resmi Kıyafet: Erkeklerde genel olarak koyu renkte tercih edilen ceket, pantolon, gömlek ve kravattan oluşan, kadınlarda da yine genel olarak koyu renkte tercih edilen etek ve ceketten oluşan tayyör ya da ceket ve pantolondan oluşan takım olarak tanımlanabilir.

Serbest kıyafet: Erkekler ve kadınlarda resmi olmayan ve dersle ilişkili olmayan kıyafet türü olarak tanımlanabilir.

Dersle ilişkili kıyafet: Anlatılan dersin içeriğine uygun olarak giyilen kıyafet türü olarak tanımlanabilir.

Makyaj: Video derste bulunan anlatıcılarda kullanılan belirgin makyajı temsil eder.

Geliştirilen üç gözlem formundan ikincisi olan işitsel gözlem formu; söz, müzik, ses efekti ve doğal sesler olarak dört ana başlık hâlinde oluşturulmuştur. Söz başlığı altında anlatıcı sesi ve vurgu ve tonlama olarak üç başlıkta incelenmiş ve bunlarda kendi aralarında yine maddelere ayrılmıştır. Anlatıcı sesine ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Tek anlatıcı: Video ders içerisinde görünen tek bir anlatıcıdan oluşan karakter olarak tanımlanabilir. Bu gözlem formunda işitsel özellikleri dikkate alınacaktır.

Çoklu anlatıcı: Video ders içerisinde görünen en az iki anlatıcıdan oluşan karakterler olarak tanımlanabilir. Bu gözlem formunda işitsel özellikleri dikkate alınacaktır.

Diyalog: Türk Dil Kurumuna göre diyalog, karşılıklı konuşma diye tanımlanabilen en az iki kişinin konuşmasından oluşan karakterlerdir. Çekim anında kaydolması tercih edilen, karakterlerin birbirleriyle konuşmaları (Canıklıgil, 2014: 239) olarak tanımlanabilir. Bu gözlem formunda işitsel özellikleri dikkate alınacaktır.

Dış ses: Görüntüyle eşzamanlı olmayan ayrı bir ses olarak görüntüde olmayan birinin konuşması (Özkoçak, 2014: 153) olarak tanımlanan dış ses, görüntüyü açıklayan ya da görüntüyle ilgili yorumda bulunan, ancak görüntüde yer almayan ya da o anda konuşmayan kişinin sesidir (Toprak, 2013: 128). Dış ses, Türk televizyonlarında perfore ses olarak da bilinmekte ve doğal ses olarak ayrı kaydedilip ve daha sonra görüntüler ona uydurularak (Hart, 2007: 56) oluşturulan ses türüdür.

İç izleyici: Hikâye içinden ya da dışından olabilen ve bir anlatıcının bulunduğu bir görüntüde bulunan konuklardan oluşan, iç izleyiciler olarak sınıftaki öğrenciler, laboratuvarındaki öğrenciler vs. örnek verilebilir. Bu gözlem formunda işitsel özellikleri dikkate alınacaktır.

İç ses: Görüntüde konuşmayan ve dudakları kıpırdamayan fakat sözleri işitilen bir kimsenin yer aldığı bu durum iç ses olarak tanımlanabilir (Sözen, 2003: 194). Bu gözlem formunda işitsel özellikleri dikkate alınacaktır.

Vox pop: Vox pop terimi, “halkın sesi” anlamına gelen vox populi’den gelmektedir. Vox pop, kamuoyunun anlık görüşlerini ve görüntüsünü vermek için birçok medyada kullanılan bir araçtır. Rastgele seçilen öznelerin belirli bir konuyla ilgili görüşlerini bildirmeleri istenir ve verilen yanıtlar, halkın görüşünün bir yansıması olarak izleyiciye sunulan (mediacollege.com) anlatıcı türüdür. Bu gözlem formunda işitsel özellikleri dikkate alınacaktır.

Vurgu ve tonlamaya ait tanım aşağıdaki gibidir:

Vurgu ve tonlama: Duygu ve düşüncelerin ses ile belirtilmesine ton denilmektedir (Maviş, 2013: 136). İyi bir tonlama karşındaki kişilerin anlamakta zorluk çekmeyecekleri bir hızda, yumuşak tonda bağırmadan, vurgu hataları yapmadan ve kelimeleri karıştırıp yuvarlamadan konuşma (Er, 2017: 57-59) olarak tanımlanabilir.

Müzik kullanımına ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Fon müziği: Yapımda istenen atmosferi oluşturmak; iletilmek istenen duyguyu, programın amacına uygun olarak yoğunlaştırmak amacıyla kullanılan (Gökçe, 2012: 99) müzik türüdür.

Jenerik müziği: Öngören’e göre (2010: 132) filmin başında, “tanıtma yazıları” verilirken kullanılan müziğe “başlangıç müziği” yani “jenerik müziği” denir ve programın genel atmosferi hakkında ipuçları verme (Gökçe, 2012: 99) özelliğine sahiptir.

Ses efekti kullanımına ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Yer ve zaman belirleyen efektler: Kuş seslerinin bir bahçeyi, vapur düdüklelerinin denizi çağrıştırması gibi efektler yer belirleyen (Sözen, 2003: 198), sabah olduğunu göstermek için horoz ötüşü gibi efektler de zaman bildiren efektler olarak tanımlanabilir.

Senkron efektler: Kapı kapama, tokat atma, telefon çevirirken tuşların çıkardığı sesler senkron efektleri oluşturur (Sözen, 2003: 198).

Doğal seslere ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Karakter sesi: Karakter sesi başlığı altındaki iç izleyici, hem hikâye içinden hem de hikâye dışından olabilir ve bir anlatıcının bulunduğu video derste bulunan konuklardan

oluşmaktadır. Video derslerdeki iç izleyiciler olarak sınıftaki öğrenciler, laboratuvardaki öğrenciler vs. örnek verilebilen doğal seslerdir.

Ortam sesi: Hunt ve arkadaşlarına göre (2012: 166) diegetik ses olarak tanımlanan hikâye dünyasının içinden gelen her tür ses içinde ortam sesi doğal sesler içindedir. Örneğin ortam sesi yani bir diğer deyişle atmosfer sesi yağmur, rüzgâr, denizin dalgaları, trafik vb. ortamı tanımlayan sesler (Canikligil, 2014: 239) olarak tanımlanabilir.

Geliştirilen üç gözlem formundan üçüncüsü olan öğretimsel gözlem formu; derse eklenen unsurlar, derse eklenen unsurların biçimsel yapıları, derse eklenen unsurların düzenlemesi ve dersin süresi olarak dört ana başlık hâlinde oluşturulmuştur. Derse eklenen unsurlar başlığı altında görsel unsurlar, yazılı unsurlar ve çekicilik katan unsurlar olarak üç başlıkta incelenmiş ve bunlarda kendi aralarında yine maddelere ayrılmıştır. Görsel unsurlara ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Gerçekçi: Gerçekçi unsurlar bir çalışma içinde asıl nesneyi gösteren unsur olarak tanımlanabilir (Smaldino ve diğ., 2005: 88-89). VTR, animasyon, fotoğraf ve resim gerçekçi unsurlar olarak kullanılabilir. Daha önce tanımları verilen bu unsurların bu formda öğretimsel özellikleri incelenecektir.

Benzeşik: Analogik görseller bir benzerlik ima eden kavram ya da konuyu iletmek için o kavrama benzer başka bir kavramla da bir anlam taşıyabilir (Smaldino ve diğ., 2005: 89). VTR, animasyon, fotoğraf ve resim benzeşik unsurlar olarak kullanılabilir. Daha önce tanımları verilen bu unsurların bu formda öğretimsel özellikleri incelenecektir.

Şematik: Şematik görseller, akış şemaları, grafikler, haritalar, tasarımsal ve sınıflandırma çizelgelerini içeren bu görseller, ana noktalar ya da metinsel materyaller arasındaki ilişkiye yardımcı olan (Smaldino ve diğ., 89) metaryaller olarak tanımlanabilir. Şekil, tablo, grafik şematik unsurlar olarak kullanılabilir. Daha önce tanımları verilen bu unsurların bu formda öğretimsel özellikleri incelenecektir.

Yazılı unsurlardan harflere ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Büyük harf: Görüntüdeki harf boyutunun büyük olmasından oluşan yazılı unsur olarak tanımlanabilir.

Küçük harf: Görüntüdeki harf boyutunun küçük olmasından oluşan yazılı unsur olarak tanımlanabilir.

Okunabilirlik: Görüntüdeki harflerin, kelimelerin, cümlelerin ekranda okunabilir şekilde hazırlanması olarak tanımlanabilir.

Düz yazı: Basit bir bilgi ya da eğitim amaçlı bir bilgi vermek için düz yazı tercih edilen (Smaldino ve diğ., 2005: 90) yazı tipi stilini ifade eder.

Eğik yazı: Yazı tipi stilinde harflerin italik yani eğik yazılması olarak tanımlanabilir.

Harflerin rengi: Görüntüde bulunan harflerin renklerini temsil eder. Şekil-zemin zıtlığında, sözlü mesaja dikkat çekmek istenilen durumlarda arka plan rengiyle zıt olan harflerdir (Yanpar, 2005: 153).

Yazılı unsurlardan boşluklara ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Harfler arası boşluk: Yazılı unsurlardaki harfler arasındaki boşlukları temsil eder. Bir görüntüde harfler arası boşluk, gözle görünen tarafından bütün harflerin arasına eşit düzeyde boşluklar konulması (Smaldino ve diğ., 2005: 90-91) olarak tanımlanır.

Satırlararası boşluk: Yazılı unsurlardaki satırlar arasındaki boşlukları ifade eder. Satırlar birbirine çok yakın ise bulanık olma; çok uzak mesafede ise birbirinden ayrık yani kopuk gözükme eğilimindedirler (Smaldino ve diğ., 2005: 91).

Çekicilik katan unsurlara ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Yönlendirici ok: Bir materyalde ögeyi ilgi merkezi hâline getirebilmek için kullanılan tekniklerden biri yönlendirici oktur (Yanpar, 2005: 154).

Çizgi: “Algılamada ayırt edicilik” için gerekli olan, fonla figürün ayrıldığı kısma (sınıra) “çizgi” denir. Çizgiler yatay, dikey, eğik, düz, yuvarlak vb. şeklindedir (Yanpar, 2005: 154).

İşaretleme: Bir görüntüde dikkat çekilmesi istenen yazı, şekil, resim gibi materyallerin işaretlenerek izleyicilere gösterilmesi şeklinde tanımlanabilir.

Odaklanma: Görüntüdeki dikkat çekilmek istenen kişi ya da nesnelere uygulanan hareket ya da işlemler olarak tanımlanabilir.

Anahtar sözcük: Anahatları çıkarma, sıklıkla kullanılan önemli bir örgütlenme stratejisidir. Konunun anahatlarını çıkarmada (topic outlining) temel noktalar ile daha az önemli noktalar anahtar sözcükler kullanılarak kısaltılmış bir biçimde yazılır (Demirel, 1993: 58).

Görüntü tekrarı: Görüntüde daha iyi bir anlatım için gösterilen kişi ya da nesnelerin tekrarları olarak tanımlanabilir.

Görsel efekt: Post-produksiyon tarafında yer alan, doğal görünümeleri dışında bilgisayar grafikleri üzerinden gerçekleşen efekt çeşididir.

Slow motion: Görüntünün gerçekte olduğundan daha yavaş bir hızda gösterilmesi olarak tanımlanabilir.

Fast motion: Görüntünün gerçekte olduğundan daha hızlı bir şekilde gösterilmesi olarak tanımlanabilir.

Derse eklenen unsurların biçimsel yapılarına ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Hizalama: Bir görüntüde görsel ilişkileri iyi kurabilmek için öğelerin kendi aralarında yatay ve dikey olarak hayali bir çizgi varmış gibi hizalanması (Smaldino ve diğ., 2005: 92) olarak tanımlanabilir.

Renk düzeni: Renk çemberi kullanılarak yapılan tasarımda (Smaldino ve diğ., 2005: 45) koyu fon üzerine açık, ya da açık renk üzerine koyu olacak şekilde zıtlığın (Yanpar, 2005: 153) görüntüde olması şeklinde tanımlanabilir.

Denge: Görüntü çerçevesi içine alınan çeşitli unsurların, yüzeyin sağ ve soluna dengeli olarak yerleştirilmesi (Gökçe, 2012: 129) olarak tanımlanabilir.

Derse eklenen unsurların düzenlemesine ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

Zamansal yakınlık: İzleyiciler için ilgili resim ve sözcükler arka arkaya verilmek yerine, ikisinin beraber verilmesiyle öğrenmenin etkili olduğu (Mayer, 2001) yakınlık olarak tanımlanabilir.

Uzamsal yakınlık: İzleyiciler için birbiriyle alakalı görsel öğeler arasında fiziksel görünüm açısından birliktelik sağlamak için kullanılan yakınlık (Smaldino ve diğ., 2005: 97) olarak tanımlanabilir.

Tutarlılık: Görüntüde kullanılan yazılı metinler, görsel-işitsel öğeler, öğrencinin pedagojik özelliklerine uygun olarak (Yanpar, 2005: 159) ve birbirleri arasındaki tutarlılığı gösterme olarak tanımlanabilir.

Gereksizlik: Görüntüde anlatılan konu dışında gereksiz herhangi bir materyalin konulması olarak tanımlanabilir.

Dersin süresine ait madde tanımları aşağıdaki gibidir:

02:00-05:00 arası: Süre olarak 02:00-05:00 süreleri arası video dersleri ifade eder.

05:01-10:00 arası: Süre olarak 05:01-10:00 süreleri arası video dersleri ifade eder.

4.4. VERİ ANALİZİ

Video derslerin veri analizine başlamadan önce üniversiteler hakkında kısa bir tanıtım, sonrasında üniversitelerin medya ve video uygulamaları hakkında bilgiler verilmiştir. Örnekleme oluşturan video derslerin geliştirilen üç gözlem formları aracılığıyla analizlerine geçmeden önce YouTube'un ara yüzey özellikleri ve ağ mimarisi incelenmiş ve her videonun "Video Dersin Künyesi" adı altında bilgileri verilmiştir. Sonrasında her bir üniversitenin video dersinin kapsamlı analizine geçilmiştir. Her bir dersin künyesine ait tanımlamalar aşağıdaki gibidir:

Üniversitenin adı: Gözlem formları aracılığıyla veri analizi yapılacak üniversiteyi tanımlar.

Videonun adı: Gözlem formları aracılığıyla veri analizi yapılacak üniversitenin video dersinin adını tanımlar.

Videonun konusu: Gözlem formları aracılığıyla veri analizi yapılacak üniversitenin video dersinin içeriğiyle ilgili kısa bir bilgi verir.

Süresi: Gözlem formları aracılığıyla veri analizi yapılacak üniversitenin video dersinin süresini gösterir.

Yüklenme tarihi: Gözlem formları aracılığıyla veri analizi yapılacak üniversitenin video dersinin yüklenme tarihini belirtir.

Görüntüleme sayısı: Gözlem formları aracılığıyla veri analizi yapılacak üniversitenin video dersinin görüntüleme sayıları hakkında sayısal bilgi verir.

Beğenilme sayısı: Gözlem formları aracılığıyla veri analizi yapılacak üniversitenin video dersinin beğenilme sayısı hakkında sayısal bilgi verir.

Beğenilmeme sayısı: Gözlem formları aracılığıyla veri analizi yapılacak üniversitenin video dersinin beğenilmeme sayısı hakkında sayısal bilgi verir.

Yorum sayısı: Gözlem formları aracılığıyla veri analizi yapılacak üniversitenin video dersinin yorum sayısı hakkında sayısal bilgi verir.

URL: Kısaca URL denilen Uniform Resource Locator, gözlem formları aracılığıyla veri analizi yapılacak üniversitenin video derslerinin internet adreslerinin ismi olarak tanımlanır.

Kategori: YouTube sitesinin videoları konuları itibarıyla ayırdığı bölüme verilen addır.

4.4.1. Harvard Üniversitesine Ait Video Dersin Analizi

Harvard Üniversitesi, Amerika Birleşik Devletleri'nde Massachusetts eyaletinin Boston şehrinde bulunan, dünyanın en iyi üniversitelerinden biri olarak tanınan özel bir yükseköğretim kurumudur. 1636 yılında kurulan üniversite, ABD'de hâlâ eğitim vermekte olan en eski yükseköğretim kurumudur. Yaklaşık 2400 öğretim üyesi ve üniversiteye bağlı eğitim hastanelerinde çalışan 10.400 akademisyeni bulunan üniversitede 2016 verilerine göre yaklaşık 21.000 öğrenci eğitim görmektedir (harvard.edu). ARWU tarafından yapılan araştırmaya göre 2016 dünyanın ilk 500 üniversitesi arasında birinciliğe sahiptir.

4.4.1.1. Üniversitenin Medya Uygulamaları

Görsel ve işitselin egemen olduğu günümüz dünyasında video bu özellikleri karşılayan kaynaklardan biridir. Harvard Üniversitesinin resmî web sitesi incelendiğinde kendi bünyesinde bulunan e-gazete, ses ve video dosyaları ile medya ve multimedya önem veren bir üniversite olduğu görülmektedir. Resmî web sitesinin ana sayfasında yer alan multimedya başlığı altında *“Harvard’da yaşam her gün video, ses ve fotoğrafın seçimiyle yakalanır”* sloganı da (harvard.edu) üniversitenin görsel ve

işitsel uygulamalara önem verdiğini göstermektedir. Üniversitenin multimedya uygulamalarını yürütmek amacıyla kurulmuş olan Öğretimsel Medya Hizmetleri (Instructional Media Services) adlı bir kuruluşa sahip olduğu ve bu kuruluş altında Medya ve Teknoloji Hizmetleri (Media&Technology Services) ve Medya Üretim Merkezi (Media Production Center-kısaca MPC) adlı kurumlar ile üniversiteye görsel ve işitsel olarak hizmet ettiği görülmektedir (ims.fas.harvard.edu).

Harvard Üniversitenin kendi bünyesinde çektiği ve yayınladığı videolar dışında HarvardX adlı online bir kursunun da olduğu görülmektedir. “MOOCS” diye adlandırılan Kitleli Açık Çevrimiçi Online Kurs niteliğinde olan bu kursta öğrenenler için metin, alıştırma, video vb. ile uzaktan eğitim alabilecekleri dersler ve materyaller bulunmaktadır. Yaşam boyu öğrenim için yararlanılabilecek olan bu kurs, Harvard Üniversitesi bünyesinde çalışanlar tarafından kurulmuştur.

4.4.1.2. Üniversitenin Video Uygulamaları

Bu çalışmanın amacı nitelikli video ders çekim ve tasarım süreçlerini incelemek olduğu için ilk olarak Harvard Üniversitesinin resmî sitesi ve medya araçları incelenerek çalışmaya uygun video dersler araştırılmıştır. Çalışmanın amacına bağlı olarak video paylaşım sitesinin bulunduğu “sosyal medya rehberi” başlığı altında üniversiteye ait resmi sosyal medya hesapları incelenmiştir. Üniversitede genel kullanıma açık Facebook, Instagram, SoundCloud, YouTube, Google+, LinkedIn ve Twitter hesaplarının olduğu görülmüştür. Araştırmalar sonucunda üniversitenin resmi video paylaşım sitesi olarak kullandığı sosyal medya hesabının YouTube olduğu görülmüştür. Üniversitenin kendi sitesinde yer alan sosyal medya ikonlarından video ikonu tıklanarak ya da sitede yer alan “Media” başlığından YouTube resmî kanalına giriş yapılarak üniversite bünyesindeki videolara ulaşılabilir. YouTube kanalı özellikleri incelendiğinde üniversitenin YouTube’a katıldığı tarihin 25 Eylül 2005 olduğu görülmüştür. YouTube da 15 Şubat 2005 tarihinde kurulduğundan dolayı üniversitenin bu yeniliğe erken katıldığı söylenebilir. 308.859 aboneye sahip (30.06.2016 itibarıyla) kanalda, yaşama ve öğrenmeye dair birçok video bulunmaktadır (youtube.com). Kanalda “Videolar” sekmesine tıklanarak “En yeniler” kategorisinden çalışmanın amacına uygun olan, video ders özelliğine uyan videolar tespit edilerek incelemeye başlanmıştır.

4.4.1.3. Harvard Üniversitesi'ne Ait Video Dersin Veri Analizi

4.4.1.3.1. Video Dersin Künyesi

VİDEO DERSİN KÜNYESİ-VİDEO DERS 1 (VD1)	
Üniversitenin adı: Harvard Üniversitesi Video'nun adı: Smoking Human Lung Small Airway on a Chip Video'nun konusu: Bu videoda Harvard Üniversitesi Wyss Enstitüsü Kurucu Direktörü Donald Ingber ve Teknoloji Geliştirme Üyesi Kambez Benam, insanların sigara dumanlarına nasıl maruz kaldıklarını ve KOAH hastalığının nedenlerini açıklayarak, yeni biyolojik belirteçler ve tedavisel araştırmalar hakkında bilgiler verilmiştir. Süresi:4:11 Yüklenme tarihi:28 Ekim 2016 Görüntüleme sayısı: 4260 (Erişim Tarihi: 02.03.2017) Beğenilme sayısı: 67 Beğenilmeme sayısı: 0 Yorum sayısı: Yorumlar devre dışı URL:https://www.youtube.com/watch?v=VewOqUnwXG0&t=97s Kategori: Eğitim Lisans: Standart YouTube Lisansı	

4.4.1.3.2. Görsel Veri Analizi

A- GÖRSEL GÖZLEM FORMU											
1. KAMERA KULLANIMI											
a. Çekim Ölçekleri				b. Kamera Hareketleri				c. Kamera Açısı			
Anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri		VTR'de kullanılan çekim ölçekleri		Anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri		VTR'de kullanılan kamera hareketle		Anlatıcıda kullanılan kamera açısı		VTR'de kullanılan kamera açısı	
Uzak	()	Uzak	()	Pan	()	Pan	()	Nesnel açı	(x)	Nesnel açı	(x)
Genel	(x)	Genel	(x)	Tilt	()	Tilt	()	Öznel açı	()	Öznel açı	(x)
Boy	()	Boy	()	Dolly in	()	Dolly in	(x)				
Diz	()	Diz	()	Dolly out	()	Dolly out	()				
Bel	(x)	Bel	()	Zoom in	()	Zoom in	(x)				
Göğüs	(x)	Göğüs	()	Zoom out	()	Zoom out	()				
Omuz	(x)	Omuz	(x)	Focus-defocus	(x)	Focus-defocus	(x)				
Baş	()	Baş	()								
Yüz	()	Yüz	(x)								
Detay	()	Detay	(x)								
2. KURGU TEKNİKLERİ											
a. Derse Eklenen Unsurlar				b. Görüntü Geçişleri							
VTR		(x)		Anlatıcıda kullanılan görüntü geçişleri				Derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan görüntü geçişleri			
Animasyon		(x)									

Fotoğraf	()	Cut	(x)	Cut	(x)
Resim	(x)	Mix	()	Mix	(x)
Şekil, tablo, grafik	()	Fade in-fade out	(x)	Fade in-fade out	(x)
Yazı	(x)	Beyazlatma-soldurma	()	Beyazlatma-soldurma	()
Giriş jeneriği	()	Bulanıklaşma-netleşme	()	Bulanıklaşma-netleşme	()
Çıkış jeneriği	(x)	Bindirme	(x)	Bindirme	(x)
KJ	(x)	Donma	()	Donma	()
Kurum amblemi	()				
Rol caption	()				

3. MEKÂN KULLANIMI					
Anlatıcıya yönelik mekân kullanımı			VTR'ye yönelik mekân kullanımı		
<u>Doğal mekân</u>	(x)		<u>Doğal mekân</u>	()	
Dersle ilgili iç mekân	(x)		Dersle ilgili iç mekân	(x)	
Dersten bağımsız iç mekân	(x)		Dersten bağımsız iç mekân	()	
Dersle ilgili dış mekân	()		Dersle ilgili dış mekân	(x)	
Dersten bağımsız dış mekân	()		Dersten bağımsız dış mekân	()	
Sınıf ortamı	()		Sınıf ortamı	()	
<u>Yapay mekân</u>	()		<u>Yapay mekân</u>	()	
Sesli çekim stüdyosu	()		Sesli çekim stüdyosu	()	
Chroma key	()		Chroma key	()	
Sanal stüdyo	()		Sanal stüdyo	()	
<u>Dekor</u>	(x)		<u>Dekor</u>	()	
Doğal dekor	(x)		Doğal dekor	(x)	
Sembolik dekor	()		Sembolik dekor	()	
4. DERSİ ANLATIMA YÖNELİK KARAKTERLER					
a. Kişi Sayısına Göre		b. Beden Dilini Kullanma		c. Kıyafet ve Makyaj	
Tek anlatıcı	()	Jest ve mimik	(x)	Resmi Kıyafet	()
Çoklu anlatıcı	(x)			Serbest kıyafet	(x)
Diyalog	()			Dersle ilişkili kıyafet	()
Dış ses	(x)			Makyaj	()
İç izleyici	()				
İç ses	()				
Vox pop	()				

4.4.1.3.2.1. Kamera Kullanımı

Çekim Ölçekleri

Video derste anlatıcıda ve VTR'de olmak üzere beş tür çekim ölçeğinin kullanıldığı görülmektedir. Bunlar omuz, göğüs, bel, detay ve genel çekimdir.

Anlatıcıda Kullanılan Çekim Ölçekleri: İncelenen video derste anlatıcıda kullanılan çekim ölçeklerinin omuz, göğüs, bel ve genel çekimden oluşan dört tür olduğu görülmektedir. KOAH hastalığının dünyada insanlar arasında üçüncü ölüm nedeni olduğu dış ses/üst ses tarafından ifade edilerek, oksijen alan insan görüntüsüne yakın çekim yapılarak başlayan videoda ilk anlatıcı, bundan sonra görüntüye girmektedir. İlk anlatıcının KOAH hastalığına sebep olan en büyük faktörlerden birinin

sigara dumanı olduğunu bahsettiği bölümde anlatıcıda omuz çekim kullanılmıştır. Konu devam ederken cut geçişle bel çekim kullanılan videoda birkaç saniyelik VTR'nin ardından omuz çekimle video devam etmektedir. İkinci anlatıcı konuşmaya başladığında kullanılan çekim ölçeğinin ilk olarak göğüs çekim olduğu görülmektedir. Yine akciğerlerdeki patolojik bulguları anlatırken göğüs çekim kullanılmaya devam edilen videoda sigara dumanına maruz kalan insanları ve akciğerlere açılan havayolunu anlatırken ise omuz çekim kullanılmıştır. Anlatıcı konuya devam ederken sigarayı yakan ve içen insan görüntüsünden oluşan VTR girmekte, videoda tekrar ilk anlatıcıya döndüğünde anlatıcı hücreler ve çiplerle ilgili bilgi verirken omuz çekim kullanıldığı görülmektedir. Araya animasyon ve VTR görüntüleri girse de aynı planla devam edilmektedir. İkinci anlatıcının animasyon ve laboratuvar görüntüleri üzerine konuşması devam ederken anlatıcıya geçişte omuz çekimin kullanıldığı görülmektedir. Araya giren resim ve VTR'lerden sonra ikinci anlatıcıda yine omuz çekim kullanılmakta ve sonrasında laboratuvar görüntülerinde görülen bu anlatıcıda genel çekimin de kullanıldığı görülmektedir.

Video derste genel olarak iki anlatıcıda da kullanılan çekim ölçeklerinin en çok omuz ve göğüs çekim olarak tercih edildiği görülmektedir. Video derste anlatıcılara yönelik olarak boy, diz, baş, yüz ve uzak çekim ise kullanılmamıştır.

VTR'de Kullanılan Çekim Ölçekleri: Video derste VTR'de kullanılan çekim ölçekleri bağlamında yüz, genel, detay ve omuz çekimin kullanıldığı görülmektedir. KOAH hastalığının dünyada insanlar arasında üçüncü ölüm nedeni olduğu dış ses tarafından ifade edilip oksijen alan insanın yüzüne yakın çekim yapılarak başlayan videoda ilk olarak yüz çekimin kullanıldığı görülmektedir. Genel çekim, videonun başlarında ilk anlatıcının hücrelerle ilgili anlatımıyla ilgili olarak laboratuvar görüntülerinde çalışan kişinin görüntüsünde ve videonun sonlarına doğru kalabalık bir sokak görüntüsünde sigara içen insanı göstermek için kullanılmıştır. Videoda kullanılan diğer bir çekim ölçeği, ayrıntı çekim olarak da bilinen detay çekimdir. Detay çekimin dersle ilgili çekimler olan VTR'lerde kullanıldığı görülmektedir. Video içerisinde yanan sigaranın detay çekimi, pasif içicilerden söz edilirken sigara ve çakmak görüntüsü ve yine laboratuvar görüntülerinde laboratuvar malzemelerine ve yapılan deneylere uygulanan çekimin detay çekim olduğu görülmektedir. VTR'lerde kullanılan bir diğer

çekim ölçeği ise omuz çekimdir. Videonun sonuna doğru bir yerde kullanılan omuz çekim, oksijen alan insan görüntüsünde kullanılmıştır.

VTR'lerde genel olarak tercih edilen çekim ölçeğinin en çok detay çekim olduğu görülmektedir. Detay çekim, dikkat çekilmek istenen nesneleri izleyiciye göstermek için kullanılan çekim ölçeğidir. VTR'lerde kullanılan çekim ölçeklerinde boy, diz, bel, göğüs, baş, uzak çekimin ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kamera Hareketleri

Video derste, anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri ve VTR'de kullanılan kamera hareketleri olarak üç tür kamera hareketinin kullanıldığı görülmektedir. Bu hareketler focus-defocus, dolly in ve zoom in'dir.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste anlatıcıda kullanılan kamera hareketinin tek tür olarak focus-defocus olduğu görülmektedir. Kameranin objektifiyle yapılan focus-defocus hareketinin ilk anlatıcıda ofis görüntüsüne, ikinci anlatıcıda ise laboratuvar görüntülerine yapıldığı görülmektedir. İlk anlatıcı ofisinde konuyu anlatmaya başlarken anlatıcı net, arka plan yani ofisi flu gözükmemektedir. Tüm video boyunca anlatıcının gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir. İkinci anlatıcı ise ilk anlatıcıdan sonra videonun ilk dakikasında laboratuvarı konuya başlarken anlatıcının net, arka plan olan laboratuvarın flu olduğu görülmektedir. Yine tüm video boyunca ikinci anlatıcının gösterildiği bölümlerde de bu durumun değişmediği görülmektedir.

Video derste genel olarak iki anlatıcıda da kullanılan kamera hareketinin focus-defocus olarak tercih edildiği görülmektedir. Türkçe'ye seçikleştirme ve bulanıklaştırma olarak tercüme edilen focus-defocus hareketi, anlatıcıyı ön plana almak ve dikkati ona çekmek için kullanılan kamera hareketidir. Sabit kamera ile çekilmiş olan anlatıcılara yönelik bu görüntülerde pan, tilt, dolly in, dolly out, zoom in ve zoom out'un kullanılmadığı görülmektedir.

VTR’de Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste bulunan VTR’lerde kullanılan kamera hareketlerinin üç tür olarak focus-defocus, dolly in ve zoom in olduğu görülmektedir. Video ders içeriğinde yer alan VTR’lerde kullanılan kamera hareketlerinden focus-defocus hareketinin ilk olarak videonun başında oksijen alan insan görüntüsüne yapılmakta olduğu görülmektedir. Oksijen alan insan net, arka plan fludur. İkinci olarak yanan sigaraya focus-defocus uygulanan videoda yanan sigara net arka plan yani sigarayı tutan el fludur. Anlatıcılar konuşurken araya giren laboratuvar görüntülerinde çalışan cihazlara, sigaralara, elektronik sigaraya focus-defocus uygulanmıştır. Cihazlar, cihazlara takılı sigaralar ve videonun sonlarına doğru ekrana gelen elektronik sigara net, arka plan yani laboratuvar fludur. Yine pasif içiciler anlatılırken sigara ve çakmağın detay çekimiyle yanan sigaraya focus-defocus yapılmıştır. İki görüntüden oluşan bu bölümde ilk olarak yanan çakmak (çakmak ateşi) net, arka plandaki sigarayı içen insan ve sigara fludur. İkinci olarak sigarayı içen insan net, arka plan yani yürüyen insanlar fludur. Laboratuvar görüntülerinde ikinci anlatıcı inceleme yaparken yine focus-defocus hareketi kullanılmıştır. Laboratuvarda inceleme yapan bu anlatıcı net, arka plan olan laboratuvar ve cihazlar fludur. Videonun sonlarına doğru çok kısa olarak gösterilen oksijen alan insan görüntüsünde de kullanılan focus-defocus hareketi ile oksijen alan insan net, arka planın ise flu olduğu görülmektedir. VTR’de kullanılan ikinci tür kamera hareketi, kameranın gövdesinin hareket etmesiyle oluşan dolly in’dir. Dolly in, konuyla ilişkili iç mekân olan laboratuvar görüntülerinde deneyler yapılırken kullanılan kamera hareketi olarak gözlenmiştir. Laboratuvarda genel çekim yapılırken kameranın çalışan kıza yaklaşarak bu hareketi yaptığı görülmektedir. VTR’de kullanılan üçüncü tür kamera hareketi zoom in ise videoda iki yerde kullanılmıştır. Konuyla ilişkili iç mekân olan laboratuvar görüntülerinde sigara ile ilgili hava kanalı deneylerinde laboratuvar cihazına yapılan hareket olarak ve yine laboratuvarda yapılan deneylerde yanan sigaralara zoom in yapılmıştır.

Video derste VTR’lerde kullanılan kamera hareketinin genel olarak anlatılan nesneyi ön plana almak ve nesneye dikkati çekmek için tercih edilen kamera hareketi olan focus-defocus olduğu görülmektedir. Video derste VTR’lere yönelik olarak pan, tilt, dolly out, zoom out hareketinin ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kamera Açısı

Video derste kamera anlatıcılarda ve VTR’de kullanılan kamera açısı iki türdür. Bunlar nesnel ve öznel açıdır.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Açısı: Video derste her iki anlatıcıda da kullanılan açı tipinin nesnel açı olduğu görülmektedir. Tüm video boyunca anlatıcıların bulunduğu kısımlarda kullanılan nesnel açı; dışardan bir bakış açısıyla yapılan, anlatıcıların kameradan habersiz bir konumda gibi kameraya bakmadan anlatmasından oluşan açı tipidir. Bu kamera uygulamasına “izleyici görüş noktası” da denilebilir. İzleyicinin göz hizasına göre yapılan çekimler ile gerçeğe yakın bir görüntü verilmiştir. Anlatıcı ile izleyici arasındaki mesafe orantılandırılmamıştır. Video derste bulunan iki anlatıcıda da öznel açı kullanılmamıştır.

VTR’de Kullanılan Kamera Açısı: Video derste VTR’de kullanılan kamera açı tiplerinin nesnel ve öznel açı olmak üzere iki tür olduğu görülmektedir. Nesnel açı tipi, oksijen alan insan görüntülerinde ve genel çekim yapılan sigara içen insanın bulunduğu sokak görüntüsünde kullanılmıştır. Öznel açı ise sigara yakan ve içen insan görüntüsünde ve deneylerinin yapıldığı laboratuvar görüntülerinde cihazlara yapılan açılar olarak söylenebilir.

VTR’lerde en çok kullanılan açı tipi olan öznel açı uygulama görüntülerinde kullanılarak kamera ile izleyici sahneye sokulmuştur. Böylece izleyici laboratuvarlardaki çalışmalarını daha yakından izleyebilmekte ve kişisel deneyim olarak katılımı sağlanmaktadır.

4.4.1.3.2.2. Kurgu Teknikleri

Video derste bulunan anlatıcılarda ve derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden dört tür görüntü geçişi kullanılmıştır. Bunlar cut, mix, fade in-fade out ve bindirmedir. Derse eklenen görsel unsurların ise beş tür olduğu görülmektedir. Bunlar resim, animasyon, VTR, KJ ve çıkış jeneriğidir.

Anlatıcıda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan iki anlatıcıya yönelik olarak kullanılan kurgu tekniklerinden görüntü geçişleri olarak cut, fade in-fade out ve bindirmenin kullanıldığı; eklenen görsel unsur olarak ise KJ’nin kullanıldığı görülmektedir. Fade in-fade out, ilk anlatıcı olan ana anlatıcı da sigara içen insan görüntüsünden anlatıcıya geçişte kullanılmıştır. Bu geçişin dışında anlatıcılarda

kullanılan geçiş olarak videonun genelindeki geçiş türü cut geçiştir. Anlatıcıdan görüntüye eklenen görsel unsurlara, görüntüye eklenen görsel unsurlardan anlatıcıya geçişte cut geçiş kullanıldığı görölmektedir. Ayrıca anlatıcıların örneğın omuz çekimden göğüs çekime geildiğı gibi çekim ölçek değışiminde ve ilk anlatıcıdan ikinci anlatıcıya geçişte kullanılan görüntü geçişi olarak da yine cut geçişin kullanıldığı görölmektedir. Anlatıcıda kullanılan diğeri bir kurgu tekniğı ise birinci ve ikinci anlatıcıyı tanıtmak amacıyla kullanılan KJ’dir. Her iki anlatıcının da isimleri, unvanları ve çalıştıkları kurum hakkında bilgi veren, kısaca KJ olarak anılan “karakter jeneratörü” görüntü geçişi olan bindirme ile videoyu anlatan kişileri tanıtmak amacıyla kullanılmıştır.

Video derste genel olarak iki anlatıcıda da kullanılan görüntü geçişinin cut geçiş olduğı görölmektedir. Cut geçiş, basit olduğundan dolayı videoda istenen etkiyi hızlı bir şekilde vermek ve akıcılığı sağlamak amacıyla tercih edilen geçiş türüdür. Anlatıcılarda fade in-fade out ve bindirmenin kullanıldığı görölürken diğeri geçişler olan mix, bulanıklaşma-netleşme ve donmanın kullanılmadığı görölmektedir.

Derse Eklenen Görsel Unsurlarda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden; görsel unsurlar olarak resim, animasyon, VTR ve çıkış jeneriğı; görüntü geçişleri olarak ise cut, mix ve fade in-fade out kullanıldığı görölmektedir. Resim üzerine dış ses/üst sesin konuşmasıyla başlayan videoda resimden, oksijen alan insan görüntüsü olan VTR’ye geçişte, bu VTR’den diğeri VTR olan yanan sigara görüntüsüne geçişte ve buradan ilk anlatıcıya geçişte cut geçiş kullanıldığı görölmektedir. İlk anlatıcıdan laboratuvarıda çalışan kişiye, sonrasında animasyona ve tekrar anlatıcıya geçişte cut geçiş kullanılmıştır. İkinci anlatıcıdan animasyona geçişte ve sigarayı yakan insan görüntüsü olan VTR’ye geçişte yine cut geçiş kullanıldığı görölmektedir. Bu VTR’nin içeriğinde ise sigarayı yakan insandan, sigarayı içeni insana geçilirken mix geçiş kullanıldığı görölmektedir. Bu görüntüden ilk anlatıcıya geçildiğinde fade in-fade out kullanılan videoda animasyona geçişte ve bu animasyondan ana anlatıcıya geçişte cut geçiş kullanılmıştır. İlk anlatıcıdan VTR olarak üst üste gelen laboratuvar görüntülerine geçişte ve tekrar bu anlatıcıya dönlüdüğünde yine cut geçiş kullanılmıştır. İkinci anlatıcının üst ses olarak konuştuğı çiplerle ilgili iki animasyonu birbirine bağlayan görüntüde mix geçiş kullanıldığı görölmektedir. Laboratuvar görüntüsünden

animasyona, animasyondan laboratuvar görüntülerine geçişte cut geçiş kullanılmıştır. Hem ilk anlatıcı hem de ikinci anlatıcı konuşurken araya giren VTR'lerde cut geçişin kullanıldığı görülmektedir. Videonun sonlarına doğru ikinci anlatıcı konuşurken sigara içen ve içmeyenle ilgili animasyon görüntüsünde mix geçiş kullanılmıştır. Yine bu anlatıcı konuşmasına devam ederken araya giren VTR'lerde de kullanılan geçiş cut geçiştir. Videoda çıkış jeneriğine geçerken ise fade in-fade out kullanıldığı görülmektedir.

Video derste genel olarak derse eklenen görsel unsur türü anlatılan konuyu destekleyen animasyon ve VTR'dir. Dersi desteklemek amaçlı kullanılan bu unsurlarda en çok kullanılan geçiş türünün cut geçiş ve mix geçiş olduğu görülmektedir. Cut geçiş, basit olduğundan dolayı videoda istenen etkiyi hızlı bir şekilde vermek ve akıcılığı sağlamak amacıyla tercih edilen geçiş türüdür. Mix geçiş ise zamanda ve mekânda aynı anda değişme olduğunda tercih edilen geçiş türüdür. Bir kameradan diğerine geçilirken, ilk kameranın görüntüsünün ağır ağır kaybolması, aynı anda diğer kameranın görüntüsünün ağır ağır belirmesi biçiminde tanımlanan mix geçiş, yumuşak bir geçiş türüdür. Zamanlar arası veya mekânlar arası geçişi anlatmak için çok sık kullanılır. VTR içinde farkı görüntülere geçerken ise mix geçiş kullanıldığı görülmektedir. Video derste, derse eklenen görsel unsur olarak fotoğraf, şekil, tablo, grafik, giriş jeneriği, kurum amblemi, rol caption kullanılmadığı, geçişler olarak ise beyazlatma-soldurma, bulanıklaşma-netleşme, bindirme ve donmanın kullanılmadığı görülmektedir.

4.4.1.3.2.3. Mekân Kullanımı

Video derste mekân kullanımının, anlatıcıda kullanılan mekânlar ve VTR'de kullanılan mekânlar olmak üzere iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar doğal mekânlar olan dersten bağımsız iç mekân ve dersle ilgili iç mekândır.

Anlatıcıya Yönelik Mekân Kullanımı: Video derste kullanılan iki anlatıcıya yönelik mekân kullanımının iki farklı türde olduğu görülmektedir. Bunlar doğal mekân olarak dersten bağımsız iç mekân ve doğal mekân olarak dersle ilgili iç mekândır. Birinci anlatıcının konuyu anlattığı mekân dersten bağımsız iç mekân olan ofis görüntüsüdür. Videonun genelinde anlatıcı ofisinde konuşmaktadır. İkinci anlatıcının konuyu anlattığı mekân ise dersle ilgili bir mekân olan laboratuvar görüntüsüdür.

Anlatımını burada sürdüren anlatıcının ara ara laboratuvar cihazlarını da kullanmakta olduğu görülmektedir. Anlatıcıya yönelik dekor kullanımında ise kullanılan ofis ve laboratuvar görüntüsü doğal dekor olarak görülmektedir. Ofis, anlatıcının eşyalarının aksesuar olarak kullanıldığı yer olarak, laboratuvar ise anlatıcının kullandığı cihaz ve bilgisayar gibi aksesuarların bulunduğu yer olarak tanımlanabilir. Işık olarak bu mekânların ve kişilerin yeterince aydınlatılmış olduğu görülmektedir.

Video derste genel olarak anlatıcıların bulundukları ortamları belirten doğal mekân olarak dersten bağımsız iç mekân ve dersle ilgili iç mekân tercih edilerek anlatıcıların konumları ve çalıştıkları işler belirtilmiştir. Diğer mekânlar olan doğal mekân içinde dersle ilgili iç mekân, dersle ilgili dış mekân, dersten bağımsız dış mekân, sınıf ortamı ve yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak sembolik dekor da kullanılmamıştır.

VTR'ye Yönelik Mekân Kullanımı: Video dersin içinde bulunan VTR'lerde kullanılan mekânın iki farklı türde olduğu görülmektedir. Bunlar doğal mekân içinde dersle ilgili iç mekân olan laboratuvar görüntüleri ve dersle ilişkili dış mekân olan ortam görüntüsüdür. Derse ilişkin mekân olarak iç mekân, iki anlatıcının da KOAH hastalığı, sigaranın akciğerlere zararları ve akciğerlere yerleştirilen çiplerle ilgili konuşmalarını yaptıkları laboratuvar görüntüleri ve deneylerin yapıldığı laboratuvar ortamının olduğu görülmektedir. Videoda kullanılan dersle ilgili ikinci tür mekân kullanımı ise, sigara içen insan görüntüsünün bulunduğu kalabalık bir ortam olan dersle ilgili dış mekânın olduğu görülmektedir. Dersle ilgili iç mekân olan laboratuvar; cihazlar, laboratuvar malzemeleri ve deneylerin yapıldığı bir alan olarak doğal dekorun kullanıldığı alandır. Işık olarak bu mekânın yeterince aydınlatılmış olduğu görülmektedir.

Video derste genel olarak dersle ilgili iç mekân olan laboratuvar görüntüleri kullanılmıştır. Laboratuvar görüntülerinin tercih edilme sebebi, anlatılan konuyla ilgili deneylerin yapıldığı yer olmasından kaynaklanmaktadır. Böylelikle konu izleyicilere uygulama alanından anlatılmakta ve gerçeklik hissiyatını doğurmaktadır. Video ders içindeki VTR'ye yönelik mekân kullanımında doğal mekân olarak, dersten bağımsız iç mekân, dersten bağımsız dış mekân, sınıf ortamı kullanılmadığı; yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekor kullanılmamıştır.

4.4.1.3.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler

Video derste kullanılan konu anlatımına yönelik olarak kişi sayısının dış ses ve çoklu anlatıcı olarak iki tür olduğu görülmektedir. Çoklu anlatıcıların beden dilini kullanmada jest ve mimiğin etkili olduğu, kıyafet olarak iki anlatıcının da serbest kıyafet tercih ettiği, ikisinde de makyaj kullanılmadığı görülmektedir.

Kişi Sayısına Göre: Video derste anlatıma yönelik olarak kişi sayısının çoklu anlatıcı ve dış ses olarak iki türde olduğu görülmektedir. Dış sesin genel bilgiler vermesiyle başlayan videoda ilk anlatıcı ve ikinci anlatıcıdan oluşan bu anlatım bu üç kişi aracılığıyla gerçekleşmektedir. Dış sesin bayan sesi olduğu işitilmekte fakat kim olduğu bilinmezken diğer iki anlatıcının erkek olduğu görülmektedir. İlk anlatıcının Harvard Üniversitesi Wyss Enstitüsü Kurucu Direktörü Donald Ingber ve ikinci anlatıcının da Harvard Üniversitesi Wyss Enstitüsü Teknoloji Geliştirme Üyesi Kambez Benam olduğu görülen video derste, bu iki anlatıcının çalışma alanlarına göre tercih edildiği görülmektedir. Video derste tek anlatıcı, diyalog, dış ses, iç izleyici, iç ses ve vox pop kullanılmamış, konu anlatımı çoklu anlatıcı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Beden Dilini Kullanma: Video derste iki anlatıcıda da beden dili olarak jest ve mimik gözlenmiştir. Anlatıcıların jest ve mimikleri anlattıkları konuya göre değişmektedir. Konunun içeriğine bağlı olarak özellikle sigaranın insan sağlığına zararlarında ve KOAH hastalığının anlatımında görüntüler eşliğinde anlatıcılarda jest ve mimik olarak değişimin ve hareketin olduğu görülmektedir. Özellikle ikinci anlatıcının hayvanlar üzerinde yapılan deneyleri anlatırken hareketli olduğu gözlenmektedir.

İletişimin sözel olmayan kısmını oluşturan beden dilinde izleyiciyi etkilemenin en iyi yolu olabildiğince doğal olmaktır. El/kol hareketleri performansa büyük değer katmakta ama sahici ve duruma uygun olmak zorundadır. Bu durumda özgünlük çok önemlidir. Bu video derste anlatıcıların jest, mimik ve kullanılan sözcükler uyumlu ve samimidir.

Kıyafet ve Makyaj: Video derste bulunan iki anlatıcıda da kıyafet türünün serbest olduğu görülmektedir. İlk anlatıcı; gri gömlek üzerine siyah kazak ile uyumlu gözükmektedir. Anlatıcı siyah çerçeveli ekranda parlamayan bir gözlük takmıştır ve gözlüğün camı parlamamaktadır. Kıyafetinde de herhangi bir parlaklık, göz alıcılık, olmadığı için dikkati dağıtmamaktadır. Yaka mikrofonu kullanılmıştır. İkinci anlatıcının

da; çizgisiz, düz mavi bir gömlek giymiş olduğu görünmekte, göğüs çekimlerinde ise gömleğin kolları katlamış olduğu görülmektedir. Bu anlatıcıda siyah çerçeveli, ekranda parlamayan gözlük takmış ve bu gözlüklerin camı da parlamamaktadır. Ayrıca bu anlatıcıda yaka mikrofonu kullanılmış ve ekranda gözükmemektedir. VTR’de laboratuvarda çalışırken görüldüğü kısımlarda da kıyafet değişmemektedir.

Video derste anlatıcılarda kullanılan kıyafet türünün genel olarak serbest olduğu görülmektedir. Laboratuvar görüntülerinde çalışan insanların laboratuvar önlüğü giydiği görülürken ikinci anlatıcının VTR’lerdeki laboratuvar görüntülerinde önlük giymediği görülmektedir. Böylelikle anlatıcılarda resmi kıyafet ve dersle ilişkili kıyafet kullanılmamıştır. Video derste bulunan ikisi de erkek olan anlatıcılarda belirgin bir makyaj da görülmemektedir.

4.4.1.3.2.5. İşitsel Veri Analizi

B- İŞİTSEL GÖZLEM FORMU									
1. SÖZ			2. MÜZİK			3. SES EFEKTİ		4. DOĞAL SESLER	
Anlatıcı sesi		(x)	Fon Müziği		(x)	Yer ve zarf	()	Karakter sesi	()
Tek anlatıcı	()		Anlatıcıya yönelik	(x)	Jenerik müziği	belirleyen		Ortam sesi	()
Çoklu anlatıcı	(x)		Derse eklenen	(x)		Senkron	()		
Diyalog	()		görsel unsurlara			efektler			
Dış ses	(x)		yönelik						
İç izleyici	()								
İç ses	()								
Vox pop	()								

4.4.1.3.2.6. Söz

Video derste kullanılan sözün konu anlatımına katılan karakterler olarak iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar çoklu anlatıcı ve dış sestir. Bu anlatıcıların ilgili yerlerde vurgu ve tonlamayı yaptığı görülmektedir.

Anlatıcı Sesi: Video derste anlatıcıya yönelik olarak kullanılan sözün iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar dış ses ve çoklu anlatıcıdır. Anlatım diegetik olmayan ses, yani anlatı dışından gelen “dış ses” ile başlamakta ve sonrasında anlatıcılara geçiş yapılmaktadır. Dış ses, ilk olarak akciğer resmi üzerinde işitilmekte ve sonrasında konuyla ilgili VTR üzerine KOAH hastalığının dünyada insanlar arasında üçüncü ölüm nedeni olduğu ifade ederek devam etmektedir. Dış sesin anlatacakları bittikten sonra ilk anlatıcıya hem görüntü hem de ses olarak geçiş yapılmaktadır. Dersin konusuna bu dış ses ile dikkat çekilerek giriş yapıldığı görülmekte ve bu sestten başka video içerisinde

anlatıma yönelik herhangi bir dış ses bulunmamaktadır. İlk anlatıcı bundan sonra konuya devam etmekte ve anlatım diegetik ses yani anlatı içinden gelen ses olarak kendi ofisinde, VTR’lerde ve animasyonlar üzerinde işitilmektedir. Örneğin insan üzerinde enfeksiyonlar, bakteriler, hücrelerle ilgili animasyon gibi anlatılan konunun görüntüleriyle gerçeklik duygusunun yaratımı ve anlatım desteklenebilmektedir. İkinci anlatıcı laboratuvar görüntülerinde hem bu işi yapan hem de anlatan konumundadır. Bu anlatıcının sesi de laboratuvarda, animasyonlar üzerinde ve VTR’ler üzerinde işitilmektedir.

Anlatıcılar, konuyu anlatırken görüntüyle eşzamanlı kaydedilmiş konuşma gerçekleşmektedir. Ses ile görünen malzeme arasında süreklilik vardır çünkü ses duyulduğunda kaynağını ekranda görmek mümkündür. Anlatıcı, kelimeleriyle izleyiciyi ekrana bakmaya ikna edebilmektedir. Anlatıcıların sesi işitilebilir düzeyde ve ekrandaki görüntülere uygun şekilde anlamlı sözlerden oluşmaktadır. Ayrıca tüm video boyunca anlatıcılar konuşurken müzik fon görevi görmektedir. Video derste anlatıcıya yönelik ses bağlamında tek anlatıcı, diyalog, iç izleyici, iç ses ve vox pop’un kullanılmadığı görülmektedir.

Vurgu ve Tonlama: Video derste iki anlatıcıda da vurgu ve tonlama ilgili yerlerde kullanılmıştır. Video ders, süre açısından kısa video kategorisine girdiği için söylenen ve vurgulanan kelimeler iyi seçilmiş ve vücut hareketlerinden de yararlanılarak kelimeler ifade edilmiştir. Anlaşılabilir ve açık bir anlatım vardır.

Video derste anlatıcılarda yumuşak bir ses tonuna sahip, izleyiciler için uygun bir düzeyde konuşan, anlatımında konuya girişi, ana bölümde anlatımı ve sonuçtaki sunumu uygun özelliklerdedir. Anlatımın ilk 10 saniyesinde dış ses, ilk olarak akciğer resmi üzerine ve sonrasında konuyla ilgili VTR üzerine KOAH hastalığının dünyada insanlar arasında üçüncü ölüm nedeni olduğu ifade ederek başlamakta ve konuya burada dikkat çekilerek giriş yapılmaktadır. Video dersin konusunu anlayabilmek için girişteki bu vurgulamalar önemlidir. Videonun ana bölümünde iki anlatıcı da KOAH hastalığı, sigaranın zararları ve bunun için yapılan deneylerden bahsederken ilgili yerlerde ses tonu ve vurgularında değişiklik yapmışlardır. Birinci anlatıcı daha sakin anlatırken ikinci anlatıcı özellikle laboratuvar deneylerinden bahsederken daha hızlı ve heyecanlı konuşmaktadır. Sonuç kısmında ise ikinci anlatıcı elektronik sigara gibi yeni keşiflerle

sigaraya önlem alındığını fakat bunu kullanmanın da doğru olmadığını vurgulamakla videoyu bitirmektedir.

Sonuç olarak video derste genel olarak anlatımı işitilebilir düzeyde, görüntüler arası geçişte akıcı, açık yani kelimeleri belirgin bir şekilde söylenen, gereksiz ya da abartılı konuşmaların bulunmadığı ve tez düze bir anlatım yapmayarak bükümlü bir özelliğe sahiptir. Bir anlatımın inandırıcı olması için vurgu ve tonlamaya dikkat etmek gerekir. Bu videoda konuyu anlatan anlatıcıların söylediği sözler ve vurgulamalar ile inandırıcı ve akıcı bir etkiye sahip oldukları söylenebilir. Anlatıcı bu özellikleri araya giren görsel destek materyalleri olan animasyon, resim ve VTR'den de güç alarak yapmaktadır. Bu görsel destek materyalleri aracılığıyla da yapılan vurgu ve tonlama ile monotonluk kırılmıştır. Ayrıca anlatıcıların kullandığı sözcükler ve deyimler onların mesleklerine uymakta, ilgili yer ve zamanda da kullanılmaktadır.

4.4.1.3.2.7. Müzik Kullanımı

Video derste kullanılan müziğin, fon müziği olarak tek tür olduğu görülmektedir. Anlatıcıda ve derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan müzik, videonun tümüne hâkim olan fon müziğidir. Kategorisi ve bilgisi belli olmayan bu müzik, sözsüzdür.

Anlatıcıya Yönelik Müzik Kullanımı: Video derste anlatıcıda kullanılan müzik türünün fon müziği olduğu görülmektedir. Bu fon müziğinin kategorisi belli olmayan, videonun ilgili yerlerinde değişik ritimlerle kullanılan müzik türüdür. Videonun tümüne hâkim olan müzik düşük tempoda başlayıp video devam ettikçe giderek yükselen bir özelliğe sahiptir. Dış ses tarafından ilk olarak akciğer resmi üzerine ve sonrasında konuyla ilgili VTR üzerine KOAH hastalığının dünyada insanlar arasında üçüncü ölüm nedeni olduğu ifade edilerek başlayan videoda ilk sahnelerden itibaren düşük tempoda fon müziği başlamaktadır. İlk anlatıcı görüntüye girdiğinde, müzik fon olarak devam etmekte ve bu anlatıcının tüm görünümünde ve konuşmalarında fon müziği farklı ritimlerde devam etmektedir. İlk anlatıcı gibi ikinci anlatıcıda da fon müziği bulunmakta, görüldüğü kısımlarda ve konuşmalarında farklı ritimlerde devam etmektedir.

Anlatıcılarda kullanılan fon müziği anlatıcıya uygun ritim ve tonda kullanılmıştır. Anlatıcı konuşurken müzik dipte kalmış, çıkış jeneriği dışında

konusulmayan yer olmadığı için müzik hep fon olarak kalmış, yükselme ve/veya alçalmalar gerçekleşmemiştir.

Derse Eklenen Görsel Unsurlara Yönelik Müzik Kullanımı: Videoda derse eklenen görsel unsurlara yönelik olarak kullanılan müzik türünün fon müziği olduğu görülmektedir. Bu müzik türü anlatıcıda da kullanılan tür olarak resim, animasyon, VTR ve çıkış jeneriğinde işitilmektedir. Video ders içerisinde tüm süre boyunca konuşmalar devam etmekte ve derse eklenen görsel unsurlarda da fon müziği sözsüz olarak işitilmektedir. Dış ses tarafından ilk olarak resim üzerine ve sonrasında konuyla ilgili VTR üzerine KOAH hastalığının dünyada insanlar arasında üçüncü ölüm nedeni olduğu ifade ederek başlayan videoda ilk sahnelerden itibaren düşük tempoda fon müziği başlamaktadır. “Organlar üzerinde çipler” animasyonundan itibaren aynı müzik üzerinden müziğin ritmi değişmekte ve hareketlenmektedir. VTR ve animasyonlar üzerine müzik daha hareketli fakat yine fon görevi görmektedir. Ve müzik jenerik üzerine bu ritim ve tonda devam etmektedir.

Kategorisi belli olmayan müzik, bu video derste bir fon işlevi görerek izleyiciye seslenmekte, onların dikkatini sürdürmek için onları bakmaya, görmeye sevk etmektedir. Aynı sahneler arasında ve konuşmanın seyrine göre yükselip alçalma hissedilmemektedir. Bu müzikle anlatının temposunun düşmesi engellenebilmektedir. Devam eden fon müziği, anlatının sürekliliğini sağlamakta ve izleyicinin dikkatini teknik değişikliklerden uzaklaştırmaktadır. Video derste çıkış jeneriğinde kullanılan müzik, fon müziğinin devamıdır, ayrı bir jenerik müziği kullanılmamıştır.

4.4.1.3.2.8. Ses Efekt

Video derste yer ve zaman belirleyen ya da senkron şeklinde olan herhangi bir ses efekti kullanılmamıştır.

4.4.1.3.2.9. Doğal Sesler

Video ders içerisinde bulunan anlatıcıya yönelik çekimlerde ve VTR’lerde herhangi bir karakter sesi ve ortam sesi bulunmamaktadır. Karakter sesi olarak ilk VTR olan oksijen alan insan görüntüsünde nefes alıp verme gibi sesler ve laboratuvar görüntülerinde ise çalışan kişilerin iş akışına göre doğal konuşmaları bulunmamaktadır.

Ortam sesi olarak ise yine ilk VTR olan oksijen alan insan görüntüsünde, sigarayı yakan çakmak görüntüsünde çakmağın sesi ve laboratuvar görüntülerinde çalışan cihazların doğal sesi gibi herhangi bir doğal ses bulunmamaktadır. Böylelikle görüntüler doğal olsa da ortam sesi kullanılmamıştır.

4.4.1.3.2.10. Öğretimsel Veri Analizi

c- ÖĞRETİMSSEL GÖZLEM FORMU											
1. DERSE EKLENEN UNSURLAR											
a. Görsel Unsurlar						b. Yazılı Unsurlar				c. Çekicilik Katan Unsurlar	
Gerçekçi		Benzeşik		Şematik		Harfler		Boşluklar		Yönlendirici ok	(x)
VTR	(x)	VTR	()	Şekil,	()	Büyük harf	(x)	Harfler arası boşluk	(x)	Çizgi	()
Animasyon	(x)	Animasyon	()	tablo,		Küçük harf	(x)	Satırlararası boşluk	(x)	İşaretleme	()
Fotoğraf	()	Fotoğraf	()	grafik		Okunabilirlik	(x)			Odaklanma	(x)
Resim	(x)	Resim	()			Düz yazı	(x)			Anahtar sözcük	(x)
						Eğik yazı	()			Görüntü tekrarı	(x)
						Harflerin rengi	(x)			Görsel efekt	()
										Slow motion	()
										Fast motion	()
2. DERSE EKLENEN UNSURLARIN BİÇİMSSEL YAPILARI				3. DERSE EKLENEN UNSURLARIN DÜZENLEMESİ				4. DERSİN SÜRESİ			
Hizalama	(x)	Yakınlık		Tutarlılık	(x)	Gereksizlik	()	02:00-05:00 arası	(x)		
Renk düzeni	(x)	Zamansal yakınlık	(x)					05:01-10:00 arası	()		
Denge	(x)	Uzamsal yakınlık	(x)								

4.4.1.3.2.11. Derse Eklenen Unsurlar

Video derste kullanılan derse eklenen unsurların görsel, yazılı ve çekicilik katan unsurlar olarak üç tür olduğu görülmektedir. Görsel unsurların gerçekçi özelliğe sahip olarak resim, animasyon ve VTR'den oluşan üç tür olduğu; yazılı unsurların özelliklerinin ise anahtar sözcük şeklinde büyük harf, küçük harf, düz yazı olarak, renk düzeni, harfler arası boşluğun ve satırlararası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Çekicilik katan unsurların ise yönlendirici ok, anahtar sözcük, odaklanma ve görüntü tekrarı olarak dört tür olduğu görülmektedir.

Görsel Unsurlar: Video derste kullanılan öğretimsel amaçlı görsel unsurların gerçekçi özelliğe sahip olarak üç tür olduğu görülmektedir. Bu gerçekçi unsurlar resim, animasyon ve VTR'dir. Videoya eklenen ilk tür gerçekçi görsel unsur olan resim, videoda üç yerde görülmektedir. İlk resim, akciğer resmi, ikinci ve üçüncü resim ise donuk kare şeklinde hücre resimleridir. Videoya eklenen ikinci tür gerçekçi görsel unsur ise animasyonlardır. İnsan gözüyle görülmesi imkânsız ya da zor olan konuların görselleştirildiği videoda altı farklı animasyonun kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan animasyonlarda iki hücre, bir akciğer, iki insanın iç organları ve birde ciplerin görüntüsü videoda anlatılanlara uygun şekilde gerçekçi bir şekilde görselleştirilmiştir. Videoya eklenen üçüncü tür gerçekçi görsel materyal ise VTR'lerdir. Anlatılan konuyu

destekleyen VTR'ler ise laboratuvar ve deney görüntüleri, anlatılan konunun önemine binaen sigara ve çakmak görüntüsü ve sigara içen insan görüntülerinden oluşmaktadır.

Video derste görsel unsur olarak en çok VTR ve animasyon kullanılmıştır. Bu iki materyalde gerçekçi özelliklere sahip olup VTR'ler uygulamaları, animasyonlarda insan gözüyle görülemeyecek nesne ve olayları anlatmaktadır. Gerçekçi unsurlardan fotoğraf, benzeşik özellikteki VTR, animasyon, fotoğraf ve resim; şematik unsurlardan şekil, tablo ve grafik kullanılmamıştır.

Yazılı Unsurlar: Video derste kullanılan yazılı unsurlar anahtar sözcük şeklindedir. Anahtar sözcüklerin yazılı unsur olarak harfler ve boşluklar başlıkları altındaki özellikleri bu başlık altında incelenecektir. Videoda bulunan anahtar kelimelerin 8 adet olduğu görülmektedir. Anahtar sözcüklerden 6'sında büyük harf, 2'sinde ise küçük harf şeklinde okunabilir, düz yazı olarak renkleri de arka plana zıt olarak tasarlanmıştır. Anahtar sözcükler video başladığında ilk resim olan akciğer resmi üzerine COPD (CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE) şeklinde dış ses/üst sesin "KOAİ (KRONİK OBSTRÜKTİF AKCİĞER HASTALIĞI)" hastalığı hakkında bilgi vermesiyle başlamaktadır. Bu yazının büyük harf olarak düz yazı şeklinde, harf boyutunun okunabilirlik açısından uygun, harfler arası boşluğun ve satırlararası boşluğun uygun olduğu ve harflerin renginin arka plandaki akciğer resmine göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Videoda bulunan anahtar sözcük şeklindeki ikinci yazının oksijen alan insan görüntüsü üzerine THIRD LEADING CAUSE OF DEATH IN HUMANS şeklinde dış sesin KOAH'ın "insanlarda üçüncü ölüm nedeni" olduğunu belirten yazıdır. Bu yazının büyük harf olarak düz yazı şeklinde, harf boyutunun okunabilir, harflerarası boşluğun ve satırlararası boşluğun uygun olduğu ve harflerin renginin arka plana göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Videoda bulunan anahtar sözcük şeklindeki üçüncü yazının anlatıcının akciğerlerdeki patolojik bulguları anlatırken kullandığı akciğer animasyonu üzerinde COPD ve HEALTHY şeklinde yazan kelimelerdir. "KOAİ" ve "sağlık" şeklinde tercüme edilen bu kelimelerin büyük harf olarak düz yazı şeklinde, harf boyutunun okunabilirlik açısından uygun, harflerarası boşluğun ve harflerin renginin arka plana göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Videoda bulunan anahtar sözcük şeklindeki dördüncü yazının ilk anlatıcının organlara yerleştirilen çiplerle ilgili konuşmasında animasyon üzerine yazılan ORGANS-ON-CHIPS şeklinde yazan kelimelerdir. "Organlar üzerinde çipler"

şeklinde tercüme edilen bu kelimelerin büyük harf olarak düz yazı şeklinde, harf boyutunun okunabilir, harflerarası boşluğun ve harflerin renginin arka plana göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Videoda bulunan anahtar sözcük şeklindeki beşinci yazı bu animasyonun devamında çipler üzerinde vacuum channel şeklinde “vakum kanalı” olarak tercüme edilmektedir. Bu kelimeler küçük harf olarak düz yazı şeklinde, boyutunun okunabilir, harflerarası boşluğun ve harflerin renginin arka plana göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Altıncı anahtar sözcük şeklindeki yazı ise yine devam eden animasyonda bacteria, white blood cells şeklindeki hareketli kelimelerdir. “Bakteri” ve “beyaz kan hücreleri” şeklinde tercüme edilen bu kelimelerde küçük harf olarak düz yazı şeklinde, boyutunun okunabilir, harflerarası boşluğun ve harflerin renginin arka plana göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Videoda görülen anahtar sözcük şeklindeki yedinci yazının hücre resimleri üzerine SMOKING HUMAN LUNG SMALL AIRWAY-ON-A-CHIP şeklinde yazan kelimelerdir. “Sigara içen insan akciğerine bir çip ile küçük hava yolu açmak” olarak tercüme edilen bu kelimelerin büyük harf olarak düz yazı şeklinde, harf boyutu okunabilir, harflerarası boşluğun ve harflerin renginin arka plana göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Videoda görülen anahtar sözcük şeklindeki sekizinci yazı, SMOKING ve NON-SMOKING şeklinde yazan kelimelerdir. Sigara içen ve içmeyenlerin hücre animasyonunun üzerine yazılan “Sigara içen” ve “sigara içmeyen” şeklinde tercüme edilen yazının büyük harf olarak düz yazı şeklinde, harf boyutunun okunabilir, harfler arası boşluğun ve harflerin renginin arka plana göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir.

Videoda anahtar kelimelerde genel olarak en çok büyük harfin tercih edildiği, harfler arası boşluğun okunabilir düzeyde olduğu, düz yazı şekli kullanıldığı ve harflerin renginin arka plana zıt olduğu görülmektedir. Anahtar kelimelerde eğik yazı ise kullanılmamıştır.

Ayrıca videoda bu anahtar kelimelerden ayrı olarak herhangi bir cümle veya metin şeklinde yazı kullanılmamıştır. Görüntüdeki materyaller anahtar sözcükler dışında başka bir yazı ile desteklenmemiştir.

Çekicilik Katan Unsurlar: Video derste kullanılan dikkat çekici unsurların dört tür olduğu görülmektedir. Bunlar yönlendirici ok, anahtar sözcük, odaklanma ve

görüntü tekrarı şeklindedir. Dikkat çekici unsur olarak görülen yönlendirici ok, ikinci anlatıcının KOAH'ı anlatırken akciğer animasyonunda patolojik bulgulara dikkat çekmek için kullanılmıştır. Videoda dikkat çekici olarak kullanılan ikinci tür ise anahtar sözcüklerdir. Video içerisinde toplamda 8 kez kullanılan anahtar sözcüklerin 1'i oksijen alan insan görüntüsü üzerine, 3'ü akciğerler ve hücre resimleri üzerine, 4'ü de akciğerler ve çipler üzerine yazılan animasyonda görülmektedir. Anahtar sözcükler, video başladığında ilk resim olan akciğer resmi üzerine COPD (CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE) şeklinde dış sesin "KOAH (Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı)" hastalığı hakkında bilgi vermesiyle başlamaktadır. Bu yazının harflerinin renginin arka plandaki akciğer resmine göre sarı renkte, ayırt edici ve dikkat çekici özellikte olduğu görülmektedir. Videoda bulunan anahtar sözcük şeklindeki ikinci yazının oksijen alan insan görüntüsü üzerine THIRD LEADING CAUSE OF DEATH IN HUMANS şeklinde dış sesin KOAH'ın "insanlarda üçüncü ölüm nedeni" olduğunu belirten yazıdır. Bu yazının harflerinin renginin arka plandaki videoya göre mavi ve beyaz renkte, ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Videoda bulunan anahtar sözcük şeklindeki üçüncü yazının anlatıcının akciğerlerdeki patolojik bulguları anlatırken kullandığı akciğer animasyonu üzerinde COPD ve HEALTHY şeklinde yazan kelimelerdir. "KOAH" ve "sağlık" şeklinde tercüme edilen bu kelimelerin harflerinin renginin siyah arka plana göre sarı renkte, ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Videoda bulunan anahtar sözcük şeklindeki dördüncü yazının ilk anlatıcının organlara yerleştirilen çiplerle ilgili konuşmasında animasyon üzerine yazılan ORGANS-ON-CHIPS şeklinde yazan kelimelerdir. "Organlar üzerinde çipler" şeklinde tercüme edilen bu kelimelerin renginin siyah arka plana göre kırmızı renkte ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Videoda bulunan anahtar sözcük şeklindeki beşinci yazı bu animasyonun devamında çipler üzerinde vacuum channel şeklinde "vakum kanalı" olarak tercüme edilen bu kelimeler renginin siyah arka plana göre beyaz olarak ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Altıncı anahtar sözcük şeklindeki yazı ise yine devam eden animasyonda bacteria, white blood cells, şeklinde hareketli kelimeler geçmektedir. "Bakteri" ve "beyaz kan hücreleri" şeklinde tercüme edilen bu kelimelerin renginin koyu mavi arka plana göre açık mavi, bordo arka plana göre beyaz olarak ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Videoda görülen anahtar sözcük şeklindeki yedinci yazının hücre resimleri üzerine SMOKING HUMAN LUNG

SMALL AIRWAY-ON-A-CHIP şeklinde yazan kelimelerdir. “Sigara içen insan akciğerine bir çip ile küçük hava yolu açmak” olarak tercüme edilen bu kelimelerin renginin morlu arka plan rengine göre sarı ve beyaz olarak ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Videoda görülen anahtar sözcük şeklindeki sekizinci yazı SMOKING ve NON-SMOKING şeklinde yazan kelimelerdir. Sigara içen ve içmeyenlerin hücre animasyonunun üzerine yazılan “Sigara içen” ve “sigara içmeyen” şeklinde tercüme edilen kelimelerin renginin siyah arka plana göre beyaz olarak ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Videoda dikkat çekici unsur olarak kullanılan üçüncü tür ise odaklanmadır. Anlatıcıya ve nesneye olmak üzere ikiye ayrı şekilde gerçekleştirilen odaklanma, kameranın objektifiyle yaptığı hareket olan focus-defocus aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Anlatıcıya dikkati çekmek ve onu ön plana almak için kullanılan kamera hareketi olarak focus yapılarak anlatıcı ön plana alınmış, ilk anlatıcıdaki ofis görüntüsüne, ikinci anlatıcıda ise laboratuvar görüntüleri flulaştırılmıştır. Derse ilişkin çekimlerde kullanılan focus-defocus hareketi ise anlatıcı konuşurken araya giren VTR’lerde kullanılmıştır. Pasif içiciler anlatılırken sigara ve çakmağın detay çekimiyle yanan sigaraya focus-defocus hareketi kullanılarak konuya dikkat çekilmiştir. Videoda dikkat çekici dördüncü unsur ise görüntü tekrarıdır. Özellikle sigaranın zararları anlatılırken sigarayı yakan ve içen insan görüntüsü ve laboratuvardaki sigara deney görüntüleri görüntü tekrarlarını oluşturmaktadır.

Bir materyal hazırlanırken belli görsellere dikkat çekmek için farklı türde çekicilik katan unsurlar kullanılabilir. Bu videoda en çok anahtar kelime kullanılarak çekicilik gerçekleştirilmiştir. Video derste çekicilik katan unsur olarak dikkat çekicilik bağlamında çizgi, işaretleme ve görsel efekt ise kullanılmamıştır.

4.4.1.3.2.12. Derse Eklenen Görsel Unsurların Biçimsel Yapıları

Videoda kullanılan biçimsel yapı ile ilgili kararların üç tür olarak incelendiği görülmektedir. Bunlar hizalama, renk düzeni ve dengedir. Biçimsel yapı ile ilgili olarak kullanılan hizalama animasyonlarda ve resimlerde kullanılmıştır. Animasyonlardaki ve resimlerdeki kullanılan görseller ve anahtar kelime şeklindeki yazılar, ekran ölçülerine uygun olarak hizalanmıştır. Biçimsel yapı ile ilgili olarak kullanılan renk düzeni yine animasyonlarda ve resimlerde yazı ile arka plan renklerinin zıt olduğu görülmektedir. Zıt renklerle yapılan bir ekran tasarımında hatırlama olasılığı daha yüksek olduğundan

dolayı, koyu fon üzerine açık ya da açık renk üzerine koyu olacak şekilde zıtlık ekranda görülmektedir. Biçimsel yapı ile ilgili kararlardan görsel unsurlardaki denge ile ilgili olarak alan ve boşluğun animasyonlarda ve resimlerde doğru şekilde bırakıldığı görülmektedir. İnsanın konuyu kavramasına fırsat veren bu uygulamalarla izleyicinin dikkatini verme ve mesajı anlama olarak çabası azalacaktır. Bir görselde bütün unsurlar açık bir biçimde izleyiciye ulaştırıldığı zaman izleyicinin dikkatini verme ve mesajı anlama çabası azalacağından dolayı hizalama önemli bir unsur olarak görülmektedir. Bir görüntü ögesinin ağırlığı eşit, yatay ya da dikey olarak eksenin her iki tarafında dengeli bir biçimde yer almalıdır. Formal yani simetrik, bir materyalin ortadan ikiye bölündüğünde ögelerin simetrik olarak her iki tarafta da eşit şekilde yerleştirilmesi olarak; informal yani simetrik olmayan ise dengenin informal şekilde sağlanması materyale belirli ölçüde hareketlilik kazandırabilmektedir. İncelenen bu videoda da hizalama ve denge unsurlarına dikkat edildiği görülmektedir. VTR'ler ise tüm video boyunca ilgili yerlerde ekranın tümünü kaplamakta, başka herhangi bir görsel unsurla desteklenmemektedir.

4.4.1.3.2.13. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi

Video derste kullanılan düzenleme ile ilgili kararların yakınlık ve tutarlılık şeklinde iki tür olduğu görülmektedir. Düzenleme ile ilgili kararlardan yakınlığın zamansal ve uzamsal olmak üzere iki şekilde olduğu görülmektedir. Zamansal ve uzamsal yakınlık olarak iki anlatıcının da anlattıkları içeriğe bağlı olarak animasyonların ve resimlerin doğru zamanda ve yerde gelmesi, yine iki anlatıcının içeriğe bağlı olarak VTR'lerin uygun zaman ve yerde verilmesi buna örnek teşkil etmektedir. Düzenleme ile ilgili kararlardan tutarlılık iki anlatıcının anlattıklarıyla görsel materyaller olan resim, animasyon ve VTR'nin tutarlı olduğu görülmektedir. İzleyiciler için birbiriyle alakalı görsel ögeler arasında fiziksel görünüm açısından birliktelik sağlamak için hem zamansal hem de uzamsal yakınlığa dikkat edildiği görülmektedir. Materyal içinde düzenli bir şekilde yerleştirilmiş ögelerle öğrenmede kolaylık sağlama amacı güdülmüştür. Düzenleme ile ilgili kararlardan gereksiz olarak herhangi bir materyalin konulmadığı görülmektedir.

4.4.1.3.2.14. Dersin Süresi

Video ders, toplam süreye göre incelendiğinde dersin süresinin 4:11 olduğu görülmektedir. Son yıllarda YouTube gibi ücretsiz video paylaşım sitelerinin etkinleşmesinden dolayı video yüklemek teknik açıdan daha kolay olmaktadır. Yapılan çalışmalara bağlı olarak değişen yeni izleyici özelliklerine göre çok uzun ya da çok kısa videoların dikkati dağıttığı, ideal sürenin kısa olması gerektiği ve bu sitelere video yüklemenin kolaylığından dolayı kısa videoların izleyiciler tarafından daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bu çalışmada da bu özellikler dikkate alınarak videoları seçme süresinin 02:00-05:00 arası kısa videolar kategorisine girdiği görülmektedir.

4.4.2. Stanford Üniversitesine Ait Video Dersin Analizi

Stanford Üniversitesi, Amerika Birleşik Devletleri'nin Kaliforniya eyaletinde Silikon Vadisi'nin merkezinde yer alan, 1891 yılından bu yana faaliyet gösteren dünyanın önde gelen özel eğitim ve araştırma üniversitelerinden biridir (stanford.edu). 2016 verilerine göre üniversiteye kayıtlı 6994 lisans, 9128 lisansüstü öğrenci bulunmaktadır (facts.stanford.edu). İş, enerji ve çevre bilimleri, eğitim, mühendislik, insan ve beşeri bilimler, hukuk ve tıp fakültelerine sahip olan üniversitenin öğretim elemanı-öğrenci oranı dörtte birdir (stanford.edu.academics). ARWU tarafından yapılan araştırmaya göre 2016 dünyanın ilk 500 üniversitesi arasında ikinciliğe sahiptir.

4.4.2.1. Üniversitenin Medya Uygulamaları

Stanford Üniversitesinin, yeni medyaya yönelik görsel-işitsel uygulamaları son derece aktif bir şekilde kullandığı görülmektedir. Üniversitenin kendi bünyesinde faaliyet gösteren 'Stanford Video' adlı bir kuruluşu bulunmaktadır. Video üretim birimi olarak hizmet eden Stanford Video, sınıf ortamında değerlendirilen eğitsel videolardan yüksek çözünürlüklü videolara kadar tüm formatlarda eğitsel videolar hazırlamakta ve bunların kullanıcılara ulaşmasını sağlayan servis hizmeti sunmaktadır. Stüdyo, Stanford uzmanlarını ve kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla 7/24 açık tutulmaktadır. Stanford Video; video üretimi, kurgu, ses kayıt, canlı internet yayını, video-konferans, video yayını, stüdyo kiralama, çoğaltma, alt yazı koyma gibi hizmetleri yürütmektedir (stanfordvideo.stanford.edu).

Stanford Üniversitesi'nin MediaX adlı MOOCs özelliğinde online bir kursu da mevcuttur. İnsan ve teknolojinin kesişmesini temele alan kursta dünyaca ünlü öğretim üyeleriyle iş birliği yapılarak öğrenenler için metin, alıştırma, video vb. ile uzaktan eğitim alabilecekleri dersler ve materyaller bulunmaktadır (mediax.stanford.edu). Yaşam boyu öğrenim için yararlanılabilecek olan bu kursun dünyanın her yerinden öğrencisi bulunmaktadır.

4.4.2.2. Üniversitenin Video Uygulamaları

Bu çalışmanın amacı nitelikli video ders çekim ve tasarım süreçlerini incelemek olduğu için ilk olarak Stanford Üniversitesi'nin resmî sitesi ve medya araçları incelenerek video dersler araştırılmıştır. Çalışmanın amacına bağlı olarak video paylaşım sitesinin üniversiteye ait resmî sosyal medya hesapları incelenmiştir. Üniversitede genel kullanıma açık Facebook, Twitter, iTunes U, YouTube, Instagram, Futurity gibi sosyal medya hesaplarının ikonları bulunmaktadır. Stanford Üniversitesi'nin video paylaşım sitesi olarak kullandığı sosyal medya hesabının YouTube olduğu görülmüştür. YouTube ikonuna tıklanıldığında üniversiteye ait videoların yüklendiği resmi kanal açılmaktadır. YouTube kanalı özellikleri incelendiğinde üniversitenin YouTube'a üye olduğu tarihin 18 Eylül 2006 olduğu görülmüştür. 542 bin 955 aboneye sahip kanaldaki videolar; okullar, bölümler, fakülte dersleri, kurslar ve üniversite geneli için ayrı kategorilerde sunulmaktadır. Stanford Üniversitesi'nin resmî kanalı olarak hizmet veren YouTube hesabında eğitsel video paylaşımları farklı kategorilere ayrıştırılarak kullanıcılara servis edilmektedir (youtube.com). Kanalda "Videolar" sekmesine tıklanarak "En yeniler" kategorisinden çalışmanın amacına uygun olan, video ders özelliğine uyan videolar tespit edilerek incelemeye başlanmıştır.

A- GÖRSEL GÖZLEM FORMU											
1. KAMERA KULLANIMI											
a. Çekim Ölçekleri				b. Kamera Hareketleri				c. Kamera Açısı			
Anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri		VTR'de kullanılan çekim ölçekleri		Anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri		VTR'de kullanılan kamera hareketleri		Anlatıcıda kullanılan kamera açısı		VTR'de kullanılan kamera açısı	
Uzak	()	Uzak	()	Pan	()	Pan	()	Nesnel açı	(x)	Nesnel açı	(x)
Genel	()	Genel	(x)	Tilt	()	Tilt	()	Öznel açı	(x)	Öznel açı	(x)
Boy	()	Boy	(x)	Dolly in	()	Dolly in	(x)				
Diz	()	Diz	()	Dolly out	()	Dolly out	(x)				
Bel	(x)	Bel	(x)	Zoom in	()	Zoom in	()				
Göğüs	()	Göğüs	()	Zoom out	()	Zoom out	()				
Omuz	(x)	Omuz	()	Focus-defocus	(x)	Focus-defocus	(x)				
Baş	()	Baş	()								
Yüz	()	Yüz	(x)								
Detay	()	Detay	(x)								
2. KURGU TEKNİKLERİ											
a. Derse Eklenen Unsurlar				b. Görüntü Geçişleri							
VTR		(x)	Anlatıcıda kullanılan görüntü geçişleri				Derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan görüntü geçişleri				
Animasyon		()									
Fotoğraf		()	Cut				(x)				
Resim		(x)	Mix				()				
Şekil, tablo, grafik		(x)	Fade in-fade out				()				
Yazı		()	Beyazlatma-soldurma				()				
Giriş jeneriği		(x)	Bulanıklaşma-netleşme				()				
Çıkış jeneriği		(x)	Bindirme				(x)				
KJ		(x)	Donma				()				
Kurum amblemi		()									
Rol caption		(x)									

3. MEKÂN KULLANIMI					
Anlatıcıya yönelik mekân kullanımı			VTR'ye yönelik mekân kullanımı		
Doğal mekân	(x)		Doğal mekân	(x)	
Dersle ilgili iç mekân	(x)		Dersle ilgili iç mekân	(x)	
Dersten bağımsız iç mekân	(x)		Dersten bağımsız iç mekân	()	
Dersle ilgili dış mekân	()		Dersle ilgili dış mekân	()	
Dersten bağımsız dış mekân	()		Dersten bağımsız dış mekân	()	
Sınıf ortamı	()		Sınıf ortamı	()	
Yapay mekân	()		Yapay mekân	()	
Sesli çekim stüdyosu	()		Sesli çekim stüdyosu	()	
Chroma key	()		Chroma key	()	
Sanal stüdyo	()		Sanal stüdyo	()	
Dekor	()		Dekor	()	
Doğal dekor	(x)		Doğal dekor	(x)	
Sembolik dekor	()		Sembolik dekor	()	
4. DERSİ ANLATIMA YÖNELİK KARAKTERLER (KONU ANLATIMINA YÖNELİK KARAKTERLER)					
a. Kişi Sayısına Göre		b. Beden Dilini Kullanma		c. Kıyafet ve Makyaj	
Tek anlatıcı	()	Jest ve mimik	(x)	Resmi Kıyafet	(x)
Çoklu anlatıcı	(x)			Serbest kıyafet	(x)
Diyalog	()			Dersle ilişkili kıyafet	()
Dış ses	()			Makyaj	(x)
İç izleyici	()				
İç ses	()				
Vox pop	()				

4.4.2.3.2.1. Kamera Kullanımı

Çekim Ölçekleri

Video derste anlatıcıda ve VTR'de olmak üzere altı tür çekim ölçeğinin kullanıldığı görülmektedir. Bunlar; boy, bel, omuz, yüz, detay ve genel çekimdir.

Anlatıcıda Kullanılan Çekim Ölçekleri: İncelenen video derste dört anlatıcıda kullanılan çekim ölçeklerinin bel ve omuz çekimden oluşan iki tür olduğu görülmektedir. İlk anlatıcı stetoskopun hastanın üzerine nasıl konulduğu ve hasta yakınlığı ile ilgili olarak konuşmaya başlarken kullanılan çekim ölçeği bel çekimdir. İkinci anlatıcı, stetoskopun mucidi René Laennec'in 1816 yılında icadından bahsederken kullanılan çekim ölçeği, omuz çekimdir. Üçüncü anlatıcının Stetoskop ve X ışınları hakkında konuşmaya başlarken kullanılan çekim ölçeği bel çekimdir. Tekrar ilk anlatıcıya döndüğünde stetoskopun icadıyla ilgili konuşmasını yaparken ilk olarak bel çekimin kullanıldığı, sonrasında omuz çekimin kullanıldığı görülmektedir. Dördüncü anlatıcının stetoskopun günümüzde hem hasta hem de doktor açısından bir sembol olduğunu ve bunun güven verdiğini anlatırken kullanılan çekim ölçeği omuz çekimdir. VTR'den sonra tekrar ekrana giren ikinci anlatıcı yine stetoskop hakkında bilgi verirken kullanılan çekim ölçeği omuz çekimdir. Sonrasında dördüncü anlatıcının teknoloji ve stetoskop hakkındaki görüşlerini ifade ettiği bölümde önce bel, sonrasında da omuz çekim kullanılmıştır. Genç doktorlar ve ultrason makinesi ile ilgili konuşan

üçüncü anlatıcıda kullanılan çekim ölçeği bel çekimdir. Günümüz teknolojisinde kullanılan ultrason gibi teknik gelişmelerden kısa kısa bahsederken öncelikli olarak ilk anlatıcı ekrana geldiğinde bel çekim, ikinci ve dördüncü anlatıcıda omuz, üçüncü anlatıcıda bel çekim, ikinci anlatıcıda omuz, ilk anlatıcıda bel ve omuz, üçüncü anlatıcıda omuz, bel, omuz ve bel çekimle anlatıcılarda çekim ölçeği tipleridir.

Video derste genel olarak dört anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri bel ve omuz çekimdir. Kişinin belden yukarısının çerçevelenmesiyle oluşan bel çekim, izleyicinin anlatıcıyla yakından tanıştırılmak maksadıyla kullanılır. Videoda kullanılan bel çekim örnekleri anlatıcıların oturma pozisyonunda kullanılmıştır. Omuz çekim ise, anlatıcıyı ön plana alarak anlatıcı ile izleyiciyi karşı karşıya getiren ve izleyicinin anlatıcıyı daha dikkatli dinlemesini sağlamak için kullanılan çekim ölçeğidir. Video derste anlatıcılara yönelik olarak boy, diz, göğüs, baş, yüz, detay, genel ve uzak çekim ise kullanılmamıştır.

VTR’de Kullanılan Çekim Ölçekleri: Video derste VTR’de kullanılan çekim ölçekleri bağlamında genel, yüz ve detay çekimin kullanıldığı görülmektedir. Video ilk VTR olan hastane içinde muayene olmak için sıra bekleyen bir hasta çocuk ve ailesinin genel çekimiyle başlamaktadır. Araya jenerik girmekte ve hasta çocuk ve ailesinin bekleme görüntüleri sonrasında çocuğun muayene kıyafeti ile bekleyişi genel çekim olarak devam etmektedir. Doktorun muayene odasına girmesi ve muayene görüntüleri yine genel çekim olarak devam etmektedir. Araya anlatıcıların konuşmaları girmekte ve tekrar VTR’ye döndüğünde çocuğun muayene görüntülerinde genel çekim kullanılmıştır. Videoda ikinci VTR olan doktorun ultrason cihazıyla diğer hastanın yanına gittiği görüntülerde yine genel çekim kullanılmıştır. Hastane odasında yatan bir hastaya müdahale eden anlatıcılardan biri olan doktor görüntüsünde de yine genel çekim kullanılmıştır. Araya yine anlatıcıların konuşmaları girmekte, videoya tekrar döndüğünde hastanın ultrasonunun alınması ve muayenesi genel çekimle devam etmektedir. Videoda kullanılan ikinci çekim ölçeği yüz çekimdir. Muayene olan çocuğun yüzüne yapılan yüz çekimle, çocuğun yüzündeki endişe gösterilmektedir. Üçüncü ve son çekim ölçeği ise detay çekimdir. Detay çekimin yapıldığı yerler, muayene edilen çocuğun üzerinde gösterilen stetoskop ve çocuğun oyuncadır.

VTR’lerde genel olarak tercih edilen çekim ölçeğinin en çok genel çekim olduğu görülmektedir. Genel çekim, bir insan grubunun ya da bir mekânın genel görüntüsünü veren ve böylelikle mekân ve olay tanımlaması yapan çekim türüdür. Videoda da mekânın hastane olduğu, hasta ve doktor ilişkileri genel çekim aracılığıyla verilmiştir. VTR’de kullanılan çekim ölçeklerinde boy, diz, bel, göğüs, omuz, baş ve uzak çekim ise kullanılmamıştır.

Kamera Hareketleri

Video derste anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri ve VTR’de kullanılan kamera hareketleri olarak üç tür kamera hareketinin kullanıldığı görülmektedir. Bu hareketler dolly in, dolly out ve focus-defocus’tur.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste anlatıcıda kullanılan kamera hareketinin tek tür olarak focus-defocus olduğu görülmektedir. Kameranin objektifiyle yapılan focus-defocus hareketinin ilk anlatıcıda arka plandaki laboratuvar görüntüsüne, ikinci anlatıcıda arka plandaki belli olmayan mekâna, üçüncü anlatıcıda ofis görüntüsüne, dördüncü anlatıcıda ise hastane odasına uygulandığı görülmektedir. İlk anlatıcı laboratuvarı anlatırken anlatıcı net, arka plan flu gözükmemektedir. Tüm video boyunca anlatıcının gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir. İkinci anlatıcı neresi olduğu belli olmayan iç mekânda anlatıcının net, arka planın flu olduğu görülmektedir. Tüm video boyunca anlatıcının gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir. Üçüncü anlatıcı konuyu anlatırken anlatıcı net, arka plandaki ofis görüntüsü fludur. Tüm video boyunca anlatıcının gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir. Dördüncü anlatıcıda ise yine anlatıcı net, arka plan olan hastane odasının ise flu olduğu görülmektedir. Tüm video boyunca anlatıcının gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir.

Video derste genel olarak dört anlatıcıda da kullanılan kamera hareketinin focus-defocus olarak tercih edildiği görülmektedir. Türkçe’ye seçikleştirme ve bulanıklaştırma olarak tercüme edilen focus-defocus hareketi, anlatıcıyı ön plana almak ve dikkati ona çekmek için kullanılan kamera hareketidir. Sabit kamera ile çekilmiş olan anlatıcılara yönelik bu görüntülerde pan, tilt, dolly in, dolly out, zoom in ve zoom out’un kullanılmadığı görülmektedir.

VTR’de Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste VTR’lerde kullanılan kamera hareketlerinin üç tür olarak dolly in, dolly out ve focus-defocus olduğu görülmektedir. VTR’de kullanılan kamera hareketlerinden dolly in hareketi, ilk VTR’deki hasta çocuğu muayene eden doktor görüntüsünde kullanılmıştır. Doktorun muayenesi esnasında kamera fiziksel olarak çocuğa ve doktora üstten yaklaşmaktadır. Yine bu hastanın diğer görüntüsünde kameranın dolly in hareketi ile daire şeklini kullanarak kişileri takip ettiği görülmektedir. Burada doktor çocuklara stetoskopu vermektedir. İkinci VTR olan dördüncü anlatıcının hastane görüntülerinde hasta odasına girişi ve hastayı ultrason cihazıyla muayenesi sırasında da dolly in kullanılmıştır. Kamera üstten hem hastaya hem de ultrason cihazına yaklaşmaktadır. VTR’de kullanılan ikinci kamera hareketi dolly out’tur. Videoda dolly in hareketine bağlı olarak kullanılan bu hareket ilk VTR’de görülen hasta çocuğun muayenesinde görülmektedir. Doktor, çocuğu muayene ederken kamera üstten yaklaşıp uzaklaşmaktadır. İkinci VTR’yi oluşturan hastane görüntülerinde hasta yatağına uygulanan dolly in-dolly out hareketi ile hastaya yakınlaşıp uzaklaşmaktadır. Bu kısım doktorun ultrason cihazı ile ilgili verdiği bilgilerden oluşmaktadır. VTR’de kullanılan üçüncü kamera hareketinin ise focus-defocus olduğu görülmektedir. Hasta çocuğun muayene görüntüsünde oyuncasına uygulanan focus-defocus hareketiyle oyuncak net, arka plan fludur. Daha sonra ekrana gelen çocuğun yüz çekimine yapılan focus-defocus hareketi ile çocuğun yüzü net, arka plan fludur. Ayrıca hemen arkasından gelen muayene görüntüsünde uygulanan focus-defocus hareketi ile stetoskop net, arka planın ise flu olduğu görülmektedir.

VTR’lerde kullanılan kamera hareketinin genel olarak nesnelere ve kişilere fiziksel olarak yaklaşmakta ve uzaklaşmakta olan dolly in ve dolly out hareketlerinin olduğu görülmektedir. VTR’lere yönelik olarak pan, tilt, zoom in, zoom out hareketlerinin kullanılmadığı görülmektedir.

Kamera Açısı

Video derste anlatıcılarda ve VTR’de kullanılan kamera açı tiplerinin iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar nesnel ve öznel açıdır.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Açısı: Video derste anlatıcılarda kullanılan açı tipinin üç anlatıcıda nesnel, bir anlatıcıda hem nesnel hem de öznel açı tipi olduğu

görülmektedir. Tüm video boyunca üç anlatıcının bulunduğu kısımlarda kullanılan nesnel açı; dışarıdan bir bakış açısıyla yapılan, anlatıcıların kameradan habersiz bir konumda gibi kameraya bakmadan anlatmasından oluşan açı tipidir. Bu kamera uygulamasına “izleyici görüş noktası” da denilebilir. Üçüncü anlatıcıda hem nesnel hem de öznel açı kullanılmıştır. Bu anlatıcının bir sahnesinde doğrudan kameranın objektifine baktığı ve izleyiciyle göz göze geldiği görülmektedir. İzleyicinin göz hizasına göre yapılan çekimler ile gerçeğe yakın bir görüntü verilmiştir. Anlatıcılarda kullanılan kamera açısının daha çok nesnel açı olarak tercih edildiği görülmektedir.

VTR’de Kullanılan Kamera Açısı: Video derste VTR’lerde kullanılan açı tiplerinin nesnel ve öznel olmak üzere iki tür olduğu görülmektedir. İlk VTR olan hasta çocuğun muayene görüntülerinde doktorun içeri girmesi ve çocuğu muayene ettiği görüntülerde genel olarak nesnel açı tipi kullanılmıştır. Öznel açı olarak muayene sırasında stetoskopun detay çekimiyle, üst açı da kullanılarak hareket yapılması örnek verilebilir. İkinci VTR’de de hasta kişinin odasına giden doktor ve hasta yakınları nesnel kamerayla çekilmiş, hastane odasında ultrason cihazının kullanıldığı kısımlarda kameranın hareketli olarak hasta etrafında dönmesi ile öznel kamera açısı kullanılmıştır.

VTR’lerde genel olarak hem nesnel hem de öznel açı tipi kullanılmıştır. Nesnel açı konu girişlerinde, öznel açı ise içeriğin uygulama görüntülerinde kullanılarak izleyicinin bu işlemleri daha yakından görmelerini ve kişisel deneyim olarak katılımını sağlamaktadır.

4.4.2.3.2.2. Kurgu Teknikleri

Video derste bulunan anlatıcılarda ve derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden üç tür görüntü geçişi kullanılmıştır. Bunlar cut, fade in-fade out ve bindirmedir. Derse eklenen görsel unsurların ise altı tür olduğu görülmektedir. Bunlar VTR, resim, giriş jeneriği, çıkış jeneriği, KJ ve rol caption’dır.

Anlatıcıda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan dört anlatıcıya yönelik olarak kullanılan kurgu tekniklerinden görüntü geçişleri olarak cut geçiş kullanıldığı; eklenen görsel unsur olarak ise KJ’nin kullanıldığı görülmektedir. Cut geçiş, Anlatıcıdan görüntüye eklenen görsel unsurlara, görüntüye eklenen görsel unsurlardan anlatıcıya geçişte kullanılan geçiş türüdür. Ayrıca ilk anlatıcı, üçüncü

anlatıcı ve dördüncü anlatıcıda bel çekimden omuz çekime geçişte, üçüncü anlatıcıda yine omuz çekimden bel çekime geçişte cut geçiş kullanılmıştır. Anlatıcıda kullanılan diğer kurgu tekniği ise dört anlatıcıyı tanıtmak amacıyla kullanılan KJ'dir. Dört anlatıcının da isimleri, unvanları ve çalıştıkları kurumlar hakkında bilgi veren, kısaca KJ olarak anılan “karakter jeneratörü” görüntü geçişi olan bindirme ile videoyu anlatan kişileri tanıtmak amacıyla kullanılmıştır.

Video derste genel olarak dört anlatıcıda da kullanılan görüntü geçişinin cut geçiş olduğu görülmektedir. Cut geçiş, basit olduğundan dolayı videoda istenen etkiyi hızlı bir şekilde vermek ve akıcılığı sağlamak amacıyla tercih edilen geçiş türüdür. Video derste diğer geçişler olan mix, fade in-fade out, beyazlatma-soldurma, bulanıklaşma-netleşme ve donma kullanılmamıştır.

Derse Eklenen Görsel Unsurlarda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden; görsel unsurlar olarak VTR, resim, giriş jeneriği, çıkış jeneriği ve rol caption; görüntü geçişleri olarak ise cut geçiş ve fade in-fade out kullanıldığı görülmektedir. İlk VTR, hastane içinde muayene olmak için sıra bekleyen bir hasta çocuk, ailesinin ve doktorun muayene görüntülerinden oluşmaktadır. Video boyunca araya anlatıcılar, resim ve diğer VTR'ler girse de konu devam ederken kullanılan geçiş türü cut geçiştir. İkinci VTR, dördüncü anlatıcının hastane görüntülerinde hasta odasına girişi ve hastayı ultrason cihazıyla muayenesi sırasında tıpta yeni cihazlardan bahsedildiği bölümdür. Araya anlatıcılar girse de konu devam ederken kullanılan geçiş türü yine cut geçiştir. Videoda kullanılan ikinci görsel unsur resimdir. Stetoskopun mucidi René Laennec'in kâğıdı rulo yaparak bir ucunu hastaya, diğer ucunu kulağına koyarak hasta çocuğun akciğerlerini dinlediği resimden oluşan bu görsel unsur, videoda stetoskop ile ilgili bilgilerin verdiği kısımlarda üç kez kullanılmıştır. VTR'den resme, resimden anlatıcıya, anlatıcıdan resme geçişlerde cut geçiş kullanılmıştır. Videoda kullanılan üçüncü görsel unsur olan giriş jeneriğinde cut geçiş ve dördüncü görsel unsur olan çıkış jeneriğinde ilk olarak cut geçiş, video sonlanırken ise fade out kullanılmıştır. Videoda kullanılan beşinci görsel unsur olarak yapımcı, yönetmen, müzik, teşekkür kısmı ve videonun yapım yeri bilgisini veren rol caption kullanılmış, rol caption'a VTR'den geçerken fade in-fade out kullanılmıştır.

Video derste genel olarak derse eklenen görsel unsur türü anlatılan konuyu destekleyen VTR'dir. Eklenen görsel unsurlarda en çok kullanılan geçiş türünün ise cut geçiş olduğu görülmektedir. Cut geçiş, basit olduğundan dolayı videoda istenen etkiyi hızlı bir şekilde vermek ve akıcılığı sağlamak amacıyla tercih edilen geçiş türüdür. Video derste, derse eklenen görsel unsur olarak animasyon, fotoğraf, şekil, tablo, grafik, yazı ve kurum ambleminin kullanılmadığı; görüntü geçişleri olarak ise mix, beyazlatma-soldurma, bulanıklaşma-netleşme, bindirme ve donmanın kullanılmadığı görülmektedir.

4.4.2.3.2.3. Mekân Kullanımı

Video derste mekân kullanımının, anlatıcıda kullanılan mekânlar ve VTR'de kullanılan mekânlar olmak üzere iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar dersle ilgili iç mekân ve dersten bağımsız iç mekândır.

Anlatıcıya Yönelik Mekân Kullanımı: Video derste bulunan dört anlatıcıya yönelik mekân kullanımının iki farklı türde olduğu görülmektedir. Bunlar doğal mekân olarak dersle ilgili iç mekân ve dersten bağımsız iç mekândır. Birinci anlatıcının konuyu anlattığı mekân dersle ilgili iç mekân olan hastane laboratuvarıdır. İkinci anlatıcının anlattığı mekânın iç mekân olduğu belli olan fakat arkası düz, flu olduğu için neresi olduğu belli olmayan bir mekândır. Üçüncü anlatıcının konuyu anlattığı mekân, dersten bağımsız iç mekân olan ofis görüntüsüdür. Dördüncü anlatıcının konuyu anlattığı mekân ise dersle ilgili bir mekân olan hastane odasıdır. Anlatıcıya yönelik dekor kullanımında ise kullanılan laboratuvar, ofis ve hastane odası doğal dekor olarak görülmektedir. Laboratuvar, laboratuvar malzemeleri ve stetoskopun bulunduğu yer olarak; ofis kitaplar, stetoskop ve ofis malzemeleri gibi anlatıcının eşyalarının aksesuar olarak kullanıldığı yer olarak, hastane odası ise hasta yatağı, tıbbi cihazlar gibi aksesuarların bulunduğu doğal dekor olarak tanımlanabilir. Işık olarak birinci, ikinci ve üçüncü anlatıcının mekânları ve kişiler yeterli derecede aydınlatılmış, dördüncü anlatıcının bulunduğu hastane odası yeterli aydınlatılmamış fakat kişiye odaklanılarak anlatıcının yeterince aydınlatıldığı görülmektedir.

Video derste genel olarak anlatıcıların bulundukları ortamları belirten doğal mekân olarak dersle ilgili iç mekân ve dersten bağımsız iç mekân tercih edilerek anlatıcıların konumları ve çalıştıkları işler belirtilmiştir. Diğer mekânlar olan doğal

mekân içinde dersle ilişkili dış mekân, dersten bağımsız dış mekân, sınıf ortamı kullanılmamıştır. Yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekor kullanılmamıştır.

VTR'ye Yönelik Mekân Kullanımı: Video dersin içinde bulunan VTR'lerde kullanılan mekânın tek türde olduğu görülmektedir. Bunlar doğal mekân içinde dersle ilgili iç mekân olan iki farklı hastane görüntüleridir. VTR'lerde iki farklı konu işlenmiştir. İlki hasta çocuk ve ailesinin bekleme görüntüleri sonrasında çocuğun muayene kıyafeti ile doktoru bekleyişi, doktorun muayene odasına girmesi ve muayene görüntülerinden oluşan hastane odasıdır. Burada çocuğun beklediği bekleme salonu ve muayene olduğu hastane odası bulunmaktadır. İkinci VTR'de dördüncü anlatıcı olan doktorun ultrason cihazıyla diğer hastanın yanına gittiği hastane içi görüntüler ve hastaya müdahale ettiği hastane odasıdır. Bekleme salonunda koltuklar, sehpa, sebil, hastane broşürleri gibi aksesuarlar; muayene odasında sedye, cihazlar gibi aksesuarlar; diğer hasta odasına geçişte hastane koridorları ve hasta odasında ultrason cihazları, hasta yatağı gibi aksesuarların olduğu alanlar doğal dekor kategorisine girmektedir. Işık olarak bu mekânların yeterince aydınlatılmış olduğu görülmektedir.

Video derste hastane görüntülerinin tercih edilme sebebi, anlatılan konu olan stetoskopun kullanılma amacı ve bunun gelişmiş cihazlardan olan ultrason cihazıyla karşılaştırılarak anlatılıyor olmasıdır. Böylelikle konu izleyicilere uygulama alanından anlatılmakta ve gerçeklik hissiyatını doğurmaktadır. Video ders içindeki VTR'ye yönelik mekân kullanımında doğal mekân olarak, dersten bağımsız iç mekân, dersle ilişkili dış mekân, dersten bağımsız dış mekân, sınıf ortamının; yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekor kullanılmadığı görülmektedir.

4.4.2.3.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler

Video derste konu anlatımına yönelik olarak kişi sayısının çoklu anlatıcı olduğu görülmektedir. Dört anlatıcının bulunduğu videoda beden dilini kullanmada jest ve mimiğin etkili olduğu, kıyafet olarak dört anlatıcının üçünün resmi kıyafet, birinin ise serbest kıyafet tercih ettiği ve anlatıcılardan birinde makyaj kullanıldığı, diğer üçünde ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kişi Sayısına Göre: Video derste konu anlatıma yönelik olarak kişi sayısının çoklu anlatıcı olduğu görülmektedir. Üç erkek ve bir bayandan oluşan anlatıcılardan ilk anlatıcı Stanford Üniversitesi Tıp Fakültesi profesörlerinden Abraham Verghese, ikinci anlatıcı Stanford Üniversitesi Tıp Fakültesi profesörlerinden Ann Weinacker, üçüncü anlatıcı Stanford Üniversitesi Tıp Fakültesi pediatri profesörlerinden Daniel Bernstein, dördüncü anlatıcı ise klinik tıp profesörü John Kugler olarak görülmektedir. Video derste görülen bu dört anlatıcının da çalışma alanlarına göre tercih edildiği görülmektedir. Videonun konusuna bağlı olarak kendi alanlarında çalışmış ve profesörlük derecesinde olan bu anlatıcılarla izleyiciye konularda çeşitlilik sağlanmış ve anlatılan konuya uzman görüşleri egemen olmuştur. Video derste tek anlatıcı, dış ses, iç izleyici ve vox pop kullanılmamış, konu anlatıcı olarak dört uzmanın görüşleri ve anlatımları aracılığıyla gerçekleşmiştir. Bu dört uzman görüşü çoklu anlatıcı maddesine uymaktadır.

Beden Dilini Kullanma: Video derste bulunan dört anlatıcıda da beden dili olarak jest ve mimik gözlenmiştir. İlk anlatıcı konuya giriş yaparken stetoskopun önemini anlattığı sahnelerde elinde stetoskop olduğu, el ve kolunu hareket ettirdiği görülmektedir. İlerleyen bölümlerde de yine elinde stetoskopla el ve kol hareketlerinin olduğu görülmektedir. Yine bu anlatıcıda stetoskopun doktorlar için önemini anlatırken omuz çekime geçilerek yüz hareketlerine dikkat çekilmiştir. İkinci anlatıcıda jest ve mimik gözlenmiştir. Stetoskopun icat edilmesini anlatırken stetoskopun mucidi René Laennec'in kâğıdı rulo yaparak bir ucunu hastaya, diğer ucunu kulağına koyarak hasta çocuğun akciğerlerini dinlediği sahneyi anlatırken eliyle aynı hareketi yapmaktadır. Mimikleri anlattığı konuya göre hareketlidir. Üçüncü anlatıcıda jest ve mimik belirgin bir şekilde gözlenmiştir. Stetoskopla ve ultrason cihazlarıyla ilgili anlatımında rahat bir konumda oturmuş el ve kol hareketlerini etkili bir şekilde kullanmaktadır. Yine stetoskopla ilgili yapılan bir araştırmayı anlattığı bölümlerde omuz çekimle dikkat çekilerek doğrudan ekrana bakmakta ve izleyiciyle etkileşim kurmaktadır. Dördüncü anlatıcıda da jest ve mimik etkili bir şekildedir. Hasta ve güven ilişkisini anlatırken omuz çekimle anlatıcıya dikkat çekilmiş ve mimikleri burada daha çok hareketli olduğu gözlenmiştir. Klinikteki hastasını ziyaretini anlatırken de yine etkili bir şekilde jest ve mimik kullanmıştır.

İletişimin sözel olmayan kısmını oluşturan beden dilinde izleyiciyi etkilemenin en iyi yolu olabildiğince doğal olmaktır. El/kol hareketleri performansa büyük değer katmakta ama sahici ve duruma uygun olmak zorundadır. Bu durumda özgünlük çok önemlidir. Bu video derste anlatıcıların jest, mimik ve kullanılan sözcükler uyumlu ve samimidir.

Kıyafet ve Makyaj: Video derste bulunan dört anlatıcıdan üçünde kıyafet türünün resmi olduğu, birinde ise serbest kıyafet giyildiği görülmektedir. İlk anlatıcı resmi kıyafet olarak beyaz gömlek, siyah ve beyazlı kravat ve bunların üzerine giydiği siyah süeter ile uyumlu gözükmemektedir. Kıyafetlerde herhangi bir göz alıcılık olmadığı için dikkati dağıtmamaktadır. İkinci anlatıcı bayandır, resmi kıyafet olarak siyah ceket içinde yine siyahlı, uyumlu bir bluz giymiştir ve dikkati dağıtacak herhangi bir durum bulunmamaktadır. Üçüncü anlatıcı resmi kıyafet olarak mavi gömlek üzerine bordo ve sarıdan oluşan uyumsuz bir kravat takmıştır. Çok dikkat dağıtmasa da uyumlu olmadığı görülmektedir. Dördüncü anlatıcının, konuyu anlattığı yer, hastane odasıdır ve araya giren VTR'lerde de anlatıcı aynı kıyafetle görülmektedir. Mavi renk üzerine beyaz ince çizgileri olan bir gömlek ve içinden gözüken siyah tişörtle serbest kıyafet kategorisine girmektedir. Bel çekimlerde gömleğin kolları katlanmış olduğu görülmekte ve spor bir kıyafet olduğu söylenebilir.

Anlatıcılarda kullanılan kıyafet türünün genel olarak resmi kıyafet olduğu görülmektedir. Dört anlatıcıda profesör olduğu için normal karşılanabilir. VTR içinde yer alan doktor dahil hiçbirinde doktor önlüğü görülmemektedir.

Video derste bulunan dört anlatıcıdan üçünde belirgin bir makyaj görülmemektedir. Bu üç anlatıcı erkektir. Dört anlatıcıdan sadece birinde (kadın olanda) makyaj görülmektedir. 45-50 yaşlarında gözüken kadın profesörde saçına ve kıyafetine uygun, sade bir makyaj tercih edilmiştir.

İşitsel Veri Analizi

B- İŞİTSEL GÖZLEM FORMU									
1. SÖZ			2. MÜZİK			3. SES EFEKTİ		4. DOĞAL SESLER	
Anlatıcı sesi	()	Vurgu ve tonlama	(x)	Fon Müziği	(x)	Yer ve zaman	()	Karakter sesi	()
Tek anlatıcı	()			Anlatıcıya yönelik	(x)	belirleyen	()	Ortam sesi	()
Çoklu anlatıcı	(x)			Derse eklenen	(x)	Senkron	()		
Diyalog	()			görsel unsurlara		efektler			
Dış ses	()			yönelik					
İç izleyici	()								
İç ses	()								
Vox pop	()								

4.4.2.3.2.5. Söz

Video derste kullanılan sözün konu anlatımına katılan karakterler olarak tek tür olarak çoklu anlatıcı olduğu görülmektedir. Bu anlatıcıların ilgili yerlerde vurgu ve tonlamayı yaptığı görülmektedir.

Anlatıcı Sesi: Video derste anlatıcıya yönelik olarak kullanılan sözün tek tür olarak çoklu anlatıcı olduğu görülmektedir. Anlatım, diegetik ses olarak anlatı içinden gelen çoklu anlatıcı tarafından gerçekleştirilmektedir. Video, VTR üzerine müzik ile başlamakta ve ilk anlatıcı daha sonra konuşmaya başlamaktadır. Ofis görüntülerinde konuyu anlatırken görünmekte ve dersi destekleyici olarak eklenen görsel unsurlardan olan VTR’de hastane görüntülerinde kısa bir şekilde işitilerek yine ofis görüntüsüne gidilerek genellikle anlatıcının ofisinde ses işitilmektedir. İkinci anlatıcı stetoskopun mucidi René Laennec’in 1816 yılında icadından bahsederken sesi muayene olan çocuğun görüntüleri ve ilgili resim üzerine işitilerek başlamakta ve daha sonra ekranda görünmektedir. Anlatılan ile görünen VTR ve resim uyum içindedir. Yine bu muayene görüntülerinden anlatıcıya geçiş yapılırken ses başlamakta daha sonra anlatıcı görünmektedir. Sonrasında ise anlatıcı görünmekte ve anlatılanlar işitilerek ilgili VTR’ye geçilmektedir. Anlatılanlar ve VTR uyum içindedir. Üçüncü anlatıcının stetoskop ve X ışınları hakkında konuşmaya başlarken ofisinde sesi işitilmektedir. Sonrasında hastane ultrason görüntüleri üzerine işitilen sesle başlayan konuşma, anlatıcının ofisinde devam etmektedir. Konuyla ilgili olarak stetoskopun hala birçok ülkede kullanıldığını söylemektedir. Hasta çocuk muayenesinde anlatıcının sesi başlayarak görüntü olarak ofisine geçilmekte ve burada konuya devam ederek araya kısa bir VTR girse de son söz olarak bu anlatıcıyla video bitirilmektedir. Dördüncü anlatıcının sesi, stetoskopun günümüzde hem hasta hem de doktor açısından bir sembol olduğunu ve bunun güven verdiğini anlatırken işitilmekte, sonrasında bulunduğu hastane odasından, muayene ettiği hastaya giden VTR’de de sesinin işitilmekte olduğu görülmektedir. Ses ile görüntüler birbirini desteklemektedir.

Anlatıcılar, konuyu anlatırken görüntüyle eşzamanlı kaydedilmiş konuşma gerçekleşmektedir. Ses ile görünen malzeme arasında süreklilik vardır çünkü ses duyulduğunda kaynağını ekranda görmek mümkündür. Anlatıcıların sesi işitilebilir düzeyde ve ekrandaki görüntülere uygun şekilde anlamlı sözlerden oluşmaktadır. Ayrıca

tüm video boyunca anlatıcılar konuşurken müzik fon görevi görmektedir. Video derste anlatıcıya yönelik ses bağlamında tek anlatıcı, diyalog, iç izleyici, iç ses ve vox pop'un kullanılmadığı görülmektedir.

Vurgu ve Tonlama: Video derste bulunan dört anlatıcıda da vurgu ve tonlama ilgili yerlerde kullanılmıştır. Video ders, süre açısından kısa video kategorisine girdiği için söylenen ve vurgulanan kelimeler iyi seçilmiş ve vücut hareketlerinden de yararlanılarak kelimeler ifade edilmiştir. Anlaşılabilir ve açık bir anlatım vardır. Video derste anlatıcılarda yumuşak bir ses tonuna sahip, izleyiciler için uygun bir düzeyde konuşan, anlatımında konuya girişi, ana bölümde anlatımı ve sonuçtaki sunumu uygun özelliklerdedir. Video, VTR üzerine müzikle başlamakta ve anlatım 30. saniyede başlamaktadır. İlk anlatıcı konuya burada giriş yaparak videonun konusu olan stetoskop hakkında bilgiler vermektedir. Videoda bulunan dört anlatıcı kısa kısa, birbirlerinin peşi ardına, sakın bir ses tonuyla konuşmakta ve ilgili yerlerde vurgu ve tonlamayı yapmaktadırlar. Anlatıcılar arasında geçiş, hem kendi görüntüleri hem de VTR üzerinden geçilirken görülmekte ve ses tonlarından anlaşılabilir. Diğerlerine göre ses tonu daha heyecanlı olan üçüncü anlatıcının “Stetoskop, değerli bir ekipmandır.” sözüyle video bitmektedir.

Sonuç olarak video derste genel olarak anlatıcıların sesi işitilebilir bir tonda, görüntüler arası geçişte akıcı, kelimeleri belirgin söyleyerek açıklık, konunun önemine göre yaptığı vurgularla hoş giderlik ve tek düze bir anlatım yapmayarak bükümlü bir özelliğe sahiptir. Bir anlatımın inandırıcı olması için vurgu ve tonlamaya dikkat etmek gerekir. Bu videoda konuyu anlatan anlatıcıların söylediği sözler ve vurgulamalar ile inandırıcı ve akıcı bir etkiye sahip oldukları söylenebilir. Anlatıcı bu özellikleri araya giren görsel destek materyalleri olan resim ve VTR'den de güç alarak yapmaktadır. Bu görsel destek materyalleri aracılığıyla da yapılan vurgu ve tonlama ile monotonluk kırılmıştır. Ayrıca anlatıcıların kullandığı sözcükler ve deyimler onların mesleğine uymakta, ilgili yer ve zamanda da kullanılmaktadır.

4.4.2.3.2.6. Müziğin Kullanımı

Video dersin kullanılan müziğin, anlatıcılarda ve derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan müzik olarak iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar fon müziği ve jenerik müziğidir. Hopeful müzik olarak adlandırılan bu müzik, sözsüzdür.

Anlatıcıya Yönelik Müzik Kullanımı: Video derste anlatıcıda kullanılan müzik türünün fon müziği olduğu görülmektedir. Bu fon müziği; “hopeful music” olarak adlandırılan “umutlu müzik” kategorisine giren ve videonun ilgili yerlerinde değişik ritimlerle kullanılan müzik türüdür. İlk VTR olan hastane içinde muayene olmak için sıra bekleyen bir hasta çocuk, ailesinin ve doktorun muayene görüntüleriyle müzik eşzamanlı başlayıp ilk anlatıcıya geçiş yapılmıştır. İlk anlatıcı görüntüye girdiğinde müzik fon olarak devam etmekte ve bu anlatıcının tüm görünümünde ve konuşmalarında fon müziği farklı ritimlerde devam etmektedir. İlk anlatıcı gibi ikinci anlatıcıda da fon müziği devam etmekte ve tüm görünümünde ve konuşmalarında fon müziği farklı ritimlerde devam etmektedir. Aynı şekilde üçüncü ve dördüncü anlatıcının görüldüğü kısımlarda fon müziği anlatılanlara göre devam etmektedir.

Anlatıcılarda kullanılan fon müziği anlatıcıya uygun ritim ve tonda kullanılmıştır. Anlatıcı konuşurken müzik dipte kalmış, konuşulmayan yerlerde yükselmiştir. Video derste bulunan dört anlatıcı da konuyu anlatırken müzik fon işlevi görmekte ve konuşulurken müzik sesi azaltmaktadır. Videoda müzik, anlatımı güçlendirici yardımcı bir öğe olarak kullanılarak videoda süreklilik sağlanmıştır.

Derse Eklenen Görsel Unsurlara Yönelik Müzik Kullanımı: Videoda derse eklenen görsel unsurlara yönelik olarak kullanılan müzik türünün fon müziği ve jenerik müziği olduğu görülmektedir. Bu müzik türü anlatıcıda da kullanılan tür olarak VTR, giriş jeneriği, çıkış jeneriği, resim ve rol caption üzerinde işitilmektedir. Rol captionda müziği besteleyen “Steven Gutheinz” olduğu görülmektedir. Video ders içerisinde tüm video boyunca duyulan bu müzik konuşmalarda, resimlerde ve VTR’lerde sözsüz olarak kullanılmıştır. İlk VTR olan hastane içinde muayene olmak için sıra bekleyen bir hasta çocuk, ailesinin ve doktorun muayene görüntüleriyle başlayan videoda müzikte görüntüyle eşzamanlı başlamış ve çıkış jeneriğiyle sona ermiştir. İlk olarak “hopeful music” olarak adlandırılan “umutlu müzik” kategorisiyle başlayan bu müzik, sonlara doğru görüntüler üzerine “exciting, uplifting music” yani “heyecan verici, canlandırıcı

müzik” ve sonunda da “rousing, emotional music” yani “heyecanlı, duygusal müzik” olarak bitmektedir. Resim ve VTR’ler üzerinde konuşma olduğu zaman müzik arka planda kalmış, konuşma olmayan yerlerde ise müzik seviyesi yükselmiştir.

Video derste görsel unsurlara yönelik olarak eklenen umutlu, heyecanlı, canlandırıcı, duygusal özelliklere sahip olan bu fon müziği uygun ritim ve tonda kullanılmıştır. Videoda kullanılan fon müziğin yükselip alçalması görüntüler ve anlatılar arasında bir köprü işlevi görmektedir. Anlatıcının mı, derse eklenen görsel unsurun mu yoksa müziğin mi dipte kalmasına karar verilerek yapılan bu işlemle önemli noktalar işaretlenmektedir. Bu videoda müzik bir fon işlevi görerek izleyiciye seslenilmekte, onların dikkatini sürdürmek için onları bakmaya, görmeye sevk etmektedir. Ayrı sahneler arasında ve konuşmanın seyrine göre yükselip alçalan müzikle anlatının temposunun düşmesi engellenebilmektedir. Devam eden fon müziği, anlatının sürekliliğini sağlamakta ve izleyicinin dikkatini teknik değişikliklerden uzaklaştırmaktadır. Video derste giriş ve çıkış jeneriğinde kullanılan müzik, fon müziğinin devamıdır, ayrı bir jenerik müziği kullanılmamıştır.

4.4.2.3.2.7. Ses Efeki

Video derste yer ve zaman belirleyen ya da senkron şeklinde olan herhangi bir ses efekti kullanılmamıştır.

4.4.2.3.2.8. Doğal Sesler

Video ders içerisinde bulunan anlatıcıya yönelik çekimlerde ve VTR’lerde herhangi bir karakter sesi ve ortam sesi bulunmamaktadır. Karakter sesi olarak ilk VTR’de muayene eden doktorun, çocuğun ve ailesinin sesi ve ikinci VTR’de ise doktorun muayene olan hasta bayanın ve ailesinin doğal konuşmaları bulunmamaktadır. Konuştukları belli olan karakterlerin sesleri görüntüye verilmemiştir. Ortam sesi olarak ise yine ilk ve ikinci VTR’nin çekildiği farklı hastane görüntülerinde kapı, çalışan cihazlar ve hastane gürültüsü gibi doğal sesler bulunmamaktadır. Görüntüler doğal olsa da ortam sesi kullanılmamıştır.

4.4.2.3.3. Öğretimsel Veri Analizi

C- ÖĞRETİMSSEL GÖZLEM FORMU											
1. DERSE EKLENEN UNSURLAR											
a. Görsel Unsurlar						b. Yazılı Unsurlar				c. Çekicilik Katan Unsurlar	
Gerçekçi		Benzeşik		Şematik		Harfler		Boşluklar		Yönlendirici ok	()
VTR	(x)	VTR	()	Şekil,	()	Büyük harf	()	Harfler arası boşluk	()	Çizgi	()
Animasyon	()	Animasyon	()	tablo,	()	Küçük harf	()	Satırlararası boşluk	()	İşaretleme	()
Fotoğraf	()	Fotoğraf	()	grafik	()	Okunabilirlik	()			Odaklanma	(x)
Resim	(x)	Resim	()			Düz yazı	()			Anahtar sözcük	()
						Eğik yazı	()			Görüntü tekrarı	(x)
						Harflerin rengi	()			Görsel efekt	()
										Slow motion	()
										Fast motion	()
2. DERSE EKLENEN UNSURLARIN BİÇİMSSEL YAPILARI				3. DERSE EKLENEN UNSURLARIN DÜZENLEMESİ				4. DERSİN SÜRESİ			
Hizalama	(x)	Yakınlık		Tutarlılık	(x)	Gereksizlik	()	02:00-05:00 arası	()		
Renk düzeni	(x)	Zamansal yakınlık	(x)					05:01-10:00 arası	(x)		
Denge	(x)	Uzamsal yakınlık	(x)								

4.4.2.3.3.1. Derse Eklenen Unsurlar

Video derste kullanılan derse eklenen unsurların görsel ve çekicilik katan unsurlar olarak iki tür olduğu görülmektedir. Görsel unsurların gerçekçi özelliğe sahip VTR ve resim olarak iki tür olduğu; çekicilik katan unsurlar olarak ise odaklanma ve görüntü tekrarı olarak yine iki tür olduğu görülmektedir.

Görsel Unsurlar

Video derste kullanılan öğretimsel amaçlı görsel unsurların gerçekçi özelliğe sahip olarak iki tür olduğu görülmektedir. Bu gerçekçi unsurlar resim ve VTR'dir. Videoya eklenen ilk gerçekçi görsel unsur, VTR'dir. Bu VTR ile konuya giriş yapılmış, hastane içinde muayene olmak için sıra bekleyen bir hasta çocuk, ailesinin ve doktorun muayene görüntülerinden oluşmaktadır. Videonun genelinde geçmişten günümüze stetoskop ile ilgili bilgiler verilirken bu görüntülerin destek olarak konulduğunu görülmektedir. Bir muayene sırasında stetoskopun nasıl kullanıldığı hasta üzerinde gösterilmektedir. İkinci VTR olan doktorun ultrason cihazıyla diğer hastanın yanına gittiği görüntülerde gelişmiş teknoloji anlatılmakta ve bazı yerlerde stetoskopun yerini bu ultrason cihazlarının aldığı anlatılmaktadır. Bu görüntülerin kullanılması öğretimsel açıdan önemlidir. Anlatılan konu ile gösterilen VTR'de kullanılan unsurlar gerçek hayattaki gibi kullanılmıştır. Böylelikle, izleyicide inandırıcılık artırılmış ve konunun

örneklerle daha iyi anlatılmasına sebep olduğu gözlenmektedir. Videoya eklenen ikinci gerçekçi unsur, resimdir. İkinci anlatıcının, stetoskopun mucidi René Laennec'in 1816 yılında icadından bahsederken kullanılan resim, konunun kavranması için unsur olarak kullanılmıştır. René Laennec'in ilk stetoskopla bir çocuğu muayene ederken görüntüsünün çizildiği orijinal resimden oluşan bu görüntüye ara ara odaklanılmaktadır. Bu resme dikkate alınarak ilk VTR'de doktorun stetoskop ile çocuğu muayene edişi benzetilmiştir. Videonun sonlarında bu resim büyütülerek, günümüze geçiş yapılmış ve çocuğun hastanede muayene edilişiyle aynı poz verilmiştir. O zaman resimle verilen görüntü, günümüz teknolojisinde hareketli görüntüye yerini bırakmıştır.

Video derste en çok VTR kullanılmış, kullanılan iki ayrı VTR gerçekçi özelliğe sahip olup uygulamalı anlatımları göstermiştir. Öğretimsel açıdan dersi destekleyen bu materyaller, izleyicide gerçekçilik duygusu uyandırmaktadır. Kullanılan bu görsel unsurlar öğretimsel olarak bir amaca yönelik olarak hazırlanmıştır. İzleyiciyi tatmin edecek kadar ayrıntısıyla gösterilmeye çalışılan bu görseller; anlamlı, konuşulanlara katkıda bulunucu niteliktedir. Videoda gerçekçi unsurlardan animasyon ve fotoğraf; benzeşik özellikteki VTR, animasyon, fotoğraf ve resim; şematik unsurlardan ise şekil, tablo ve grafik kullanılmamıştır.

Yazılı Unsurlar

Video derste giriş jeneriği, çıkış jeneriği, KJ ve rol captiondan başka öğretimsel amaçlı herhangi bir yazılı unsur kullanılmamıştır. Giriş ve çıkış jeneriğinde üniversitenin ve fakültenin ismi, KJ'de anlatıcıların ismi ve unvanları, rol captionda da yapımda emeği geçenler ve teşekkür kısmı bulunmaktadır. Video dersin içinde hem anlatıcılara, resimlere ve VTR'lere yönelik öğretimsel amaçlı herhangi bir yazıyla destek bulunmamaktadır.

Çekicilik Katan Unsurlar

Video derste kullanılan dikkat çekici unsurların iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar odaklanma ve görüntü tekrarı şeklindedir. Dikkat çekici unsur olarak görülen odaklanmada focus-defocus hareketi, resme yapılan yaklaşma ve kameranın yüz ve detay çekimleriyle gerçekleştirilmiştir. Anlatıcıda kullanılan kamera hareketinin kameranın objektifiyle yapılan focus-defocus hareketi olduğu görülmektedir. İlk anlatıcıda arka plandaki laboratuvar görüntüsüne, ikinci anlatıcıda arka plandaki

mekâna, üçüncü anlatıcıda ofis görüntüsüne, dördüncü anlatıcıda ise hastane odasına focus-defocus hareketi uygulandığı görülmektedir. İlk anlatıcı laboratuvarıda konuyu anlatırken anlatıcı net, arka plan flu gözükmemektedir. Tüm video boyunca anlatıcının gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir. İkinci anlatıcının da tüm video boyunca anlatıcının net, arka planın flu olduğu görülmektedir. Üçüncü anlatıcı konuyu anlatırken anlatıcı net, arka plandaki ofis görüntüsü fludur. Tüm video boyunca anlatıcının gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir. Dördüncü anlatıcıda ise yine anlatıcı net, hastane odasının ise flu olduğu görülmektedir. Tüm video boyunca anlatıcıların gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir. VTR’lerde kullanılan focus-defocus hareketi hasta çocuğun yüz çekiminde, oyuncağın ve stetoskopun detay çekimlerinde kullanılmıştır. Diğer bir odaklanma şekli, stetoskopun mucidi René Laennec’in 1816 yılında icadından bahsederken kullanılan resme yapılan yakınlaştırmadır. Bu resme odaklanma kurguda gerçekleştirilmiştir. Video derste diğer bir dikkat çekme unsuru ise görüntü tekrarıdır. Videoda görüntü tekrarının bulunduğu yer, stetoskopun mucidi René Laennec’in 1816 yılında icadından bahsederken kullanılan resimde olmuştur. Anlatıcıların konuyu anlattıkları yerlerde resim hem orijinal hâliyle hem de yakınlaşmış haliyle birkaç kez tekrarlanmaktadır.

Bir görsel materyalde vurgunun bütüne baskın olması gereklidir. Materyalin can alıcı noktası olan vurgulama ile dikkat çekilir. Materyalde kullanılan görsellerin belirli bir bölümüne dikkat çekilmek istenebilir. Ögeyi ilgi merkezi hâline getirebilmek için kullanılan farklı teknikler bulunmaktadır. Video derste genel olarak focus-defocus hareketi kullanılmıştır. Dört anlatıcıda da kullanılan kamera hareketinin focus-defocus olarak tercih edilen, Türkçe’ye seçikleştirme ve bulanıklaştırma olarak tercüme edilen focus-defocus hareketi olduğu görülmektedir. Anlatıcıyı ön plana almak ve dikkati ona çekmek için kullanılan kamera hareketidir. VTR’lerde kullanılan hem focus-defocus hareketi detay çekimlerde anlatılan konu, kişi ya da eşyayı ön plana almak, dikkati çekmek için kullanılan unsurdur. Görüntü tekrarı ise ilgili yerlerde konuya dikkat çekmek için kullanılmıştır. Video derste çekicilik katan unsur olarak dikkat çekicilik bağlamında yönlendirici ok, çizgi, işaretleme, anahtar sözcük ve görsel efekt ise kullanılmamıştır.

4.4.2.3.3.2. Derse Eklenen Unsurların Biçimsel Yapıları

Videoda kullanılan biçimsel yapı ile ilgili kararların üç tür olarak incelendiği görülmektedir. Bunlar hizalama, renk düzeni ve dengedir. Video derse eklenen görsel unsurlar olarak VTR ve resim dışında herhangi bir unsurun eklenmediği görülmektedir. Bunlar da VTR, tüm video boyunca ilgili yerlerde ekranın tümünü kaplamakta, başka herhangi bir görsel unsurla desteklenmemektedir. Video dersin ilgili yerlerine eklenen resim, siyah zemin üzerine eklendiği ekranın ortasına gözü yormayacak şekilde uygun hizada, alan ve boşlukları dikkate alınarak dengeli bir şekilde yerleştirilmiştir. Bu şekilde bu resmin ekrana konulması ayırt edici özellikte olarak gözü yormayacak şekilde yerleştirildiği görülmektedir. Video dersin sonlarında ise resim büyütülerek ekranın tümünü kaplamakta ve çıkış görüntüsüyle uygun olarak video bitirilmektedir.

Bir görselde bütün unsurlar açık bir biçimde izleyiciye ulaştırıldığı zaman izleyicinin dikkatini verme ve mesajı anlama çabası azalacağından dolayı hizalama önemli bir unsur olarak görülmektedir. Bir görüntü ögesinin ağırlığı eşit, yatay ya da dikey olarak eksenin her iki tarafında dengeli bir biçimde yer almalıdır. Zıt renklerle yapılan bir ekran tasarımında hatırlama olasılığı daha yüksek olduğundan dolayı, koyu fon üzerine açık ya da açık renk üzerine koyu olacak şekilde zıtlık ekranda canlı renklerden oluşan resmin arka planının siyah olması renk düzenine uyulduğunu göstermektedir.

4.4.2.3.3.3. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi

Video derste kullanılan düzenleme ile ilgili kararların yakınlık ve tutarlılık şeklinde iki tür olduğu görülmektedir. Düzenleme ile ilgili kararlardan yakınlığın zamansal ve uzamsal olmak üzere iki şekilde olduğu görülmektedir. Zamansal ve uzamsal yakınlık olarak dört anlatıcının da anlattıkları içeriğe bağlı olarak resimlerin ve VTR'lerin doğru zamanda ve yerde gelmesi, yine dört anlatıcının içeriğe bağlı olarak VTR'lerin uygun zaman ve yerde verilmesi buna örnek teşkil etmektedir. Düzenleme ile ilgili kararlardan tutarlılık iki anlatıcının anlattıklarıyla görsel materyaller olan resim ve VTR'nin tutarlı olduğu görülmektedir.

İzleyiciler için birbiriyle alakalı görsel öğeler arasında fiziksel görünüm açısından birliktelik sağlamak için hem zamansal hem de uzamsal yakınlığa dikkat edildiği

görülmektedir. Materyal içinde düzenli bir şekilde yerleştirilmiş VTR ve resimlerle öğrenmede kolaylık sağlanma amacı güdülmüştür. Video derste düzenleme ile ilgili kararlardan gereksiz olarak herhangi bir materyalin konulmadığı görülmektedir.

4.4.2.3.3.4. Dersin Süresi

Video ders, toplam süreye göre incelendiğinde dersin süresinin 5:08 olduğu görülmektedir. Son yıllarda YouTube gibi ücretsiz video paylaşım sitelerinin etkinleşmesinden dolayı video yüklemek teknik açıdan daha kolay olmaktadır. Yapılan çalışmalara bağlı olarak değişen yeni izleyici özelliklerine göre çok uzun ya da çok kısa videoların dikkati dağıttığı, ideal sürenin kısa olması gerektiği ve bu sitelere video yüklemenin kolaylığından dolayı kısa videoların izleyiciler tarafından daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bu çalışmada da bu özellikler dikkate alınarak videoları seçme süresinin 05:01-10:00 arası kısa videolar kategorisine girdiği görülmektedir.

4.4.3. California Üniversitesi-Berkeley'e Ait Video Dersin Analizi

California Üniversitesi, ABD'nin Kaliforniya eyaletinde yer alan bir araştırma üniversitesi olarak 1868 yılından beri faaliyet göstermektedir. UC Berkeley olarak da anılan üniversitenin 2014 verilerine göre 27126 lisans ve 10455 lisansüstü öğrencisi bulunmaktadır. Bir devlet üniversitesi olan UC Berkeley'de akademik bölüm ve programların sayısı 170'tir. Öğretim elemanı-öğrenci oranı onyedide birdir (berkeley.edu). ARWU tarafından yapılan araştırmaya göre 2016 dünyanın ilk 500 üniversitesi arasında üçüncülüğe sahiptir.

4.4.3.1. Üniversitenin Medya Uygulamaları

California Üniversitesi-Berkeley'in web sitesinin dijital uygulamalar ve görsellik bağlamında son derece aktif olduğu görülmektedir. Üniversite içinde birçok medya kurumu bulunmaktadır. BAMPFA (Berkeley Art Museum and Pasific Film Archive), VIP (Video and Image Processing Lab), Berkeley Video ve Media Resources Center (Berkeley Video ve Medya Kaynakları Merkezi) bunlardan en önemlileridir. Üniversitenin Berkeley Art Museum and Pasific Film Archive (BAMPFA) adında görsel sanatlar merkezi olarak hizmet veren film ve video koleksiyonu bulunmaktadır

(bampfa.berkeley.edu). Üniversitede medya uygulamaları kapsamında değerlendirilebilecek kurumlardan biri de Video and Image Processing Lab-VIP'dir. Video ve Görüntü İşleme Laboratuvarı olarak adlandırılan birim üniversitenin eğitsel video uygulamalarının geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yürütmektedir (video.eecs.berkeley.edu). Üniversitede ayrıca profesyonel eğitsel video ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla faaliyet gösteren 'Berkeley Video' adlı bir kuruluş daha bulunmaktadır. Berkeley Video; eğitsel bir videoyu çekerken danışma, ön yapım, yapım, post-produksiyon, gözden geçirme ve teslim etme hizmeti sunmaktadır (video.berkeley.edu). Berkeley Video, profesyonel eğitsel video üretiminin yanı sıra UC Berkeley online medya kanallarına ve bunlar arasında özellikle YouTube&iTunes U'ya da servis hizmeti sağlamaktadır (video.berkeley.edu). Bunlara ek olarak üniversitenin genel medya ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Media Resources Center/Medya Kaynakları Merkezi de üniversitenin on-line dijital beklentilerini karşılamak amacıyla servis hizmetini sürdürmektedir (lib.berkeley.edu).

California Üniversitesi-Berkeley'in MOOCLab adında online bir kurusunun da olduğu görülmektedir. "MOOCS" diye adlandırılan Kitleli Açık Çevrimiçi Online Kurs niteliğinde, edX ile ortaklaşa eğitim yapan bu kurs, kampüs içi öğretimi geliştirmek ve kaliteli materyallerini dünyaya kullanıma sunma amacı gütmektedir (mooclab.berkeley.edu). Öğrenenler için metin, alıştırma, video vb. ile uzaktan eğitim alabilecekleri dersler ve materyaller bulunan bu kurs yaşam boyu öğrenim için idealdir.

4.4.3.2. Üniversitenin Video Uygulamaları

Bu çalışmanın amacı nitelikli video ders çekim ve tasarım süreçlerini incelemek olduğu için ilk olarak California Üniversitesi-Berkeley'in resmî sitesi ve medya araçları incelenerek video dersler araştırılmıştır. Çalışmanın amacına bağlı olarak video paylaşım sitesini bulmak için üniversiteye ait resmî sosyal medya hesapları incelenmiştir. California Üniversitesi-Berkeley'in eğitsel amaçlar doğrultusunda dijital ortamdan daha iyi yararlanabilmek amacıyla genel kullanıma açık Facebook, Twitter, YouTube, Instagram, Medium, Snapchat gibi sosyal paylaşım sitelerindeki resmi hesapları kullanmaktadır. Üniversitenin video ders paylaşımı noktasında, incelenen diğer üniversitelerde olduğu gibi Youtube'u tercih ettiği ve aktif bir şekilde kullandığı görülmektedir. Kurumun resmî web sayfasındaki Youtube ikonuna tıklanıldığında

üniversitenin YouTube hesabına ulaşılmaktadır. 19 Temmuz 2007’de açılan bu kanalın abone sayısı 15 bin 349’dur. Kanalda başlıca video dersler, tanıtım filmleri, sempozyum, çalıştaylar, fakülte dersleri, haberler, sosyal sorumluluk videoları ve bilimsel videolar gibi bir çok video bulunmaktadır (youtube.com). Kanalda “Videolar” sekmesine tıklanarak “En yeniler” kategorisinden çalışmanın amacına uygun olan, video ders özelliğine uyan videolar tespit edilerek incelemeye başlanmıştır.

4.4.3.3. California Üniversitesi-Berkeley’e Ait Video Dersin Veri Analizi

4.4.3.3.1. Video Dersin Künyesi

VİDEO DERSİN KÜNYESİ-VİDEO DERS 3 (VD3)
Üniversitenin adı: California Üniversitesi-Berkeley Videoanın adı: Tracking the Onset of Alzheimer’s (Alzaymır Hastalığının Başlangıcının Takibi) Videoanın konusu: Bu videoda UC Berkeley Üniversitesinin bilim adamları tarafından yürütülen yeni araştırmalarda PET taramaları sayesinde Alzaymır hastalığının aşamalı olarak yetişkinlerin bilişsel özellikleri de dikkate alınarak izlenebilmesi hakkında bilgiler verilmiştir. Süresi: 3:29 Yüklenme tarihi: 2 Mart 2016 Görüntüleme sayısı: 3701 (Erişim Tarihi: 17.03.2017) Beğenilme sayısı: 11 Beğenilmeme sayısı: 0 Yorum sayısı: 1 URL: https://www.youtube.com/watch?v=sPGt5oj8QAs&t=47s Kategori: Bilim ve Teknoloji Lisans: Standart YouTube Lisansı

4.4.3.3.2. Görsel Veri Analizi

A- GÖRSEL GÖZLEM FORMU											
1. KAMERA KULLANIMI											
a. Çekim Ölçekleri				b. Kamera Hareketleri				c. Kamera Açısı			
Anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri		VTR’de kullanılan çekim ölçekleri		Anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri		VTR’de kullanılan kamera hareketle		Anlatıcıda kullanılan kamera açısı		VTR’de kullanılan kamera açısı	
Uzak	()	Uzak	()	Pan	()	Pan	(x)	Nesnel açı	(x)	Nesnel açı	(x)
Genel	()	Genel	(x)	Tilt	()	Tilt	(x)	Öznel açı	()	Öznel açı	(x)
Boy	()	Boy	()	Dolly in	()	Dolly in	(x)				
Diz	()	Diz	()	Dolly out	()	Dolly out	()				
Bel	(x)	Bel	(x)	Zoom in	()	Zoom in	()				
Göğüs	()	Göğüs	(x)	Zoom out	()	Zoom out	()				
Omuz	(x)	Omuz	(x)	Focus-defocus	(x)	Focus-defocus	(x)				
Baş	()	Baş	()								
Yüz	()	Yüz	()								
Detay	()	Detay	(x)								
2. KURGU TEKNİKLERİ											
a. Derse Eklenen Unsurlar				b. Görüntü Geçişleri							
VTR		(x)		Anlatıcıda kullanılan görüntü geçişleri				Derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan görüntü geçişleri			
Animasyon		(x)									

Fotoğraf	()	Cut	(x)	Cut	(x)
Resim	(x)	Mix	(x)	Mix	(x)
Şekil, tablo, grafik	()	Fade in-fade out	(x)	Fade in-fade out	(x)
Yazı	(x)	Beyazlatma-soldurma	()	Beyazlatma-soldurma	()
Giriş jeneriği	()	Bulanıklaşma-netleşme	()	Bulanıklaşma-netleşme	(x)
Çıkış jeneriği	(x)	Bindirme	(x)	Bindirme	(x)
KJ	(x)	Donma	()	Donma	()
Kurum amblemi	()				
Rol caption	()				

3. MEKÂN KULLANIMI					
Anlatıcıya yönelik mekân kullanımı			VTR'ye yönelik mekân kullanımı		
<u>Doğal mekân</u>	(x)		<u>Doğal mekân</u>	(x)	
Dersle ilgili iç mekân	()		Dersle ilgili iç mekân	(x)	
Dersten bağımsız iç mekân	(x)		Dersten bağımsız iç mekân	()	
Dersle ilgili dış mekân	()		Dersle ilgili dış mekân	()	
Dersten bağımsız dış mekân	()		Dersten bağımsız dış mekân	()	
Sınıf ortamı	()		Sınıf ortamı	()	
<u>Yapay mekân</u>	()		<u>Yapay mekân</u>	()	
Sesli çekim stüdyosu	()		Sesli çekim stüdyosu	()	
Chroma key	()		Chroma key	()	
Sanal stüdyo	()		Sanal stüdyo	()	
<u>Dekor</u>	()		<u>Dekor</u>	()	
Doğal dekor	(x)		Doğal dekor	(x)	
Sembolik dekor	()		Sembolik dekor	()	
4. DERSİ ANLATIMA YÖNELİK KARAKTERLER (KONU ANLATIMINA YÖNELİK KARAKTERLER)					
a. Kişi Sayısına Göre		b. Beden Dilini Kullanma		c. Kıyafet ve Makyaj	
Tek anlatıcı	(x)	Jest ve mimik	(x)	Resmi Kıyafet	()
Çoklu anlatıcı	()			Serbest kıyafet	(x)
Diyalog	()			Dersle ilişkili kıyafet	()
Dış ses	()			Makyaj	()
İç izleyici	()				
İç ses	()				
Vox pop	()				

4.4.3.3.2.1. Kamera Kullanımı

Çekim Ölçekleri

Video derste anlatıcıda ve VTR'de beş tür çekim ölçeğinin kullanıldığı görülmektedir. Bunlar; bel, göğüs, omuz, detay ve genel çekimdir.

Anlatıcıda Kullanılan Çekim Ölçekleri: İncelenen video derste anlatıcıda kullanılan çekim ölçeklerinin bel ve omuz çekimden oluşan iki tür olduğu görülmektedir. Video, ilk olarak anlatıcının Alzaymır hastalığı hakkında bilgilendirmesiyle başlamakta ve insanın yaşamı boyunca bu hastalığa yakalanabilme olasılığını, güvenilir ve doğru bir şekilde öğrenilebileceğinin yolları hakkında bilgi

vermektedir. Anlatıcıda kullanılan çekim ölçeği, omuz çekimdir. Araya giren animasyon ve resimlerden sonra tekrar anlatıcıya geçildiğinde kullanılan çekim ölçeğinin bel çekim olduğu görülmektedir. Bu sahnede anlatıcıya bel çekim uygulanmasının sebebi, konu içinde anlatılan animasyon ve resimler hakkında bilgisayardaki görüntülere dikkat çekmesi ve ekranda görüntülenmesidir. Sonrasında resim, konuyla ilgili VTR'ler ve animasyonlar girdikten sonra anlatıcıya geçildiğinde kullanılan çekim ölçeği omuz çekimdir. Yine VTR'den sonra anlatıcıya geçildiğinde çekim ölçeğinin değişmediği görülmekte ve video, anlatıcının omuz çekimiyle bitmektedir.

Video derste genel olarak anlatıcıda kullanılan çekim ölçeğinin omuz çekim olduğu görülmektedir. Video derste anlatıcıya yönelik olarak boy, diz, göğüs, baş, yüz, detay, genel ve uzak çekim ise kullanılmamıştır.

VTR'de Kullanılan Çekim Ölçekleri: Video derste VTR'de kullanılan çekim ölçekleri bağlamında bel, göğüs, omuz, detay ve genel çekimin kullanıldığı görülmektedir. Videoda ilk VTR olan üç grubun işe alındığı ve bu grupların biri normal sağlıklı gençler, ikincisi ileri yaşta erişkin insanlar ve üçüncü olarak da Alzaymır hastalığı olan grubun ifade edildiği kısımda görüntüde olan VTR, incelenen insanlardan birinin görüşme görüntüleridir. Bu VTR'de kullanılan çekim ölçekleri genel, bel, göğüs, omuz, baş, detay çekimdir. Genel çekimle başlayan VTR'de ortam tanıtımı yapıp incelenen insana omuz çekim yapılmıştır. Yine genel çekim yapılarak görüşmeyi yapana baş çekim yapılmıştır. Detay çekim, görüşmeyi yapan kişinin eline ve görüşme sorularına yapılmıştır. Yine hem görüşmeyi yapana hem de görüşme yapıpına omuz çekim yapılarak diğer VTR'ye geçiş yapılmaktadır. Videonun sonlarına doğru bu VTR tekrar ortaya çıkmakta görüşme yapan bel çekim, görüşme yapıpına ise verilen uygulamayı yaptığını gösteren ellerine detay çekim uygulanarak tilt hareketi ile göğüs çekime geçilmiştir. İkinci VTR olan insanlarda PET15 taramasının gerçekleştirildiği hastane radyasyon odasında tarama cihazına giren insanın yüzünün çekimi detay çekim olarak söylenebilir. Yine genel çekim kullanılarak animasyonlara geçiş yapılmış, sonrasında tekrar genel çekimle tarama cihazı görüntüleri verilmiştir. Tarama cihazı yanında görülen doktora göğüs çekim yapılmıştır. Üçüncü VTR olan anlatıcı ile çalışan

¹⁵ Pozitron Emisyon Tomografisi

kişinin laboratuvar görüntülerinde genel çekim yapılmış, bilgisayar ekranına ise detay çekim kullanılmıştır.

VTR’lerde genel olarak tercih edilen çekim ölçeklerinin genel çekim ve detay çekim olduğu söylenebilir. Genel çekim, bir insan grubunun ya da bir mekânın genel görüntüsünü veren ve böylelikle mekân ve olay tanımlaması yapan çekim türüdür. Videoda da kullanılan mekânları ve kişileri göstermek maksadıyla sık kullanılan genel çekimler daha çok görüşme ortamı, radyasyon odası ve laboratuvarında kullanılmıştır. Detay çekim ise dikkat çekilmek istenen nesneleri izleyiciye göstermek için kullanılan çekim ölçeğidir. VTR’de kullanılan çekim ölçeklerinde boy, diz, yüz, uzak çekim ise kullanılmamıştır.

Kamera Hareketleri

Video derste, anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri ve VTR’de kullanılan kamera hareketleri olarak dört tür kamera hareketinin kullanıldığı görülmektedir. Bu hareketler pan, tilt, focus-defocus ve dolly in’dir.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste anlatıcıda kullanılan kamera hareketinin tek tür olarak focus-defocus olduğu görülmektedir. Kameranın objektifiyle yapılan focus-defocus hareketi, anlatıcı konu hakkında bilgi verirken arka plandaki ofis görüntüsüne uygulanmıştır. Anlatıcı net, arka plandaki ofisteki kitaplık ve aksesuarlar fludur. Tüm video boyunca anlatıcının gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir.

Video derste genel olarak anlatıcının görüldüğü kısımlarda kullanılan kamera hareketinin focus-defocus olarak tercih edildiği görülmektedir. Türkçe’ye seçikleştirme ve bulanıklaştırma olarak tercüme edilen focus-defocus hareketi, anlatıcıyı ön plana almak ve dikkati ona çekmek için kullanılan kamera hareketidir. Sabit kamera ile çekilmiş olan anlatıcılara yönelik bu görüntülerde pan, tilt, dolly in, dolly out, zoom in ve zoom out’un kullanılmadığı görülmektedir.

VTR’de Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste bulunan VTR’lerde kullanılan kamera hareketlerinin dört tür olarak pan, tilt, focus-defocus ve dolly in olduğu görülmektedir. İlk VTR olan üç grubun işe alındığı ve bu grupların biri normal sağlıklı gençler, ikincisi ileri yaşta erişkin insanlar ve üçüncü olarak da Alzaymır hastalığı olan grubun ifade edildiği kısım olan incelenen insanlardan birinin görüşme

görüntülerinde kullanılan kamera hareketleri tilt ve focus-defocustur. VTR'nin başlangıcında genel çekim verilerek aşağıdan yukarıya doğru tilt hareketi yapılmıştır. İkinci olarak görüşmeyi yapan kişi gösterilirken kişiye focus-defocus yapılmıştır. Kişi net, arka plan fludur. Yine bu kişinin eline ve görüşme formuna yapılan detay çekim net, arka plan fludur. Görüşme yapılan kişide de focus-defocus kullanılmıştır. Kişi net, arka plan fludur. Videonun ilerleyen bölümlerinde bu durum değişmemektedir. İkinci VTR olan insanlarda PET taramasının gerçekleştirildiği hastane radyasyon odasında tarama cihazına giren insan görüntülerinde pan, tilt, dolly in ve focus-defocus hareketlerinin kullanıldığı görülmektedir. Pan hareketi, radyasyon cihazına giren insanı görüntüleyen ortamda hafif olarak sağdan sola doğru yapılarak kullanılarak etraf tanıtılmıştır. Tilt hareketi, radyasyon odasındaki “dikkat” yazısının olduğu cihaza aşağıdan yukarı doğru çevrinme yapılarak kullanılmıştır. VTR’de kullanılan dolly in hareketi, PET taramalarının yapılabilmesi için radyasyon cihazına giren hastaya yakın çekim yapılarak kullanılmıştır. Focus-defocus hareketi ise radyasyon cihazına giren hastanın yüzüne yapılarak, yüzü net arka plan fludur. Yine dikkat çekilmek istenen “dikkat” yazısının yazdığı cihaza, doktorun elindeki iğneye, cihazı çalıştıran hem de aynı zamanda anlatıcı olan doktora focus-defocus yapılarak bu nesneler ve kişi net, arka planları ise fludur. Üçüncü VTR olan anlatıcı ile çalışan kişinin laboratuvar görüntülerinde kullanılan kamera hareketleri ise pan ve focus-defocus’tur. Laboratuvardaki bir dolap üzerinde beyin resimlerinden sola doğru pan yaparak hoca ve öğrenci görüntüsüne geçilerek bulunulan ortam tanıtılmaktadır. Focus-defocus hareketi ise hoca ve öğrencinin önündeki bilgisayar ekranına yapılarak ekrandaki beyin resimleri net, arka plandaki hoca görüntüsü ise fludur.

Video derste VTR’lerde kullanılan kamera hareketinin genel olarak anlatılan nesneyi ve kişiyi ön plana almak, nesneye ve kişiye dikkati çekmek için tercih edilen kamera hareketi olan focus-defocus olduğu görülmektedir. Video derste VTR’lere yönelik olarak zoom in ve zoom out hareketlerinin ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kamera Açısı

Video derste anlatıcıda ve VTR’de olmak üzere iki tür kamera açısı kullanılmıştır. Bunlar nesnel ve öznel açıdır.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Açısı: Video derste her iki anlatıcıda da kullanılan açı tipinin nesnel açı olduğu görülmektedir. Tüm video boyunca anlatıcıların bulunduğu kısımlarda kullanılan nesnel açı; dışardan bir bakış açısıyla yapılan, anlatıcıların kameradan habersiz bir konumda gibi kameraya bakmadan anlatmasından oluşan açı tipidir. Bu kamera uygulamasına “izleyici görüş noktası” da denilebilir. İzleyicinin göz hizasına göre yapılan çekimler ile gerçeğe yakın bir görüntü verilmiştir. Video derste anlatıcıda öznel açı kullanılmamıştır.

VTR’de Kullanılan Kamera Açısı: Video derste VTR’lerde kullanılan kamera açı tiplerinin nesnel ve öznel açı olmak üzere iki tür olduğu görülmektedir. İlk VTR olan üç grubun işe alındığı ve bu grupların biri normal sağlıklı gençler, ikincisi ileri yaşta erişkin insanlar ve üçüncü olarak da Alzaymır hastalığı olan grubun ifade edildiği kısımda nesnel açı kullanılmıştır. Ayrıca görüntüde olan görüşmeyi yapan kişinin eline ve görüşme kâğıdına öznel açı kullanılarak görüntü onun gözünden verilmeye çalışılmıştır. İkinci VTR olan insanlarda PET taramasının gerçekleştirildiği hastane radyasyon odasında tarama cihazına giren insan görüntülerinde hem nesnel hem de öznel açı kullanılmıştır. Genel olarak odanın tanıtımı ve yapılan iş nesnel açıyla verilmiş, tarama cihazına giren insanın cihaza girerken görüntüsü aşama aşama verilerek kamera cihazın içerisine girmiştir. Bu öznel açı tipidir. Üçüncü VTR olan anlatıcı ile çalışan kişinin laboratuvar görüntülerinde kullanılan kamera açı tipi nesneldir.

VTR’lerde en çok kullanılan açı tipleri nesnel ve öznel açılardır. Nesnel açı konu girişlerinde, öznel açı ise içeriğin uygulama görüntülerinde kullanılarak izleyicinin bu işlemleri daha yakından görmesini ve kişisel deneyim olarak katılımını sağlamakta kullanılan açı tipidir.

4.4.2.6.2.2. Kurgu Teknikleri

Video derste bulunan anlatıcıda ve derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden dört tür görüntü geçişi kullanılmıştır. Bunlar cut, mix, fade in-fade out ve bulanıklaşma-netleşmedir. Derse eklenen görsel unsurların ise altı tür olduğu görülmektedir. Bunlar VTR, animasyon, resim, yazı, KJ ve çıkış jeneriğidir.

Anlatıcıda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan tek anlatıcıya yönelik olarak kurgu tekniklerinden görüntü geçişleri olarak cut, mix, fade in-fade out ve bindirmenin kullanıldığı; eklenen görsel unsur olarak ise KJ'nin kullanıldığı görülmektedir. Video, anlatıcının konuyu anlatmaya başlamasıyla fade in kullanılarak açılmakta ve anlatıcıdan beyin animasyonuna fade out kullanılarak geçiş yapılmaktadır. Animasyondan anlatıcıya geçişte mix geçiş kullanılan videoda anlatıcıdan PET taramalarını anlatan resimli yazıya geçişte fade in-fade out kullanılmıştır. Radyasyon odasındaki uygulama ile ilgili VTR'den anlatıcıya geçişte ve anlatıcıdan yine diğer VTR olan laboratuvar çalışmalarına geçişte ise cut geçiş kullanılmıştır. Anlatıcıda kullanılan diğer geçiş türü ise bindirmedir. Anlatıcının isim ve unvanı hakkında bilgi veren, kısaca KJ olarak anılan “karakter jeneratörü” video dersi anlatan kişiyi tanıtmak amacıyla kullanılmıştır. KJ eklenirken görüntü geçişi olarak da bindirmenin kullanıldığı görülmektedir.

Video derste genel olarak anlatıcıdan görsel unsurlara ya da görsel unsurlardan anlatıcıya kullanılan görüntü geçişinin fade in-fade out olduğu görülmektedir. Fade in geçişle sahnelerin açılması ve kararması şeklinde yavaş yavaş görüntünün karanlıktan aydınlığa çıkmasıyla nesneler belirgin hâle gelir ve bunun tersi olan fade out ile ekrandaki görüntülerin yavaş yavaş kararması ve kaybolmasıyla da kararma gerçekleşmektedir. Bunların ikisinin birbirini takip ederek kullanılmasına açılma ve kararma denir. Video derste diğer geçişler olan beyazlatma-soldurma, bulanıklaşma-netleşme ve donmanın kullanılmadığı görülmektedir.

Derse Eklenen Görsel Unsurlarda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden; görsel unsurlar olarak VTR, animasyon, resim, yazı, çıkış jeneriği ve kurum amblemi; görüntü geçişleri olarak ise cut, mix, fade in-fade out ve bulanıklaşma ve netleşmenin kullanıldığı görülmektedir. İlk VTR'nin konusu üç grubun işe alındığı ve bu grupların biri normal, sağlıklı gençler, ikincisi ileri yaşta erişkin insanlar ve üçüncü olarak da Alzaymır hastalığı olan grubun ifade edildiği kısımda görüntüde olan incelenen insanlardan birinin görüşme görüntüleridir. Video boyunca iki yere eklenen bu VTR'de, PET taramalarıyla ilgili yazı ve resimli donuk kareden bu VTR'ye geçişte fade in-fade out kullanılmıştır. VTR içinde kareler değiştikçe kullanılan geçiş türü cut geçiştir. Mix geçişle ikinci VTR'ye geçiş yapılan videoda ilerleyen bölümlerde ikinci gösteriminde

hem VTR'ye girişte hem de VTR'den çıkışta cut geçiş kullanılmıştır. İkinci VTR'nin konusu insanlarda PET taramasının gerçekleştirildiği hastane radyasyon odasında tarama cihazına giren insan görüntüleridir. İlk VTR'den ikinci VTR'ye geçişte cut geçiş kullanılan videonun içindeki kareler değiştikçe yine kullanılan geçiş, cut geçiştir. Bu VTR'den animasyona geçişte mix geçiş kullanılmıştır. Videoda kullanılan ikinci yeri animasyondan VTR'ye geçişte bulanıklaşma-netleşme kullanılmıştır. Kare içinde ve diğer VTR'ye geçişte ise cut geçiş kullanılmıştır. Üçüncü VTR olan anlatıcı ile çalışan kişinin laboratuvar görüntülerinde kullanılan geçiş yöntemleri anlatıcıdan VTR'ye geçişte, VTR içindeki karelerde ve tekrar anlatıcıya geçişte kullanılan geçiş, cut geçiştir. Anlatıcıdan çıkış jeneriğine geçişte ise fade in-fade out kullanıldığı görülmektedir. Videoda kullanılan ikinci görsel unsur animasyondur. İlk animasyon beyin görüntülerinden oluşmaktadır. Anlatıcıdan bu animasyona geçişte fade in-fade out kullanılan videoda animasyondan anlatıcıya geçişte mix geçiş kullanılmıştır. İkinci VTR'den ikinci animasyona geçişte mix geçiş kullanılan bu animasyonun konusu beyinin bölümleri, hafıza ve aşamalar halinde yaşlanmanın nasıl gerçekleştiğidir. Genç yetişkinlerin, ileri yaşta erişkin insanların ve alzheimer hastalarının beyinlerinin değişimi verilmeye devam eden bu animasyondan ikinci VTR'ye geçişte bulanıklaşma-netleşme kullanılmıştır. Videoda kullanılan üçüncü görsel unsur, PET taramalarıyla ilgili yazı ve resimli donuk kareden oluşmaktadır. Anlatıcıdan bu kareye geçişte fade in-fade out, bu kareden ilk VTR'ye geçişte yine fade in-fade out kullanılmıştır. Videoda kullanılan dördüncü görsel unsur yazıdır. İlk olarak videonun başlarında Alzheimer hastalığının ilerlemesi hakkında yazı görülmüş, ikinci olarak ise animasyonlarda ve donuk kare resimde Alzheimer hastalığı hakkında yazı ile bilgiler verilmiştir. Videoda kullanılan beşinci görsel unsur çıkış jeneriğidir. Anlatıcıdan çıkış jeneriğine geçişte fade in-fade out kullanılan videoda üniversitenin isminin yazdığı ve video içerisinde hâkim olan müziğin devam ettiği bu çıkış jeneriği fade out olarak videoyu sonlandırmaktadır. Videoda kullanılan altıncı görsel unsur ise kurum amblemidir. Kurum amblemi diğer eklenen görsel unsurlar gibi kurgu yoluyla değil, farklı bir yolla, video paylaşım sitesi üzerinden sonradan eklenmiştir.

Video derste genel olarak eklenen görsel unsur türü anlatılan konuyu destekleyen VTR ve animasyondur. Eklenen görsel unsurlarda en çok kullanılan geçiş türünün ise anlatıcıda olduğu gibi fade in-fade out olduğu görülmektedir. Sahnelerin açılması ve

kararması şeklinde yavaş yavaş görüntünün karanlıktan aydınlığa çıkmasıyla nesneler belirgin hâle gelir ve bunun tersi de ekrandaki görüntülerin yavaş yavaş kararması ve kaybolmasıyla da kararma gerçekleşmektedir. Video derste, derse eklenen görsel unsur olarak fotoğraf, şekil, tablo, grafik, giriş jeneriği, rol caption'ın kullanılmadığı; görüntü geçişleri olarak ise beyazlatma-soldurma, bindirme ve donmanın kullanılmadığı görülmektedir.

4.4.2.6.2.3. Mekân Kullanımı

Video derste mekân kullanımının, anlatıcıda kullanılan mekânlar ve VTR'lerde kullanılan mekânlar olmak üzere iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar, doğal mekân olarak dersten bağımsız iç mekân ve dersle ilgili iç mekândır.

Anlatıcıya Yönelik Mekân Kullanımı: Video derste bulunan tek anlatıcıya yönelik mekân kullanımının doğal mekân olarak dersten bağımsız iç mekân olarak tek tür olduğu görülmektedir. Anlatıcının video boyunca bölüm bölüm görüldüğü ve konuyu anlattığı mekân olan dersten bağımsız iç mekân, anlatıcının ofisidir. Anlatıcıya yönelik dekor kullanımında kullanılan ofis doğal dekor olarak görülmektedir. Ofiste aksesuar olarak video içindeki anlatıya uygun olarak gösterilen animasyonların görüntülediği bilgisayar ve bir ofiste olması gereken kitaplar gibi aksesuarlar bulunmaktadır. Işık olarak bu ofisin ve kişinin yeterince aydınlatılmış olduğu görülmektedir.

Video derste anlatıcıda genel olarak görülen bu mekân, anlatıcının konumu itibarıyla anlatıyı güçlendirmektedir. Diğer mekânlar olan doğal mekân içinde dersle ilişkili iç mekân, dersle ilişkili dış mekân, dersten bağımsız dış mekân, sınıf ortamı kullanılmamıştır. Yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekor kullanılmamıştır.

VTR'ye Yönelik Mekân Kullanımı: Video ders içerisinde bulunan üç VTR'de mekân kullanımının tek türde fakat üç ayrı mekânda olduğu görülmektedir. Bunlar doğal mekân içinde dersle ilgili iç mekân olan görüşmenin yapıldığı oda, radyasyon odası ve laboratuvar görüntüleridir. İlk VTR olan üç grubun işe alındığı ve bu grupların biri normal, sağlıklı gençler, ikincisi ileri yaşta erişkin insanlar ve üçüncü olarak da Alzaymır hastalığı olan grubun ifade edildiği kısımda görüntüde olan VTR, incelenen

insanlardan birinin görüşme görüntüleridir. Bu mekânda görüşme formlarının olduğu masa ve sandalyeler, bilgisayar gibi aksesuarlar bulunmaktadır. Genel olarak yeterince aydınlatılmamış gibi görünse de görüşme formu gibi detayların daha iyi aydınlatıldığı görülmektedir. Bir görüşme ofisi olarak konuyu anlamak açısından yeterli bir mekân olarak dersle ilgili iç mekândır. İkinci VTR olan insanlarda PET taramasının gerçekleştirildiği hastane radyasyon odasında tarama cihazına giren insan ve doktorların bulunduğu görüntüde mekân dersle ilgili doğal bir mekândır. Yeterli ışıkla aydınlatılmış mekânda her şey yerli yerindedir. Üçüncü VTR olan anlatıcı ile çalışan kişinin laboratuvar görüntülerindeki mekân ise yine dersle ilgili doğal bir mekândır. Bir inceleme laboratuvarı olan bu mekân yeterli aydınlatılmıştır.

Video derste genel olarak dersle ilgili iç mekânlar tercih edilmiştir. Bu mekânların tercih edilme sebebi anlatılan konuyla ilgili mekânlar olmasından kaynaklanmaktadır. Böylelikle konu izleyicilere uygulama alanından anlatılmakta ve gerçeklik hissiyatını doğurmaktadır. VTR'ye yönelik mekân kullanımında doğal mekân olarak, dersten bağımsız iç mekân, dersle ilişkili dış mekân, dersten bağımsız dış mekân, sınıf ortamı kullanılmadığı; yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekorun kullanılmadığı görülmektedir.

4.4.2.6.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler

Video derste konu anlatımına yönelik olarak anlatıcı sayısının tek anlatıcı olduğu görülmektedir. Beden dilini kullanmada jest ve mimiğin etkili olduğu, anlatıcının serbest kıyafet giydiği ve makyajın ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kişi Sayısına Göre: Video derste anlatılan konunun tek bir anlatıcı tarafından ele alındığı görülmektedir. Cinsiyeti erkek olan anlatıcı, Halk Sağlığı ve Nöroloji Profesörü Dr. William Jagust'tur. Kendi uzmanlık alanı hakkında konuşan anlatıcı, videonun konusuna bağlı olarak kendi alanında çalışmış ve profesörlük derecesindedir. Videonun genelinde hem anlatıcı kısmında hem de görüntüye eklenen görsel unsurlarda bu anlatıcının olduğu görülmektedir. Video derste çoklu anlatıcı, diyalog, dış ses, iç izleyici, iç ses ve vox pop kullanılmamış, konu anlatımı tek anlatıcı tarafından gerçekleştirilmiştir.

4.4.2.6.3.1. Söz

Video derste kullanılan sözün konu anlatımına katılan karakterler olarak tek olduğu ve bu anlatıcının ilgili yerlerde vurgu ve tonlamayı yaptığı görülmektedir.

Anlatıcı Sesi: Video derste anlatıcıya yönelik olarak kullanılan sözün tek tür olduğu görülmektedir. Anlatım, diegetik ses olarak yani anlatı içinden gelen tek anlatıcı tarafından gerçekleştirilmektedir. Video, anlatıcının sesi ile başlamakta, ofis görüntülerinde konuyu anlatırken görünmekte ve dersi destekleyici olarak eklenen görsel unsurlar olan VTR, animasyon, donuk kare resim üzerinde işitilmektedir. Anlatıcı, konuyu anlatırken görüntüyle eş zamanlı kaydedilmiş konuşma gerçekleşmektedir. Ses ile görünen malzeme arasında süreklilik vardır çünkü ses duyulduğunda kaynağını ekranda görmek mümkündür. Anlatıcı, kelimeleriyle izleyiciyi ekrana bakmaya ikna edebilmektedir. Örneğin anlatıcı; genç, normal yaş ve Alzaymır hastalığının beyin görüntülerini anlatırken ekranda bunların animasyonları bulunmaktadır. Böylelikle gerçeklik duygusunun yaratımı ve anlatım desteklenebilmektedir. Çünkü tekli konuşmada inandırıcılık önemlidir. Anlatıcının seslerinin çekim anında kaydedildiği ve net olduğu görülmektedir. İlk VTR’de karakter sesleri net olarak başlamakta ve altta fon olarak az tınıda devam ederek anlatıcının sesi ön plana çıkmaktadır. İkinci VTR olan insanlarda PET taramasının gerçekleştirildiği hastane radyasyon odasında tarama cihazına giren insan ve doktorların bulunduğu görüntüde anlatıcının sesi bulunmamaktadır. Üçüncü VTR olan anlatıcı ile çalışan kişinin laboratuvar görüntülerinde *“Bu yoğunluk yeni PET taramalarınınındır.”* sözü VTR’de bulunan laboratuvarda çalışan kişiye aittir. Bundan sonra yine anlatıcı konuya devam etmektedir.

Anlatıcı, konuyu anlatırken görüntüyle eşzamanlı kaydedilmiş konuşma gerçekleşmektedir. Ses ile görünen malzeme arasında süreklilik vardır çünkü ses duyulduğunda kaynağını ekranda görmek mümkündür. Anlatıcı, kelimeleriyle izleyiciyi ekrana bakmaya ikna edebilmektedir. Anlatıcının sesi işitilebilir düzeyde ve ekrandaki görüntülere uygun şekilde anlamlı sözlerden oluşmaktadır. Videoda anlatıcıya yönelik ses bağlamında çoklu anlatıcı, diyalog, dış ses, iç izleyici, iç ses ve vox pop kullanılmamıştır.

Vurgu ve Tonlama: Video derste anlatıcıda vurgu ve tonlama ilgili yerlerde kullanılmıştır. Video ders, süre açısından kısa video kategorisine girdiği için söylenen ve vurgulanan kelimeler iyi seçilmiş ve vücut hareketlerinden de yararlanılarak ifade edilmiştir. Vurgu ve tonlama ile etkili iletişim gerçekleştiği için anlatılan konular daha iyi kavranabilmektedir. Anlaşılabilir ve açık bir anlatım vardır. Anlatıcı ara ara biz kelimesini kullanmaktadır.

Video derste anlatıcı yumuşak bir ses tonuna sahip, izleyiciler için uygun bir düzeyde konuşan, anlatımında konuya girişi, ana bölümde anlatımı ve sonuçtaki sunumu uygun özelliklerdedir. Anlatımın ilk 15 saniyesinde anlatıcı alzheimer hastalığına giriş yaparak hastalığın beyinde yaptığı değişikliklerden bahsetmektedir. Video dersin konusunu anlayabilmek için bu giriş önemlidir. Videonun ana bölümünde aynı ses tonu ile alzheimer hastalığına ve yapılan çalışmalarla beyindeki değişikliklere değinmektedir. Sonuç kısmında ise anlatıcı PET taramaları ile alzheimer hastalığının iyileştirme sürecine katkıda bulunduğunu umduğunu belirtmekte ve bunun heyecan verici olduğunu söyleyerek videoyu bitirmektedir.

Sonuç olarak video derste genel olarak anlatıcının sesi işitilebilir bir tonda, görüntüler arası geçişte akıcı, kelimeleri belirgin söyleyerek açıklık, konunun önemine göre yaptığı vurgularla hoş a giderlik ve tek düze bir anlatım yapmayarak bükümlü bir özelliğe sahiptir. Bir anlatımın inandırıcı olması için vurgu ve tonlamaya dikkat etmek gerekir. Bu videoda konuyu anlatan anlatıcıların söylediği sözler ve vurgulamalar ile inandırıcı ve akıcı bir etkiye sahip oldukları söylenebilir. Anlatıcı bu özellikleri araya giren görsel destek materyalleri olan animasyon, resim ve VTR'den de güç alarak yapmaktadır. Bu görsel destek materyalleri aracılığıyla da yapılan vurgu ve tonlama ile monotonluk kırılmıştır. Ayrıca anlatıcının kullandığı sözcükler ve deyimler onların mesleğine uymakta, ilgili yer ve zamanda da kullanılmaktadır.

4.4.2.6.3.2. Müziğin Kullanımı

Video derste kullanılan müziğin, anlatıcıda ve derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan müzik olarak tek tür olduğu görülmektedir. Bu müzik videonun tümüne hâkim olan fon müziğidir. Light müzik kategorisinde olan müzik, sözsüzdür.

Anlatıcıya Yönelik Müzik Kullanımı: Video derste anlatıcıda kullanılan müzik türünün fon müziği olduğu görülmektedir. Bu fon müziği; “light müzik” olarak adlandırılan “hafif müzik” kategorisine giren ve videonun ilgili yerlerinde değişik ritimlerle kullanılan müzik türüdür. “Alzaymır Hastalığının Başlangıcının Takibi” yazısı ve animasyonu ile başlayan bu müzik, videoda ara ara devreye girmektedir. Anlatıcının, beyin animasyonunun peşine ikinci kez ofisinde görünmesiyle devam eden müzik, anlatıcının konuyu anlatımı sırasında fon olarak devam etmektedir. Anlatıcının üçüncü kez görünümünde önce müzik yoktur, sonrasında müziğin ritmi inceden başlamakta ve son VTR’ye geçiş yapılmaktadır. Anlatıcının ilk ve son olarak videoyu bitiren görünüşünde müzik kullanılmamıştır. “Light music” olarak adlandırılan “hafif müzik”, videoda anlatıcıya uygun ritim ve tonda kullanılmıştır. Videoda anlatıcının mı, müziğin mi dipte kalmasına karar verilmiş, anlatıcı konuşurken müzik dipte kalmış, konuşmadığı yerlerde ise müziğin seviyesi artmıştır. Anlatıcı konuştuğunda, konuşma seviyesi müzikten yüksek olarak kullanılmış ve böylelikle denge sağlanmıştır.

Derse Eklenen Görsel Unsurlara Yönelik Müzik Kullanımı: Video derste derse eklenen görsel unsurlara yönelik olarak kullanılan müzik türünün fon müziği olduğu görülmektedir. Bu müzik türü anlatıcıda da kullanılan tür olarak animasyonlar, donuk kare şeklinde resim ve üçüncü VTR’de işitilmektedir. Videoda bulunan ilk animasyon olan “Alzaymır Hastalığının Başlangıcının Takibi” yazısı ve beyin animasyonu ile başlayan bu müzik, “light music” yani “hafif müzik” kategorisindedir. Animasyon boyunca konuşma olmayan yerlerde müzik yükselmekte, konuşma olan yerlerde ise alçalmaktadır. “*Tau, doğal olarak oluşan bir proteindir. PET taramaları, beyinde Tau’un oluşumunu ortaya koyuyor*” şeklindeki yazı ile desteklenen donuk kare şeklindeki resimde bir önceki sahnede olan müzik devam ederek yükselmektedir. Beyinin yaşlanma belirtilerini anlatan animasyonda “light music” türündeki fon müziğinin ikinci tür ritmi yükselmekte, konuşma başladığında azalmaya başlamakta ve yine fon görevi görmektedir. Genç, ileri yaşta erişkin insanların ve Alzaymır hastalarının beyinlerini gösteren animasyonda da yine müzik fon işlevi görmektedir. Üçüncü VTR’de ortaya çıkan fon müziğinin farklı bir ritmi verilmekte ve burada da yine hem karakter sesi hem de anlatıcının sesine fon görevi görmektedir. Son olarak anlatıcı ile devam eden fon müziği uygun tonda jenerik ile bitirilmektedir. “Light music” olarak adlandırılan “hafif müzik”, videoya eklenen görsel unsurlara yönelik

olarak uygun ritim ve tonda kullanılmıştır. Videoda kullanılan fon müziğin yükselip alçalması görüntüler ve anlatılar arasında bir köprü işlevi görmektedir. Anlatıcının mı, derse eklenen görsel unsurun mu yoksa müziğin mi dipte kalmasına karar verilerek yapılan bu işlemle önemli noktalar işaretlenmektedir. Bu videoda müzik bir fon işlevi görerek izleyiciye seslenilmekte, onların dikkatini sürdürmek için onları bakmaya, görmeye sevk etmektedir. Ayrı sahneler arasında ve konuşmanın seyrine göre yükselip alçalan müzikle anlatının temposunun düşmesi engellenebilmektedir. Birinci ve ikinci VTR’de fon müziği kullanılmamıştır. Video derste çıkış jeneriğinde kullanılan müzik, fon müziğinin devamıdır, ayrı bir jenerik müziği kullanılmamıştır.

4.4.2.6.3.3. Ses Efektı

Video derste yer ve zaman belirleyen ya da senkron şeklinde olan herhangi bir ses efekti kullanılmamıştır.

4.4.2.6.3.4. Doğal Sesler

Video derste kullanılan doğal sesler iki türdür. Bunlar karakter sesi ve ortam sesidir. İlki VTR’lerde bulunan kişilere ait doğal konuşma sesleridir. İkincisi ise yine VTR’lerde bulunan ofis içindeki hareketler ve cihaz sesleridir. Video ders içinde karakter sesi VTR’lerde bulunan kişilere ait doğal konuşma sesleridir. Üç grubun işe alındığı ve bu grupların biri normal, sağlıklı gençler, ikincisi ileri yaşta erişkin insanlar ve üçüncü olarak da Alzaymır hastalığı olan grubun ifade edildiği kısımda görüntüde olan bu VTR, incelenen insanlardan birinin görüşmesinin yapıldığı görüntülerden oluşmaktadır. Soru soran ve cevap verenin sesleri doğal ortamda işitilmektedir. Bu karakterlerin sesleri net olarak başlamakta altta fon olarak az tında devam ederek anlatıcının sesi ön plana çıkmaktadır. İkinci VTR olan insanlarda PET taramasının gerçekleştirildiği hastane radyasyon odasında tarama cihazına giren insan ve doktorların bulunduğu görüntüde hem anlatıcı doktorun hem de diğer doktorun doğal sesleri işitilmekte, anlatıcının sesi bu kısımda bulunmamaktadır. Üçüncü VTR olan anlatıcı ile çalışan kişinin laboratuvar görüntülerinde *“Bu yoğunluk yeni PET taramalarınınndır.”* sözü VTR’de bulunan laboratuvarda çalışan kişiye aittir. Bundan sonra yine anlatıcı

konuya devam etmektedir. VTR’lerdeki karakter sesleri, işitilebilir düzeyde ve ekrandaki görüntülere uygun şekilde anlamlı sözlerden oluşmaktadır.

Video derste bulunan sesler incelendiğinde ortam sesinin de bulunduğu görülmektedir. Ortam sesi, VTR’lerde kullanılmış, anlatıcının doğrudan görüldüğü kısımlarda ise kullanılmamıştır. Videoda bulunan üç VTR’de de ortam sesi işitilmektedir. İlk VTR olan üç grubun işe alındığı ve bu grupların biri normal sağlıklı gençler, ikincisi ileri yaşta erişkin insanlar ve üçüncü olarak da Alzaymır hastalığı olan grubun ifade edildiği kısımda görüntüde olan VTR, incelenen insanlardan birinin görüşme görüntüleridir. Bu VTR, görüşme sorularını soran kişinin doğal konuşmasıyla başlamakta ve odanın ortam sesi işitilmektedir. Bu VTR ikinci kez ekrana konulduğunda masada bulunan takvimi çevirme sesi işitilmekte ve yine bu odanın ortam sesi verilmektedir. İkinci VTR olan insanlarda PET taramasının gerçekleştirildiği hastane radyasyon odasında, tarama cihazına giren insan ve doktorların bulunduğu görüntüde ortam sesi kullanılmıştır. Doktor bu VTR’de “üç, iki, bir” diyerek radyasyon cihazının çalışması için komut vermektedir. Burada karakter konuşması ile cihaz sesleri ortama hâkimdir. Üçüncü VTR olan anlatıcı ile çalışan kişinin laboratuvar görüntülerinde, ortam sesi olan laboratuvardaki çalışan cihazların sesleri ile başlamakta ve burada karakter sesi olarak “*Bu yoğunluk yeni PET taramalarınınındır.*” cümlesi işitilmektedir. Ortam sesi ile geçiş yapılırken dinleyiciye bilgi vermek amacıyla bu sestten yararlanıldığı görülmektedir. Örneğin görüşme görüntülerine, radyasyon odasına ve laboratuvar ortamına geçildiğini belirtmek için bu odaların doğal ortam seslerinden yararlanılmıştır. VTR’lerde tüm ortam sesleri değil de görüntünün belli yerlerinde yararlanılan ortam seslerin kullanılması vurguyu güçlendirmektedir.

4.4.2.6.4. Öğretimsel Veri Analizi

C- ÖĞRETİMSSEL GÖZLEM FORMU						
1. DERSE EKLENEN UNSURLAR						
a. Görsel Unsurlar			b. Yazılı Unsurlar		c. Çekicilik Katan Unsurlar	
Gerçekçi	Benzeşik	Şematik	Harfler	Boşluklar	Yönlendirici ok	()

VTR	(x)	VTR	()	Şekil,	()	Büyük harf	()	Harfler arası boşluk	(x)	Çizgi	()
Animasyon	(x)	Animasyon	()	tablo,	()	Küçük harf	(x)	Satırlararası boşluk	(x)	İşaretleme	()
Fotoğraf	()	Fotoğraf	()	grafik	()	Okunabilirlik	(x)			Odaklanma	(x)
Resim	(x)	Resim	()			Düz yazı	(x)			Anahtar sözcük	(x)
						Eğik yazı	(x)			Görüntü tekrarı	()
						Harflerin rengi	(x)			Görsel efekt	(x)
										Slow motion	()
										Fast motion	()
2. DERSE EKLENEN UNSURLARIN BİÇİMSEL YAPILARI				3. DERSE EKLENEN UNSURLARIN DÜZENLEMESİ						4. DERSİN SÜRESİ	
Hizalama	(x)	Yakınlık		Tutarlılık	(x)	Gereksizlik	()	02:00-05:00 arası	(x)		
Renk düzeni	(x)	Zamansal yakınlık	(x)					05:01-10:00 arası	()		
Denge	(x)	Uzamsal yakınlık	(x)								

4.4.2.6.4.1. Derse Eklenen Unsurlar

Video derste kullanılan derse eklenen unsurların görsel, yazılı ve çekicilik katan unsurlar olarak üç tür olduğu görülmektedir. Görsel unsurların gerçekçi özelliğe sahip olarak VTR, animasyon, resimden oluşan üç tür olduğu; yazılı unsurların özelliklerinin ise hem yazılı unsur şeklinde hem de anahtar sözcük şeklinde küçük harf, düz yazı, eğik yazı şeklinde, renk düzeni, harfler arası boşluğun ve satırlararası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Çekicilik katan unsurların ise odaklanma, anahtar sözcük, ve görsel efekt olarak üç tür olduğu görülmektedir.

Görsel Unsurlar: Video derste kullanılan öğretimsel amaçlı görsel unsurların gerçekçi özelliğe sahip olduğu görülmektedir. Bu gerçekçi unsurlar animasyon, VTR, resim ve yazıdır. Videoya eklenen ilk gerçekçi unsur animasyondur. Beyin şeklindeki bu animasyon içinde Alzaymır hastalığı hakkında bilgi verilmiş ve hastalığın insan üzerindeki aşamaları belirtilmiştir. Video ders içerisinde ikinci animasyon yine insan beyinde kullanılmış, beyindeki yaşlanmalar, hastaların bilişsel zorluklarını anlatmak için beyin yeşil, kırmızı ve mavi renk kullanılarak renklendirilmiş ve videonun konusunu oluşturan genç yetişkin, ileri yaşta erişkin insanların ve Alzaymır hastalarının beyinlerinin değişimi verilmiştir. Bu animasyonda renklerle dikkat çekicilik unsuru kullanılmıştır. Video derste kullanılan ikinci görsel unsur VTR'dir. Üç farklı VTR'nin kullanıldığı videoda ilk VTR'nin konusu üç grubun işe alındığı ve bu grupların biri normal sağlıklı gençler, ikincisi ileri yaşta erişkin insanlar ve üçüncü olarak da Alzaymır hastalığı olan grubun ifade edildiği kısım, incelenen insanlardan birinin görüşme görüntüleridir. Video boyunca iki yere eklenen bu VTR'de, anlatılan konuya

uygun olarak görüntü girişleri yapılarak izleyicide gerçek mekân ve kişiler algısı verilmiştir. PET taramalarının gerçekleştirildiği bir uygulama verilerek gerçekçi bu unsurla ders desteklenmiştir. İkinci VTR, insanlarda PET taramasının gerçekleştirildiği hastane radyasyon odasında tarama cihazına giren insan görüntüleridir. Bu görüntülerde cihazlara ve hastaya yakın çekimler yapılarak bir taramanın nasıl gerçekleştiği hem bu görüntüler eşliğinde hem de anlatıcının görüntüsü eşliğinde verilmiştir. Anlatıcı, aynı zamanda VTR’de görünen doktorlardan biridir. Bu durum inandırıcılığı artırarak izleyiciye bilgiler vermektedir. Üçüncü VTR olan anlatıcı ile çalışan kişinin laboratuvar görüntüleri, yapılan çalışmaların gerçekleştiği ortam görüntüleridir. Ortam sesiyle de desteklenen bu görüntülerde gerçeklik izlenimi verilmiştir. Video derste kullanılan diğer bir destek materyal, donuk kare şeklinde verilen resimlerdir. Bu resimlerden ilkinde arka planda flu olarak animasyon, yan tarafta ise Beta-Amyloid ile alakalı donuk kare resim bulunmaktadır. İkinci donuk kare şeklindeki resim ise yine yazıyla desteklenmiş “Tau” hakkındadır. Video ders içerisinde kullanılan yazı ise hem animasyonlarda hem de donuk kare resimlerde destek materyal olarak kullanılan görsel unsurdur.

Video derste en çok kullanılan öğretimsel amaçlı görsel unsurlar animasyon ve VTR’dir. Kullanılan üç ayrı VTR gerçekçi özelliğe sahip olup ortam sesi ile desteklenerek uygulamalı anlatımları göstermiştir. Animasyonlar ise insan gözüyle görülemeyecek nesne ve olayları anlatmaktadır. Kullanılan bu görsel unsurlar öğretimsel olarak bir amaca yönelik olarak hazırlanmıştır. İzleyiciyi tatmin edecek kadar ayrıntısıyla gösterilmeye çalışılan bu görseller; anlamlı, konuşulanlara katkıda bulunucu niteliktedir. Gerçekçi unsurlardan fotoğraf, benzeşik özellikteki VTR, animasyon, fotoğraf ve resim; şematik unsurlardan şekil, tablo ve grafik kullanılmamıştır.

Yazılı Unsurlar: Video derste kullanılan yazı, animasyonlarda ve donuk kare şeklinde olan resimlerde kullanılmıştır. İlk animasyonda kullanılan yazı “Tracking the onset of *Alzheimer’s Disease*” şeklinde Alzaymır hastalığının başlangıcının takibi ile videoya giriş yapılmıştır. Bu yazının küçük harf olarak ilk kelimelerinin düz, son kelimelerinin ise eğik olduğu görülmektedir. Harf boyutunun okunabilir, harflerarası boşluğun ve satırlararası boşluğun uygun olduğu ve harflerin renginin arka plana göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Bu animasyonun devamında Alzaymır hastalarının, normal yaştakilerde Alzaymır hastalığının olmadığı ve normal yaştakilerde

alzaymır hastalığının olduğunu gösteren ve bu bilgilerin yazıldığı animasyonda harf boyutunun okunabilir, harfler arası boşluğun uygun olduğu ve harflerin renginin arka plana göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Animasyonun devamında görsel efektle giren donuk kare resimde ise Beta Amyloid is a naturally occurring *protein*. Past research focused only on A B *accumulation and Alzheimer's*” şeklinde Türkçe’ye “Beta-Amyloid, doğal olarak oluşan bir proteindir. Geçmiş araştırmalar yalnızca Beta-Amyloid ve Alzaymır araştırmalarına odaklandı.” şeklinde çevrilen yazıyla geçmişteki durum ifade edilmektedir. Bu yazının küçük harf olarak düz yazı şeklinde fakat vurgulanmak istenen kelimelerin eğik olduğu, harf boyutunun okunabilir, harfler arası boşluğun ve satırlar arası boşluğun uygun olduğu, harflerin renginin arka plana göre ayırt edici özellikte ve önemli kelimelerin kalınlaştırıldığı görülmektedir. “Tau, doğal olarak oluşan bir *proteindir. PET taramaları, beyinde* Tau’un oluşumunu ortaya koyuyor” şeklindeki donuk kare resimde de yazının küçük harf olarak düz yazı şeklinde fakat vurgulanmak istenen kelimelerin eğik olduğu, harf boyutunun okunabilir, harfler arası boşluğun ve satırlar arası boşluğun uygun ve harflerin renginin arka plana göre ayırt edici özellikte olduğu ve önemli kelimelerin kalınlaştırıldığı görülmektedir. Video derste kullanılan diğer yazı ise genç “yetişkin, ileri yaşta yetişkinler ve alzaymır hastaları” şeklinde bu hastaların beyinlerinin bulunduğu animasyonda bulunmaktadır. Bu anahtar kelime şeklindeki yazılar, düz yazı olarak, harf boyutunun okunabilir, harfler arası boşluğun ve harflerin renginin arka plana göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir.

İyi bir tasarımın anahtarı basitlik olduğu için metnin az tutulması önemlidir. Videoda bazı animasyonlarda ve donuk kare şeklindeki resimlerde kullanılan yazılar okunabilirlik açısından uygun olduğu en çok küçük harfin tercih edildiği, vurgulanmak istenen kelimelerin kalınlaştırıldığı ya da eğik yazıldığı, harflerin renginin arka plana zıt olduğu görülmektedir. İyi bir okunma sağlanması için küçük harf gereklidir. Bu özellikler ile izleyiciler materyali daha iyi okuyabilmekte ve anlayabilmektedir. Ekranda boşluklar bırakılıp metnin az tutularak önemli noktaların yazıldığı görülmekte ve böylece kullanılan malzeme amaca yönelik olarak kullanılmış olduğu görülmektedir.

Çekicilik Katan Unsurlar: Video derste çekicilik katan unsurların üç tür olduğu görülmektedir. Bunlar odaklanma, anahtar sözcük ve görsel efekt şeklindedir. Dikkat çekici unsur olarak görülen odaklanma anlatıcıda ve VTR’lerde bulunan focus-defocus

hareketi, animasyonlarda önemli olan kısmın öne alınması, yazıda kalınlaşma ve detay çekim olarak gerçekleştirilmiştir. Anlatıcı konu hakkında bilgi verirken arka plandaki ofis görüntüsüne focus-defocus hareketi uygulanmıştır. Anlatıcı net, arka plandaki ofisteki kitaplık fludur. Tüm video boyunca anlatıcının görüldüğü bu çekim açısında bu durum değişmemektedir. Burada önemli olan anlatılan konu olduğu için anlatıcının jest ve mimiklerinin daha iyi görünmesi için anlatıcıya dikkat çekilmiştir.

İlk VTR olan üç grubun işe alındığı ve bu grupların biri normal, sağlıklı gençler, ikincisi ileri yaşta erişkin insanlar ve üçüncü olarak da Alzaymır hastalığı olan grubun ifade edildiği kısımda görüntüde olan incelenen insanlardan birinin görüşme görüntülerinde görüşmeyi yapan kişi gösterilirken kişiye focus-defocus yapılmıştır. Kişi net, arka plan fludur. Yine bu kişinin eline ve görüşme formuna yapılan detay çekim net arka plan fludur. Görüşme yapılan kişide de focus-defocus kullanılmıştır. Kişi net arka plan fludur. Videonun ilerleyen bölümlerinde bu durum değişmemektedir. İkinci VTR olan insanlarda PET taramasının gerçekleştirildiği hastane radyasyon odasında tarama cihazına giren insan görüntülerinde focus-defocus hareketinin kullanıldığı görülmektedir. Bu hareket, radyasyon cihazına giren hastanın yüzüne yapılarak, yüzü net arka plan fludur. Yine dikkat çekilmek istenen “dikkat” yazısının yazdığı cihaza, doktorun elindeki iğneye, cihazı çalıştıran hem de aynı zamanda anlatıcı olan doktora focus-defocus yapılarak bu nesne ve kişi net, arka planları ise fludur. Üçüncü VTR olan anlatıcı ile çalışan kişinin laboratuvar görüntülerinde kullanılan kamera hareketi focus-defocus’tur. Focus-defocus hareketi burada hoca ve öğrencinin önündeki bilgisayar ekranına yapılarak ekrandaki beyin resimleri net, arka planda hoca görüntüsü ise fludur. Animasyonlarda kullanılan odaklanma ise daha çok öne çıkarılmak istenen şekil veya nesneye yapılmaktadır. İlk animasyonun devamındaki üçlü beyinlerde önce beyin resimleri net, yazılar flu, sonrasında ise beyin resimleri flu, yazılar nettir. Aynı şekilde diğer bir animasyon olan genç yetişkin, ileri yaşta yetişkinler ve alzaymır hastaları ile ilgili animasyonda anlatılan kısım öne çıkmakta ve net olarak görülmektedir. Video ders içerisinde bulunan yazılarda da önemli kısımlar kalınlaştırılarak dikkat çekicilik unsuru kullanılmıştır. Diğer bir dikkat çekicilik unsuru detay çekimlerle gerçekleşmiştir. İlk VTR’de detay çekim, görüşmeyi yapan kişinin eline ve görüşme sorularına yapılmıştır. Yine hem görüşmeyi yapana hem de görüşme yapılan omuz çekimle video diğer VTR’ye geçiş yapmaktadır. Videonun sonlarına doğru bu VTR tekrar ortaya çıkmakta

görüşme yapan bel çekim, görüşme yapılanın ise verilen uygulamayı yaptığını gösteren ellerine detay çekim uygulanarak tilt ile göğüs çekim uygulanmıştır. İkinci VTR olan insanlarda PET taramasının gerçekleştirildiği hastane radyasyon odasında tarama cihazına giren insanın yüzüne detay çekim kullanılmıştır. Üçüncü VTR olan anlatıcı ile çalışan kişinin laboratuvar görüntülerinde genel çekim ve ekrana detay çekim kullanılarak dikkat çekilmiştir. Video derste kullanılan diğer bir dikkat çekme unsuru olan görsel efekt, animasyonlardan donuk kare resme geçerken kullanılan efekttir.

Bir görsel materyalde vurgunun bütüne baskın olması gereklidir. Materyalin can alıcı noktası olan vurgulama ile dikkat çekilir. Materyalde kullanılan görsellerin belirli bir bölümüne dikkat çekilmek istenebilir. Ögeyi ilgi merkezi haline getirebilmek için kullanılan farklı teknikler bulunmaktadır. Video derste genel olarak odaklanma içinde focus-defocus hareketi kullanılmıştır. Anlatıcıda kullanılan kamera hareketinin focus-defocus olarak tercih edilen, Türkçe'ye seçikleştirme ve bulanıklaştırma olarak tercüme edilen focus-defocus hareketi olduğu görülmektedir. Anlatıcıyı ön plana almak ve dikkati ona çekmek için kullanılan kamera hareketidir. VTR'lerde kullanılan focus-defocus hareketi detay çekimlerde anlatılan konu, kişi ve eşyayı ön plana almak ve dikkati çekmek için kullanılan çekicilik katan unsurdur. Ayrıca animasyon, yazı gibi materyallerde de kullanılan odaklanma, dikkat çekilmesi istenen yerlerde kullanılmıştır. Video derste çekicilik katan unsur olarak dikkat çekicilik bağlamında yönlendirici ok, çizgi, işaretleme ve görüntü tekrarı ise kullanılmamıştır.

4.4.2.6.4.2. Derse Eklenen Unsurların Biçimsel Yapıları

Video derste kullanılan biçimsel yapı ile ilgili kararların üç tür olarak incelendiği görülmektedir. Bunlar hizalama, renk düzeni ve dengedir. Video derse eklenen görsel unsurlar olarak animasyon, VTR, resim, yazı olduğu görülmektedir. Animasyonlarda kullanılan görseller ve yazılar ekran ölçülerine uygun olarak, gözü yormayacak şekilde ve renk düzeni olarak arka zemine zıt renklerde kullanılmıştır. Aynı şekilde donuk kare şeklinde olan resimlerde siyah zemin üzerine eklendiği ekranın ortasına gözü yormayacak şekilde uygun hizada, alan ve boşlukları dikkate alınarak dengeli bir şekilde yerleştirilmiştir. Bu şekilde bu resmin ekrana konulması ayırt edici özellikte olarak, gözü yormayacak şekilde yerleştirildiği görülmektedir. VTR'ler ise tüm video

boyunca ilgili yerlerde ekranın tümünü kaplamakta, başka herhangi bir görsel unsurla desteklenmemektedir.

Bir görselde bütün unsurlar açık bir biçimde izleyiciye ulaştırıldığı zaman izleyicinin dikkatini verme ve mesajı anlama çabası azalacağından dolayı hizalama önemli bir unsur olarak görülmektedir. Bir görüntü ögesinin ağırlığı eşit, yatay ya da dikey olarak eksenin her iki tarafında dengeli bir biçimde yer almalıdır. İncelenen bu videoda da hizalama ve denge unsurlarına dikkat edildiği görülmektedir. Zıt renklerle yapılan bir ekran tasarımı hatırlama olasılığı daha yüksek olduğundan dolayı, koyu fon üzerine açık, ya da açık renk üzerine koyu olacak şekilde zıtlık ekranda canlı renklerden oluşan resmin arka planının siyah olması renk düzenine uyulduğunu göstermektedir.

4.4.2.6.4.3. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi

Video derste kullanılan düzenleme ile ilgili kararların yakınlık ve tutarlılık şeklinde iki tür olduğu görülmektedir. Düzenleme ile ilgili kararlardan yakınlığın zamansal ve uzamsal olmak üzere iki şekilde olduğu görülmektedir. Zamansal ve uzamsal yakınlık olarak anlatıcının anlattığı içeriğe bağlı olarak animasyon, resim, yazı ve VTR'lerin doğru zamanda ve yerde verilmesi buna örnek teşkil etmektedir. Derste gösterilmek istenen şey mantıksal ve doğal bir sıra izlemiştir. Gösterime konu olan bu görsel unsurlar, izleyicinin kavrayabilmesi için yeterli zamanda sunulmuştur. Düzenleme ile ilgili kararlardan tutarlılık iki anlatıcının anlattıklarıyla görsel materyaller olan animasyon, resim, yazı ve VTR'nin tutarlı olduğu görülmektedir.

İzleyiciler için birbiriyle alakalı görsel öğeler arasında fiziksel görünüm açısından birliktelik sağlamak için hem zamansal hem de uzamsal yakınlığa dikkat edildiği görülmektedir. Materyal içinde düzenli bir şekilde yerleştirilmiş animasyon, resim, yazı ve VTR'lerle öğrenmede kolaylık sağlama amacı güdülmüştür. Video derste düzenleme ile ilgili kararlardan gereksiz olarak herhangi bir materyalin konulmadığı görülmektedir.

4.4.2.6.4.4. Dersin Süresi

Video ders, toplam süreye göre incelendiğinde dersin süresinin 3:29 olduğu görülmektedir. Son yıllarda YouTube gibi ücretsiz video paylaşım sitelerinin etkinleşmesinden dolayı video yüklemek teknik açıdan daha kolay olmaktadır. Yapılan çalışmalara bağlı olarak değişen yeni izleyici özelliklerine göre çok uzun ya da çok kısa videoların dikkati dağıttığı, ideal sürenin kısa olması gerektiği ve bu sitelere video yüklemenin kolaylığından dolayı kısa videoların izleyiciler tarafından daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bu çalışmada da bu özellikler dikkate alınarak videoları seçme süresinin 02:00-05:00 arası kısa videolar kategorisine girdiği görülmektedir.

4.4.3. Cambridge Üniversitesine Ait Video Dersin Analizi

Cambridge Üniversitesi, İngiltere'nin Cambridge şehrinde faaliyet gösteren, devlete bağlı bir yükseköğretim kurumudur. 1209 yılında kurulan üniversite, dünyanın en eski üniversitelerinden biri olarak 2009 yılında 800. yılını kutlamıştır (cm.ac.uk). Ünlü tarihi binalarıyla da ziyaretçileri çekebilen Cambridge Üniversitesi, dünyanın dört bir tarafından gelen 18 binden fazla öğrencinin eğitim gördüğü altı okulla anılmaktadır. Bunlar sanat ve beşerî bilimler, biyoloji, klinik tıp, edebiyat ve sosyal bilimler, fen bilimleri ve teknolojisi alanlarıdır (cam.ac.uk). ARWU tarafından yapılan araştırmaya göre 2016 dünyanın ilk 500 üniversitesi arasında dördüncülüğe sahiptir.

4.4.3.1. Üniversitenin Medya Uygulamaları

Dünyanın en eski üniversitelerinden biri olan Cambridge Üniversitesi'nin dijital medya uygulamalarını etkili bir şekilde kullandığı görülmektedir. Üniversitenin resmi web sayfasının "Video ve Ses" bölümünde 'YouTube'da Cambridge' ve 'iTunes U Cambridge' başlıkları altında görsel-ışitsel uygulamalara yer verilmektedir (cam.ac.uk). Bu bölümde, üniversitedeki çeşitli bölümlerin yüklediği videolar ve izlenme istatistikleri bulunmaktadır. Yine bu bölümde yer alan Streaming Media Service (SMS) yoluyla sisteme kayıtlı kullanıcıların, internet üzerinden kolayca video izlemeleri, indirmeleri ve yüklemeleri mümkün olabilmektedir (ucs.cam.ac.uk). Ayrıca üniversitenin "iletişim" bölümünde üniversite ile ilgili haberler, sosyal medya hesapları, multimedya kanalları ile ilgili bilgiler de bulunmaktadır (communications.cam.ac.uk).

4.4.3.2. Üniversitenin Video Uygulamaları

Bu çalışmanın amacı nitelikli video ders çekim ve tasarım süreçlerini incelemek olduğu için ilk olarak Cambridge Üniversitesinin resmî sitesi ve medya araçları incelenerek çalışmaya uygun video dersler araştırılmıştır. Çalışmanın amacına bağlı olarak üniversiteye ait video paylaşım sitesinin bulunduğu resmî sosyal medya hesapları incelenmiştir. Üniversitede genel kullanıma açık Facebook, Flickr, iTunes U, Linked in, Twitter, YouTube ve Instagram hesaplarının olduğu görülmüştür. Araştırmalar sonucunda üniversitenin resmî video paylaşım sitesi olarak kullandığı sosyal medya hesabının YouTube olduğu görülmüştür. Üniversitenin kendi sitesinde yer alan sosyal medya ikonlarından YouTube ikonu tıklanarak ya da anasayfadaki “Video ve Ses” başlığından YouTube resmî kanalına giriş yapılarak üniversite bünyesindeki videolara ulaşılabilmektedir. YouTube kanalı özellikleri incelendiğinde üniversitenin YouTube’a katıldığı tarihin 19 Eylül 2006 olduğu görülmüştür. 73.570 aboneye sahip (30.06.2016 itibarıyla) kanalda yaşama ve öğrenmeye dair birçok video bulunmaktadır (youtube.com). Kanalda “Videolar” sekmesine tıklanarak “En yeniler” kategorisinden çalışmanın amacına uygun olan, video ders özelliğine uyan videolar tespit edilerek incelemeye başlanmıştır.

4.4.3.3. Cambridge Üniversitesine Ait Video Dersin Veri Analizi

4.4.3.3.1. Video Dersin Künyesi

VİDEO DERSİN KÜNYESİ-VİDEO DERS 4 (VD4)
Üniversitenin adı: Cambridge Üniversitesi Videoonun adı: Body of Work: The Silent Teacher Helping Students Learn Anatomy Videoonun konusu: Bu video derste Cambridge Üniversitesi’nin 450 yıldan daha fazla bir süredir öğrencilerine diseksiyon yoluyla anatomi dersleri verdiği ve bununla öğrencilerin insan vücudunun mimarisinden çok daha fazlasını aldıkları hakkında bilgiler verilmiştir. İncelenen kadvraların öğrencilerin ilk ve sessiz öğretmenleri olduğuna vurgu yapılmaktadır. Süresi: 2:37 Yüklenme tarihi: 7 Aralık 2016 Görüntüleme sayısı: 4459 (Erişim Tarihi: 17.04.2017) Beğenilme sayısı: 56 Beğenilmeme sayısı: 0 Yorum sayısı: 1 URL: https://www.youtube.com/watch?v=yrVkm_JtdVQ Kategori: Eğitim Lisans: Standart YouTube Lisansı

A- GÖRSEL GÖZLEM FORMU											
1. KAMERA KULLANIMI											
a. Çekim Ölçekleri				b. Kamera Hareketleri				c. Kamera Açısı			
Anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri		VTR'de kullanılan çekim ölçekleri		Anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri		VTR'de kullanılan kamera hareketleri		Anlatıcıda kullanılan kamera açısı		VTR'de kullanılan kamera açısı	
Uzak	()	Uzak	()	Pan	()	Pan	()	Nesnel açı	(x)	Nesnel açı	(x)
Genel	()	Genel	(x)	Tilt	()	Tilt	()	Öznel açı	(x)	Öznel açı	(x)
Boy	()	Boy	()	Dolly in	()	Dolly in	(x)				
Diz	()	Diz	()	Dolly out	()	Dolly out	()				
Bel	()	Bel	(x)	Zoom in	()	Zoom in	()				
Göğüs	(x)	Göğüs	(x)	Zoom out	()	Zoom out	()				
Omuz	(x)	Omuz	()	Focus-defocus	(x)	Focus-defocus	(x)				
Baş	()	Baş	()								
Yüz	()	Yüz	()								
Detay	()	Detay	(x)								
2. KURGU TEKNİKLERİ											
a. Derse Eklenen Unsurlar				b. Görüntü Geçişleri							
VTR		(x)		Anlatıcıda kullanılan görüntü geçişleri				Derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan görüntü geçişleri			
Animasyon			()	Cut				Cut			
Fotoğraf			()	Mix				Mix			
Resim			()	Fade in-fade out				Fade in-fade out			
Şekil, tablo, grafik			()	Beyazlatma-soldurma				Beyazlatma-soldurma			
Yazı			(x)	Bulanıklaşma-netleşme				Bulanıklaşma-netleşme			
Giriş jeneriği			()	Bindirme				Bindirme			
Çıkış jeneriği			()	Donma				Donma			
KJ			(x)								
Kurum amblemi			()								
Rol caption			(x)								
3. MEKÂN KULLANIMI											
Anlatıcıya yönelik mekân kullanımı						VTR'ye yönelik mekân kullanımı					
Doğal mekân		(x)		Doğal mekân				(x)			
Derse ilgili iç mekân		(x)		Derse ilgili iç mekân				(x)			
Dersten bağımsız iç mekân		(x)		Dersten bağımsız iç mekân				()			
Derse ilgili dış mekân		()		Derse ilgili dış mekân				()			
Dersten bağımsız dış mekân		(x)		Dersten bağımsız dış mekân				()			
Sınıf ortamı		()		Sınıf ortamı				()			
Yapay mekân		()		Yapay mekân				()			
Sesli çekim stüdyosu		()		Sesli çekim stüdyosu				()			
Chroma key		()		Chroma key				()			
Sanal stüdyo		()		Sanal stüdyo				()			
Dekor		()		Dekor				()			
Doğal dekor		(x)		Doğal dekor				(x)			
Sembolik dekor		()		Sembolik dekor				()			
4. DERSİ ANLATIMA YÖNELİK KARAKTERLER (KONU ANLATIMINA YÖNELİK KARAKTERLER)											
a. Kişi Sayısına Göre				b. Beden Dilini Kullanma				c. Kıyafet ve Makyaj			
Tek anlatıcı		(x)		Jest ve mimik		(x)		Resmi Kıyafet		(x)	
Çoklu anlatıcı		()						Serbest kıyafet		(x)	
Diyalog		()						Derse ilişkili kıyafet		(x)	
Dış ses		()						Makyaj		()	
İç izleyici		()									
İç ses		()									
Vox pop		(x)									

4.4.3.3.2.1. Kamera Kullanımı

Çekim Ölçekleri

Video derste anlatıcılarda ve VTR’de kullanılan çekim ölçeklerinin beş tür olduğu görülmektedir. Bunlar; bel göğüs, omuz, detay ve genel çekimdir.

Anlatıcıda Kullanılan Çekim Ölçekleri: İncelenen video derste beş anlatıcıda kullanılan çekim ölçeklerinin göğüs ve omuz çekimden oluşan iki tür olduğu görülmektedir. Vox pop olarak adlandırılan dört anlatıcıda kullanılan çekim ölçeği göğüs çekimdir. Bu dört anlatıcıdan ilki, videonun konusuna bağlı olarak hayatında hiç ölü görmediğini anlatmaya başladığında göğüs çekim kullanılmıştır. Araya ikinci anlatıcı, ana anlatıcı ve VTR görüntüleri girse de tekrar bu anlatıcıya döndüğünde çekim açısının değişmediği görülmektedir. Bu anlatıcıdan sonra ikinci anlatıcıda yine ilk ölü gördüğündeki şaşkınlığını anlattığı kısımda kullanılan çekim ölçeği göğüs çekimdir. Araya VTR girse de tekrar anlatıcıya döndüğünde çekim ölçeğinin değişmediği görülmektedir. Üçüncü vox pop anlatıcısı donörlerle ilgili konuşmasıyla ilgili olarak ekranda görüldüğünde kullanılan çekim ölçeği yine göğüs çekimdir. Araya diğer dördüncü anlatıcının konuşmaları girse de çekim ölçeğinin değişmediği görülmektedir. Dördüncü vox pop anlatıcısının yaşam ve ölüm arasında bir örnek olan donörlerle ilgili anlatımında kullanılan çekim ölçeğinin yine göğüs çekim olduğu görülmektedir. Araya üçüncü anlatıcının görüntüleri girse de çekim ölçeğinin değişmediği görülmektedir. Vox pop anlatıcıları dışında video dersin ana anlatıcısı (tek anlatıcı kategorisine girer) olan anlatıcıda kullanılan çekim ölçeğinin ise omuz çekim olduğu görülmektedir. İlk iki anlatıcıdan sonra ekrana gelen ana anlatıcı, öğrencilerinin ilk olarak bu işe başladığında çok duygusal olduğunu bahsettiği kısımda kullanılan çekim ölçeği omuz çekimdir. Araya ilk iki anlatıcının görüntüleri girse de tekrar bu anlatıcıya döndüğünde çekim ölçeğinin değişmediği görülmektedir.

Video derste genel olarak anlatıcılarda kullanılan çekim ölçeğinin göğüs ve omuz çekim olduğu görülmektedir. Dört vox pop anlatıcısında göğüs çekim kullanılmıştır. Göğüs çekim, anlatıcının karakterini ortaya çıkarmak ve yine izleyiciyi anlatılanlara karşı etkilemek için kullanılan çekim ölçeğidir. Omuz çekim ise ana anlatıcıda kullanılarak anlatıcıyı ön plana almakta, anlatıcı ile izleyiciyi karşı karşıya getirmektedir. Ayrıca izleyicilerin anlatılanları daha dikkatli dinlemelerini sağlamak

için kullanılan çekim ölçeğidir. Video derste anlatıcılara yönelik olarak boy, diz, baş, yüz, genel ve uzak çekim ise kullanılmamıştır.

VTR’de Kullanılan Çekim Ölçekleri: Video derste VTR’de kullanılan çekim ölçekleri bağlamında genel, bel, göğüs ve detay çekimin kullanıldığı görülmektedir. Video ilk olarak genel çekimle başlamakta ve hareketsiz olan görüntülerde uygulamanın yapıldığı mekân olan anatomi okulunda kadvraların bulunduğu yer görülmektedir. Videoda ilk anlatıcı ve ikinci anlatıcı konuyu anlatırken araya giren görüntülerde genel çekim kullanılarak, kadvralar üzerinde inceleme yapan öğrenciler ve hocalarının görüntüleri bulunmaktadır. Yine ana anlatıcı konuşurken araya giren görüntülerde genel çekim kullanılarak kadvra inceleyen insanlar görüntülenmiştir. VTR’de kullanılan ikinci çekim ölçeği bel çekimdir. Bel çekim, kadvraların incelemesinin yapıldığı mekânda öğrencilere ve hocalarına yapılan çekim ölçeğidir. VTR’de kullanılan üçüncü çekim ölçeği göğüs çekimdir. Yine bu çekimin kadvraların incelemesinin yapıldığı mekânda öğrencilere ve hocalarına yapıldığı görülmektedir. VTR’de kullanılan dördüncü çekim ölçeği ise detay çekimdir. Anatomi hocalarının kadvralar üzerinde ders anlatımı yaparken kadvra parçalarına yapılan çekimler detay çekimdir.

VTR’lerde genel olarak tercih edilen çekim ölçeğinin en çok genel çekim olduğu görülmektedir. Genel çekim, bir insan grubunun ya da bir mekânın genel görüntüsünü veren ve böylelikle mekân ve olay tanımlaması yapan çekim türüdür. Videoda da mekânın kadvraların incelendiği laboratuvar olduğu, öğrenci ve anatomi hocalarının ilişkileri genel çekim aracılığıyla verilmiştir. VTR’lerde kullanılan çekim ölçeklerinde uzak, boy, diz, omuz, baş ve yüz çekimin kullanılmadığı görülmektedir.

Kamera Hareketleri

Video derste anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri ve VTR’de kullanılan kamera hareketleri olmak üzere iki tür kamera hareketinin kullanıldığı görülmektedir. Bu hareketler focus-defocus ve dolly in’dir.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste anlatıcıda kullanılan kamera hareketinin tek tür olarak focus-defocus olduğu görülmektedir. Kameranın objektifiyle yapılan focus-defocus hareketinin birinci ve ikinci anlatıcıda arkadaki laboratuvar görüntüsüne, üçüncü anlatıcı olan ana anlatıcıda arkadaki bahçe görüntüsüne, dördüncü ve beşinci anlatıcıda ise arkadaki kitaplık görüntüsüne

uygulandığı görülmektedir. İlk ve ikinci anlatıcı laboratuvarında konuyu anlatırken anlatıcılar net, arka plan flu gözükmemektedir. Tüm video boyunca anlatıcıların gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir. Üçüncü anlatıcı olan ana anlatıcı konuyu anlatırken anlatıcı net, arka plandaki bahçe görüntüsü fludur. Tüm video boyunca anlatıcının gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir. Dördüncü ve beşinci anlatıcı konuyu anlatırken anlatıcılar net, arka plan olan kitaplık fludur. Tüm video boyunca anlatıcıların gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir.

Video derste genel olarak beş anlatıcıda da kullanılan kamera hareketinin focus-defocus olarak tercih edildiği görülmektedir. Türkçe'ye seçikleştirme ve bulanıklaştırma olarak tercüme edilen focus-defocus hareketi, anlatıcıyı ön plana almak ve dikkati ona çekmek için kullanılan kamera hareketidir. Sabit kamera ile çekilmiş olan anlatıcılara yönelik bu görüntülerde pan, tilt, dolly in, dolly out, zoom in ve zoom out'un kullanılmadığı görülmektedir.

VTR'de Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste bulunan VTR'lerde kullanılan kamera hareketlerinin iki tür olarak dolly in ve focus-defocus olduğu görülmektedir. VTR'de kullanılan kamera hareketlerinden dolly in hareketi, ilk anlatıcı ilk kez ölü gördüğünden bahsettiği sahnelerde laboratuvar içinde öğrencilerin dolaşması esnasında yapılmıştır. VTR'de kullanılan ikinci kamera hareketinin ise focus-defocus olduğu görülmektedir. Video dersin başlangıcında genel çekimle görülen üç adet hareketsiz görüntü bulunmaktadır. İlk hareketsiz görüntüde uygulamanın yapıldığı mekân olan anatomi okulunda kadavraların bulunduğu laboratuvarın üzerleri örtülü yakın plandaki kadavralar net, sırayla dizilmiş arka plandaki kadavralar fludur. İkinci hareketsiz görüntüde kadavra incelemede kullanılan araçlar net, arka plandaki kadavra ve araçlar fludur. Üçüncü hareketsiz görüntüde laboratuvarın ön planda bulunan öğrenim amaçlı iskelet net, arka plandaki diğer iskeletler, kadavralar ve diğer cihazlar fludur. VTR içinde ara ara gösterilen öğrenci ve öğretim üyesi görüntülerinde öğrenci ve öğretim üyeleri net, arka plan olan laboratuvar fludur. Yine VTR içinde detay çekimi yapılan kadavra görüntüleri net, arka planın flu olduğu görülmektedir.

Video derste VTR'lerde kullanılan kamera hareketinin genel olarak anlatılan nesneyi ve kişiyi ön plana almak, nesneye ve kişiye dikkati çekmek için tercih edilen kamera hareketi olan focus-defocus olduğu görülmektedir. Video derste VTR'lere

yönelik olarak pan, tilt, dolly out, zoom in ve zoom out hareketinin ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kamera Açısı

Video derste anlatıcılarda ve VTR’lerde kullanılan kamera açısının iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar nesnel ve öznel açıdır.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Açısı: Video derste anlatıcılarda kullanılan açı tipinin dört anlatıcıda nesnel, anlatıcıda ise öznel açı tipi olarak iki tür olduğu görülmektedir. Tüm video boyunca vox pop olarak adlandırılan dört anlatıcının bulunduğu kısımlarda kullanılan nesnel açı; dışardan bir bakış açısıyla yapılan, anlatıcıların kameradan habersiz bir konumda gibi kameraya bakmadan anlatmasından oluşan açı tipidir. Bu kamera uygulamasına “izleyici görüş noktası” da denilebilir. Üçüncü olarak sahneye giren ana anlatıcıda öznel açı kullanılmıştır. Tüm video boyunca bu anlatıcının bulunduğu kısımlarda açı değişmemektedir. Bu anlatıcının doğrudan kameranin objektifine baktığı ve izleyiciyle göz göze geldiği görülmektedir. İzleyicinin göz hizasına göre yapılan çekimler ile gerçeğe yakın bir görüntü verilmiştir.

Vox pop olarak adlandırılan anlatıcılarda kullanılan kamera açısının daha çok nesnel açı olarak tercih edildiği görülmektedir. Ana anlatıcıda öznel açının verilme sebebi ise diğerlerinin hocası niteliğinde olmasındandır.

VTR’de Kullanılan Kamera Açısı: Video derste VTR’de kullanılan kamera açı tiplerinin nesnel ve öznel açı olmak üzere iki tür olduğu görülmektedir. Videonun ilk 15 saniyesiyle başlayan VTR’de kadavraların bulunduğu laboratuvarında gezinen öğrenciler görüntülenirken öznel açı kullanılmıştır. Yürüyen bir insan gibi hareketli olarak kameramanın gözüyle görüntülenmişlerdir. Videoda bulunan diğer öznel açılar ise detay çekimler olarak kadavraların yakın görüntülerine yapılmıştır. VTR’ler içerisinde mekân olan laboratuvarın görüntüsü ve çalışan insanlar ise nesnel açıyla çekilmiştir.

VTR’lerde en çok kullanılan açı tipleri nesnel ve öznel açılardır. Nesnel açı konu girişlerinde, öznel açı ise içeriğin uygulama görüntülerinde kullanılarak izleyicinin bu işlemleri daha yakından görmelerini ve kişisel deneyim olarak katılımlarını sağlamaktadır.

4.4.3.3.2.2. Kurgu Teknikleri

Video derste bulunan anlatıcıda ve derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden iki tür görüntü geçişi kullanılmıştır. Bu geçiş türü cut geçiş ve bindirmedir. Derse eklenen görsel unsurların ise dört tür olduğu görülmektedir. Bunlar VTR, yazı, KJ ve rol caption'dır.

Anlatıcıda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan beş anlatıcıya yönelik olarak kurgu tekniklerinden görüntü geçişleri olarak cut geçiş ve bindirmenin kullanıldığı; eklenen görsel unsur olarak ise KJ'nin kullanıldığı görülmektedir. Video, donuk kare görüntülerle başlamakta ve ilk anlatıcıya geçiş cut geçişle yapılmaktadır. Video içerisinde bulunan beş anlatıcıdan VTR'ye geçişlerde ve VTR'den tekrar anlatıcılara geçişlerde kullanılan geçiş türü cut geçiştir. Anlatıcılarda kullanılan diğer kurgu tekniği ise dört anlatıcıyı tanıtmak amacıyla kullanılan KJ'dir. Beş anlatıcıdan dördü öğrenci olduğu için isimleri ve okul bilgileri, ana anlatıcının ise isim, unvan ve kurum bilgileri hakkında bilgi veren, kısaca KJ olarak anılan “karakter jeneratörü” video dersi anlatan kişileri tanıtmak amacıyla kullanılmıştır. KJ eklenirken görüntü geçişi olarak da bindirmenin kullanıldığı görülmektedir.

Video derste genel olarak beş anlatıcıda da kullanılan görüntü geçişinin cut geçiş olduğu görülmektedir. Cut geçiş, basit olduğundan dolayı videoda istenen etkiyi hızlı bir şekilde vermek ve akıcılığı sağlamak amacıyla tercih edilen geçiş türüdür. Video derste diğer geçişler olan mix, fade in-fade out, beyazlatma-soldurma, bulanıklaşma-netleşme ve donma ise kullanılmamıştır.

Derse Eklenen Görsel Unsurlarda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden; görsel unsurlar olarak VTR, yazı ve rol caption; görüntü geçişleri olarak ise cut geçişin kullanıldığı görülmektedir. Video ilk olarak genel çekimle başlamakta ve hareketsiz olan görüntülerde uygulamanın yapıldığı mekân olan anatomi okulunda, kadvraların bulunduğu yerin üç farklı açıdan görüntülendiği görülmektedir. Bu görüntülerde kullanılan geçiş türü cut geçiştir. Video içerisinde anlatıcılar konuşurken araya giren VTR'lerde, anlatıcıdan VTR'ye, VTR'den anlatıcıya geçişte kullanılan geçiş türü yine cut geçiştir. VTR içerisinde ara ara eklenmiş olan bilgilendirme içeren alt yazılarda da kullanılan geçiş türü cut geçiştir. Video içerisindeki yazılar bindirme ile eklenmiş

olduğu görülmektedir. Video sonlanırken siyah üzerine beyaz harflerle öneri yazısı ve sonrasında rol caption'a geçerken yine kullanılan geçiş türünün cut geçiş olduğu görülmektedir.

Video derste genel olarak derse eklenen görsel unsur, anlatılan konuyu destekleyen VTR'dir. Eklenen görsel unsurlarda kullanılan geçiş türünün ise cut geçiş olduğu görülmektedir. Cut geçiş, basit olduğundan dolayı videoda istenen etkiyi hızlı bir şekilde vermek ve akıcılığı sağlamak amacıyla tercih edilen geçiş türüdür. Video derste, derse eklenen görsel unsur olarak animasyon, fotoğraf, resim, şekil, tablo, grafik, giriş jeneriği, çıkış jeneriği ve kurum ambleminin kullanılmadığı; görüntü geçişleri olarak ise mix, beyazlatma-soldurma, bulanıklaşma-netleşme ve bindirmenin kullanılmadığı görülmektedir.

4.4.3.2.3. Mekân Kullanımı

Video derste mekân kullanımının, anlatıcıda kullanılan mekânlar ve VTR'de kullanılan mekânlar olmak üzere üç tür olduğu görülmektedir. Bunlar doğal mekân kategorisine giren dersle ilgili iç mekân, dersten bağımsız iç mekân ve dersten bağımsız dış mekândır.

Anlatıcıya Yönelik Mekân Kullanımı: Video derste bulunan beş anlatıcıya yönelik mekân kullanımının üç farklı türde olduğu görülmektedir. Bunlar dersle ilgili iç mekân, dersten bağımsız iç mekân ve dersten bağımsız dış mekândır. Birinci anlatıcının görüşlerini belirttiği mekân, dersle ilgili iç mekân olan kadavraların bulunduğu anatomi laboratuvarıdır. İkinci anlatıcının görüşlerini belirttiği mekân, birinci anlatıcıda olduğu gibi dersle ilgili iç mekân olan kadavraların bulunduğu anatomi laboratuvarıdır. Üçüncü anlatıcı olan ana anlatıcının bulunduğu mekân dersten bağımsız dış mekân olan bir bahçe görüntüsüdür. Dördüncü ve beşinci anlatıcının bulunduğu mekân ise dersten bağımsız iç mekân olan bir kütüphanedir. Anlatıcılara yönelik dekor kullanımında ise kullanılan laboratuvar, bahçe ve kütüphane doğal dekor olarak görülmektedir. Laboratuvar, kadavralar ve laboratuvar malzemelerinin bulunduğu yer olarak; bahçe, yeşillikler ve çiçeklerin bulunduğu yer olarak; kütüphane ise kitaplıkların ve sandalyelerin bulunduğu mekân, doğal dekor olarak tanımlanabilir. Beş anlatıcının da bulunduğu mekânlar ve anlatıcılar yeterli derecede aydınlatılmıştır.

Video derste genel olarak vox pop anlatıcılarının bulunduğu ortamları belirten doğal mekân olarak dersle ilgili iç mekân ve dersten bağımsız iç mekân tercih edilmiştir. İlk iki anlatıcının görüşlerini belirttiği yer okudukları bölümle alakalı bir laboratuvar olarak, son iki anlatıcının görüşlerini belirttiği yer olan kütüphane, öğrenci oldukları için uygun mekânlardır. Ana anlatıcı rolündeki hocalarının bulunduğu mekân dersten bağımsız bir mekân olarak diğerlerinden ayırıcı özelliğe sahiptir. Diğer mekânlar olan dersle ilgili dış mekân, sınıf ortamı kullanılmamıştır. Yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekor kullanılmamıştır.

VTR'ye Yönelik Mekân Kullanımı: Video dersin içinde bulunan VTR'lerde kullanılan mekânın tek türde olduğu görülmektedir. Bunlar doğal mekân içinde dersle ilgili iç mekân olan kadavraların bulunduğu anatomi laboratuvarıdır. VTR'de öğrenci ve hoca ilişkisi verilerek kadavraların nasıl incelendiği konusunda görüntüler mevcuttur. İlk iki öğrencinin anlatımında bulunduğu mekân, diğer iki öğrencinin ve hocalarının da anlattıklarına uygun olarak laboratuvar görüntüleridir. Videonun başında üç farklı açıda hareketsiz olarak gösterilen bu mekânlar video devam ettikçe VTR olarak yayınlanmaktadır. Bu laboratuvar da konuyla ilişkili olarak üzerleri örtülü kadavralar, cihazlar ve aletler bulunmaktadır. Oldukça geniş bir laboratuvar olan bu görüntülerde öğrenci ve hocaların kadavraları açık bir şekilde incelediği, hocaların öğrencilere yaptıkları işlemi anlattıkları görülmektedir. Laboratuvar, kadavralar ve laboratuvar malzemelerinin bulunduğu yer olarak doğal dekor kategorisine girmektedir. Işık olarak da bu mekânın yeterince aydınlatılmış olduğu görülmektedir.

Video derste VTR'ye yönelik genel olarak dersle ilgili iç mekân tercih edilmiştir. Video derste laboratuvar görüntülerinin tercih edilme sebebi, anlatılan konu olan ilk kez kadavraları gören tıp öğrencilerinin deneyimleri ve bu konuda bilgilendirici içeriğin olmasıdır. Böylelikle konu izleyicilere uygulama alanından anlatılmakta ve gerçeklik hissiyatını doğurmaktadır. Video ders içindeki VTR'ye yönelik mekân kullanımında doğal mekân olarak dersle ilişkili dış mekân, dersten bağımsız dış mekân, sınıf ortamının kullanılmadığı; yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekorun kullanılmadığı görülmektedir.

4.4.3.3.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler

Video derste konu anlatımına yönelik olarak kişi sayısının tek anlatıcı ve vox pop olarak iki tür olduğu görülmektedir. Beş anlatıcının bulunduğu videoda beden dilini kullanmada jest ve mimiğin etkili olduğu, kıyafet olarak iki anlatıcının dersle ilişkili kıyafet, diğer iki anlatıcının resmi kıyafet ve ana anlatıcının ise serbest kıyafet giydiği görülmektedir. Anlatıcılarda belirgin bir makyaj kullanılmamıştır.

Kişi Sayısına Göre: Video derste konu anlatıma yönelik olarak kişi sayısının beş olduğu görülmektedir. İki kategoride incelenen bu kişilerin dördü vox pop, biri ise tek anlatıcı rolünde ana anlatıcı olarak görülmektedir. Vox pop kategorisindeki dört anlatıcının üçü erkek biri bayandır. Bu kategorideki ilk anlatıcı tıp fakültesi birinci sınıf öğrencisi Giri Nandakumar, ikinci anlatıcı yine tıp fakültesi ikinci sınıf öğrencisi Alex Russell, ana anlatıcıdan sonra gelen üçüncü anlatıcı tıp öğrencisi Rachel Fox, dördüncü anlatıcı ise yine tıp öğrencisi Barney Fogg'dur. Ana anlatıcı ise üniversite klinik anatomisti Dr. Cecilia Brassett'tir. Video dersin konusuna bağlı olarak vox pop kategorisindeki öğrenciler, kadavralarla ilgili olarak deneyim ve görüşlerini paylaşmışlardır. İlk ikisi birinci sınıf öğrencisi olarak ilk kez kadavra gördüklerindeki hisleri ve deneyimleri, son ikisi ise her yıl anatomi laboratuvarına gelen kadavraları takip eden öğrencilerdir. “Halkın sesi” anlamına gelen vox pop, kamuoyunun görüşlerini ve görüntüsünü vermek için birçok medyada kullanılan bir araçtır. Seçilen öznelerin belirli bir konuyla ilgili görüşlerini bildirmeleri olarak tanımlanmaktadır. Bu video derste de kendi deneyimlerini izleyicilerle paylaşan dört vox pop anlatıcısı bulunmaktadır. Burada ana anlatıcı olarak yer alan kişi ise ilk deneyimlerini anlatan öğrencilere göre uzman konumundadır. Böylelikle izleyiciye çeşitlilik sağlanmış ve anlatılan konuya uzman görüşleri ile destek olunmuştur. Video derste çoklu anlatıcı, diyalog, dış ses, iç izleyici ve iç ses kullanılmamıştır.

Beden Dilini Kullanma: Video derste bulunan beş anlatıcıda da beden dili olarak jest ve mimik gözlenmiştir. Vox pop kategorisindeki ilk anlatıcı konuya giriş yaparken ilk kez kadavra gördüğünden bahsettiğinde sanki gerçekte yine görüyormuş gibi heyecanlı bir şekilde gözlerini ve başını hareket ettirerek mimiklerini kullanmıştır. Bir kadavrayı sadece ders kitabından değil gerçekte görmenin öneminden bahsettiği sahnelerde de yine yüzü hareketlidir. İkinci anlatıcıda da jest ve mimik gözlenmiştir. Bu

anlatıcının kadavrayı ilk gördüğündeki şaşkınlığını anlattığı sahnelerde ve kadavra üzerindeki hareketlerini anlattığı sahnelerde de hareketli olduğu görülmektedir. Fakat kamera omuz çekim yaptığı için bütün hareketler görülememektedir. Üçüncü ve dördüncü anlatıcıda mimikler belirgin bir şekilde görülmektedir. Diğer iki anlatıcıya göre daha heyecanlı olan anlatıcılar deneyimlerinden bahsederken kelimeleri ellerindeki kâğıttan okumaktadırlar. Ana anlatıcı ise öğrencilerin deneyimlerini aktardığı sahnelerde alan uzmanı olduğu için diğer dört anlatıcıya göre daha sakin ve mimiklerini doğal olarak kullanmaktadır.

İletişimin sözel olmayan kısmını oluşturan beden dilinde izleyiciyi etkilemenin en iyi yolu olabildiğince doğal olmaktır. El/kol hareketleri performansa büyük değer katmakta ama sahici ve duruma uygun olmak zorundadır. Bu durumda özgünlük çok önemlidir. Vox popu oluşturan dört öğrenci, bulundukları konumdan dolayı daha heyecanlı hareket etmekte, ana anlatıcı ise konu uzmanı olduğu ve yaşından dolayı daha sakin hareket etmektedir. Bu video derste anlatıcıların jest, mimik ve kullanılan sözcükler uyumlu ve samimidir.

Kıyafet ve Makyaj: Video derste bulunan beş anlatıcıdan ikisinde dersle ilişkili kıyafet, diğer iki anlatıcıda resmi kıyafet ve ana anlatıcıda ise serbest kıyafet görülmektedir. Vox popu oluşturan ilk iki anlatıcı dersle ilişkili kıyafet olan beyaz doktor önlüğü giymiştir. Bulundukları mekân, kadvraların incelendiği bir mekân olduğu için kıyafet ile mekân uyumludur. Bağışçılarla ilgilenen diğer iki öğrenci resmi kıyafet giymişlerdir. Bu kıyafet bayanda lacivert ceket içine beyaz gömlek, erkek anlatıcıda ise lacivert takım elbise içine beyaz gömlek ve bordo kravattan oluşmaktadır. Bu kıyafetler uyumludur ve dikkati dağıtacak herhangi bir unsur bulunmamaktadır. Ana anlatıcının ise çiçekli bir elbiseden oluşan serbest kıyafet giydiği görülmektedir. Serbest bir mekân olan bahçe içinde çekim yapıldığı için çok fazla dikkati çekmemektedir. Video derste bulunan beş anlatıcıda da yaka mikrofonu gözükmemektedir. Video derste bulunan beş anlatıcıda da belirgin bir makyaj görülmemektedir.

Anlatıcılarda kullanılan kıyafet türünün genel olarak dersle ilgili kıyafet ve resmî kıyafetin tercih edildiği görülmektedir. Vox pop kategorisindeki dört anlatıcıdan ilk ikisi anlatılan konuya uygun olarak, diğer ikisi de yaptıkları işe uygun olarak giyinmişlerdir. Ana anlatıcı ise serbesttir. Ve anlatıcılarda belirgin bir makyaj da görülmemektedir.

4.4.3.3.2.5. İşitsel Veri Analizi

B- İŞİTSEL GÖZLEM FORMU									
1. SÖZ			2. MÜZİK			3. SES EFEKTİ		4. DOĞAL SESLER	
Anlatıcı sesi			(x)	Fon Müziği				Karakter sesi	()
Tek anlatıcı	(x)	Vurgu ve tonlama		Anlatıcıya yönelik	(x)	Yer ve zaman belirleyen	()	Ortam sesi	()
Çoklu anlatıcı	()			Derse eklenen	(x)	Senkron efektler	()		
Diyalog	()			Görsel unsurlara yönelik					
Dış ses	()								
İç izleyici	()								
İç ses	()								
Vox pop	(x)								

4.4.3.3.2.6. Söz

Video derste kullanılan sözün konu anlatımına katılan karakterler olarak iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar vox pop ve tek anlatıcıdır. Bu anlatıcıların ilgili yerlerde vurgu ve tonlamayı yaptığı görülmektedir.

Anlatıcı Sesi: Video derste anlatıcıya yönelik olarak kullanılan sözün iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar vox pop ve tek anlatıcıdır. Video ders üç farklı açıdan hareketsiz ve sessiz görüntülerle başlamaktadır. Anlatım, videonun 12. saniyesinde başlamakta ve söz diegetik olarak yani hikâye içinden devam etmektedir. Vox pop olarak adlandırılan ilk anlatıcı ve ikinci anlatıcı laboratuvarında konuyu anlatırken görünmekte ve sesleri dersi destekleyici olarak eklenen görsel unsurlardan VTR'ler üzerinde de işitilmektedir. Yine vox pop olarak adlandırılan son iki anlatıcı da konuyu anlattıkları yerde bulundukları ortam olan kütüphanede görünmekte, sesleri sadece burada işitilmekte ve VTR gibi görsel unsurlarda sesleri bulunmamaktadır. Ana anlatıcının sesi ise ilk olarak VTR üzerinde işitilmekte ve daha sonra kendisi görülmektedir. Video boyunca bu durum değişmemektedir.

Anlatıcılar, konuyu anlatırken görüntüyle eşzamanlı kaydedilmiş konuşma gerçekleşmektedir. Ses ile görünen malzeme arasında süreklilik vardır çünkü ses duyulduğunda kaynağını ekranda görmek mümkündür. Anlatıcı, kelimeleriyle izleyiciyi ekrana bakmaya ikna edebilmektedir. Anlatıcıların sesi işitilebilir düzeyde ve ekrandaki görüntülere uygun şekilde anlamlı sözlerden oluşmaktadır. Ayrıca tüm video boyunca anlatıcılar konuşurken müzik fon görevi görmektedir. Video derste anlatıcıya yönelik ses bağlamında çoklu anlatıcı, diyalog, dış ses, iç izleyici ve iç ses kullanılmamıştır.

Vurgu ve Tonlama: Video derste toplamda beş anlatıcıda vurgu ve tonlama ilgili yerlerde kullanılmıştır. Video ders, süre açısından kısa video kategorisine girdiği için söylenen ve vurgulanan kelimeler iyi seçilmiş ve vücut hareketlerinden de yararlanılarak ifade edilmiştir. Vurgu ve tonlama ile etkili iletişim gerçekleştiği için anlatılan konular daha iyi kavranabilmektedir. Anlaşılabilir ve açık bir anlatım vardır.

Video derste vox pop kategorisindeki ilk anlatıcı, konuya giriş yaparak daha önce hiç ceset görmediğini söylemektedir. Tok sesli, anlattığı deneyimlerine bağlı olarak da heyecanlı ve yavaş konuşan bir karakterdir. İkinci anlatıcı diğerine göre daha hızlı konuşan, yine deneyimlerine bağlı olarak vurgu ve tonlamayı daha iyi yaptığı görülmektedir. Özellikle kadavrayı gördüğünde “Ben ilk kez bir kadavra gördüm” cümlesinde ilk kelimesine vurgu yaptığı görülmektedir. Üçüncü anlatıcı heyecanlı ve hızlı konuşmaktadır. “Eğer ben bağışçımıza bir mesaj gönderebilirim, söylemem gereken en büyük şey ‘Teşekkür ederim’ derken kelimeleri vurgulayarak video bitmektedir. Dördüncü anlatıcı da heyecanlı, tecrübelerini aktarırken kelimelere vurgu yapmaktadır. Ana anlatıcı diğer dört öğrenciye oranla sakın ses tonuyla dikkati çekmektedir. Öğrencilerin diseksiyon odalarına duygusal olarak ilk kez girdiklerinin ve burada bu cesetlerle etkileşim içinde olmalarının zorluklarından bahsettiği bölümde “diseksiyon¹⁶” kelimesine vurgu yaptığı görülmektedir. Burada da anatomi laboratuvarı görüntüsü bulunmaktadır. Videonun konusu olan sessiz öğretmen kadavralarla ilgili olarak “Öğrencilerimize donörleri, ilk hastaları ve sessiz öğretmenleri olarak görmelerini öneriyoruz.” cümlesinde anlatıcı sessiz öğretmen kelimelerine vurgu yapmaktadır.

Sonuç olarak video dersin genel olarak anlatıcıların sesi; işitilebilir bir tonda, görüntüler arası geçişte akıcı, kelimeleri belirgin söyleyerek açıklık, konunun önemine göre yaptığı vurgularla hoş a giderlik ve tek düze bir anlatım yapmayarak bükümlü bir özelliğe sahip olduğu söylenebilir. Bir anlatımın inandırıcı olması için vurgu ve tonlamaya dikkat etmek gerekir. Bu videoda konuyu anlatan anlatıcıların söylediği sözler ve vurgulamalar ile inandırıcı ve akıcı bir etkiye sahip oldukları söylenebilir. Anlatıcı bu özellikleri araya giren görsel destek materyali olan VTR’den de güç alarak yapmaktadır. Bu görsel destek materyalleri aracılığıyla da yapılan vurgu ve tonlama ile

¹⁶ Herhangi bir canlının içyapısını incelemek üzere kesip açma, parçalara ayırma.

monotonluk kırılmıştır. Ayrıca anlatıcıların kullandığı sözcükler ve deyimler onların mesleklerine uymakta, ilgili yer ve zamanda da kullanılmaktadır.

4.4.3.3.2.7. Müziğin Kullanımı

Video derste kullanılan müziğin, fon müziği olarak tek tür olduğu görülmektedir. Anlatıcıda ve derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan müzik, videonun tümüne hâkim olan fon müziğidir. Jucedeck adlı firma tarafından oluşturulan müzik, sözsüzdür.

Anlatıcıya Yönelik Müzik Kullanımı: Video derste anlatıcıda kullanılan müzik türünün fon müziği olduğu görülmektedir. Bu fon müziğinin kategorisi belli olmayan, videonun ilgili yerlerinde değişik ritimlerle kullanılan müzik türüdür. Videonun içeriğine bağlı olarak “sessiz öğretmen” olarak adlandırılan kadvraların bulunduğu ortamda video da sessiz başlamakta, müzik ve herhangi bir konuşma bulunmamaktadır. Vox pop kategorisindeki ilk konuşmacı konuşmaya başlar başlamaz müzik, fon müziği olarak dipten gelmektedir. Video ders içerisinde bulunan tüm anlatıcıların görünümlerinde ve konuşmalarında fon müziği farklı ritimlerle devam etmektedir. Özellikle son anlatıcı da müziğin tonunun daha çok yükselmekte olduğu görülmektedir.

Anlatıcılarda kullanılan fon müziği anlatıcıya uygun ritim ve tonda kullanılmıştır. Anlatıcı konuşurken müzik dipte kalmış, konuşulmayan yerlerde müzik seviyesi yükselmiştir. Video derste bulunan beş anlatıcı da konuyu anlatırken müzik fon işlevi görmekte ve konuşma anında müzik sesi kısılmaktadır. Videoda müzik, anlatımı güçlendirici yardımcı bir öğe olarak kullanılarak süreklilik sağlanmıştır.

Derse Eklenen Görsel Unsurlara Yönelik Müzik Kullanımı: Videoda derse eklenen görsel unsurlara yönelik olarak kullanılan müzik türünün fon müziği olduğu görülmektedir. Bu müzik türü anlatıcıda da kullanılan tür olarak VTR ve rol caption üzerinde işitilmekte ve bitmektedir. Videonun içeriğine bağlı olarak sessiz öğretmen olarak adlandırılan kadvraların bulunduğu ortamda VTR’de sessiz başlamakta, müzik ve herhangi bir konuşma bulunmamaktadır. Video ders içerisinde baştaki üç hareketsiz sahne hariç tüm video boyunca duyulan bu müzik VTR üzerindeki konuşmalarda ve yine VTR’lerde uygulamalar yapılırken sözsüz olarak kullanılmıştır. Rol captionda müziğin Jucedeck firmasından temin edildiği belirtilmekte ve adresi verilmektedir. Rol caption ile birlikte müzik ve video aynı anda bitmektedir.

Video derste görsel unsurlara yönelik olarak eklenen müzik video içeriğine uygun tarzda kesin bir müziktir. Videoda kullanılan fon müziğinin yükselip alçalması, görüntüler ve anlatılar arasında bir köprü işlevi görmektedir. Anlatıcının mı, derse eklenen görsel unsurun mu yoksa müziğin mi dipte kalmasına karar verilerek yapılan bu işlemle önemli noktalar işaretlenmektedir. Bu videoda müzik bir fon işlevi görerek izleyiciye seslenilmekte, onların dikkatini sürdürmek için onları bakmaya, görmeye sevk etmektedir. Ayrı sahneler arasında ve konuşmanın seyrine göre yükselip alçalan müzikle anlatının temposunun düşmesi engellenebilmektedir. Devam eden fon müziği, anlatının sürekliliğini sağlamakta ve izleyicinin dikkatini teknik değişikliklerden uzaklaştırmaktadır. Video derste giriş ve çıkış jeneriği olmadığından jenerik müziği ise kullanılmamıştır.

4.4.3.3.2.8. Ses Efektı

Video derste yer ve zaman belirleyen ya da senkron şeklinde olan herhangi bir ses efekti kullanılmamıştır.

4.4.3.3.2.9. Doğal Sesler

Video ders içerisinde bulunan anlatıcıya yönelik çekimlerde ve VTR'lerde doğal sesler kategorisine giren herhangi bir karakter sesi ve ortam sesi bulunmamaktadır. Karakter sesi olarak VTR içinde görülen öğrenci-hoca konuşmaları işitilmemektedir. Konuştukları belli fakat sesler verilmemiştir. Ortam sesi olarak ise VTR içinde anatomi laboratuvarında yürüme sesleri ya da herhangi bir araç sesi bulunmamaktadır. Görüntüler doğal olsa da ortam sesi kullanılmamıştır.

4.4.3.3.3. Öğretimsel Veri Analizi

C- ÖĞRETİMSSEL GÖZLEM FORMU											
1. DERSE EKLENEN UNSURLAR											
a. Görsel Unsurlar						b. Yazılı Unsurlar				c. Çekicilik Katan Unsurlar	
Gerçekçi		Benzeşik		Şematik		Harfler		Boşluklar		Yönlendirici ok	()
VTR	(x)	VTR	()	Şekil,	()	Büyük harf	()	Harfler arası boşluk	(x)	Çizgi	()
Animasyon	()	Animasyon	()	tablo,		Küçük harf	(x)	Satırlararası boşluk	(x)	İşaretleme	()
Fotoğraf	()	Fotoğraf	()	grafik		Okunabilirlik	(x)			Odaklanma	(x)
Resim	()	Resim	()			Düz yazı	(x)			Anahtar sözcük	()
						Eğik yazı	()			Görüntü tekrarı	()
						Harflerin rengi	(x)			Görsel efekt	()
										Slow motion	()
										Fast motion	()
2. DERSE EKLENEN UNSURLARIN BİÇİMSSEL YAPILARI				3. DERSE EKLENEN UNSURLARIN DÜZENLEMESİ				4. DERSİN SÜRESİ			
Hizalama	(x)	Yakınlık		Tutarlılık	(x)	Gereksizlik	()	02:00-05:00 arası	(x)		
Renk düzeni	(x)	Zamansal yakınlık	(x)					05:01-10:00 arası	()		
Denge	(x)	Uzamsal yakınlık	(x)								

4.4.3.3.3.1. Derse Eklenen Unsurlar

Video derste kullanılan derse eklenen unsurların görsel, yazılı ve çekicilik katan unsurlar olarak üç tür olduğu görülmektedir. Görsel unsurların gerçekçi özelliğe sahip olarak VTR olmak üzere tek tür olduğu; yazılı unsurların özelliklerinin ise küçük harf, düz yazı, renk düzeni, harfler arası boşluğun ve satırlar arası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Çekicilik katan unsurların ise odaklanma olmak üzere tek tür olduğu görülmektedir.

Görsel Unsurlar: Video derste kullanılan öğretimsel amaçlı görsel unsurların gerçekçi özelliğe sahip olarak tek tür olduğu görülmektedir. Bu gerçekçi unsur VTR'dir. Video dersin başlangıcında genel çekimle görülen üç adet hareketsiz görüntü bulunmaktadır. İlk hareketsiz görüntüde uygulamanın yapıldığı mekân olan anatomi okulunda kadvraların bulunduğu laboratuvarıda üzerleri örtülü yakın plandaki kadvralar, ikinci hareketsiz görüntüde kadvra incelemede kullanılan araçlar, üçüncü hareketsiz görüntüde laboratuvarıda ön planda bulunan öğrenim amaçlı kadvralar ve diğer cihazlar görülmektedir. Bundan sonra ilk anlatıcı görüntüye girmekte ve kendi deneyimlerini aktarmaktadır. Bu deneyimleri aktarırken VTR ara ara girmekte ve konuya destek olmaktadır. Araya giren bu VTR' de anatomi laboratuvarında inceleme yapan öğrenciler hareketli bir şekilde görülmektedir. İkinci anlatıcı kadvralarla ilgili

anlatımında ve incelemede kullanılan aletlerden bahsettiğinde anatomi laboratuvarı ve burada incelenen cesetler görülmektedir. Ana anlatıcının konuyu anlatmaya başladığı yer, VTR görüntüleridir. Öğrencilerin diseksiyon odalarına duygusal olarak ilk kez girdiklerinin ve burada bu cesetlerle etkileşim içinde olmalarının zorluklarından bahsettiği bölümlerde incelenen kadavralara yakın çekim yapılmış, hoca ve öğrencilerin bulunduğu bu VTR yerleştirilmiştir. Ana anlatıcının görüldüğü kısımlar dışında yine konuya bağlı olarak kadavra ve kadavrayı inceleyen insan görüntüleri görülmektedir. Son iki anlatıcının bulunduğu kısımlarda VTR bulunmamaktadır. Bu iki anlatıcı her yıl anatomi laboratuvarına gelen kadavraları takip eden öğrencilerdir.

Video derste kullanılan öğretimsel amaçlı görsel unsur, VTR'dir. Kullanılan bu VTR gerçekçi özelliğe sahip olup uygulamalı anlatımları göstermiştir. Öğretimsel açıdan dersi destekleyen bu materyal, izleyicide gerçekçilik duygusu uyandırmaktadır. Kullanılan bu görsel unsurlar öğretimsel olarak bir amaca yönelik olarak hazırlanmıştır. İzleyiciyi tatmin edecek kadar ayrıntısıyla gösterilmeye çalışılan bu görseller; anlamlı, konuşulanlara katkıda bulunucu niteliktedir. Videoda gerçekçi unsurlardan animasyon, fotoğraf, resim; benzeşik özellikteki VTR, animasyon, fotoğraf ve resim; şematik unsurlardan ise şekil, tablo ve grafik kullanılmamıştır.

Yazılı Unsurlar: Video derste yazılı unsurun öğretimsel amaçlı olarak VTR'lerde kullanıldığı görülmektedir. Video ders içerisinde altı yerde kullanılan bu yazılı unsurların alt yazı şeklinde üçü konuya giriş mahiyetinde, diğer üçü ise her yıl anatomi laboratuvarına gelen kadavralar hakkındaki yazılardır. İlk hareketsiz görüntüde uygulamanın yapıldığı mekân olan anatomi okulunun laboratuvarında, üzerleri örtülü yakın plandaki kadavralar görüntüsü üzerine konuyla ilgili olarak “Anatomi, 450 yılı aşkın süredir Cambridge’de diseksiyon yoluyla öğretilmektedir.” yazmaktadır. İkinci hareketsiz görüntüde kadavra incelemede kullanılan araçların üzerleri örtülü kadavraların ve inceleme araçlarının görüntüsü üzerine konuyla ilgili olarak “2016’da Anatomi Okulu 300. yıldönümünü kutladı.” yazmaktadır. Üçüncü hareketsiz görüntüde laboratuvarında ön planda bulunan öğrenim amaçlı iskeletler, kadavralar ve diğer cihazların görüntüsü üzerine “Cambridge, tüm vücut diseksiyonunu kullanarak anatomi öğretmek için İngiltere’deki tek üniversitedir.” yazmaktadır. Bu üç görüntü ve üç cümle ile video dersin konusuna giriş yapılmış ve Cambridge Üniversitesinin 450 yıldan beri diseksiyon yoluyla tıp öğrenimine vurgu yapılarak, üniversitenin hem eskilik

bağlamında hem de teklik bağlamında bu konuda öncü olduğu ifade edilmektedir. Aynı zamanda anatomi okulunun da eski olduğuna vurgu yapılarak üniversitenin bu alandaki yerine dikkat çekilmiştir. Videodaki bu üç yerdeki sessizlik yazıyla desteklenerek, video ders içeriğinde ana anlatıcının sessiz öğretmenler dediği kısma da destek olmaktadır. Video ders içerisinde öğretimsel amaçlı olarak kullanılan diğer üç yazı kadavraların hoca ve öğrenciler tarafından incelendiği laboratuvar görüntüleridir. Öğrencilerin anatomi laboratuvarında dolaşmaları ve hoca-öğrenci ilişkilerinin gösterildiği genel çekim üzerine “Her yılın sonunda üniversite, öğrencilere, çalışanlarına ve bağışçılara şükranlarını göstermek üzere bir taahhüt hizmeti sunar.” yazıları iki parça şeklinde yazmaktadır. Yine genel çekim üzerine hoca ve öğrenci incelemelerinin gösterildiği laboratuvar görüntüsü üzerine “İki öğrenci, tüm donörlere verilen haraçları okumak üzere seçildi.” yazmaktadır. Videodaki bu üç laboratuvardaki inceleme görüntüleri üzerine yazıyla destek yapılmış ve bu yazılardan sonra konuşmaya başlayan son iki vox pop anlatıcısının yaptıkları işlere bir gönderme yapılmıştır. Birbirinin benzeri olan altı ayrı görüntü üzerine yazılan bu yazıların iki satır şeklinde küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin beyaz olarak arka plan siyaha göre ayırt edici özellikte, harfler arası ve satırlar arası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Video derste son iki vox pop anlatıcılarının söylediklerine bağlı olarak son kısımda siyah üzerine beyaz kelimelerle “Ölümden sonra anatomik eğitim, öğretim ve araştırma için vücudunuza bağış yapmak istiyorsanız, lütfen e posta ile başvurun.” şeklinde son anlatıcının ifadelerini destekler şekilde bir öneri yapılmıştır. Bu önerinin harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin beyaz olarak arka plan siyaha göre ayırt edici özellikte, harfler arası ve satırlar arası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Video ders içerisinde kullanılan diğer yazılı unsurlar ise KJ ve rol captionudur.

Videolarda bulunan yazıların küçük harf şeklinde harfler arası ve satırlar arası boşluğun okunabilir düzeye olduğu, düz yazı şeklinin kullanıldığı ve harflerin renginin arka plana zıt olduğu görülmektedir. İyi bir tasarımın anahtarı basitlik olduğu için metnin az tutulması önemlidir. İyi bir okunma sağlanması için küçük harf gereklidir. Bu özellikler ile izleyiciler materyali daha iyi okuyabilmekte ve anlayabilmektedir. Ekranda boşluklar bırakılıp metnin az tutularak önemli noktaların yazıldığı görülmekte ve böylece kullanılan malzeme amaca yönelik olarak kullanılmaktadır. Yazılı unsurlarda eğik yazı kullanılmamıştır.

Çekicilik Katan Unsurlar: Video derste kullanılan dikkat çekici unsurun odaklanma olarak tek tür olduğu görülmektedir. Dikkat çekici unsur olarak görülen odaklanma anlatıcıda ve VTR’lerde bulunan focus-defocus hareketi, detay çekim ve ekranda bulunan yazıya kolay odaklanılması için siyah arka plan eklenmesi olarak gerçekleştirilmiştir. Anlatıcılar konu hakkında bilgi verirken kamerada focus-defocus hareketi kullanılmıştır. Vox pop kategorisindeki ilk ve ikinci anlatıcı laboratuvarı konuyu anlatırken anlatıcılar net, arka plan flu gözükmemektedir. Tüm video boyunca anlatıcının gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir. Üçüncü anlatıcı olan ana anlatıcı konuyu anlatırken anlatıcı net, arka plandaki bahçe görüntüsü fludur. Tüm video boyunca anlatıcının gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir. Vox pop kategorisindeki dördüncü ve beşinci anlatıcı konuyu anlatırken anlatıcılar net, arka plan olan kitaplık fludur. Tüm video boyunca anlatıcının gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir. VTR’lerde kullanılan focus-defocus hareketi ise video dersin başlangıcında genel çekimle görülen üç adet hareketsiz görüntüye de yapılmıştır. İlk hareketsiz görüntüde uygulamanın yapıldığı mekân olan anatomi okulunda kadvraların bulunduğu bu laboratuvarı üzerleri örtülü yakın plandaki kadvralar net, arka plandaki kadvralar fludur. İkinci hareketsiz görüntüde kadvra incelemede kullanılan araçlar net, arka plandaki kadvra ve araçlar fludur. Üçüncü hareketsiz görüntüde laboratuvarı ön planda bulunan öğrenim amaçlı iskelet net, arka plandaki diğer iskeletler, kadvralar ve diğer cihazlar fludur. VTR içinde ara ara gösterilen öğrenci ve öğretim üyesi görüntülerinde öğrenci ve öğretim üyeleri net, arka plan laboratuvar görüntüleri fludur. Yine VTR içinde detay çekimi yapılan kadvra görüntüleri net, arka planın flu olduğu görülmektedir. VTR’lerde bulunan detay çekimler, incelenen kadvra parçalarının ve inceleyen hoca ve öğrencilerin görüntülerine yapıldığı görülmektedir. Özellikle anlatılanlara uygun olarak inceleme esnasında kullanılan araçlara da detay çekim kullanılmıştır. Odaklanma içinde diğer bir yol, ekranda bulunan yazıya kolay odaklanılması için beyaz yazılar arkasına siyah arka plan eklenmesidir. Böylelikle yazıyı görme, okuyabilme ve yazıya odaklanma daha da artacaktır.

Bir görsel materyalde vurgunun bütüne baskın olması gereklidir. Materyalin can alıcı noktası olan vurgulama ile dikkat çekilir. Materyalde kullanılan görsellerin belirli bir bölümüne dikkat çekilmek istenebilir. Öğeyi ilgi merkezi hâline getirebilmek için kullanılan farklı teknikler bulunmaktadır. Video derste genel olarak odaklanma içinde

focus-defocus hareketi kullanılmıştır. Anlatıcıda kullanılan kamera hareketinin focus-defocus olarak tercih edilen, Türkçe'ye seçikleştirme ve bulanıklaştırma olarak tercüme edilen focus-defocus hareketi olduğu görülmektedir. Anlatıcıyı ön plana almak ve dikkati ona çekmek için kullanılan kamera hareketidir. VTR'lerde kullanılan focus-defocus hareketi, detay çekimlerde anlatılan konu, kişi ya da eşyayı ön plana almak, dikkati çekmek için kullanılan çekicilik katan unsurdur. Video derste çekicilik katan unsur olarak yönlendirici ok, çizgi, işaretleme, anahtar sözcük ve görüntü tekrarı ise kullanılmamıştır.

4.4.3.3.2. Derse Eklenen Unsurların Biçimsel Yapıları

Video derste kullanılan biçimsel yapı ile ilgili kararların üç tür olarak incelendiği görülmektedir. Bunlar hizalama, renk düzeni ve dengedir. Video derse eklenen görsel unsur olan VTR, tüm video boyunca ilgili yerlerde ekranın tümünü kaplamakta ve öğretimsel olarak altı yerde yazılı unsurla desteklenmektedir. Bu VTR üzerindeki yazılar, görüntüye engel olmayacak şekilde alt yazı olarak, siyah zemin üzerine beyaz şeklinde ekranın uygun boşluğuna eklenmiş ve dengeli bir görünüm sağlamaktadır. Ayrıca video derste son iki vox pop anlatıcılarının söylediklerine bağlı olarak son kısımda “Ölümden sonra anatomik eğitim, öğretim ve araştırma için vücudunuza bağlı yapmak istiyorsanız, lütfen e posta ile başvurun.” şeklinde son anlatıcının ifadelerini destekler şekilde bir öneri yapılmakta, bu unsurun da sol tarafına yaslanarak yazılan siyah zemin üzerine beyaz harflerle açık bir şekilde yazıldığı görülmektedir.

Bir görselde bütün unsurlar açık bir biçimde izleyiciye ulaştırıldığı zaman izleyicinin dikkatini verme ve mesajı anlama çabası azalacağından dolayı hizalama önemli bir unsur olarak görülmektedir. Bir görüntü ögesinin ağırlığı eşit, yatay ya da dikey olarak eksenin her iki tarafında dengeli bir biçimde yer almalıdır. İncelenen bu videoda da hizalama ve denge unsurlarına dikkat edildiği görülmektedir. Zıt renklerle yapılan bir ekran tasarımında hatırlama olasılığı daha yüksek olduğundan dolayı, koyu fon üzerine açık ya da açık renk üzerine koyu olacak şekilde zıtlık ekranda görülmektedir.

4.4.3.3.3.3. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi

Video derste kullanılan düzenleme ile ilgili kararların yakınlık ve tutarlılık şeklinde iki tür olduğu görülmektedir. Düzenleme ile ilgili kararlardan yakınlığın zamansal ve uzamsal olmak üzere iki şekilde olduğu görülmektedir. Zamansal ve uzamsal yakınlık olarak video ders içeriğinde bulunan beş anlatıcının anlattıkları içeriğe bağlı olarak VTR'lerin doğru zamanda ve yerde verilmesi buna örnek teşkil etmektedir. Derste gösterilmek istenen şey mantıksal ve doğal bir sıra izlemiştir. Gösterime konu olan bu görsel unsurlar, izleyicinin kavrayabilmesi için yeterli zamanda sunulmuştur. Düzenleme ile ilgili kararlardan tutarlılık beş anlatıcının anlattıklarıyla görsel materyal olan VTR'nin tutarlı olduğu görülmektedir. VTR içinde bulunan alt yazı şeklindeki altı yazılı unsurun uygun yer ve zamanda, tutarlı bir şekilde kullanıldığı görülmektedir.

İzleyiciler için birbiriyle alakalı görsel öğeler arasında fiziksel görünüm açısından birliktelik sağlamak için hem zamansal hem de uzamsal yakınlığa dikkat edildiği görülmektedir. Materyal içinde düzenli bir şekilde yerleştirilmiş VTR'lerle öğrenmede kolaylık sağlama amacı güdülmüştür. Video derste düzenleme ile ilgili kararlardan gereksiz olarak herhangi bir materyalin konulmadığı görülmektedir.

4.4.3.3.3.4. Dersin Süresi

Video ders, toplam süreye göre incelendiğinde dersin süresinin 2:33 olduğu görülmektedir. Son yıllarda YouTube gibi ücretsiz video paylaşım sitelerinin etkinleşmesinden dolayı video yüklemek teknik açıdan daha kolay olmaktadır. Yapılan çalışmalara bağlı olarak değişen yeni izleyici özelliklerine göre çok uzun ya da çok kısa videoların dikkati dağıttığı, ideal sürenin kısa olması gerektiği ve bu sitelere video yüklemenin kolaylığından dolayı kısa videoların izleyiciler tarafından daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bu çalışmada da bu özellikler dikkate alınarak videoları seçme süresinin 02:00-05:00 arası kısa videolar kategorisine girdiği görülmektedir.

4.4.4. Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'ne (MIT) Ait Video Dersin Analizi

Kısaca MIT olarak bilinen Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (Massachusetts Institute of Technology) Amerika Birleşik Devletleri'nin Massachusetts eyaletinde 1861'den beri faaliyet gösteren bir yükseköğretim kurumudur. Mimarlık ve planlama,

mühendislik, beşeri bilimler, sanat ve sosyal bilimler, yönetim bilimleri olmak üzere eğitim veren üniversite özellikle teknoloji ve mühendislik alanındaki başarılarıyla tanınmaktadır. Enstitünün yaklaşık 1000 öğretim elemanı ve 11 binden fazla lisans ve yüksek lisans öğrencisi bulunmaktadır. Araştırma ve eğitim organizasyonunu; dijital öğrenme, nanoteknoloji, sürdürülebilir enerji, çevre ve iklim adaptasyonu, küresel su ve gıda güvenliği, büyük veri, siber güvenlik, robotik ve yapay zeka, kanser, HIV, otizm, alzheimer ve disleksi gibi alanlara yoğunlaştırmıştır. Biyoloji mühendisliği ve CRISPR¹⁷ teknolojisi, yoksulluğun azaltılması, gelişmiş üretim, yenilikçilik ve girişimcilik de bu üniversitenin özellikle ilgilendiği alanlar içinde yer almaktadır (web.mit.edu). ARWU tarafından yapılan araştırmaya göre 2016 dünyanın ilk 500 üniversitesi arasında beşinciliğe sahiptir.

4.4.4.1. Enstitünün Medya Uygulamaları

Amerika'nın en ünlü üniversitelerinden biri olan MIT'nin resmi web sitesi incelendiğinde sitenin dijital uygulamalar bağlamında ayrıntılı ve organize olduğu görülmektedir. Birçok seçeneğin bir arada sunulduğu sitede her bir başlığın arayüzü farklı olabilmektedir. Görsel açıdan son derece profesyonelce hazırlanan sitede birçok fotoğraf, video, grafik vb. uygulama bulunmaktadır. MIT'nin medya uygulama birimlerinden MIT Video Productions, Office of Digital Learning (MIT Video Üretimleri, Dijital Öğrenme Ofisi) adlı bir medya ofisi bulunmaktadır. Kısaca ODL olarak anılan bu ofisin misyonu; dijital teknolojilerin, yenilikçi kullanımı yollarının araştırılarak, MIT'de ve dünya ölçeğinde, öğretme ve öğrenme sürecine uyarlanmasını sağlamak şeklinde belirtilmektedir. Amaç, sadece kampüs içi değil aynı zamanda tüm dünyaya bilgiyi açık olarak paylaşmaktır. Dijital Öğrenme Ofisinin sunduğu hizmetler arasında; Açık Öğretim (OpenCourseWare ve MITx'in materyal geliştirme), Stratejik Eğitim Girişimleri, Dijital Öğrenme Çözümleri, MIT Video Üretimleri, Mühendislik ve Teknik Operasyonlar ve İş Operasyonları gibi faaliyetler yer almaktadır (odl.mit.edu). Üniversitedeki diğer bir medya uygulama birimi ise "MIT Media Lab" adlı kuruluştur.

¹⁷ Açılımı Clustered Regularly InterSpaced Palindromic Repeats şeklinde olan CRISPR sisteminin DNA dizisinin değiştirilmesinde kullanılabilmesiyle bu tekniğin hastalıklara etkili çözümler bulmak, dayanıklı bitkiler yetiştirmek ve hastalık nedeni olabilecek patojenler ile savaşmada önemli bir gelişme olduğu söylenebilir. <http://www.bilim.org/21-yuzyilin-genetik-mucizesi-crispr/> (Erişim Tarihi: 26.08.2017).

MIT Lab, dijital teknolojilerin yaratıcı ve kullanım odaklı olarak yeniden keşfedilmesi yönünde araştırmalar yapmaktadır. Birimde, eğitimle dijital teknolojileri bir araya getirmeye yönelik inovatif çalışmalar yürütülmektedir. Bu birimin elektronik müzik, grafik tasarım, video geliştirme ve holografi gibi uğraşı alanları da vardır (media.mit.edu).

MIT'nin Massive Open Online Courses olarak adlandırılan kısaca MOOCS adı verilen birçok kursu vardır. MITx adı verilen online kursta Harvard Üniversitesi iş birliğiyle edX üzerinden dijital öğrenme gerçekleştirilmektedir. Enstitünün eğitsel dijital uygulamalarından biri de 'Açık Ders Malzemeleri' olarak tanımlanabilecek MIT Open Course Ware (OCW) uygulamasıdır. Bu uygulamanın temel ilkesi "online kurs materyallerinin yayımlamak ve herkese açık hale getirmek" şeklinde ifade edilmektedir. Bu amaçla MIT'deki ders içeriklerinin web tabanlı yayını ve küresel ölçekte genel paylaşımına açık hâle getirilmesine çalışılmaktadır. 1950'lere kadar uzanan bu girişim, 2001'de MIT'nin, topluma kendi ders materyallerini paylaşmaya başlamasıyla adeta bir açık öğretim faaliyetine dönüşmüştür (odl.mit.edu).

4.4.4.2. Enstitünün Video Uygulamaları

Bu çalışmanın amacı nitelikli video ders çekim ve tasarım süreçlerini incelemek olduğu için ilk olarak Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nün (MIT) resmî sitesi ve medya araçları incelenerek çalışmaya uygun video dersler araştırılmıştır. MIT, kendi bünyesinde kurduğu eğitsel video paylaşım platformlarının yanı sıra popüler paylaşım sitelerinden de yararlanmaktadır. Çalışmanın amacına bağlı olarak üniversiteye ait video paylaşım sitesinin bulunduğu resmi sosyal medya hesapları incelenmiştir. Üniversitede genel kullanıma açık Facebook, Twitter, Google + ve YouTube hesaplarının olduğu görülmüştür. Araştırmalar sonucunda üniversitenin resmi video paylaşım sitesi olarak kullandığı sosyal medya hesabının YouTube olduğu görülmüştür. Sosyal medya ikonlarından 'video' ikonu kullanıcıları kurumun resmî video paylaşım sitesi olan YouTube'a yönlendirmektedir. MIT'nin incelenen diğer üniversitelere oranla biraz gecikmeli olarak YouTube'a 14 Ocak 2009 tarihinde katılmış olmasına rağmen 37 milyon 101 bin 490 abonesi bulunmaktadır. Üniversitenin resmi YouTube kanalına yüklenen videolar farklı kategorilere ayrılarak kanalda yaşama ve öğrenmeye dair birçok videonun olduğu görülmektedir (youtube.com).

4.4.4.3. Massachusetts Teknoloji Enstitüsüne (MIT) Ait Video Dersin Veri Analizi

4.4.4.3.1. Video Dersin Künyesi

VİDEO DERSİN KÜNYESİ-VİDEO DERS 5 (VD5)
Üniversitenin adı: Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT) Video'nun adı: Light-baset Therapy for Alzheimer's Disease Video'nun konusu: Bu video derste Alzaymır hastalığı hakkında dünya ve Amerika genelinde bilgi verilmiş ve MIT Picower Öğrenme ve Hafıza Enstitüsü'ndeki araştırmacılar Li-Huei Tsai laboratuvarında farelerin beyinlerinde bozulmuş gama dalgalarının titreşim ışık kullanılarak düzeltilebileceği hakkında bilgiler verilmiştir. Video derste ayrıca alzaymır hastalığının hem ilerleyen hem de tedavisi pahalı bir hastalık olduğuna vurgu yapılmıştır. Süresi: 4:44 Yüklenme tarihi: 7 Aralık 2016 Görüntüleme sayısı: 52.042 (Erişim Tarihi: 01.05.2017) Beğenilme sayısı: 687 Beğenilmeme sayısı: 5 Yorum sayısı: 80 URL: https://www.youtube.com/watch?v=O_p4QWkE2Ls Kategori: Bilim ve Teknoloji Lisans: Standart YouTube Lisansı

4.4.4.3.2. Görsel Veri Analizi

A- GÖRSEL GÖZLEM FORMU									
1. KAMERA KULLANIMI									
a. Çekim Ölçekleri				b. Kamera Hareketleri				c. Kamera Açısı	
Anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri		VTR'de kullanılan çekim ölçekleri		Anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri		VTR'de kullanılan kamera hareketleri		Anlatıcıda kullanılan kamera açısı	VTR'de kullanılan kamera açısı
Uzak	()	Uzak	()	Pan	()	Pan	()	Nesnel açı	()
Genel	()	Genel	(x)	Tilt	()	Tilt	()	Öznel açı	()
Boy	()	Boy	()	Dolly in	()	Dolly in	(x)		
Diz	()	Diz	()	Dolly out	()	Dolly out	()		
Bel	()	Bel	()	Zoom in	()	Zoom in	()		
Göğüs	()	Göğüs	(x)	Zoom out	()	Zoom out	()		
Omuz	()	Omuz	(x)	Focus-defocus	()	Focus-defocus	(x)		
Baş	()	Baş	()						
Yüz	()	Yüz	(x)						
Detay	()	Detay	(x)						
2. KURGU TEKNİKLERİ									
a. Derse Eklenen Unsurlar				b. Görüntü Geçişleri					
				Anlatıcıda kullanılan görüntü geçişleri		Derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan görüntü geçişleri			
VTR	(x)			Cut	()	Cut	()		
Animasyon	(x)			Mix	()	Mix	(x)		
Fotoğraf	()			Fade in-fade out	()	Fade in-fade out	(x)		
Resim	()			Beyazlatma-soldurma	()	Beyazlatma-soldurma	(x)		
Şekil, tablo, grafik	(x)			Bulanıklaşma-netleşme	()	Bulanıklaşma-netleşme	()		
Yazı	(x)			Bindirme	()	Bindirme	(x)		
Giriş jeneriği	(x)			Donma	()	Donma	()		
Çıkış jeneriği	()								
KJ	()								
Kurum amblemi	()								
Rol caption	(x)								

3. MEKÂN KULLANIMI					
Anlatıcıya yönelik mekân kullanımı			VTR'ye yönelik mekân kullanımı		
Doğal mekân	()		Doğal mekân	(x)	
Dersle ilgili iç mekân	()		Dersle ilgili iç mekân	(x)	
Dersten bağımsız iç mekân	()		Dersten bağımsız iç mekân	(x)	
Dersle ilgili dış mekân	()		Dersle ilgili dış mekân	()	
Dersten bağımsız dış mekân	()		Dersten bağımsız dış mekân	(x)	
Sınıf ortamı	()		Sınıf ortamı	()	
Yapay mekân	()		Yapay mekân	()	
Sesli çekim stüdyosu	()		Sesli çekim stüdyosu	()	
Chroma key	()		Chroma key	()	
Sanal stüdyo	()		Sanal stüdyo	()	
Dekor	()		Dekor	()	
Doğal dekor	()		Doğal dekor	(x)	
Sembolik dekor	()		Sembolik dekor	()	
4. DERSİ ANLATIMA YÖNELİK KARAKTERLER (KONU ANLATIMINA YÖNELİK KARAKTERLER)					
a. Kişi Sayısına Göre		b. Beden Dilini Kullanma		c. Kıyafet ve Makyaj	
Tek anlatıcı	()	Jest ve mimik	()	Resmi Kıyafet	()
Çoklu anlatıcı	()			Serbest kıyafet	()
Diyalog	()			Dersle ilişkili kıyafet	()
Dış ses	(x)			Makyaj	()
İç izleyici	()				
İç ses	()				
Vox pop	()				

4.4.4.3.2.1. Kamera Kullanımı

Çekim Ölçekleri

Video derste anlatıcı dış ses olduğu için anlatıcıda kullanılan çekim ölçeklerinin olmadığı VTR'de ise beş tür çekim ölçeğinin kullanıldığı görülmektedir. Bunlar; genel, göğüs, omuz, yüz ve detay çekimdir.

Anlatıcıda Kullanılan Çekim Ölçekleri: İncelenen video derste tüm video boyunca anlatıcı dış ses kategorisine girdiği için anlatıcı görüntüsü bulunmamaktadır. Bundan dolayı anlatıcıda çekim ölçeği maddeleri olan uzak, genel, boy, diz, beli göğüs, omuz, baş, yüz ve detay çekim gözlenmemiştir.

VTR'de Kullanılan Çekim Ölçekleri: Video derste VTR'de kullanılan çekim ölçekleri bağlamında genel, göğüs, omuz, yüz ve detay çekimin kullanıldığı görülmektedir. Giriş jeneriğinden sonra Alzaymır hastalığı hakkında günümüzde etkili tedavilerin olduğu dış ses tarafından ifade edilip düşünen yaşlı insanın yüzüne yakın çekim yapılarak başlayan videoda ilk olarak yüz çekimin kullanıldığı görülmektedir. Videonun sonlarında bu çekimin tekrar edildiği görülmektedir. Videoda kullanılan ikinci tür çekim ölçeği olan genel çekim, dünya genelinde nüfusun yaşlanması ve alzaymır hakkındaki bilgiler ışığında birçok yaşlı insanın banklarda oturduğu bir sokak görüntüsüne yapılmıştır. Yine dış ses tarafından Amerika'daki üç yetiştikenden birinin

Alzaymır hastalığından ölebileceği hakkında bilgiler verilirken sokakta yürüyen insanlara genel çekim yapılmıştır. Genel çekimin yapıldığı bir diğer yer ise hastanede yatan Alzaymır hastalarının ve doktorların bulunduğu hastane odasıdır. Videoda kullanılan üçüncü tür çekim ölçeği detay çekimdir. Detay çekimin kullanıldığı yer, videonun başlarında nüfusun yaşlanmasından bahsedilen bölümlerde alzaymırın giderek kötüleşen bir toplumsal sorun olduğuna yönelik dış sesin bilgilendirmesi ile yaşlı insanın yüzünde göz ve kaşlarına yapılan çekimdir. Videonun sonlarında bu çekimin tekrar edildiği görülmektedir. Videoda kullanılan dördüncü tür çekim ölçeği olan göğüs çekim, Alzaymır hastalığı için yeni ve etkili tedaviden bahsedilen dede ile torununun kitap okuma görüntülerinde kullanılmıştır. Yine dış sesin bu bilgiler üzerine devam etmesiyle ekranda bulunan anne ve kız oldukları sanılan iki kişinin arkadan görüntüsünde ise omuz çekim kullanılmıştır.

VTR’lerde genel olarak tercih edilen çekim ölçeğinin en çok genel çekim olduğu görülmektedir. Genel çekim, bir insan grubunun ya da bir mekânın genel görüntüsünü veren ve böylelikle mekân ve olay tanımlaması yapan çekim türüdür. Bu videoda da Alzaymır hastalığından bahsedilen bölümlerde sokakta bankta oturan yaşlı insanların genel çekimi ve yine bu hastalığın genel olarak değerlendirildiği kısımlarda sokakta yürüyen insanlara genel çekim yapıldığı görülmektedir. Ayrıca genel çekim, Alzaymır hastalarının ve doktorların bulunduğu hastane odasında da kullanılan çekim ölçeğidir. VTR’lerde kullanılan çekim ölçeklerinde uzak, boy, diz, bel ve baş çekimin ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kamera Hareketleri

İncelenen video derste tüm video boyunca anlatıcı, dış ses kategorisine girdiği için anlatıcı görüntüsü bulunmamaktadır. Bundan dolayı anlatıcıda kamera hareketlerinin kullanılmadığı; VTR’de kullanılan kamera hareketlerinin ise dolly in ve focus-defocus olarak kullanıldığı gözlenmiştir.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste, tüm video boyunca anlatıcı dış ses kategorisine girdiği için anlatıcı görüntüsü bulunmamaktadır. Bundan dolayı anlatıcıda kamera hareketleri olan pan, tilt, dolly in, dolly out, zoom in, zoom out ve focus-defocus gözlenmemiştir.

VTR’de Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste bulunan VTR’lerde kullanılan kamera hareketlerinin iki tür olarak dolly in, ve focus-defocus olduğu görülmektedir. VTR’de kullanılan kamera hareketlerinden dolly in hareketi, hastanede yatan Alzaymır hastalarının ve doktorların bulunduğu hastane odasında kameranın hemşireyi takip ederek doktora ve yatan hastaya yaklaşması esnasında yapılmıştır. VTR’de kullanılan ikinci kamera hareketinin ise focus-defocus olduğu görülmektedir. Video dersin başlangıcında giriş jeneriğinden sonra ekrana giren VTR’de düşünen yaşlı insana yapılan focus defocus hareketi ile yaşlı insanın yüzü net, arka plan fludur. Videonun sonlarında bu çekimin tekrar edildiği görülmektedir. Sonrasına ekrana gelen sokakta bankta oturan yaşlı insanlar net, arka planda yürüyen genç insanlar fludur. Bu görüntüden sonra yine ekrana gelen yaşlı insanın yüzüne detay çekim yapılarak focus-defocus uygulandığı görülmektedir. Yaşlı insanın gözleri ve kaşları net arka plan fludur. Videonun sonlarında bu çekimin tekrar edildiği görülmektedir. Amerika’daki üç yetiştikenden birinin Alzaymır hastalığından ölebileceği hakkında bilgiler verilirken sokakta yürüyen insanlara genel çekim yapılarak öndeki insanlar daha net, arkada yürüyen insanlar ise fludur. Video içerisinde bulunan dede ve torunun kitap okuması sahnesinde dede ve torun net, arka plan olan ev görüntüsü fludur. Anne ve kızın gülme ve sarılma sahnelerinde anne ve kız net, arka plan olan ev, bahçe ve insanlar fludur.

Video derste VTR’lerde kullanılan kamera hareketinin genel olarak anlatılan kişi/kişileri ön plana almak, kişiye dikkati çekmek için tercih edilen kamera hareketi olan focus-defocus olduğu görülmektedir. Video derste VTR’lere yönelik olarak pan, tilt, dolly out, zoom in ve zoom out hareketlerinin ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kamera Açısı

İncelenen video derste tüm video boyunca anlatıcı, dış ses kategorisine girdiği için anlatıcı görüntüsü bulunmamaktadır. Bundan dolayı anlatıcıda kamera açısı kullanılmadığı; VTR’de kullanılan kamera açılarının ise nesnel ve öznel açı şeklinde iki tür olarak kullanıldığı görülmektedir.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Açısı: Video derste, tüm video boyunca anlatıcı dış ses kategorisine girdiği için anlatıcı görüntüsü bulunmamaktadır. Bundan dolayı anlatıcıda kamera açıları olan nesnel ve öznel açı gözlenmemiştir.

VTR’de Kullanılan Kamera Açısı: Video derste VTR’de kullanılan kamera açı tiplerinin nesnel ve öznel açı olmak üzere iki tür olduğu görülmektedir. VTR’ler içerisinde yaşlı insanın yakın çekimi, bankta oturan yaşlı insanların genel çekimi, yürüyen insanların genel çekimi, dede ve torununun çekimi, anne ve kızın çekimi nesnel açıyla gerçekleştirilen örneklerdir. Videoda bir yerde kullanılan öznel açı, hastanede yatan alzheimer hastalarının ve doktorların bulunduğu hastane odasında kameranın hemşireyi takip ederek doktora ve yatan hastaya yaklaşması esnasında yapılmıştır. Yürüyen bir insan gibi hareket eden kamera bu durumu bir insanın gözünden görüntülemiştir.

VTR’lerde genel olarak en çok kullanılan açı tipi nesnel açıdır. Bu açı tipi sahneyi o sahne içerisinde yer alan bir kimsenin bakış açısına göre sunmadığı için nesnel açı olarak isimlendirilir.

4.4.4.3.2.2. Kurgu Teknikleri

İncelenen video derste, derse eklenen görsel unsurların altı tür olduğu görülmektedir. Bunlar VTR, animasyon, şekil-tablo-grafik, yazı, giriş jeneriği ve rol captionudur. Bu unsurlarda kullanılan geçiş türünün mix, fade in-fade out ve beyazlatma-soldurma olarak üç tür olduğu görülmektedir. İncelenen video derste tüm video boyunca anlatıcı, dış ses kategorisine girdiği için anlatıcı görüntüsü bulunmamaktadır. Bundan dolayı anlatıcıda kurgu tekniklerinden görüntü geçişinin kullanılmadığı görülmektedir.

Anlatıcıda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste, tüm video boyunca anlatıcı dış ses kategorisine girdiği için anlatıcı görüntüsü bulunmamaktadır. Bundan dolayı anlatıcıda kurgu teknikleri olarak cut, mix, fade in-fade out, beyazlatma-soldurma, bulanıklaşma-netleşme, bindirme ve donmadan oluşan görüntü geçişleri ve KJ kullanılmamıştır.

Derse Eklenen Görsel Unsurlarda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden; görsel unsurlar olarak VTR, animasyon, şekil, tablo, grafik, yazı, giriş jeneriği ve rol caption; görüntü geçişleri olarak ise mix, fade in-fade out ve beyazlatma-soldurmanın kullanıldığı görülmektedir. Video ilk olarak, dersin hazırlandığı enstitünün bilgilerinin yazılı olduğu giriş jeneriğiyle başlamaktadır. Kısa olan jeneriğin başlama sahnesinde beyazlatma

kullanılmakta ve ilk VTR'ye geçişte ise fade in-fade out'un kullanıldığı görülmektedir. VTR'ler arası geçişte yaşlı insanın yakın çekimlerinden, yine yaşlı insanların bulunduğu sokak görüntülerine geçerken, bu sokak görüntülerinden yine yaşlı insanın yüz detay çekimine ve buradan da sokakta yürüyen insanların görüntülerine geçişte mix geçişin kullanıldığı görülmektedir. Yürüyen insanların genel görünümünden dünya haritası şekline geçerken ve şekilden grafiğe geçerken beyazlatma kullanılmaktadır. Bu grafikten hastane görüntüsünün olduğu VTR'ye geçerken mix geçiş, bu hastane görüntüsünden animasyona geçişte beyazlatma ve soldurma kullanılmıştır. Animasyon içinde farklı görüntülere geçerken kullanılan geçiş türü yine mix geçiştir. İki yerde fade in-fade out kullanılmıştır. Bu animasyondan yaşlı insanın yüz çekimine geçişte, yine sırasıyla dede ile torununun kitap okuma görüntülerine, anne ve kız oldukları sanılan iki kişinin sarılma görüntülerine geçişte de kullanılan geçiş türü mix geçiştir. Bu görüntüden rol captiona geçişte ise fade in-fade out kullanıldığı görülmektedir. Videoda kullanılan diğer görsel unsur ise kurum amblemidir.

Video derste genel olarak derse eklenen görsel unsurların VTR ve animasyon olduğu görülmektedir. Bu VTR ve animasyonlar, anlatılan konuyu destekler niteliktedir. Eklenen görsel unsurlarda en çok kullanılan geçiş türünün ise mix geçiş olduğu görülmektedir. Bir kameradan diğerine geçilirken, ilk kameranın görüntüsünün ağır ağır kaybolması, aynı anda diğer kameranın görüntüsünün ağır ağır belirmesi biçiminde tanımlanan mix geçiş, yumuşak bir geçiş türüdür. Zamanlar arası veya mekânlar arası geçişi anlatmak için çok sık kullanılır. Bu videoda da özellikle farklı mekânlara geçişte bu geçişin kullanıldığı görülmektedir. Video derste, derse eklenen görsel unsur olarak fotoğraf, resim, çıkış jeneriği ve KJ'nin kullanılmadığı görülmektedir.

4.4.4.3.2.3. Mekân Kullanımı

Video derste, tüm video boyunca anlatıcı dış ses kategorisine girdiği için anlatıcı görüntüsü bulunmamaktadır. Bundan dolayı anlatıcıda mekân kullanımı bulunmamaktadır. VTR'de kullanılan mekânların ise üç tür olduğu görülmektedir. Bunlar; doğal mekân kategorisine giren dersle ilgili iç mekân, dersten bağımsız iç mekân ve dersten bağımsız dış mekandır.

Anlatıcıya Yönelik Mekân Kullanımı: Video derste, tüm video boyunca anlatıcı dış ses kategorisine girdiği için anlatıcı görüntüsü bulunmamaktadır. Bundan dolayı anlatıcıda doğal mekân içinde dersle ilgili iç mekân, dersten bağımsız iç mekân, dersle ilgili dış mekân, dersten bağımsız dış mekân, sınıf ortamı ve yapay mekân olarak da sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo, dekor olarak da doğal dekor ve sembolik dekor kullanılmamıştır.

VTR'ye Yönelik Mekân Kullanımı: Video dersin içinde bulunan VTR'lerde kullanılan mekânın üç türde olduğu görülmektedir. Bunlar doğal mekân içinde dersle ilgili iç mekân, dersten bağımsız iç mekân ve dersten bağımsız dış mekândır. İlk VTR olan yaşlı insanın yakın yüz çekiminde kullanılan mekânın iç mekân olduğu bellidir fakat neresi olduğu belli değildir. Bu yüzden dersten bağımsız iç mekân kategorisine girmektedir. Burada dekor da yoktur. Sonrasında gelen görüntüler, yaşlı insanların banklarda oturduğu bir sokak görüntüsüdür. Bu görüntülerin bulunduğu mekân, dersten bağımsız dış mekân olarak tanımlanabilir. Yine sokakta yürüyen insanlara genel çekimler yapılmıştır. Bu çekimlerin mekânı da dersten bağımsız dış mekân kategorisine girmektedir. Dersten bağımsız diğer bir dış mekân görüntüsü ise videonun sonlarında anne ve kızın gülme ve sarılma sahnelerinde ev ve bahçe görüntüleridir. Dersten bağımsız iç mekâna örnek, dede ve torunun kitap okuması sahnesi verilebilir. Dede ile torunun kitap okudukları yer oturma odasıdır. Burada doğal eşyalar kullanılmıştır. Yine doğal mekân içinde dersle ilgili iç mekân ise hastanede yatan alzaymır hastalarının ve doktorların bulunduğu hastane odasıdır. Hasta yatakları, cihazlar doğal dekor kategorisine girmektedir. Işık olarak dış mekânların doğal ışık olan güneş ışığıyla aydınlandığı, iç mekânların ise yeteri derecede aydınlanarak özellikle yaşlı insanın yakın yüz çekiminde ve detay çekiminde yüzüne verilen ışığın yeterli olduğu görülmektedir.

Video derste genel olarak dersten bağımsız dış mekânlar tercih edilmiştir. Bu görüntüler gösterilirken dış ses alzaymır hastalığı hakkında genel bilgiler vermektedir. Bu yüzden dış mekânlarda sokaklar ve insanlar seçilmiştir. Video ders içindeki VTR'ye yönelik mekân kullanımında doğal mekân olarak dersle ilgili dış mekân ve sınıf ortamının kullanılmadığı; yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekorun kullanılmadığı görülmektedir.

4.4.4.3.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler

Video derste konu anlatımına yönelik kişi sayısının dış ses olarak tek türde olduğu görülmektedir. Video derste, tüm video boyunca anlatıcı dış ses kategorisine girdiği için anlatıcı görüntüsü bulunmamaktadır. Bu yüzden beden dilini kullanma, kıyafet ve makyaj kategorisi gözlenmemiştir.

Kişi Sayısına Göre: Video derste konu anlatımına yönelik olarak kişi sayısının dış ses olarak tek türde olduğu görülmektedir. Kimin seslendirdiği belli olmayan fakat kadın sesi olarak işitilen dış ses, tüm video boyunca değişmemektedir. Dış sesin alzheimer hastalığı için etkili tedavilerin olduğundan bahsederek başlayan video derste, nüfusun giderek yaşlanmasıyla birlikte oluşabilen sorunlar eşliğinde genel bilgiler vermesiyle video devam etmektedir. Dış ses; derse eklenen görsel unsurlar olan VTR'ler, animasyonlar, şekil-tablo-grafik üzerine işitilmekte ve yine dış ses ile video sonlanmaktadır. Bu video derste dış ses her şeyi bilen kişi olarak ve filmde olmayan birinin sesi olarak tarif edilebilir. Video derste tek anlatıcı, çoklu anlatıcı, diyalog, iç izleyici, iç ses ve vox pop kullanılmamış, konu anlatımı dış ses tarafından gerçekleştirilmiştir.

Beden Dilini Kullanma: Video derste, tüm video boyunca anlatıcı dış ses kategorisine girdiği için anlatıcı görüntüsü bulunmamaktadır. Bu yüzden jest ve mimikten oluşan beden dilini kullanma gözlenmemiştir.

Kıyafet ve Makyaj: Video derste, tüm video boyunca anlatıcı dış ses kategorisine girdiği için anlatıcı görüntüsü bulunmamaktadır. Bu yüzden resmi kıyafet, serbest kıyafet ve dersle ilişkili kıyafet gözlenmemiştir. Ve yine anlatıcı görüntüsü bulunmadığı için makyaj da gözlenmeyen maddelerdendir.

4.4.4.3.2.5. İşitsel Veri Analizi

B- İŞİTSEL GÖZLEM FORMU									
1. SÖZ			2. MÜZİK			3. SES EFEKTİ		4. DOĞAL SESLER	
Anlatıcı sesi	()	Vurgu ve tonlama	(x)	Fon Müziği	()	Jenerik müziği	()	Yer ve zaman belirleyen Senkron efektler	()
Tek anlatıcı	()			Anlatıcıya yönelik	()			Karakter sesi	()
Çoklu anlatıcı	()			Derse eklenen görsel unsurlara yönelik	(x)			Ortam sesi	()
Diyalog	()								
Dış ses	(x)								
İç izleyici	()								
İç ses	()								
Vox pop	()								

4.4.4.3.2.6. Söz

Video derste kullanılan sözün konu anlatımına katılan karakterler olarak tek tür olduğu ve bu anlatıcının ilgili yerlerde vurgu ve tonlamayı yaptığı görülmektedir.

Anlatıcı Sesi: Video derste anlatıcıya yönelik olarak kullanılan sözün tek tür olduğu görülmektedir. Anlatım, diegetik olmayan ses olarak yani anlatı dışından gelen dış ses tarafından gerçekleştirilmektedir. Video, dış ses ile başlamakta ve tüm video boyunca bu dış ses anlatıcı sesi olarak işitilmektedir. Anlatıcının sesi ilk VTR ile başlamakta ve derse eklenen unsurlar olan VTR'ler, animasyonlar, şekil-tablo-grafik üzerine işitilmektedir. Anlatıcı, konuyu anlatırken görüntüyle eşzamanlı yerleştirilmiş konuşma gerçekleşmektedir. Ses ile görünen malzeme arasında süreklilik vardır çünkü ses duyulduğunda kaynağını ekranda görmek mümkündür. Alzaymır hastalığı için etkili tedavilerin olduğundan bahsederek başlayan video derste, nüfusun giderek yaşlanmasıyla birlikte oluşabilen sorunlardan bahsederek genel bilgiler vermesiyle devam etmektedir. Sonrasında şekil, tablolar eşliğinde istatistiki bilgiler vermekte, hastane görüntüleri üzerine Alzaymır hastalığı giderlerinden bahsetmektedir. Animasyon üzerinde yeni tedavi ve yaklaşımlardan bahseden dış ses, alzaymır hastalığı hakkında bilgiler vermeye devam etmektedir. Fareler üzerinde deneylerden bahsetmekte ve yaşlı insanlar üzerine konuşma bitmektedir.

İncelenen video derste dış ses, her şeyi bilen kişi olarak ve filmde olmayan birinin sesi ile dersi anlatmaktadır. Yani sesin kaynağı görüntü içinde yer almamakta, ses çerçeve dışındaki bir kaynaktan gelmektedir. Stüdyo ortamında kaydedilen bu ses, görüntüyle eş zamanlı kaydedilmeyen ayrı bir sestir. Ses ile görünen malzeme arasında süreklilik vardır çünkü ses duyulduğunda kaynağını ekranda görmek mümkündür. Anlatıcı, kelimeleriyle izleyiciyi ekrana bakmaya ikna edebilmektedir. Anlatıcıların sesi işitilebilir düzeyde ve ekrandaki görüntülere uygun şekilde anlamlı sözlerden oluşmaktadır. Ayrıca tüm video boyunca anlatıcılar konuşurken müzik fon görevi görmektedir. Video derste anlatıcıya yönelik ses bağlamında tek anlatıcı, çoklu anlatıcı, diyalog, iç izleyici ve iç ses ise kullanılmamıştır.

Vurgu ve Tonlama: Video dersin anlatımında kullanılan dış seste vurgu ve tonlama ilgili yerlerde kullanılmıştır. Video ders, süre açısından kısa video kategorisine girdiği için söylenen ve vurgulanan kelimeler iyi seçilmiştir. Vurgu ve tonlama ile etkili iletişim

gerçekleştirdiği için anlatılan konular daha iyi kavranabilmektedir. Anlaşılabilir ve açık bir anlatım vardır. Video, dış ses ile başlamakta ve tüm video boyunca bu dış ses anlatıcı sesi olarak işitilmektedir. Anlatıcının sesi ilk VTR ile başlamakta ve derse eklenen unsurlar olan VTR'ler, animasyonlar, şekil-tablo-grafik üzerine işitilmektedir. Dış ses, tok sesli ve hızlı konuşan bir karakterdir. Alzaymır hastalığının nüfusun yaşlanmasıyla birlikte arttığından bahsedildiği bölümde özellikle alzaymır kelimesine vurgu yapılmaktadır. Amerika'da üç yetiştikten birinde Alzaymır hastalığına yakalanma riskinden bahsedildiğinde ses tonu düşmektedir. Kanseri ve kalp hastalığından sonra en büyük problem olan alzaymır hastalığının anlatımında kanser ve kalp kelimelerine vurgu yapılmıştır. MIT Picower Öğrenme ve Bellek Enstitüsü araştırmacılarından Li-Huei Tsai alzaymır hastalığının beyni nasıl etkilediği hakkında araştırma yaptığı dış ses tarafından ifade edilen sahnelerde özellikle kişi ismi ve üniversite ismi olan MIT kelimelerine vurgu yapılmıştır. İlk olarak ekibin kurulduğunda bahsedildiğinde ilk kelimesine vurgu yapıldığı görülmektedir. Alzaymır hakkında yapılan deneylerde kullanılan farelere verilen isim olan 5XFAD farelerine vurgu yapılmıştır. Animasyon içinde Dr. Tsai kelimesi geçtiğinde vurgu yapıldığı görülmektedir. Videoda genel olarak "Alzaymır hastalığı" tamlamasına ve özellikle tüm cümle başlarına ve bağlaçlara vurgu yapılmaktadır. Video ders sonlanırken çoğumuzun bundan etkileneceği ve hastalığın etkilerinden bahsedilerek etki kelimesine vurgu yapıldığı görülmektedir.

İncelenen video derste anlatıcı dış ses olduğu için görüntüsü bulunmamaktadır. Bu yüzden anlatımın çok daha kuvvetli olması gerekir. Sonuç olarak video derste genel olarak anlatıcı olan dış sesin; işitilebilir bir tonda, görüntüler arası geçişte akıcı, kelimeleri belirgin söyleyerek açıklık, konunun önemine göre yaptığı vurgularla hoş giderlik ve tek düze bir anlatım yapmayarak bükümlü bir özelliğe sahiptir. Bir anlatımın inandırıcı olması için vurgu ve tonlamaya dikkat etmek gerekir. Konuyu anlatan anlatıcının söylediği sözler ve vurgulamalar ile inandırıcı ve akıcı bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Anlatıcı bu özellikleri araya giren görsel destek materyalleri olan VTR, animasyon, şekil-tablo-grafikten de güç alarak yapmaktadır. Bu görsel destek materyalleri hareketlidir ve bunlar aracılığıyla yapılan vurgu ve tonlama ile monotonluk kırılmıştır.

4.4.4.3.2.7. Müziğin Kullanımı

Video derste kullanılan müziğin, fon müziği olarak tek tür olduğu görülmektedir. Anlatıcıda ve derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan müzik, videonun tümüne hâkim olan fon müziğidir. Kategorisi ve besteleyeni belli olmayan müzik sözsüzdür.

Anlatıcıya Yönelik Müzik Kullanımı: Video derste, tüm video boyunca anlatıcı dış ses kategorisine girdiği için anlatıcı görüntüsü bulunmamaktadır. Bu yüzden anlatıcıya yönelik müzik kullanımı videoda kullanılan görsel unsurlar üzerinden incelenecektir.

Derse Eklenen Görsel Unsurlara Yönelik Müzik Kullanımı: Video derste, derse eklenen görsel unsurlara yönelik olarak kullanılan müzik türünün fon müziği olduğu görülmektedir. Bu müzik türü ders içeriğinde kullanılan tür olarak VTR, animasyonlar, şekil-tablo-grafik ve rol caption üzerinde işitilmekte ve bitmektedir. Video ders, müziksiz jenerikten sonra yaşlı insanın yakın yüz çekimi ile başlamakta ve müzik bundan sonra bir fon görevi görerek tüm video boyunca devam etmektedir. Tüm video boyunca konuşma işitilmekte fakat müzikte herhangi bir alçalma veya yükselme işitilmemektedir. Videonun başlarında ritmi daha yavaş olan müziğin sonlara doğru ritmi değişmekte, dış sese fon görevi görmekte ve uygun tonda rol caption ile bitmektedir.

Kategorisi ve besteleyeni belli olmayan müzik, videoya eklenen görsel unsurlara yönelik olarak uygun ritim ve tonda kullanılmıştır. Anlatıcının mı, derse eklenen görsel unsurun mu yoksa müziğin mi dipte kalmasına karar verilerek yapılan bu işlemle önemli noktalar işaretlenmektedir. Bu videoda müzik bir fon işlevi görerek izleyiciye seslenilmekte, onların dikkatini sürdürmek için onları bakmaya, görmeye sevk etmektedir. Müzikle anlatının temposunun düşmesi engellenebilmektedir. Devam eden fon müziği, anlatının sürekliliğini sağlamakta ve izleyicinin dikkatini teknik değişikliklerden uzaklaştırmaktadır. Tüm video ders içeriğinde fon müziği kullanıldığı görülmektedir. Video derste giriş jeneriğinde ise müzik kullanılmamıştır.

4.4.4.3.2.8. Ses Efektleri

Video derste yer ve zaman belirleyen ya da senkron şeklinde olan herhangi bir ses efekti kullanılmamıştır.

4.4.4.3.2.9. Doğal Sesler

Video ders içerisinde bulunan derse eklenen görsel unsur olan VTR’lerde herhangi bir karakter sesi ve ortam sesi bulunmamaktadır. Video ders içerisinde yer alan VTR’lerde karakter sesi işitilmemektedir. Karakter sesi olarak VTR içindeki dede-torun ve anne-kız konuşmaları görüldüğü halde duyulmamaktadır. Video ders içerisindeki VTR’lerde herhangi bir ortam sesi duyulmamaktadır. Ortam sesi olarak sokak görüntülerindeki insanların yürümesi, topluluğun uğultusu gibi doğal sesler işitilmemektedir.

4.4.4.3.2.10. Öğretimsel Veri Analizi

C- ÖĞRETİMSSEL GÖZLEM FORMU											
1. DERSE EKLENEN UNSURLAR											
a. Görsel Unsurlar						b. Yazılı Unsurlar				c. Çekicilik Katan Unsurlar	
Gerçekçi	Benzeşik	Şematik	Harfler	Boşluklar	Yönlendirici ok	(x)					
VTR	(x)	VTR	()	Şekil, (x)	Büyük harf	()	Harfler arası boşluk	(x)	Çizgi		(x)
Animasyon	(x)	Animasyon	()	tablo, ()	Küçük harf	(x)	Satırlararası boşluk	()	İşaretleme		()
Fotoğraf	()	Fotoğraf	()	grafik	Okunabilirlik	(x)			Odaklanma		(x)
Resim	()	Resim	()		Düz yazı	(x)			Anahtar sözcük		(x)
					Eğik yazı	()			Görüntü tekrarı		(x)
					Harflerin rengi	(x)			Görsel efekt		(x)
									Slow motion		(x)
									Fast motion		()
2. DERSE EKLENEN UNSURLARIN BİÇİMSSEL YAPILARI				3. DERSE EKLENEN UNSURLARIN DÜZENLEMESİ				4. DERSİN SÜRESİ			
Hizalama	(x)	Yakınlık		Tutarlılık	(x)	Gereksizlik	()	02:00-05:00 arası	(x)		
Renk düzeni	(x)	Zamansal yakınlık	(x)					05:01-10:00 arası	()		
Denge	(x)	Uzamsal yakınlık	(x)								

4.4.4.3.2.11. Derse Eklenen Unsurlar

Video derste kullanılan derse eklenen unsurların görsel, yazılı ve çekicilik katan unsurlar olarak üç tür olduğu görülmektedir. Görsel unsurların gerçekçi özelliğe sahip olarak VTR, animasyon ve şematik özellikte olan şekil-tablo-grafikten oluşan üç tür olduğu; yazılı unsurların özelliklerinin ise anahtar sözcük şeklinde küçük harf, düz yazı olarak, renk düzeni, harflerarası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Çekicilik katan unsurların ise yönlendirici ok, çizgi, odaklanma, anahtar sözcük, görüntü tekrarı ve görsel efekt olarak altı tür olduğu görülmektedir.

Görsel Unsurlar: Video derste kullanılan öğretimsel amaçlı birinci tür görsel unsurun gerçekçi özelliğe sahip olarak iki tür olduğu görülmektedir. Bu gerçekçi unsurlar VTR ve animasyondur. Video derste öğretimsel amaçlı kullanılan beş ayrı VTR bulunmaktadır. Bunlardan ilki Alzaymır hastalığı hakkında günümüzde etkili tedavilerin

olduğu dış ses tarafından ifade edilip düşünen yaşlı insanın yüzüne ve gözlerine yakın çekim yapıldığı VTR'dir. Bu VTR, video derste biri başta biri sonda olmak üzere iki kez kullanılmıştır. Alzaymır hastaları hakkında genel bilgiler verilen yerlerde kullanılmıştır. İkinci VTR, dış ses tarafından Amerika'daki üç yetişkinden birinin Alzaymır hastalığından ölebileceği hakkında bilgiler verilirken birkaç yaşlı insanın banklarda oturduğu bir sokak görüntüsü ve sokakta yürüyen insanların olduğu görüntülerdir. Üçüncü VTR, Alzaymır hastalığı giderlerinden bahsedilirken konuyla ilgili olarak hastanede yatan alzaymır hastalarının ve doktorların bulunduğu hastane odasının görüntüleridir. Dördüncü VTR, dede ile torunun kitap okumalarını konu etmektedir. Beşinci VTR ise anne ve kızın gülme ve sarılma sahnelerini içermektedir. Birinci, ikinci, dördüncü ve beşinci VTR, genel olarak alzaymır hastalığından bahseden görüntülerdir. Üçüncü VTR ise hastalığa bağlı olarak olabilecek tedavilerle ilgili bir görüntüdür. Video ders içerisinde öğretimsel amaçlı olarak kullanılan animasyon, alzaymır hakkında yeni yaklaşımlar ve tedaviler üzerinedir. Özellikle bu hastalığın beyin sinyalizasyonunu nasıl bozduğu, animasyon olan insan kafası ve beynini grafiklerle göstermektedir. Beyindeki “görme merkezi”ni işaretleyerek bu durum animasyonlaştırılmıştır. Yine normal gama ritmi ve alzaymırdaki gama ritmi animasyonlaştırılarak anlatılmaktadır. Sonrasında animasyon, fareler üzerinde yapılan deneyler ve öğrenme ve hafıza üzerine çalışıldığından bahsederek gama ritimlerinin oranlarından bahsetmektedir. Bu hastalığa neden olan mikroorganizmalar hakkında bilgiler verilirken hücre animasyonları kullanılmıştır. Fareler üzerine yapılan ışık tedavisine de animasyon hareketlendirilerek yer verilmiştir.

Video derste kullanılan öğretimsel amaçlı ikinci tür görsel unsurun şematik özelliğe sahip olan şekil-tablo-grafik üçlüsünden şekil ve grafiğin oluşturduğu görülmektedir. Video derste animasyonlarda kullanılan bu unsurlar videoda anlatılan konuların şematik olarak görselleştirilmesi ve istatistiki bilgiler vermesi amacıyla kullanıldığı görülmektedir. Videoda kullanılan ilk şematik unsur, içinde dünya haritasının bulunduğu şekildir. “Dünya çapında Alzaymır ve bunama hastalarını” gösteren bu haritada Amerika, Avrupa, Afrika ve Asya kıtalarının ve toplamda dünya nüfusunda alzaymır ve bunama hastalarının sayıları verilmiştir. İkinci şematik unsur olan grafik dünya haritasının sonrasında bu konuya devam edilerek “bunama ile ilgili küresel toplumsal maliyet”lerin grafiği olarak hareketli bir şekilde verilmiştir. Bu hareketli grafikte 2015'teki harcanan maliyetler ve 2030'da harcanacak maliyetler tahmini bir şekilde verilmiştir. Bunun 2030 yılında iki kat

artacağından bahsedilmiştir. Video derste grafiğin kullanıldığı ikinci yer insan beyni animasyonunda beyindeki gama, beta, alfa, teta ve delta dalgalarının grafiksel bir şekilde verilmesidir. Video derste grafiğin kullanıldığı üçüncü yer ise fare animasyonunda yapılan deneye bağlı olarak fareyi işaret eden “Normal gama ritmi” ve fareyi tanımlayan “5XFAD Mice Alzaymır” yazan bu ikisinin arasındaki oran grafiksel olarak verilmesidir.

Video derste en çok kullanılan öğretimsel amaçlı görsel unsurlar animasyon ve VTR’dir. Kullanılan beş ayrı VTR gerçekçi özelliğe sahip olup videonun konusu olan Alzaymır hastalarıyla ilgilidir. Alzaymır hakkında genel bilgiler verildiğinde kullanılan bu VTR’lerde video derste anlatılanlara destek olarak yaşlı insanların yüz çekimi ve genel yaşamları hakkında görüntüler bulunmaktadır. Bu videodaki animasyonlar, insan gözüyle görülemeyecek nesne ve olayları anlatmaktadır. Ayrıca fareler üzerinde yapılan deneylerin animasyonlaştırıldığı görülmektedir. Video derste kullanılan şematik unsurlardan şekil ve grafik, istatistiki bilgiler vererek inandırıcı özelliğe sahiptir. Grafik, şekil, haritalar, çizelgeler, vb. şeyler gelişigüzel bir biçimde sunulduklarında, izleyici, verilmek istenen gerçeği kaçırabilmektedir. Grafikler, sayısal verileri görselleştirerek verilerin karşılaştırılmasını ve veriler arasındaki ilişkilerin kavranmasını kolaylaştırmak için kullanılır. Bu videoda kullanılan şekil ve grafikler, hareket özelliğine sahip, bu video için özel tasarlanmıştır. Kullanılan bu görsel unsurlar ve şematik unsurlar, öğretimsel olarak bir amaca yönelik olarak hazırlanmıştır. İzleyiciyi tatmin edecek kadar ayrıntısıyla gösterilmeye çalışılan bu görseller; anlamlı, konuşulanlara katkıda bulunucu niteliktedir. Gerçekçi unsurlardan fotoğraf ve resim, benzeşik özellikteki VTR, animasyon, fotoğraf ve resim; şematik unsurlardan ise tablonun kullanılmadığı görülmektedir.

Yazılı Unsurlar: Video derste yazılı unsurun öğretimsel amaçlı olarak şekil, grafik ve animasyonlarda kullanıldığı görülmektedir. İlk olarak şekil kategorisindeki “Dünya çapında Alzaymır ve bunama hastalarını” gösteren haritada, grafiğin ismi, Amerika, Avrupa, Afrika, Asya ve dünya geneli, yazı şeklinde desteklenmiştir. İkinci olarak “bunama ile ilgili küresel toplumsal maliyetler başlıklı grafikte hastalığın 2015 ve 2030 yılları arasındaki tahmini değişimi verilmektedir. Bu şekil ve grafikteki yazıların tek satır şeklinde küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin siyah olarak arka plan olan açık mora göre ayırt edici özellikte ve harfler arası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Video derste kullanılan ikinci tür yazının animasyonlarda anahtar sözcük şeklinde kullanıldığı görülmektedir. Anahtar sözcüklerin yazılı unsur olarak harfler

ve boşluklar başlıkları altındaki özellikleri bu başlık altında incelenecektir. Animasyonlarda bulunan anahtar kelimelerin 8 adet olduğu görülmektedir. Anahtar sözcükler ilk olarak insan kafası ve beynini gösteren animasyonda kullanılmıştır. Gama, beta, alfa, teta ve deltanın insan beynindeki frekanslarını gösteren bu animasyonda ilerleyen sahnede gamaya dikkat çekilerek “Gamma 31-120 Hz” öne çıkarılmıştır. Bu yazının küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin beyaz olarak arka plan maviye göre ayırt edici özellikte ve harfler arası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. İkinci olarak yine bu animasyon üzerinde beyinde “görme merkezi” yazmaktadır. Bu yazının küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin beyaz olarak arka plan siyaha göre ayırt edici özellikte ve harfler arası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Üçüncü olarak anlatılan konunun devamı olarak proteinlerden bahsedilen animasyonun devamında hücreler üzerinde “Amyloid Beta” yazmaktadır. Bu yazının küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin beyaz olarak arka plan mor rengine göre ayırt edici özellikte ve harfler arası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Dördüncü olarak hücreler üzerinde “Alzaymır Gama Ritmi” yazmakta ve bu yazının küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin beyaz olarak arka plan mor-siyah karışımına göre ayırt edici özellikte ve harfler arası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Beşinci olarak yine bu görüntünün devamında “Normal Gama Ritmi” yazmakta ve sonrasında bu iki anahtar kelimeler normal gama ritminde ve alzaymır gama ritmine göre beyin hücrelerinin değişen renkleri üzerine yazılmaktadır. Bu yazının küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin beyaz olarak arka plan mor-siyah karışımına göre ayırt edici özellikte ve harflerarası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Altıncı olarak farenin beynini işaret eden beyin çıkıntısı olarak tercüme edilen “Hippocampus” kelimesidir. Bu yazının küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin beyaz olarak arka plan gri rengine göre ayırt edici özellikte ve harflerarası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Yedinci olarak “plaklar” kelimesi, küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin beyaz olarak arka plan gri rengine göre ayırt edici özellikte ve harfler arası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Sekizinci olarak fareler üzerine yapılan deney anlatılırken onların günler bazlı olarak ne durumda olduklarını belirten “birinci gün”, “ikinci gün”, “üçüncü gün”, “dördüncü gün” ve “beşinci gün” kelimeleridir. Bu kelimelerin küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı,

harflerin renginin beyaz olarak arka plan gri rengine göre ayırt edici özellikte ve harfler arası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Video ders içerisinde kullanılan diğer yazılı unsurlar ise jenerikte bulunan enstitüyü tanımlayan yazı ve rol captiondaki yazıdır.

Videolarda bulunan anahtar kelimelerde en çok küçük harf tercih edildiği, harfler arası boşluğun okunabilir düzeye olduğu, düz yazı şekli kullanıldığı ve harflerin renginin arka plana zıt olduğu görülmektedir. İyi bir okunma sağlanması için küçük harf gereklidir. Bu özellikler ile izleyiciler materyali daha iyi okuyabilmekte ve anlayabilmektedir. Anahtar kelimelerde eğik yazı ise kullanılmamıştır. Ayrıca videoda öğretimsel amaçlı olarak bu anahtar kelimelerden ayrı olarak herhangi bir cümle veya metin şeklinde yazı kullanılmamıştır.

Çekicilik Katan Unsurlar: Video derste kullanılan çekicilik katan unsurların yönlendirici ok, çizgi, odaklanma, anahtar sözcük, görüntü tekrarı ve görsel efekt olarak altı tür olduğu görülmektedir. Dikkat çekici unsur olarak görülen yönlendirici ok ve çizgi animasyonlarda birlikte kullanılmıştır. İnsan kafası ve beynini gösteren animasyon üzerinde beyindeki görme merkezine işaret edilerek “görme merkezi” anahtar kelimesinin altı çizilmekte ve ok ile gösterilmektedir. İkinci olarak proteinlerden bahsedilen animasyonun devamında hücreler üzerinde “Amyloid Beta” anahtar kelimesinin altı çizilmekte ve ok ile gösterilmektedir. Üçüncü olarak farenin beynini işaret eden beyin çıkıntısı olarak tercüme edilen “Hippocampus” anahtar kelimesinin altı çizilmekte ve ok ile gösterilmektedir. Dördüncü olarak “plaklar” anahtar kelimesinin altı çizilmekte ve ok ile gösterilmektedir. Video derste kullanılan dikkat çekici unsur olan odaklanma, focus-defocus hareketi ile gerçekleştirilmiştir. Video dersin başlangıcında giriş jeneriğinden sonra ekrana giren VTR’de düşünen yaşlı insana yapılan focus defocus hareketi ile yaşlı insanın yüzü net, arka plan fludur. Videonun sonlarında bu çekimin tekrar edildiği görülmektedir. Sonrasına ekrana gelen sokakta bankta oturan yaşlı insanlar net, arka planda yürüyen genç insanlar fludur. Bu görüntüden sonra yine ekrana gelen yaşlı insanın yüzüne detay çekim yapılarak focus-defocus uygulandığı görülmektedir. Yaşlı insanın gözleri ve kaşları net arka plan fludur. Videonun sonlarında bu çekimin tekrar edildiği görülmektedir. Amerika’daki üç yetişkinden birinin Alzaymır hastalığından ölebileceği hakkında bilgiler verilirken sokakta yürüyen insanlara genel çekim yapılarak öndeki insanlar daha net, arkada yürüyen insanlar ise fludur. Video içerisinde bulunan dede ve torunun kitap okuması sahnesine dede ve torun net, arka plan ev görüntüsü fludur. Anne ve

kızın gülme ve sarılma sahnelerinde anne ve kız net, arka plan olan ev, bahçe ve insanlar fludur. Video derste kullanılan diğer bir dikkat çekici unsur animasyonlarda kullanılan anahtar sözcüklerdir. Animasyonlarda bulunan anahtar kelimelerin 8 adet olduğu görülmektedir. Anahtar sözcükler ilk olarak insan kafası ve beynini gösteren animasyonda kullanılmıştır. Gama, beta, alfa, teta ve deltanın insan beynindeki frekanslarını gösteren bu animasyonda ilerleyen sahnede gamaya dikkat çekilerek “Gamma 31-120 Hz” öne çıkarılmıştır. Bu harflerin renginin beyaz olarak arka plan maviye göre ayırt edici özellikte ve dikkat çekici olduğu görülmektedir. İkinci olarak yine bu animasyon üzerinde beyinde “görme merkezi” yazmaktadır. Bu harflerin renginin beyaz olarak arka plan siyaha göre ayırt edici özellikte ve dikkat çekici olduğu görülmektedir. Üçüncü olarak anlatılan konunun devamı olarak proteinlerden bahsedilen animasyonun devamında hücreler üzerinde “Amyloid Beta” yazmaktadır. Bu yazının harflerin renginin beyaz olarak arka plan mor rengine göre ayırt edici özellikte ve dikkat çekici olduğu görülmektedir. Dördüncü olarak hücreler üzerinde “Alzaymır Gama Ritmi” yazmakta ve harflerin renginin beyaz olarak arka plan mor-siyah karışımına göre ayırt edici özellikte ve dikkat çekici olduğu görülmektedir. Beşinci olarak yine bu görüntünün devamında “Normal Gama Ritmi” yazmakta ve sonrasında bu iki anahtar kelimeler “normal gama ritmi”nde ve “alzaymır gama ritmi”ne göre beyin hücrelerinin değişen renkleri üzerine yazılmaktadır. Bu yazının harflerin renginin beyaz olarak arka plan mor-siyah karışımına göre ayırt edici özellikte ve dikkat çekici olduğu görülmektedir. Altıncı olarak farenin beynini işaret eden beyin çıkıntısı olarak tercüme edilen “Hippocampus” kelimesidir. Bu yazının harflerin renginin beyaz olarak arka plan gri rengine göre ayırt edici özellikte ve dikkat çekici olduğu görülmektedir. Yedinci olarak “plaklar” kelimesi, harflerin renginin beyaz olarak arka plan gri rengine göre ayırt edici özellikte ve dikkat çekici olduğu görülmektedir. Sekizinci olarak fareler üzerine yapılan deney anlatılırken onların günler bazlı olarak ne durumda olduklarını belirten “birinci gün”, “ikinci gün”, “üçüncü gün”, “dördüncü gün” ve “beşinci gün” kelimeleridir. Bu kelimelerin harflerin renginin beyaz olarak arka plan gri rengine göre ayırt edici özellikte ve dikkat çekici olduğu görülmektedir. Video derste kullanılan diğer bir dikkat çekici unsur görüntü tekrarıdır. Alzaymır hastalığı hakkında günümüzde etkili tedavilerin olduğu dış ses tarafından ifade edilip düşünen yaşlı insanın yüzüne yakın çekim yapılarak başlayan videoda baş çekim ve yüzde gözlere detay çekimin kullanıldığı görülmektedir. Yaşlı insanlardan bahsedildiği yerlerde kullanılan bu

görüntülerin videonun sonlarına doğru tekrar edildiği görülmektedir. Videoda dikkat çekici unsur olarak kullanılan görsel efekt ise grafiklerde ve animasyonlarda kullanılmıştır. “Bunama ile ilgili küresel toplumsal maliyetler” başlıklı grafikte hastalığın 2015 ve 2030 yılları arasındaki tahminî değişimi gösterilmektedir. 2015’ten 2030’a gelinceye kadarki artış, görsel efekt kullanılarak verilmektedir. Görsel efektin ikinci olarak kullanıldığı yer animasyonlardır. İnsan kafası ve beynine işaret eden, insan beynindeki görme merkezi işaret edildiği zaman sağ taraftan gelen yanıp sönen ışıktır. Bu efekt, ilerleyen bölümlerde tekrar edilmiştir. Fare üzerine ışıkla yapılan deneyden bahsederken ekranda hücreler üzerine farenin beş gününü içeren değişimler görsel efekt yardımıyla verilmiştir. Işıkların yanıp sönmeleri ve değişiklikler verilmiştir. Video içerisinde animasyonlar içinde geçişlerde yine efektler kullanılmıştır. Örneğin farenin beyninden hücrelere geçiş efektleri sayesinde daha dikkat çekici olmuştur.

Bir görsel materyalde vurgunun bütüne baskın olması gereklidir. Materyalin can alıcı noktası olan vurgulama ile dikkat çekilir. Materyalde kullanılan görsellerin belirli bir bölümüne dikkat çekilmek istenebilir. Ögeyi ilgi merkezi haline getirebilmek için kullanılan farklı teknikler bulunmaktadır. Bu video derste birçok çekicilik katan unsur kullanıldığı görülmektedir. Video derste kullanılan anahtar kelimeler, video derste anlatılan konularda dikkat çekilmesi gereken özet kelimeler olarak kullanılmakta ve yönlendirici ok ve çizgi yardımıyla anahtar sözcüklerin dikkat çekmek için kullanıldığı görülmektedir. Odaklanma ile de kameranın focus-defocus hareketi olarak anlatılmak istenen kişileri ön plana almakta ve dikkati onlara çekmektedir. Görüntü tekrarı VTR’lerde yaşlı insanlar ve alzheimer hastalığı hakkında genel bilgiler verildiği zaman kullanılan çekicilik katan unsurdur. Görsel efekt ise animasyonlarda bilgisayar grafikleri tarafından yapılan diğer dikkat çekme unsurudur. Video derste çekicilik katan unsur olarak sadece işaretlemenin kullanılmadığı görülmektedir.

4.4.4.3.2.12. Derse Eklenen Görsel Unsurların Biçimsel Yapıları

Videoda kullanılan biçimsel yapı ile ilgili kararların üç tür olarak incelendiği görülmektedir. Bunlar hizalama, renk düzeni ve dengedir. Biçimsel yapı ile ilgili olarak kullanılan hizalama derse eklenen görsel unsur olan şekil olan haritada, grafiklerde ve animasyonlarda kullanılmıştır. Haritadaki, grafiklerdeki ve animasyonlardaki kullanılan görseller ve anahtar sözcük şeklindeki yazılar, ekran ölçülerine uygun olarak hizalanmıştır.

Biçimsel yapı ile ilgili olarak kullanılan renk düzeni yine animasyonlarda ve resimlerde yazı ile arka plan renklerinin zıt olduğu görülmektedir. Zıt renklerle yapılan bir ekran tasarımında hatırlama olasılığı daha yüksek olduğundan dolayı, koyu fon üzerine açık ya da açık renk üzerine koyu olacak şekilde zıtlık ekranda görülmektedir. Biçimsel yapı ile ilgili kararlardan görsel unsurlardaki denge ile ilgili olarak alan ve boşluğun animasyonlarda ve resimlerde doğru şekilde bırakıldığı görülmektedir. İnsanın konuyu kavramasına fırsat veren bu uygulamalarla izleyicinin dikkatini verme ve mesajı anlama olarak çabası azalacaktır. Bir görselde bütün unsurlar açık bir biçimde izleyiciye ulaştırıldığı zaman izleyicinin dikkatini verme ve mesajı anlama çabası azalacağından dolayı hizalama önemli bir unsur olarak görülmektedir. Bir görüntü ögesinin ağırlığı eşit, yatay ya da dikey olarak eksenin her iki tarafında dengeli bir biçimde yer almalıdır. İncelenen bu videoda da hizalama ve denge unsurlarına dikkat edildiği görülmektedir. Zıt renklerle yapılan bir ekran tasarımında hatırlama olasılığı daha yüksek olduğundan dolayı, koyu fon üzerine açık ya da açık renk üzerine koyu olacak şekilde zıtlık ekranda görülmektedir.

4.4.4.3.2.13. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi

Video derste kullanılan düzenleme ile ilgili kararların yakınlık ve tutarlılık şeklinde iki tür olduğu görülmektedir. Düzenleme ile ilgili kararlardan yakınlığın zamansal ve uzamsal olmak üzere iki şekilde olduğu görülmektedir. Zamansal ve uzamsal yakınlık olarak video ders içeriğinde dış sesin anlattıkları içeriğe bağlı olarak VTR'lerin, animasyonların, şekil ve grafiklerin doğru zamanda ve yerde verilmesi buna örnek teşkil etmektedir. Derste gösterilmek istenen şey mantıksal ve doğal bir sıra izlemiştir. Gösterime konu olan bu görsel unsurlar, izleyicinin kavrayabilmesi için yeterli zamanda sunulmuştur. Düzenleme ile ilgili kararlardan tutarlılık dış sesin anlattıklarıyla görsel materyal olan VTR, animasyon, şekil ve grafiğin tutarlı olduğu görülmektedir.

İzleyiciler için birbiriyle alakalı görsel öğeler arasında fiziksel görünüm açısından birliktelik sağlamak için hem zamansal hem de uzamsal yakınlığa dikkat edildiği görülmektedir. Materyal içinde düzenli bir şekilde yerleştirilmiş VTR, animasyon, şekil ve grafiklerle öğrenmede kolaylık sağlama amacı güdülmüştür. Video derste düzenleme ile ilgili kararlardan gereksiz olarak herhangi bir materyalin konulmadığı görülmektedir.

4.4.4.3.2.14. Dersin Süresi

Video ders, toplam süreye göre incelendiğinde dersin süresinin 4:44 olduğu görülmektedir. Son yıllarda YouTube gibi ücretsiz video paylaşım sitelerinin etkinleşmesinden dolayı video yüklemek teknik açıdan daha kolay olmaktadır. Yapılan çalışmalara bağlı olarak değişen yeni izleyici özelliklerine göre çok uzun ya da çok kısa videoların dikkati dağıttığı, ideal sürenin kısa olması gerektiği ve bu sitelere video yüklemenin kolaylığından dolayı kısa videoların izleyiciler tarafından daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bu çalışmada da bu özellikler dikkate alınarak videoları seçme süresinin 02:00-05:00 arası kısa videolar kategorisine girdiği görülmektedir.

4.4.5. Princeton Üniversitesine Ait Video Dersin Analizi

Princeton Üniversitesi, ABD'nin New Jersey eyaletinde yer alan özel bir üniversitedir. İlk olarak 1746'da New Jersey Koleji adıyla kurulan üniversite 1896 yılında ismini Princeton Üniversitesi olarak değiştirmiştir (princeton.edu). Üniversitede ünlü fizikçi Albert Einstein 1933'te çalışmaya başlamış ve ölene dek bu görevini sürdürmüştür (etcweb.princeton.edu). ABD'nin dördüncü en eski üniversitesi olan Princeton Üniversitesi; beşerî bilimler, sosyal bilimler, fen bilimleri ve mühendislik alanında lisans ve lisansüstü eğitim veren bir kurumdur. 36 bölüme sahip üniversitede Mimarlık Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Uygulamalı Bilimler, Kamu ve Uluslararası İlişkiler önde gelen bölümlerdir. Günümüzde üniversitede 1100'den fazla öğretim üyesi, yaklaşık 5200 lisans ve 2600 civarında lisansüstü öğrenci eğitim görmektedir. Lisans öğrencilerinde öğretim elemanı-öğrenci oranı altıda birdir (princeton.edu). ARWU tarafından yapılan araştırmaya göre 2016 dünyanın ilk 500 üniversitesi arasında altıncılığa sahiptir.

4.4.5.1. Üniversitenin Medya Uygulamaları

Princeton Üniversitesi medya uygulamaları bakımından zengin bir üniversitedir. Üniversitede The New Media Center-NMC (Yeni Medya Merkezi) adlı merkez medya konusunda hizmet eden bir kuruluş olarak göze çarpmaktadır. Kısaca NMC olarak isimlendirilen bu merkez, üstün dijital teknolojileri kullanarak üniversite camiası için multimedya laboratuvarı sağlamakta, akademik projeler geliştirmek ve kolay bir şekilde

dijital içerik oluşturmak isteyenlere hizmet etmektedir. 1994 yılından bu yana Princeton'da çevrimiçi ve çevrim dışı olmak üzere içerik oluşturmak isteyenler için bir odak noktası olan bu merkezde başta donanım ve yazılım olmak üzere Adobe Photoshop, Adobe InDesign ve Final Cut Pro gibi programların öğretiminin yapıldığı küçük sınıflarda bulunmaktadır. Bu merkezde video işleme ve grafik dizaynına bağlı olarak çalışmalar yapılabilen ve bir öğretim üyesinin talebi üzerine araştırma amaçlı kullanım için ücretsiz olarak analog malzeme dijitalle aktarılabilir. Video kurgu ve dönüştürme gibi hizmetlerin de verildiği merkezde çevrim içi olarak hizmet de alınabilmektedir. Yeni Medya Birliğinin bir üyesi olarak Yeni Medya Merkezinin amacı, öğrenme odaklı kuruluşların, kar amacı gütmeyen bir kuruluşu olmak ve kendini yeni medya teknolojilerinin kullanımı yoluyla öğretimi artırmaya yardımcı olmaya adanmıştır. Bu merkez sadece; öğrenciler, öğretim üyeleri ve üniversite personeline hizmet etmektedir (princeton.edu). Üniversitede diğer medya uygulamalarını gerçekleştiren başka bir ofis de "Office of Communication" dur. Üniversitenin resmî baskı yayınlarının içerik ve tasarımını, resmî web sayfasını, sosyal medya hesaplarını ve Princeton'un adı ve imajını gösteren video ve haberlerinin yayınının sorumluluğunu üstlenen bu ofis, üniversitenin tüm medya ilişkilerini yönetmektedir (princeton.edu). Üniversitede "Princeton Online" bölümü altında ise Youtube'da yayınlanan farklı disiplinlere ait videolar bulunmaktadır. Çevrim içi ders yayınlarının yapıldığı Princeton Online için Princeton Media Central, fakülteler tarafından davet edilen konuşmacıların haberlerini yapma, yayınlama ve konferansları kaydetme gibi faaliyetleri yürüten sadece videoların bulunduğu bir merkezdir. Ayrıca bu hizmetler canlı olarak da yapılabilir (princeton.edu).

4.4.6. Üniversitenin Video Uygulamaları

Bu çalışmanın amacı nitelikli video ders çekim ve tasarım süreçlerini incelemek olduğu için ilk olarak Princeton Üniversitesi resmî sitesi ve medya araçları incelenerek video dersler araştırılmıştır. Çalışmanın amacına bağlı olarak video paylaşım sitesinin üniversiteye ait resmî sosyal medya hesapları incelenmiştir. Princeton Üniversitesi, eğitsel amaçlar doğrultusunda dijital ortamdan daha iyi yararlanabilmek amacıyla genel kullanıma açık Facebook, Instagram, Google+, YouTube, iTunes U gibi sosyal paylaşım sitelerindeki resmi hesapları kullanmaktadır. Üniversitenin video ders

paylaşımı noktasında, incelenen diğer üniversitelerde olduğu gibi Youtube’u tercih ettiği ve aktif bir şekilde kullandığı görülmektedir. Ayrıca üniversitenin diğer bir video paylaşım sitesi olan Vimeo’yu da kullandığı görülmektedir. Bu çalışmada tüm üniversiteler resmi video paylaşım sitesi olarak YouTube’u kullandığı için YouTube tercih edilmiştir. Kurumun resmî web sayfasındaki YouTube ikonuna tıklandığında üniversitenin resmi YouTube hesabına ulaşılmaktadır. 18 Eylül 2006’da açılan bu kanalın abone sayısı 16.633’tür. (2 Mayıs 2016 itibarıyla). Kanalda başlıca video dersler, tanıtım filmleri, sempozyum, çalıştaylar, fakülte dersleri, haberler, sosyal sorumluluk videoları ve bilimsel videolar gibi bir çok video bulunmaktadır (youtube.com). Kanalda “Videolar” sekmesine tıklanarak “En yeniler” kategorisinden çalışmanın amacına uygun olan, video ders özelliğine uyan videolar tespit edilerek incelemeye başlanmıştır.

4.4.6.1. Princeton Üniversitesine Ait Video Dersin Analizi

4.4.6.1.1. Video Dersin Künyesi

VIDEO DERSİN KÜNYESİ-VIDEO DERS 6 (VD 6)
Üniversitenin adı: Princeton Üniversitesi Video’nun adı: Text Messages: “HUM Sequence” Covers 2500 Years of Civilization Video’nun konusu: Bu video derste Princeton Üniversitesinin çeşitli disiplinlerden gelen profesörlerinden oluşan bir ekleple öğrencilere 2500 yıllık uygarlığa dayanan metinlerin okutulması ve uygulama gezileri hakkında bilgiler verilmiştir. Bu ders ile birlikte öğrencilere dünyaya yeni ve farklı şekillerde bakmak için bir fırsat verilmiştir. Süresi: 7:43 Yüklenme tarihi: 16 Mayıs 2016 Görüntüleme sayısı: 276 (Erişim Tarihi: 12.05.2017) Beğenilme sayısı: 4 Beğenilmeme sayısı: 0 Yorum sayısı: 0 URL: https://www.youtube.com/watch?v=6rgCaxJHeiU Kategori: Eğitim Lisans: Standart YouTube Lisansı

4.4.6.1.2. Görsel Veri Analizi

A- GÖRSEL GÖZLEM FORMU					
1. KAMERA KULLANIMI					
a. Çekim Ölçekleri		b. Kamera Hareketleri		c. Kamera Açısı	
Anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri	VTR’de kullanılan çekim ölçekleri	Anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri	VTR’de kullanılan kamera hareketle	Anlatıcıda kullanılan kamera açısı	VTR’de kullanılan kamera açısı

Uzak	()	Uzak	()	Pan	(x)	Pan	(x)	Nesnel açı	(x)	Nesnel açı	(x)
Genel	()	Genel	(x)	Tilt	()	Tilt	(x)	Öznel açı	()	Öznel açı	(x)
Boy	()	Boy	()	Dolly in	()	Dolly in	(x)				
Diz	(x)	Diz	()	Dolly out	()	Dolly out	()				
Bel	(x)	Bel	()	Zoom in	()	Zoom in	(x)				
Göğüs	(x)	Göğüs	(x)	Zoom out	(x)	Zoom out	(x)				
Omuz	(x)	Omuz	()	Focus-defocus	(x)	Focus-defocus	(x)				
Baş	()	Baş	()								
Yüz	()	Yüz	()								
Detay	()	Detay	(x)								
2. KURGU TEKNİKLERİ											
a. Derse Eklenen Unsurlar				b. Görüntü Geçişleri							
VTR	(x)	Anlatıcıda kullanılan görüntü geçişleri				Derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan görüntü geçişleri					
Animasyon	()	Cut				(x)	Cut				(x)
Fotoğraf	(x)	Mix				()	Mix				(x)
Resim	(x)	Fade in-fade out				(x)	Fade in-fade out				(x)
Şekil, tablo, grafik	()	Beyazlatma-soldurma				()	Beyazlatma-soldurma				()
Yazı	(x)	Bulanıklaşma-netleşme				()	Bulanıklaşma-netleşme				()
Giriş jeneriği	(x)	Bindirme				(x)	Bindirme				(x)
Çıkış jeneriği	(x)	Donma				()	Donma				()
KJ	(x)										
Kurum amblemi	()										
Rol caption	(x)										

3. MEKÂN KULLANIMI					
Anlatıcıya yönelik mekân kullanımı		VTR'ye yönelik mekân kullanımı			
Doğal mekân	(x)	Doğal mekân	(x)		
Dersle ilgili iç mekân	(x)	Dersle ilgili iç mekân	(x)		
Dersten bağımsız iç mekân	(x)	Dersten bağımsız iç mekân	(x)		
Dersle ilgili dış mekân	()	Dersle ilgili dış mekân	()		
Dersten bağımsız dış mekân	(x)	Dersten bağımsız dış mekân	()		
Sınıf ortamı	()	Sınıf ortamı	(x)		
Yapay mekân	()	Yapay mekân	()		
Sesli çekim stüdyosu	()	Sesli çekim stüdyosu	()		
Chroma key	()	Chroma key	()		
Sanal stüdyo	()	Sanal stüdyo	()		
Dekor	()	Dekor	()		
Doğal dekor	(x)	Doğal dekor	(x)		
Sembolik dekor	()	Sembolik dekor	()		
4. DERSİ ANLATIMA YÖNELİK KARAKTERLER (KONU ANLATIMINA YÖNELİK KARAKTERLER)					
a. Kişi Sayısına Göre		b. Beden Dilini Kullanma		c. Kıyafet ve Makyaj	
Tek anlatıcı	()	Jest ve mimik	(x)	Resmi Kıyafet	()
Çoklu anlatıcı	(x)			Serbest kıyafet	(x)
Diyalog	()			Dersle ilişkili kıyafet	()
Dış ses	()			Makyaj	(x)
İç izleyici	()				
İç ses	()				
Vox pop	(x)				

4.4.6.1.2.1. Kamera Kullanımı

Çekim Ölçekleri

Video derste altı tür çekim ölçeğinin kullanıldığı görülmektedir. Bunlar; genel, diz, bel, göğüs, omuz ve detay çekimdir. Altısı vox pop, dördü çoklu anlatıcı olmak üzere toplamda on anlatıcıya ilişkin diz, bel, göğüs ve omuz çekimin kullanıldığı; VTR’de kullanılan çekim ölçeklerinin ise genel, göğüs ve detay çekim olduğu görülmektedir.

Anlatıcıda Kullanılan Çekim Ölçekleri: İncelenen video derste on anlatıcıda kullanılan çekim ölçeklerinin diz, bel, göğüs ve omuz çekimden oluşan dört tür olduğu görülmektedir. Vox pop olarak adlandırılan altı anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri bel, göğüs ve omuz çekimdir. Jenerikten sonra görünen bu altı anlatıcıdan ilki dersin konusu hakkında giriş yapan bir öğrencidir. Bu anlatıcıda kullanılan çekim ölçeği omuz çekimdir. Araya VTR’ler, resimler, fotoğraflar ve anlatıcılar girse de tekrar bu anlatıcıya döndüğünde bu durum değişmemektedir. Bu anlatıcıdan sonra ikinci anlatıcıda “HUM Sequence” dersinin broşürünü gördüğündeki hislerini anlattığı kısımlarda kullanılan çekim ölçeği göğüs çekimdir. Önce arkadaşlarıyla ikili çekimde göğüs çekim, sonrasında üçlü çekimde de hem anlatıcıda hem de yanında bulunan arkadaşlarında göğüs çekim kullanıldığı görülmektedir. Video derste araya giren diğer görüntülerden sonra tekrar bu anlatıcıya döndüğünde tecrübelerinden bahsettiği bu kısımda omuz çekim ve sonrasında üçlü çekimde de yine göğüs çekim kullanıldığı görülmektedir. Üçüncü vox pop anlatıcısının eski metinler ve profesörlerle ilgili anlatımında kullanılan çekim ölçeği göğüs çekimdir. Sonrasında anlatım devam ederken üçlü çekimde yanında bulunan arkadaşlarıyla hem anlatıcıda hem de yanında bulunan arkadaşlarında göğüs çekimin kullanıldığı görülmektedir. Dördüncü vox pop anlatıcısı sadece beyaz erkeklerin düşünmediğini insanların çok yönlü düşünmesi gerektiğiyle ilgili anlatımında önce göğüs çekim, konuşması devam ederken ise bel çekim kullanılmıştır. Devamında ekrana gelen beşinci vox pop anlatıcısı düşünce ve değişim arasındaki ilişkiyi açıklarken kullanılan çekim ölçeği bel çekimdir. Konuşma devam ederken ikili çekime geçildiğinde ise göğüs çekim kullanılmıştır. Bu anlatıcı videonun ilerleyen dakikalarında görüntüye girdiğinde göğüs çekim, konuşma devam ederken kullanılan ikili çekimde bel çekim, sonrasında ise göğüs çekim kullanılmıştır. Altıncı vox pop anlatıcısı Yunan ve Roma turlarından bahsettiği bölümde kullanılan çekim ölçeği omuz çekimdir. Çoklu anlatıcı olarak adlandırılan anlatıcılarda kullanılan çekim ölçekleri diz ve göğüs çekimdir. Bu anlatıcılardan ilki tüm yıl boyunca dersin

içeriğinden ve fikirleri işlenecek düşünürlerden bahsederken kullanılan çekim ölçeği göğüs çekimdir. Çoklu anlatıcılardan ikincisinde sömestr içinde işlenen eski filozoflar ve ortaçağ tarihinden bahsettiği bu görüntüde ikili çekim kullanılmış, hem anlatıcıda hem de yanında oturan ve daha sonra konuşacak olan kişide kullanılan çekim ölçeği diz çekimdir. Araya ders görüntüleri girdikten sonra tekrar anlatıcıya dönüldüğünde kullanılan çekim ölçeğinin göğüs çekim olduğu, sonrasında anlatım devam ederken bel çekimden tekrar diz çekime dönüldüğü görülmektedir. Çoklu anlatıcılardan üçüncüsünün müfredatla ilgili konuşmasında göğüs çekim kullanılmıştır. Araya görüntüler girse de çekim ölçeğinin değişmediği görülmektedir. Çoklu anlatıcılardan dördüncüsü bu ders kapsamında müzeler ve eski eşyalara dokunmanın öneminden bahsettiği ve ikinci anlatıcıyla birlikte görüldüğü görüntüde kullanılan çekim ölçeği diz çekimdir. Araya anlattıklarıyla alakalı fotoğraflar girse de çekim ölçeğinin değişmediği görülmektedir.

Video derste genel olarak anlatıcılarda kullanılan çekim ölçeğinin göğüs çekim olduğu görülmektedir. Hem vox pop anlatıcılarında hem de çoklu anlatıcılarda en çok tercih edilen çekim olan göğüs çekim, anlatıcının karakterini ortaya çıkarmak ve izleyiciyi anlatılanlara karşı etkilemek için kullanılan çekim ölçeğidir. Video derste anlatıcılara yönelik olarak uzak, genel, boy, baş, yüz ve detay çekim ise kullanılmamıştır.

VTR’de Kullanılan Çekim Ölçekleri: Video derste VTR’de kullanılan çekim ölçekleri bağlamında genel, göğüs ve detay çekimin kullanıldığı görülmektedir. Video ilk olarak fonda müzikle sözsüz olarak detay çekimle başlamakta ve dersi dinleyen öğrencilerin görüntüsüyle birlikte kitaba detay çekim yapıldığı görülmektedir. Sonraki sahnede bir öğrencinin kitap karıştırma sahneleri vardır. Burada kitabın sayfalarına detay çekim uygulanmıştır. Ardından çoklu anlatıcılardan ikincisinin genel çekimle dersi anlatma görüntüleri bulunmakta, bu görüntüler arasında detay çekimle yine kitaba vurgu yapılmaktadır. Detay çekimin kullanıldığı bir diğer yer ise videonun ortalarından sonra ekrana gelen yiyecek görüntüleridir. Buradaki ekmek sepetine yapılan yakın çekimden, genel çekim olarak yemek yenilen ve aynı zamanda ders dinlenen mekâna geçilmiştir. Mekânda bulunan bir öğrenciye kısa süreli olarak göğüs çekim yapıp ve görüntü genel çekimle devam etmektedir. Çoklu anlatıcılardan dördüncü anlatıcının dersi anlatma sahnelerinde genel çekim kullanılmakta ve bir öğrenci kitap okurken

göğüs çekim yapıldığı görülmektedir. İkinci anlatıcının Homeros hakkında konuştuğu yerde genel çekimle sınıfta ders anlattığı verilerek devam eden videoda sonrasında anlatıcının konuştuğu yere geçiş yapılmıştır. Yine aynı anlatıcı konuşurken dersi anlatan başka bir hocanın sınıf görüntüsüne genel çekim yapılmış, dersi dinleyenlere ise göğüs çekim yapılmıştır. Yine bu anlatıcı konuşurken kendisinin sınıfa girmesi ve yerine oturmasında da kullanılan çekim ölçeği genel çekimdir. Çoklu anlatıcılardan üçüncü anlatıcı konuşurken araya giren ders anlatma görüntüsünde genel çekim kullanılmıştır. Çoklu anlatıcılardan dördüncü anlatıcı dersi anlatmaya müze görüntüleri üzerine Yunan ve Roma eserleri hakkındaki VTR ile başlamakta, müzeyi gezen öğrenci görüntüleri olan bu VTR’de görülen çekim ölçeği yine genel çekimdir.

VTR’lerde genel olarak tercih edilen çekim ölçeğinin en çok genel çekim olduğu görülmektedir. Genel çekim, bir insan grubunun ya da bir mekânın genel görüntüsünü veren ve böylelikle mekân ve olay tanımlaması yapan çekim türüdür. Video içeriğinde sınıf ortamında ders anlatımı ve öğrenciler, müze görüntülerinde ise eserleri incelemelerle öğrenci hoca ilişkileri genel çekim aracılığıyla verilmiştir. VTR’lerde kullanılan çekim ölçeklerinde uzak, boy, diz, bel, omuz, baş ve yüz çekimin ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kamera Hareketleri

Video derste anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri ve VTR’de kullanılan kamera hareketleri olmak üzere altı tür kamera hareketinin kullanıldığı görülmektedir. Bu hareketler pan, tilt, dolly in, zoom in, zoom out ve focus-defocus’tur.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste anlatıcıda kullanılan kamera hareketlerinin üç tür olduğu görülmektedir. Bunlar; pan, zoom out ve focus-defocus’tur. Kameranın objektifiyle yapılan focus-defocus hareketi ilk vox pop anlatıcısında kullanılmamıştır. İkinci vox pop anlatıcısının üçlü çekimlerinde focus-defocusun kullanılmadığı fakat yakın çekimlerinde kullanıldığı görülmektedir. Anlatıcı net, sınıf olarak kullanıldığı sanılan eski mekân fludur. Üçüncü vox pop anlatıcısında focus-defocus kullanılmamıştır. Dördüncü vox pop anlatıcısında focus-defocus kullanılarak anlatıcı net, sınıf olarak kullanıldığı sanılan eski mekân fludur. Beşinci vox pop anlatıcısında focus-defocus kullanılarak anlatıcı net, sınıf olarak kullanıldığı sanılan

eski mekân fludur. Altıncı vox pop anlatıcısında focus-defocus kullanılarak anlatıcı net, sınıf olarak kullanıldığı sanılan eski mekân fludur. Tüm video boyunca vox pop anlatıcılarının görüşlerini belirttiği kısımlarda bu durum değişmemektedir. Çoklu anlatıcılardan birinci anlatıcıda focus-defocus kullanılmamıştır. Çoklu anlatıcılardan ikincisinde ikili çekimde ilk olarak bu hareketin kullanılmadığı görülürken, anlatıcının yakın çekiminde focus-defocus kullanıldığı görülmektedir. Anlatıcı net, arka plan pencere ve bahçe görüntüsü fludur. Çoklu anlatıcılardan üçüncü ve dördüncüsünde focus-defocus kullanılmamıştır. Video derste çoklu anlatıcılardan ikinci anlatıcının konuyu anlattığı sırada zoom out ve pan birlikte kullanılmış ve ikili çekime zoom out ile çıkış yapılmıştır.

Video derste VTR'lerde kullanılan kamera hareketinin genel olarak anlatılan nesneyi ve kişiyi ön plana almak, nesneye ve kişiye dikkati çekmek için tercih edilen kamera hareketi olan focus-defocus olduğu görülmektedir. Fakat bu hareketin de tüm anlatıcılarda kullanılmadığı görülmektedir. Türkçe'ye seçikleştirme ve bulanıklaştırma olarak tercüme edilen focus-defocus hareketi, anlatıcıyı ön plana almak ve dikkati ona çekmek için kullanılan kamera hareketidir. Ayrıca anlatıcılara yönelik özellikle yakın çekimlerde kamerada hareketler gözlenmektedir. Video derste VTR'lere yönelik olarak tilt, dolly out ve zoom in hareketinin ise kullanılmadığı görülmektedir.

VTR'de Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste bulunan VTR'lerde kullanılan kamera hareketlerinin altı tür olarak pan, tilt, dolly in, zoom in, zoom out ve focus-defocus olduğu görülmektedir. VTR'lerde kullanılan kamera hareketlerinden focus-defocus ilk sahnelerde kullanılmıştır. Video ilk olarak fonda müzikle sözsüz olarak detay çekimle başlamakta ve dersi dinleyen öğrencilerin görüntüsüyle birlikte kitaba detay çekim yapıldığı görülmektedir. Bu detay çekimde kullanılan kamera hareketi focus-defocus'tur. Sonraki sahnede bir öğrencinin kitap karıştırma sahneleri vardır. Burada kitabın sayfalarına detay çekim uygulanarak yine focus-defocus'la istenen görüntü öne çıkarılmıştır. Kitap net, arka plan fludur. Ayrıca dersi dinleyen bir öğrenciye de focus-defocusun uygulandığı görülmektedir. Öğrenci net, arka plan fludur. Video derste kullanılan ikinci kamera hareketinin zoom out olduğu görülmektedir. Çoklu anlatıcılardan ikinci anlatıcının anlatımı bu anlatıcının dersi anlatma sahnesi olan VTR ile başlamakta ve sonrasında kendi görüntüsüne geçilmektedir. Anlatıcıdan kamera yavaş yavaş zoom out'la çıkarak tüm sınıfın görüntüsü verilmeye çalışılmıştır.

Yine bu anlatıcının başka bir sınıfta dersini anlattığı bölümlerde kendisinin sınıfa girmesi ve yerine oturmasında kullanılan genel çekimden yavaş yavaş zoom out'la çıkılarak sınıfın tamamı gösterilmeye çalışılmıştır. VTR'lerde kullanılan üçüncü kamera hareketinin pan olduğu görülmektedir. Vox pop anlatıcılarından altıncısının Yunan ve Roma turlarından bahsettiği bölümde kısa bir şekilde müze görüntüsü verilmiş ve bu görüntüde müzeyi ziyaret edenlere soldan sağa doğru pan hareketi yapılmıştır. Videonun sonlarına doğru vox pop anlatıcılarından ilkinin ders hakkındaki deneyimlerini paylaştığı yemek yenilen ve açıklamaların dinlendiği yerde soldan sağa doğru pan hareketi yapılarak öğrenciler gösterilmiştir. VTR'lerde kullanılan dördüncü ve beşinci kamera hareketlerinin birlikte kullanılan dolly in ve tilt olduğu görülmektedir. Çoklu anlatıcılardan dördüncüsünün dersi anlatmaya, müze görüntüleri üzerine Yunan ve Roma eserleri hakkındaki VTR ile başlamaktadır. Müzeyi gezen öğrencilerin görüntüleri olan bu VTR'de görülen kamera hareketlerinin dolly in olduğu görülmektedir. Hocanın öğrencilere dersi anlatması bu hareketle devam etmekte ve sonunda ise heykele aşağıdan yukarıya tilt hareketi yapılarak anlatıcının görüntüsüne geçilmektedir. VTR'de kullanılan altıncı kamera hareketi ise zoom in olduğu görülmektedir. Yemek yenilen ve aynı zamanda bir öğrencinin deneyimlerini paylaştığı bu mekânda açık büfeden yemek alan adama ve sonrasında konuşmaları dinleyen bir kız öğrenciye zoom in yapıldığı görülmektedir.

Video derste VTR'lerde kullanılan kamera hareketlerinin birçok türde olduğu gözlenmiştir. Genel olarak gözlenen focus-defocus hareketi, nesneleri ön plana almak için detay çekimlerde, zoom out hareketi kameranın kişilerden uzaklaşarak genel olarak görünüme ve “panorama” kelimesinden gelen pan hareketinin ise dersi dinleyen öğrencilere yönelik olarak yapıldığı görülmektedir. Video derste VTR'lere yönelik olarak dolly out hareketinin ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kamera Açısı

Video derste kamera açısı, nesnel ve öznel açı tipi olarak iki farklı şekilde kullanılmıştır. Anlatıcılarda kullanılan açı tipinin on anlatıcıda nesnel açı olarak tek tür olduğu; VTR'de kullanılan açı tiplerinin ise nesnel ve öznel açı tipi olarak iki tür olduğu görülmektedir.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Açısı: Video derste anlatıcıda kullanılan açı tipinin altı vox pop anlatıcısı ve dört çoklu anlatıcı olmak üzere toplamda on anlatıcıda nesnel açı tipi olarak tek tür olduğu görülmektedir. Tüm video boyunca tüm anlatıcıların bulunduğu kısımlarda kullanılan nesnel açı; dışardan bir bakış açısıyla yapılan, anlatıcıların kameradan habersiz bir konumda gibi kameraya bakmadan anlatmasından oluşan açı tipidir. Bu kamera uygulamasına “izleyici görüş noktası” da denilebilir. İzleyicinin göz hizasına göre yapılan çekimler ile gerçeğe yakın bir görüntü verilmiştir. Anlatıcı ile izleyici arasındaki mesafe orantılandırılmamıştır. Video derste bulunan on anlatıcıda da öznel açı kullanılmamıştır.

VTR’de Kullanılan Kamera Açısı: Video derste VTR’de kullanılan kamera açı tiplerinin nesnel ve öznel açı olmak üzere iki tür olduğu görülmektedir. Video ilk olarak fonda müzikle sözsüz olarak detay çekimle başlamakta ve dersi dinleyen öğrencilerin görüntüsüyle birlikte kitaba detay çekim yapıldığı görülmektedir. Sonraki sahnede bir öğrencinin kitap karıştırma sahneleri vardır. Burada kullanılan açı tipi öznelidir. Çoklu anlatıcılardan dördüncüsünün dersi anlatmaya müze görüntüleri üzerine Yunan ve Roma eserleri hakkındaki VTR ile başlamakta, müzeyi gezen öğrenci görüntüleri ile hocanın öğrencilere dersi anlatması sonunda heykele aşağıdan yukarıya tilt hareketi yaparak anlatıcının görüntüsüne geçilmektedir. Heykele yapılan bu hareketle bir insan gözüyle yapılan bir hareket olarak öznel açı kullanılmıştır. Vox pop anlatıcılarından ilkinin ders hakkındaki deneyimlerini paylaştığı yemek yenilen ve açıklamaların dinlendiği yerde ekmeğe yakın çekim yapılmış ve kullanılan açı tipi yine öznelidir. VTR’lerde kullanılan nesnel açılar ise çoklu anlatıcıların sınıfa girmeleri, dersi anlatmaları, müze gezileri ve birinci vox pop anlatıcısının deneyimlerini anlattığı yemek yenen yerde kullanılmıştır.

VTR’lerde en çok kullanılan açı tipleri nesnel ve öznel açılardır. Nesnel açı konu girişlerinde kullanılan açı tipi olarak, öznel açı ise içeriğin uygulama görüntülerinde kullanılarak izleyicinin bu işlemleri daha yakından görmelerini ve kişisel deneyim olarak katılımını sağlamakta kullanılan açı tipidir.

4.4.6.1.2.2. Kurgu Teknikleri

Video derste bulunan anlatıcılarda ve derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden dört tür görüntü geçişi kullanılmıştır. Bunlar cut, mix, fade in-fade out ve bindirmedir. Derse eklenen görsel unsurların ise sekiz tür olduğu görülmektedir. Bunlar VTR, fotoğraf, resim, yazı, giriş jeneriği, çıkış jeneriği, KJ ve rol caption'dur.

Anlatıcıda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan on anlatıcıya yönelik olarak kullanılan kurgu tekniklerinden görüntü geçişleri olarak cut, fade in-fade out ve bindirmenin kullanıldığı; eklenen görsel unsur olarak ise KJ'nin kullanıldığı görülmektedir. Jenerikten mix geçişle ekrana gelen ilk vox pop anlatıcısından ikincisine geçişte cut geçiş kullanılmıştır. İkinci vox pop anlatıcısı anlatımı içinde ikili çekimden üçlü çekime geçildiğinde mix geçiş kullanılmıştır. Sonrasında cut geçişle çoklu anlatıcılardan ilkinde geçilmiş, anlatımı devam ederken kişi isimlerinin yazdığı resime mix geçiş, buradan fade in-fade out ile Homeros ve Dante'nin resmine geçiş yapılmaktadır. Cut geçişle çoklu anlatıcılardan ikincisinin dersi anlattığı mekâna geçiş yapılmış sonrasında mix geçişle bu anlatıcının anlattığı yere geçilmiştir. Bu anlatıcının anlatma sahnelerinde kamera hareketi değişikçe kullanılan geçiş türü mix geçiştir. Yine bu anlatıcı konuşurken dersi anlatan başka bir hocanın sınıf görüntüsüne mix geçiş kullanılmıştır. Üçüncü anlatıcının konuştuğu sırada ders anlatımına geçişte ve yine anlatıcıya geçişte mix geçiş kullanılmıştır. Bu anlatıcıdan Dördüncü vox pop anlatıcısına geçişte cut geçiş, anlatma sahnesinde kameranın ölçek değişiminde mix geçiş kullanılmıştır. Tekrar üçüncü anlatıcıya dönüşte cut geçiş, buradan fotoğrafa geçişte ve sonrasında ikinci vox pop anlatıcısına geçişte cut geçiş kullanılmıştır. Bu anlatıcıdan gezi fotoğraflarına mix geçiş, tekrar müze fotoğraflarına uygulanan geçiş türü cut geçiştir. Buradan müze gezi görüntülerine mix, fotoğraflar arasında yine mix, altıncı vox pop anlatıcısına geçişte mix geçiş kullanılmıştır. Cut geçişle çoklu anlatıcılardan dördüncüsünün anlatımı olan müze görüntülerine geçişte ve bu görüntülerden anlatıcıya geçişte cut geçiş kullanılmıştır. Bu anlatıcı anlatırken müze fotoğraflarına ve tekrar anlatıcıya geçişte mix geçiş kullanılmıştır. Tekrar ilk vox pop anlatıcısına geçişte ve anlatımı yaptığı yere geçtiğinde cut, bu VTR içinde ise mix geçiş kullanılmıştır. Bu VTR'den tekrar anlatıcıya geçildiğinde mix geçiş kullanılmıştır. Beşinci vox pop anlatıcısında ise değişik kamera ölçeklerine göre mix geçiş kullanıldığı

görülmektedir. Birlikte konuştuğu dördüncü vox pop anlatıcısında da mix geçiş kullanılmıştır. Anlatıcılarda kullanılan diğer kurgu tekniği ise on anlatıcıyı tanıtmak amacıyla kullanılan KJ'dir. On anlatıcıdan vox pop kategorisine giren altısı öğrenci olduğu için isimleri ve çoklu anlatıcı kategorisine giren dördü ise dersi anlatan hoca olduğu için isim ve unvanları hakkında bilgi veren, kısaca KJ olarak anılan “karakter jeneratörü” video dersi anlatan kişileri tanıtmak amacıyla kullanılmıştır. KJ eklenirken görüntü geçişi olarak da bindirmenin kullanıldığı görülmektedir.

Video derste genel olarak toplamda on anlatıcıda da kullanılan görüntü geçişinin cut ve mix geçiş olduğu görülmektedir. Cut geçiş, basit olduğundan dolayı videoda istenen etkiyi hızlı bir şekilde vermek ve akıcılığı sağlamak amacıyla tercih edilen geçiş türüdür. Mix geçiş ise zamanda ve mekânda aynı anda değişme olduğunda tercih edilen geçiş türüdür. Bir kameradan diğerine geçilirken, ilk kameranın görüntüsünün ağır ağır kaybolması, aynı anda diğer kameranın görüntüsünün ağır ağır belirmesi biçiminde tanımlanan mix geçiş, yumuşak bir geçiş türüdür. Zamanlar arası veya mekânlar arası geçişi anlatmak için çok sık kullanılır. Video içinde farkı görüntülere geçerken cut ve mix geçişin kullanıldığı görülmektedir. Video derste anlatıcılarda diğer geçişler olan fade in-fade out, beyazlatma-soldurma, bulanıklaşma-netleşme ve donma ise kullanılmamıştır.

Derse Eklenen Görsel Unsurlarda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden; görsel unsurlar olarak VTR, fotoğraf, resim, yazı, giriş jeneriği, çıkış jeneriği ve rol caption; görüntü geçişleri olarak ise cut, mix, fade in-fade out ve bindirmenin kullanıldığı görülmektedir. Video ilk olarak VTR ile fonda müzikle sözsüz olarak detay çekimle başlamakta ve dersi dinleyen öğrencilerin görüntüsüyle birlikte kitaba detay çekim yapıldığı görülmekte ve burada kullanılan geçiş cut geçiştir. Sonraki sahnede bir öğrencinin kitap karıştırma sahneleri vardır. Burada kitabın sayfalarına detay çekim uygulanarak cut geçişle çoklu anlatıcılardan ikincisinin dersi anlatma görüntüsüne sonrasında açık kitap sahnesine, buradan dersi dinleyen öğrencinin yakın çekimine, çoklu anlatıcılardan dördüncüsünün dersi anlatma sahnesine ve bu sahnede kitap okuyan kız öğrenciye geçişte cut geçiş kullanıldığı görülmektedir. Bu derse giriş VTR'lerinden sonra ekrana gelen giriş jeneriğine geçişte mix geçiş kullanılmaktadır. Giriş jeneriğinde “Princeton Üniversitesinde Uygarlık Dizisi” yazısı yazarak ders hakkında bilgi

verilmiştir. Bu jenerikten ilk vox pop anlatıcısına geçişte mix geçiş kullanılmıştır. Çoklu anlatıcılardan ilki konuşurken ekrana gelen resim üzerine yazıya geçişte mix geçiş, dersin içeriğinde okutulan isimlerin bulunduğu bu yazıların tek tek gelmesinde bindirme, bu yazıdan fade in-fade out ile Homeros ve Dante'nin resmine geçiş yapılmaktadır. Buradan cut geçişle çoklu anlatıcılardan ikincisinin dersi anlattığı mekân olan sınıfa geçiş yapılmıştır. Yine bu anlatıcı konuşurken dersi anlatan başka bir hocanın sınıf görüntüsüne yapılan geçiş mix'tir. Bu anlatım esnasında ekrana gelen izleyicilere ve tekrar anlatıcıya geçişte yine mix geçiş kullanılmış, kendi sınıfına geçişte cut geçiş kullanılmıştır. Üçüncü anlatıcının konuştuğu sırada ders anlatımına geçişte ve yine anlatıcıya geçişte mix geçiş kullanılmıştır. Yine bu anlatıcıya dönüşte cut geçiş, buradan fotoğrafa geçişte ve sonrasında ikinci vox pop anlatıcısına geçişte cut geçiş kullanılmıştır. Bu anlatıcı konuşurken ekrana gelen müze fotoğrafları arasında kullanılan geçiş türü mix geçiştir. Bu anlatıcıdan müzenin ismini yazan fotoğrafa cut, sonrasında müze VTR'sine ve müze içindeki resimlerde ve sonrasında beşinci vox pop anlatıcısına geçişte kullanılan geçiş ise mix'tir. Bu anlatıcıdan müze görüntülerine cut, bu görüntülerden cut geçişle çoklu anlatıcılardan dördüncüsünün anlatımı olan müze görüntülerine geçişte ve bu görüntülerden anlatıcıya geçişte cut geçiş kullanılmıştır. Bu anlatıcı anlatırken müze fotoğraflarına ve tekrar anlatıcıya geçişte mix geçiş kullanılmıştır. Tekrar ilk vox pop anlatıcısının anlatım yaptığı yere geçtiğinde cut, bu VTR içinde ise dinleyenlere geçişlerde mix geçiş kullanılmıştır. Bu VTR'den tekrar anlatıcıya geçildiğinde mix geçiş kullanılmıştır. Beşinci vox pop anlatıcısının konuşmalarına geçerken kullanılan fotoğraflara geçişte önce cut geçiş, sonrasında ikinci fotoğraf gelirken mix geçiş kullanılmıştır. Fotoğraflardan anlatıcıya tekrar geçildiğinde cut geçiş kullanılmıştır. Videonun sonunda rol captiona ve sonrasında da çıkış jeneriğe geçişte de cut geçiş kullanılmıştır. Videonun sonunda bulunan rol caption'da video dersin üniversitenin "İletişim Ofisi" tarafından yapıldığı, kurgu, filme alınma, fotoğraflar, teşekkür bölümü ve müzik bilgileri hakkında bilgiler verilmiştir. Çıkış jeneriğinde ise üniversitenin ismi ve amblemi bulunmaktadır.

Video derste genel olarak derse eklenen görsel unsurlar, anlatılan konuyu destekleyen VTR'ler ve fotoğraflardır. Video derste genel olarak derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan görüntü geçişinin cut ve mix geçiş olduğu görülmektedir. Cut geçiş, basit olduğundan dolayı videoda istenen etkiyi hızlı bir şekilde vermek ve

akıcılığı sağlamak amacıyla tercih edilen geçiş türüdür. Mix geçiş ise zamanda ve mekânda aynı anda değişme olduğunda tercih edilen geçiş türüdür. Bir kameradan diğerine geçilirken, ilk kameranın görüntüsünün ağır ağır kaybolması, aynı anda diğer kameranın görüntüsünün ağır ağır belirmesi biçiminde tanımlanan mix geçiş, yumuşak bir geçiş türüdür. Zamanlar arası veya mekânlar arası geçişi anlatmak için çok sık kullanılır. Video içinde farkı görüntülere geçerken cut ve mix geçişin kullanıldığı görülmektedir. Özellikle fotoğraflar arası geçişte mix geçişin kullanılmıştır. Video derste anlatıcılarda diğer geçişler olan beyazlatma-soldurma, bulanıklaşma-netleşme ve donma ise kullanılmamıştır.

4.4.6.1.2.3. Mekân Kullanımı

Video derste mekân kullanımının, anlatıcıda kullanılan mekânlar ve VTR'de kullanılan mekânlar olmak üzere dört tür olduğu görülmektedir. Bunlar doğal mekân kategorisine giren dersle ilgili iç mekân, dersten bağımsız iç mekân ve dersten bağımsız dış mekân ve sınıf ortamıdır.

Anlatıcıya Yönelik Mekân Kullanımı: Video derste bulunan on anlatıcıya yönelik mekân kullanımının üç farklı türde olduğu görülmektedir. Bunlar dersle ilgili iç mekân, dersten bağımsız iç mekân ve dersten bağımsız dış mekândır. Vox pop kategorisine giren birinci anlatıcının görüşlerini belirttiği mekân dersten bağımsız dış mekân olan bir bina önüdür. Anlatıcının arkasında binanın girişi ve ağaçlar bulunmaktadır. İkinci, üçüncü ve altıncı vox pop anlatıcısının görüşlerini belirttiği yer, dersle ilgili içeriğe uygun olan tarihi bir binanın içinde ders çalışılan ve kitapların olduğu bir mekândır. Dördüncü ve beşinci vox pop anlatıcısının görüşlerini belirttiği yer de yine aynı mekândır fakat masa üzerinde kitap bulunmamaktadır. Çoklu anlatıcılardan ilkinin konuyu anlattığı yer dersten bağımsız iç mekân olan kitaplığın bulunduğu yerdir. Anlatıcının arkasında kitaplar bulunmaktadır. İkinci ve dördüncü anlatıcının bulunduğu mekân dersten bağımsız bir mekân olan bir oda görüntüsüdür. Bu iki kişi koltuklarda oturmakta ve arkalarında büyük camlı pencereler bulunmaktadır. Üçüncü anlatıcının bulunduğu mekân, dersten bağımsız bir mekân olan kitaplığın bulunduğu bir odadır. Ofis sanılan odada kitaplık ve koltuk bulunmaktadır. Dersten bağımsız dış mekân, bina girişi ve ağaçların bulunduğu yer olarak doğal dekor kategorisine girmektedir. Dersle ilgili içeriğe uygun olan tarihi bir binanın içi, ders

çalışılan ve kitapların olduğu bir mekân olarak; dersten bağımsız iç mekân olan kitaplığın bulunduğu yerdeki kitaplar; dersten bağımsız bir mekân olan bir oda görüntüsünde bulunan anlatıcıların oturduğu koltuklar ve büyük pencereler doğal dekor olarak tanımlanabilir. Işık olarak da on anlatıcının bulunduğu mekânlar ve anlatıcılar yeterli derecede aydınlatılmıştır.

Video derste genel olarak vox pop anlatıcılarının bulunduğu ortamları belirten dersle ilgili iç mekân; çoklu anlatıcıların bulunduğu mekânlar da ise dersten bağımsız iç mekânlar tercih edilmiştir. Diğer mekânlar olan dersle ilgili dış mekân ve sınıf ortamı kullanılmamıştır. Yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekor kullanılmamıştır.

VTR'ye Yönelik Mekân Kullanımı: Video dersin içinde bulunan VTR'lerde kullanılan mekânın üç türde olduğu görülmektedir. Bunlar doğal mekân içinde dersle ilgili iç mekân olan müze görüntüleri, dersten bağımsız mekân olan yemekhane görüntüleri ve dersin anlatıldığı sınıflardır. Videonun başında peşpeşe gösterilen kitap sahneleri sınıfta ders dinleyen öğrencilerin bulunduğu mekândır. Sonrasında çoklu anlatıcılardan ikinci anlatıcının dersi anlatımı esnasında ekrana gelen ders anlatım görüntüleri iki ayrı sınıftan oluşmaktadır. İlki görece daha büyük, kürsü, yazı tahtası, projeksiyon perdesi ile çok miktarda öğrencinin arka arkaya oturduğu bir sınıftır. Diğeri ise daha küçük yazı tahtası, projeksiyon cihazı ve oval masa etrafında oturan diğerine nazaran daha az öğrencinin bulunduğu mekandır. Ayrıca bu anlatıcının anlatımı sırasında başka bir hocanın sınıfta ders anlatım görüntüleri de bulunmaktadır. Bu görüntülerdeki mekân ise bu anlatıcının dersi anlattığı ilk sınıftır. Bu sınıf içindeki öğrenciler arasında dersi anlatan ikinci ve dördüncü anlatıcı da bulunmaktadır. Çoklu anlatıcılardan üçüncüsünün dersi anlatımı esnasında ekrana gelen ders anlatım görüntüleri de ikinci anlatıcının da dersini anlattığı görece daha büyük, kürsü, yazı tahtası, projeksiyon perdesi ile çok miktarda öğrencinin arka arkaya oturduğu bir sınıftır. Çoklu anlatıcılardan dördüncüsünün dersi anlatmaya müze görüntüleri üzerine Yunan ve Roma eserleri hakkındaki VTR ile başlamakta, müzeyi gezen öğrenci görüntüleri olan bu VTR doğal mekân içinde dersle ilgili bir iç mekândır. Vox pop anlatıcılarından altıncısının Yunan ve Roma turlarından bahsettiği bölümde kısa bir şekilde müze görüntüsü verilmiş ve bu görüntüde müzeyi ziyaret eden öğrenciler görülmektedir. Bu mekân doğal mekânlar içinde dersle ilgili bir mekândır. Yine vox

pop anlatıcılarından ilkinin videonun sonlarına doğru konuşmasında yemek yenilen ve aynı zamanda ders dinlenen mekân görülmektedir. Bu mekân doğal mekânlar içinde dersten bağımsız iç mekân olarak kendi konuşması ile beraber öğrenci ve hocaların yemek alma ve yemek yeme görüntüleri bulunmaktadır. Sınıflardaki sıra ve tahtalar, müzedeki eserler, yemekhanedeki masalar, sandalyeler, yemekler doğal dekor kategorisine girmektedir. Ayrıca sınıflar yeteri kadar aydınlatılmış, projeksiyon kullanılan yerlerde ise daha az aydınlatılmış, müze ve yemekhane görüntüleri ise iyi derecede aydınlatılmış olarak görülmektedir.

Video derste VTR'ye yönelik genel olarak doğal mekânlar içinde sınıf ortamı kullanılmıştır. Sınıf ortamının kullanılma sebebi dersin içeriğinin daha çok okumaya yönelik olduğu için, bu işin nasıl, nerede kimler tarafından aktarıldığını göstermektir. Ayrıca müze görüntülerinin seçilmesinin nedeni okunan düşünürler ve zamanlar hakkında bilgi sahibi olmak için dersin uygulama görüntülerini göstermektedir. Video ders içindeki VTR'ye yönelik mekân kullanımında doğal mekân olarak dersle ilgili dış mekân, dersten bağımsız dış mekânın kullanılmadığı; yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekorun kullanılmadığı görülmektedir.

4.4.6.1.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler

Video derste konu anlatımına yönelik olarak kişi sayısının vox pop ve çoklu anlatıcı olmak üzere iki tür olduğu görülmektedir. Toplamda on anlatıcının bulunduğu videoda beden dilini kullanmada jest ve mimiğin etkili olduğu, kıyafet olarak serbest kıyafet giyildiği ve bu anlatıcılarda genel olarak belirgin bir makyajın kullanılmadığı görülmektedir.

Kişi Sayısına Göre: Video derste konu anlatıma yönelik olarak kişi sayısının toplamda on olduğu görülmektedir. İki kategoride incelenen bu kişilerin altısı vox pop, dördü ise çoklu anlatıcı rolünde bulunmaktadır. Vox pop kategorisindeki altı anlatıcının üçü erkek üçü bayandır. Bu kategorideki tüm anlatıcılar “HUM Sequence” dersini alan öğrencilerden oluşmaktadır. İlk anlatıcı Oscar Mahoney, ikinci anlatıcı Daniel Granberg, üçüncü anlatıcı Crystal Liu, dördüncü anlatıcı Jamal Johnson, beşinci anlatıcı Claire Ashmead, altıncı anlatıcı ise Cassie Rodriguez'dir. Çoklu anlatıcılar ise “HUM

Sequence” dersini anlatan kişilerdir. İlk anlatıcı Beşerî Bilimler Konseyi başkanı Latince Profesörü Denis Feeney, ikinci anlatıcı dünya klasikleri profesörü Yelena Baraz, üçüncü anlatıcı Beşerî Bilimler Konseyi’nde Profesör Esther Schor, dördüncü anlatıcı felsefe profesörü Benjamin Morison’dur. Video dersin konusuna bağlı olarak vox pop kategorisindeki öğrenciler, ders hakkındaki düşüncelerini ve deneyimlerini aktarmaktadırlar. Çoklu anlatıcılar ise ders hakkında bilgi veren uzman konumundadırlar. Video dersin içeriğini oluşturan vox pop anlatıcıları ve dersi anlatan çoklu anlatıcılarla izleyiciye çeşitlilik sağlanmış ve anlatılan konuya uzman görüşleri ile destek olunmuştur. Video derste tek anlatıcı, diyalog, dış ses, iç izleyici ve iç ses ise kullanılmamıştır.

Beden Dilini Kullanma: Video derste bulunan on anlatıcıda da beden dili olarak jest ve mimik gözlenmiştir. Vox pop kategorisindeki ilk anlatıcı diğer anlatıcılara göre daha hareketsiz, sakin bir şekilde konuşmaktadır. İkinci vox pop anlatıcısı bu dersin kitapçığını ilk kez gördüğündeki heyecanını anlatırken hem mimiklerini kullanmakta hem de el kol hareketi yaparak heyecanını diğer iki arkadaşıyla paylaşmaktadır. Üçüncü vox pop anlatıcısı bu kurs hakkında öğrenme nedenini açıklarken jest ve mimik kullanmıştır. Fakat diğer anlatıcıya göre daha sakinidir. Dördüncü vox pop anlatıcısı sadece beyaz erkeklerin düşünmediğini insanların çok yönlü düşünmesi gerektiğiyle ilgili anlatımında jest ve mimiği etkilidir. El-kol hareketlerine yansımaktadır. Beşinci vox pop anlatıcısı insanlarla her türden tartışmaların yapılabildiğiyle ilgili konuşmasında jest ve mimik etkilidir. El-kol hareketlerine yansımaktadır. Altıncı vox pop anlatıcısı Yunan ve Roma turlarındaki deneyimlerini aktarırken jest ve mimiği etkili bir şekilde kullanmıştır. El-kol hareketlerine yansımaktadır. Video boyunca bu anlatıcıların anlatımlarında değişim olmamıştır. Çoklu anlatıcılardan ilki dersin giriş konularını anlatırken olabildiğince sakin olduğu görülmektedir. Göğüs çekim yapıldığı için jest ve mimikleri belirgin derecede bulunmamaktadır. İkinci anlatıcı ders grubu ile ilgili görüşlerini aktarırken jest ve mimiklerini kullanmakta ve yanında olan dördüncü anlatıcıya dönerek konuyu anlatmaktadır. Üçüncü anlatıcı derste okutulan kitapların içeriğini aktarırken jest ve mimik kullanmıştır. Özellikle el-kol hareketleri belirgindir. Dördüncü anlatıcı Eski Yunan ve Roma dönemiyle ilgili konuşmasında jest ve mimiklerini kullanmakta ve yanında olan ikinci anlatıcıya dönerek konuyu anlatmaktadır. Video boyunca bu anlatıcıların anlatımlarında değişim olmamıştır.

İletişimin sözel olmayan kısmını oluşturan beden dilinde izleyiciyi etkilemenin en iyi yolu olabildiğince doğal olmaktır. El/kol hareketleri performansa büyük değer katmakta ama sahici ve duruma uygun olmak zorundadır. Bu durumda özgünlük çok önemlidir. Bu anlatıcılar özellikle bel, göğüs ve omuz çekim yapıldığı için beden dili buna göre değerlendirilmiştir. Vox popu oluşturan altı öğrenci, genel olarak bulundukları konumdan dolayı daha heyecanlı hareket etmekte, çoklu anlatıcılardan ise ikinci, üçüncü ve dördüncü anlatıcı daha hareketlidir. Bu video derste anlatıcıların jest, mimik ve kullanılan sözcükler uyumlu ve samimidir.

Kıyafet ve Makyaj: Video derste bulunan altısı vox pop, dördü ise çoklu anlatıcı kategorisine giren toplamda on anlatıcıda serbest kıyafet kullanılmıştır. Altı vox pop anlatıcısı öğrenci olduğu için serbest kıyafet giyilmesi normal gözükmemektedir. Bunlardan ilki mavi renkte kazak ve şapka, ikincisi yeşil ve lacivert karışımı gömlek, üçüncüsü gri kazak, dördüncüsü mavi kazak, beşincisi kırmızı kazak, altıncısı ise yeşil ceket içinde kırmızı siyahlı bluz giymiştir. Dört çoklu anlatıcı ise dersi serbest yerlerle anlattıkları için yine serbest kıyafet giymeleri normaldir. Bunlardan ilki koyu gri ceket içine beyaz gömlek, ikincisi mavi hırka içine siyah elbise, üçüncüsü mor gömlek içinde siyah bluz, dördüncüsü kahverengi ceket içine beyaz gömlek ve siyah pantolon, “HUM Sequence” dersi anlatılanlardan da anlaşıldığına göre serbest bir derstir. Bu yüzden kıyafetlerin, rahat ve serbest olması normaldir. Kıyafetler, birbirleriyle uyumlu, fazla dikkati çekmemektedir. Video derste bulunan üç vox pop anlatıcısında ve dört çoklu anlatıcıda yaka mikrofonu gözükmemektedir. Üç vox pop anlatıcısında ise gözükmemektedir.

Anlatıcılarda kullanılan kıyafet türünün genel olarak serbest olarak tercih edildiği görülmektedir. Video derste resmî kıyafet ve dersle ilgili kıyafet kullanılmamıştır. Makyaj, çoklu anlatıcılardan üçüncüsünde, vox pop anlatıcılarının ise altıncısında belirgin olarak görülmektedir. Diğer anlatıcılarda belirgin bir makyaj da görülmemektedir.

4.4.6.1.3. İşitsel Veri Analizi

B- İŞİTSEL GÖZLEM FORMU			
1. SÖZ	2. MÜZİK	3. SES EFEKTİ	4. DOĞAL SESLER

Anlatıcı sesi		Vurgu ve tonlama	()	Fon Müziği		Jenerik müziği	(x)	Yer ve zaman belirleyen Senkron efektler	()	Karakter sesi Ortam sesi	(x)
Tek anlatıcı	()			Anlatıcıya yönelik	(x)						()
Çoklu anlatıcı	(x)			Derse eklenen	(x)						
Diyalog	()			görsel unsurlara							
Dış ses	()			yönelik							
İç izleyici	()										
İç ses	()										
Vox pop	(x)										

4.4.6.1.3.1. Söz

Video derste kullanılan sözün konu anlatımına katılan karakterler olarak iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar vox pop ve çoklu anlatıcıdır. Bu anlatıcıların ilgili yerlerde vurgu ve tonlamayı yaptığı görülmektedir.

Anlatıcı Sesi: Video derste anlatıcıya yönelik olarak kullanılan sözün iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar vox pop ve çoklu anlatıcıdır. Anlatım, fon müziği ile “HUM Sequence” dersinin anlatıldığı mekânlar olan sınıf görüntüleriyle başlamakta ve giriş jeneriğinden sonra 23. saniyede söz, diegetik olarak yani hikâyeye içinden devam etmektedir. Vox pop anlatıcılarından ilki, “Humanities Sequence” dersini ilk işittiği zaman hakkında bilgiler vererek video söze başlamaktadır. Sonrasında ikinci vox pop anlatıcısının deneyimleri hakkında sesi duyulmakta ve çoklu anlatıcılardan ilkinde geçiş yapılmaktadır. Bu anlatıcının sesi, dersi anlattığı yer olan kitaplığın önünde işitilmekte ve sesleri dersi destekleyici olarak eklenen görsel unsurlardan resim ve fotoğraf üzerine işitilmektedir. Çoklu anlatıcılardan ikincisinin sesi dersi anlattığı sınıf görüntüsünün üzerine başlamakta ve sonrasında konuştuğu mekâna geçilmektedir. Yine araya giren VTR’lerde bu anlatıcının sesi işitilmektedir. Ekrana gelen üçüncü vox pop anlatıcısının görüşlerini bildirdiği mekânda sesi işitilmekte, sonrasında ise çoklu anlatıcılardan üçüncüsünün anlatımı işitilmektedir. Bu anlatıcının bulunduğu kısımlarda durum değişmemektedir. Bu anlatıcının sesi dersi anlattığı mekânda ve dersi destekleyen görsel unsurlardan VTR’ler üzerine de işitilmektedir. Dördüncü ve beşinci vox pop anlatıcılarının sesleri bulundukları mekânda işitilmektedir. Tekrar ikinci vox pop anlatıcısına döndüğünde fotoğraf üzerine konuşma başlamakta, sonrasında anlattığı mekânda sesi işitilmekte ve müze deneyimlerini anlattığı sahnelerde ise fotoğrafla görüntü desteklenmektedir. Altıncı vox pop anlatıcısı kendi deneyimlerini aktarırken müze fotoğrafları ve VTR üzerine sesi işitilerek kendi anlattığı mekâna geçilmektedir. Çoklu anlatıcılardan dördüncüsünün sesi müze gezi görüntüleri üzerine başlamakta ve kendi anlattığı mekâna geçilmektedir. Bu anlatıcı dersi aktarırken ara ara ilgili

fotoğraflar görüntüye destek olmaktadır. Tekrar ilk vox pop anlatıcısı ekrana geldiğinde önce kendi anlattığı mekânda görülmekte, sonra ders hakkında konuştuğu mekâna geçilmekte ve tekrar bu anlatıcıya geçilmektedir. Dördüncü ve beşinci vox pop anlatıcılarının sesleri dersle ilgili fotoğraflarla başlamakta ve sonrasında bulundukları mekânda işitilmekte ve dördüncü anlatıcının sözleri ile video rol caption'a geçmekte ve bitmektedir.

Anlatıcılar, konuyu anlatırken görüntüyle eş zamanlı kaydedilmiş konuşma gerçekleşmektedir. Ses ile görünen malzeme arasında süreklilik vardır çünkü ses duyulduğunda kaynağını ekranda görmek mümkündür. Anlatıcı, kelimeleriyle izleyiciyi ekrana bakmaya ikna edebilmektedir. Anlatıcıların sesi işitilebilir düzeyde ve ekrandaki görüntülere uygun şekilde anlamlı sözlerden oluşmaktadır. Müzik, fon işlevini bazı anlatıcılar anlatırken görmektedir. Video derste anlatıcıya yönelik ses bağlamında tek anlatıcı, diyalog, dış ses, iç izleyici ve iç ses kullanılmamıştır.

Vurgu ve Tonlama: Video derste toplamda beş anlatıcıda vurgu ve tonlama ilgili yerlerde kullanılmıştır. Video ders, süre açısından kısa video kategorisine girdiği için söylenen ve vurgulanan kelimeler iyi seçilmiş ve vücut hareketlerinden de yararlanılarak ifade edilmiştir. Vurgu ve tonlama ile etkili iletişim gerçekleştiği için anlatılan konular daha iyi kavranabilmektedir. Anlaşılabilir ve açık bir anlatım vardır.

Video derste vox pop kategorisindeki ilk anlatıcı, konuya giriş yaparak dersin hakkında bilgi veren ve bu programdan nasıl haberdar olduğunu anlatmaktadır. Videonun sonlarına doğru tekrar görünen bu anlatıcı sakın ses tonuyla dikkati çekmektedir. Sonrasında ikinci vox pop anlatıcısı tok sesli, anlattığı deneyimlerine bağlı olarak da heyecanlı, neşeli ve hızlı konuşan bir karakterdir. Deneyimlerine bağlı olarak vurgu ve tonlamayı daha iyi yaptığı görülmekte, özellikle bilgiye aç olduğunu ifade ettiği bölümde neşeli ve vurgulu konuşmaktadır. Yine gezileri anlatırken vurgulu konuşması dikkat çekmektedir. Üçüncü anlatıcı sakın ses tonu ve tavırlarıyla dikkati çekmektedir. Dördüncü anlatıcı tok sesli ve sakın anlatımıyla dikkati çekmektedir. Beşinci anlatıcı tok sesli ve ciddi konuşan bir öğrencidir. “Bütün düşünürlere biz bakarız”. Cümlesine vurgu yaparak konuşmasına başlamakta değişim ve tartışma kelimelerine özellikle vurgu yaptığı ve genel olarak vurgulu konuştuğu görülmektedir. Altıncı anlatıcı da sakın tavırlarıyla dikkati çekmektedir. Çoklu anlatıcılardan ilki tüm

yıl boyunca dersin içeriğinden ve fikirleri işlenecek düşünürlerden bahsederken sakın tavırlarıyla dikkati çekmektedir. “Humanities Sequence” dersinin tüm yıl boyunca birçok konuyu anlamaya bir araç olduğundan bahsettiği bölümde “araç” kelimesine vurgu yapmaktadır. Ders kapsamında işlenecek ve ekranda resim ve fotoğrafları görünen Homeros, Dante, Petrarch ve Virginia Woolf isimlerine vurgu yaptığı görülmektedir. İkinci anlatıcı tok sesli, dersin içeriğinden bahsederken işlenecek düşünürlerin isimlerine vurgu yapmaktadır. Üçüncü anlatıcı hareketli ve heyecanlı konuşmaktadır. Dört yıl önceki deneyimine vurgu yaparak başladığı konuşmasında kitaplara ve ayrıntılara vurgu yapmaktadır. Dördüncü anlatıcı bu ders kapsamında müzeler ve eski eşyalara dokunmanın öneminden bahsettiği bölümlerde “kültür” kelimesine vurgu yapmaktadır. Hızlı ve akıcı konuşan bu anlatıcı sakın fakat anlattığı deneyimlere bağlı olarak heyecanlı tavırlarıyla dikkati çekmektedir.

Sonuç olarak video derste genel olarak anlatıcıların sesi; işitilebilir bir tonda, görüntüler arası geçişte akıcı, kelimeleri belirgin söyleyerek açıklık, konunun önemine göre yaptığı vurgularla hoş a giderlik ve tek düze bir anlatım yapmayarak bükümlü bir özelliğe sahiptir. Bir anlatımın inandırıcı olması için vurgu ve tonlamaya dikkat etmek gerekir. Bu videoda konuyu anlatan anlatıcıların söylediği sözler ve vurgulamalar ile inandırıcı ve akıcı bir etkiye sahip oldukları söylenebilir. Anlatıcı bu özellikleri araya giren görsel destek materyalleri olan VTR, resim ve fotoğraflardan da güç alarak yapmaktadır. Bu görsel destek materyalleri aracılığıyla da yapılan vurgu ve tonlama ile monotonluk kırılmıştır. Ayrıca anlatıcıların kullandığı sözcükler ve deyimler onların mesleklerine ve bulundukları konuma uymakta, ilgili yer ve zamanda da kullanılmaktadır.

4.4.6.1.3.2. Müziğin Kullanımı

Video derste kullanılan müziğin, fon müziği olarak tek tür olduğu görülmektedir. Anlatıcıda ve derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan müzik, videonun tümüne hâkim olan fon müziğidir. Kategorisi belli olmayan bu müzik, sözsüz olarak “Sonata for Violin and Piano No. 1 in G” adıyla Johannes Brahms tarafından bestelenmiştir.

Anlatıcıya Yönelik Müzik Kullanımı: Video derste anlatıcıda kullanılan müzik türünün fon müziği olduğu görülmektedir. Bu fon müziği, kategorisi belli olmayan, videonun ilgili yerlerinde değişik ritimlerle kullanılan müzik türüdür. Video ilk olarak fonda müzikle sözsüz olarak detay çekimle başlamakta ve dersi dinleyen öğrencilerin görüntüsüyle birlikte kitaba detay çekim yapıldığı görülmektedir. Vox pop anlatıcılarının ilkinin ilk konuşmasında, ikincisinin ve üçüncüsünün tüm konuşmalarında, dördüncü ve beşincisinin son konuşmasında fon müziği çok az seviyede bulunmaktadır. İlk konuşmacının son konuşmasında dördüncü ve beşinci konuşmacıların ilk konuşmasında ve altıncı konuşmacıda da fon müziği işitilmemektedir. Çoklu anlatıcıların hepsi konuşurken fon müziği az seviyede işitilmektedir. Son olarak video ders dördüncü vox pop anlatıcısının sözleri üzerine bitmekte ve rol caption'a geçilmektedir. Bu sözler altında da fon müziği işitilmektedir.

Anlatıcılarda kullanılan fon müziği anlatıcıya uygun ritim ve tonda kullanılmıştır. Anlatıcı konuşurken müzik dipte kalmış, konuşulmayan yerlerde müzik seviyesi yükselmiştir. Video derste bulunan on anlatıcıda genel olarak fon müziği kullanılmıştır. Anlatıcılar, konuyu anlatırken müzik fon işlevi görmek ve konuşulurken müzik sesi azaltmaktadır. Videoda müzik, anlatımı güçlendirici yardımcı bir öğe olarak kullanılarak süreklilik sağlanmıştır.

Derse Eklenen Görsel Unsurlara Yönelik Müzik Kullanımı: Videoda derse eklenen görsel unsurlara yönelik olarak kullanılan müzik türünün fon müziği olduğu görülmektedir. Bu müzik türü anlatıcıda da kullanılan tür olarak VTR, giriş jeneriği, resim, fotoğraf, rol caption üzerinde işitilmekte ve uygun tonda üniversitenin jeneriği ile bitmektedir. Video ilk olarak fonda müzikle sözsüz olarak detay çekimle başlamakta ve dersi dinleyen öğrencilerin görüntüsüyle birlikte kitaba detay çekim yapıldığı görülmektedir. Bundan sonra sözlü ya da sözsüz olarak eklenen tüm VTR'ler, resimler, fotoğraflar, rol caption, giriş jeneriği ve çıkış jeneriği üzerine fon müziği işitilmektedir.

Video derste görsel unsurlara yönelik olarak eklenen müzik video içeriğine uygun tarzda sakın bir müziktir. Videoda kullanılan fon müziğinin yükselip alçalması, görüntüler ve anlatılar arasında bir köprü işlevi görmektedir. Anlatıcının mı, derse eklenen görsel unsurun mu yoksa müziğin mi dipte kalmasına karar verilerek yapılan bu işlemle önemli noktalar işaretlenmektedir. Bu videoda müzik bir fon işlevi görerek

izleyiciye seslenilmekte, onların dikkatini sürdürmek için onları bakmaya, görmeye sevk etmektedir. Ayrı sahneler arasında ve konuşmanın seyrine göre yükselip alçalan müzikle anlatının temposunun düşmesi engellenebilmektedir. Devam eden fon müziği, anlatının sürekliliğini sağlamakta ve izleyicinin dikkatini teknik değişikliklerden uzaklaştırmaktadır. Video derste giriş ve çıkış jeneriği bulunmakta fakat ayrı bir jenerik müziğinin tercih edilmediği de görülmektedir.

4.4.6.1.3.3. Ses Efekti

Video derste yer ve zaman belirleyen ya da senkron şeklinde olan herhangi bir ses efekti kullanılmamıştır.

4.4.6.1.3.4. Doğal Sesler

Video derste kullanılan doğal sesler karakter sesi olarak tek türdür. Bu ses, VTR’de bulunan kişiye ait doğal sestir. Video ders içinde karakter sesi VTR’de bulunan kişiye ait doğal konuşma sesleridir. Videonun sonlarına doğru vox pop anlatıcılarından ilkinin ders hakkındaki deneyimlerini paylaştığı yemek yenilen ve açıklamaların dinlendiği yerde kullanılan ses, kişinin konuşma sesleridir. Kişi, dersi alan ve aynı zamanda anlatan kişilere deneyimlerini aktarırken kamera yokmuş gibi davranmaktadır. Bu ses dışında diğer VTR’lerde herhangi bir karakter sesi bulunmamaktadır. Ayrıca video ders içinde ortam sesi bulunmamaktadır. Ortam sesi olarak müze görüntülerinde konuşmalar, sınıf görüntülerinde sesler ve yemek yenilen yerde herhangi bir ortam sesi işitilmemiştir. Görüntüler doğal olsa da ortam sesi kullanılmamıştır.

4.4.6.1.4. Öğretimsel Veri Analizi

C- ÖĞRETİMSSEL GÖZLEM FORMU												
1. DERSE EKLENEN UNSURLAR												
a. Görsel Unsurlar						b. Yazılı Unsurlar				c. Çekicilik Katan Unsurlar		
Gerçekçi		Benzeşik		Şematik		Harfler		Boşluklar		Yönlendirici ok		()
VTR	(x)	VTR	()	Şekil,	()	Büyük harf	(x)	Harfler arası boşluk	(x)	Çizgi	()	
Animasyon	()	Animasyon	()	tablo,	()	Küçük harf	(x)	Satırlararası boşluk	(x)	İşaretleme	()	
Fotoğraf	(x)	Fotoğraf	()	grafik	()	Okunabilirlik	(x)			Odaklanma	(x)	
Resim	(x)	Resim	()			Düz yazı	(x)			Anahtar sözcük	(x)	
						Eğik yazı	()			Görüntü tekrarı	()	
						Harflerin rengi	(x)			Görsel efekt	(x)	
										Slow motion	()	
										Fast motion	()	

2. DERSE EKLENEN UNSURLARIN BİÇİMSEL YAPILARI		3. DERSE EKLENEN UNSURLARIN DÜZENLEMESİ						4. DERSİN SÜRESİ		
Hizalama	(x)	Yakınlık		Tutarlılık	(x)	Gereksizlik	()	02:00-05:00 arası 05:01-10:00 arası	() (x)	
Renk düzeni	(x)	Zamansal yakınlık								(x)
Denge	(x)	Uzamsal yakınlık								(x)

4.4.6.1.4.1. Derse Eklenen Unsurlar

Video derste kullanılan derse eklenen unsurların görsel, yazılı ve çekicilik katan unsurlar olarak üç tür olduğu görülmektedir. Görsel unsurların gerçekçi özelliğe sahip olarak VTR, fotoğraf ve resimden oluşan üç tür olduğu; yazılı unsurların geçişlerde kullanılan yazı ve anahtar sözcük olarak büyük harf, küçük harf, düz yazı, renk düzeni, harfler arası ve satırlar arası boşluğun uygun olduğu; çekicilik katan unsurların ise odaklanma, anahtar sözcük ve görsel efekt olarak üç tür olduğu görülmektedir.

Görsel Unsurlar: Video derste kullanılan öğretimsel amaçlı birinci tür görsel unsurun gerçekçi özelliğe sahip olarak üç tür olduğu görülmektedir. Bu gerçekçi unsurlar VTR, fotoğraf ve resimdir. Video derste öğretimsel amaçlı dokuz farklı VTR kullanılmıştır. Bu VTR'lerden altısı sınıfta kitap okuyan, ders dinleyen ve ders anlatanların bulunduğu görüntülerdir. Diğer ikisi ise müze gezi görüntüleri ve yemekhanede konuşan kişiyi dinleyenlerin görüntüsüdür. İlk ve ikinci VTR, videonun başında peşpeşe gösterilen kitap sahneleri ve sınıfta ders dinleyen öğrencilerin bulunduğu iki ayrı sınıflardır. Sonrasında gelen iki VTR, çoklu anlatıcılardan ikinci anlatıcının dersi anlatımı esnasında ekrana gelen iki ayrı sınıftan oluşan ders anlatım görüntüleridir. Beşinci VTR, yine bu anlatıcının anlatımı sırasında başka bir hocanın sınıfta ders anlatım görüntüleridir. Çoklu anlatıcılardan üçüncüsünün dersi anlatımı esnasında ekrana gelen sınıfta ders anlatım görüntüleri de diğer VTR'dir. Yedinci VTR, çoklu anlatıcılardan dördüncüsünün dersi anlatmaya müze görüntüleri üzerine Yunan ve Roma eserleri hakkındaki VTR ile başlayan, müzeyi gezen öğrenci görüntüleridir. Sekizinci VTR'de vox pop anlatıcılarından altıncısının Yunan ve Roma turlarından bahsettiği bölümde kısa bir şekilde müze görüntüsü verilerek müzeyi ziyaret eden öğrenciler görülmektedir. Dokuzuncu VTR ise yine vox pop anlatıcılarından ilkinin videonun sonlarına doğru konuşmasında yemek yenilen ve aynı zamanda ders dinlenen mekân olduğu görülmektedir. Bu VTR'ler anlatılan konulara uygun olarak hazırlanan

görüntülerdir. Video derse eklenen öğretimsel amaçlı görsel unsurlardan ikincisi resimlerdir. Resimler çoklu anlatıcılardan ilkinin dersin içeriğinde işlenen kişilerin resimleridir. Bunlardan ilki, anlatıcının anlatımıyla birlikte ekrana verilen, derste işlenen düşünürlerin isimlerinin yazılı olduğu eski duvar resmi. İkincisi ise Homer, Dante, Petrarch ve Virginia Woolf ile ilgili konuştuğunda ekrana gelen bu kişilerin resimleridir. Bu resimlerden Homer ve Dante'nin resimleri karakalem çizimi şeklinde, Petrarch'ın ise heykelinin resmi şeklindedir. Woolf'un ise fotoğrafı kullanılmıştır. Video derse eklenen öğretimsel amaçlı görsel unsurlardan üçüncüsü fotoğraflardır. Bu fotoğrafların ilki, çoklu anlatıcılardan ilkinin Homer, Dante, Petrarch ve Virginia Woolf ile ilgili konuştuğunda ekrana gelen Virginia Woolf'un fotoğrafıdır. Woolf, diğer üç düşünüre göre yakın zamanda yaşadığı için fotoğraf tercih edilmiştir. Sonrasında ikinci vox pop anlatıcısının "Antigone"yi okuduktan sonra burayı ziyareti hakkındaki konuşmasına başlarken Brooklyn Müzik Akademisini gösteren fotoğraflardır. "Brooklyn Müzik Akademisinde Sophocles tarafından Antigone" yazan fotoğraflar eşliğinde faaliyetler bulunmaktadır. Anlatıcı ziyaret hakkında konuşurken üç adet geziyle ilgili fotoğraf yayınlanmaktadır. Video derste bulunan fotoğraflardan biri de altıncı vox pop anlatıcısının New York'ta bulunan Metropol Sanat Müzesini gezme fotoğraflarıdır. Üzerinde "Metropol Sanat Müzesi New York" yazan müzenin fotoğrafıyla başlayan konuşmanın devamında Antik Yunan ve Roma dönemine ait eserleri inceleyen kişilerin fotoğrafları bulunmaktadır. Yine bu görüntülerin devamında derse eklenen bir diğer fotoğraf, çoklu anlatıcılardan dördüncüsünün öğrencilere verilen metinlerin uygulanması hakkındaki konuşmasında müzeyi gezen hoca ve öğrenci fotoğraflarıdır. Video derse eklenen son fotoğraflar ise beşinci vox pop anlatıcısının gezi deneyimlerini anlattığı Yunanistan gezi fotoğraflarıdır.

Video derste görsel unsur olarak en çok VTR ve fotoğraf kullanılmıştır. Bu iki materyalde gerçekçi özelliklere sahip olup VTR'ler sınıf ve gezi görüntülerini, fotoğraflar ise dersin içeriğinde işlenen konuların uygulamalarını gösteren görsel unsurlardır. Öğretimsel açıdan dersi destekleyen bu materyaller, izleyicide gerçekçilik duygusu uyandırmaktadır. Öğretimsel olarak bir amaca yönelik olarak hazırlanan, izleyiciyi tatmin edecek kadar ayrıntısıyla göstermeye çalışan bu görseller; anlamlı, konuşulanlara katkıda bulunucu niteliktedir. Videoda gerçekçi unsurlardan animasyon,

benzeşik özellikteki VTR, animasyon, fotoğraf ve resim; şematik unsurlardan ise şekil, tablo ve grafik ise kullanılmamıştır.

Yazılı Unsurlar: Video derste yazılı unsurların öğretimsel amaçlı olarak resimlerde kullanılan yazılar ve anahtar kelimeler şeklinde olduğu görülmektedir. Anahtar kelimeler, ilk anlatıcının düşünürleri anlatan konuşmasında eski duvar resmi üzerine tek tek gelen kelimeler şeklinde olan, derste işlenen düşünürlerin isimleridir. Bu isimler “Woolf, Petrarch, Shakespeare, Shelley, Dante, Cervantes, Aristotle, Ovid, Plato, Virgil, Homer ve Lucretius” şeklindedir. Bu kelimelerden “Woolf ve Cervantes”, küçük harf olarak düz yazı şeklinde, harf boyutunun okunabilir, harflerarası boşluğun uygun olduğu ve harflerin renginin siyah olarak arka plandaki eski duvar resmine göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. “Petrarch, Shakespeare ve Aristotle” kelimeleri küçük harf olarak düz yazı şeklinde, harf boyutunun okunabilir, harfler arası boşluğun uygun olduğu ve harflerin renginin turuncu olarak arka plandaki eski duvar resmine göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. “Shelley, Plato ve Virgil” kelimeleri büyük harf olarak düz yazı şeklinde, harf boyutunun okunabilir, harfler arası boşluğun uygun olduğu ve harflerin renginin beyaz olarak arka plandaki eski duvar resmine göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. “Dante” kelimesi büyük harf olarak düz yazı şeklinde, harf boyutunun okunabilir, harfler arası boşluğun uygun olduğu ve harflerin renginin siyah olarak arka plandaki eski duvar resmine göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Video derste bulunan öğretimsel amaçlı diğer yazılı unsurların ise fotoğraflar üzerine yazıldığı görülmektedir. Bu yazılardan ilki ikinci vox pop anlatıcısının “Antigone”yi okuduktan sonra akademiye ziyareti hakkındaki konuşmasına başlarken Brooklyn Müzik Akademisini gösteren fotoğraf üzerine “Sophocles tarafından Antigone- Brooklyn Müzik Akademisi” yazısıdır. “Brooklyn Müzik Akademisi” yazısı mekân belirtmektedir. Bu yazının küçük harf olarak düz yazı şeklinde, harf boyutunun okunabilir, harfler arası ve satırlar arası boşluğun uygun olduğu ve harflerin renginin beyaz olarak arka plandaki bu akademinin fotoğrafına göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Bu yazılardan ikincisi altıncı vox pop anlatıcısının New York’ta bulunan Metropol Sanat Müzesini gezme fotoğraflarıdır. Üzerinde “Metropol Sanat Müzesi- New York Şehri” yazan müzenin fotoğrafındaki yazının küçük harf olarak düz yazı şeklinde, harf boyutunun okunabilir, harfler arası ve satırlar arası boşluğun uygun olduğu ve harflerin renginin beyaz olarak

arka plandaki bu müzenin fotoğrafına göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Bu yazıda “New York Şehri” yazısı mekân belirtmektedir. Video ders içerisinde kullanılan diğer yazılı unsurlar ise giriş jeneriğinde yazan “Princeton Üniversitesinde Uygarlık Tarihi”, rol caption’daki yazılar ve çıkış jeneriğinde yazan “Princeton Üniversitesi”dir.

Video derste bulunan öğretimsel amaçlı olarak kullanılan yazılı unsurlardan anahtar kelimelerde aynı kare üzerinde dikkat çekmek açısından büyük harf ve küçük harfin aynı oranlara yakın olarak tercih edildiği, harfler arası boşluğun okunabilir düzeye olduğu, düz yazı şekli kullanıldığı ve harflerin renginin arka plana zıt olduğu görülmektedir. Video derste derse eklenen diğer yazılı unsurlarda ise en çok küçük harf tercih edildiği, harfler arası boşluğun okunabilir düzeye olduğu, düz yazı şekli kullanıldığı ve harflerin renginin arka plana zıt olduğu görülmektedir. Bu yazılı unsurların gidilen mekânları tanımlamak amacıyla kullanıldığı görülmektedir. İyi bir okunma sağlanması için küçük harf gereklidir. Bu özellikler ile izleyiciler materyali daha iyi okuyabilmekte ve anlayabilmektedir. Yazılı unsurlarda eğik yazı ise kullanılmamıştır.

Çekicilik Katan Unsurlar: Video derste çekicilik katan unsurların üç tür olduğu görülmektedir. Bunlar odaklanma, anahtar sözcük ve görsel efekttir. Dikkat çekici unsur olarak görülen odaklanma, anlatıcılarda ve VTR’lerde bulunan focus-defocus hareketi ve detay çekim olarak gerçekleştirilmiştir. Bu hareketler ilk vox pop anlatıcısında kullanılmamıştır. İkinci vox pop anlatıcısının üçlü çekimlerinde focus-defocusun kullanılmadığı fakat yakın çekimlerinde anlatıcının net, sınıf olarak kullanıldığı sanılan eski mekânın flu olduğu görülmektedir. Üçüncü vox pop anlatıcısında focus-defocus kullanılmamıştır. Dördüncü vox pop anlatıcısında focus-defocus kullanılarak anlatıcı net, sınıf olarak kullanıldığı sanılan eski mekân fludur. Beşinci vox pop anlatıcısında focus-defocus kullanılarak anlatıcı net, sınıf olarak kullanıldığı sanılan eski mekân fludur. Altıncı vox pop anlatıcısında focus-defocus kullanılarak anlatıcı net, sınıf olarak kullanıldığı sanılan eski mekân fludur. Tüm video boyunca vox pop anlatıcılarının görüşlerini belirttiği kısımlarda bu durum değişmemektedir. Çoklu anlatıcılardan birinci anlatıcıda focus-defocus kullanılmamıştır. Çoklu anlatıcılardan ikincisinde ikili çekimde ilk olarak bu hareketin kullanılmadığı görülürken anlatıcının yakın çekiminde focus-defocus kullanıldığı görülmektedir. Anlatıcı net, arka plan pencere ve bahçe görüntüsü

fludur. Çoklu anlatıcılardan üçüncü ve dördüncüsünde focus-defocus kullanılmamıştır. VTR’lerde kullanılan kamera hareketlerinden focus-defocus ilk sahnelerde kullanılmıştır. Video ilk olarak fonda müzikle sözsüz olarak detay çekimle başlamakta ve dersi dinleyen öğrencilerin görüntüsüyle birlikte kitaba detay çekim yapıldığı görülmektedir. Bu detay çekimde kullanılan kamera hareketi focus-defocus’tur. Sonraki sahnede bir öğrencinin kitap karıştırma sahneleri vardır. Burada kitabın sayfalarına detay çekim uygulanarak yine focus-defocus’la istenen görüntü öne çıkarılmıştır. Kitap net, arka plan fludur. Ayrıca dersi dinleyen bir öğrenciye de focus-defocusun uygulandığı görülmektedir. Detay çekimin kullanıldığı bir diğer yer ise videonun ortalarından sonra ekrana gelen yiyecek görüntüleridir. Buradaki ekmek sepetine yapılan yakın çekimden, genel çekimle yenmek yenilen yere geçilmektedir. Video derste çekicilik katan diğer bir unsur anahtar sözcüklerdir. Anahtar kelimeler, ilk anlatıcının eski duvar resmi üzerine tek tek gelen kelimeler şeklinde olan derste işlenen düşünürlerin isimleridir. Bu isimler “Woolf, Petrarch, Shakespeare, Shelley, Dante, Cervantes, Aristotle, Ovid, Plato, Virgil, Homer ve Lucretius” şeklindedir. Bu kelimelerden “Woolf ve Cervantes” kelimeleri, harflerin renginin siyah olarak arka plandaki eski duvar resmine göre ayırt edici özellikte ve dikkat çekici olduğu görülmektedir. “Petrarch, Shakespeare ve Aristotle” kelimeleri harflerin renginin turuncu olarak arka plandaki eski duvar resmine göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. “Shelley, Plato ve Virgil” kelimeleri harflerin renginin beyaz olarak arka plandaki eski duvar resmine göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. “Dante” kelimesi harflerin renginin siyah olarak arka plandaki eski duvar resmine göre ayırt edici özellikte olduğu görülmektedir. Video derste kullanılan diğer bir dikkat çekici unsur ise görsel efekttir. Görsel efekt videoda çoklu anlatıcılardan ilkinin Homer, Dante, Petrarch’ın ve Virginia Woolf’un isimlerini vurgulu bir şekilde ifade ederken buna göre ayarlanmış bu düşünürlerin ilk üçünün resmi ve sonuncusunun ise fotoğrafının ekrana gelmesinde dikkat çekici bir unsur olarak kullanılmıştır.

Bir görsel materyalde vurgunun bütüne baskın olması gereklidir. Materyalin can alıcı noktası olan vurgulama ile dikkat çekilir. Materyalde kullanılan görsellerin belirli bir bölümüne dikkat çekilmek istenebilir. Öğeyi ilgi merkezi hâline getirebilmek için kullanılan farklı teknikler bulunmaktadır. Video derste genel olarak odaklanma içinde focus-defocus hareketi kullanılmıştır. Anlatıcıda kullanılan kamera hareketinin focus-

defocus olarak tercih edilen, Türkçe'ye seçikleştirme ve bulanıklaştırma olarak tercüme edilen focus-defocus hareketi olduğu görülmektedir. Anlatıcıyı ön plana almak ve dikkati ona çekmek için kullanılan kamera hareketidir. VTR'lerde kullanılan focus-defocus hareketi, detay çekimlerde anlatılan konu, kişi ya da eşyayı ön plana almak, dikkati çekmek için kullanılan çekicilik katan unsurdur. Video derste çekicilik katan unsur olarak yönlendirici ok, çizgi, işaretleme ve görüntü tekrarı ise kullanılmamıştır.

4.4.6.1.4.2. Derse Eklenen Unsurların Biçimsel Yapıları

Video derste kullanılan biçimsel yapı ile ilgili kararların üç tür olarak incelendiği görülmektedir. Bunlar hizalama, renk düzeni ve dengedir. Video derse eklenen görsel unsur olan VTR'ler, tüm video boyunca ilgili yerlerde ekranın tümünü kaplamakta ve herhangi bir yazı ile desteklenmemektedir. Diğer bir unsur olan resimlerde, Homer ve Dante'nin resmi, ekran ikiye bölünerek verilmekte ve ardından gelen Petrarch'ın ve Virginia Woolf'un resim ve fotoğrafı yine ekran ikiye bölünerek verilmektedir. Video derse eklenen diğer fotoğraflar ise son ikisi hariç ekranın tümünü kapsamaktadır. Beşinci vox pop anlatıcısının gezi ile alakalı iki adet fotoğrafı aynı karede, arkasına siyah zemin yerleştirilerek kullanılmıştır.

Bir görselde bütün unsurlar açık bir biçimde izleyiciye ulaştırıldığı zaman izleyicinin dikkatini verme ve mesajı anlama çabası azalacağından dolayı hizalama önemli bir unsur olarak görülmektedir. Bir görüntü ögesinin ağırlığı eşit, yatay ya da dikey olarak eksenin her iki tarafında dengeli bir biçimde yer almalıdır. İncelenen bu videoda da hizalama ve denge unsurlarına dikkat edildiği görülmektedir. Zıt renklerle yapılan bir ekran tasarımında hatırlama olasılığı daha yüksek olduğundan dolayı, koyu fon üzerine açık ya da açık renk üzerine koyu olacak şekilde zıtlık ekranda görülmektedir.

4.4.6.1.4.3. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi

Video derste kullanılan düzenleme ile ilgili kararların yakınlık ve tutarlılık şeklinde iki tür olduğu görülmektedir. Düzenleme ile ilgili kararlardan yakınlığın zamansal ve uzamsal olmak üzere iki şekilde olduğu görülmektedir. Zamansal ve uzamsal yakınlık olarak video ders içeriğinde bulunan beş anlatıcının anlattıkları içeriğe

bağlı olarak VTR'lerin, resim ve fotoğrafların doğru zamanda ve yerde verilmesi buna örnek teşkil etmektedir. Derste gösterilmek istenen şey mantıksal ve doğal bir sıra izlemiştir. Gösterime konu olan bu görsel unsurlar, izleyicinin kavrayabilmesi için yeterli zamanda sunulmuştur. Düzenleme ile ilgili kararlardan tutarlılık toplam on anlatıcının anlattıklarıyla görsel materyal olan VTR'lerin, resim ve fotoğrafların tutarlı olduğu görülmektedir.

İzleyiciler için birbiriyle alakalı görsel öğeler arasında fiziksel görünüm açısından birliktelik sağlamak için hem zamansal hem de uzamsal yakınlığa dikkat edildiği görülmektedir. Materyal içinde düzenli bir şekilde yerleştirilmiş VTR, resim ve fotoğraflarla öğrenmede kolaylık sağlama amacı güdülmüştür. Video derste düzenleme ile ilgili kararlardan gereksiz olarak herhangi bir materyalin konulmadığı görülmektedir.

4.4.6.1.4.4. Dersin Süresi

Video ders, toplam süreye göre incelendiğinde dersin süresinin 7:43 olduğu görülmektedir. Son yıllarda YouTube gibi ücretsiz video paylaşım sitelerinin etkinleşmesinden dolayı video yüklemek teknik açıdan daha kolay olmaktadır. Yapılan çalışmalara bağlı olarak değişen yeni izleyici özelliklerine göre çok uzun ya da çok kısa videoların dikkati dağıttığı, ideal sürenin kısa olması gerektiği ve bu sitelere video yüklemenin kolaylığından dolayı kısa videoların izleyiciler tarafından daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bu çalışmada da bu özellikler dikkate alınarak videoları seçme süresinin 05:01-10:00 arası kısa videolar kategorisine girdiği görülmektedir.

4.4.7. Oxford Üniversitesine Ait Video Dersin Analizi

Oxford Üniversitesi, İngiltere'nin Oxford kentinde yer alan, İngilizce konuşan dünyanın en eski üniversitesi olarak bilinen tarihi bir kurumdur. Üniversitenin kuruluş tarihi tam olarak bilinmemesine rağmen 1096'da eğitimin verildiğini gösteren kayıtlar bulunmaktadır. Lisans, lisansüstü ve kolej olarak eğitim verilmekte olan üniversitede akademik bölümler, araştırma merkezleri, idari bölümler, kütüphane ve müze bulunmaktadır. Üniversite federal bir sistem ile yönetilmekte ve günümüzde 13.000'e yakın çalışanı, yaklaşık 12.000 lisans, 11.000 de lisansüstü öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrenciler ağırlıklı olarak beşeri bilimler, matematik, fiziksel ve yaşam bilimleri, tıp

bilimleri ve sosyal bilimlerde öğrenim görmektedir (ox.ac.uk/about). ARWU tarafından yapılan araştırmaya göre 2016 dünyanın ilk 500 üniversitesi arasında yedinciliğe sahiptir.

4.4.7.1. Üniversitenin Medya Uygulamaları

Görsel ve işitsel öğelerin önemli olduğu günümüz dünyasında Oxford Üniversitesinin de bu dijital sisteme ayak uydugu görülmektedir. Üniversitenin resmi web sitesi incelendiğinde “Haberler”, “Keşifler” ve “Oxford’da Çalışmalar” başlıkları altında yoğun görseller kullanıldığı görülmektedir. Yapılan işlerle alakalı istatistikler, birçok infografi (bilgi görseli) kullanılarak yayınlanmaktadır. Üniversitede Educational Media Services (Öğretimsel Medya Servisi), konferans ve ders çekimi gibi etkinliklerin videolarını üretmeye yardımcı bir birim olarak göze çarpmaktadır. Bu birim altında yer alan “Video Prodüksiyon” bölümü, yüksek çözünürlüklü kameraları, aydınlatma araçları, mikrofonları bulunan web canlı yayını için gerekli işlemlerin yapıldığı yer olarak tanımlanabilir. Bu birimde video konferans sistemi mevcut olup uzaktan eğitim olanakları da bulunmaktadır. Mezuniyet törenleri için video hazırlama, dijital video üretimi, profesyonel dijital kurgu, bant yayını, video arşivi de hizmetleri arasındadır. (help.it.ox.ac.uk). Üniversitede “Design Process” adlı baskı ve tasarım bölümü olan birimde ise “Image Library” adlı görüntü kitaplığı bulunmaktadır. Burası binlerce kitabın dijitalinin bulunduğu çevrim içi bir görüntü kütüphanesidir. Ayrıca üniversitede e-Araştırma Merkezi bulunmakta ve özellikle internet, bilgi, etkileşim, yazılım, görselleştirme gibi işlemleri gerçekleştiren bu merkez de üniversite içine hizmet etmektedir. Üniversitenin bir diğer medya uygulaması da Halkla İlişkiler biriminin yürüttüğü “Social Media Hub” adlı Facebook ve Twitter ile ilgili yayınların bulunduğu kısımdır (ox.ac.uk). Üniversitede çevrim içi herkese açık kurs olarak hizmet veren uzaktan eğitim yapan kurslarda bulunmaktadır. Dünyanın her tarafından öğrencilere öğrenme ve öğretme tekniklerini kullanarak yeni bir yol sunan bu çevrimiçi kurslar da öğrencilere internet üzerinden esnek ortamlar sunulmaktadır. Özellikle Sürekli Eğitim Merkezi tarafından kullanılan uzaktan ve çevrimiçi kurslarda birçok ders yayını yapılabilmektedir (ox.ac.uk).

4.4.7.2. Üniversitenin Video Uygulamaları

Bu çalışmanın amacı nitelikli video ders çekim ve tasarım süreçlerini incelemek olduğu için ilk olarak Oxford Üniversitesi resmî sitesi ve medya araçları incelenerek video dersler araştırılmıştır. Çalışmanın amacına bağlı olarak video paylaşım sitesinin bulunduğu üniversiteye ait resmî sosyal medya hesapları incelenmiştir. Üniversitenin eğitsel amaçlar doğrultusunda dijital ortamdaki daha iyi yararlanabilmek amacıyla genel kullanıma açık “Bizimle İlgili Bağlantılar” adlı medya birimi bulunmaktadır. Bu kısımdaki sosyal medya hesapları iTunes U, YouTube, Facebook, Twittter, LinkedIn, Weibo, Instagram gibi hesaplardır. Üniversitenin video ders paylaşımı noktasında, incelenen diğer üniversitelerde olduğu gibi Youtube’u tercih ettiği ve aktif bir şekilde kullandığı görülmektedir. Kurumun resmî web sayfasındaki Youtube ikonuna tıklanıldığında üniversitenin resmî YouTube hesabına ulaşılmaktadır. 28 Ekim 2005’te açılan bu kanalın abone sayısı 82.124 ‘tür (12 Mayıs 2016 itibarıyla). Kanalda başlıca video dersler, tanıtım filmleri, sempozyum, çalıştaylar, fakülte dersleri, haberler, sosyal sorumluluk videoları ve bilimsel videolar gibi bir çok video bulunmaktadır (youtube.com). Kanalda “Videolar” sekmesine tıklanarak “En yeniler” kategorisinden çalışmanın amacına uygun olan, video ders özelliğine uyan videolar tespit edilerek incelemeye başlanmıştır.

4.4.7.3. Oxford Üniversitesine Ait Video Dersin Analizi

4.4.7.3.1. Video Dersin Künyesi

VİDEO DERSİN KÜNYESİ-VİDEO DERS 7 (VD 7)
Üniversitenin adı: Oxford Üniversitesi Video’nun adı: Rise of Online Work Captured in a New Online Labour Index Video’nun konusu: Bu video derste emek piyasalarının dijital dönüşümünü ve yeni bir Online İş Endeksin’de yakalanan yükseliş hakkında bilgiler verilmiştir. Günümüzde internetle birlikte değişen iş arama ve çalışma kriterleriyle zaman ve mekan unsurlarının ortadan kalkmasına örnekler verilmiştir. Süresi: 2:06 Yüklenme tarihi: 26 Eylül 2016 Görüntüleme sayısı: 1199 (Erişim Tarihi: 19.05.2017) Beğenilme sayısı: 24 Beğenilmeme sayısı: 1 Yorum sayısı: 1 URL: https://www.youtube.com/watch?v=nIoncQhmdJo Kategori: Eğitim Lisans: Standart YouTube Lisansı

4.4.7.3.2. Görsel Veri Analizi

A- GÖRSEL GÖZLEM FORMU											
1. KAMERA KULLANIMI											
a. Çekim Ölçekleri				b. Kamera Hareketleri				c. Kamera Açısı			
Anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri		VTR'de kullanılan çekim ölçekleri		Anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri		VTR'de kullanılan kamera hareketleri		Anlatıcıda kullanılan kamera açısı		VTR'de kullanılan kamera açısı	
Uzak	()	Uzak	()	Pan	()	Pan	(x)	Nesnel açı	(x)	Nesnel açı	(x)
Genel	()	Genel	(x)	Tilt	()	Tilt	(x)	Öznel açı	()	Öznel açı	(x)
Boy	()	Boy	()	Dolly in	()	Dolly in	()				
Diz	()	Diz	()	Dolly out	()	Dolly out	()				
Bel	()	Bel	(x)	Zoom in	()	Zoom in	()				
Göğüs	(x)	Göğüs	(x)	Zoom out	()	Zoom out	()				
Omuz	(x)	Omuz	()	Focus-defocus	(x)	Focus-defocus	(x)				
Baş	()	Baş	()								
Yüz	()	Yüz	()								
Detay	()	Detay	(x)								
2. KURGU TEKNİKLERİ											
a. Derse Eklenen Unsurlar				b. Görüntü Geçişleri							
VTR		(x)		Anlatıcıda kullanılan görüntü geçişleri				Derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan görüntü geçişleri			
Animasyon		(x)		Cut				(x)			
Fotoğraf		()		Mix				()			
Resim		()		Fade in-fade out				()			
Şekil, tablo, grafik		()		Beyazlatma-soldurma				(x)			
Yazı		(x)		Bulanıklaşma-netleşme				()			
Giriş jeneriği		()		Bindirme				(x)			
Çıkış jeneriği		(x)		Donma				()			
KJ		(x)									
Kurum amblemi		()									
Rol caption		()									
3. MEKÂN KULLANIMI											
Anlatıcıya yönelik mekân kullanımı						VTR'ye yönelik mekân kullanımı					
Doğal mekân		(x)				Doğal mekân		(x)			
Derse ilgili iç mekân		()				Derse ilgili iç mekân		(x)			
Dersten bağımsız iç mekân		(x)				Dersten bağımsız iç mekân		()			
Derse ilgili dış mekân		()				Derse ilgili dış mekân		()			
Dersten bağımsız dış mekân		()				Dersten bağımsız dış mekân		()			
Sınıf ortamı		()				Sınıf ortamı		()			
Yapay mekân		()				Yapay mekân		()			
Sesli çekim stüdyosu		()				Sesli çekim stüdyosu		()			
Chroma key		()				Chroma key		()			
Sanal stüdyo		()				Sanal stüdyo		()			
Dekor		()				Dekor		()			
Doğal dekor		()				Doğal dekor		()			
Sembolik dekor		()				Sembolik dekor		()			
4. DERSİ ANLATIMA YÖNELİK KARAKTERLER (KONU ANLATIMINA YÖNELİK KARAKTERLER)											
a. Kişi Sayısına Göre				b. Beden Dilini Kullanma				c. Kıyafet ve Makyaj			
Tek anlatıcı		(x)		Jest ve mimik		(x)		Resmi Kıyafet		()	
Çoklu anlatıcı		()						Serbest kıyafet		(x)	
Diyalog		()						Derse ilişkili kıyafet		()	
Dış ses		()						Makyaj		()	
İç izleyici		()									
İç ses		()									
Vox pop		()									

4.4.7.3.2.1. Kamera Kullanımı

Çekim Ölçekleri

Video derste beş tür çekim ölçeğinin kullanıldığı görülmektedir. Bunlar; genel, bel, göğüs, omuz ve detay çekimdir. Anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri olarak videoda görünen tek anlatıcıya ilişkin göğüs ve omuz çekimin kullanıldığı; VTR'lerde kullanılan çekim ölçeklerinin ise genel, göğüs, bel ve detay çekim olduğu görülmektedir.

Anlatıcıda Kullanılan Çekim Ölçekleri: İncelenen video derste anlatıcıda kullanılan çekim ölçeklerinin göğüs ve omuz çekimden oluşan iki tür olduğu görülmektedir. Önceden iş gücü piyasasında iş aramanın gazeteler ve ajanslara şahsen başvuru yapılarak gerçekleştirildiği fakat günümüzde insanların gitgide artan bir şekilde interneti kullanmalarıyla devam eden bu süreci anlatıcı görüntüler üzerine ifade ederek başlayan videoda anlatıcı bundan sonra görüntüye girmektedir. Çevrim dışı bu aramalardan günümüzde çevrim içi aramalara geçildiğinden bahsettiği bölümde anlatıcıda göğüs çekim kullanılmıştır. Araya anlatılanlarla ilgili olarak giren VTR ve animasyonlardan sonra tekrar anlatıcıya geçildiğinde kullanılan çekim ölçeği omuz çekimdir. Anlatıcı konuyu anlatmaya devam ederken araya yine konu ile ilgili VTR'ler girmekte ve tekrar anlatıcıya dönüldüğünde kullanılan çekim ölçeğinin göğüs çekim olduğu görülmektedir.

Video derste genel olarak görünen tek anlatıcıda kullanılan çekim ölçeklerinin omuz ve göğüs çekim olarak tercih edildiği görülmektedir. Video derste anlatıcılara yönelik olarak uzak, genel, boy, diz, baş, yüz ve detay çekim ise kullanılmamıştır.

VTR'de Kullanılan Çekim Ölçekleri: Video derste VTR'de kullanılan çekim ölçekleri bağlamında genel, göğüs, bel ve detay çekimin kullanıldığı görülmektedir. Önceden iş gücü piyasasında iş aramanın gazeteler ve ajanslara şahsen başvuru yapılarak gerçekleştirildiği fakat günümüzde insanlar gitgide artan bir şekilde interneti kullanmasıyla devam etmesi anlatıcı tarafından ifade edilerek, anlatılanlarla ilgili görüntüler ekrana gelerek başlayan videoda ilk çekim, genel çekim kullanılarak insanların bir iş merkezinde yürümelerinin hızlandırılmış görüntüsüdür. Sonrasında gazetelerde iş arayanları temsilen, ilanı çizen bir el görüntüsüne ve gazeteye detay çekim uygulanmıştır. İş arama yollarına devam edilerek göğüs çekimle iki kişinin perde

arkasından görüntüsü, detay çekim olarak klavye ve onu tuşlayan parmak görüntüsü, mouse tutan el görüntüsü, bilgisayar ekranında Linked in yazısı, Upwork yazısı bulunmaktadır. Anlatıcı ekrana geldikten sonra tekrar VTR'lere dönüldüğünde yine detay çekim olarak klavyeyi tuşlayan ellerin görüntüsü, bilgisayar ekranında iş başvurusu yapanların başlama tuşu, iş bulma ekran görüntüsü bulunmaktadır. Araya animasyon ve anlatıcı girdikten sonra ekrana gelen bir aşçısının mutfakta bilgisayar ve evraklarla çalışması bel çekim, bilgisayarda iş yapan insanların görüntüsü genel çekim, iki insanın karşılıklı oturup iş yaptığı görüntülere ise üstten genel çekim yapıldığı görülmektedir. Araya anlatıcının görüntüleri girdikten sonra ekrana gelen çalışan iki insana ve çalıştıkları dosyaya detay çekim yapılarak kameranın aşağıdan yukarı tilt hareketiyle göğüs çekim, yine çalışan insanın eline ve elindeki kâğıda detay çekim, başka bir insanın çalışma görüntülerinde ellerine ve masadaki kâğıtlara detay çekim, çalışan iki insandan yüzü görünen insana ise göğüs çekim yapılarak video çıkış jeneriğiyle sonlanmaktadır.

VTR'lerde genel olarak tercih edilen çekim ölçeğinin en çok detay çekim olduğu görülmektedir. Detay çekim, dikkat çekilmek istenen nesneleri izleyiciye göstermek için kullanılan çekim ölçeğidir. VTR'lerde kullanılan çekim ölçeklerinde uzak, boy, diz, omuz, baş ve yüz çekiminin ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kamera Hareketleri

Video derste anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri ve VTR'de kullanılan kamera hareketleri olmak üzere üç tür kamera hareketinin kullanıldığı görülmektedir. Bunlar pan, tilt ve focus-defocus hareketleridir.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste anlatıcıda kullanılan kamera hareketinin tek tür olarak focus-defocus olduğu görülmektedir. Kameranın objektifiyle yapılan focus-defocus hareketi video derste bulunan tek anlatıcıya uygulanmıştır. Anlatıcı ve bulunduğu mekândaki olan pencere net, arka planda pencere dışında görünen bina görüntüsü ise fludur. Tüm video boyunca anlatıcıların gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir.

Video derste genel olarak tek anlatıcıda kullanılan kamera hareketinin focus-defocus olarak tercih edildiği görülmektedir. Türkçe'ye seçikleştirme ve bulanıklaştırma olarak tercüme edilen focus-defocus hareketi, anlatıcıyı ön plana almak

ve dikkati ona çekmek için kullanılan kamera hareketidir. Sabit kamera ile çekilmiş olan anlatıcılara yönelik bu görüntülerde pan, tilt, dolly in, dolly out, zoom in ve zoom out'un kullanılmadığı görülmektedir.

VTR'de Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste bulunan VTR'lerde kullanılan kamera hareketlerinin üç tür olarak pan, tilt ve focus-defocus olduğu görülmektedir. VTR'de kullanılan kamera hareketlerinden pan, videonun başlarında anlatıcının iş başvuruları hakkında bilgi verdiği bölümlerde soldan sola, boşluktan klavyeye doğru hareket verilmiştir. Aynı zamanda bu ekranda klavyeye detay çekim uygulanarak focus-defocus yapılmış, klavye net, onu tuşlayan insan elleri fludur. Sonrasında ekrana gelen mouse tutan ve çalıştıran el ile mouse net, arka plan fludur. Anlatıcının Linked in ile ilgili konuşmasında bilgisayar ekranına soldan sağa doğru pan yapılmış, aynı zamanda focus-defocus da uygulanarak Linked in yazısı net sayfadaki diğer yazılar fludur. Aynı şekilde bilgisayar ekranında yazan Upwork kelimesine sağdan sola doğru pan hareketi yapılmış ve Upwork kelimesine focus-defocus uygulanarak Upwork kelimesi net, arka plandaki bilgisayar ekranı ise fludur. Yine anlatıcının işgücü piyasaları hakkındaki konuşmasında ekrana gelen klavye ve onu çalıştıran ellere focus-defocus uygulanmış, klavye ve eller net, arka plan fludur. Yine VTR'lerde ekrana gelen çalışan iki insana ve çalıştıkları dosyaya detay çekim yapılarak kameranın aşağıdan yukarı tilt hareketiyle çalışan insanın eline ve elindeki kâğıda detay çekim yapılarak bu iki insan net, arkadaki ofis görüntüsü fludur. İki bilgisayar önünde çalışan diğer iki insana uygulanan focus-defocus hareketiyle bu insanlar ve bilgisayarları net, arka plan olan ofis görüntüsü fludur.

Video derste VTR'lerde kullanılan kamera hareketinin genel olarak anlatılan nesneyi ve kişiyi ön plana almak, nesneye ve kişiye dikkati çekmek için tercih edilen kamera hareketi olan focus-defocus olduğu görülmektedir. Video derste VTR'lere yönelik olarak dolly in, dolly out, zoom in ve zoom out hareketinin ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kamera Açısı

Video derste kamera açısı, nesnel ve öznel açı tipi olarak iki farklı şekilde kullanılmıştır. Anlatıcılarda kullanılan açı tipinin görünen tek anlatıcıda nesnel açı

olarak tek tür olduğu; VTR’de kullanılan açı tiplerinin ise nesnel ve öznel açı tipi olarak iki tür olduğu görülmektedir.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Açısı

Video derste anlatıcıda kullanılan açı tipinin tek anlatıcıda kullanılan nesnel açı tipi olarak tek tür olduğu görülmektedir. Tüm video boyunca tüm anlatıcıların bulunduğu kısımlarda kullanılan nesnel açı; dışardan bir bakış açısıyla yapılan, anlatıcıların kameradan habersiz bir konumda gibi kameraya bakmadan anlatmasından oluşan açı tipidir. Bu kamera uygulamasına “izleyici görüş noktası” da denilebilir. İzleyicinin göz hizasına göre yapılan çekimler ile gerçeğe yakın bir görüntü verilmiştir. Anlatıcı ile izleyici arasındaki mesafe orantılandırılmamıştır. Video derste bulunan bu anlatıcıda öznel açı kullanılmamıştır.

VTR’de Kullanılan Kamera Açısı

Video derste VTR’de kullanılan kamera açı tiplerinin nesnel ve öznel açı olmak üzere iki tür olduğu görülmektedir. Videonun başlarında anlatıcının iş başvuruları hakkında bilgi verdiği bölümlerde genel çekim yapılan yerlerde nesnel açı kullanılmıştır. Nesnel açının kullanıldığı diğer yerler, bir aşçısının mutfakta bilgisayar ve evraklarla çalışma görüntüsü, bilgisayarda iş yapan insanların genel görüntüsü, iki insanın karşılıklı oturup iş yaptığı görüntüler, ekrana gelen iki farklı görüntüde çalışan iki insana kullanılan açı tipi nesneldir. Detay çekim yapılan yerler olan gazetelerde iş arayanları temsilen ilanı çizen bir el görüntüsüne, gazeteye detay çekim, yine klavye ve mouse çalıştıran el görüntülerinde, çalışan insanların evrak inceleme görüntülerinde de öznel açı kullanılmıştır.

VTR’lerde en çok kullanılan açı tipleri nesnel ve öznel açılardır. Nesnel açı konu girişlerinde kullanılan açı tipi olarak, öznel açı ise içeriğin uygulama görüntülerinde kullanılarak izleyicinin bu işlemleri daha yakından görmelerini ve kişisel deneyim olarak katılımını sağlamakta kullanılan açı tipidir.

4.4.6.7.2.2. Kurgu Teknikleri

Video derste bulunan anlatıcılarda ve derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden dört tür görüntü geçişi kullanılmıştır. Bunlar cut, mix, fade in-fade

out ve bindirmedir. Derse eklenen görsel unsurların ise altı tür olduğu görülmektedir. Bunlar; VTR, animasyon, yazı, çıkış jeneriği, KJ ve kurum amblemidir.

Anlatıcıda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan tek anlatıcıya yönelik olarak kurgu tekniklerinden görüntü geçişleri olarak cut, beyazlatma-soldurma ve bindirmenin kullanıldığı; eklenen görsel unsur olarak ise KJ'nin kullanıldığı görülmektedir. Video ilk olarak kısa VTR'ler ile başlamakta ve görüntü anlatıcıya geçtiğinde cut geçiş kullanıldığı görülmektedir. Anlatıcıdan iş gücü ile ilgili VTR'ye geçişte kullanılan geçiş yine cut geçiştir. Sonrasında animasyon ekrana gelmekte ve bu animasyondan anlatıcıya geçiş yapıldığında beyazlatma-soldurma kullanılmıştır. Anlatıcıdan diğer VTR olan mutfakta iş yapan kişiye ve diğer VTR'lere geçildiğinde ve tekrar anlatıcıya dönüldüğünde, sonrasında tekrar VTR'ye geçildiğinde kullanılan geçiş türü yine cut geçiştir. Anlatıcıda kullanılan diğer kurgu tekniği ise tek anlatıcıyı tanıtmak amacıyla kullanılan KJ'dir. İsim ve unvanı hakkında bilgi veren, kısaca KJ olarak anılan “karakter jeneratörü” video dersi anlatan kişiyi tanıtmak amacıyla kullanılmıştır. KJ eklenirken görüntü geçişi olarak da bindirmenin kullanıldığı görülmektedir.

Video derste genel olarak tek anlatıcıda kullanılan geçiş türünün cut geçiş olduğu görülmektedir. Anlatıcıdan görsel unsurlara, görsel unsurlardan anlatıcıya geçişte genel olarak kullanılan cut geçiş, basit olduğundan dolayı videoda istenen etkiyi hızlı bir şekilde vermek ve akıcılığı sağlamak amacıyla tercih edilen geçiş türüdür. Video derste anlatıcıda diğer geçişler olan mix, fade in-fade out, bulanıklaşma-netleşme ve donma ise kullanılmamıştır.

Derse Eklenen Görsel Unsurlarda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden; görsel unsurlar olarak VTR, animasyon, yazı, çıkış jeneriği ve kurum ambleminin kullanıldığı görülmektedir. Görüntü geçişleri olarak cut, mix, fade in-fade out ve beyazlatma-soldurma kullanılmıştır. Video, ilk olarak görüntü geçişlerinden fade in ile başlamakta önceden iş gücü piyasasında iş aramanın gazeteler ve ajanslara şahsen başvuru yapılarak gerçekleştirildiği fakat günümüzde insanlar gitgide artan bir şekilde interneti kullanmasıyla devam etmesi anlatıcı tarafından ifade edilerek, anlatılanlarla ilgili görüntüler ekrana gelerek başlayan videoda ilk çekim, genel çekim kullanılarak

insanların bir iş merkezinde yürümelerinin hızlandırılmış görüntüsüdür. Bu çekimden gazetelerde iş arayanları temsilen ilanı çizen bir el görüntüsüne ve gazeteye detay çekim VTR'sine ve sonrasında iş arama yollarına devam edilerek iki kişinin perde arkasından görüntüsüne cut geçiş kullanılmıştır. Bu görüntüden klavye ve onu tuşlayan parmak görüntüsüne geçişte beyazlatma-soldurma kullanılmıştır. Buradan cut geçişle mouse tutan el görüntüsüne, akabinde bilgisayar ekranında Linked in yazısından, Upwork yazısının bulunduğu bilgisayar ekranının görüntüsüne buradan da anlatıcıya geçişte cut geçiş kullanılmıştır. Anlatıcı ekrana geldikten sonra tekrar VTR'lere döndüğünde yine detay çekim olarak klavyeyi tuşlayan ellerin görüntüsüne sonrasında bilgisayar ekranında iş başvurusu yapanların başlama tuşu, iş bulma ekran görüntüsüne ve buradan animasyona geçişte kullanılan geçiş türü yine cut geçiştir. Animasyondan anlatıcıya geçişte beyazlatma-soldurma, anlatıcıdan sonra ekrana gelen bir aşçısının mutfakta bilgisayar ve evraklarla çalışması, buradan bilgisayarda iş yapan insanların görüntüsüne geçişte, iki insanın karşılıklı oturup iş yaptığı görüntülere ve tekrar anlatıcıya döndüğünde cut geçiş kullanılmıştır. Anlatıcının görüntüleri girdikten sonra ekrana gelen çalışan iki insana, yine çalışan insanın eline ve elindeki kâğıda geçişte, başka bir insanın çalışma görüntülerinde ellerine ve masadaki kâğıtlara, çalışan iki insandan yüzü görünen insana geçişte de cut geçiş kullanılmıştır. Bu görüntüden çıkış jeneriğine geçişte ise fade in-fade out kullanılarak video bitmektedir.

Video derste genel olarak derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan geçiş türünün cut geçiş olduğu görülmektedir. Anlatıcıdan görsel unsurlara, görsel unsurlardan anlatıcıya geçişte genel olarak kullanılan cut geçiş, basit olduğundan dolayı videoda istenen etkiyi hızlı bir şekilde vermek ve akıcılığı sağlamak amacıyla tercih edilen geçiş türüdür. Video derste diğer geçişler olan mix, fade in-fade out, bulanıklaşma-netleşme ve donma ise kullanılmamıştır.

4.4.6.7.2.3. Mekân Kullanımı

Video derste mekân kullanımının, anlatıcıda kullanılan mekânlar ve VTR'lerde kullanılan mekânlar olmak üzere iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar, doğal mekân olarak dersten bağımsız iç mekân ve dersle ilgili iç mekândır.

Anlatıcıya Yönelik Mekân Kullanımı: Video derste bulunan tek anlatıcıya yönelik mekân kullanımının doğal mekân olarak dersten bağımsız iç mekân olarak tek tür olduğu görülmektedir. Anlatıcının video boyunca bölüm bölüm görüldüğü ve konuyu anlattığı mekân olan dersten bağımsız iç mekân, neresi tam belli olmayan, okul olduğu sanılan geniş pencereci bir odadır. Anlatıcının arkasında doğal dekor olarak pencere ve ahşap duvar bulunmaktadır. Arka planda pencere dışında görünen bir bina görüntüsü bulunmaktadır. Videonun ilk sahnelerinde sağında perde tarzı bir görüntü bulunmaktadır. Sonraki sahnelerde anlatıcıya omuz çekim yapılmış bu perde görüntüsü kaybolmuştur. Pencereden başka herhangi bir aksesuar bulunmayan video derste ışık olarak yeterince aydınlatılmış olduğu görülmektedir.

Video derste anlatıcıda genel olarak görülen bu mekân karmaşık değil, fakat dersle ilgili bir mekân da değildir. Araya giren VTR'ler için dikkat dağıtıcı bir özelliğe de sahip değildir. Diğer mekânlar olan doğal mekân içinde dersle ilişkili iç mekân, ilişkili dış mekân, dersten bağımsız dış mekân, sınıf ortamı kullanılmamıştır. Yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekor kullanılmamıştır.

VTR'ye Yönelik Mekân Kullanımı: Video ders içerisinde bulunan VTR'lere yönelik olarak kullanılan mekân türünün tek tür olarak doğal mekân içinde dersle ilgili iç mekân olduğu görülmektedir. VTR'lerde sırasıyla dersle ilgili iç mekânlar; insanların bir iş merkezinde yürümelerinin hızlandırılmış görüntüsü, gazetelerde iş arayanları temsilen ilanı çizen bir el görüntüsü, iş arama yollarına devam edilerek iki kişinin perde arkasından ofis görüntüsü, detay çekim olarak klavye ve onu tuşlayan parmak görüntüsü, mouse tutan el görüntüsü, bilgisayar ekranında Linked in yazısı, Upwork yazısı, anlatıcı ekrana geldikten sonra tekrar VTR'lere döndüğünde yine detay çekim olarak klavyeyi tuşlayan ellerin görüntüsü, bilgisayar ekranında iş başvurusu yapanların başlama tuşu, iş bulma ekran görüntüsü, araya animasyon ve anlatıcı girdikten sonra ekrana gelen bir aşçısının mutfakta çalışma görüntüsü, bir ofiste bilgisayarda iş yapan insanların görüntüsü, iki insanın bir ofiste karşılıklı oturup iş yaptığı görüntülere üstten genel çekim yapılması, araya anlatıcının görüntüleri girdikten sonra ekrana gelen bir ofiste çalışan iki insana ve çalıştıkları dosyaya detay çekim yapılması, yine bir ofiste çalışan insanın eline ve elindeki kâğıda detay çekim yapılması, başka bir insanın yine bir ofiste çalışma görüntülerinde ellerine ve masadaki kâğıtlara detay çekim yapılması,

bir ofiste bilgisayarla çalışan iki insanın bulunduğu mekânlardır. VTR'lerdeki bu mekânlar doğal mekân içinde dersle ilgili iç mekanlar olarak tanımlanan genellikle ofis görüntüleridir. Bu ofis görüntülerinde bilgisayar, klavye, mouse, masa, evraklar doğal dekor içine girmektedir. Video derste işgücü piyasasında iş arayanlar, bulanlar, çalışanlar hakkında bilgi verildiği için bu mekânlar dersle ilgilidir. Bir aşçının bilgisayar ve evraklarla çalıştığı mutfak ise yine dersle ilgili bir iç mekân sayılabilir. Çünkü aşçının ofisi kendi mutfığıdır. İnsanların bulundukları mevki ve ortamlarda internet üzerinden başvuru yapabilme olanağı bu mekânlar üzerinden verilmektedir. Işık olarak bu mekânların yeterince aydınlatılmış olduğu görülmektedir.

Video derste genel olarak dersle ilgili iç mekânlar tercih edilmiştir. Bu mekânların tercih edilme sebebi anlatılan konuyla ilgili mekânlar olmasından kaynaklanmaktadır. Böylelikle konu izleyicilere uygulama alanından anlatılmakta ve gerçeklik hissiyatını doğurmaktadır. VTR'ye yönelik mekân kullanımında doğal mekân olarak, dersten bağımsız iç mekân, dersle ilişkili dış mekân, dersten bağımsız dış mekân, sınıf ortamı kullanılmadığı; yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekorun kullanılmadığı görülmektedir.

4.4.7.3.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler

Video derste konu anlatımına yönelik olarak anlatıcı sayısının tek anlatıcı olduğu görülmektedir. Beden dilini kullanmada jest ve mimiğin etkili olduğu, anlatıcının serbest kıyafet giydiği ve makyajın ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kişi Sayısına Göre: Video derste anlatılan konunun tek bir anlatıcı tarafından ele alındığı görülmektedir. Cinsiyeti erkek olan anlatıcı, Oxford İnternet Enstitüsünde Doçent Doktor Vili Lehdonvirta'dır. Kendi uzmanlık alanı hakkında konuşan anlatıcı, videonun konusuna bağlı olarak kendi alanında çalışmış ve doçentlik derecesindedir. Videonun genelinde hem anlatıcı kısmında hem de görüntüye eklenen görsel unsurlarda bu kişinin sesi duyulmaktadır. Video derste çoklu anlatıcı, diyalog, dış ses, iç izleyici, iç ses ve vox pop kullanılmamış, konu anlatımı tek anlatıcı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Beden Dilini Kullanma: Video derste bulunan tek anlatıcıda beden dili olarak jest ve mimik gözlenmiştir. Video derse VTR'ler üzerine anlatıcının konuşması ile başlanmış, anlatıcıya geçildiğinde iş piyasasının kurallarından bahsettiği bölümde

anlatıcıya göğüs çekim uygulanmış ve böylece el-kol hareketleri rahat izlenebilmiştir. Yine burada yüz mimiklerinin de hareketli olduğu görülmektedir. Anlatıcı, omuz çekimle gösterildiği zaman ise sadece yüz mimikleri izlenmiştir. Araya giren animasyon ve VTR'lerden sonra tekrar anlatıcının görüntüsüne geçildiği zaman çevrim içi iş piyasasından bahsettiği bölümde de yine göğüs çekim yapıldığı için el-kol hareketleri ve mimikleri rahat izlenmiştir.

İletişimin sözel olmayan kısmını oluşturan beden dilinde izleyiciyi etkilemenin en iyi yolu olabildiğince doğal olmaktır. El/kol hareketleri performansa büyük değer katar ama sahici ve duruma uygun olmalıdır. Özgünlük çok önemlidir. Bu video derste anlatıcının jest ve mimikleriyle kullanılan sözcükler uyumlu ve samimidir.

Kıyafet ve Makyaj: Video derste bulunan anlatıcıda kıyafetin serbest olduğu gözlenmektedir. Dersi konuyu oturarak anlattığı için sadece ceket ve gömleği görülmektedir. Mavi ceket içine çizgili beyaz gömlek giymiştir. Kıyafet, anlatıcı için görsel olarak iletişim kurmak için de kullanılabilir. Sahip olunan kariyere uygun kıyafet giymek hem kadınlar hem de erkekler açısından önemlidir. Anlatıcının mekânı, okul sanıldığından dolayı bu kıyafet uygundur. Anlatıcıda resmî kıyafet, dersle ilişkili kıyafet ve makyaj görülmemektedir.

4.4.7.3.3. İşitsel Veri Analizi

B- İŞİTSEL GÖZLEM FORMU									
1. SÖZ				2. MÜZİK			3. SES EFEKTİ	4. DOĞAL SESLER	
Anlatıcı sesi		Vurgu ve tonlama	(x)	Fon Müziği		Jenerik müziği	()	Yer ve zaman belirleyen Senkron efektler	()
Tek anlatıcı	(x)			Anlatıcıya yönelik	(x)			Karakter sesi	()
Çoklu anlatıcı	()			Derse eklenen görsel unsurlara yönelik	(x)			Ortam sesi	()
Diyalog	()								
Dış ses	(x)								
İç izleyici	()								
İç ses	()								
Vox pop	()								

4.4.7.3.3.1. Söz

Video derste kullanılan sözün konu anlatımına katılan karakterlerden tek anlatıcı ve çıkış jeneriğinde konuşan dış ses olarak iki tür olduğu görülmektedir. Bu anlatıcıların ilgili yerlerde vurgu ve tonlamayı yaptığı görülmektedir.

Anlatıcı Sesi: Video derste anlatıcıya yönelik olarak kullanılan sözün iki tür olduğu görülmektedir. Konuyu anlatan anlatıcının sesi diegetik ses olarak yani anlatı içinden gelen tek anlatıcı tarafından gerçekleştirilmektedir. Diğer ses ise videonun çıkış jeneriğindeki dış sestir. Video, anlatıcının sesi ile önceden işgücü piyasasında iş aramanın gazeteler ve ajanslara şahsen başvuru yapılarak gerçekleştirildiği fakat günümüzde insanların gitgide artan bir şekilde interneti kullanmalarıyla devam etmesi anlatıcının görüntüler üzerine ifade edilerek, anlatılanlarla ilgili görüntüler ekrana gelerek başlamaktadır. Anlatıcının sesi bulunduğu mekânda ve dersi destekleyici olarak eklenen görsel unsurlar olan VTR'ler ve animasyon üzerinde işitilmektedir. Anlatıcı, konuyu anlatırken görüntüyle eşzamanlı kaydedilmiş konuşma gerçekleşmektedir. Ses ile görünen malzeme arasında süreklilik vardır çünkü ses duyulduğunda kaynağını ekranda görmek mümkündür. Anlatıcı, kelimeleriyle izleyiciyi ekrana bakmaya ikna edebilmektedir. Örneğin anlatıcı iş piyasası ve çevrimiçi başvuruları anlatırken ekranda bilgisayar ekran görüntüleri ve ofislerde çalışan insan görüntüleri bulunmaktadır. Böylelikle gerçeklik duygusunun yaratımı ve anlatım desteklenebilmektedir. İnandırıcılık da bir ortam içinde oluşturularak düşünceler ve çalışmalar anlatılmaktadır. Çünkü tekli konuşmada inandırıcılık önemlidir. Anlatıcının seslerinin çekim anında kaydedildiği ve net olduğu görülmektedir. Anlatıcının sesi işitilebilir düzeyde ve ekrandaki görüntülere uygun şekilde anlamlı sözlerden oluşmaktadır.

Video derste bulunan ikinci söz ise çıkış jeneriğinde işitilen müziksiz dış sestir. Cinsiyeti bayan olan bu ses, izleyicileri parlak fikirler keşfetmek için Oxford Üniversitesi Sosyal Bilimler Bölümünü ziyaret etmeye teşvik etmektedir. Videoda anlatıcıya yönelik ses bağlamında çoklu anlatıcı, diyalog, iç izleyici, iç ses ve vox pop kullanılmamıştır.

Vurgu ve Tonlama: Video derste anlatıcıda vurgu ve tonlama ilgili yerlerde kullanılmıştır. Video ders, süre açısından kısa video kategorisine girdiği için söylenen ve vurgulanan kelimeler iyi seçilmiş ve vücut hareketlerinden de yararlanılarak ifade edilmiştir. Vurgu ve tonlama ile etkili iletişim gerçekleştiği için anlatılan konular daha iyi kavranabilmektedir. Anlaşılabilir ve açık bir anlatım vardır.

Video derste anlatıcı yumuşak bir ses tonuna sahip, izleyiciler için uygun bir düzeyde konuşan, anlatımında konuya girişi, ana bölümde anlatımı ve sonuçtaki

sunumu uygun özelliklerdedir. Anlatımın ilk 25 saniyesinde anlatıcı konuya giriş yaparak önceden iş gücü piyasasında iş aramanın gazeteler ve ajanslara şahsen başvuru yapılarak gerçekleştirildiği fakat günümüzde insanlar gitgide artan bir şekilde interneti kullanmalarıyla devam etmesi görüntüler üzerine ifade edilerek başlamakta özellikle gazete ilanları ve internet kelimelerine vurgu yapmaktadır. Çevrim içi iş kurumlarından Linked in ve son zamanlarda çevrimiçi çalışma platformlarında iş arama artmaktadır. Anlatıcı konuşurken dersin içeriğine bağlı olarak çevrim içi platform kelimelerine vurgu yapmaktadır. Kendi çalışması çevrimiçi iş piyasası olan anlatıcı, web sitelerinden ve başvuru platformlarından bahsetmektedir. Bu konuda araştırmaların yapıldığından bahsederek konuyu bitirmektedir. Üniversitenin isminin ve Twitter hesabının yazılı olduğu çıkış jeneriğinde dış ses, daha hızlı konuşarak izleyicileri parlak fikirler keşfetmek için Oxford Üniversitesi Sosyal Bilimler Bölümünü ziyaret etmeye teşvik etmektedir.

Sonuç olarak video derste genel olarak anlatıcının sesi işitilebilir bir tonda, görüntüler arası geçişte akıcı, kelimeleri belirgin söyleyerek açıklık, konunun önemine göre yaptığı vurgularla hoş a giderlik ve tek düze bir anlatım yapmayarak bükümlü bir özelliğe sahiptir. Bir anlatımın inandırıcı olması için vurgu ve tonlamaya dikkat etmek gerekir. Bu videoda konuyu anlatan anlatıcıların söylediği sözler ve vurgulamalar ile inandırıcı ve akıcı bir etkiye sahip oldukları söylenebilir. Anlatıcı bu özellikleri araya giren görsel destek materyalleri olan VTR'ler ve animasyondan da güç alarak yapmaktadır. Bu görsel destek materyalleri aracılığıyla da yapılan vurgu ve tonlama ile monotonluk kırılmıştır. Ayrıca anlatıcının kullandığı sözcükler ve deyimler onların mesleğine uymakta, ilgili yer ve zamanda da kullanılmaktadır.

4.4.7.3.3.2. Müziğin Kullanımı

Video derste kullanılan müziğin, fon müziği olarak tek tür olduğu görülmektedir. Anlatıcıda ve derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan müzik, videonun tümüne hâkim olan fon müziğidir. Kategorisi ve besteleyeni belli olmayan bu müzik, sözsüzdür.

Anlatıcıya Yönelik Müzik Kullanımı: Video derste anlatıcıda kullanılan müzik türünün fon müziği olduğu görülmektedir. Kategorisi belli olmayan bu müzik, çıkış jeneriği hariç videonun tümünde değişik ritimlerle işitilmektedir. Önceden işgücü

piyasasında iş aramanın gazeteler ve ajanslara şahsen başvuru yapılarak gerçekleştirildiği fakat günümüzde insanlar gitgide artan bir şekilde interneti kullanmasıyla devam etmesi şeklinde VTR'lerle başlayan fon müziği, videoda anlatıcının kendinin görüldüğü ve sesinin işitildiği her yerde aynı tonda devam etmektedir.

Video derste bulunan tek anlatıcıda konuyu anlatırken müzik fon işlevi görmektedir. Videoda müzik, anlatımı güçlendirici yardımcı bir öge olarak kullanılarak süreklilik sağlanmıştır.

Derse Eklenen Görsel Unsurlara Yönelik Müzik Kullanımı: Videoda derse eklenen görsel unsurlara yönelik olarak kullanılan müzik türünün fon müziği olduğu görülmektedir. Bu müzik türü anlatıcıda da kullanılan tür olarak VTR ve animasyon üzerinde işitilmekte ve uygun tonda bitirilerek çıkış jeneriğine geçilmektedir. Video ilk olarak fonda müzikle koşuşan insanların bulunduğu bir iş merkezi görüntüsüyle başlamakta ve bundan sonra gelen tüm VTR'ler ve animasyon üzerinde anlatıcının sesi ile birlikte işitilmektedir.

Video derste görsel unsurlara yönelik olarak eklenen müzik video içeriğine uygun tarzda hareketli bir müziktir. Devam eden fon müziği, anlatının sürekliliğini sağlamakta ve izleyicinin dikkatini teknik değişikliklerden uzaklaştırmaktadır. Video dersin çıkış jeneriğinde ise jenerik müziği bulunmamaktadır.

4.4.7.3.3.3. Ses Efekti

Video derste yer ve zaman belirleyen ya da senkron şeklinde olan herhangi bir ses efekti kullanılmamıştır.

4.4.7.3.3.4. Doğal Sesler

Video ders içerisinde bulunan anlatıcıya yönelik çekimlerde ve VTR'lerde doğal sesler kategorisine giren herhangi bir karakter sesi ve ortam sesi bulunmamaktadır. Karakter sesi olarak ofis içinde konuşmalar, ortam sesi olarak ise iş merkezindeki koşuşturmalar vs. bulunmamaktadır. Görüntüler doğal olsa da ortam sesi kullanılmamıştır.

4.4.7.3.4. Öğretimsel Veri Analizi

C- ÖĞRETİMSSEL GÖZLEM FORMU											
1. DERSE EKLENEN UNSURLAR											
a. Görsel Unsurlar						b. Yazılı Unsurlar				c. Çekicilik Katan Unsurlar	
Gerçekçi		Benzeşik		Şematik		Harfler		Boşluklar		Yönlendirici ok	()
VTR	(x)	VTR	()	Şekil,	()	Büyük harf	(x)	Harfler arası boşluk	(x)	Çizgi	()
Animasyon	(x)	Animasyon	()	tablo,	()	Küçük harf	(x)	Satırlararası boşluk	()	İşaretleme	()
Fotoğraf	()	Fotoğraf	()	grafik	()	Okunabilirlik	(x)			Odaklanma	(x)
Resim	()	Resim	()			Düz yazı	(x)			Anahtar sözcük	(x)
						Eğik yazı	()			Görüntü tekrarı	()
						Harflerin rengi	(x)			Görsel efekt	()
										Slow motion	()
										Fast motion	(x)
2. DERSE EKLENEN UNSURLARIN BİÇİMSSEL YAPILARI						3. DERSE EKLENEN UNSURLARIN DÜZENLEMESİ				4. DERSİN SÜRESİ	
Hizalama	(x)			Yakınlık		Tutarlılık	(x)	Gereksizlik	()	02:00-05:00 arası	(x)
Renk düzeni	(x)			Zamansal yakınlık	(x)					05:01-10:00 arası	()
Denge	(x)			Uzamsal yakınlık	(x)						

4.4.7.3.4.1. Derse Eklenen Unsurlar

Video derste kullanılan derse eklenen unsurların görsel, yazılı ve çekicilik katan unsurlar olarak üç tür olduğu görülmektedir. Görsel unsurların gerçekçi özelliğe sahip olarak VTR ve animasyondan oluşan iki tür olduğu; yazılı unsurların anahtar sözcük şeklinde; çekicilik katan unsurların ise odaklanma ve anahtar sözcük şeklinde iki tür olduğu görülmektedir.

Görsel Unsurlar: Video derste kullanılan öğretimsel amaçlı görsel unsurların gerçekçi özelliğe sahip olduğu görülmektedir. Bu gerçekçi unsurlar VTR ve animasyondur. Videoya eklenen ilk gerçekçi unsur VTR'dir. Önceden iş gücü piyasasında iş aramanın gazeteler ve ajanslara şahsen başvuru yapılarak gerçekleştirildiği fakat günümüzde insanlar gitgide artan bir şekilde interneti kullanmasıyla devam etmesi anlatıcı tarafından ifade edilerek, anlatılanlarla ilgili görüntüler ekrana gelerek başlayan videoda ilk çekim, insanların bir iş merkezinde yürümelerinin hızlandırılmış görüntüsüdür. Sonrasında gazetelerde iş arayanları temsilen ilanı çizen bir el görüntüsüne ve gazeteye detay çekim uygulanmıştır. İş arama yollarına devam edilerek iki kişinin perde arkasından görüntüsü, detay çekim olarak klavye ve onu tuşlayan parmak görüntüsü, mouse tutan el görüntüsü, bilgisayar ekranında Linked in yazısı, Upwork yazısı bulunmaktadır. Anlatıcı ekrana geldikten sonra tekrar VTR'lere döndüğünde yine detay çekim olarak klavyeyi tuşlayan ellerin

görüntüsü, bilgisayar ekranında iş başvurusu yapanların başlama tuşu, iş bulma ekran görüntüsü bulunmaktadır. Araya animasyon ve anlatıcı girdikten sonra ekrana gelen bir aşçısının mutfakta iş başvurusu yapma görüntüleri, bilgisayarda iş yapan insanların görüntüsü, iki insanın karşılıklı oturup iş yaptığı görüntülere üstten çekim yapıldığı görülmektedir. Araya anlatıcının görüntüleri girdikten sonra ekrana gelen çalışan iki insana ve çalıştıkları dosyaya detay çekim yapılarak kameranın kişiye yapılan çekim, yine çalışan insanın eline ve elindeki kâğıda ve başka bir insanın çalışma görüntülerinde ellerine ve masadaki kâğıtlara detay çekim, çalışan iki insandan yüzü görünen insanın çekimi video içerisindeki VTR'lerdir. Video derse eklenen öğretimsel amaçlı diğer gerçekçi unsur animasyondur. Çalışma istatistikleri şeklinde başlayan yeşil rengin egemen olduğu animasyonda araştırmacıların hayati önem taşıyan mevcut ulusal istihdam istatistikleri, eski kurallara göre istihdamı ölçmeye odaklanmış fakat yeni kurallar altında gerçekleşen istihdam seviyesini yakalamamasından bahsedilmektedir. İş arayan erkek ve kadın animasyonundan sonra eski kurallar yazılı ferman şeklinde bir animasyon, arkada aranan işleri betimleyen şekillerle birlikte ekrana gelmektedir. Bu eski ferman bilgisayara dönüşmekte ve bu bilgisayar ekranında yeni kurallar yazmaktadır. Sonrasında anlatıcıya geçilerek yeni kurallar hakkında bilgi verilmeye devam edilmektedir. Bu animasyon ile video dersin tümüne hâkim eski ile yeni iş aramalar karşılaştırılarak izleyiciye görsel bilgiler verilmiştir.

Video derste en çok kullanılan öğretimsel amaçlı görsel unsurlar VTR ve animasyondur. Kullanılan VTR'ler gerçekçi özelliğe sahip, dersin anlatımında destek olan uygulamaları göstermektedir. Kullanılan animasyon ise eski ile yeniye karşılaştırarak izleyenlere görsel destek vermektedir. Kullanılan bu görsel unsurlar öğretimsel olarak bir amaca yönelik olarak hazırlanmıştır. İzleyiciyi tatmin edecek kadar ayrıntısıyla gösterilmeye çalışılan bu görseller; anlamlı, konuşulanlara katkıda bulunucu niteliktedir. Gerçekçi unsurlardan fotoğraf, benzeşik özellikteki VTR, animasyon, fotoğraf ve resim; şematik unsurlardan şekil, tablo ve grafik kullanılmamıştır.

Yazılı Unsurlar: Video derste yazının anahtar sözcükler şeklinde öğretimsel amaçlı olarak animasyonlarda kullanıldığı görülmektedir. İlk olarak animasyonu tanıtıcı olarak “çalışma istatistikleri” yazısı kullanılmıştır. Bu yazının büyük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin beyaz olarak arka plan yeşile göre

ayırt edici özellikte ve harfler arası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. İkinci olarak yine bu animasyonun devamında bir ferman üzerinde “eski kurallar” yazmaktadır. Yazının küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin kahverengi olarak arka plan sarıya göre ayırt edici özellikte ve harflerarası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Bu yazının stili eskiye uygun tarzdadır. Üçüncü olarak fermanın bilgisayar ekranına geçişte ekranda yazan “yeni kurallar” kelimeleri küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin beyaz olarak arka plan turkuaza göre ayırt edici özellikte ve harfler arası boşluğun uygun olduğu görülmektedir.

Videolarda bulunan anahtar kelimelerde en çok küçük harf tercih edildiği, harfler arası boşluğun okunabilir düzeye olduğu, düz yazı şekli kullanıldığı ve harflerin renginin arka plana zıt olduğu görülmektedir. İyi bir okunma sağlanması için küçük harf gereklidir. Bu özellikler ile izleyiciler materyali daha iyi okuyabilmekte ve anlayabilmektedir. Anahtar kelimelerde eğik yazı ise kullanılmamıştır. Ayrıca videoda öğretimsel amaçlı olarak bu anahtar kelimelerden ayrı olarak herhangi bir cümle veya metin şeklinde yazı kullanılmamıştır.

Çekicilik Katan Unsurlar: Video derste çekicilik katan unsurların dört tür olduğu görülmektedir. Bunlar odaklanma, işaretleme, anahtar sözcük ve fast motion’dır. Dikkat çekici unsur olarak görülen odaklanma, anlatıcıda ve VTR’lerde bulunan focus-defocus hareketi ve detay çekim olarak gerçekleştirilmiştir. Kameranin objektifiyle yapılan focus-defocus hareketi tek anlatıcıya bulunduğu yerle birlikte uygulanmıştır. Anlatıcı ve bulunduğu mekânda olan pencere net, arka planda pencere dışında görünen bina görüntüsü ise fludur. Tüm video boyunca anlatıcıların gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir. Videonun başlarında anlatıcının iş başvuruları hakkında bilgi verdiği klavyeye detay çekim uygulanarak focus-defocus yapılmış, klavye net, onu tuşlayan insan elleri fludur. Sonrasında ekrana gelen mouse tutan ve çalıştıran el ile mouse net, arka plan fludur. Anlatıcının Linked in ile ilgili konuşmasında bilgisayar ekranındaki yazıya focus-defocus uygulanarak Linked in yazısı net, sayfadaki diğer yazılar fludur. Aynı şekilde bilgisayar ekranında yazan Upwork kelimesine focus-defocus uygulanarak Upwork kelimesi net, arka plandaki bilgisayar ekranı ise fludur. Yine anlatıcının işgücü piyasaları hakkındaki konuşmasında ekrana gelen klavye ve onu çalıştıran ellere focus-defocus uygulanmış, klavye ve eller net, arka plan fludur. Yine

VTR’lerde ekrana gelen çalışan iki insana ve çalıştıkları dosyaya detay çekim ve sonrasında insanın eline ve elindeki kâğıda detay çekim yapılarak bu iki insan net, arkadaki ofis görüntüsü fludur. İki bilgisayar önünde çalışan diğer iki insana uygulanan focus-defocus hareketiyle bu insanlar ve bilgisayarları net, arka plan olan ofis görüntüsü fludur. Video derste diğer bir dikkat çekici unsur işaretlemidir. İşaretlemenin video derste ilk olarak gazeteden iş ilanı arayan kişinin kendine uygun iş ilanlarını kırmızı kalemle çizmesi, ikinci olarak da bilgisayar ekranında bir çevrim içi platforma giriş için “başla” tuşuna tıklanması örnek verilebilir. Video derste kullanılan diğer bir dikkat çekici unsur ise anahtar sözcüklerdir. Video derste animasyonun içinde bir ferman üzerinde “eski kurallar” yazmaktadır. Bu kelimelerin harflerin renginin kahverengi olarak arka plan sarıya göre ayırt edici özellikte ve dikkat çekici olduğu görülmektedir. Diğer anahtar kelime animasyonun devamında gelen fermanın bilgisayar ekranına geçişte ekranda yazan “yeni kurallar” kelimeleridir. Bu kelimelerin harflerinin renginin beyaz olarak arka plan turkuza göre ayırt edici özellikte ve dikkat çekici olduğu görülmektedir. Video derste bir diğer dikkat çekici unsur fast motion’dır. Videonun girişinde işgücü piyasasında iş aramanın yollarından bahsedildiği kısımda ilk görüntü genel çekim kullanılarak insanların bir iş merkezinde yürümelerinin hızlandırılmış görüntüsüdür. Burada fast motion kullanılarak videoya hızlı başlanmış ve konuya dikkat çekilmek istenmiştir. Fast motion’nın ikinci kullanıldığı yer ise anlatıcının yazılım geliştiren yöneticiler hakkındaki konuşmasına binaen gelen iki insanın karşılıklı oturup iş yaptığı görüntülere üstten genel çekim yapılarak hızlandırılmış görüntüsüdür. Burada da fast motion kullanılarak hem zaman kazanılmış hem de anlatılan konuya dikkat çekilmek istenmiştir.

Bir görsel materyalde vurgunun bütüne baskın olması gereklidir. Materyalin can alıcı noktası olan vurgulama ile dikkat çekilir. Materyalde kullanılan görsellerin belirli bir bölümüne dikkat çekilmek istenebilir. Öğeyi ilgi merkezi haline getirebilmek için kullanılan farklı teknikler bulunmaktadır. Video derste genel olarak odaklanma içinde focus-defocus hareketi kullanılmıştır. Anlatıcıda kullanılan kamera hareketinin focus-defocus olarak tercih edilen, Türkçe’ye seçikleştirme ve bulanıklaştırma olarak tercüme edilen focus-defocus hareketi olduğu görülmektedir. Anlatıcıyı ön plana almak ve dikkati ona çekmek için kullanılan kamera hareketidir. VTR’lerde kullanılan focus-defocus hareketi, detay çekimlerde anlatılan konu, kişi ya da eşyayı ön plana almak,

dikkati çekmek için kullanılan unsurdur. Video derste çekicilik katan unsur olarak yönlendirici ok, çizgi, işaretleme ve görüntü tekrarı ise kullanılmamıştır.

4.4.7.3.4.2. Derse Eklenen Unsurların Biçimsel Yapıları

Video derste kullanılan biçimsel yapı ile ilgili kararların üç tür olarak incelendiği görülmektedir. Bunlar hizalama, renk düzeni ve dengedir. Video derse eklenen görsel unsur olan VTR'ler, tüm video boyunca ilgili yerlerde ekranın tümünü kaplamakta ve herhangi bir yazı ile desteklenmemektedir. Diğer bir unsur olan animasyon da ekranın tümünü kaplamakta ve yazı ile desteklenmektedir.

Bir görselde bütün unsurlar açık bir biçimde izleyiciye ulaştırıldığı zaman izleyicinin dikkatini verme ve mesajı anlama çabası azalacağından dolayı hizalama önemli bir unsur olarak görülmektedir. Bir görüntü ögesinin ağırlığı eşit, yatay ya da dikey olarak eksenin her iki tarafında dengeli bir biçimde yer almalıdır. İncelenen bu videoda da hizalama ve denge unsurlarına dikkat edildiği görülmektedir. Zıt renklerle yapılan bir ekran tasarımında hatırlama olasılığı daha yüksek olduğundan dolayı, koyu fon üzerine açık ya da açık renk üzerine koyu olacak şekilde zıtlık ekranda görülmektedir.

4.4.7.3.4.3. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi

Video derste kullanılan düzenleme ile ilgili kararların yakınlık ve tutarlılık şeklinde iki tür olduğu görülmektedir. Düzenleme ile ilgili kararlardan yakınlığın zamansal ve uzamsal olmak üzere iki şekilde olduğu görülmektedir. Zamansal ve uzamsal yakınlık olarak video ders içeriğinde bulunan tek anlatıcının anlattıkları içeriğe bağlı olarak VTR'lerin ve animasyonun doğru zamanda ve yerde verilmesi buna örnek teşkil etmektedir. Derste gösterilmek istenen şey mantıksal ve doğal bir sıra izlemiştir. Gösterime konu olan bu görsel unsurlar, izleyicinin kavrayabilmesi için yeterli zamanda sunulmuştur. Düzenleme ile ilgili kararlardan tutarlılık tek anlatıcının anlattıklarıyla görsel materyal olan VTR'ler ve animasyonla tutarlı olduğu görülmektedir.

İzleyiciler için birbiriyle alakalı görsel ögeler arasında fiziksel görünüm açısından birliktelik sağlamak için hem zamansal hem de uzamsal yakınlığa dikkat edildiği görülmektedir. Materyal içinde düzenli bir şekilde yerleştirilmiş VTR ve animasyonla

öğrenmede kolaylık sağlama amacı güdülmüştür. Video derste düzenleme ile ilgili kararlardan gereksiz olarak herhangi bir materyalin konulmadığı görülmektedir.

4.4.7.3.4.4. Dersin Süresi

Video ders, toplam süreye göre incelendiğinde dersin süresinin 2:06 olduğu görülmektedir. Son yıllarda YouTube gibi ücretsiz video paylaşım sitelerinin etkinleşmesinden dolayı video yüklemek teknik açıdan daha kolay olmaktadır. Yapılan çalışmalara bağlı olarak değişen yeni izleyici özelliklerine göre çok uzun ya da çok kısa videoların dikkati dağıttığı, ideal sürenin kısa olması gerektiği ve bu sitelere video yüklemenin kolaylığından dolayı kısa videoların izleyiciler tarafından daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bu çalışmada da bu özellikler dikkate alınarak videoları seçme süresinin 02:00-05:00 arası kısa videolar kategorisine girdiği görülmektedir.

4.4.8. California Teknoloji Enstitüsüne (CALTECH) Ait Video Dersin Analizi

Kısaca Caltech olarak bilinen Kaliforniya Teknoloji Enstitüsü, Amerika Birleşik Devletleri'nin Kaliforniya eyaletinin Los Angeles şehrinde 1891'den beri faaliyet gösteren özel bir yükseköğretim kurumudur. Özellikle bilim ve mühendislik alanında eğitim veren dünyaca ünlü enstitünün biyoloji ve biyoloji mühendisliği, kimya ve kimya mühendisliği, mühendislik ve uygulamalı bilimler, jeoloji ve gezegen bilimleri, fizik, matematik, astronomi ve sosyal bilimler en önemli akademik bölümleridir. 2015 yılı itibarıyla 1000'den fazla lisans, 1200'den fazla lisansüstü öğrenci sayısına sahiptir. Yaklaşık 900 öğretim üyesine sahip enstitüde öğretim elemanı-öğrenci oranı üçte birdir. Enstitü ayrıca ABD Ulusal Havacılık ve Uzay İdaresi (NASA)'ya ait Jet Propulsion Laboratory'nin yönetimi ve işletiminden sorumludur. Öğrenci sayısı yaklaşık olarak 2100 olmasına rağmen Nobel ödülleri, yayınlara referanslar gibi başarılarıyla ARWU tarafından yapılan araştırmaya göre 2016 dünyanın ilk 500 üniversitesi arasında sekizinciliğe sahiptir (caltech.edu).

4.4.8.1. Enstitünün Medya Uygulamaları

CALTECH Enstitüsünün görsel ve işitsel dünyaya önem verdiği resmi sitede yer alan "Medyada Caltech" adlı bölümden anlaşılabilir. Bu bölümde üniversite ile ilgili

nl gazetelerde ve medya kuruluşlarında yer alan haberler bulunmaktadır (caltech.edu). Enstitünün medya uygulama birimlerinden Academic Media Technologies (Akademik Medya Teknolojisi), haber ve sosyal etkinlikler amaçlı video ve animasyonlar üreterek kampüs derslerinin canlı yayınlanmasında görsel ve işitsel destek sağlar. Bir yapım için öncesinde storyboard ve senaryo hizmeti, 4K, DSLR, stüdyo kamerası, mikrofon; yapım sonrası ise grafik tasarım, animasyon gibi hizmetleri vardır. Enstitünün resmi kanalları olan YouTube ve iTunes U’ya video üretir. Ayrıca akademik destek olarak MOOC’lar için de bu hizmetleri gerçekleştirir ve CaltechX adlı evrimii kurslar için de dünyaca nl MOOC platformları olan Coursera ve edX ile teknik irtibat sağlamaktadır (amt.caltech.edu).

4.4.8.1.2. Enstitünün Video Uygulamaları

Bu çalışmanın amacı nitelikli video ders çekim ve tasarım süreçlerini incelemek olduğu için ilk olarak CALTECH’in resmî sitesi ve medya araçları incelenerek çalışmaya uygun video dersler araştırılmıştır. Çalışmanın amacına bağlı olarak video paylaşım sitesini bulmak için niversiteye ait resmî sosyal medya hesapları incelenmiştir. CALTECH, eğitsel amaçlar doğrultusunda dijital ortamdan daha iyi yararlanabilmek amacıyla genel kullanıma açık Facebook, Twitter, Instagram, YouTube, iTunes U, Coursera, edX gibi paylaşım sitelerindeki resmî hesapları kullanmaktadır. İncelenen diğer üniversitelerden farklı olarak bu enstitünün iki çevrim içi kursu olan Coursera ve edX ‘in ikonlarının da bulunduğu görülmektedir. Bu ikonlar tıkladığında Coursera ve edX ‘in sayfaları açılmaktadır. Üniversitenin video ders paylaşımı noktasında, incelenen diğer üniversitelerde olduğu gibi Youtube’u tercih ettiği ve aktif bir şekilde kullandığı görülmektedir. Kurumun resmî web sayfasındaki Youtube ikonuna tıkladığında niversitenin YouTube hesabına ulaşılmaktadır. 21 Mart 2006’da açılan bu kanalın abone sayısı 52 bin 555’tir (23 Mayıs 2016 itibarıyla). Kanalda başlıca video dersler, tanıtım filmleri, sempozyum, çalıştaylar, fakülte dersleri, haberler, sosyal sorumluluk videoları ve bilimsel videolar gibi bir çok video bulunmaktadır (youtube.com). Kanalda “Videolar” sekmesine tıklanarak “En yeniler” kategorisinden çalışmanın amacına uygun olan, video ders özelliğine uyan videolar tespit edilerek incelemeye başlanmıştır.

4.4.8.2. California Teknoloji Enstitüsüne Ait Video Dersin Analizi

4.4.8.2.1. Video Dersin Künyesi

VİDEO DERSİN KÜNYESİ-VİDEO DERS 8 (VD 8)	
Üniversitenin adı: California Teknoloji Enstitüsü (CALTECH) Video'nun adı: The Science Behind Quantum is Calling Video'nun konusu: Bu video derste Caltech Profesörlerinden Sean Carroll Kuantum Fiziği üzerine bilgiler vermiştir. Hawking ve Saldana'nın ünlü videosundan kesitlerle desteklenen bu derste Schrödinger ve kedisinin deneyi animasyon ve VTR'lerle anlatılarak kuantum mekaniği hakkında bilgiler verilmiştir. Süresi: 6:11 Yüklenme tarihi: 13 Aralık 2016 Görüntüleme sayısı: 4048 (Erişim Tarihi: 24.05.2017) Beğenilme sayısı: 63 Beğenilmeme sayısı: 1 Yorum sayısı: 6 URL: https://www.youtube.com/watch?v=ZYay6IcqTIM&t=265s Kategori: Bilim ve Teknoloji Lisans: Standart YouTube Lisansı	

4.4.8.2.2. Görsel Veri Analizi

A- GÖRSEL GÖZLEM FORMU									
1. KAMERA KULLANIMI									
a. Çekim Ölçekleri				b. Kamera Hareketleri				c. Kamera Açısı	
Anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri		VTR'de kullanılan çekim ölçekleri		Anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri		VTR'de kullanılan kamera hareketleri		Anlatıcıda kullanılan kamera açısı	VTR'de kullanılan kamera açısı
Uzak	()	Uzak	()	Pan	()	Pan	(x)	Nesnel açı	(x)
Genel	()	Genel	()	Tilt	()	Tilt	()	Öznel açı	()
Boy	()	Boy	()	Dolly in	()	Dolly in	()		
Diz	()	Diz	(x)	Dolly out	()	Dolly out	()		
Bel	(x)	Bel	()	Zoom in	(x)	Zoom in	(x)		
Göğüs	()	Göğüs	(x)	Zoom out	()	Zoom out	()		
Omuz	(x)	Omuz	(x)	Focus-defocus	(x)	Focus-defocus	(x)		
Baş	()	Baş	()						
Yüz	()	Yüz	()						
Detay	()	Detay	(x)						
2. KURGU TEKNİKLERİ									
a. Derse Eklenen Unsurlar				b. Görüntü Geçişleri					
VTR	(x)			Anlatıcıda kullanılan görüntü geçişleri			Derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan görüntü geçişleri		
Animasyon	(x)			Cut	(x)		Cut	(x)	
Fotoğraf	()			Mix	()		Mix	()	
Resim	()			Fade in-fade out	(x)		Fade in-fade out	(x)	
Şekil, tablo, grafik	()			Beyazlatma-soldurma	()		Beyazlatma-soldurma	()	
Yazı	(x)			Bulanıklaşma-netleşme	()		Bulanıklaşma-netleşme	()	
Giriş jeneriği	(x)			Bindirme	(x)		Bindirme	(x)	
Çıkış jeneriği	(x)			Donma	()		Donma	()	
KJ	(x)								
Kurum amblemi	(x)								
Rol caption	(x)								

3. MEKÂN KULLANIMI					
Anlatıcıya yönelik mekân kullanımı			VTR'ye yönelik mekân kullanımı		
Doğal mekân	()		Doğal mekân	()	
Dersle ilgili iç mekân	()		Dersle ilgili iç mekân	(x)	
Dersten bağımsız iç mekân	()		Dersten bağımsız iç mekân	()	
Dersle ilgili dış mekân	()		Dersle ilgili dış mekân	(x)	
Dersten bağımsız dış mekân	()		Dersten bağımsız dış mekân	()	
Sınıf ortamı	(x)		Sınıf ortamı	()	
Yapay mekân	()		Yapay mekân	()	
Sesli çekim stüdyosu	()		Sesli çekim stüdyosu	()	
Chroma key	()		Chroma key	()	
Sanal stüdyo	()		Sanal stüdyo	()	
Dekor	()		Dekor	()	
Doğal dekor	(x)		Doğal dekor	(x)	
Sembolik dekor	()		Sembolik dekor	()	
4. DERSİ ANLATIMA YÖNELİK KARAKTERLER (KONU ANLATIMINA YÖNELİK KARAKTERLER)					
a. Kişi Sayısına Göre		b. Beden Dilini Kullanma		c. Kıyafet ve Makyaj	
Tek anlatıcı	(x)	Jest ve mimik	(x)	Resmi Kıyafet	()
Çoklu anlatıcı	()			Serbest kıyafet	(x)
Diyalog	()			Dersle ilişkili kıyafet	()
Dış ses	()			Makyaj	()
İç izleyici	()				
İç ses	()				
Vox pop	()				

4.4.8.2.2.1. Kamera Kullanımı

Çekim Ölçekleri

Video derste beş tür çekim ölçeğinin kullanıldığı görülmektedir. Bunlar; diz, bel, göğüs, omuz ve detay çekimdir. Anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri olarak videoda görünen tek anlatıcıya ilişkin bel ve omuz çekimin kullanıldığı; VTR'lerde kullanılan çekim ölçeklerinin ise diz, göğüs, omuz ve detay çekim olduğu görülmektedir.

Anlatıcıda Kullanılan Çekim Ölçekleri: İncelenen video derste anlatıcıda kullanılan çekim ölçeklerinin bel ve omuz çekimden oluşan iki tür olduğu görülmektedir. Giriş jeneriği ve VTR'den sonra ekrana gelen anlatıcıda ilk görülen çekim ölçeği omuz çekimdir. Schrödinger ve ünlü kedisi hakkında konuşmaya başlayarak konuya giriş yapan anlatıcı kuantum mekaniği hakkında konuşmaya devam ederken ara ara farklı bir açıdan bel çekim uygulanıp yine omuz çekimle anlatıcıya dönüldüğü görülmektedir. Araya animasyon girmekte ve tekrar anlatıcıya dönüldüğünde bu durum değişmemektedir. Anlatıcı konuyu anlatmaya devam ederken araya yine konu ile ilgili VTR'ler ve animasyonlar girmekte ve tekrar anlatıcıya dönüldüğünde kullanılan çekim ölçeğinin yine omuz çekim olduğu ve ara ara farklı bir açıdan bel çekim yapıldığı görülmektedir.

Video derste genel olarak görünen tek anlatıcıda kullanılan çekim ölçeğinin omuz çekim olduğu görülmektedir. Video derste anlatıcılara yönelik olarak uzak, genel, boy, diz, göğüs, baş, yüz ve detay çekim ise kullanılmamıştır.

VTR’de Kullanılan Çekim Ölçekleri: Video derste VTR’de kullanılan çekim ölçekleri bağlamında diz, göğüs, omuz ve detay çekimin kullanıldığı görülmektedir. Giriş jeneriğinden sonra başlayan videoda ilk olarak VTR görülmektedir. Schrödinger ve ünlü kedisi hakkında konuşmaya başlayarak konuya giriş yapan anlatıcı ekrana gelmeden görülen bu VTR, kedi fotoğraflarına detay çekim yapılarak başlamaktadır. Sonrasında ekrana gelen bayan karakterin (Saldana) kedi ile ilgili telefonla konuşma görüntüleri diz çekimden başlayarak göğüs çekime geçmektedir. Dikkat yazısının bulunduğu kutuya detay çekim yapılarak VTR devam etmektedir. Araya anlatıcı ve animasyon görüntüleri girmekte ve tekrar VTR’ye dönüldüğünde bilgisayarla konuşan kadında omuz çekim, bilgisayar ekrana geldiğinde ise detay çekim kullanıldığı görülmektedir. Yine araya animasyon ve anlatıcı girdikten sonra ekrana gelen VTR’de kadının elindeki yazıya detay çekim, kendi kendine konuştuğu kısımda ise omuz çekim kullanılmıştır.

VTR’lerde genel olarak tercih edilen çekim ölçeğinin omuz ve detay çekim olduğu görülmektedir. VTR’lerde kullanılan çekim ölçeklerinde uzak, genel, boy, beli baş ve yüz çekimin ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kamera Hareketleri

Video derste anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri ve VTR’de kullanılan kamera hareketleri olmak üzere üç tür kamera hareketinin kullanıldığı görülmektedir. Bunlar, pan, zoom in ve focus-defocus hareketleridir.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste anlatıcıda kullanılan kamera hareketinin iki tür olarak focus-defocus ve zoom in olduğu görülmektedir. Kameranın objektifiyle yapılan focus-defocus hareketi video derste bulunan tek anlatıcıya omuz çekim kullanılan yerlerde uygulanmıştır. Anlatıcı net, arka plandaki beyaz tahta fludur. Bel çekim kullanılan yerlerde focus-defocus kullanılmamıştır. Tüm video boyunca anlatıcıların gösterildiği bölümlerde bu durum değişmemektedir. İkinci kullanılan hareket olan zoom in ise hafif şekilde anlatıcının bel çekiminde kullanılmış, anlatıcı biraz daha yakına alınmak istenmiştir.

Video derste genel olarak tek anlatıcıda kullanılan kamera hareketinin focus-defocus olarak tercih edildiği görülmektedir. Türkçe'ye seçikleştirme ve bulanıklaştırma olarak tercüme edilen focus-defocus hareketi, anlatıcıyı ön plana almak ve dikkati ona çekmek için kullanılan kamera hareketidir. Sabit kamera ile çekilmiş olan anlatıcılara yönelik bu görüntülerde pan, tilt, dolly in, dolly out ve zoom out'un ise kullanılmadığı görülmektedir.

VTR'de Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste bulunan VTR'lerde kullanılan kamera hareketlerinin üç tür olarak pan, zoom in ve focus-defocus olduğu görülmektedir. İlk VTR, jenerikten sonra gelen ünlü fizikçi Stephen Hawking¹⁸ ve Zoe Saldana'nın Kuantum ile ilgili ünlü videosundan kesitlerden oluşmaktadır. Schrödinger ve ünlü kedisi hakkında konuşma gerçekleşirken kedi fotoğraflarına pan hareketi ile birlikte detay çekim yapıldığı görülmektedir. Araya animasyon ve anlatıcı girdikten sora tekrar aynı VTR'ye döndüğünde Saldana'nın elindeki nota detay çekim yapılmış, aynı zamanda focus-defocus uygulanmıştır. Not, net arka plan fludur. Yine VTR'de oynayan kadının omuz ve göğüs çekimlerinde focus-defocus kullanılmış, kadın net arka plan bahçe fludur. Videonun sonunda çıkış jeneriğinden önce gelen VTR'de ünlü fizikçi Stephen Hawking'in bulunduğu kısa görüntülerde focus-defocus kullanılmış Hawking net, arka plan fludur. Videoda kullanılan üçüncü hareket ise zoom in'dir. Videonun başlarında "dikkat" yazılı kutuya zoom in yapılmış olduğu görülmektedir.

Video derste VTR'lerde kullanılan kamera hareketinin genel olarak anlatılan nesneyi ve kişiyi ön plana almak, nesneye ve kişiye dikkati çekmek için tercih edilen kamera hareketi olan focus-defocus olduğu görülmektedir. Video derste VTR'lere yönelik olarak tilt, dolly in, dolly out ve zoom out hareketinin ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kamera Açısı

Video derste kamera açısı, nesnel ve öznel açı tipi olarak iki farklı şekilde kullanılmıştır. Anlatıcılarda kullanılan açı tipinin görünen tek anlatıcıda nesnel açı

¹⁸ Stephen Hawking, 21 yaşında ALS hastalığına yakalanarak vücudunun % 80' sinir hücrelerini kaybederek sinir sistemi felç olan, buna rağmen fizik ve astronomi alanında önemli çalışmalar yürüten Einstein lakaplı ünlü fizikçidir (hawking.org.uk).

olarak tek tür olduğu; VTR’de kullanılan açı tiplerinin ise nesnel ve öznel açı tipi olarak iki tür olduğu görülmektedir.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Açısı: Video derste anlatıcıda kullanılan açı tipinin tek anlatıcıda kullanılan nesnel açı tipi olarak tek tür olduğu görülmektedir. Tüm video boyunca anlatıcının bulunduğu kısımlarda kullanılan nesnel açı; dışardan bir bakış açısıyla yapılan, anlatıcıların kameradan habersiz bir konumda gibi kameraya bakmadan anlatmasından oluşan açı tipidir. Bu kamera uygulamasına “izleyici görüş noktası” da denilebilir. İzleyicinin göz hizasına göre yapılan çekimler ile gerçeğe yakın bir görüntü verilmiştir. Anlatıcı ile izleyici arasındaki mesafe orantılandırılmamıştır. Video derste bulunan bu anlatıcıda öznel açı kullanılmamıştır.

VTR’de Kullanılan Kamera Açısı: Video derste VTR’lerde kullanılan kamera açı tiplerinin nesnel ve öznel açı olmak üzere iki tür olduğu görülmektedir. İlk VTR’de hem nesnel açı hem de öznel açı kullanılmıştır. Kadının telefon konuşmalarında nesnel açı, dikkat yazısının yazdığı kutuya ise detay çekim yapılarak öznel açı kullanılmıştır. Araya anlatıcı ve animasyon girdikten sonra tekrar ekrana gelen aynı VTR’nin devamında kadının bilgisayarla konuşmasında nesnel açı, kadının gözünden bilgisayara bakılmasında ise öznel açı kullanılmıştır. Kadının bulunduğu ilerleyen bölümlerde ve videonun sonlarında Hawking’in görüntülerinde yine nesnel açı kullanılmıştır.

VTR’lerde en çok kullanılan açı tipleri nesnel ve öznel açılardır. Nesnel açı konu girişlerinde, öznel açı ise içeriğin uygulama görüntülerinde kullanılarak izleyicinin bu işlemleri daha yakından görmelerini ve kişisel deneyim olarak katılımını sağlamakta kullanılan açı tipidir.

4.4.8.2.2.2. Kurgu Teknikleri

Video derste bulunan anlatıcılarda ve derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden üç tür görüntü geçişi kullanılmıştır. Bunlar cut, fade in-fade out ve bindirmedir. Derse eklenen görsel unsurların ise yedi tür olduğu görülmektedir. Bunlar; VTR, animasyon, yazı, giriş jeneriği, çıkış jeneriği, KJ, kurum amblemi ve rol caption’dır.

Anlatıcıda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan tek anlatıcıya yönelik olarak kurgu tekniklerinden görüntü geçişleri olarak cut, fade in-fade out ve

bindirmenin kullanıldığı; eklenen görsel unsur olarak ise KJ'nin kullanıldığı görülmektedir. Video ilk olarak jenerikle başlamakta, sonrasında VTR ekrana gelmekte, bu VTR'den anlatıcının omuz çekimine geçişte ve omuz çekimden bel çekime geçişte cut geçiş, anlatıcıdan Schrödinger'in ünlü kedisi ve deneyinin animasyonuna geçişte fade in-fade out, tekrar anlatıcıya geçişte ise cut geçiş kullanılmıştır. Anlatıcıdan animasyona, animasyondan anlatıcıya geçişte, anlatıcıdan VTR'ye geçişte, VTR'den anlatıcıya geçişte, anlatıcıdan animasyona, animasyondan anlatıcıya, anlatıcıdan VTR'ye, VTR'den anlatıcıya geçişte yine cut geçiş kullanılmıştır. Anlatıcıdan uzay boşluğu ile ilgili animasyona geçişte fade in-fade out, buradan anlatıcıya, anlatıcıdan tekrar bu animasyonun devamına, sonra tekrar anlatıcıya, anlatıcıdan sonra VTR'ye geçişte yine cut geçiş kullanılmıştır. Anlatıcıda kullanılan diğer kurgu tekniği ise tek anlatıcıyı tanıtmak amacıyla kullanılan KJ'dir. İsim ve unvanı hakkında bilgi veren, kısaca KJ olarak anılan “karakter jeneratörü” video dersi anlatan kişiyi tanıtmak amacıyla kullanılmıştır. KJ eklenirken görüntü geçişi olarak da bindirmenin kullanıldığı görülmektedir.

Video derste genel olarak tek anlatıcıda kullanılan geçiş türünün cut geçiş olduğu görülmektedir. Anlatıcıdan görsel unsurlara, görsel unsurlardan anlatıcıya geçişte genel olarak kullanılan cut geçiş, basit olduğundan dolayı videoda istenen etkiyi hızlı bir şekilde vermek ve akıcılığı sağlamak amacıyla tercih edilen geçiş türüdür. Video derste anlatıcıda diğer geçişler olan mix, beyazlatma-soldurma, bulanıklaşma-netleşme ve donma ise kullanılmamıştır.

Derse Eklenen Görsel Unsurlarda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden görsel unsurlar olarak VTR, animasyon, yazı, giriş jeneriği, çıkış jeneriği, KJ, kurum amblemi ve rol caption'ın kullanıldığı görülmektedir. Görüntü geçişleri olarak cut, fade in-fade out ve bindirme kullanılmıştır. Video ilk olarak üzerinde “Bilimin Arkasında Kuantum Aranıyor” yazılı dersin isminin bulunduğu jenerikle başlamakta, bu jenerikte dersi anlatan “Sean Carroll ile” yazmakta, anlatan kişinin resmi ve anlatılan olayla ilgili animasyon ve arka plan görüntüsü bulunmaktadır. Bu giriş jeneriğinden VTR'ye geçişte ve VTR içinde çekim ölçekleri değiştikçe kullanılan geçiş türü cut geçiştir. VTR'den anlatıcıya geçişte geçiş türü değişmemektedir. Anlatıcıdan Schrödinger ve ünlü kedisi ve deneyinin animasyonuna geçişte fade in-fade out, tekrar anlatıcıya geçişte ise cut

geçiş kullanılmıştır. Tekrar anlatıcıdan animasyona, animasyondan anlatıcıya geçişte, anlatıcıdan VTR'ye geçişte, VTR'den anlatıcıya geçişte, anlatıcıdan animasyona, animasyondan anlatıcıya, anlatıcıdan VTR'ye, VTR'den anlatıcıya geçişte yine cut geçiş kullanılmıştır. Anlatıcıdan uzay boşluğu ile ilgili animasyona geçişte fade in-fade out, buradan anlatıcıya anlatıcıdan tekrar bu animasyonun devamına, sonra tekrar anlatıcıya, anlatıcıdan son VTR olan Hawking'in görüntüsüne geçişte yine cut geçiş kullanılmıştır. Buradan giriş jeneriğinin aynısı olan çıkış jeneriğine geçişte ve enstitünün isminin ve resmî internet adresinin bulunduğu rol captiona geçişte kullanılan geçiş türü yine cut geçiştir. Bindirmenin kullanıldığı yer ise Hawking'in VTR'sine eklenen yazıdır. Video derste kurgu esnasında kullanılan kurum amblemi ise üniversitenin isminin kısaltılması olan "Caltech" kelimesidir.

Video derste genel olarak derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan geçiş türünün cut geçiş olduğu görülmektedir. Anlatıcıdan görsel unsurlara, görsel unsurlardan anlatıcıya geçişte genel olarak kullanılan cut geçiş, basit olduğundan dolayı videoda istenen etkiyi hızlı bir şekilde vermek ve akıcılığı sağlamak amacıyla tercih edilen geçiş türüdür. Video derste diğer geçişler olan mix, beyazlatma-soldurma bulanıklaşma-netleşme ve donma ise kullanılmamıştır.

4.4.8.2.2.3. Mekân Kullanımı

Video derste mekân kullanımının, anlatıcıda kullanılan mekânlar ve VTR'lerde kullanılan mekânlar olmak üzere üç tür olduğu görülmektedir. Bunlar, doğal mekân olarak sınıf ortamı, dersle ilgili iç mekân ve dersle ilgili dış mekândır.

Anlatıcıya Yönelik Mekân Kullanımı: Video derste bulunan tek anlatıcıya yönelik mekân kullanımının doğal mekân olarak sınıf ortamı şeklinde tek tür olduğu görülmektedir. Anlatıcının video boyunca bölüm bölüm görüldüğü ve konuyu anlattığı mekân olan sınıfta doğal dekor olarak anlatıcının arkasında fizik problemlerinin çözüldüğü beyaz tahta bulunmaktadır. Anlatıcı bu tahtanın önünde oturarak dersi anlatmaktadır. Başka herhangi bir aksesuar bulunmayan bu mekânda ışık olarak anlatıcının arkadaki tahtaya göre yeterince aydınlatılmış olduğu görülmektedir.

Video derste anlatıcıda genel olarak görülen bu mekân, anlatıcının konumu itibarıyla anlatıyı güçlendirmektedir. Diğer mekânlar olan doğal mekân içinde dersle

ilişkili iç mekân, ilişkili dış mekân, dersten bağımsız dış mekân kullanılmamıştır. Yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekor kullanılmamıştır.

VTR’ye Yönelik Mekân Kullanımı: Video ders içerisinde bulunan iki ayrı VTR’de mekân kullanımının iki türde olduğu görülmektedir. İlk VTR olan Ünlü fizikçi Stephen Hawking ve Zoe Saldana’nın Kuantum ile ilgili ünlü videosunda kullanılan mekân dersle ilgili dış mekândır. Hawking’le konuşan Saldana bir bahçede Schrödinger ve ünlü kedisinin deneyini canlandırmakta ve bu anlatılanlarla ilgili bir mekân olarak görülmektedir. Kedi resimleri, “dikkat içinde canlı kedi var” yazısının bulunduğu kutu aksesuar olarak kullanılmıştır. Doğal dekor olarak ağaç bulunan bahçe gece olduğu için karanlıktır. Saldana ise iyi aydınlatılmıştır. İkinci VTR olan Hawking’in evi mekân olarak dersle ilgili bir iç mekândır. Çok kısa gösterilen bu mekânda dersle ilgili olarak Hawking, Saldana ile yazışmakta ve konuşmaktadır. İyi aydınlatılmış bu mekânda doğal dekor olarak koltuklar ve Hawking’in bilgisayarını bulunmaktadır.

Video derste genel olarak dersle ilgili mekânlar tercih edilmiştir. Bu mekânların tercih edilme sebebi, anlatılan konuyla ilgili mekânlar olmasıdır. Böylelikle konu izleyicilere uygulama alanından anlatılmakta ve gerçeklik hissiyatını doğurmaktadır. VTR’ye yönelik mekân kullanımında doğal mekân olarak, dersten bağımsız iç mekân, dersten bağımsız dış mekân, sınıf ortamı kullanılmadığı; yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekorun kullanılmadığı görülmektedir.

4.4.8.2.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler

Video derste konu anlatımına yönelik olarak anlatıcı sayısının tek anlatıcı olduğu görülmektedir. Beden dilini kullanmada jest ve mimiğin etkili olduğu, anlatıcının serbest kıyafet giydiği ve makyajın ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kişi Sayısına Göre: Video derste anlatılan konunun tek bir anlatıcı tarafından ele alındığı görülmektedir. Cinsiyeti erkek olan anlatıcı, Fizik Profesörü Sean Carroll’dur. Kendi uzmanlık alanı olan fizik hakkında konuşan anlatıcı, videonun konusuna bağlı olarak kendi alanında çalışmış ve profesörlük derecesindedir. Videonun genelinde hem anlatıcı kısmında hem de görüntüye eklenen görsel unsurlarda bu anlatıcının sesinin

olduğu görülmektedir. Video derste çoklu anlatıcı, diyalog, dış ses, iç izleyici, iç ses ve vox pop kullanılmamış, konu anlatımı tek anlatıcı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Beden Dilini Kullanma: Video derste bulunan tek anlatıcıda beden dili olarak jest ve mimik gözlenmiştir. Anlatıcının neşeli ve rahat görünümü dikkati çekmektedir. Schrödinger ve ünlü kedisinin deneyini, Einstein ve Kuantum mekaniğini anlatırken el-kol hareketlerini rahat kullanmakta olduğu özellikle bel çekim yapılan yerlerde görülmektedir. Animasyonla desteklenen deneyin içeriğini anlatırken bu hareketliliğin ve heyecanın artmakta olduğu görülmektedir. Anlatıcının görüldüğü kısımlarda jest ve mimik etkili bir şekilde kullanılmaktadır.

İletişimin sözel olmayan kısmını oluşturan beden dilinde izleyiciyi etkilemenin en iyi yolu olabildiğince doğal olmaktır. El/kol hareketleri performansa büyük değer katar ama sahici ve duruma uygun olmalıdır. Özgünlük çok önemlidir. Bu video derste anlatıcının jestleriyle kullanılan sözcükler uyumlu ve samimidir.

Kıyafet ve Makyaj: Video derste bulunan anlatıcıda kıyafetin serbest olduğu gözlenmektedir. Anlatıcı, içinde siyah tişört bulunan açık kahve spor bir ceket giymiş, başka herhangi bir aksesuar kullanılmamıştır. Çekim ölçekleri omuz ve bel olduğu için pantolonu gözükmemektedir. Mikrofonun nerede olduğu görünmemektedir. Kıyafet, anlatıcı için görsel olarak iletişim kurmak için de kullanılabilir. Sahip olunan kariyere uygun kıyafet giymek hem kadınlar hem de erkekler açısından önemlidir. Anlatıcı, dersin konusunu sınıfından anlattığı ve çok rahat olduğu gözlemlendiği için kıyafeti uygun bir kıyafet denilebilir. Anlatıcıda resmî kıyafet, dersle ilişkili kıyafet ve makyaj görülmemektedir.

4.4.8.2.3. İşitsel Veri Analizi

B- İŞİTSEL GÖZLEM FORMU									
1. SÖZ				2. MÜZİK			3. SES EFEKTİ		4. DOĞAL SESLER
Anlatıcı sesi		Vurgu ve tonlama	()	Fon Müziği		Jenerik müziği	(x)	Yer ve zaman belirleyen Senkron efektler	()
Tek anlatıcı	(x)			Anlatıcıya yönelik	()				Karakter sesi (x)
Çoklu anlatıcı	()			Derse eklenen görsel unsurlara yönelik	(x)				Ortam sesi (x)
Diyalog	()								
Dış ses	()								
İç izleyici	()								
İç ses	()								
Vox pop	()								

4.4.8.2.3.1. Söz

Video derste kullanılan sözün konu anlatımına katılan karakterler olarak tek anlatıcı olduğu ve bu anlatıcının ilgili yerlerde vurgu ve tonlamayı yaptığı görülmektedir.

Anlatıcı Sesi: Video derste anlatıcıya yönelik olarak kullanılan sözün tek tür olduğu görülmektedir. Anlatım, diegetik ses olarak yani anlatı içinden gelen tek anlatıcı tarafından gerçekleştirilmektedir. Video, anlatıcının sesi ile başlamakta, sınıf görüntülerinde konuyu anlatırken görünmekte ve dersi destekleyici olarak eklenen görsel unsurlardan olan animasyon üzerinde işitilmektedir. Anlatıcı, konuyu anlatırken görüntüyle eşzamanlı kaydedilmiş konuşma gerçekleşmektedir. Ses ile görünen malzeme arasında süreklilik vardır çünkü ses duyulduğunda kaynağını ekranda görmek mümkündür. Anlatıcı, kelimeleriyle izleyiciyi ekrana bakmaya ikna edebilmektedir. İlk olarak üzerinde dikkat yazılan kutunun üzerine işitilen anlatıcının sesi bundan sonra görüldüğü yerlerde işitilmektedir. Diğer VTR’lerde doğal sesler işitilmektedir. Anlatıcının seslerinin çekim anında kaydedildiği ve net olduğu görülmektedir. Anlatıcının sesi işitilebilir düzeyde ve ekrandaki görüntülere uygun şekilde anlamlı sözlerden oluşmaktadır. Videoda anlatıcıya yönelik ses bağlamında çoklu anlatıcı, diyalog, dış ses, iç izleyici, iç ses ve vox pop kullanılmamıştır.

Vurgu ve Tonlama: Video derste anlatıcıda vurgu ve tonlama ilgili yerlerde kullanılmıştır. Video ders, süre açısından kısa video kategorisine girdiği için söylenen ve vurgulanan kelimeler iyi seçilmiş ve vücut hareketlerinden de yararlanılarak ifade edilmiştir. Vurgu ve tonlama ile etkili iletişim gerçekleştiği için anlatılan konular daha iyi kavranabilmektedir. Anlaşılabilir ve açık bir anlatım vardır.

Video derste anlatıcı yumuşak ve neşeli bir ses tonuna sahip, izleyiciler için uygun bir düzeyde konuşan, anlatımında konuya girişi, ana bölümde anlatımı ve sonuçtaki sunumu uygun özelliklerdedir. Anlatımın ilk 20. saniyesinde anlatıcı konuya giriş yaparak özellikle animasyon olarak da anlatılan Schrodinger’in kedisi, Albert Einstein, fizikçi John Bell Podolsky, Rosen gibi isimlere vurgu yaptığı görülmektedir. Schrodinger’in kedisi ile ilgili deneyi anlatırken beden dilini iyi kullanmakta örneğin saat yönünde dönen sayaç kelimelerine vurgu yaparken beden dilini iyi kullanmaktadır. Yine animasyon üzerine deneyi anlatırken ekranda görülen sayaç, alarmin çalması,

zehirli şişe kelimelerine ve kutu içindeki kedi kelimelerine vurgu yapmaktadır. Video içerisinde geçen konuyla ilgili kelimelerden Kuantum mekaniği, süperpozisyon, Kuantum dolaşımı kelimelerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Animasyonda geçen Einstein-Rosen Köprüsü'ne de vurgu yaptığı görülmektedir.

Sonuç olarak video derste genel olarak anlatıcının sesi işitilebilir bir tonda, görüntüler arası geçişte akıcı, kelimeleri belirgin söyleyerek açıklık, konunun önemine göre yaptığı vurgularla hoş a giderlik ve tek düze bir anlatım yapmayarak bükümlü bir özelliğe sahiptir. Bir anlatımın inandırıcı olması için vurgu ve tonlamaya dikkat etmek gerekir. Bu videoda konuyu anlatan anlatıcıların söylediği sözler ve vurgulamalar ile inandırıcı ve akıcı bir etkiye sahip oldukları söylenebilir. Anlatıcı bu özellikleri araya giren görsel destek materyalleri olan VTR'ler ve animasyondan da güç alarak yapmaktadır. Bu görsel destek materyalleri aracılığıyla da yapılan vurgu ve tonlama ile monotonluk kırılmıştır. Ayrıca anlatıcının kullandığı sözcükler ve deyimler onların mesleğine uymakta, ilgili yer ve zamanda da kullanılmaktadır.

4.4.8.2.3.2. Müziğin Kullanımı

Video derste kullanılan müziğin jenerik müziği ve fon müziği olarak iki tür olduğu görülmektedir. Anlatıcıda kullanılmayan müzik, fon müziği olarak derse eklenen görsel unsurlardan VTR'de ve jenerik müziği olarak da giriş ve çıkış jeneriklerinde kullanılmıştır.

Anlatıcıya Yönelik Müzik Kullanımı: Video derste görünen tek anlatıcıya yönelik olarak herhangi bir müziğin kullanılmadığı görülmektedir.

Derse Eklenen Görsel Unsurlara Yönelik Müzik Kullanımı: Videoda derse eklenen görsel unsurlara yönelik olarak kullanılan müzik türünün fon müziği ve jenerik müziği olduğu görülmektedir. Giriş ve çıkış jeneriğinde kullanılan müzik aynı tonlara sahip jenerik müziği olarak işitilmektedir. Derse eklenen unsurlardan sadece VTR'de işitilen fon müziği, ünlü fizikçi Stephen Hawking ve Zoe Saldana'nın Kuantum ile ilgili ünlü videosundan kesitlerde işitilmektedir. Burada kullanılan müzik tonu, anlatılan hikâyeye uygun olarak gizemli ve zaman zaman neşeli ritimlerden oluşmaktadır.

Video derste görsel unsurlara yönelik olarak eklenen müzik video içeriğine uygun tarzda hareketli bir müziktir. Devam eden fon müziği, anlatının sürekliliğini sağlamakta

C- ÖĞRETİMSSEL GÖZLEM FORMU											
1. DERSE EKLENEN UNSURLAR											
a. Görsel Unsurlar					b. Yazılı Unsurlar				c. Çekicilik Katan Unsurlar		
Gerçekçi		Benzeşik		Şematik		Harfler		Boşluklar		Yönlendirici ok	
VTR	(x)	VTR	()	Şekil,	()	Büyük harf	()	Harfler arası boşluk	(x)	Çizgi	()
Animasyon	(x)	Animasyon	()	tablo,	()	Küçük harf	(x)	Satırlararası boşluk	()	İşaretleme	()
Fotoğraf	()	Fotoğraf	()	grafik	()	Okunabilirlik	(x)			Odaklanma	(x)
Resim	()	Resim	()			Düz yazı	(x)			Anahtar sözcük	()
						Eğik yazı	()			Görüntü tekrarı	()
						Harflerin rengi	(x)			Görsel efekt	(x)
										Slow motion	()
										Fast motion	()

2. DERSE EKLENEN UNSURLARIN BİÇİMSEL YAPILARI		3. DERSE EKLENEN UNSURLARIN DÜZENLEMESİ						4. DERSİN SÜRESİ		
Hizalama	(x)	Yakınlık		Tutarlılık	(x)	Gereksizlik	()	02:00-05:00 arası	()	
Renk düzeni	(x)	Zamansal yakınlık								(x)
Denge	(x)	Uzamsal yakınlık								(x)

4.4.8.2.4.1. Derse Eklenen Unsurlar

Video derste kullanılan derse eklenen unsurların görsel, yazılı ve çekicilik katan unsurlar olarak üç tür olduğu görülmektedir. Görsel unsurların gerçekçi özelliğe sahip olarak VTR ve animasyondan oluşan iki tür olduğu; yazılı unsurların VTR’de bulunan yazı olduğu; çekicilik katan unsurların ise odaklanma, ve görsel efekt şeklinde iki tür olduğu görülmektedir.

Görsel Unsurlar: Video derste kullanılan öğretimsel amaçlı birinci tür görsel unsurun gerçekçi özelliğe sahip olarak iki tür olduğu görülmektedir. Bu gerçekçi unsurlar, VTR ve animasyondur. Video derste öğretimsel amaçlı iki farklı VTR kullanılmıştır. Bu VTR’ler Stephen Hawking ve Zoe Saldana’nın Kuantum ile ilgili ünlü videosundan kesitler şeklindedir. İlk VTR Saldana’nın telefonla konuşmasını gerçekleştirdiği bahçe görüntüsünün anlatıcının ifadelerine göre ara ara verilmesi şeklindedir. Filme göre eve teslim edilen bir paket açılır ve bu pakete kedi kazara düşer ve başka bir boyuta geçer. Saldana panikler ve telefonla konuşur. Sonrasında bilgisayarında Stephen Hawking ile konuşur. İkinci VTR ise evinde görüntülenen Hawking’in kısa görüntülerinden oluşmaktadır. Video derse eklenen öğretimsel amaçlı görsel unsurlardan ikincisi animasyonlardır. İlk animasyon Schrödinger’in 1935’te ortaya koyduğu Schrödinger’in Kedisi adı ile anılan düşünce deneyidir. Bu düşünceye göre animasyonda bulunan kutunun sayaç, alarmin çalması, zehirli şişe, kedi ve sonrasında kutunun içinde bulunan zehirli şişenin patlaması ve kedinin ölmesi Schrödinger’in olasılık düşüncesi şeklinde verilmiştir. İkinci animasyon, yine kuantum mekaniğiyle alakalı elektronların saat yönünde üst üste binmesini göstermektedir. Üçüncü animasyon, kuantum mekaniği ile alakalı diğer bir inceleme Einstein ile Rosen’in ortaya attığı Einstein-Rosen Köprüsü hakkındadır. Siyah zemin üzerine gerçekleştirilen bu köprü iki ayrı animasyon şeklinde verilmiş ve anlatılanları destekleyici niteliktedir.

Video derste en çok kullanılan öğretimsel amaçlı görsel unsurlar VTR ve animasyondur. Kullanılan VTR'ler gerçekçi özelliğe sahip, dersin anlatımında destek olan uygulamaları göstermektedir. Animasyonlar ise dersin içinde anlatılan gözle görülmesi muhtemel olmayan kuantum fiziği, Schrödinger'in Kedisi adı ile anılan düşünce deneyi ve Einstein ile Rosen'in ortaya attığı Einstein-Rosen köprüsü hakkında bilgiler vererek anlatılanlara destek sağlamaktadırlar. Kullanılan bu görsel unsurlar öğretimsel olarak bir amaca yönelik olarak hazırlanmıştır. İzleyiciyi tatmin edecek kadar ayrıntısıyla gösterilmeye çalışılan bu görseller; anlamlı, konuşulanlara katkıda bulunucu niteliktedir. Gerçekçi unsurlardan fotoğraf ve resim; benzeşik özellikteki VTR, animasyon, fotoğraf ve resim; şematik unsurlardan ise şekil, tablo ve grafik kullanılmamıştır.

Yazılı Unsurlar: Video derste yazılı unsurların, alt yazı şeklinde iki yerde kullanıldığı görülmektedir. İlki ilk VTR'de Saldana'nın Hawking ile konuşmasını gösteren bilgisayar ekranında bulunan yazıdır. "Einstein? Dilsiz? Hesaplayamaz" şeklinde tercüme edilen yazı, küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin beyaz olarak arka plan bilgisayar ekranına göre ayırt edici özellikte ve harflerarası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. İkinci olarak son VTR olan Hawking'in sesli bilgisayarının¹⁹ konuşmasının üzerine verilen "Aman Allah'ım. Sen bir ahmaksın!" şeklindeki yazı, O.M.G. kısaltması olan "Aman Allah'ım" kelimesi, büyük harf olarak, "Sen bir ahmaksın!" kelimeleri ise küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin beyaz olarak arka plan Hawking'in üzerine göre ayırt edici özellikte ve harfler arası boşluğun uygun olduğu görülmektedir.

Videolarda bulunan yazıların küçük harf şeklinde harfler arası boşluğun okunabilir düzeyde olduğu, düz yazı şeklinin kullanıldığı ve harflerin renginin arka plana zıt olduğu görülmektedir. Kullanılan bu yazılar alt yazı şeklinde olup Hawking'in konuma yetisini kaybetmesinden dolayı etkileşim kurduğu bilgisayarın sesinin yazıya dönüşümüdür. Yazılı unsurlarda eğik yazı kullanılmamıştır.

Çekicilik Katan Unsurlar: Video derste çekicilik katan unsurların iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar odaklanma ve görsel efekttir. Dikkat çekici unsur olarak görülen

¹⁹ Hawking'in tekerlekli sandalyeye yerleştirilmiş dizüstü bilgisayara yüklenen program ile yazdıklarını seslendiren bilgisayar.

odaklanma, anlatıcıda ve VTR'lerde bulunan focus-defocus hareketi ve detay çekim olarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca animasyonlarda merkezde gösterilmek istenen yer yakınlaştırılmıştır. Kameranin objektifiyle yapılan focus-defocus hareketi video derste bulunan tek anlatıcıya omuz çekim kullanılan yerlerde uygulanmıştır. Anlatıcı net, arka plandaki beyaz tahta fludur. VTR'lerde ise Saldana'nın elindeki nota dikkat çekmek için detay çekim yapılmış, aynı zamanda focus-defocus uygulanmıştır. Not, net arka plan fludur. Yine VTR'de oynayan Saldana'nın omuz ve göğüs çekimlerinde focus-defocus kullanılmış, kadın net arka plan bahçe fludur. Videonun sonunda çıkış jeneriğinden önce gelen VTR'de ünlü fizikçi Stephen Hawking'in bulunduğu kısa görüntülerde focus-defocus kullanılmış Hawking net, arka plan fludur. Videonun başlarında VTR, kedi fotoğraflarına detay çekim yapılarak başlamaktadır. Videonun genelinde anlatılan Schrödinger ve ünlü kedisi konusuna bu şekilde giriş yapılarak dikkat çekilmek istenmiştir. Diğer bir detay çekim ise Saldana'nın bilgisayarla konuşmasında gösterilen ekranda bulunan kedi resmi. Bu detay çekimle de yine konuya vurgu yapılmak istenmiştir. Animasyonlarda ise önemli olan hareketler yakınlaştırılarak verilmek istenen mesaja dikkat çekilmiştir. Video derste bulunan diğer bir çekicilik katan unsur ise görsel efekttir. Giriş ve çıkış jeneriğinde kullanılan görsel efekt kedinin kutu içine girerken elektrik çarpma görüntüsü üzerine kullanılmıştır. Bu efektle videonun tümünde bahsedilen Schrödinger ve ünlü kedisinin deneyde kullanılarak başka bir mekâna geçişi hakkında ön bilgi verilmektedir.

Bir görsel materyalde vurgunun bütüne baskın olması gereklidir. Materyalin can alıcı noktası olan vurgulama ile dikkat çekilir. Materyalde kullanılan görsellerin belirli bir bölümüne dikkat çekilmek istenebilir. Ögeyi ilgi merkezi hâline getirebilmek için kullanılan farklı teknikler bulunmaktadır. Video derste genel olarak odaklanma içinde focus-defocus hareketi kullanılmıştır. Anlatıcıda kullanılan kamera hareketinin focus-defocus olarak tercih edilen, Türkçe'ye seçikleştirme ve bulanıklaştırma olarak tercüme edilen focus-defocus hareketi olduğu görülmektedir. Anlatıcıyı ön plana almak ve dikkati ona çekmek için kullanılan kamera hareketidir. VTR'lerde kullanılan focus-defocus hareketi, detay çekimlerde anlatılan konu, kişi ya da eşyayı ön plana almak, dikkati çekmek için kullanılan unsurdur. Video derste çekicilik katan unsur olarak yönlendirici ok, çizgi, işaretleme, anahtar sözcük, görüntü tekrarı, slow motion ve fast motion ise kullanılmamıştır.

4.4.8.2.4.2. Derse Eklenen Görsel Unsurların Biçimsel Yapıları

Video derste kullanılan biçimsel yapı ile ilgili kararların üç tür olarak incelendiği görülmektedir. Bunlar hizalama, renk düzeni ve dengedir. Video derse eklenen görsel unsurların VTR, animasyon ve yazı olduğu görülmektedir. VTR'ler, tüm video boyunca ilgili yerlerde ekranın tümünü kaplamakta, iki yerde alt yazı ile desteklenmektedir. Animasyonlarda kullanılan görseller ise ekran ölçülerine uygun olarak, gözü yormayacak şekilde ve renk düzeni olarak arka zemine zıt renklerde kullanılmıştır. Yazı ise VTR'de bilgisayarın konuşmasını iki yerde yazıya çevirerek alt yazı şeklinde arka plana zıt renklerle desteklenmiştir.

Bir görselde bütün unsurlar açık bir biçimde izleyiciye ulaştırıldığı zaman izleyicinin dikkatini verme ve mesajı anlama çabası azalacağından dolayı hizalama önemli bir unsur olarak görülmektedir. Bir görüntü ögesinin ağırlığı eşit, yatay ya da dikey olarak eksenin her iki tarafında dengeli bir biçimde yer almalıdır. İncelenen bu videoda da hizalama ve denge unsurlarına dikkat edildiği görülmektedir. Zıt renklerle yapılan bir ekran tasarımında hatırlama olasılığı daha yüksek olduğundan dolayı, koyu fon üzerine açık, ya da açık renk üzerine koyu olacak şekilde zıtlık ekranda verilerek renk düzenine uyulduğunu göstermektedir.

4.4.8.2.4.3. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi

Video derste kullanılan düzenleme ile ilgili kararların yakınlık ve tutarlılık şeklinde iki tür olduğu görülmektedir. Düzenleme ile ilgili kararlardan yakınlığın zamansal ve uzamsal olmak üzere iki şekilde olduğu görülmektedir. Zamansal ve uzamsal yakınlık olarak video ders içeriğinde bulunan tek anlatıcının anlattıkları içeriğe bağlı olarak VTR'lerin ve animasyonun doğru zamanda ve yerde verilmesi buna örnek teşkil etmektedir. Derste gösterilmek istenen şey mantıksal ve doğal bir sıra izlemiştir. Gösterime konu olan bu görsel unsurlar, izleyicinin kavrayabilmesi için yeterli zamanda sunulmuştur. Düzenleme ile ilgili kararlardan tutarlılık tek anlatıcının anlattıklarıyla görsel materyal olan VTR'ler ve animasyonla tutarlı olduğu görülmektedir.

İzleyiciler için birbiriyle alakalı görsel öğeler arasında fiziksel görünüm açısından birliktelik sağlamak için hem zamansal hem de uzamsal yakınlığa dikkat edildiği görülmektedir. Materyal içinde düzenli bir şekilde yerleştirilmiş VTR ve animasyonla

öğrenmede kolaylık sağlama amacı güdülmüştür. Video derste düzenleme ile ilgili kararlardan gereksiz olarak herhangi bir materyalin konulmadığı görülmektedir.

4.4.8.2.4.4. Dersin Süresi

Video ders, toplam süreye göre incelendiğinde dersin süresinin 6:11 olduğu görülmektedir. Son yıllarda YouTube gibi ücretsiz video paylaşım sitelerinin etkinleşmesinden dolayı video yüklemek teknik açıdan daha kolay olmaktadır. Yapılan çalışmalara bağlı olarak değişen yeni izleyici özelliklerine göre çok uzun ya da çok kısa videoların dikkati dağıttığı, ideal sürenin kısa olması gerektiği ve bu sitelere video yüklemenin kolaylığından dolayı kısa videoların izleyiciler tarafından daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bu çalışmada da bu özellikler dikkate alınarak videoları seçme süresinin 05:01-10:00 arası kısa videolar kategorisine girdiği görülmektedir.

4.4.9. Columbia Üniversitesine Ait Video Dersin Analizi

Columbia Üniversitesi, Amerika Birleşik Devletleri'nin New York eyaletinde kurulmuş olan özel bir üniversitedir. İngiltere Kralı George II tarafından kraliyet tüzüğü ile 1754 yılında Kral College olarak kurulan üniversitenin ismi, Amerikan Bağımsızlık Savaşı'ndan sonra 1784 yılında Columbia Üniversitesi olarak değiştirilmiştir. ABD'deki en eski beşinci üniversite olan Columbia Üniversitesi, 2015 verilerine göre 30 binden fazla öğrencisi ve 4 bine yakın öğretim üyesine sahiptir. Başta sağlık bilimleri olmak üzere (özellikle tıp eğitimi), mimarlık, planlama ve koruma, sanat, diş hekimliği, mühendislik, gazetecilik, hukuk, hemşirelik, halk sağlığı, öğretmenler okulu ve ilahiyat okulu başlıca eğitim yapılan fakülteler ve bölümlerdir. Lisans, lisansüstü ve kolejlerden (Özellikle Barnard ve Columbia Koleji) oluşan üniversitede 100'den fazla enstitü ve araştırma merkezi bulunmaktadır (columbia.edu).

4.4.9.1. Üniversitenin Medya Uygulamaları

Columbia Üniversitesinin resmî web sitesi incelendiğinde birçok medya aracının birlikte kullanıldığı görülmektedir. Üniversitenin medya uygulamalarında dikkati çeken hususlardan biri, birçok okulun kendi medya merkezinin bulunmuş olmasıdır. Bunlardan biri Visual Media Center adlı Görsel Medya Merkezi, sanat tarihi ve

arkeoloji bölümü öğrenci ve öğretim üyelerine hizmet vermektedir. Veritabanı da bulunan bu merkezde görseller kullanılarak materyaller hazırlanmakta ve kullanıcı hizmetine sunulmaktadır. (mcah.columbia.edu). Instructional Media and Technology Sevices (IMATS) Öğretimsel Medya ve Teknoloji Servisi, Barnard Kolejine ait olarak öğretme ve öğrenme için hizmet sağlamak ve bunun için kolejin görsel ve işitsel ihtiyaçları olan video üretimi, seslendirme, bloglar gibi eğitimi destekleyen materyaller üretmektedir (imats.barnard.edu). Social Difference Center adlı sosyal olaylara hizmet eden merkezde birçok fotoğraf ve etkinlik düzenlenmektedir. The Eart Institute, üniversitenin haberler, su, iklim, eğitim gibi konularda video ve fotoğraf olarak hizmet veren bir merkezdir (earthinstitute.columbia.edu). Üniversitenin Podcasting ve Medya hizmetlerini yürüten Columbia Center for Teaching and Learning adlı kurumun hizmetleri özellikle sınıflarda kullanılmak üzere ses ve video oluşturmaktır. Bu birimin amacı pedagojik özelliklere bağlı kalarak eğitim materyali tasarlayarak uygulamada rehberlik sağlamaktır (ccnmtl.columbia.edu). Üniversitede ayrıca ColumbiaX adlı, edX ve Coursera tarafından desteklenen çevrim içi dersler de bulunmaktadır.

4.4.9.2. Üniversitenin Video Uygulamaları

Bu çalışmanın amacı nitelikli video ders çekim ve tasarım süreçlerini incelemek olduğu için ilk olarak Columbia Üniversitesi resmî sitesi ve medya araçları incelenerek video dersler araştırılmıştır. Çalışmanın amacına bağlı olarak video paylaşım sitesinin üniversiteye ait resmî sosyal medya hesapları incelenmiştir. Columbia Üniversitesi, eğitsel amaçlar doğrultusunda dijital ortamdan daha iyi yararlanabilmek amacıyla genel kullanıma açık Facebook, Twitter, Instagram, YouTube gibi sosyal paylaşım sitelerindeki resmî hesapları kullanmaktadır. Üniversitenin video ders paylaşımı noktasında, incelenen diğer üniversitelerde olduğu gibi Youtube'u tercih ettiği ve aktif bir şekilde kullandığı görülmektedir. Kurumun resmi web sayfasındaki Youtube ikonuna tıklandığında üniversitenin resmî YouTube hesabına ulaşılmaktadır. 18 Eylül 2006'da açılan bu kanalın abone sayısı 41.112'dir. (26 Mayıs) Kanalda başlıca video dersler, tanıtım filmleri, sempozyum, çalıştaylar, fakülte dersleri, haberler, sosyal sorumluluk videoları ve bilimsel videolar gibi bir çok video bulunmaktadır (youtube.com). Kanalda "Videolar" sekmesine tıklanarak "En yeniler" kategorisinden

A- GÖRSEL GÖZLEM FORMU											
1. KAMERA KULLANIMI											
a. Çekim Ölçekleri			b. Kamera Hareketleri				c. Kamera Açısı				
Anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri		VTR'de kullanılan çekim ölçekleri		Anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri		VTR'de kullanılan kamera hareketle		Anlatıcıda kullanılan kamera açısı		VTR'de kullanılan kamera açısı	
Uzak	()	Uzak	()	Pan	()	Pan	()	Nesnel açı	(x)	Nesnel açı	(x)
Genel	()	Genel	(x)	Tilt	()	Tilt	()	Öznel açı	()	Öznel açı	(x)
Boy	()	Boy	()	Dolly in	()	Dolly in	(x)				
Diz	()	Diz	()	Dolly out	()	Dolly out	()				
Bel	()	Bel	()	Zoom in	()	Zoom in	()				
Göğüs	(x)	Göğüs	(x)	Zoom out	()	Zoom out	()				
Omuz	(x)	Omuz	()	Focus-defocus	(x)	Focus-defocus	(x)				
Baş	()	Baş	()								
Yüz	()	Yüz	()								
Detay	()	Detay	(x)								
2. KURGU TEKNİKLERİ											
a. Derse Eklenen Unsurlar			b. Görüntü Geçişleri								
VTR		(x)	Anlatıcıda kullanılan görüntü geçişleri				Derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan görüntü geçişleri				
Animasyon		(x)									
Fotoğraf		()	Cut		()	Cut		()			
Resim		(x)	Mix		(x)	Mix		(x)			
Şekil, tablo, grafik		()	Fade in-fade out		()	Fade in-fade out		()			
Yazı		(x)	Beyazlatma-soldurma		()	Beyazlatma-soldurma		()			
Giriş jeneriği		(x)	Bulanıklaşma-netleşme		()	Bulanıklaşma-netleşme		()			
Çıkış jeneriği		(x)	Bindirme		(x)	Bindirme		(x)			
KJ		(x)	Donma		()	Donma		()			
Kurum amblemi		()									
Rol caption		()									

3. MEKÂN KULLANIMI					
Anlatıcıya yönelik mekân kullanımı			VTR'ye yönelik mekân kullanımı		
Doğal mekân	()		Doğal mekân	()	
Dersle ilgili iç mekân	(x)		Dersle ilgili iç mekân	(x)	
Dersten bağımsız iç mekân	()		Dersten bağımsız iç mekân	()	
Dersle ilgili dış mekân	()		Dersle ilgili dış mekân	(x)	
Dersten bağımsız dış mekân	()		Dersten bağımsız dış mekân	()	
Sınıf ortamı	()		Sınıf ortamı	()	
Yapay mekân	()		Yapay mekân	()	
Sesli çekim stüdyosu	()		Sesli çekim stüdyosu	()	
Chroma key	()		Chroma key	()	
Sanal stüdyo	()		Sanal stüdyo	()	
Dekor	()		Dekor	()	
Doğal dekor	()		Doğal dekor	()	
Sembolik dekor	()		Sembolik dekor	()	
4. DERSİ ANLATIMA YÖNELİK KARAKTERLER (KONU ANLATIMINA YÖNELİK KARAKTERLER)					
a. Kişi Sayısına Göre		b. Beden Dilini Kullanma		c. Kıyafet ve Makyaj	
Tek anlatıcı	(x)	Jest ve mimik	(x)	Resmi Kıyafet	()
Çoklu anlatıcı	()			Serbest kıyafet	(x)
Diyalog	()			Dersle ilişkili kıyafet	()
Dış ses	(x)			Makyaj	()
İç izleyici	()				
İç ses	()				
Vox pop	()				

4.4.9.3.2.1. Kamera Kullanımı

Çekim Ölçekleri

Video derste dört tür çekim ölçeğinin kullanıldığı görülmektedir. Bunlar; göğüs, omuz, genel ve detay çekimdir. Anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri olarak videoda görülen tek anlatıcıya ilişkin göğüs ve omuz çekimin kullanıldığı; VTR'lerde kullanılan çekim ölçeklerinin ise genel ve detay çekim olduğu görülmektedir.

Anlatıcıda Kullanılan Çekim Ölçekleri: İncelenen video derste anlatıcıda kullanılan çekim ölçeklerinin göğüs ve omuz çekimden oluşan iki tür olduğu görülmektedir. Video, ilk olarak giriş jeneriği ile başlamakta, jenerikten sonra dış sesin anlatımıyla VTR ve sonrasında anlatıcıya geçiş yapılmaktadır. Anlatıcıda ilk olarak kullanılan çekim ölçeği, omuz çekimdir. Anlatım devam ederken araya animasyon girmekte ve tekrar anlatıcıya dönüldüğünde çekim ölçeğinin göğüs çekim olduğu görülmektedir. Anlatım devam ederken araya ilgili VTR girmekte anlatıcıda omuz çekim, animasyondan sonra ise göğüs çekim kullanıldığı görülmektedir. Araya giren

kanserli çocuk, laboratuvar, hastane görüntülerinden sonra anlatıcıda omuz çekim, tekrar laboratuvar görüntüsü ve yine omuz çekim, VTR girdikten sonrada çekim ölçeğinin değişmediği görülmektedir. Hücrelerle ilgili VTR'den sonra anlatıcıya geçiş yapıldığında göğüs çekim, laboratuvar görüntülerinden sonra omuz çekim, hastane görüntüsünden sonra göğüs çekim, deneylerle ilgili VTR'lerden sonra omuz çekimle video çıkış jeneriğine geçmektedir.

Video derste genel olarak anlatıcılarda kullanılan çekim ölçeğinin göğüs ve omuz çekim olduğu görülmektedir. Göğüs çekim, anlatıcının karakterini ortaya çıkarmak ve yine izleyiciyi anlatılanlara karşı etkilemek için kullanılan çekim ölçeğidir. Omuz çekim ise ana anlatıcıda kullanılarak anlatıcıyı ön plana almakta, anlatıcı ile izleyiciyi karşı karşıya getirmektedir. Ayrıca izleyicilerin anlatılanları daha dikkatli dinlemelerini sağlamak için kullanılan çekim ölçeğidir. Video derste anlatıcılara yönelik olarak boy, diz, baş, yüz, genel ve uzak çekim ise kullanılmamıştır.

VTR'de Kullanılan Çekim Ölçekleri: Video derste VTR'de kullanılan çekim ölçekleri bağlamında genel, göğüs ve detay çekimin kullanıldığı görülmektedir. Videoda birçok VTR kullanılmıştır. Bu VTR'lerden bazıları dersle ilgili görüntüler, bazıları ise laboratuvarında çalışılan inceleme görüntüleridir. Videoda ilk VTR, eski görüntüler olan ultrason cihazlarının bulunduğu mekândır. Siyah-beyaz olan bu görüntülerde kullanılan çekim ölçeği genel çekimdir. İkinci olarak görülen VTR, kanserli çocuğun hastane görüntüleridir. Anlatıcının konuşmasına bağlı olarak ilgili yerlere konulan bu VTR'de sırasıyla önce genel çekim yapılarak çocuğun hastaneyi gezme görüntüsü, sonrasında yatağında kanser ilacını aldığı görüntüde göğüs çekim, verilen ilaç ve seruma ise detay çekim yapılmıştır. Sonrasında kanserle ilgili çalışmaların yapıldığı laboratuvara genel çekim, bu laboratuvardaki cihazlara ve deneylere ise detay çekim yapılmıştır. Hastanenin dışarıdan görüntüsü iki farklı açıyla genel çekimle verilmiş, Columbia Üniversitesi Irving Kanser Araştırma Merkezi yazısına detay çekim uygulanmıştır. Araya anlatıcı girdikten sonra ekrana gelen laboratuvarında çalışan insan görüntüsüne genel çekim uygulanmış, araya yine anlatıcı girdikten sonra inceleme görüntüleri girmiş, anlatıcı tekrar ekrana geldikten sonra laboratuvarında çalışan insan görüntüsüne genel çekim uygulanmış, çalıştığı malzemeye detay çekim, tekrar çalışan diğer insana döndüğünde göğüs çekim, yaptığı işe ise detay çekim uygulanmıştır. Araya anlatıcı girdikten sonra ekrana gelen diğer VTR'de hastane görüntüleri farklı açıdan genel çekimle verilmiş, anlatıcıya dönmüş, tekrar

VTR'ye döndüğünde genel çekimle laboratuvarda çalışan kadına genel çekim yapılmış ve çalıştığı aletlere ise detay çekim uygulanmıştır. Video, anlatıcıya geçtikten sonra sona ermektedir.

VTR'lerde genel olarak tercih edilen çekim ölçeklerinin genel çekim ve detay çekim olduğu söylenebilir. Genel çekim, bir insan grubunun ya da bir mekânın genel görüntüsünü veren ve böylelikle mekân ve olay tanımlaması yapan çekim türüdür. Videoda da kullanılan mekânları ve kişileri göstermek maksadıyla sık kullanılan genel çekimler daha çok hastane dış görüntüsünde ve laboratuvarda kullanılmıştır. Detay çekim ise, dikkat çekilmek istenen nesneleri izleyiciye göstermek için kullanılan çekim ölçeğidir. Özellikle laboratuvar malzemelerine yapıldığı görülmektedir. VTR'de kullanılan çekim ölçeklerinde uzak, boy, diz, bel, omuz, baş ve yüz çekim ise kullanılmamıştır.

Kamera Hareketleri

Video derste, anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri ve VTR'de kullanılan kamera hareketleri olarak iki tür kamera hareketinin kullanıldığı görülmektedir. Bu hareketler dolly in ve focus-defocus'tur.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste anlatıcıda kullanılan kamera hareketinin tek tür olarak focus-defocus olduğu görülmektedir. Kameranin objektifiyle yapılan focus-defocus hareketi, anlatıcı konu hakkında bilgi verirken arka plandaki laboratuvar görüntüsüne uygulanmıştır. Anlatıcı net, arka plandaki laboratuvar görüntüsü olarak hareketli deney cihazı, dolaplar ve önlükler fludur. Tüm video boyunca anlatıcının gösterildiği bölümlerde çekim açısı değişse de bu durum değişmemektedir.

Video derste genel olarak anlatıcının görüldüğü kısımlarda kullanılan kamera hareketinin focus-defocus olarak tercih edildiği görülmektedir. Türkçe'ye seçikleştirme ve bulanıklaştırma olarak tercüme edilen focus-defocus hareketi, anlatıcıyı ön plana almak ve dikkati ona çekmek için kullanılan kamera hareketidir. Sabit kamera ile çekilmiş olan anlatıcılara yönelik bu görüntülerde pan, tilt, dolly in, dolly out, zoom in ve zoom out'un kullanılmadığı görülmektedir.

VTR'de Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste bulunan VTR'lerde kullanılan kamera hareketlerinin üç tür olarak dolly in, dolly out ve focus-defocus olduğu

görülmektedir. Videoda birçok VTR kullanılmıştır. Bu VTR'lerden bazıları dersle ilgili görüntüler, bazıları ise laboratuvarında çalışılan inceleme görüntüleridir. Videoda kullanılan dolly out hareketi, ilk VTR olan eski siyah-beyaz görüntülerin bulunduğu hastane görüntüleridir. Burada ultrason cihazına giren insana dolly out yapılarak hemşireye geçilmiştir. Dolly in hareketi, ilk olarak hastanede gezen çocuğu takip etmek amacıyla kullanılmıştır. Sonrasında iki farklı çekimle laboratuvarında çalışan insan görüntüsüne dolly in ile yaklaşmıştır. VTR'de kullanılan focus-defocus ise genellikle detay çekimlerde kullanıldığı görülmektedir. Kanseri çocuğa verilen ilaç net, arka plan fludur. Laboratuvarında çalışan kişinin elindeki ilaç net arka plan fludur. Çıkan sonucu inceleme görüntüleri net, arka plan fludur. laboratuvarında çalışan kadının çalıştığı aletler ve deney net, arka plan fludur.

Video derste VTR'lerde kullanılan kamera hareketinin genel olarak anlatılan nesneyi ve kişiyi ön plana almak, nesneye ve kişiye dikkati çekmek için tercih edilen kamera hareketi olan focus-defocus olduğu görülmektedir. Video derste VTR'lere yönelik olarak pan, tilt, zoom in ve zoom out hareketlerinin ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kamera Açısı

Video derste kamera açısı, nesnel ve öznel açı tipi olarak iki farklı şekilde kullanılmıştır. Anlatıcıda kullanılan açı tipinin nesnel açı tipi, VTR'de kullanılan açı tiplerinin ise nesnel ve öznel açı tipi olduğu görülmektedir.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Açısı: Video derste görünen tek anlatıcıda da kullanılan açı tipinin nesnel açı olduğu görülmektedir. Tüm video boyunca anlatıcıların bulunduğu kısımlarda kullanılan nesnel açı; dışardan bir bakış açısıyla yapılan, anlatıcıların kameradan habersiz bir konumda gibi kameraya bakmadan anlatmasından oluşan açı tipidir. Bu kamera uygulamasına “izleyici görüş noktası” da denilebilir. İzleyicinin göz hizasına göre yapılan çekimler ile gerçeğe yakın bir görüntü verilmiştir. Video derste anlatıcıda öznel açı kullanılmamıştır.

VTR'de Kullanılan Kamera Açısı: Video derste VTR'lerde kullanılan kamera açı tiplerinin nesnel ve öznel açı olmak üzere iki tür olduğu görülmektedir. İlk VTR olan eski siyah beyaz görüntülerin ilk sahnesinde ultrason cihazına giren insana öznel açı kullanılarak hemşireye geçilmiştir. Bu VTR'de diğer açı ise genel görüntü olarak

nesneldir. Hastanede gezen çocuğu takip etmek amacıyla ve hasta çocuğa verilen ilaca detay çekim verilerek öznel açı kullanılmıştır. Yine laboratuvarıda öznel açının kullanıldığı yer, deneylere yakın çekimdir. Laboratuvarıda çalışan makine ve insanların genel görünümüne, hastanenin dışardan görünümünde kullanılan çekim açısı ise nesnel açı tipidir.

VTR’lerde en çok kullanılan açı tipleri nesnel ve öznel açılardır. Nesnel açı konu girişlerinde, öznel açı ise içeriğin uygulama görüntülerinde kullanılarak izleyicinin bu işlemleri daha yakından görmelerini ve kişisel deneyim olarak katılımını sağlamakta kullanılan açı tipidir.

4.4.9.3.2.2. Kurgu Teknikleri

Video derste bulunan anlatıcıda ve derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden iki tür görüntü geçişi kullanılmıştır. Bunlar mix ve bindirmediir. Derse eklenen görsel unsurların ise yedi tür olduğu görölmektedir. Bunlar VTR, animasyon, resim, yazı, giriş jeneriği, çıkış jeneriği ve KJ’dir.

Anlatıcıda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan tek anlatıcıya yönelik olarak kurgu tekniklerinden görüntü geçişleri olarak mix ve bindirmenin kullanıldığı; eklenen görsel unsur olarak ise KJ’nin kullanıldığı görölmektedir. Video, giriş jeneriğinden sonra resim ile başlamakta, sonrasında yazı gelerek buradan anlatıcıya geçiş mix geçişle yapılmaktadır. Anlatıcıdan derse eklenen görsel unsurlar olan animasyon ve VTR’lere geçişte kullanılan mix geçiş, aynı şekilde bu animasyon ya da VTR’lerden tekrar anlatıcıya geçişte kullanılan geçiş türüdür. Anlatıcıda kullanılan mix geçişten başka diğer geçiş türü ise bindirmediir. Anlatıcının isim ve unvanı hakkında bilgi veren, kısaca KJ olarak anılan “karakter jeneratörü” video dersi anlatan kişiyi tanıtmak amacıyla kullanılmıştır. KJ eklenirken görüntü geçişi olarak da bindirmenin kullanıldığı görölmektedir.

Video derste genel olarak görünen tek anlatıcıda kullanılan görüntü geçişinin mix geçiş olduğu görölmektedir. Mix geçiş, zamanda ve mekânda aynı anda değişme olduğunda tercih edilen geçiş türüdür. Bir kameradan diğerine geçilirken, ilk kameranın görüntüsünün ağır ağır kaybolması, aynı anda diğer kameranın görüntüsünün ağır ağır belirmesi biçiminde tanımlanan mix geçiş, yumuşak bir geçiş türüdür. Zamanlar arası

veya mekânlar arası geçişi anlatmak için çok sık kullanılır. Video derste anlatıcıda diğer geçişler olan cut, fade in-fade out, beyazlatma-soldurma, bulanıklaşma-netleşme ve donma ise kullanılmamıştır.

Derse Eklenen Görsel Unsurlarda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden; görsel unsurlar olarak VTR, animasyon, resim, yazı, giriş jeneriği, çıkış jeneriği; görüntü geçişleri olarak ise mix ve bindirme kullanıldığı görülmektedir. Video, ilk olarak üniversitenin isminin bulunduğu giriş jeneriği ile başlamakta, dış ses tarafından anlatılan konuyla alakalı eski zamanlardan kalan resimler üzerine yazılan yazı ile devam etmekte ve anlatıcıya geçiş yapılmaktadır. Derse eklenen unsurlar arada anlatıcı araya girse de sırasıyla kitap animasyonu, eski görüntüler, hücreler, hastane içi hasta çocuk görüntüleri, laboratuvar da deney görüntüleri, hastane dış cephe görüntüleri, laboratuvar da çalışan insan görüntüleri, yapılan deney görüntüleri, hücre görüntüleri ve en son anlatıcıdan çıkış jeneriğine kadar hem anlatıcıya geçiş, hem de anlatıcıdan bu derse eklenen unsurlara geçişte mix geçiş kullanılmıştır. Bindirme ise videonun başlarına konulan eski zamanları anlatan resimlerin altına yazılan yazılarda kullanılmıştır.

Video derste genel olarak derse eklenen unsurlarda kullanılan görüntü geçişinin mix geçiş olduğu görülmektedir. Mix geçiş, zamanda ve mekânda aynı anda değişme olduğunda tercih edilen geçiş türüdür. Bir kameradan diğerine geçilirken, ilk kameranın görüntüsünün ağır ağır kaybolması, aynı anda diğer kameranın görüntüsünün ağır ağır belirmesi biçiminde tanımlanan mix geçiş, yumuşak bir geçiş türüdür. Zamanlar arası veya mekânlar arası geçişi anlatmak için çok sık kullanılır. Video derste diğer geçişler olan cut, fade in-fade out, beyazlatma-soldurma, bulanıklaşma-netleşme ve donma ise kullanılmamıştır.

4.4.9.3.2.3. Mekân Kullanımı

Video derste mekân kullanımının, anlatıcıda kullanılan mekânlar ve VTR’lerde kullanılan mekânlar olmak üzere iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar, doğal mekân olarak dersle ilgili iç mekân ve dersle ilgili dış mekândır.

Anlatıcıya Yönelik Mekân Kullanımı: Video derste bulunan tek anlatıcıya yönelik mekân kullanımının doğal mekân olarak dersle ilgili iç mekân şeklinde tek tür olduğu görülmektedir. Anlatıcının video boyunca bölüm bölüm görüldüğü ve konuyu anlattığı mekân olan dersle ilgili iç mekân, laboratuvarın bir köşesidir. Anlatıcıya yönelik dekor kullanımında kullanılan laboratuvar doğal dekor olarak görülmektedir. Laboratuvarda aksesuar olarak hareketli deney tezgâhı, deney cihazı, dolaplar, önlükler aksesuar olarak bulunmaktadır. Işık olarak bu mekânın ve kişinin yeterince aydınlatılmış olduğu görülmektedir.

Video derste anlatıcıda genel olarak görülen bu mekân, anlatıcının anlattığı konuya uygun olarak anlatıyı güçlendirmektedir. Diğer mekânlar olan doğal mekân içinde dersten bağımsız iç mekân, dersle ilişkili dış mekân, dersten bağımsız dış mekân, sınıf ortamı kullanılmamıştır. Yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekor kullanılmamıştır.

VTR'ye Yönelik Mekân Kullanımı: Video ders içerisinde bulunan VTR'lerde mekân kullanımının iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar doğal mekân içinde dersle ilgili iç mekân ve dersle ilgili dış mekândır. Dersle ilgili iç mekânlar hastane görüntüleri ve laboratuvar görüntülerinden oluşmaktadır. Dersle ilgili dış mekânlar ise farklı açılardan çekilmiş hastane dış görüntüleridir. İlk VTR, eski siyah-beyaz görüntülerin bulunduğu hastane görüntüleridir. Burada ultrason odasında ultrason cihazına giren insan görüntüsü bulunmaktadır. Bu mekanda doğal olarak ultrason cihazları bulunmaktadır. İkinci olarak görülen VTR, kanserli çocuğun hastane görüntüleridir. Anlatıcının konuşmasına bağlı olarak ilgili yerlere konulan bu VTR'de sırasıyla önce genel çekim yapılarak çocuğun hastanenin içini gezme görüntüsünde cihazlar, hastalar, doktor bulunmaktadır. Sonrasında yatağında kanser ilacını aldığı görüntüde yatak doğal dekor kategorisine girmektedir. Yine laboratuvarda çalışan ikisi erkek biri kadının bulunduğu üç görüntüde laboratuvar cihazları, aletleri doğal dekor olarak görülmektedir. Bu mekânlar yeterince aydınlatılmıştır. Dersle ilgili dış mekân olarak ise hastanenin dışarıdan görüntüsü birkaç farklı açıyla genel çekimle verilmiş, Columbia Üniversitesi Irving Kanser Araştırma Merkezi yazısına detay çekim uygulanmıştır. Böylelikle bulunan mekân bilgisi verilerek derste anlatılanlara uygun ve bu araştırmaların yapıldığı mekân olarak görülmektedir. Bu mekân, çekimin gündüz olmasının da etkisiyle dış mekân yeterince aydınlık gözükmemektedir.

Video derste genel olarak dersle ilgili iç mekânlar tercih edilmiştir. Bu mekânların tercih edilme sebebi anlatılan konuyla ilgili mekânlar olmasından kaynaklanmaktadır. Böylelikle konu izleyicilere uygulama alanından anlatılmakta ve gerçeklik hissiyatını doğurmaktadır. VTR'ye yönelik mekân kullanımında doğal mekân olarak, dersten bağımsız iç mekân, dersle dersten bağımsız dış mekân, sınıf ortamı kullanılmadığı; yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekorun kullanılmadığı görülmektedir.

4.4.9.3.2.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler

Video derste kullanılan konu anlatımına yönelik olarak kişi sayısının dış ses ve tek anlatıcı olarak iki tür olduğu görülmektedir. Tek anlatıcının beden dilini kullanmada jest ve mimiğinin etkili olduğu, kıyafet olarak serbest kıyafet tercih ettiği ve belirgin bir makyaj kullanılmadığı görülmektedir.

Kişi Sayısına Göre: Video derste anlatıma yönelik olarak kişi sayısının dış ses ve tek anlatıcı olarak iki türde olduğu görülmektedir. Dış sesin genel bilgiler vermesiyle başlayan videoda dış sesin kim olduğu bilinmezken görünen tek anlatıcının Tıp Fakültesinde Yrd. Doç. Dr. Siddhartha Mukherjee olduğu görülmektedir. Kendi uzmanlık alanı hakkında konuşan anlatıcı, videonun konusuna bağlı olarak kendi alanında çalışmış bir karakterdir. Videonun başlarında giriş jeneriğinden tek anlatıcıya kadar ki bölümde dış ses eski resimler üzerine tarihi bilgiler vermiş, sonrasında gelen bu anlatıcı hem kendi görüldüğü kısımlarda hem de görüntüye eklenen görsel unsurlarda olduğu görülmektedir. Video derste çoklu anlatıcı, diyalog, dış ses, iç izleyici, iç ses ve vox pop kullanılmamıştır.

Beden Dilini Kullanma: Video derste bulunan tek anlatıcıda beden dili olarak jest ve mimik gözlenmiştir. Anlatıcı, anlatılan konunun giriş yazısından sonra ekranda görülmektedir. Oldukça sakin görünen anlatıcının omuz çekim yapılan yerlerde el-kol hareketi belirgin bir şekilde görünmemektedir. Fakat mimikleri anlattığı konu kanser olduğu için sürekli değişmektedir. Anlatıcıya göğüs çekim yapılan yerlerde ise el-kol hareketi belirgin bir şekilde görülmekte, mimikleri de yine anlattığı konuya bağlı olarak devamlı değişmektedir.

İletişimin sözel olmayan kısmını oluşturan beden dilinde izleyiciyi etkilemenin en iyi yolu olabildiğince doğal olmaktır. El/kol hareketleri performansa büyük değer katar ama sahici ve duruma uygun olmalıdır. Özgünlük çok önemlidir. Bu video derste anlatıcının jest ve mimikleriyle kullanılan sözcükler uyumlu, samimi ve doğaldır.

Kıyafet ve Makyaj: Video derste bulunan anlatıcıda kıyafetin serbest olduğu gözlenmektedir. Anlatıcı, lacivert ceket içine açık mavi gömlek giymiş, kravat gibi herhangi bir aksesuar kullanmamıştır. Oturduğu yerde pantolonu görünmeyen anlatıcının mikrofonunun yakasına takılı olduğu görülmektedir. Kıyafet, anlatıcı için görsel olarak iletişim kurmak için de kullanılabilir. Sahip olunan kariyere uygun kıyafet giymek hem kadınlar hem de erkekler açısından önemlidir. Anlatıcı konuyu laboratuvarında anlatmasına rağmen kıyafet olarak önlük giymediği görülmektedir. laboratuvarın bir köşesinde anlattığı için göze batmamaktadır. Video derste bulunan anlatıcıda belirgin bir makyaj görülmemektedir. Anlatıcının saçları biraz karışık olmasına rağmen düzgün görünümlü ve anlatıcı sakallıdır.

4.4.9.3.3. İşitsel Veri Analizi

B- İŞİTSEL GÖZLEM FORMU									
1. SÖZ			2. MÜZİK			3. SES EFEKTİ		4. DOĞAL SESLER	
Anlatıcı sesi		(x)	Fon Müziği		(x)	Yer ve zaman	()	Karakter sesi	()
Tek anlatıcı	(x)		Anlatıcıya yönelik	()	Jenerik müziği	belirleyen	()	Ortam sesi	()
Çoklu anlatıcı	()		Derse eklenen	(x)		Senkron	()		
Diyalog	()		görsel unsurlara			efektler			
Dış ses	(x)		yönelik						
İç izleyici	()								
İç ses	()								
Vox pop	()								

4.4.9.3.3.1. Söz

Video derste kullanılan sözün konu anlatımına katılan karakterler olarak iki türde olduğu görülmektedir. Tek anlatıcı ve dış ses olan karakterlerin ilgili yerlerde vurgu ve tonlamayı yaptığı görülmektedir.

Anlatıcı Sesi: Video derste anlatıcıya yönelik olarak kullanılan sözün iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar dış ses ve tek anlatıcıdır. Anlatım diegetik olmayan ses, yani anlatı dışından gelen “dış ses” ile başlamakta ve sonrasında anlatıcıya geçiş yapılmaktadır. Dış ses, ilk olarak “Tüm Hastalıkların İmparatoru: Kanser” belgeselinden görüntüler üzerine 4000 yıl öncesine dayanan kanser hakkında bilgiler

vermektedir. Dış sesin anlatacakları bittikten sonra ilk anlatıcıya hem görüntü hem de ses olarak geçiş yapılmaktadır. Dersin konusuna bu dış ses ile dikkat çekilerek giriş yapıldığı görülmekte ve bu sestten başka video içerisinde anlatıma yönelik herhangi bir dış ses bulunmamaktadır. Anlatıcı bundan sonra konuya devam etmekte ve anlatım diegetik ses yani anlatı içinden gelen ses olarak anlatıcının bulunduğu ortam olan laboratuvar, VTR’lerde ve animasyonlar üzerinde işitilmektedir.

Anlatıcılar, konuyu anlatırken görüntüyle eşzamanlı kaydedilmiş konuşma gerçekleşmektedir. Ses ile görünen malzeme arasında süreklilik vardır çünkü ses duyulduğunda kaynağını ekranda görmek mümkündür. Anlatıcı, kelimeleriyle izleyiciyi ekrana bakmaya ikna edebilmektedir. Anlatıcıların sesi işitilebilir düzeyde ve ekrandaki görüntülere uygun şekilde anlamlı sözlerden oluşmaktadır. Dış ses konuşurken müzik fon görevi görmektedir, görünen tek anlatıcı konuşurken müzik bulunmamaktadır. Video derste anlatıcıya yönelik ses bağlamında çoklu anlatıcı, diyalog, iç izleyici, iç ses ve vox pop’un kullanılmadığı görülmektedir.

Vurgu ve Tonlama: Video derste iki anlatıcıda da vurgu ve tonlama ilgili yerlerde kullanılmıştır. Video ders, süre açısından kısa video kategorisine girdiği için söylenen ve vurgulanan kelimeler iyi seçilmiş ve vücut hareketlerinden de yararlanılarak kelimeler ifade edilmiştir. Vurgu ve tonlama ile etkili iletişim gerçekleştiği için anlatılan konular daha iyi kavranabilmektedir. Anlaşılabilir ve açık bir anlatım vardır.

Video derste anlatıcılarda yumuşak bir ses tonuna sahip, izleyiciler için uygun bir düzeyde konuşan, anlatımında konuya girişi, ana bölümde anlatımı ve sonuçtaki sunumu uygun özelliklerdedir. Anlatımın ilk 35 saniyesinde işitilen dış ses, geçmiş 4000 yıl öncesine dayanan kanser hakkında bilgiler vererek konuya giriş yapmaktadır. Bu anlatıcı özellikle kanser, 4000 yıl öncesi, göğüste şişme şeklinde belirti kelimelerine vurgu yaptığı görülmektedir. “Tedavisi yok” kelimelerine de vurgu yaparak diğer anlatıcıya geçiş yapılmaktadır. Bu görünen anlatıcı da özellikle kanser, yeni kanser tipleri, lenfoma, lösemi, göğüs gibi kanser türlerine vurgu yapmaktadır. Ayrıca kanser oluşumunda hücrelere vurgu yaparak fizyolojik bağlam, nörolojik merkez gibi tıbbi terimlere vurgu yaptığı görülmektedir. Anlatıcı son olarak laboratuvar görüntüleri üzerine çalışmalarla bazı kanserleri önleyebilecekleri, bazılarını tedavi edebilecekleri,

bazılarında zorluklar yaşayacak, çok yönlü kansere çok yönlü yaklaşımlarla bu hastalığın karmaşık biyolojisini yansıtmakta diyerek bunlara vurgu yaparak videoyu bitirmektedir.

Sonuç olarak video derste genel olarak anlatımı işitilebilir düzeyde, görüntüler arası geçişte akıcı, açık yani kelimeleri belirgin bir şekilde söylenen, gereksiz ya da abartılı konuşmaların bulunmadığı ve tez düze bir anlatım yapmayarak bükümlü bir özelliğe sahiptir. Bir anlatımın inandırıcı olması için vurgu ve tonlamaya dikkat etmek gerekir. Bu videoda konuyu anlatan anlatıcıların söylediği sözler ve vurgulamalar ile inandırıcı ve akıcı bir etkiye sahip oldukları söylenebilir. Anlatıcı bu özellikleri araya giren görsel destek materyalleri olan animasyon, resim ve VTR'den de güç alarak yapmaktadır. Bu görsel destek materyalleri aracılığıyla da yapılan vurgu ve tonlama ile monotonluk kırılmıştır. Ayrıca anlatıcıların kullandığı sözcükler ve deyimler onların mesleklerine uymakta, ilgili yer ve zamanda da kullanılmaktadır.

4.4.9.3.3.2. Müzik Kullanımı

Video derste kullanılan müziğin, jenerik müziği ve fon müziği olarak iki tür olduğu görülmektedir. Kategorisi ve bilgisi belli olmayan bu müzik, sözsüzdür.

Anlatıcıya Yönelik Müzik Kullanımı: Video derste anlatıcılara yönelik kullanılan müzik türünün fon müziği olduğu görülmektedir. Müzik sadece dış seste kullanılmış, görünen tek anlatıcıda ise müziğin kullanılmadığı görülmektedir. Anlatımın ilk 35 saniyesinde işitilen dış ses, geçmiş 4000 yıl öncesine dayanan kanser hakkında bilgiler vererek konuya giriş yapmaktadır. Derse eklenen unsurlar eşliğinde devam eden konuşmanın altında fon müziği işitilmektedir. “Tedavisi yok” sözüyle birlikte dersin ismi girmekte ve müzik burada biterek anlatıcıya geçiş yapılmaktadır. Görünen tek anlatıcıda tüm video boyunca herhangi bir müzik işitilmemektedir.

Videoda müzik dış sese uygun ritim ve tonda kullanılmıştır. Dış ses konuya giriş yaparken duyulan müzik seviyesi ilerleyen sahnelerde de aynı kalmıştır. Videoda müzik, anlatımı güçlendirici yardımcı bir öge olarak kullanılarak videoda süreklilik sağlanmıştır.

Derse Eklenen Görsel Unsurlara Yönelik Müzik Kullanımı: Video derste derse eklenen görsel unsurlara yönelik olarak kullanılan müzik türünün fon müziği ve

jenerik müziği olarak iki tür olduğu görülmektedir. Giriş jeneriğinde kullanılan müzikle, derse eklenen diğer unsurlar olan eski resimler ve yazı üzerine işitilen müzik aynıdır. İlk olarak giriş jeneriğinde başlayan müzik, dış sesin geçmişi 4000 yıl öncesine dayanan kanser hakkında bilgiler vererek konuya giriş yaptığı görüntüler üzerine devam etmektedir. Bu materyaller üzerine duyulan müzik seviyesinde herhangi bir yükselme ya da alçalma işitilmemektedir. Video ders içindeki diğer görsel unsurlar olan VTR’lerde, animasyonlarda ve çıkış jeneriğinde müzik kullanılmamıştır.

Video derste görsel unsurlara yönelik olarak eklenen müzik video içeriğine uygun tarzda bir müziktir. Sadece konuya girişte kullanılan bu müzik eski resimler üzerine işitilerek gizemli bir hava yansıtılmaktadır. Jeneriğin sözsüz müzikle başlaması konuya dikkat çekilmesini sağlamakta, derse eklenen görsel unsurlardaki müzik ise anlatının sürekliliğini sağlayarak izleyicinin dikkatini teknik değişikliklerden uzaklaştırmaktadır.

4.4.9.3.3. Ses Efektleri

Video derste yer ve zaman belirleyen ya da senkron şeklinde olan herhangi bir ses efekti kullanılmamıştır.

4.4.9.3.4. Doğal Sesler

Video ders içerisinde bulunan anlatıcıya yönelik çekimlerde ve VTR’lerde herhangi bir karakter sesi ve ortam sesi bulunmamaktadır. Laboratuvarda çalışan insanlar ve hastane görüntülerinde herhangi bir konuşma ya da ortam sesi işitilmemektedir. Hastanede kanserli çocuğun gezme görüntülerinde doktorun konuştuğu görülmekte fakat sesi işitilmemektedir. Video derste tüm görüntüler doğal olsa da ortam sesi işitilmemektedir.

4.4.9.3.4. Öğretimsel Veri Analizi

C- ÖĞRETİMSSEL GÖZLEM FORMU						
1. DERSE EKLENEN UNSURLAR						
a. Görsel Unsurlar			b. Yazılı Unsurlar		c. Çekicilik Katan Unsurlar	
Gerçekçi	Benzeşik	Şematik	Harfler	Boşluklar	Yönlendirici ok	()

VTR Animasyon Fotoğraf Resim	(x) (x) ()	VTR Animasyon Fotoğraf Resim	() () () ()	Şekil, tablo, grafik	()	Büyük harf Küçük harf Okunabilirlik Düz yazı Eğik yazı Harflerin rengi	() (x) (x) (x) () (x)	Harfler arası boşluk Satırlararası boşluk	(x) ()	Çizgi İşaretleme Odaklanma Anahtar sözcük Görüntü tekrarı Görsel efekt Slow motion Fast motion	(x) () (x) (x) () () () ()
2. DERSE EKLENEN UNSURLARIN BİÇİMSEL YAPILARI				3. DERSE EKLENEN UNSURLARIN DÜZENLEMESİ					4. DERSİN SÜRESİ		
Hizalama Renk düzeni Denge	(x) (x) (x)			Yakınlık		Tutarlılık	(x)	Gereksizlik	()	02:00-05:00 arası 05:01-10:00 arası	(x) ()
				Zamansal yakınlık Uzamsal yakınlık	(x) (x)						

4.4.9.3.4.1. Derse Eklenen Unsurlar

Video derste kullanılan derse eklenen unsurların görsel, yazılı ve çekicilik katan unsurlar olarak üç tür olduğu görülmektedir. Görsel unsurların gerçekçi özelliğe sahip olarak VTR, animasyon, resimden oluşan üç tür olduğu; yazılı unsurların özelliklerinin ise hem yazılı unsur şeklinde hem de anahtar sözcük şeklinde olduğu; çekicilik katan unsurların ise çizgi, odaklanma ve anahtar sözcük olarak üç tür olduğu görülmektedir.

Görsel Unsurlar: Video derste kullanılan öğretimsel amaçlı görsel unsurların gerçekçi özelliğe sahip olduğu görülmektedir. Bu gerçekçi unsurlar VTR, animasyon ve resimdir. Video giriş jeneriğinden sonra eski zamanlardan kalan kanserle ilgili resimlerle başlamaktadır. Dış ses tarafından anlatılan konuyla alakalı eski zamanlardan kalan bu resimler üzerine yazılan yazı ile devam etmekte ve anlatıcıya geçiş yapılmaktadır. Kullanılan bu resimler kanserin insan yaşamında eski olduğu, yaklaşık 4000 yıl önce Mısırlı bir doktor tarafından 15 sayfa olarak papirüs yaprağına yazıldığı ve bu hastalık hakkında tedaviler içerdiği, göğüste yayılan şişkinlik hakkında ise “Tedavisi yok” yazıldığı hakkında bilgiler verilmektedir. Yayınlanan resimler anlatılan bu eski Mısır papirüslerini içeren resimlerden oluşmaktadır. Video derste kullanılan ikinci görsel unsur VTR’lerdir. Anlatımda konuyla ilgili olan yerlerde konulan bu VTR’ler, araya anlatıcı girse de sırasıyla eski zamanlarda içerisinde ultrason cihazlarıyla ve kanser tedavileriyle ilgili siyah-beyaz görüntüler, hastane içinde dolaşan kanserli çocuk, yine bu çocuğun kendi yatağında kanser tedavisi alma görüntüleri, birkaç yerde görülen laboratuvarında deney görüntüleri, hastane dış cephe görüntüleri, laboratuvarında çalışan insan görüntüleri ve yapılan incelemeler sonucu hücre görüntüleridir. Video derste kullanılan üçüncü görsel unsur ise animasyonlardır. İki

yerde kullanılan animasyonlar, üzerinde “Bütün Hastalıkların İmparatoru: Kanser” yazan iki kitap görüntüsünün animasyonlaştırılmış hâlidir. Anlatıcının kanser araştırmaları hakkında bilgi verdiği esnada giren bu görüntülerden bu kitapların yazarının anlatıcı olduğu görülmektedir.

Video derste en çok kullanılan öğretimsel amaçlı görsel unsur VTR’lerdir. Anlatıcının konuşmasına bağlı olarak konuyla ilgili yerlere konulan bu VTR’ler gerçekçi özelliğe sahip hem hasta, hem hastane dış görüntüsü hem de yapılan çalışmalarla ilgili olarak söylenenleri destekler niteliktedir. Kullanılan bu görsel unsurlar öğretimsel olarak bir amaca yönelik olarak hazırlanmıştır. İzleyiciyi tatmin edecek kadar ayrıntısıyla gösterilmeye çalışılan bu görseller; anlamlı, konuşulanlara katkıda bulunucu niteliktedir. Gerçekçi unsurlardan fotoğraf, benzeşik özellikteki VTR, animasyon, fotoğraf ve resim; şematik unsurlardan şekil, tablo ve grafik kullanılmamıştır.

Yazılı Unsurlar: Video derste yazılı unsurun öğretimsel amaçlı olarak eski resimler altına açıklama olarak, dersin konusunu bildiren kelimeler ve anahtar sözcük şeklinde üç tür olarak kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan ilki dış sesin, video başlarken kanser belgeselinden görüntüler üzerine 4000 yıl öncesine dayanan kanser hakkında bilgiler verirken görülmektedir. Ekranda kanserle ilgili eski resimlere alt yazı olarak “Tüm Hastalıkların İmparatoru: Kanser” belgeselinden görüntüler” şeklindeki yazıdır. Bu yazı, derse eklenen görsel unsur olarak anlatılanlara destek olarak bilgi vermektedir. Bu yazının küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin beyaz olarak arka plan siyaha göre ayırt edici özellikte, harflerarası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Video derste kullanılan ikinci yazı ise dersin konusunu oluşturan kanser hastalığı hakkındadır. “Kanser: Bütün Hastalıkların İmparatoru” yazan bilgilendirici resimlerden sonra gelen bu yazı ile anlatıcıya geçiş yapılmaktadır. Bu yazının büyük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin bej olarak arka plan siyaha göre ayırt edici özellikte, harfler arası ve satırlar arası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. “Kanser” kelimesinin altı çizili ve diğer kelimelere göre daha büyük punto ile yazılmıştır. Video derste kullanılan anahtar sözcük ise bir yerde görülmektedir. Mısır zamanından kalma kanserle ilgili eski resimlerin sonunda ifade edilen “Tedavisi yok” kelimeleri küçük harf olarak harf

boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin kırmızı olarak arka plan sarıya göre ayırt edici özellikte, harfler arası boşluğun uygun olduğu görülmektedir.

Videolarda bulunan yazıların küçük ve büyük harf şeklinde harfler arası ve satırlar arası boşluğun okunabilir düzeyde olduğu, düz yazı şeklinin kullanıldığı ve harflerin renginin arka plana zıt olduğu görülmektedir. İyi bir tasarımın anahtarı basitlik olduğu için metnin az tutulması önemlidir. İyi bir okuma için küçük harf gereklidir. Derse giriş yazısında büyük harf kullanılmış olması hariçtir. Bu kelimeler, dikkati çekmek ve giriş yapmak için kullanıldığı için büyük olmalarında sakınca yoktur. Bu özellikler ile izleyiciler materyali daha iyi okuyabilmekte ve anlayabilmektedir. Ekranda boşluklar bırakılıp metnin az tutularak önemli noktaların yazıldığı görülmekte ve böylece kullanılan malzeme amaca yönelik olarak kullanılmaktadır. Yazılı unsurlarda eğik yazı kullanılmamıştır.

Çekicilik Katan Unsurlar: Video derste kullanılan dikkat çekici unsurların odaklanma, anahtar sözcük ve çizgi şeklinde üç tür olduğu görülmektedir. Dikkat çekici unsur olarak görülen odaklanma resimlerde görülen yakınlaşma, anlatıcıda ve VTR’lerde bulunan focus-defocus hareketi ve detay çekim olarak görülebilir. Dış sesin, video başlarken “Tüm Hastalıkların İmparatoru: Kanser” belgeselinden görüntüler üzerine 4000 yıl öncesine dayanan kanser hakkında bilgiler vermesiyle ekranda olan eski Mısır zamanından kalma resimlere ve yazılara yakınlaşma hareketi yapılarak belgelerin monotonluğu kırılmıştır. VTR’lerde bulunan detay çekimlerle hasta çocuğa verilen ilaç ve seruma, Columbia Üniversitesi Irving Kanser Araştırma Merkezi yazısına, uzmanların çalıştığı malzemeye yakın çekimler yapılmış ve anlatılan konuyla alakalı olarak bu nesnelere odaklanılmıştır. Kameranın objektifiyle yapılan focus-defocus hareketi, anlatıcı konu hakkında bilgi verirken arka plandaki laboratuvar görüntüsüne uygulanmıştır. Anlatıcı net, arka plandaki laboratuvar görüntüsü olarak hareketli deney cihazı, dolaplar, önlükler fludur. VTR’de kullanılan focus-defocus ise genellikle detay çekimlerde kullanıldığı görülmektedir. Kanserli çocuğa verilen ilaç net, arka plan fludur. Laboratuvarda çalışan kişinin elindeki ilaç net, arka plan fludur. Çıkan sonucu inceleme görüntüleri net, arka plan fludur. laboratuvarda çalışan kadının çalıştığı aletler ve deney net, arka plan fludur. Video derste diğer bir dikkat çekici unsur anahtar sözcüktür. Mısır zamanından kalma kanserle ilgili eski resimlerin sonunda ifade edilen “Tedavisi yok” kelimeleri anahtar sözcük şeklindedir. Harflerin renginin kırmızı olarak

arka plan sarıya göre ayırt edici özellikte ve dikkat çekici olduğu görülmektedir. Diğer çekici unsur ise çizgidir. “Kanser: Bütün Hastalıkların İmparatoru” yazısında “kanser” kelimesinin altı kırmızı ile çizilmiş ve hastalığa dikkat edilmesi sağlanmıştır.

Bir görsel materyalde vurgunun bütüne baskın olması gereklidir. Materyalin can alıcı noktası olan vurgulama ile dikkat çekilir. Materyalde kullanılan görsellerin belirli bir bölümüne dikkat çekilmek istenebilir. Ögeyi ilgi merkezi haline getirebilmek için kullanılan farklı teknikler bulunmaktadır. Video derste genel olarak odaklanma içinde focus-defocus hareketi kullanılmıştır. Anlatıcıda kullanılan kamera hareketinin focus-defocus olarak tercih edilen, Türkçe’ye seçikleştirme ve bulanıklaştırma olarak tercüme edilen focus-defocus hareketi olduğu görülmektedir. Anlatıcıyı ön plana almak ve dikkati ona çekmek için kullanılan kamera hareketidir. VTR’lerde kullanılan focus-defocus hareketi, detay çekimlerde anlatılan konu, kişi ya da eşyayı ön plana alarak dikkati çekmek için kullanılan çekicilik katan unsurdur. Video derste çekicilik katan unsur olarak yönlendirici ok, işaretleme, görüntü tekrarı, görsel efekt, slow motion, fast motion ise kullanılmamıştır.

4.4.9.3.4.2. Derse Eklenen Unsurların Biçimsel Yapıları

Video derste kullanılan biçimsel yapı ile ilgili kararların üç tür olarak incelendiği görülmektedir. Bunlar hizalama, renk düzeni ve dengedir. Video derse eklenen görsel unsur olan resimler ekrana etrafları siyah çerçeve içine alınarak ortalanmış bir şekilde yerleştirilmiştir. Sarı zemin üzerine siyah ve kırmızı yazı ile oluşan bu resimlerin etrafının siyah olması ayırt edicilik özelliğini göstermektedir. Düzgün hizalanmış olarak görülen bu resimlerin altına bilgilendirici yazı siyah zemin üzerine beyaz renkte ve okunabilir bir şekilde yerleştirilmiştir. Video derse eklenen diğer unsur olan animasyonlaştırılmış kitaplar, yine siyah zemin üzerine ekranı ortalamış şekilde yerleştirilmiştir. Video derse eklenen diğer unsur olan VTR’ler üç çeşittir. Bunlardan ilki olan siyah beyaz görüntülerden oluşan eski kanser tedavisi görüntüleri olarak ekran ortalanmış ve yine siyah zemin üzerine yerleştirilmiştir. İkinci VTR, günümüzde hasta çocuk, hastane ve laboratuvar görüntüleridir. Bu görüntüler tüm video boyunca ilgili yerlerde ekranın tümünü kaplamakta ve herhangi bir yazı ile desteklenmemektedir. Üçüncü tür VTR ise laboratuvarında incelenen hücre görüntüleridir. Bunlarda da siyah çerçeve kullanılmış, ekran ortalanarak yine siyah zemin üzerine yerleştirilmiştir.

Bir görselde bütün unsurlar açık bir biçimde izleyiciye ulaştırıldığı zaman izleyicinin dikkatini verme ve mesajı anlama çabası azalacağından dolayı hizalama önemli bir unsur olarak görülmektedir. Bir görüntü ögesinin ağırlığı eşit, yatay ya da dikey olarak eksenin her iki tarafında dengeli bir biçimde yer almalıdır. İncelenen bu videoda da hizalama ve denge unsurlarına dikkat edildiği görülmektedir. Zıt renklerle yapılan bir ekran tasarımında hatırlama olasılığı daha yüksek olduğundan dolayı, koyu fon üzerine açık ya da açık renk üzerine koyu olacak şekilde zıtlık ekranda görülmektedir.

4.4.9.3.4.3. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi

Video derste kullanılan düzenleme ile ilgili kararların yakınlık ve tutarlılık şeklinde iki tür olduğu görülmektedir. Düzenleme ile ilgili kararlardan yakınlığın zamansal ve uzamsal olmak üzere iki şekilde olduğu görülmektedir. Zamansal ve uzamsal yakınlık olarak video ders içeriğinde bulunan tek anlatıcının anlattıkları içeriğe bağlı olarak resimlerin, animasyonların ve VTR'lerin doğru zamanda ve yerde verilmesi buna örnek teşkil etmektedir. Derste gösterilmek istenen şey mantıksal ve doğal bir sıra izlemiştir. Gösterime konu olan bu görsel unsurlar, izleyicinin kavrayabilmesi için yeterli zamanda sunulmuştur. Düzenleme ile ilgili kararlardan tutarlılık tek anlatıcının anlattıklarıyla görsel materyal olan resimler, animasyonlar ve VTR'lerin tutarlı olduğu görülmektedir.

İzleyiciler için birbiriyle alakalı görsel öğeler arasında fiziksel görünüm açısından birliktelik sağlamak için hem zamansal hem de uzamsal yakınlığa dikkat edildiği görülmektedir. Materyal içinde düzenli bir şekilde yerleştirilmiş olan resim, VTR ve animasyonla öğrenmede kolaylık sağlama amacı güdülmüştür. Video derste düzenleme ile ilgili kararlardan gereksiz olarak herhangi bir materyalin konulmadığı görülmektedir.

4.4.9.3.4.4. Dersin Süresi

Video ders, toplam süreye göre incelendiğinde dersin süresinin 3:41 olduğu görülmektedir. Son yıllarda YouTube gibi ücretsiz video paylaşım sitelerinin etkinleşmesinden dolayı video yüklemek teknik açıdan daha kolay olmaktadır. Yapılan çalışmalara bağlı olarak değişen yeni izleyici özelliklerine göre çok uzun ya da çok kısa

videoların dikkati dağıttığı, ideal sürenin kısa olması gerektiği ve bu sitelere video yüklemenin kolaylığından dolayı kısa videoların izleyiciler tarafından daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bu çalışmada da bu özellikler dikkate alınarak videoları seçme süresinin 02:00-05:00 arası kısa videolar kategorisine girdiği görülmektedir.

4.4.10. Chicago Üniversitesine Ait Video Dersin Analizi

Chicago Üniversitesi, Amerika Birleşik Devletleri'nin Chicago şehrinde kurulmuş olan özel bir üniversitedir. 1890 yılında John D. Rockefeller tarafından kurulmuştur. 2015 verilerine göre 6 bine yakın lisans, 10 bine yakın lisansüstü olmak üzere toplamda yaklaşık 16 bin öğrenciye sahip olan üniversitede akademik personel sayısı yaklaşık 2800'dür. Başta biyoloji bilimleri, ilahiyat, beşerî bölümler, fizik bilimleri, sosyal bilimler bölümlerine sahip olarak en ünlü okulları İş Chicago Booth School, Sürekli Liberal ve Profesyonel Çalışmalar Graham Okulu, Kamu Politikası Çalışmaları Harris Okulu, Hukuk Okulu, Sosyal Hizmetler İdaresi Okulu, Pritzker Tıp Fakültesi, Moleküler Mühendislik Enstitüsü ve Doğu Enstitüsüdür (data.uchicago.edu).

4.4.10.1. Üniversitenin Medya Uygulamaları

Chicago Üniversitesinin resmî web sayfası incelendiğinde multimedya araçlarının zengin olduğu görülmektedir. Birçok medya merkezi bulunan üniversitede bu merkezlerin genellikle okullara ait olduğu görülmektedir. Logan Media Center (LMC), Reva ve David Logan Sanat Merkezine bağlı bilgi teknolojileri sağlayan bir merkezdir. Audiovideo (AV) ekipmanı ve yazılım desteği ile eğitim ve sanatı destekleyen bu merkezde ses ve müzik, video ve film, fotoğraf, oyun ve sınıflar için görsel-işitsel destek sağlanmaktadır (arts.uchicago.edu). Film Studies Center (Film Çalışmaları Merkezi) kısaca FSM olarak geçen bu merkez, Chicago Üniversitesi Sinema ve Medya Çalışmaları Bölümüne destek vermekte, film arşivi ve video kütüphanesiyle üniversiteye hizmet etmektedir (filmstudiescenter.uchicago.edu). Chicago Center for Teaching Merkezinin amacı öğrenmenin daha yoğun olarak artırılması için gerekli koşulları sağlamak, sınıf içi medya ve teknoloji kullanımını destekleyerek yenilikçi çalışmalar yapmaktır. Nadir kitapların dijital kopyaları, arşivler, el yazması koleksiyonlarını veri görselleştirme, animasyon, simülasyon yoluyla öğrenciye

tanıtmada yardımcı olur (teaching.uchicago.edu). Topological Media Lab (Topolojik Medya Laboratuvarı) bilimsel, araştırma ve sanatsal uygulamaların yapıldığı bir laboratuvar olarak video, ses eşleme, bilgisayar temini gibi medya işlemlerini gerçekleştirmektedir (beta.topologicalmedialab.net). Ayrıca üniversitede bilgi teknolojilerini temel alan Audio Visual Services (Görsel-İşitsel Servis) adlı kuruluş talebe bağlı olarak ses, görüntü, bilgisayar gibi teknik cihaz desteği vermektedir (itservices.uchicago.edu). Chicago Üniversitesinin online öğrenme olarak da gelişmiş bir üniversite olduğu görülmektedir. Coursera ile iş birliği içinde birçok dersi çevrim içi olarak yayınlayan üniversite, fakültelerle iş birliği yaparak daha fazla öğrenciye ulaşmayı hedeflemektedir (online.uchicago.edu).

4.4.10.2. Üniversitenin Video Uygulamaları

Bu çalışmanın amacı nitelikli video ders çekim ve tasarım süreçlerini incelemek olduğu için ilk olarak Chicago Üniversitesi resmî web sitesi ve medya araçları incelenerek video dersler araştırılmıştır. Çalışmanın amacına bağlı olarak video paylaşım sitesinin üniversiteye ait resmî sosyal medya hesapları incelenmiştir. Chicago Üniversitesi, eğitsel amaçlar doğrultusunda dijital ortamdan daha iyi yararlanabilmek amacıyla genel kullanıma açık Facebook, Twitter, YouTube, Instagram, iTunes U, Futurity gibi sosyal paylaşım sitelerindeki resmi hesapları kullanmaktadır. Üniversitenin video ders paylaşımı noktasında, incelenen diğer üniversitelerde olduğu gibi Youtube’u tercih ettiği ve aktif bir şekilde kullandığı görülmektedir. Kurumun resmî web sayfasındaki YouTube ikonuna tıklandığında üniversitenin resmi YouTube hesabına ulaşılmaktadır. 23 Eylül 2006’da açılan bu kanalın abone sayısı 28.340’tır. (30 Mayıs) Kanalda başlıca video dersler, tanıtım filmleri, sempozyum, çalıştaylar, fakülte dersleri, haberler, sosyal sorumluluk videoları ve bilimsel videolar gibi bir çok video bulunmaktadır (youtube.com). Kanalda “Videolar” sekmesine tıklanarak “En yeniler” kategorisinden çalışmanın amacına uygun olan, video ders özelliğine uyan videolar tespit edilerek incelemeye başlanmıştır.

4.4.10.3. Chicago Üniversitesi'ne Ait Video Dersin Analizi

4.4.10.3.1. Video Dersin Künyesi

VİDEO DERSİN KÜNYESİ-VİDEO DERS 10 (VD 10)
Üniversitenin adı: Chicago Üniversitesi Video'nun adı: UChicago's Rayid Ghani on Police Incidents, Data Science and Local Government Video'nun konusu: Bu video derste polis olaylarında veri biliminin önemine değinilerek önceden tahmin edilebilirliğine yönelik çalışmaların yapılabilirliği hakkında bilgiler verilmiştir. Bunun sadece polis olayları değil, kamu sağlığı, eğitim, ekonomik kalkınma ve kamu güvenliğini artırma gibi alanlara da uygulanabilirliğine yönelik çalışmalara da örnekler verilmiştir. Süresi: 2:03 Yüklenme tarihi: 25 Ağustos 2016 Görüntüleme sayısı: 544 (Erişim Tarihi: 01.05.2017) Beğenilme sayısı: 5 Beğenilmeme sayısı: 0 Yorum sayısı: 0 URL: https://www.youtube.com/watch?v=_p9Cz8MJ0Mw Kategori: Eğitim Lisans: Standart YouTube Lisansı

A- GÖRSEL GÖZLEM FORMU											
1. KAMERA KULLANIMI											
a. Çekim Ölçekleri		b. Kamera Hareketleri				c. Kamera Açısı					
Anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri		VTR'de kullanılan çekim ölçekleri		Anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri		VTR'de kullanılan kamera hareketle		Anlatıcıda kullanılan kamera açısı			
Uzak	()	Uzak	()	Pan	()	Pan	()	Nesnel açı	(x)	Nesnel açı	()
Genel	()	Genel	()	Tilt	()	Tilt	()	Öznel açı	()	Öznel açı	()
Boy	()	Boy	()	Dolly in	()	Dolly in	()				
Diz	()	Diz	()	Dolly out	()	Dolly out	()				
Bel	()	Bel	()	Zoom in	()	Zoom in	()				
Göğüs	(x)	Göğüs	()	Zoom out	()	Zoom out	()				
Omuz	(x)	Omuz	()	Focus-defocus	()	Focus-defocus	()				
Baş	()	Baş	()								
Yüz	()	Yüz	()								
Detay	()	Detay	()								
2. KURGU TEKNİKLERİ											
a. Derse Eklenen Unsurlar				b. Görüntü Geçişleri							
VTR		()		Anlatıcıda kullanılan görüntü geçişleri				Derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan görüntü geçişleri			
Animasyon	()			Cut		(x)		Cut		(x)	
Fotoğraf	(x)			Mix		()		Mix		()	
Resim	(x)			Fade in-fade out		()		Fade in-fade out		()	
Şekil, tablo, grafik	(x)			Beyazlatma-soldurma		()		Beyazlatma-soldurma		()	
Yazı	(x)			Bulanıklaşma-netleşme		()		Bulanıklaşma-netleşme		()	
Giriş jeneriği	(x)			Bindirme		()		Bindirme		(x)	
Çıkış jeneriği	(x)			Donma		()		Donma		()	
KJ	()										
Kurum amblemi	()										
Rol caption	(x)										
3. MEKÂN KULLANIMI											
Anlatıcıya yönelik mekân kullanımı						VTR'ye yönelik mekân kullanımı					
Doğal mekân		()		Doğal mekân		()		Doğal mekân		()	
Derste ilgili iç mekân		()		Derste ilgili iç mekân		()		Derste ilgili iç mekân		()	
Dersten bağımsız iç mekân		()		Dersten bağımsız iç mekân		()		Dersten bağımsız iç mekân		()	
Derste ilgili dış mekân		()		Derste ilgili dış mekân		()		Derste ilgili dış mekân		()	
Dersten bağımsız dış mekân		()		Dersten bağımsız dış mekân		()		Dersten bağımsız dış mekân		()	
Sınıf ortamı		()		Sınıf ortamı		()		Sınıf ortamı		()	
Yapay mekân		(x)		Yapay mekân		()		Yapay mekân		()	
Sesli çekim stüdyosu		(x)		Sesli çekim stüdyosu		()		Sesli çekim stüdyosu		()	
Chroma key		()		Chroma key		()		Chroma key		()	
Sanal stüdyo		()		Sanal stüdyo		()		Sanal stüdyo		()	
Dekor		()		Dekor		()		Dekor		()	
Doğal dekor		()		Doğal dekor		()		Doğal dekor		()	
Sembolik dekor		()		Sembolik dekor		()		Sembolik dekor		()	
4. DERSİ ANLATIMA YÖNELİK KARAKTERLER (KONU ANLATIMINA YÖNELİK KARAKTERLER)											
a. Kişi Sayısına Göre			b. Beden Dilini Kullanma			c. Kıyafet ve Makyaj					
Tek anlatıcı		(x)	Jest ve mimik		(x)	Resmi Kıyafet		()			
Çoklu anlatıcı		()				Serbest kıyafet		(x)			
Diyalog		()				Derste ilişkili kıyafet		()			
Dış ses		()				Makyaj		()			
İç izleyici		()									
İç ses		()									
Vox pop		()									

4.4.10.3.3.1. Kamera Kullanımı

Çekim Ölçekleri

Video derste iki tür çekim ölçeğinin kullanıldığı görülmektedir. Bunlar; göğüs ve omuz çekimdir. Video içerisinde VTR bulunmadığından dolayı çekim ölçekleri gözlenememiştir.

Anlatıcıda Kullanılan Çekim Ölçekleri: İncelenen video derste anlatıcıda kullanılan çekim ölçeklerinin göğüs ve omuz çekimden oluşan iki tür olduğu görülmektedir. Video, doğrudan anlatıcı ile başlamakta ve anlatıcının konuya giriş yaptığı bu bölümde kullanılan çekim ölçeği bel çekimdir. Anlatım devam ederken araya giriş jeneriği girmekte tekrar anlatıcıya döndüğünde çekim ölçeğinin değişmediği görülmektedir. Anlatıcı konuya devam ederken omuz çekime ve sonrasında yine tekrar bel çekime geçildiği görülmektedir. Araya yazı girdikten sonra anlatıcıya döndüğünde çekim ölçeği bel, resim girdikten sonra omuz, sonrasında aynı açıda bel, grafik girdikten sonra yine bel çekim kullanılmıştır. Araya tekrar yazı girdikten sonra yine bel çekim, sonrasında yine yazıdan anlatıcıya anlatıcıdan resime, resimden anlatıcıya geçişte çekim ölçeğinin değişmediği görülürken anlatım devam ederken omuz çekime geçilerek video bitmektedir.

Video derste genel olarak tek anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri bel ve omuz çekimdir. Kişinin belden yukarısının çerçevelenmesiyle oluşan bel çekim, izleyiciyi anlatıcıyla yakından tanıştırmak maksadıyla kullanılır. Videoda kullanılan bel çekim örnekleri anlatıcıların oturma pozisyonunda kullanılmıştır. Omuz çekim ise, anlatıcıyı ön plana alarak anlatıcı ile izleyiciyi karşı karşıya getiren ve izleyicinin anlatıcıyı daha dikkatli dinlemesini sağlamak için kullanılan çekim ölçeğidir. Video derste anlatıcılara yönelik olarak boy, diz, göğüs, baş, yüz, detay, genel ve uzak çekim ise kullanılmamıştır.

VTR’de Kullanılan Çekim Ölçekleri: İncelenen video derste tüm video boyunca derse eklenen unsurlardan VTR’nin bulunmadığı görülmektedir. Bundan dolayı VTR’de çekim ölçeği maddeleri olan uzak, genel, boy, diz, bel, göğüs, omuz, baş, yüz ve detay çekim gözlenmemiştir.

Kamera Hareketleri

Video derste anlatıcıda herhangi bir kamera hareketinin kullanılmadığı görülmektedir. VTR bulunmadığından dolayı herhangi bir kamera hareketi gözlenmemiştir.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Hareketleri: Video derste anlatıcıda kullanılan herhangi bir kamera hareketi gözlenmemiştir. Bundan dolayı kamera hareketleri olarak pan, tilt, dolly in, dolly out, zoom in, zoom out ve focus-defocus kullanılmadığı görülmektedir.

VTR’de Kullanılan Kamera Hareketleri: İncelenen video derste tüm video boyunca derse eklenen unsurlardan VTR’nin bulunmadığı görülmektedir. Bundan dolayı VTR’de kamera hareketleri olarak pan, tilt, dolly in, dolly out, zoom in, zoom out ve focus-defocus kullanılmadığı görülmektedir.

Kamera Açısı

Video derste kullanılan kamera açısının nesnel açı olarak tek tür olduğu görülmektedir. Anlatıcıda kullanılan açı tipinin tek anlatıcıda nesnel olduğu, video içerisinde VTR bulunmadığından dolayı açı tipinin gözlenemediği görülmektedir.

Anlatıcıda Kullanılan Kamera Açısı: Video derste görünen tek anlatıcıda kullanılan açı tipinin nesnel açı olduğu görülmektedir. Tüm video boyunca anlatıcının bulunduğu kısımlarda kullanılan nesnel açı; dışardan bir bakış açısıyla yapılan, anlatıcıların kameradan habersiz bir konumda gibi kameraya bakmadan anlatmasından oluşan açı tipidir. Bu kamera uygulamasına “izleyici görüş noktası” da denilebilir. İzleyicinin göz hizasına göre yapılan çekimler ile gerçeğe yakın bir görüntü verilmiştir. Video derste anlatıcıda öznel açı kullanılmamıştır.

VTR’de Kullanılan Kamera Açısı: İncelenen video derste tüm video boyunca derse eklenen unsurlardan VTR’nin bulunmadığı görülmektedir. Bundan dolayı VTR’de kamera açıları olan nesnel ve öznel açı kullanılmamıştır.

4.4.10.3.3.2. Kurgu Teknikleri

Video derste bulunan anlatıcıda ve derse eklenen unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden tek tür görüntü geçişinin olduğu görülmektedir. Bu geçiş türü cut

geçiştir. Derse eklenen unsurların ise yedi tür olduğu görülmektedir. Bunlar; fotoğraf, resim, grafik, yazı, giriş jeneriği, çıkış jeneriği ve rol captiondur.

Anlatıcıda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan tek anlatıcıya yönelik olarak kurgu tekniklerinden görüntü geçişleri olarak cut geçiş kullanıldığı görülmektedir. Video ilk olarak anlatıcıyla başlamakta, konuya giriş yapan anlatıcıdan sonra giriş jeneriği ekrana gelmektedir. Bundan sonra hem anlatıcıda değişen çekim ölçekleri bağlamında hem de derse eklenen görsel unsurlar bağlamında anlatıcıdan görsel unsurlar olan resim, fotoğraf, grafik, yazıya geçişte hem de bu unsurlardan tekrar anlatıcıya geçişte kullanılan geçiş türü cut geçiştir. Son olarak anlatıcıdan çıkış jeneriğine geçişte de görüntü geçişinin değişmediği görülmektedir. Ayrıca anlatıcıda KJ'nin kullanılmadığı görülmektedir.

Derse Eklenen Görsel Unsurlarda Kullanılan Kurgu Teknikleri: Video derste bulunan derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan kurgu tekniklerinden; görsel unsurlar olarak fotoğraf, resim, grafik, yazı, giriş jeneriği, çıkış jeneriği ve rol caption; görüntü geçişleri olarak ise cut geçişin kullanıldığı görülmektedir. İlk olarak video, anlatıcının konuya girişi ile başlamakta sonrasında ekrana gelen üniversitenin ismi, dersi anlatan kişinin ismi, unvanı ve konunun isminin bulunduğu giriş jeneriğiyle devam etmektedir. Derse eklenen ikinci unsur yazıdır. Üç yerde görülen yazıların içeriği polis olaylarını önlemede veri bilimi, kendi çalışma yerleri ve konuyla ilgili anahtar sözcük şeklindedir. Derse eklenen üçüncü unsur fotoğraftır. Bir yerde görülen fotoğraf üniversitenin sosyal iyilik için veri biliminde çalışan insanların görüntüsüdür. Derse eklenen dördüncü unsur, olumsuz etkileşime giren ve girmeyen polisler hakkında bilgilendirici bir grafikdir. Derse eklenen beşinci unsur, Chicago Üniversitesi'nin halk sağlığı bölümüyle ilgili resimdir. Derse eklenen altıncı ve yedinci unsur ise birlikte kullanılan çıkış jeneriği ve rol caption'dır. Üniversitenin isminin, kullanılan müziğin, videonun üretim yeri ve yılı hakkında bilgi veren çıkış jeneriği ve rol caption birlikte kullanılmıştır. Derse eklenen unsurlarda kullanılan geçiş türü ise tek tür olarak cut geçiştir. Anlatıcıdan derse eklenen unsura, derse eklenen unsurdan anlatıcıya geçişte video boyunca cut geçiş kullanılmıştır.

Video derste genel olarak eklenen görsel unsur türü anlatılan konuyu destekleyen yazıdır. Eklenen görsel unsurlarda en çok kullanılan geçiş türünün ise

anlatıcıda olduğu gibi cut geçiş olduğu görülmektedir. Cut geçiş, basit olduğundan dolayı videoda istenen etkiyi hızlı bir şekilde vermek ve akıcılığı sağlamak amacıyla tercih edilen geçiş türüdür. Video derste derse eklenen unsur olarak VTR, animasyon, KJ ve kurum ambleminin kullanılmadığı; görüntü geçişleri olarak ise mix, fade in-fade out, beyazlatma-soldurma, bulanıklaşma-netleşme ve donmanın kullanılmadığı görülmektedir.

4.4.10.3.3.3. Mekân Kullanımı

Video derste mekân kullanımının, anlatıcıda kullanılan mekânlar olmak üzere tek tür olduğu görülmektedir. Bu mekân sesli çekim stüdyosudur. Video içerisinde VTR bulunmadığından dolayı mekân gözlenememiştir.

Anlatıcıya Yönelik Mekân Kullanımı: Video derste bulunan tek anlatıcıya yönelik mekân kullanımının yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu olarak tek tür olduğu görülmektedir. Anlatıcının video boyunca bölüm bölüm görüldüğü ve konuyu anlattığı mekân olan sesli çekim stüdyosunda arka fon olarak siyah kullanılmıştır. Oturarak anlatan anlatıcının önünde siyah bir masa bulunmaktadır. Bunlar haricinde herhangi bir dekor ve aksesuar bulunmamaktadır. Işık olarak yapay ışık kullanıldığı belli stüdyoda anlatıcı iyi aydınlatılmış olarak görülmektedir.

Video derste anlatıcıda kullanılan bu mekân, programın atmosferine uyum sağlanmaya çalışılan bir mekândır. Dekorun bulunmadığı siyah fonun tercih edildiği bu mekânda anlatıcı ön plandadır. Diğer mekânlar olan doğal mekân içinde dersle ilgili iç mekân, dersten bağımsız iç mekân, dersle ilişkili dış mekân, dersten bağımsız dış mekân, sınıf ortamı kullanılmamıştır. Yapay mekân olarak chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekor kullanılmamıştır.

VTR'ye Yönelik Mekân Kullanımı: İncelenen video derste tüm video boyunca derse eklenen unsurlardan VTR'nin bulunmadığı görülmektedir. Bundan dolayı VTR'de doğal mekân içinde dersle ilgili iç mekân, dersten bağımsız iç mekân, dersle ilişkili dış mekân, dersten bağımsız dış mekân, sınıf ortamı kullanılmamıştır. Yapay mekân olarak sesli çekim stüdyosu, chroma key, sanal stüdyo ve dekor olarak da sembolik dekor kullanılmamıştır.

4.4.10.3.3.4. Konu Anlatımına Katılan Karakterler

Video derste konu anlatımına yönelik olarak anlatıcı sayısının tek anlatıcı olduğu görülmektedir. Beden dilini kullanmada jest ve mimiğin etkili olduğu, anlatıcının serbest kıyafet giydiği ve belirgin bir makyajın ise kullanılmadığı görülmektedir.

Kişi Sayısına Göre: Video derste anlatılan konunun tek bir anlatıcı tarafından ele alındığı görülmektedir. Cinsiyeti erkek olan anlatıcı, jenerikte belirtildiği üzere Chicago Üniversitesi Veri Bilimi ve Kamu Politikaları Merkezi Direktörü Rayid Ghani'dir. Kendi uzmanlık alanı hakkında konuşan anlatıcı, videonun konusuna bağlı olarak kendi alanında çalışmıştır. Videonun genelinde hem anlatıcı kısmında hem de görüntüye eklenen görsel unsurlarda bu anlatıcının olduğu görülmektedir. Video derste çoklu anlatıcı, diyalog, dış ses, iç izleyici, iç ses ve vox pop kullanılmamış, konu anlatımı tek anlatıcı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Beden Dilini Kullanma: Video derste bulunan tek anlatıcıda beden dili olarak jest ve mimik gözlenmiştir. Videoya anlatıcının bel çekimi ile başlanmış ve böylece el kol hareketleri rahat bir şekilde gözlenmiştir. Omuz çekim de ise sınırlı sayıda gözlenen el-kol hareketleri, anlatıcının mimikleriyle uyumludur. Anlatıcı, olayları bizzat yaşadığı için rahat bir şekilde konuşmaktadır. Video boyunca anlatıcı ekranda sık sık görüldüğü için jest ve mimiklerin yeterli olması önemlidir.

İletişimin sözel olmayan kısmını oluşturan beden dilinde izleyiciyi etkilemenin en iyi yolu olabildiğince doğal olmaktır. El/kol hareketleri performansla büyük değer katar ama sahici ve duruma uygun olmalıdır. Özgünlük çok önemlidir. Bu video derste anlatıcının jest ve mimikleriyle kullanılan sözcükler uyumlu ve samimidir.

Kıyafet ve Makyaj: Video derste bulunan anlatıcıda kıyafetin serbest olduğu gözlenmektedir. Anlatıcı, uzun kollu, mor çizgili beyaz bir gömlek giymiştir ve süeter, kravat vb. herhangi bir aksesuar kullanmamıştır. Oturduğu yerde pantolonu görünmeyen anlatıcının mikrofonu görünmemektedir. Kıyafet, anlatıcı için görsel olarak iletişim kurmak için de kullanılabilir. Sahip olunan kariyere uygun kıyafet giymek hem kadınlar hem de erkekler açısından önemlidir. Anlatıcı dersi stüdyoda anlatmaktadır. Stüdyo için uygun bir kıyafet tercih edilen anlatıcıda belirgin bir makyaj görülmemektedir. Anlatıcının saçları düzgün ve sakalsızdır.

4.4.10.3.4. İşitsel Veri Analizi

B- İŞİTSEL GÖZLEM FORMU									
1. SÖZ			2. MÜZİK			3. SES EFEKTİ		4. DOĞAL SESLER	
Anlatıcı sesi			(x)	Fon Müziği					
Tek anlatıcı	(x)	Vurgu ve tonlama		Anlatıcıya yönelik	(x)	Yer ve zaman	()	Karakter sesi	()
Çoklu anlatıcı	()			Derse eklenen	(x)	belirleyen		Ortam sesi	()
Diyalog	()			görsel unsurlara		Senkron	()		
Dış ses	()			yönelik		efektler			
İç izleyici	()								
İç ses	()								
Vox pop	()								

4.4.10.3.4.1. Söz

Video derste kullanılan sözün konu anlatımına katılan karakterler olarak tek olduğu ve bu anlatıcının ilgili yerlerde vurgu ve tonlamayı yaptığı görülmektedir.

Anlatıcı Sesi: Video derste anlatıcıya yönelik olarak kullanılan sözün tek tür olduğu görülmektedir. Anlatım, diegetik ses olarak yani anlatı içinden gelen tek anlatıcı tarafından gerçekleştirilmektedir. Video, anlatıcının sesi ve görüntüsü ile başlamakta, giriş ve çıkış jenerikleri ve videoya eklenen ilk ve son yazı hariç videoya eklenen diğer unsurlar olan fotoğraf, resim, grafik, ortaya eklenen yazıda anlatıcının sesi işitilmektedir. Anlatıcı, konuyu anlatırken görüntüyle eşzamanlı kaydedilmiş konuşma gerçekleşmektedir. Ses ile görünen malzeme arasında süreklilik vardır çünkü ses duyulduğunda kaynağını ekranda görmek mümkündür. Anlatıcı, kelimeleriyle izleyiciyi ekrana bakmaya ikna edebilmektedir. İnandırıcılık da bir ortam içinde oluşturularak düşünceler ve çalışmalar anlatılmaktadır. Çünkü tekli konuşmada inandırıcılık önemlidir. Anlatıcının seslerinin çekim anında kaydedildiği ve net olduğu görülmektedir. Anlatıcının sesi işitilebilir düzeyde ve ekrandaki görüntülere uygun şekilde anlamlı sözlerden oluşmaktadır. Videoda anlatıcıya yönelik ses bağlamında çoklu anlatıcı, diyalog, dış ses, iç izleyici, iç ses ve vox pop kullanılmamıştır.

Vurgu ve Tonlama: Video derste anlatıcıda vurgu ve tonlama ilgili yerlerde kullanılmıştır. Video ders, süre açısından kısa video kategorisine girdiği için söylenen ve vurgulanan kelimeler iyi seçilmiş ve vücut hareketlerinden de yararlanılarak ifade edilmiştir. Vurgu ve tonlama ile etkili iletişim gerçekleştiği için anlatılan konular daha iyi kavranabilmektedir. Anlaşılabilir ve açık bir anlatım vardır.

Video derste anlatıcı hızlı konuşan, konu girişi bulunan, ana bölümde anlatımı gerçekleştiren, sonuçta da uygun bir tonda dersi bitiren özelliklere sahiptir. Anlatımın ilk 13 saniyesinde konuya giriş yaparak polis departmanlarındaki erken müdahale sistemlerinden bahsetmektedir. Problemin ne erken ne de önleyici müdahaleleri desteklemiyor olmasından bahseden anlatıcı “problem” kelimesine vurgu yapmaktadır. Videonun ana bölümünde aynı ses tonu ile günümüzdeki polis departmanlarındaki eşik tabanlı sistemlerin olduğu, birkaç kişinin bir masanın etrafında oturarak tahmini bir şekilde bunu düşündüğü hakkında konuşmaktadır. Amacın polis olaylarını veri bilimi ile önceden tahmin ederek önlemektir. Tutuklama raporlarını, alıntıları ve diğer olayları veri bilimi ile incelemektir. Burada bu olaylara vurgu yapıldığı görülmektedir. Ayrıca güç kullanımı terimine de vurgu yapmaktadır. Çoğu siyaset bölgesinde, hükümet servisinde bu bilgi servislerini geliştirmek daha etkilidir. Bunlardan biri Chicago Halk Sağlığı Bölümünde kullanılmıştır. Anlatıcı bu kısımlara vurgu yapmıştır. Son olarak veri biliminin farklı politika alanlarında ve yönetenler için önemli olduğuna vurgu yaparak video sonlanmaktadır.

Sonuç olarak video derste genel olarak anlatıcının sesi işitilebilir bir tonda, görüntüler arası geçişte akıcı, kelimeleri belirgin söyleyerek açıklık, konunun önemine göre yaptığı vurgularla hoşla giderlik ve tek düze bir anlatım yapmayarak bükümlü bir özelliğe sahiptir. Bir anlatımın inandırıcı olması için vurgu ve tonlamaya dikkat etmek gerekir. Bu videoda konuyu anlatan anlatıcıların söylediği sözler ve vurgulamalar ile inandırıcı ve akıcı bir etkiye sahip oldukları söylenebilir. Anlatıcı bu özellikleri araya giren görsel destek materyallerinden de güç alarak yapmaktadır. Bu görsel destek materyalleri aracılığıyla da yapılan vurgu ve tonlama ile monotonluk kırılmıştır. Ayrıca anlatıcının kullandığı sözcükler ve deyimler onların mesleğine uymakta, ilgili yer ve zamanda da kullanılmaktadır.

4.4.10.3.4.2. Müziğin Kullanımı

Video derste kullanılan müziğin, fon müziği ve jenerik müziği olmak üzere iki tür olduğu görülmektedir. Sözsüz olan müziğin rol caption’da Chris Zabriskie tarafından bestelenip paylaşıldığı görülmektedir.

Anlatıcıya Yönelik Müzik Kullanımı: Video derste anlatıcıda kullanılan müzik türünün fon müziği olduğu görülmektedir. Kategorisi belli olmayan bu müzik, ilk 13 saniyede derse giriş yapan anlatıcıda işitilmemektedir. Sonrasında jenerikten sonra konuya devam eden anlatıcının görüldüğü her yerde aynı tonda devam etmektedir. Video derste bulunan tek anlatıcı, konuyu anlatırken müzik fon işlevi görmektedir. Videoda müzik, anlatımı güçlendirici yardımcı bir öge şeklinde kullanılarak süreklilik sağlanmıştır.

Derse Eklenen Görsel Unsurlara Yönelik Müzik Kullanımı: Videoda derse eklenen görsel unsurlara yönelik olarak kullanılan müzik türünün iki tür olarak fon ve jenerik müziği olduğu görülmektedir. Videoda jenerik müziği ile fon müziğinin aynı olduğu görülmektedir. İlk olarak giriş jeneriğiyle başlayan müzik, anlatıcının sesine fon olarak derse eklenen unsurlar olan fotoğraf, resim, grafik, yazıda işitilmekte, çıkış jeneriği ve rol capiton'da da uygun tonda bitirilmektedir. Videoya eklenen birinci ve üçüncü yazıda sadece müzik işitilmekte, herhangi bir söz işitilmemektedir. Video derste görsel unsurlara yönelik olarak eklenen müzik, video içeriğine uygun tarzda hareketli bir müziktir. Devam eden fon müziği, anlatının sürekliliğini sağlamakta ve izleyicinin dikkatini teknik değişikliklerden uzaklaştırmaktadır.

4.4.10.3.4.3. Ses Efekti

Video derste yer ve zaman belirleyen ya da senkron şeklinde olan herhangi bir ses efekti kullanılmamıştır.

4.4.10.3.4.4. Doğal Sesler

Video ders içerisinde bulunan anlatıcıya yönelik çekimlerde ve derse eklenen unsurlarda doğal sesler kategorisine giren herhangi bir karakter sesi ve ortam sesi bulunmamaktadır.

4.4.10.3.5. Öğretimsel Veri Analizi

C- ÖĞRETİMSSEL GÖZLEM FORMU											
1. DERSE EKLENEN UNSURLAR											
a. Görsel Unsurlar						b. Yazılı Unsurlar				c. Çekicilik Katan Unsurlar	
Gerçekçi		Benzeşik		Şematik		Harfler		Boşluklar		Yönlendirici ok	()
VTR	()	VTR	()	Şekil,	(x)	Büyük harf	()	Harfler arası boşluk	(x)	Çizgi	()
Animasyon	()	Animasyon	()	tablo,		Küçük harf	(x)	Satırlararası boşluk	(x)	İşaretleme	()
Fotoğraf	(x)	Fotoğraf	()	grafik		Okunabilirlik	(x)			Odaklanma	(x)
Resim	(x)	Resim	()			Düz yazı	(x)			Anahtar sözcük	(x)
						Eğik yazı	()			Görüntü tekrarı	()
						Harflerin rengi	(x)			Görsel efekt	()
										Slow motion	()
										Fast motion	()
2. DERSE EKLENEN UNSURLARIN BİÇİMSSEL YAPILARI				3. DERSE EKLENEN UNSURLARIN DÜZENLEMESİ				4. DERSİN SÜRESİ			
Hizalama		(x)		Yakınlık		Tutarlılık	(x)	Gereksizlik	()	02:00-05:00 arası	(x)
Renk düzeni		(x)		Zamansal yakınlık	(x)					05:01-10:00 arası	()
Denge		(x)		Uzamsal yakınlık	(x)						

4.4.10.3.5.1. Derse Eklenen Unsurlar

Video derste kullanılan derse eklenen unsurların görsel, yazılı ve çekicilik katan unsurlar olarak üç tür olduğu görülmektedir. Görsel unsurların gerçekçi özelliğe sahip olarak fotoğraf, resim ve şematik özellikte olan grafikten oluşan üç tür olduğu; yazılı unsurların yazı ve anahtar sözcük şeklinde iki tür olduğu; çekicilik katan unsurların ise odaklanma ve anahtar sözcük şeklinde iki tür olduğu görülmektedir.

Görsel Unsurlar: Video derste kullanılan öğretimsel amaçlı birinci tür görsel unsurun gerçekçi özelliğe sahip olarak iki tür olduğu görülmektedir. Bu gerçekçi unsurlar fotoğraf ve resimdir. Video derste öğretimsel amaçlı olarak kullanılan bir fotoğraf ve bir resim bulunmaktadır. Fotoğraf, anlatılanlara bağlı olarak üniversitenin sosyal iyilik için veri biliminde çalışan insanların görüntüsünden oluşmaktadır. Resim ise Chicago Üniversitesinin halk sağlığı bölümüyle ilgili amblemin resmidir. Bundan sonra yazı şeklinde üniversitenin ve bölümün ismi gelmektedir. Video ders içerisinde öğretimsel amaçlı olarak kullanılan diğer unsur gerçekçi özelliğe sahip şematik unsurlardan grafikdir. Olumsuz etkileşime giren ve girmeyen polisler hakkında bilgilendirici bir grafik olan bu unsurda durumlar kırmızı renk ile işaret edilmiştir.

Video derste az olarak kullanılan öğretimsel amaçlı görsel unsurlar gerçekçi özelliğe sahip, anlatılanları destekleyici niteliktedirler. Kullanılan grafik, sayısal

verileri görselleştirerek verilerin karşılaştırılması ve veriler arasındaki ilişkilerin kavranmasını kolaylaştırmak için kullanılır. Kullanılan bu görsel ve şematik unsurlar, öğretimsel olarak bir amaca yönelik olarak hazırlanmıştır. İzleyiciyi tatmin edecek kadar ayrıntısıyla gösterilmeye çalışılan bu görseller; anlamlı, konuşulanlara katkıda bulunucu niteliktedir. Gerçekçi unsurlardan VTR ve animasyon, benzeşik özellikteki VTR, animasyon, fotoğraf ve resim; şematik unsurlardan ise şekil ve tablonun kullanılmadığı görülmektedir.

Yazılı Unsurlar: Video derste yazılı unsurlar, öğretimsel amaçlı olarak üç yerde görülmektedir. İlk yazının içeriği “polis olaylarını önlemede veri bilimi” şeklindedir. Bu yazının küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin beyaz olarak arka plan siyaha göre ayırt edici özellikte ve harfler arası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. İkinci olarak “Ghani, Kuzey Carolina’daki Charlotte-Mecklenburg gibi departmanlarla birlikte çalışıyor” şeklindedir. Anlatılan konuya uygun bir şekilde ekrana gelen bu yazının küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin beyaz olarak arka plan siyaha göre ayırt edici özellikte, harfler arası ve satırlar arası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Derse eklenen üçüncü yazı ise anahtar sözcük şeklinde “polisliğin ötesinde” yazısıdır. Bu yazıdan sonra polislik dışında kullanılan veri bilimine örnek verilmektedir. Bu yazının küçük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin beyaz olarak arka plan siyaha göre ayırt edici özellikte ve harflerarası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Bu yazılardan başka öğretimsel olarak kullanılan diğer yazılı unsur Chicago Üniversitesinin Halk Sağlığı Bölümüyle ilgili resimdir. Bu yazının büyük harf olarak harf boyutunun okunabilir, düz yazı, harflerin renginin mavi ve kırmızı olarak arka plan beyaza göre ayırt edici özellikte, harflerarası boşluğun uygun olduğu görülmektedir. Video derste görülen diğer yazılar giriş ve çıkış jeneriği-rol caption ve grafik üzerine yazılan yazılardır.

Video derste bulunan yazılı unsurlarda en çok küçük harf tercih edildiği, harfler arası boşluğun okunabilir düzeye olduğu, düz yazı şekli kullanıldığı ve harflerin renginin arka plana zıt olduğu görülmektedir. İyi bir okunma sağlanması için küçük harf gereklidir. Bu özellikler ile izleyiciler materyali daha iyi okuyabilmekte ve anlayabilmektedir. Yazılı unsurlarda eğik yazı ise kullanılmamıştır.

Çekicilik Katan Unsurlar: Video derste çekicilik katan unsurların iki tür olduğu görülmektedir. Bunlar odaklanma ve anahtar sözcük şeklindedir. Dikkat çekici unsur olarak görülen odaklanma ilk olarak anlatıcıyı ön plana çıkarmak için kullanılmıştır. Bulunduğu ortam stüdyo olan anlatıcı net görülmekte, arka fon ise siyah olarak kullanılmaktadır. Önündeki masada siyah olan bu ekranda anlatıcıdan başka renkli herhangi bir unsur bulunmamaktadır. Odaklanma ikinci olarak fotoğrafta kullanılmış, fotoğrafa kurguda zoom in yapılarak yakınlaştırılıp hareketlendirilmiştir. Üçüncü olarak grafikte kırmızı renk kullanılarak sonuçlar ayırt edilip dikkat çekilmek istenmiştir. Video derste çekicilik katan diğer unsur anahtar sözcük şeklindedir. Anahtar sözcük anlatılanlara başlık olacak şekilde bu harflerin renginin beyaz olarak arka plan siyaha göre ayırt edici özellikte ve dikkat çekici olduğu görülmektedir.

Bir görsel materyalde vurgunun bütüne baskın olması gereklidir. Materyalin can alıcı noktası olan vurgulama ile dikkat çekilir. Materyalde kullanılan görsellerin belirli bir bölümüne dikkat çekilmek istenebilir. Ögeyi ilgi merkezi hâline getirebilmek için kullanılan farklı teknikler bulunmaktadır. En çok odaklanmanın kullanıldığı bu derste kişiyi ön plana almak için stüdyonun ve dekorun ayarlanması şeklindedir. Video derste çekicilik katan unsurlardan yönlendirici ok, çizgi, işaretleme, görüntü tekrarı, görsel efekt, slow motion ve fast motion ise kullanılmamıştır.

4.4.10.3.5.2. Derse Eklenen Görsel Unsurların Biçimsel Yapıları

Videoda kullanılan biçimsel yapı ile ilgili kararların üç tür olarak incelendiği görülmektedir. Bunlar hizalama, renk düzeni ve dengedir. Biçimsel yapı ile ilgili olarak kullanılan hizalama derse eklenen yazılarda kullanılmıştır. Soldan, siyah zemin üzerine beyaz yazılar şeklinde hizalanmış, ayırt edilebilir düzeyde ve dengeli bir şekilde yerleştirilmiştir. Video derste görülen diğer görsel unsurlar olan fotoğraf ve grafik ekranın tümünü kaplamakta ve başka herhangi bir görsel unsurla desteklenmemektedir.

Bir görselde bütün unsurlar açık bir biçimde izleyiciye ulaştırıldığı zaman izleyicinin dikkatini verme ve mesajı anlama çabası azalacağından dolayı hizalama önemli bir unsur olarak görülmektedir. Bir görüntü ögesinin ağırlığı eşit, yatay ya da dikey olarak eksenin her iki tarafında dengeli bir biçimde yer almalıdır. İncelenen bu

videoda da hizalama ve denge unsurlarına dikkat edildiği görülmektedir. Zıt renklerle yapılan bir ekran tasarımında hatırlama olasılığı daha yüksek olduğundan dolayı, koyu fon üzerine açık ya da açık renk üzerine koyu olacak şekilde yazıların arka planının siyah olmasıyla renk düzenine uyulduğunu göstermektedir.

4.4.10.3.5.3. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi

Video derste kullanılan düzenleme ile ilgili kararların yakınlık ve tutarlılık şeklinde iki tür olduğu görülmektedir. Düzenleme ile ilgili kararlardan yakınlığın zamansal ve uzamsal olmak üzere iki şekilde olduğu görülmektedir. Zamansal ve uzamsal yakınlık olarak anlatıcının anlattığı içeriğe bağlı olarak yazı, fotoğraf ve resmin doğru zamanda ve yerde verilmesi buna örnek teşkil etmektedir. Derste gösterilmek istenen şey mantıksal ve doğal bir sıra izlemiştir. Gösterime konu olan bu görsel unsurlar, izleyicinin kavrayabilmesi için yeterli zamanda sunulmuştur. Düzenleme ile ilgili kararlardan tutarlılık anlatıcının anlattıklarıyla görsel materyaller olan yazı, fotoğraf ve resmin tutarlı olduğu görülmektedir.

İzleyiciler için birbiriyle alakalı görsel öğeler arasında fiziksel görünüm açısından birliktelik sağlamak için hem zamansal hem de uzamsal yakınlığa dikkat edildiği görülmektedir. Materyal içinde düzenli bir şekilde yerleştirilmiş resim, fotoğraf ve yazı ile öğrenmede kolaylık sağlama amacı güdülmüştür. Video derste düzenleme ile ilgili kararlardan gereksiz olarak herhangi bir materyalin konulmadığı görülmektedir.

4.4.10.3.5.4. Dersin Süresi

Video ders, toplam süreye göre incelendiğinde dersin süresinin 2:03 olduğu görülmektedir. Son yıllarda YouTube gibi ücretsiz video paylaşım sitelerinin etkinleşmesinden dolayı video yüklemek teknik açıdan daha kolay olmaktadır. Yapılan çalışmalara bağlı olarak değişen yeni izleyici özelliklerine göre çok uzun ya da çok kısa videoların dikkati dağıttığı, ideal sürenin kısa olması gerektiği ve bu sitelere video yüklemenin kolaylığından dolayı kısa videoların izleyiciler tarafından daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bu çalışmada da bu özellikler dikkate alınarak videoları seçme süresinin 02:00-05:00 arası kısa videolar kategorisine girdiği görülmektedir.

4.5. BULGULAR

Bu bölümde çalışma kapsamında ele alınan araştırma soruları doğrultusunda toplanan verilerin genel bir değerlendirme olarak tüm üniversitelerin video derslerinin analiz sonuçlarına ve bunlardan çıkarılan ilkelere göre yorumlanmasına yer verilmiştir. Elde edilen bulgular, ARWU'ya göre dünyanın en iyi ilk on üniversitesinin çalışmanın amacına uygun olarak seçilen birer video dersini, geliştirilen görsel, işitsel ve öğretimsel gözlem formlarının kategorilere ayrılmış boyutlarıyla incelenerek verilerin genel değerlendirmesi ve bu değerlendirmelerin çıkarılan video ders ilkelerine göre yorumlanması gerçekleştirilmiştir. Bu genel değerlendirmelere geçmeden önce üniversitelerin medya uygulamaları, sosyal medya ve video uygulamalarının özeti aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Üniversitelerin medya uygulamalarına yönelik tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.2. Üniversitelerin Medya Uygulamaları

Üniversite Adı	Medya Uygulamaları
Harvard Üniversitesi	Instructional Media Services (Öğretimsel Medya Hizmetleri), Media&Technology Services (Medya ve Teknoloji Hizmetleri), Media Production Center (Medya Üretim Merkezi)
Stanford Üniversitesi	Stanford Video
California Üniversitesi, Berkeley	BAMPFA-Berkeley Art Museum and Pasific Film Archive (Berkeley Sanat Müzesi ve Film Arşivi) VIP Video and Image Processing Lab (Video ve Görüntü İşleme Laboratuvarı), Berkeley Video ve Media Resources Center (Berkeley Video ve Medya Kaynakları Merkezi)
Cambridge Üniversitesi	Streaming Media Service (SMS)
Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT)	MIT Video Productions Office of Digital Learning (MIT Video Üretimleri, Dijital Öğrenme Ofisi), MIT Media Lab
Princeton Üniversitesi	The New Media Center-NMC (Yeni Medya Merkezi), Office of Communication (İletişim Ofisi), Princeton Online
Oxford Üniversitesi	Educational Media Services (Eğitsel Medya Servisi), Video Prodüksiyon, Design Process, Social Media Hub
California Teknoloji Enstitüsü (Caltech)	Medyada Caltech, Academic Media Technologies (Akademik Medya Teknolojileri)

Tablo 4.2. (Devamı)

Columbia Üniversitesi	Visual Media Center (Görsel Medya Merkezi), Instructional Media and Technology Services (IMATS) Öğretimsel Medya ve Teknoloji Servisi, Social Difference Center, The Eart Institute, Columbia Center for Teaching and Learning
Chicago Üniversitesi	Logan Media Center (LMC), Film Studies Center-FSM (Film Çalışmaları Merkezi), Chicago Center for Teaching Merkezi, Topological Media Lab (Topolojik Medya Laboratuvarı), Audio Visual Services (Görsel-İşitsel Servis)

Video ders analizi yapılan ARWU'ya göre dünyanın en iyi ilk on üniversitesinin resmi siteleri incelendiğinde tüm üniversitelerin çeşitli sayıda medya uygulamasının olduğu görülmektedir. Üniversitenin ihtiyacına göre görsel ve işitsel materyaller üreten, dağıtan ve yayınlayan bu kurumlar üniversitelerin kendi bünyesinde oluşturulan medya merkezleridir.

Üniversitelerin sosyal medya ve video uygulamalarına yönelik tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.3. Üniversitelerin Sosyal Medya ve Video Uygulamaları

Üniversite Adı	Sosyal Medya ve Video Uygulamaları
Harvard Üniversitesi	Facebook, Instagram, SoundCloud, YouTube, Google+, LinkedIn, Twitter
Stanford Üniversitesi	Facebook, Twitter, iTunes U, Youtube, Instagram, Futurity
California Üniversitesi, Berkeley	Facebook, Twitter, YouTube, Instagram, Medium, Snapchat
Cambridge Üniversitesi	Facebook, Flickr, iTunes U, Linked in, Twitter, YouTube, Instagram
Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT)	Facebook, Twitter, Google +, YouTube
Princeton Üniversitesi	Facebook, Instagram, Google+, YouTube, iTunes U
Oxford Üniversitesi	iTunes U, YouTube, Facebook, Twittter, LinkedIn, Weibo, Instagram
California Teknoloji Enstitüsü (Caltech)	Facebook, Twitter, Instagram, YouTube, iTunes U, Coursera, edX
Columbia Üniversitesi	Facebook, Twitter, Instagram, YouTube
Chicago Üniversitesi	Facebook, Twitter, YouTube, Instagram, iTunes U, Futurity

Video ders analizi yapılan ARWU'ya göre dünyanın en iyi ilk on üniversitesinin resmi siteleri incelendiğinde sosyal medya kullanımı bakımından oldukça zengin oldukları görülmektedir. Tablo 4.3'te görüldüğü üzere tüm üniversitelerde incelenen video derslerin yüklendiği resmi video paylaşım sitesi YouTube'dur. Tüm üniversitelerin Facebook kullandığı, 9 üniversitenin Twitter ve Instagram, 3 üniversitenin Google + ve LinkedIn, 2 üniversitenin Futurity, 1 üniversitenin SoundCloud, Medium, Snapchat ve Weibo kullandığı görülmektedir. MOOC uygulamalarından olan Coursera ve EdX 1 üniversite tarafından, iTunes U ise 6 üniversite tarafından kullanılmaktadır.

Video dersler gözlem formlarına göre değerlendirilirken üniversite sıralamasına göre Video Ders 1 (VD1), Video Ders 2 (VD2), Video Ders 3 (VD3), Video Ders 4 (VD4), Video Ders 5 (VD5), Video Ders 6 (VD6), Video Ders 7 (VD7), Video Ders 8 (VD8), Video Ders 9 (VD9) ve Video Ders 10 (VD10) şeklinde kodlar verilmiştir.

4.5.1. Görsel Veri Analizine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi

Bu bölümde görsel gözlem formu altında kamera kullanımı, kurgu teknikleri, mekân kullanımı ve ders anlatımına yönelik karakterlerin genel değerlendirilmesi verilmiştir.

Kamera Kullanımı

Kamera kullanımı 3 bölüm altında incelenmiştir. Bunlar çekim ölçekleri, kamera hareketleri ve kamera açısıdır. Her bir bölüme ait bulgular aşağıda verilmiştir.

Video Derslerin Çekim Ölçekleri Bakımından İncelenmesi: Video derslerin çekim ölçekleri 2 bölümde incelenmiştir. Bunlar anlatıcıda kullanılan ve VTR'de kullanılan çekim ölçekleridir. Anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri 10 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.4.'te gösterilmiştir.

VTR’de kullanılan çekim ölçekleri olarak uzak çekimin, baş çekimin ve yüz çekimin hiçbir videoda kullanılmadığı görülmektedir. 10. videoda VTR bulunmadığı için çekim ölçekleri de gözlenememiştir. Çekim ölçeklerinden en çok detay çekimin (N=9), sonrasında genel çekimin (N=8), göğüs çekimin (N=7), bel çekimin ve omuz çekimin (N=4), yüz çekimin (N=3), boy çekimin (N=1) kullanıldığı tespit edilmiştir.

Video Derslerin Kamera Hareketleri Bakımından İncelenmesi: Video derslerin kamera hareketleri 2 bölümde incelenmiştir. Bunlar anlatıcıda kullanılan ve VTR’de kullanılan kamera hareketleridir. Anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri 7 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.6.’da gösterilmiştir.

Tablo 4.6. Video Derslerdeki Anlatıcıda Kullanılan Kamera Hareketleri

Kamera Hareketleri	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Focus-defocus	1	1	1	1	-	1	1	1	1	-	8
Pan	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Zoom in	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Zoom out	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Tilt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dolly in	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dolly out	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Anlatıcıda kullanılan kamera hareketleri olarak tilt, dolly in ve dolly out’un hiçbir videoda kullanılmadığı görülmektedir. 5. videoda görünen bir anlatıcı bulunmadığı için kamera hareketleri de gözlenememiştir. 10.videoda ise görünen bir anlatıcı bulunmakta fakat herhangi bir kamera hareketi gözlenememiştir. Kamera hareketlerinden en çok focus-defocus’un (N=8), sonrasında pan hareketinin (N=1), zoom in hareketinin (N=1), zoom out hareketinin (N=1) kullanıldığı tespit edilmiştir.

VTR’de kullanılan kamera hareketleri 7 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. Video Derslerdeki VTR’de Kullanılan Kamera Hareketleri

Kamera Hareketleri	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Focus-defocus	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	9
Dolly in	1	1	1	1	1	1	-	-	1	-	7
Pan	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	4
Tilt	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	3
Zoom in	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	3
Zoom out	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Dolly out	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1

VTR’de kullanılan kamera hareketleri olarak en çok focus-defocus hareketinin (N=9), sonrasında dolly in hareketinin (N=7), pan hareketinin (N=4), tilt ve zoom in hareketlerinin (N=3), zoom out ve dolly out hareketlerinin (N=1) kullanıldığı tespit edilmiştir. Focus-defocus hareketi, genel olarak anlatılan nesneyi ve kişiyi ön plana almak, nesneye ve kişiye dikkati çekmek için tercih edilen kamera hareketidir.

Video Derslerin Kamera Açısı Bakımından İncelenmesi: Video derslerin kamera açıları 2 bölümde incelenmiştir. Bunlar anlatıcıda kullanılan ve VTR’de kullanılan kamera açılarıdır. Anlatıcıda kullanılan kamera açıları 2 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.8’de gösterilmiştir.

Tablo 4.8. Video Derslerdeki Anlatıcıda Kullanılan Kamera Açıları

Kamera Açıları	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Nesnel açı	1	1	1	1	-	1	1	1	1	1	9
Öznel açı	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2

Anlatıcıda kullanılan kamera açıları olarak nesnel açı ve öznel açının 9 videoda kullanıldığı görülmektedir. 5. videoda görünen bir anlatıcı bulunmadığı için kamera açıları da gözlenememiştir. Kamera açılarından en çok nesnel açının (N=9), sonrasında ise öznel açının (N=2) kullanıldığı tespit edilmiştir. Nesnel açı, dışardan bir bakış açısıyla yapılan, anlatıcıların kameradan habersiz bir konumda gibi kameraya bakmadan anlatmalarından oluşan açı tipidir.

VTR’de kullanılan kamera açıları 2 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.9’da gösterilmiştir.

Tablo 4.9. Video Derslerdeki VTR’de Kullanılan Kamera Açıları

Kamera Açıları	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Nesnel açı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	9
Öznel açı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	9

VTR’de kullanılan kamera hareketleri olarak nesnel açı ve öznel açının (N=9) eşit sayıda kullanıldığı görülmektedir. VTR’lerde kullanılan nesnel açı; konu girişlerinde, öznel açı ise içeriğin uygulama görüntülerinde kullanılarak izleyicinin bu işlemleri daha yakından görmelerini ve kişisel deneyim olarak katılımını sağlamaktadır.

Video Derslerin Kurgu Teknikleri Bakımından İncelenmesi

Kurgu teknikleri 2 bölüm altında incelenmiştir. Bunlar derse eklenen unsurlar ve görüntü geçişleridir. Her bir bölüme ait bulgular aşağıda verilmiştir.

Video Derslerin Derse Eklenen Unsurlar Bakımından İncelenmesi: Video derslerin derse eklenen unsurları 11 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.10’da gösterilmiştir.

Tablo 4.10. Video Derslerdeki Derse Eklenen Unsurlar

Derse Eklenen Unsurlar	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
VTR	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	9
Yazı	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	9
KJ	1	1	1	1	-	1	1	1	1	-	8
Çıkış jeneriği	1	1	1	-	-	1	1	1	1	1	8
Animasyon	1		1	-	1	-	1	1	1	-	6
Resim	1	1	1	-	-	1	-	-	1	1	6
Giriş jeneriği	-	1	-	-	1	1	-	1	1	1	6
Rol caption	-	1	-	1	1	1	-	1	-	1	6
Fotoğraf	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2
Şekil, tablo, grafik	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2
Kurum amblemi	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1

Derse eklenen unsurlar olarak en çok VTR ve yazının (N=9), sonrasında KJ ve çıkış jeneriğinin (N=8), animasyon, resim, giriş jeneriği ve rol caption’un (N=6), fotoğraf ve şekil-tablo-grafiğin (N=2), kurum ambleminin (N=1) kullanıldığı tespit

edilmiştir. Video derslerin içeriğine bağlı olarak çeşitli materyallerin ve tanıtıcı unsurların kullanıldığı görülmekte bunlardan en fazla olarak VTR'nin tercih edildiği görülmektedir. VTR'ler anlatılan konuyu destekleyen nitelikteki görüntülerdir.

Video Derslerin Görüntü Geçişleri Bakımından İncelenmesi: Video derslerde kullanılan görüntü geçişleri 2 bölümde incelenmiştir. Bunlar anlatıcıda kullanılan ve derse eklenen unsurlarda kullanılan görüntü geçişleridir. Anlatıcıda kullanılan görüntü geçişleri 7 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.11'de gösterilmiştir.

Tablo 4.11. Video Derslerdeki Anlatıcıda Kullanılan Görüntü Geçişleri

Görüntü Geçişleri	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Cut	1	1	1	1	-	1	1	1	-	1	8
Bindirme	1	1	1	1	-	1	1	1	1	-	8
Fade in-fade out	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	4
Mix	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2
Beyazlatma-soldurma	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Bulanıklaşma-netleşme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Donma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Anlatıcıda kullanılan görüntü geçişleri olarak bulanıklaşma-netleşme ve donmanın hiçbir videoda kullanılmadığı görülmektedir. 5. videoda görünen bir anlatıcı bulunmadığı için görüntü geçişleri de gözlenememiştir. Görüntü geçişlerinden en çok cut ve bindirmenin (N=8), fade in-fade out'un (N=4), mix geçişin (N=2) ve beyazlatma-soldurmanın (N=1) kullanıldığı tespit edilmiştir. Cut geçiş, basit olduğundan dolayı videoda istenen etkiyi hızlı bir şekilde vermek ve akıcılığı sağlamak amacıyla tercih edilen geçiş türüdür. Bindirme ise anlatıcıyı tanımlayan KJ verilirken kullanılan geçiş türüdür.

Derse eklenen unsurlarda kullanılan görüntü geçişleri 7 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.12'de gösterilmiştir.

Tablo 4.12. Video Derslerdeki Derse Eklenen Unsurlarda Kullanılan Görüntü Geçişleri

[illegible]

Derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan görüntü geçişleri olarak donmanın hiçbir videoda kullanılmadığı görülmektedir. Görüntü geçişlerinden en çok anlatıcıda olduğu gibi cut ve bindirmenin (N=8), sonrasında fade in-fade out'un (N=7), mix geçişin (N=6), beyazlatma-soldurmanın (N=2) ve bulanıklaşma-netleşmenin (N=1) kullanıldığı tespit edilmiştir. Cut geçiş, basit olduğundan dolayı videoda istenen etkiyi hızlı bir şekilde vermek ve akıcılığı sağlamak amacıyla tercih edilen geçiş türüdür. Bindirme ise derse eklenen yazılarda kullanılan geçiş türüdür.

Video Derslerin Mekân Kullanımı Bakımından İncelenmesi

Video derslerde mekân kullanımı 2 bölümde incelenmiştir. Bunlar anlatıcıya ve VTR'ye yönelik mekân kullanımıdır. Anlatıcıya yönelik mekân kullanımı üç ana kategoriden oluşmaktadır. Bunlar doğal mekân, yapay mekân ve dekordur. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.13'te gösterilmiştir.

Tablo 4.13. Video Derslerdeki Anlatıcıya Yönelik Mekân Kullanımı

[illegible]

Anlatıcıya yönelik mekân kullanımı olarak en çok doğal mekânın (N=8), sonrasında yapay mekânın (N=1) kullanıldığı görülmektedir. 5. videoda görünen bir anlatıcı olmadığı için mekân gözlenememiştir. Doğal mekânlardan en çok dersten bağımsız iç mekânın (N=6), sonrasında dersle ilgili iç mekânın (N=5), dersten bağımsız dış mekânın (N=2) ve sınıf ortamının (N=1) kullanıldığı tespit edilmiştir. Yapay mekân olarak ise sadece sesli çekim stüdyosunun (N=1) kullanıldığı görülmektedir. Dersten bağımsız iç mekân, genellikle anlatıcıların konumları itibarıyla ofis görüntülerinden oluşmaktadır. Dekor kullanımında da en çok doğal dekorun (N=8), sonrasında sembolik dekorun (N=1) kullanıldığı tespit edilmiştir.

VTR'ye yönelik mekân kullanımı üç ana kategoriden oluşmaktadır. Bunlar doğal mekân, yapay mekân ve dekordur. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.14'te gösterilmiştir.

Tablo 4.14. Video Derslerdeki VTR'ye Yönelik Mekân Kullanımı

Mekân Kullanımı				Video Ders No										Toplam
				VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Doğal Mekân	Dersle ilgili iç			1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	9
	Dersle ilgili dış			1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	3
	Dersten bağımsız iç			-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2
	Dersten bağımsız dış			-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
	Sınıf ortamı			-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Yapay Mekân	Sesli çekim stüdyosu			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Chroma key			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Sanal stüdyo			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Dekor	Doğal dekor			1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	9
	Sembolik dekor			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

VTR'ye yönelik mekân kullanımı olarak en çok doğal mekânın (N=9) kullanıldığı görülürken yapay mekânın hiçbir VTR'de kullanılmadığı tespit edilmiştir. 10. videoda VTR bulunmadığı için mekân gözlenememiştir. Doğal mekânlardan en çok dersle ilgili iç mekânın (N=9), sonrasında dersle ilgili dış mekânın (N=3), dersten bağımsız dış mekânın (N=2) ve sınıf ortamının (N=1) kullanıldığı tespit edilmiştir. Dersle ilgili iç mekân, dersin uygulama alanından görüntülerden oluşmakta ve bu da gerçeklik

hissiyatını doğurmaktadır. Dekor kullanımında da en çok doğal dekorun (N=9) kullanıldığı tespit edilen çalışmada sembolik dekor kullanılmamıştır.

Video Derslerin Dersi Anlatıma Yönelik Karakterler Bakımından İncelenmesi

Video derslerde kullanılan dersi anlatıma yönelik karakterler 3 bölümde incelenmiştir. Bunlar kişi sayısına göre, beden dilini kullanma ve kıyafet ve makyajdır. Kişi sayısına göre karakterler 7 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.15'te gösterilmiştir.

Tablo 4.15. Video Derslerdeki Kişi Sayısına Göre Karakterler

Kişi sayısına göre	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Tek anlatıcı	-	-	1	1	-	-	1	1	1	1	6
Çoklu anlatıcı	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	3
Diyalog	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dış ses	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	3
İç izleyici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İç ses	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vox pop	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	2

Kişi sayısına göre diyalog, iç izleyici ve iç sesin hiçbir videoda kullanılmadığı görülmektedir. Kişi sayısına göre en çok tek anlatıcının (N=6), sonrasında çoklu anlatıcı ve dış sesin (N=3) ve vox pop anlatıcılarının (N=2) bulunduğu tespit edilmiştir.

Video derste dersi anlatıma yönelik karakterlerin beden dilini kullanması tek kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.16'da gösterilmiştir.

Tablo 4.16. Video Derslerdeki Anlatıcıların Beden Dilini Kullanmaları

Beden dilini kullanma	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Jest ve mimik	1	1	1	1	-	1	1	1	1	1	9

Jest ve mimiğin (N=9) kullanıldığı görülmektedir. 5. videoda görünen bir anlatıcı bulunmadığı için jest ve mimik gözlenememiştir.

Video derste dersi anlatıma yönelik karakterlerin kıyafet ve makyaj başlıklı incelemesi 4 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.17’de gösterilmiştir.

Tablo 4.17. Video Derslerdeki Dersi Anlatıma Yönelik Karakterlerin Kıyafet ve Makyaj İncelemesi

Kıyafet ve Makyaj	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Serbest kıyafet	1	1	1	1	-	1	1	1	1	1	9
Resmi kıyafet	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2
Dersle ilişkili kıyafet	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Makyaj	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	2

Anlatıcılarda kullanılan kıyafetin en çok serbest kıyafet olduğu (N=9), sonrasında resmî kıyafetin (N=2), dersle ilişkili kıyafetin (N=1) kullanıldığı tespit edilmiştir. 5. videoda görünen bir anlatıcı bulunmadığından dolayı kıyafet ve makyaj gözlenememiştir.

4.5.2. İşitsel Veri Analizine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi

İşitsel gözlem formu altında söz, müzik, ses efekti ve doğal seslerin genel değerlendirilmesi verilmiştir.

Söz

Video derslerdeki söz 2 bölüm altında incelenmiştir. Bunlar anlatıcı sesi, vurgu ve tonlamadır. Her bir bölüme ait bulgular aşağıda verilmiştir.

Video Derslerin Anlatıcı Sesi Bakımından İncelenmesi: Video derslerin anlatıcı sesi 7 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.18’de gösterilmiştir.

Tablo 4.18. Video Derslerdeki Anlatıcı Sesi

Anlatıcı Sesi	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Tek anlatıcı	-	-	1	1	-	-	1	1	1	1	6
Çoklu anlatıcı	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	3
Diyalog	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dış ses	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	3
İç izleyici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İç ses	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vox pop	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	2

Anlatıcı sesi olarak diyalog, iç izleyici ve iç sesin kullanılmadığı görülmektedir. Anlatıcı sesi olarak en çok tek anlatıcının (N=6), sonrasında çoklu anlatıcı ve dış sesin (N=3) ve vox pop anlatıcılarının (N=2) bulunduğu tespit edilmiştir.

Video Derslerin Vurgu ve Tonlama Bakımından İncelenmesi: Video derslerdeki anlatıcıların vurgu ve tonlaması tek kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.19’da gösterilmiştir.

Tablo 4.19. Anlatıcılarda Vurgu ve Tonlama

Vurgu ve Tonlama	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Vurgu ve tonlama	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10

Anlatıcılarda vurgu ve tonlamanın (N=10) tüm video derslerde kullanıldığı görülmektedir.

Video Derslerin Müzik Kullanımı Bakımından İncelenmesi

Video derslerin müzik kullanımı 2 bölümde incelenmiştir. Bunlar fon müziği ve jenerik müziğidir. Fon müziği, 2 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.20’de gösterilmiştir.

Tablo 4.20. Video Derslerdeki Kullanılan Fon Müziği

Fon Müziği	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Derse eklenen görsel unsurlar	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Anlatıcı	1	1	1	1	-	1	1	-	-	1	7

Fon müziğinin bütün videolarda kullanıldığı görülmektedir. Fon müziğinde en çok derse eklenen görsel unsurlara yönelik kullanıldığı (N=9), sonrasında anlatıcıda kullanıldığı (N=8) tespit edilmiştir.

Video derslerdeki jenerik müziği tek kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.21’de gösterilmiştir.

Tablo 4.21. Video Derslerde Kullanılan Jenerik Müzikleri

Jenerik Müziği	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Jenerik müziği	1	1	1	-	-	1	-	1	1	1	7

Jenerik müziğinin 7 videoda kullanıldığı tespit edilmiştir. Jenerik müziği 8. video hariç tüm videolarda fon müziğinin bir parçası olarak kullanılmıştır. 8. videoda jeneriğe özel müzik kullanılmıştır.

Video Derslerin Ses Efektleri Bakımından İncelenmesi

Video derslerde kullanılan ses efektleri 2 kategoride incelenmiştir. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.22’de verilmiştir.

Tablo 4.22. Video Derslerde Kullanılan Ses Efektleri

Ses Efektleri	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Yer ve zaman belirleyen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Senkron efektler	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1

Yer ve zaman belirleyen efektlerin hiçbir videoda kullanılmadığı görülmektedir. Senkron efektlerin (N=1) ise kullanıldığı tespit edilmiştir. Kapı kapama, tokat atma, telefon çevirirken tuşların çıkardığı sesler senkron efektleri oluşturur (Sözen, 2003: 198).

Video Derslerin Doğal Sesler Bakımından İncelenmesi

Video derslerde kullanılan doğal sesler 2 kategoride incelenmiştir. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.23’te verilmiştir.

Tablo 4.23. Video Derslerde Kullanılan Doğal Sesler

Doğal Sesler	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Karakter sesi	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	3
Ortam sesi	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	2

Yapılan incelemede doğal sesler başlığı altında incelenen karakter sesinin (N=3) ve ortam sesinin (N=2) kullanıldığı tespit edilmiştir.

4.5.3. Öğretimsel Veri Analizine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi

Bu bölümde öğretimsel gözlem formu altında derse eklenen unsurlar, derse eklenen unsurların biçimsel yapıları, derse eklenen unsurların düzenlemesi ve dersin süresinin genel değerlendirilmesi verilmiştir.

Derse Eklenen Unsurlar

Derse eklenen unsurlar 3 bölüm altında incelenmiştir. Bunlar gerçekçi, benzeşik ve şematik unsurlardır. Her bir bölüme ait bulgular aşağıda verilmiştir.

Video Derslerin Görsel Unsurlar Bakımından İncelenmesi: Video derslere eklenen görsel unsurlar 3 bölümde incelenmiştir. Bunlar gerçekçi, benzeşik ve şematik unsurlardır. Gerçekçi unsurlar 4 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.24’te gösterilmiştir.

Tablo 4.24. Video Derslerdeki Gerçekçi Unsurlar

Gerçekçi Unsurlar	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
VTR	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	9
Animasyon	1	-	1	-	1	-	1	1	1	-	6
Resim	1	1	1	-	-	1	-	-	-	1	5
Fotoğraf	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	3

Gerçekçi unsurlar olarak en çok VTR’nin (N=9), sonrasında animasyonun (N=6), resmin (N=5) ve fotoğrafın (N=3) kullanıldığı tespit edilmiştir.

Video derslerdeki benzeşik unsurlar 4 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.25’te gösterilmiştir.

Tablo 4.25. Video Derslerdeki Benzeşik Unsurlar

Benzeşik Unsurlar	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
VTR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Animasyon	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Resim	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fotoğraf	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Yapılan incelemede görsel unsurlar başlığı altında benzeşik unsurların hiçbir videoda kullanılmadığı görülmektedir.

Video derslerdeki şematik unsurlar şekil, tablo, grafik olarak tek kategoride toplanmıştır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.26’da gösterilmiştir.

Tablo 4.26. Video Derslerdeki Şematik Unsurlar

Şematik Unsurlar	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Şekil, tablo, grafik	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2

Yapılan incelemede derse eklenen unsurlar başlığı altında görsel unsurlar olarak şekil, tablo ve grafiğin (N=2) kullanıldığı tespit edilmiştir.

Video Derslerin Yazılı Unsurlar Bakımından İncelenmesi: Video derslere eklenen yazılı unsurlar 2 bölümde incelenmiştir. Bunlar harfler ve boşluklardır. Harfler, 6 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.27’de gösterilmiştir.

Tablo 4.27. Video Derslerdeki Harflerin Özellikleri

Harfler	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Küçük harf	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Okunabilirlik	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Düz yazı	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Harflerin rengi	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Büyük harf	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	3
Eğik yazı	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1

Harfler olarak en çok küçük harfin (N=9) kullanıldığı, okunabilirlik oranının (N=9) yazılı unsurların hepsinde olduğu, yazılı unsurların hepsinde düz yazının (N=9)

ve harflerin renginin tüm yazılarda zıt olduğu (N=9) tespit edilmiştir. Büyük harfe (N=3) ve eğik yazıya da (N=1) az da olsa rastlandığı görülmektedir.

Yazılı unsurlarda boşluklar 2 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.28’de gösterilmiştir.

Tablo 4.28. Video Derslerdeki Boşlukların Özellikleri

Boşluklar	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Harflerarası boşluk	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Satırlararası boşluk	1	-	1	1	-	1	-	-	-	1	5

Harfler arası boşluğun, yazılı unsurların bulunduğu tüm videolarda (N=9) uygun şekilde kullanıldığı, satırlar arası boşluğun ise yazılı unsurlarda en az iki satırdan oluşan video derslerde (N=5) uygun şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Video Derslerdeki Çekicilik Katan Unsurların İncelenmesi: Video derslerin çekicilik katan unsurları 9 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.29’da gösterilmiştir.

Tablo 4.29. Video Derslerdeki Çekicilik Katan Unsurlar

Çekicilik Katan Unsurlar	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Odaklanma	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Anahtar sözcük	1	-	1	-	1	1	1	-	1	1	7
Görsel efekt	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	4
Görüntü tekrarı	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	3
Yönlendirici ok	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
Çizgi	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2
İşaretleme	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Slow motion	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Fast motion	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1

Çekicilik katan unsur olarak en çok odaklanmanın (N=10), sonrasında anahtar sözcüğün (N=7), görsel efektin (N=4), görüntü tekrarının (N=3), yönlendirici okun ve çizginin (N=2), işaretleme, slow motion ve fast motion’ın (N=1) kullanıldığı tespit edilmiştir.

Derse Eklenen Unsurların Biçimsel Yapıları Bakımından İncelenmesi: Video derste derse eklenen unsurların biçimsel yapıları 3 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.30’da verilmiştir.

Tablo 4.30. Derse Eklenen Unsurların Biçimsel Yapıları

Biçimsel Yapılar	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Hizalama	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Renk düzeni	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Denge	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10

Derse eklenen unsurların biçimsel yapıları olarak hizalamanın, renk düzeninin ve dengenin (N=10) tüm videolarda kullanıldığı görülmektedir.

Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi Bakımından İncelenmesi

Video derste derse eklenen unsurların düzenlemesi 4 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.31’de gösterilmiştir.

Tablo 4.31. Derse Eklenen Unsurların Düzenlemesi

Düzenleme	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
Zamansal yakınlık	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Uzamsal yakınlık	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Tutarlılık	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Gereksizlik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Derse eklenen unsurların düzenlemesi olarak zamansal yakınlığın, uzamsal yakınlığın, tutarlılığın (N=10) tüm videolarda kullanıldığı tespit edilmiştir. Gereksizliğin ise hiçbir videoda kullanılmadığı görülmektedir.

Video Derslerin Süresine Göre İncelenmesi

Video derslerin süresi bakımından incelenmesi 2 kategoriden oluşmaktadır. Bunlara ait incelemeler Tablo 4.32’de gösterilmiştir.

Tablo 4.32. Video Derslerin Süreleri

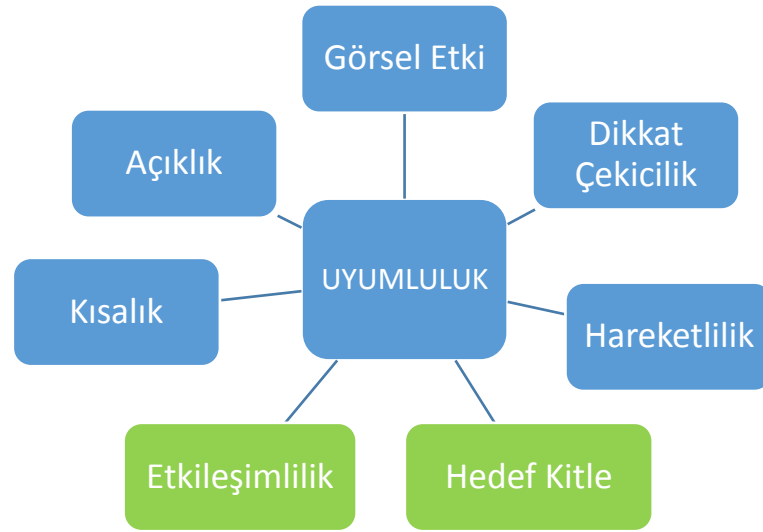
Dersin süresi	Video Ders No										Toplam
	VD1	VD2	VD3	VD4	VD5	VD6	VD7	VD8	VD9	VD10	
02:00-05:00	1	-	1	1	1	-	1	-	1	1	7
05:01-10:00	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	3

Video derslerin süreleri bakımından en çok 02:00-05:00 arası derslerin (N=7), sonrasında 05:01-10:00 arası derslerin (N=3) olduğu tespit edilmiştir.

4.6. VERİ ANALİZLERDEN ÇIKARILAN VIDEO DERS İLKELERİ VE ANLATI OLUŞTURMAYA KATKILARI

4.6.1. Anlatı ve Video Ders İlkeleri

Bir videoda anlatı, öykünün neyle ilgili olacağını belirlediği gibi konunun nasıl işleneceğini de biçimlendiren bir süreçtir. Anlam, anlatı çerçevesinde oluşturulmaktadır. Olayların nerede, ne zaman ve ne hızda meydana geleceğinin belirlenmesi bu yüzden önem arz etmektedir (Burton, 2008: 127). Video ders bilgilendirmek maksadıyla tasarlandığı için anlatı yapısı, görsellik yanında işitsellik ve bu ikisini içeren öğretimsel özellikler ön plana çıkarılarak oluşturulmaktadır. Görsel, işitsel ve öğretimsel sembollerin oluşturduğu video derste alan yazın ve örnek videolarla birlikte üç gözlem formu oluşturulmuş ve bunlara bağlı olarak dünyanın en iyi on üniversitesinin 1'er video dersi değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelerin sonucunda 9 adet video ders ilkesi çıkarılmıştır. Şekil 4.4'te görülen bu ilkeler olan görsel etki, hareketlilik, dikkat çekicilik, açıklık, inandırıcılık, uyumluluk, kısalık gözlem formu sonuçlarına göre; hedef kitle ve etkileşimlilik ilkesi ise alan yazın ve sosyal medya ağ mimarisi incelenerek tespit edilmiştir. Bu ilkelerden uyumluluk ilkesi, tüm ilkeleri kapsamaktadır.

Şekil 4.4. Video Ders İlkeleri ve Aralarındaki İlişki

Görsel etki: Tarihsel çağlardan günümüze yaklaşıldığında görsel öğelerin etkisinin giderek arttığı farz edilebilir (Çakır, 2014: 414). Görsel algı, niteliklerin, nesnelerin, olayların imgelerini sağlayarak kavram oluşumuna zemin hazırlar (Arnheim, 2015: 326). Günümüzde artık bir sözün mümkün anlamlarını vermek yeterli değil; onun aynı zamanda görsel olarak temsil edilmiş şekline de sahip olmak gerekir (Ellul, 2015: 166). Platon ve Aristoteles, düşünme üzerine anlattıklarını, görsel benzetmelerle açıklarlar. Wittgenstein da, bilgi ve anlamı açıklarken resimlere görsel örneklere yaslanır (Çakır, 2014: 99). Bir görüntüde kullanılacak görsel malzeme, anlamlı ve konuşulanlara katkıda bulunucu nitelikte olmalıdır (Gökçe, 2012: 178). Öğretim materyalleri olarak resimler, grafikler ve şemalar görsel zenginlik sağlar (Yanpar, 2005: 119). Resimler ve filmlerin, görsel düşünmenin gereklerini karşılamaları önemlidir. İmgenin ilgili özellikleri görsel açıdan yorumlanmasını mümkün kılacak şekilde şekillendirilmiş olması gerekir (Arnheim, 2015: 341). Diğer bir örnek animasyonlarda fiziksel süreçleri tanımlamak ve öğrencilerin dikkatini kazanmak için kullanılabilir. Animasyon GIF (graphic interchange format) olarak basit olabilir ya da gelişmiş bir Makromedya Flash gibi karmaşık olabilir. Bazı animasyon yazılımları 3D Studio MAX şeklinde de oluşturulabilir (Dabbagh ve Bannan-Ritland, 2005: 185).

Hareketlilik: Adanır'a göre (2012: 54), görüntüden sonraki en önemli koşul harekettir. Göz; önemli, farklı, yeni ya da hareketli olana bakar, durağan olana bakmaz (Çakır, 2014: 22). Ekranda herhangi bir hareket varsa seyirci mutlaka oraya bakacaktır.

Bir filmde her şey daima hareket eder. Oyuncular, kamera, ışık gibi ögeler hareket ederken sürekli yeni denge unsurları belirecektir. Önemli olan bu dengeleri her an gözetmek ve yeniden düzenlemektir. Bu düzenlemeler yapılmazsa sürekli olarak dengesiz kompozisyonlar ortaya çıkacak ve izleyicinin dikkati dağılacaktır (Canıklıgil, 2014: 124).

Dikkat çekicilik: Günümüzde sözlü açıklamalar bunaltıp yormakta, sadece kelimeler insanların dikkatlerini veya ilgilerini çekmemektedir. Bugün bilgi, daha çok imajlarla dile getiriliyor (Ellul, 2015: 167). Bir filmde temel amacı açış çekiminden (sahnesi) sonraki kararmaya kadar seyircilerin ilgisini yakalamak ve canlı tutmaktır. Bunu başarmak için de filmin seyircileri perdedeki öyküye katılmaya davet eden görsel bir izlenim hâlinde sunulması gerekir (Mascelli, 2014: 72). Bir filmi izlemek duygulara dönük bir deneyim olduğu için, sahnelerin düzenlenmesi, sahneye konması, ışıklandırılması, filme alınması ve kurgulanma tarzı, senaryonun amacına uygun olarak, izleyicilerin tepkisini dürtülemelidir. İzleyicinin dikkati o anda öykü içinde en fazla önem taşıyan oyuncu, nesne ya da devrim üzerinde odaklanmalıdır (Mascelli, 2014: 207). Yönetmen, görüntü çerçevesi içinde yer alacak şey ve kişileri, izleyicinin dikkatini çekmek istediği önem sırasına göre düzenlemelidir (Gökçe, 2012: 131). Bir öğretim materyali hazırlanırken de bireylere yeni bilgiler verildiği sürece ve bilgiler iletilirken farklı uyarıcılar kullanıldığı sürece öğrenenler dikkatlerini bir konuya vermeyi sürdürebilirler. Ortam monotonlaştığında bireyler konudan kolayca kopabilirler (Seferoğlu, 2014: 34).

Açıklık: Görmenin işini yapabilmesi için şekil ve rengin görülen şeyi nasıl belirlediğini söyleyen görsel algılama kurallarına uyulması gerekir. Örneğin; çocukların ve diğer öğrencilerin bir ders kitabı illüstrasyonuna, bir filme, bir televizyon programına baktıklarında tam olarak ne gördüklerine dair ne bilinmektedir? Yanıt çok önemlidir, çünkü öğrenci göreceği farzedilen şeyi görmüyorsa, öğrenmenin temeli eksik demektir (Arnheim, 2015: 342). Öğrencilerin görsel ve işitsel belleği üzerindeki yükü ve öğrencilerin dikkatini gerektiren bilgi miktarını azaltmak gerekmektedir. Öğretimsel bilgiler, öğrenenin bilişsel sisteminin aşırı yüklenmesini aza indirgeyecek şekilde tasarlanmalıdır. Öğrencilerin görsel ve/veya işitsel belleğine aşırı yüklenme olmadığı zaman, öğrenciler bilgileri daha derinlemesine öğrenmektedir (Mayer ve Moreno, 2002: 108; Pekdağ, 2010: 91). Kullanılacak görsel malzeme, anlamlı ve konuşulanlara katkıda

bulunucu nitelikte olmalıdır (Gökçe, 2012: 178). İyi bir görsel tasarımın amacı, mümkün olduğunca çok sayıda engelleri gidermek ve iletilmek istenen mesajın anlaşılabilir bir biçimde yerine ulaşmasını sağlamaktır (Smaldino ve diğ., 2005: 87). Örneğin gösterime konu olan nesneyi, grafiği veya yapılan deneyi, izleyicinin kavrayabilmesi için yeterli zaman tanımak (Gökçe, 2012: 169) ya da canlı yayınlardaki çekimlerde görünecek olan yazı bindirmeleri düşünüldüğünde bu isim bindirmeleri beyaz zemin üzerindeyse ve programdaki kişilerde açık renk giysiler giyiyorlarsa, bindirilen yazıların okunması kolay olmayacaktır (Hart, 2007: 150).

İnandırıcılık: Bir çalışma içinde asıl nesneyi gösteren unsur olarak tanımlanan gerçekçi unsurlar -örneğin bir nesnenin rengi- gerçek hayattaki ile aynı kullanılmalıdır. Bu inandırıcılığı artırır (Smaldino ve diğ., 2005: 88-89). İstatistiki dokümanlar, eğriler ve grafikler inandırıcıdır; özellikle söz konusu doküman bir makine tarafından üretilmişse (Ellul, 2015: 177). Resimler ve fotoğraflar, her türlü olayı, varlığı görüntülemeye yarar. Resimler ve fotoğraflar, varlıkların, olayların, anlatılmak istenilen konuların gerçeğe en yakın halleridir. Resimler, varlıkların, olayların, anlatılmak istenilen onunun büyüklüğü, şekli, rengi vb. özellikleri hakkında yanlış bilgi vermemelidir. Düz anlatımı desteklemek, öğretim ortamını zenginleştirmek için resim ve fotoğraflar kullanılır (Çelik, 2009: 54).

İzleyiciye gösterilen bir çizimin canlı gibi olmadıklarından ya da ayrıntıdan yoksun olduklarından dolayı değil, müphem ve yanıltıcı olmalarından dolayı başarısız olabilirler. Örneğin Leonardo da Vinci'nin anatomi çizimleri sadece gördüğü şeyi çizecek sanatsal yeteneğe sahip olmasından ötürü değil, insan bedeninin her parçasını meslektaşları bir mucidin tasarladığı bir düzenek olarak gördüğü için olağanüstü başarılıdır. Her kası, kemiği ya da kirişi, amacına uygun şekilde şekillendirilmiş olarak görmüştür. İşlevsel bağlantıları göstermek için uzamsal ilişkileri kullanmıştır. Elbette teknolojik çizimler için de aynı şey geçerlidir (Arnheim, 2015: 346).

Uyumluluk: Görüntüde iyi bir kompozisyon, görsel malzemenin uyumlu bir bütün oluşturacak biçimde düzenlenmesi (Mascelli, 2014: 207) olarak tarif edilebilir. Görüntü ve ses, herhangi bir yapının vazgeçilmez iki temel ögesidir ve yapının tüm evrelerinde birlikte düşünülmelidir (Gökçe, 2012: 96). Bir oyuncunun elbisesinin renginden duvar kâğıdının desenine kadar kadrajda görünen her şey, anlamı için seçilir.

Ayrıca kameranın mesafesi, yüksekliği ve açısı da kadrage belirli anlamlar yükleyecektir (Hunt ve diğ., 2012: 119). İzleyici gördüğü şeylerin seslerini de görüntüye uygun olarak görmek zorundadır (Öngören, 2010: 83). Burada devamlılık öne çıkmaktadır. Devamlılığı anlaması kolaydır, ama yerine getirmesi o kadar kolay değildir (Hart, 2007: 92). Çekim yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlardan biri de görüntüdeki devamlılığı sağlamaktır. Örneğin masanın üzerindeki kâğıtlar bir çekimde bir konumda ve bir başka çekimde başka bir konumda (Hart, 2007: 94) olmamalıdır. Doğru kamera açısını seçerken pek çok estetik unsurun göz önünde bulundurulması gerekir. Kompozisyona ilişkin tüm öğeler; oyuncular, donatım, mobilya, dekor, arka plan, araçlar vs. oyuncuların hareketleri ve sahnenin genel devinimi dikkate alınarak incelenmelidir. Uygun sahneleme ve memnun edici bir filme alma açısından nesneler düzenlenmelidir. İstenilen etkiye ulaşmak için bazı maddelerin eklenmesi ya da çıkarılması gerekebilir (Mascelli, 2014: 61). Profesyonel bir sinema filmi, filme çekilen olayı tutarlı bir biçimde veren, ses tarafından desteklenen, kesintisiz, düzgün, mantıklı bir görsel izlenim akışı sunmalıdır. Bir filmin başarısında kesintisizlik özelliği çok önemlidir. Filmin görsel ve işitsel unsurları kaynaşmalı ve bu sayede seyircileri etkileme açısından birbirini tamamlamalıdır (Mascelli, 2014: 71). Her sahne, her çekim, her geçiş anlamlı olmalıdır (Gökçe, 2012: 120). Sinemada yapıtına koymak istediği mesajları izleyiciye aktarmak isteyen yönetmen kullandığı dil, renk, oyuncu, sahneye koyma, kurgu, müzik gibi elemanlar arasında en uygun sentezi gerçekleştirmek zorundadır (Adanır, 2012: 34). Bir video dersi hazırlarken de yine yönetmen bu kurallara uyarak, izleyiciye anlaşılır ve etkili çekim ve tasarımlar uygulamalıdır. Ses için de aynı şey geçerlidir. Görüntüde aranan en önemli nitelik açık seçiklik, belirginlik ve ayırma iken, işitmede aranan en üstün nitelik, uyum ve birleştirmedir. Bilincin en önemli özelliği ise içsellik ve uyumdur (Çakır, 2014: 24).

Kısalık: Radyo ve televizyonda verilen bilgi belirli bir sürenin içine sıkıştırılmak durumundadır (Gökçe, 2012: 30). Her film belli bir süre içinde öyküyü anlatmalıdır. Anlatılan konu belli bir süreye sıkıştırılmak zorunda olduğundan senaryo yazarının ilk olarak gözetmesi gereken nokta süredir. Süreyi gözetmekle senaryo yazarı öyküyü en kısa yoldan anlatmayı önemseyecektir. Film bütçesi ne kadar fazla olursa olsun filmin öyküsünü en kısa yoldan anlatmak gerekir. Çünkü filmin büyük bütçesine karşın, süre değişmemektedir (Özkoçak, 2014: 44). Video ders hazırlanırken kısa sürede her şeyi

kolay sindirimli paketlemeye ihtiyaç duyulacaktır. Video için karışık olmayan resim, kısa kelime ve kolay cümleler kullanma anlamına gelir. Bu yüzden herhangi bir dizi içine çok fazla bilgi ya da rahatsız edici, alakasız bilgi koymamak gerekir. Video, karmaşık bilgileri anlamamıza yardım eder (Halls, 2012: 17).

Hedef Kitle: Ong (2014: 206-207), izleyici veya dinleyiciye hitap ederken yetişkin birine ve bir çocuğa aynı mesajı iletmekten kaçındığını söyler. Konuşmak için, konuşmaya başlamadan önce hitap edeceği kişinin zihniyle bir tür iletişim kurmanın gerekliliğine vurgu yapar. Bir gösteri hazırlanırken öğrencinin ne yapacağını bilmek hedefin başarılmasına yönelik olarak en önemli koşullardan biridir. Hedefin yararlı olması için öğrenenlerin neler yapılması istendiği, onların performansının altındaki önemli koşutlar ve kısıtlamaların neler olduğu, öğrencilerin bu materyalden ne kadar tatmin olduklarını bilmek önemlidir (Mager, 1997). Eğitim programı yapmayı düşünenler, her şeyden önce ülkenin eğitim düzeyini ve gereksinmelerini; yardımcı malzemenin hazırlanabilmesi için gerekli zamanı ve işin maliyetini; okullarla ilişkilerin ne biçimde yürütüleceğini hesaba katmak zorundadır (Gökçe, 2012: 223). Okul televizyonları için programlar hazırlayan bir yapımcı, izleyicisini, genel anlamda izleyici kitlesinden ayırmak zorundadır (Gökçe, 2012: 224).

Günümüzde *izleyicilik* kavramı televizyon ekranı karşısında oturmaktan mouse kullanımına doğru büyük bir değişim geçirmektedir. Kitle televizyon yayıncılığı, yerini internet yayıncılığına bıraktıkça, izleyicilik pratiğinin yaşanma biçimi de değişmektedir. Televizyon karşısındaki izleyicilik, aile ya da aile dışı kişilerle birlikte olabilirdi. Bilgisayar karşısında ise birliktelik söz konusu değildir. Sürece tek başlılık egemendir (Çakır, 2014: 196). İzleyicideki bu dönüşümle televizyon, bilgisayar, masaüstü yayıncılık ve internetten sonra, görsel iletişim alanında mesajların rolü, değişim geçirmiştir. Kitle iletişim araçlarındaki görsel imgeler, anlamlı yapılardır ve okunabilirler. Hatta imgelerin fazlalığı görsel okumaları daha da ön plana çıkartmıştır. Yalnızca dinleme ve izlemeye dayalı bir süreç, zihinsel olarak çok az bir çaba gerektirir. Bu olguya teknolojilerin gelişimi ve yayılması da eklenince, görselliğin egemen olduğu bir dönemle karşı karşıya kalındığı açıklık kazanmıştır (Çakır, 2014: 162). İzleyicinin tüketim biçimi teknolojinin yenilikleri ile değişmeye başlamıştır ve bu değişimi anlayabilmek televizyon gerçeğini ve karşısında çevrimiçi platformlar ile video tüketim hizmeti sunan interneti anlamaktan geçmektedir (Özel, 2015: 3).

Etkileşimlilik: Sayısal dönüşüm, zaman ve mekân sınırsız iletişim olanakları, kişiselleştirebilme, yöndeşme, ağ erişimi, etkileşimlilik, kitlesizleştirme ve eşzamansızlık gibi kavramlar yeni medyanın karakteristik özellikleridir (Altunay, 2012: 14). Yeni ekran, etkileşimli ve taşınabilir (Altunay, 2012: 17) özelliklere sahiptir. Bilişim teknolojisindeki gelişmeler çalışma ortamlarını, iletişim araçlarını ve hatta günlük hayatı değiştirmektedir. Eğitimde değişimi başlatan ve sürdüren girişimlerden biri de ağlardır. Sosyal ve profesyonel ağlar insanları etkileşim, ilişki ve paylaşılan bilgi aracılığıyla birbirlerine bağlar ve bunu zaman içerisinde profesyonel bir destek haline getirir. Bu ağların amacı gelişmeyi sağlamak için kurumlar ya da kişiler arasında esnek etkileşim olanağı sunmaktır (Aktaran: Alper, 2012: 107). Web video ile çoğu insan bir veya iki dakika izledikten sonra yeterliliğe sahip olur. Aslında birçoğu videonun tümünü izlemez. İzleyici ve platform arasındaki ilişki, anlatı planı nasıldan izleyici ile içerik arasındaki ilişkiye, teknik açıdan üretim yaklaşımının bir yoludur. Web videosu genellikle canlı yayın videosundan daha düşük resim kalitesine sahip olabilir. Bundan dolayı platformun nasıl oluştuğu ve paket içeriği çok önemlidir. Web, önceki platformlarda video üzerinde hiç olmamış bir hikâye iletebilmenin nasıl olduğu boyutları getirir. Bu boyutlar:

- İçeriği kişiselleştirme kapasitesi
- Talep üzerine içeriği sağlama yeteneği
- Doğrusal olmayan anlatı yapısına kapasite oluşturmak
- Çoklu platformlarda içeriği sunma yeteneği (Halls, 2012: 19-20).

Öğrencilerin, yeni teknolojilerle donanmış bir topluma hazırlanma, bilgiye gereksinim duyma ve aradığı bilgiye ulaşabilme, ulaştığı bilgiyi seçme, örgütleme ve kullanabilme, iletişim kurabilme, teknolojiyi mesleklerinde profesyonelce kullanabilme gereksinimleri (Erişen ve Çeliköz, 2009: 123) yerine getirilmelidir. Video, ekran ve izleyici arasındaki ilişkiyi dönüştürmüştür. Bireysel olarak kontrol edilebilir. Video, insanlara kendi tercihlerini seçmeleri anlamında devrimci bir etki yapmıştır (Çakır, 2014: 187). Çoklu medya olarak adlandırılan yeni medya ortamlarının etkileşimli görsel işitsel servisler ile giderek artan bir şekilde pasif izleyiciyi neyi, ne zaman, hangi cihazdan izleyeceklerine karar verebilen aktif oyunculara çevirdiği ileri sürülür. Bu nedenle talebe dayalı video, kişisel video kaydetme servisleri, noktadan noktaya aktarım gibi yollarla kullanıcının ürettiği görsel-işitsel içeriğin geniş izler kitle üzerinde

takasının geleneksel yayın modelinde önemli bir değişiklik yarattığı düşünülür (Özel, 2015: 14). İzleyici YouTube kanalında etkindir. Kullanıcı; var olan bir videoyu veya kendisinin yüklediği bir videoyu bir web sitesine yerleştirebilir, farklı sosyal ağlara otomatik veya manuel olarak bağlanarak paylaşabilir. Videoyu YouTube sayesinde favorilerine ekleyebilir, daha sonra izleyebilir, videoyu beğenebilir/beğenmeyebilir, oluşturduğu listelerle sınıflandırabilir ve video hakkında yorum yapabilir, yorumlar alabilir (Alper, 2012: 107-108). Öğrencilerin, yeni teknolojilerle donanmış bir topluma hazırlanma, bilgiye gereksinim duyma ve aradığı bilgiye ulaşabilme, ulaştığı bilgiyi seçme, örgütleme ve kullanabilme, iletişim kurabilme, teknolojiyi mesleklerinde profesyonelce kullanabilme gereksinimleri (Erişen ve Çeliköz, 2009: 123) yerine getirilmelidir.

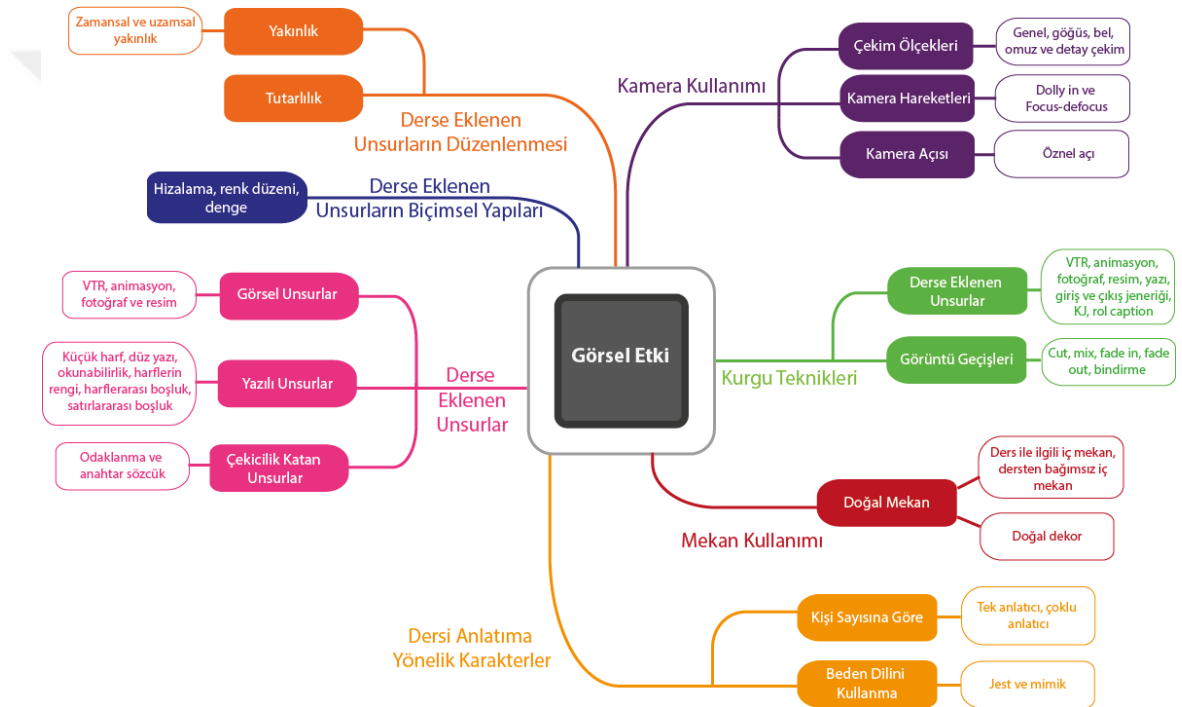
4.7. BELİRLENEN “ETKİLİ VIDEO DERS İLKELERİ”NE GÖRE VIDEO DERSLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yapılan incelemeler sonucunda seçilen video dersler üç gözlem formu olan görsel, işitsel ve öğretimsel özelliklerine göre değerlendirilmiş ve bunlar sonucunda 9 adet video ders ilkesi çıkarılmıştır. Bir video hazırlanmadan önce bilinmesi ve uygulanması gereken bu ilkeler şunlardır: Görsel etki, hareketlilik, dikkat çekicilik, açıklık, inandırıcılık, uyumluluk, hedefe görelilik, etkileşimlilik ve kısalık ilkeleridir. İlkelerin bulgularla yorumlanması aşağıdaki gibidir:

4.7.1. Görsel Etki İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi

Bir video ders, görsel etki açısından ideal olmalıdır. İzleyiciyi “bakan” kişiden “gören” kişiye dönüştürmek için görsel etki anlamlı bir şekilde kurulmalıdır. “Görsel açıdan etkileyici video hangi özellikleri taşımalı?” sorunsalı üzerinden görsel etki ilkesi incelenen video derslerle ilişkilendirilmiştir. Yapılan incelemeler sonucu video derslerde görsel etkiyle ilişkilendirilebilecek unsurların en çok çekim ölçeklerinden özellikle omuz, göğüs, detay çekim ve genel çekim, kamera hareketlerinden focus-defocus hareketi ve dolly in, kamera açılarından öznel açı, derse eklenen unsurlar olarak VTR, yazı, KJ, çıkış jeneriği, animasyon, resim, giriş jeneriği, rol caption, görüntü geçişlerinden cut, bindirme, fade in-fade out, mix, mekân kullanımında dersle ilgili iç

mekân, dersten bağımsız iç mekân, doğal dekor, kişi sayısına göre çoklu anlatıcı, beden dilini kullanmada jest ve mimik, öğretimsel amaçlı gerçekçi olarak derse eklenen unsurlardan VTR, animasyon, resim, şematik unsurlardan şekil, tablo, grafik, yazılı unsurların harfler ve boşluklar olarak düzenlenmesi, derse eklenen unsurların biçimsel yapıları olan hizalama, renk düzeni, denge ve derse eklenen unsurların düzenlenmesi olarak yakınlık, tutarlılık ve denge olduğu görülmektedir. Şekil 4.5.'te görsel etki ilkesine göre video derslerin değerlendirilmesinden çıkan sonuçlardan oluşturulan model görülmektedir.

Şekil 4.5. Görsel Etki İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli

Bu modeller göre bir video ders tasarlanırken görsel etki oluşturmak için kullanılan bu unsurlardan en çok anlatıcılarda kullanılan omuz çekimin Tablo 4.4'te görüldüğü üzere 9 video derste ve göğüs çekimin ise 6 video derste kullanıldığı görülmektedir. Diğer çekim ölçeklerine rastlansa da bilgi veren videolarda özellikle yakın çekimler kullanıldığı görülmektedir. Yakın çekim tekniğinin bir önemli özelliği olarak karakterin sıklıkla yakın çekim ölçeğiyle görüntülenmesi, o karakterin ön plana çıkartılmasını ve seyirciler tarafından benimsenmesini sağlamakta ve bu da karakterle

seyirciler arasında duygusal bir etkileşimin gerçekleşmesine neden olmaktadır (Mutlu, 2008: 133-134). VTR’lerde en çok kullanılan çekim ölçeğinin detay çekim olarak Tablo 4.5’te görüldüğü üzere 9 video derste ve genel çekimin ise 8 video derste kullanıldığı görülmektedir. Detay çekim, kişide gözler ağız, kulak veya el gibi herhangi bir uzvun veya ögenin yakın çekimle bu uzvun veya bir nesnenin veya ögenin yalnızca bir parçasının (Thompson ve Bowen, 2009: 16) çekimi olarak izleyicinin neye dikkat etmesi isteniyorsa onun gösterildiği çekim türüdür. (Canikligil, 2014: 139). Detay çekimler, daha çok istenen kişi ve/veya nesnenin ön plana alınarak, ayrıntıları vurgulamak için izleyiciye görsel etki sağlamada yardımcı olmaktadır. Genel çekim ise nesnelerin ve kişilerin genel düzenlemesi ve aralarındaki ilişkileri gösteren (Inman ve Smith, 2006: 76), nispeten geniş bir görünümü içeren, sahneyi kuran çerçeve (Inman ve Smith, 2006: 108) olarak tanımlanır. Oyuncuların çevrelerinde belirli bir boşluk kalacak şekilde görüldüğü genel çekim, adından anlaşıldığı gibi hem ortamı tanımlar, hem de oyuncuların konumlarını belirler (Canikligil, 2014: 137). Video derslerde bulunan mekânı tanıtmak için kullanılmıştır. Video derste diğer görsel etki oluşturan unsur, kamera hareketlerinden en çok focus-defocus olarak hem anlatıcıda hem de VTR’de kullanıldığı görülmektedir. Focus-defocus, konuların çerçeve içinde düzenlenişiyle vurgulanmak istenenin seçik, diğerlerinin ise bulanık gösterilmesine olanak vermekte, tek bir çekim içinde seçikleme-bulanıklaştırma işlemi yaparak vurgunun değiştirilmesini sağlamakta, böylelikle de filmsel anlatımın etkili bir tekniği olarak kullanılabilir (Mutlu, 2008: 46-47). Tablo 4.6 ve Tablo 4.7’de görüldüğü üzere anlatıcıda 8 video derste görülen bu hareket anlatıcıya odaklanılmasını sağlamış, VTR’lerde 9 video derste görülmekte ve genel olarak anlatılan nesneye ve vurgulanmak istenen şeylerin ön plana alınarak görsel etki sağlamak için kullanılmıştır. Tablo 4.8 ve Tablo 4.9’da görüldüğü üzere kamera açılarından nesnel açının hem anlatıcıda hem de VTR’de kullanıldığı görülmektedir. Fakat bir video derste görsel etkiyi daha çok öznel açı yapabilmektedir. Tablo 4.9’da görüldüğü üzere öznel açının VTR’lerde 9 video derste, Tablo 4.8’de görüldüğü üzere anlatıcılarda ise sadece 2 video derste kullanıldığı görülmektedir. Öznel açı, kişisel bir bakış açısından çekim yapılan, izleyicinin perdedeki olaya kişisel bir deney yaparcasına katıldığı çekim açısidir. İzleyici ya aktif bir katılımcı olarak öykünün içine katılır olguları kendi gözüyle görür ya da filmde yer alan bir oyuncuyla yer değiştirip olaylara onun gözüyle bakar (MEB, 2011: 16). Video

derslerde böylelikle öznel açı ile çekimi özelleştirilerek görsel olarak izleyiciye daha iyi sunumlar yapılabilmektedir.

Görsel doyuruculuğu, zenginliği sağlayan bir diğer teknik kurgu hareketleridir. Bir videonun görsel zenginliğini sağlayan unsurlar derse eklenenlerdir. Tablo 4.10'da görüldüğü üzere video derslerde derse eklenen unsurlar olarak en çok 9 videoda VTR ve yazı; 6 videoda animasyon ve resim ile izleyiciye anlatılanlara bağlı olarak görsel destek sağlanabilmekte ve böylece izleyiciye çeşitlilik sağlanarak görsel açıdan doyurucu olabilmektedir. VTR, dersin içinde anlatılan konuyu destekler olarak anlatılan konu hakkında görüntüler içermektedir. Yazı, adlandırmak, göstermek, varoluşa taşımak için kullanılan yazı (Bourdieu, 1997: 24) görsel materyalleri destekleyici özelliklere sahip derse eklenen unsurdur. Animasyon, yine dersin içinde anlatılan konuyu destekler nitelikte olan anlatılan konuları görselleştiren canlandırmalar olarak tanımlanabilir. Resim ise insanları, yerleri ve nesneleri temsil eden araçlardır (Seferoğlu, 2014: 75). Bu destek materyalleri kullanılarak anlatımın tekdüzeliği kırılmış ve görsel etki sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Bazen de görsellerin gereğinden çok kullanılması etkilerinin kaybolmasına sebep olabilir (Seferoğlu, 2014: 212). Buna dikkat etmek gerekir. Video derslerde kullanılan 6 giriş jeneriği ve 8 çıkış jeneriğiyle izleyiciye dersin başlaması ve bitmesiyle ilgili olarak görsel bilgi verilmekte ve bu da izleyicide görsel etki oluşturabilmektedir. Tablo 4.11 ve Tablo 4.12'de görüldüğü üzere cut geçiş ve bindirmenin hem anlatıcıda hem de derse eklenen unsurlarda en çok 8 videoda; fade in-fade out'un ise anlatıcıda 4 video derste, derse eklenen unsurlarda ise 7 video derste kullanıldığı görülmektedir. Cut geçiş, hem basit olması hem de istenen etkiyi en hızlı biçimde vermesinden dolayı çok kullanılan geçiş türüdür (Canikligil, 2014: 186). En çok tanıtma yazılarının görüntü üzerine bindirilmesi için kullanılan geçiş türü (Gökçe, 2012: 127) olarak KJ'lerde ve yazı eklemelerinde kullanılmıştır. Ekrandaki siyahlığın yavaşça yerini görüntüye bırakmasına açılma yani fade in, ekrandaki görüntünün yerini siyaha bırakmasına kararma yani fade out (Canikligil, 2014: 187) denilmekte ve izleyiciye görsel etki sağlayabilmektedir. Bu geçişler ile görüntüler arası geçiş sağlanmakta ve anlatı tek düze bir görüntüden kurtulabilmektedir.

Görsel etki olarak kullanılan bir diğer unsur mekân kullanımıdır. Mekân kullanımında en çok Tablo 4.13'te görüldüğü üzere anlatıcıda 6 video derste dersten bağımsız iç mekân, 5 video derste ise dersle ilgili iç mekân kullanılmıştır. VTR'lerde

ise Tablo 4.14'te görüldüğü üzere 9 video derste dersle ilgili iç mekân kullanılmıştır. En çok kullanılan dersle ilgili iç mekân, dersin anlatıldığı ya da dersle ilgili konuların görüntülerinin çekildiği doğal iç mekânlardır. Bu mekânlarda izleyiciye dersle ilgili görüntüler verildiği için görsel olarak verilmektedir. Dekor olarak ise anlatıcıda kullanılan dekor olarak Tablo 4.13'te görüldüğü üzere 8 video derste doğal dekor ve yine VTR'de kullanılan dekorun görüldüğü Tablo 4.14'te görüldüğü üzere 9 video derste doğal dekor kullanılmıştır. Doğal dekor, video dersin konusuna ve türüne uygun atmosferi oluşturan mekânlarda bulunan doğal aksesuarlar kullanılarak oluşturulan dekor türü olarak görsel etkiye katkı sağlar.

Tablo 4.15'te görüldüğü üzere 6 video derste tek anlatıcı, 3 video derste çoklu anlatıcı, 2 video derste ise vox pop kullanılmıştır. vox pop, hem tek anlatıcıda hem de çoklu anlatıcıda kullanılmakta, çeşitli anlatıcıların bir video derste bulunması görsel etki oluşturabilmektedir. Tablo 4.16'da görüldüğü üzere anlatıcıların görüldüğü 9 video derste jest ve mimik kullanılmıştır. Yüz kaslarının bir anlam ifade eden ya da bir anlam yaratmak için kullanımı sonucu oluşan yüz ifadelerine mimik; baş, el-kol, ayak-bacak hareketlerinin ya da bedenin tümünün kullanımına jest denir (Maviş, 2013: 86). Jest ve mimik ile izleyici samimi bir havaya sokularak, video dersin sıkıcılığı azaltılmakta ve bu durum görsel açıdan etkili olabilmektedir.

Görsel etkinin kullanıldığı diğer bir unsur, derse eklenen unsurların gerçekçi özellikte öğretimsel olarak Tablo 4.24'te VTR'nin 9 video derste, animasyonun 6 video derste, resmin 5 video derste kullanıldığı görülmektedir. Gerçekçi unsurlar, bir çalışma içinde asıl nesneyi gösteren unsur olarak tanımlanabilir (Smaldino ve diğ., 2005: 88-89). VTR, animasyon ve resim gerçekçi unsurlar olarak görsel etki oluşturmak için kullanılabilir olduğu görülmektedir. Tablo 4.26'da görüldüğü üzere sadece 2 videoda derse eklenen unsurlardan şematik unsurlardan şekil, tablo ve grafikte birlikte görsel algı oluşturulmakta ve izleyiciye öğretimsel olarak görsel destek sağlanmaktadır. Öğretim materyalleri olarak resimler, grafikler ve şemalar görsel destek ve zenginlik sağlar. Resimler canlı, karmaşık olmayan, iyi renklendirilmiş olmalıdır. Resimlerde vurgulanmak istenen kritik noktalar ışıklandırılabilir veya koyu renkli olabilir (Yanpar, 2005: 119). Resimler ve fotoğraflar, her türlü olayı, varlığı görüntülemeye yarar ve varlıkların, olayların, anlatılmak istenilen konuların gerçeğe en yakın halleridir. Düz anlatımı desteklemek, öğretim ortamını zenginleştirmek için resim ve fotoğraflar

kullanılır (Çelik, 2009: 54). İncelenen video derslerde de VTR'ler gerçekçi, animasyonlar gözle görülemeyen ya da belli bir olayın tasarlanmış şeklini, resimler ve fotoğraflar ise canlı olarak kullanılmıştır. Daha fazla öğretici olabilmesi için görsel açıdan doyurucu olarak görülmektedirler.

Tablo 4.27'de görülüşü üzere kullanılan yazıların 9 videoda küçük harf olarak kullanıldığı, okunabilir düzeyde, düz yazı, harflerin renginin arka plana zıt olduğı olduğı görülmektedir. İyi bir okunabilirlik sağlamak için küçük harf kullanmak gerekir. Kısa başlıklarda büyük harfler kullanılabilir. Büyük harf 3 videoda bu özelliklerde kullanılmıştır. Fakat üçten fazla kelime ve tam metinlerde küçük harf kuralı takip edilmelidir (Yanpar, 2005: 153). Görüntüdeki harflerin, kelimelerin, cümlelerin ekranda okunabilir şekilde hazırlanması olarak tanımlanabilir. Düz yazı ise basit bir bilgi ya da eğitim amaçlı bir bilgi vermek için düz yazı tercih edilen (Smaldino ve diğ., 2005: 90) yazı tipi stilidir. Harflerin rengi, görüntüde bulunan harflerin renklerini temsil eder. Şekil-zemin zıtlığında, sözlü mesaja dikkat çekmek istenilen durumlarda arka plan rengiyle zıt olan harflerdir (Yanpar, 2005: 153). Görsel olarak izleyicinin bu yazıları takip etmesi için bu kurallar şarttır. Yine görsel etkinin sürdürülmesi için Tablo 4.28'de görüldüğü üzere yazının bulunduğu 9 video derste harfler arası boşluk sağlanmış, en az iki satırdan oluşan yazıların bulunduğu 5 video derste ise ile satırlar arası boşluğun uygun bırakıldığı görülmektedir. Bir görüntüde harfler arası boşluk, gözle görünen tarafından bütün harflerin arasına eşit düzeyde boşluklar konulması (Smaldino ve diğ., 2005: 90-91) olarak tanımlanır. Satırlar arası boşluk ise satırlar birbirine çok yakın ise bulanık olma; çok uzak mesafede ise birbirinden ayrık yani kopuk gözükme eğilimindedirler (Smaldino ve diğ., 2005: 91).

Görsel etki açısından bir diğ er unsur, çekicilik katan unsurların kullanımındır. Tablo 4.29'da görüldüğü üzere çekicilik katan unsurlar ayrıntılı olarak dikkat çekicilik başlığı altında incelenecektir. Tablo 4.30'da görüldüğü üzere tüm video derslerde kullanılan derse eklenen unsurların biçimsel yapıları olarak materyallerde ekran ölçülerinde hizalama, renk düzeni ve denge ile planlı bir şekilde derse yerleştirilen görseller ile görsel etki oluşturulmakta ve izleyicinin materyali daha iyi anlaması sağlanmaktadır. Yine bu materyallerin zamansal ve uzamsal yakınlıklarının uygun bir şekilde yerleştirilerek izleyiciye görsel bir etki amaçlanmaktadır. Hizalama, bir görüntüde görsel ilişkileri iyi kurabilmek için öğelerin kendi aralarında yatay ve dikey

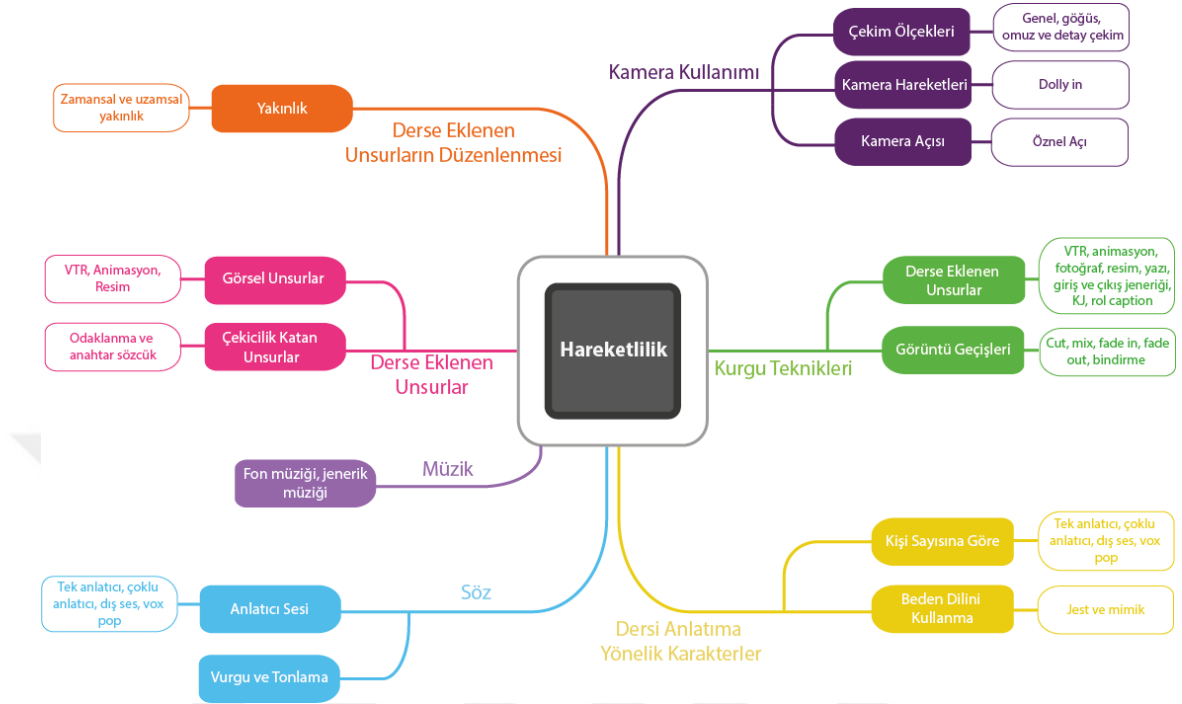
olarak hayali bir çizgi varmış gibi hizalanması (Smaldino ve diğ., 2005: 92), renk düzeni, renk çemberi kullanılarak yapılan tasarımda (Smaldino ve diğ., 2005: 45) koyu fon üzerine açık, ya da açık renk üzerine koyu olacak şekilde zıtlığın (Yanpar, 2005: 153) görüntüde olması, denge, görüntü çerçevesi içine alınan çeşitli unsurların, yüzeyin sağ ve soluna dengeli olarak yerleştirilmesi (Gökçe, 2012: 129) olarak video derslerde görsel etkinin sağlanması için kullanılmıştır.

Tablo 4.31’de görüldüğü üzere tüm video derslerde derse eklenen unsurların görsel etki oluşturacak şekilde düzenlendiği görülmektedir. Zamansal yakınlık, izleyiciler için ilgili resim ve sözcükler arka arkaya verilmek yerine, ikisinin beraber verilmesiyle öğrenmenin etkili olduğu (Mayer,2001) yakınlık olarak, uzamsal yakınlık, izleyiciler için birbiriyle alakalı görsel öğeler arasında fiziksel görünüm açısından birliktelik sağlamak için kullanılan yakınlık (Smaldino ve diğ., 2005: 97) olarak, tutarlılık, görüntüde kullanılan yazılı metinler, görsel-işitsel öğeler, öğrencinin pedagojik özelliklerine uygun olarak (Yanpar, 2005: 159) ve birbirleri arasındaki tutarlılığı gösterme olarak kullanılmıştır. Tüm video derslerde görsel olarak gereksiz herhangi bir şey kullanılmamıştır. Gereksizlik, görüntüde anlatılan konu dışında gereksiz herhangi bir materyalin konulması olarak tanımlanabilir. Şekil ve rengin görülen şeyi nasıl belirlediğini söyleyen görsel algılama kurallarına uyması gerekir. Çünkü öğrenci göreceği farzedilen şeyi görmüyorsa, öğrenmenin temeli eksik demektir (Arnheim, 2015: 342). Bu yüzden görsel bir etki oluşturmak ve sürdürmek için materyallerin rengi zıt olmalıdır.

4.7.2. Hareketlilik İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi

Bir video ders, hareketlilik açısından ideal olmalıdır. İzleyicinin sıkılmaması için hareket unsuru anlamlı bir biçimde oluşturulmalıdır. “Hareketlilik açısından bir video ders hangi özellikleri taşımalı?” sorunsalı üzerinden hareketlilik ilkesi, incelenen video derslerle ilişkilendirilmiştir. Yapılan incelemeler sonucu video derslerde hareketlilikle ilişkilendirilebilecek unsurların en çok dolly in, öznel açı, VTR, yazı, KJ, çıkış jeneriği, giriş jeneriği, animasyon, resim, rol caption, cut, bindirme, fade in-fade out, mix, tek anlatıcı, çoklu anlatıcı, dış ses, vox pop, jest ve mimik, vurgu ve tonlama fon müziği, jenerik müziği, öğretimsel amaçlı gerçekçi unsurlardan VTR, animasyon, resmin, çekicilik katan unsurlardan odaklanma ve anahtar sözcük, derse eklenen unsurların

düzenlenmesi olduğu görülmektedir. Şekil 4.6’da hareketlilik ilkesine göre video derslerin değerlendirilmesiyle çıkan sonuçlardan oluşturulan model görülmektedir.

Şekil 4.6. Hareketlilik İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli

Bu modele göre bir video ders tasarlanırken dikkat edilmesi gereken hareket unsurlarından en çok dolly in hareketinin VTR’de kullanılan kamera hareketi olarak Tablo 4.7’de görüldüğü üzere hareket unsuru olarak 7 video derste kullanıldığı fakat anlatıcıda kullanılan kamera hareketi olarak Tablo 4.6’da görüldüğü üzere hiç kullanılmadığı, görülmektedir. Diğer bazı kamera hareketlerine rastlansa da VTR’lerde en çok kullanılan dolly in hareketi, kameranın bir şeye “fiziksel olarak” yaklaşması ve uzaklaşması (Canıklıgil, 2014: 109) olarak tercih edilmiştir. Diğer bir hareket unsuru olan öznel açının anlatıcılarda Tablo 4.8’de görüldüğü üzere 2 video derste, VTR’lerde ise Tablo 4.9’da görüldüğü üzere VTR’nin olduğu 9 video derste de kullanıldığı görülmektedir. Öznel açı ile izleyici bir video derste ya aktif bir katılımcı olarak öykünün içine katılır olguları kendi gözüyle görür ya da filmde yer alan bir oyuncuyla yer değiştirip olaylara onun gözüyle bakar (MEB, 2011: 16). Video derslerde bulunan diğer bir hareket unsuru kurgu teknikleri olarak derse eklenen unsurlardır. Derse eklenen unsurlar olarak Tablo 4.10’da görüldüğü üzere VTR ve yazının 9 video derste, KJ ve çıkış jeneriğinin 8 video derste, animasyon, resim ve giriş jeneriğinin ise 6 video

derste hareket unsuru olarak kullanıldığı görülmektedir. Derse eklenen bu unsurlar görüntü geçişleriyle birlikte birbirleri arasında ve anlatıcı arasında hareket unsuru olmaktadır. Video derste kullanılan kurgu tekniği olarak diğer bir unsur görüntü geçişleridir. Tablo 4.11 ve Tablo 4.12’de görüldüğü üzere 8 video derste hem anlatıcıda hem de derse eklenen unsurlarda en çok cut geçiş ve bindirmenin kullanıldığı görülmektedir. Cut geçiş, tüm geçişler içinde en sık kullanılan geçiş türü olan, mümkün olduğu müddetçe düzenli yapıldığında izleyici kitlesi tarafından fark edilmeyerek (Thompson ve Bowen, 2009: 76) bir planın tek bir karelik süre içinde yerini başka bir plana bırakması olarak tanımlanabilir. Bindirme ise En çok tanıtma yazılarının görüntü üzerine bindirilmesi için kullanılan geçiş türüdür (Gökçe, 2012: 127). Sonrasında kullanılan fade in-fade out’un anlatıcıda 4 video derste, derse eklenen unsurlarda ise 7 video derste kullanıldığı görülmektedir. Fade in ise yine hareket unsuru olarak zaman geçişi sağlar ve perdedeki görüntünün giderek kararması, diğer görüntünün yavaşça ya da ani olarak belirmesi şeklinde tanımlanabilir (Arijon, 1991: 579). Mix geçişin ise anlatıcıda 2 video derste, derse eklenen unsurlarda ise 6 video derste kullanıldığı görülmekte ve mix geçiş ile ise bir zaman geçişi belirtilmek istendiğinde; zamanda ve mekânda aynı anda değişme olduğunda ve tanıtma kartından konuya, konudan tanıtma kartına vs. geçerken kullanılır (Gökçe, 2012: 126; Thompson ve Bowen, 2009: 80). Görüntüler arası geçişte kullanılan bu geçiş tipleri anlatımın tekdüze olmamasını sağlayarak hareket katmaktadırlar.

Video derslerdeki diğer bir hareket unsuru anlatıcıdaki değişimlerdir. Dersi anlatıma yönelik karakterler hem görüntü olarak hem de ses olarak video derse hareket katmaktadırlar. Tablo 4.15’te görüldüğü üzere 6 video derste tek anlatıcı kullanılmış bunlardan 2 video derste hem tek anlatıcı hem de vox pop ve dış ses birlikte kullanılmıştır. Vox pop ve dış ses anlatıcıları, tek anlatıcıyı desteklemiş ve derse hareket unsuru katmıştır. Video derslerde birden fazla görünen anlatıcıyı ifade eden çoklu anlatıcı da, Tablo 4.15’te görüldüğü üzere 3 video derste kullanılmış, 2 video derste de hem dış ses hem de vox pop olarak bu çoklu anlatıcıyı hem desteklemiş ve hem de hareket katmıştır. Tablo 4.16’da görüldüğü üzere görünen bir anlatıcının bulunduğu 9 video derste jest ve mimik etkili kullanılmıştır. Beden dilini iyi kullanan bu anlatıcılar jest ve mimikleriyle videoya hareket katmaktadırlar.

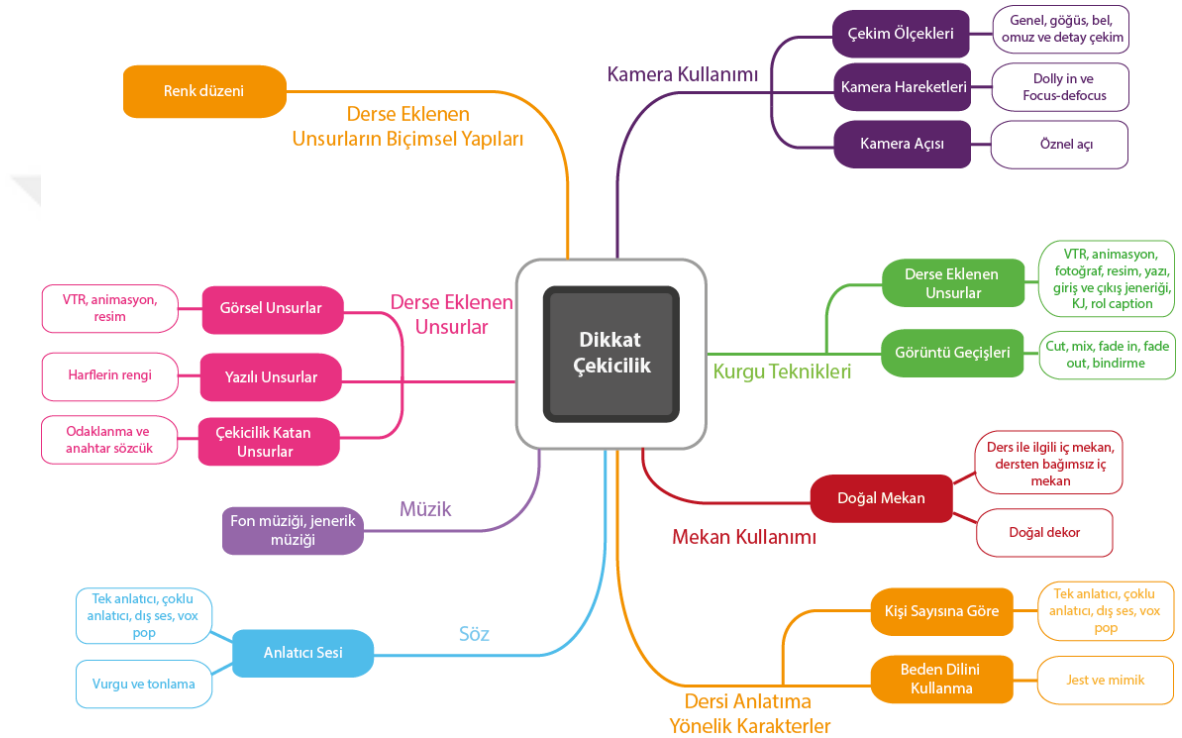
Video derse hareketlilik katan diğer bir unsur müzik kullanımıdır. Tablo 4.20’de görüldüğü üzere 9 video derste derse eklenen fon müziği, 7 video derste ise anlatıcı ile birlikte fon müziği kullanılmıştır. Yapımda yaratılmak istenen atmosferi yaratmak; iletilmek istenen duyguyu, programın amacına uygun olarak yoğunlaştırmak amacıyla kullanılan (Gökçe, 2012: 99) fon müziği ilgili yerlerde yükselip alçalmakta ve videonun temposunun düşmesini engellemekte kullanılmıştır. Tablo 4.21’de görüldüğü üzere jenerik müziğinin ise 7 video derste kullanıldığı görülmektedir. Öngören’e göre (2010: 132) filmin başında, “tanıtma yazıları” verilirken kullanılan müziğe “başlangıç müziği” yani “jenerik müziği” denmekte ve programın genel atmosferi hakkında ipuçları vererek (Gökçe, 2012: 99) dikkati çekmekte ve görüntüye hareket unsuru katmaktadır.

Video derste öğretimsel amaçlı kullanılan hareket unsurlarından ilki gerçekçi özelliklere sahip VTR, animasyon ve resmin kullanımıdır. Tablo 4.24’te görüldüğü üzere 9 video derste VTR, 6 video derste animasyon ve 5 video derste ise resim kullanılmıştır. Anlatıcıdan unsura, unsurdan anlatıcıya geçiş olarak bu unsurların kullanımı çeşitlilik ve hareketlilik katan unsurlardır. Tablo 4.29’da görüldüğü üzere video derslerde kullanılan çekicilik katan unsurların çok çeşitli olduğu görülmektedir. En çok 10 video derste odaklanma, 7 video derste anahtar sözcük kullanılmıştır. Odaklanma, görüntüdeki dikkat çekilmek istenen kişi ya da nesnelere uygulanan hareket ya da işlemler olarak tanımlanabilir. Anahtar sözcük ise konunun ana hatlarını çıkarmada (topic outlining) temel noktalar ile daha az önemli noktalar anahtar sözcükler kullanılarak kısaltılmış bir biçimde yazılarak (Demirel, 1993: 58) hareket unsuru olarak kullanılabilir. Tüm video derslerde derse eklenen unsurlar zamansal ve uzamsal olarak yakın konulmuş ve bu da hareketliliğin devam etmesini sağlamıştır.

4.7.3. Dikkat Çekicilik İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi

Bir video ders dikkat çekicilik bağlamında ideal olmalıdır. “Dikkat çekicilik açısından video ders hangi özellikleri taşımali?” sorunsalı üzerinden dikkat çekicilik ilkesi incelenen video derslerle ilişkilendirilmiştir. Yapılan incelemeler sonucu video derslerde dikkat çekicilikle ilişkilendirilebilecek unsurların en çok çekim ölçeklerinden özellikle omuz, göğüs, genel ve detay çekim, kamera hareketlerinden focus-defocus, dolly in hareketi, kamera açılarından öznel açı, görüntü geçişlerinden cut, mix, fade in-fade out ve bindirme, derse eklenen unsurlardan VTR, animasyon, resim, yazı, giriş

jeneriği, çıkış jeneriği, KJ, kişi sayısına göre tek anlatıcı ve çoklu anlatıcı, beden dilini kullanmada jest ve mimik, anlatıcının vurgu ve tonlaması, fon müziği, jenerik müziği, öğretimsel amaçlı derse eklenen unsurlar olan VTR, animasyon, resim, yazılı unsurlardan harflerin rengi, çekicilik katan unsurlardan odaklanma ve anahtar sözcük, derse eklenen unsurları hizalama, renk düzeni ve dengenin olduğu görülmektedir. Şekil 4.7’de dikkat çekicilik ilkesine göre video derslerin değerlendirilmesiyle çıkan sonuçlardan oluşturulan model görülmektedir.

Şekil 4.7. Dikkat Çekicilik İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli

Bu modele göre bir video ders tasarlanırken dikkat çekicilik oluşturmak için kullanılan bu unsurlardan omuz çekimin anlatıcıda Tablo 4.4’te görüldüğü üzere 9 video derste ve göğüs çekimin ise 6 video derste kullanıldığı görülmektedir. VTR’de ise 4 video derste kullanılan omuz çekim, ana fikir olarak genelde kişilerin yüzleri ve tanınıp izlenmeleri hedef alındığı için çok tercih edilen çekim ölçeğidir (MEB, 2011: 52). VTR’de 7 video derste kullanılan göğüs çekim ise bir öyküye görsel ilginin katılması için etkili olan mesafelerden, bir kişinin çevresi veya özellikle vurgu yapıp anlamlandırmak için (Inman ve Smith, 2006: 75) kullanılan çekim ölçeğidir. Bu çekim ölçekleri daha çok istenen kişi ve/veya nesnenin ön plana alınarak izleyiciye hem görsel etki, hem de anlatıcıya dikkat çekicilik sağlamada yardımcı olmaktadır. VTR’lerde en

çok kullanılan çekim ölçeğinin detay çekim olarak Tablo 4.5'te görüldüğü üzere 9 video derste ve genel çekimin ise 8 video derste kullanıldığı görülmektedir. Detay çekim, kişide gözler ağız, kulak veya el gibi herhangi bir uzvun veya ögenin yakın çekimle bu uzvun veya bir nesnenin veya ögenin yalnızca bir parçasının (Thompson ve Bowen, 2009: 16) çekimi olarak izleyicinin neye dikkat etmesi isteniyorsa onun gösterildiği çekim türüdür. (Canikligil, 2014: 139). Detay çekimler, daha çok istenen kişi ve/veya nesnenin ön plana alınarak, ayrıntıları vurgulamak için kullanılır. Video derslerde en çok VTR'lerde kullanılan detay çekimler anlatılan konuyla ilgili nesnelere dikkati çekmek için kullanılmıştır. Oyuncuların çevrelerinde belirli bir boşluk kalacak şekilde görüldüğü genel çekim, adından anlaşıldığı gibi hem ortamı tanımlar, hem de oyuncuların konumlarını belirler (Canikligil, 2014: 137) ve video derslerde mekânı tanıtmak ve ilgili konunun çekildiği yere dikkat edilmesi için kullanılmıştır. Video derste ki diğer görsel etki oluşturan unsur, kamera hareketlerinden en çok focus-defocus olarak hem anlatıcıda hem de VTR'de kullanıldığı görülmektedir. Tablo 4.6 ve Tablo 4.7'de görüldüğü üzere anlatıcıda 8 video derste görülen bu hareket anlatıcıya odaklanılmasını sağlamış, VTR'lerde 9 video derste görülmekte ve genel olarak anlatılan nesneye ve vurgulanmak istenen şeylerin ön plana alınarak dikkati sağlamak için kullanılmıştır. Focus-defocus, konuların çerçeve içinde düzenlenişiyle vurgulanmak istenenin seçik, diğerlerinin ise bulanık gösterilmesine olanak vermekte, tek bir çekim içinde seçikleme-bulanıklaştırma işlemi yaparak vurgunun değiştirilmesini sağlamakta, böylelikle de filmsel anlatımın etkili bir tekniği olarak kullanılabilir (Mutlu, 2008: 46-47). Tablo 4.8 ve Tablo 4.9'da görüldüğü üzere kamera açılarından nesnel açının hem anlatıcıda hem de VTR'de kullanıldığı görülmektedir. Fakat bir video derste görsel etkiyi daha çok öznel açı yapabilmektedir. Tablo 4.9'da görüldüğü üzere öznel açının VTR'lerde 9 video derste, Tablo 4.8'de görüldüğü üzere anlatıcılarda ise sadece 2 video derste kullanıldığı görülmektedir. Öznel açı, kişisel bir bakış açısından çekim yapılan, izleyicinin perdedeki olaya kişisel bir deney yaparcasına katıldığı çekim açısidir. İzleyici ya aktif bir katılımcı olarak öykünün içine katılır olguları kendi gözüyle görür ya da filmde yer alan bir oyuncuyla yer değiştirip olaylara onun gözüyle bakar (MEB, 2011: 16). Video derste de yapılan iş ya da anlatılan konuya izleyicinin dikkatini çekerek katılımını sağlamak için kullanılmıştır.

Bir video derste dikkat çekicilik sağlayan bir diğer unsur kurgu teknikleridir. Bir videoda anlatılanlara dikkat çekmek maksatlı kullanılan, görsel zenginliğini sağlayan unsurlar derse eklenenlerdir. Tablo 4.10'da görüldüğü üzere video derslerde derse eklenen unsurlar olarak en çok 9 videoda VTR ve yazı; 6 videoda animasyon ve resim ile izleyiciye anlatılanlara bağlı olarak dikkat çekme, görsel destek ile sağlanabilmekte ve böylece izleyiciye çeşitlilik sağlanarak dikkatin canlı tutulabilmesi amaçlanmaktadır. VTR, dersin içinde anlatılan konuyu destekleyecek şekilde anlatılan konu hakkında görüntüler içermektedir. Adlandırmak, göstermek, varoluşa taşımak için kullanılan yazı (Bourdieu, 1997: 24) görsel materyalleri destekleyici özelliklere sahip derse eklenen unsurdur. Animasyon, yine dersin içinde anlatılan konuyu destekler nitelikte olan anlatılan konuları görselleştiren canlandırmalar olarak tanımlanabilir. Resim ise insanları, yerleri ve nesneleri temsil eden araçlardır (Seferoğlu, 2014: 75). Bu destek materyalleri kullanarak anlatımın tekdüzeliği kırılarak dikkat çekmek amaçlanmıştır. Video derslerde kullanılan 6 giriş jeneriği ve 8 çıkış jeneriğiyle izleyiciye dersin başlaması ve bitmesiyle ilgili olarak dikkat çekme unsuru verilmektedir. Bir programa izleyicinin dikkatini ve ilgisi çekmek için bir çengelle başlanabilir (Mutlu, 2008: 83). Bu da video derslerde etkileyici bir jenerik olabilir. Bir filmde temel amacı açış çekiminden (sahnesi) sonraki kararmaya kadar seyircilerin ilgisini yakalamak ve canlı tutmaktır. Bunu başarmak için de filmin seyircileri perdedeki öyküye katılmaya davet eden görsel bir izlenim hâlinde sunulması gerekir (Mascelli, 2014: 72). Jenerik, izleyicileri sevdikleri programın başlamak üzere olduğu konusunda da uyarır (Hart, 2007: 151). Tablo 4.10'da görüldüğü üzere 8 video derste görülen KJ ise bir görüntüde okunması gereken şeyleri gösteren (Bourdieu, 1997: 24) alt yazılar şeklinde genel olarak anlatıcıları tanıtıcı unsur olarak kullanılmış ve bilgi vererek konuyu anlatan kişiye dikkat çekme sağlanmıştır. Tablo 4.11 ve Tablo 4.12'de görüldüğü üzere cut geçiş ve bindirmenin hem anlatıcıda hem de derse eklenen unsurlarda en çok 8 videoda; fade in-fade out'un ise anlatıcıda 4 video derste, derse eklenen unsurlarda ise 7 video derste kullanıldığı görülmektedir. Cut geçiş, hem basit olması hem de istenen etkiyi en hızlı biçimde vermesinden dolayı çok kullanılan geçiş türüdür (Canikligil, 2014: 186). Bindirme ise en çok tanıtma yazılarının görüntü üzerine bindirilmesi için kullanılan geçiş türü (Gökçe, 2012: 127) olarak KJ'lerde ve yazı eklemelerinde kullanılarak bu bilgilere dikkat çekilmiştir. Fade in-fade out, ekrandaki siyahlığın yavaşça yerini

görüntüye bırakmasına açılma, ekrandaki görüntü yerinin siyaha bırakmasına bunu kararma (Canikligil, 2014: 187) denilmekte ve izleyiciye görsel etki sağlayarak dikkat çekmektedir. Bu geçişler ile görüntüler arası geçiş sağlanmakta ve anlatı tek düze bir görüntüden kurtularak izleyicinin derse eklenen unsurlar arası geçişte dikkatini yönlendirmektedir.

Dikkat çekici olarak kullanılan bir diğer unsur mekân kullanımıdır. Mekân kullanımında en çok Tablo 4.13'te görüldüğü üzere anlatıcıda 6 video derste dersten bağımsız iç mekân, 5 video derste ise dersle ilgili iç mekân kullanılmıştır. VTR'lerde ise Tablo 4.14'te görüldüğü üzere 9 video derste dersle ilgili iç mekân kullanılmıştır. En çok kullanılan dersle ilgili iç mekân, dersin anlatıldığı ya da dersle ilgili konuların görüntülerinin çekildiği doğal iç mekânlardır. Bu mekânlarda izleyiciye dersle ilgili dikkat çekilmesi gereken görüntüler verilmektedir. Dekor olarak ise anlatıcıda kullanılan dekor olarak Tablo 4.13'te görüldüğü üzere 8 video derste doğal dekor ve yine VTR'de kullanılan dekorun görüldüğü Tablo 4.14'te görüldüğü üzere 9 video derste doğal dekor kullanılmıştır. Doğal dekor, video dersin konusuna ve türüne uygun atmosferi oluşturan mekânlarda bulunan doğal aksesuarlar kullanılarak oluşturulan dekor türü olarak izleyicinin dikkatini başka şeylerden uzaklaştırmak ve konuya odaklandırmak için kullanılabilir.

Video derslerdeki diğer bir dikkat çekme unsuru anlatıcıdaki değişimlerdir. Dersi anlatıma yönelik karakterler hem görüntü olarak hem de ses olarak video derse hareket katarak konuya dikkat çekmektedirler. Tablo 4.15'te görüldüğü üzere 6 video derste tek anlatıcı kullanılmış bunlardan 2 video derste hem tek anlatıcı hem de vox pop ve dış ses birlikte kullanılmıştır. Vox pop ve dış ses anlatıcıları tek anlatıcıyı desteklemiş ve derse hareket unsuru katarak anlatım çeşitliliğiyle konu alan uzmanlarına dikkati çekmiştir. Video dersler de görülen birden fazla görünen anlatıcıyı ifade eden çoklu anlatıcı da, Tablo 4.15'te görüldüğü üzere 3 video derste kullanılmış, 2 video derste de hem dış ses hem de vox pop bu çoklu anlatıcıyı hem desteklemiş ve hareket katarak dikkat çekmiştir. Dış ses ile derse eklenen unsurlarda anlatılan konuya dikkat çekilmiştir. Vox pop kullanımları ile de alan uzmanları konuşturularak izleyicinin dikkati sürdürülebilir. Tablo 4.16'da görüldüğü üzere görünen bir anlatıcının bulunduğu 9 video derste jest ve mimik etkili kullanılmış ve beden dilini iyi kullanan bu anlatıcılar jest ve mimikleriyle videoya hareket katarak, ilgili yerlerde yüz ve el hareketleriyle dikkat çekilmek

istenmiştir. İncelenen tüm videolarda anlatıcıların jest ve mimikleri bedenlerinin görüldüğü kadar sınırlı olarak gözlenmiştir. Anlatıcıda olan jest ve mimik ile izleyici samimi bir havaya sokularak video dersin sıkıcılığı azaltılmakta ve dikkat seviyesi korunmaya çalışılmaktadır. Anlatıcının dersi anlatımında vurgu ve tonlaması büyük önem arz etmektedir.

Video derslerdeki diğer bir dikkat çekme unsuru anlatımdaki vurgu ve tonlamadır. Tablo 4.19’da görüldüğü üzere vurgu ve tonlamanın tüm videolarda kullanıldığı görülmektedir. Duygu ve düşüncelerin ses ile belirtilmesine ton denilmektedir (Maviş, 2013: 136). İyi bir tonlama karşıdaki kişilerin anlamakta zorluk çekmeyecekleri bir hızda, yumuşak tonda bağırmadan, vurgu hataları yapmadan ve kelimeleri karıştırıp yuvarlamadan konuşma (Er, 2017: 57-59) olarak tanımlanabilir. Stuart dinlemeyi zorlaştıran hususları ifade ederken aslında kötü bir konuşmacının niteliklerini sıralamaktadır: Sıkıcı ses, rahatsız edici tavırlar, sıçramalı bir düşünce biçimi, yapmacıklık, yakışsız söz dağarcığı, dinleyiciler için uygun olmayan bir düzey (2008: 7) olarak dikkati dağıtabilmektedir. Jest ve mimiklerle birlikte ses tonundaki alçalıp yükselmeler izleyenler açısından önem arz etmektedir.

Bir video derste dikkat çekici bir unsur olarak kullanılan jenerik müziği, 4.21’de görüldüğü üzere 7 video derste kullanılmıştır. Jenerik müziği, Öngören’e göre (2010: 132) filmin başında, “tanıtma yazıları” verilirken kullanılan müziğe “başlangıç müziği” yani “jenerik müziği” denir ve programın genel atmosferi hakkında ipuçları verme (Gökçe, 2012: 99) özelliğine sahip olarak programın başladığını işitsel olarak haber verir.

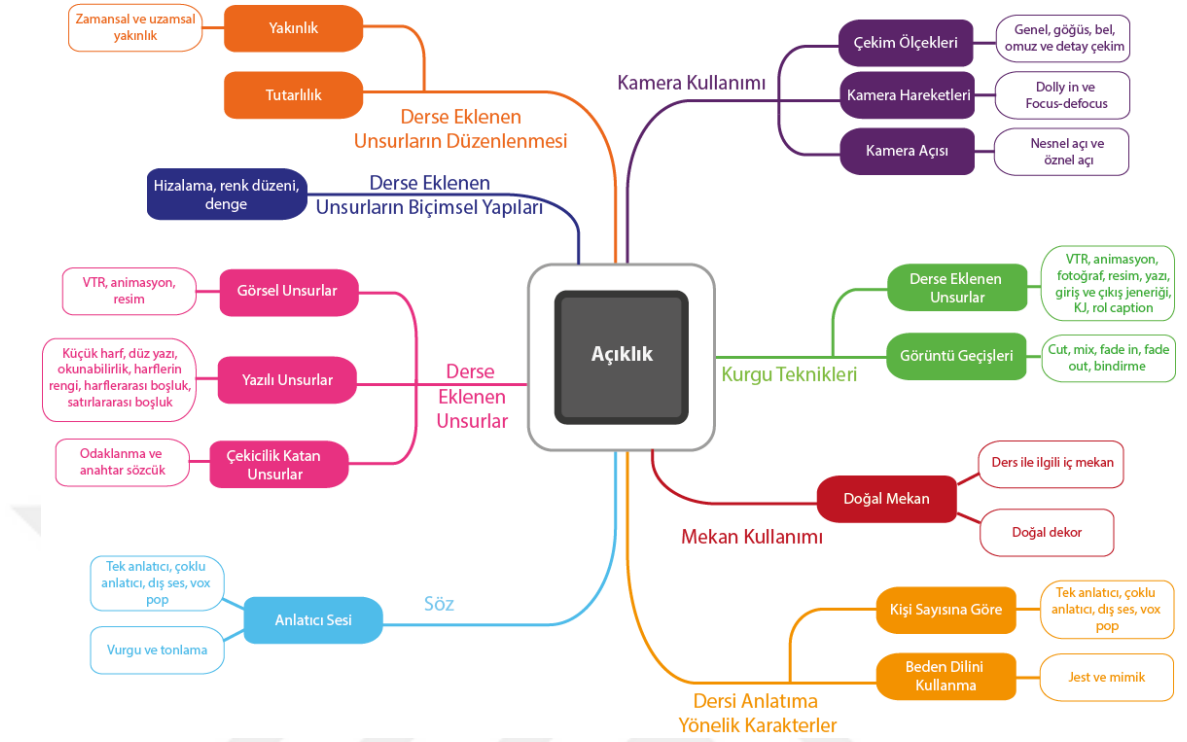
Dikkat çekici olarak kullanılan diğer bir unsur, derse eklenen unsurların öğretimsel olarak Tablo 4.24’te görüldüğü üzere VTR’nin 9 video derste, animasyonun 6 video derste, resmin 5 video derste gerçekçi özellikte kullanılmıştır. Gerçekçi unsurlar, bir çalışma içinde asıl nesneyi gösteren unsur olarak tanımlanabilir (Smaldino ve diğ., 2005: 88-89) ve video ders içinde VTR, animasyon ve resim gerçekçi unsurlar olarak anlatılan şeye dikkat çekmek için kullanılabilir. Tablo 4.26’da görüldüğü üzere sadece 2 videoda derse eklenen unsurlardan olan şematik unsur olarak şekil, tablo ve grafiklerle birlikte izleyiciye sayısal bilgi verilmektedir. Tablo 4.27’de görüldüğü üzere kullanılan yazıların harflerin renginin arka plana zıt olduğu görülmektedir. Harflerin

rengi, görüntüde bulunan harflerin renklerini temsil eder. Şekil-zemin zıtlığında, sözlü mesaja dikkat çekmek istenilen durumlarda arka plan rengiyle zıt olan harflerdir (Yanpar, 2005: 153). Dikkat çekicilik olarak izleyicinin bu yazıları takip etmesi için bu kurallar şarttır. Tablo 4.29’da görüldüğü üzere video derslerde kullanılan çekicilik katan unsurların çok çeşitli olduğu görülmektedir. 10 video derste odaklanma, 7 video derste anahtar sözcük kullanılmıştır. Odaklanma, görüntüdeki dikkat çekilmek istenen kişi ya da nesnelere uygulanan hareket ya da işlemler olarak tanımlanabilir. Anahtar sözcük ise konunun anahtarlarını çıkarmada (topic outlining) temel noktalar ile daha az önemli noktalar anahtar sözcükler kullanılarak kısaltılmış bir biçimde yazılarak (Demirel, 1993: 58) dikkat çekicilik unsuru olarak kullanılabilir.

Video derste kullanılan diğer bir dikkat çekici unsur derse eklenen unsurların biçimsel yapıları içinde renk düzenidir. Tablo 4.30’da görüldüğü üzere video derslerin tümünde konulan materyaller olarak renk düzeninin sağlandığı görülmektedir. Renk çemberi kullanılarak yapılan tasarımda (Smaldino ve diğ., 2005: 45) koyu fon üzerine açık ya da açık renk üzerine koyu olacak şekilde zıtlığın (Yanpar, 2005: 153) görüntüde olması şeklinde tanımlanabilir. Renklerdeki zıtlık, anlatılan konuyu ayırt etmede önemli bir faktör olarak bilişsel yükü azaltmaktadır.

4.7.4. Açıklık İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi

Bir video ders açıklık ilkesine bağlı olarak ideal olmalıdır. “Açıklık ilkesine bağlı olarak etkileyici video hangi özellikleri taşımalı?” sorunsalı üzerinden açıklık ilkesi incelenen video derslerle ilişkilendirilmiştir. Yapılan incelemeler sonucu video derslerde açıklık ile ilişkilendirilebilecek unsurların en çok çekim ölçeklerinden özellikle omuz, göğüs, detay çekim ve genel çekim, kamera hareketlerinden focus-defocus ve dolly in hareketi, derse eklenen unsurlardan VTR, animasyon, resim, yazı, giriş jeneriği, çıkış jeneriği, KJ, rol caption, mekân kullanımında dersle ilgili iç mekân, anlatıcının vurgu ve tonlaması, dersle ilişkili kıyafet, öğretimsel amaçlı derse eklenen unsurların VTR, animasyon ve resim, yazılı unsurların küçük harf, okunabilirlik, düz yazı, harflerin rengi, harfler arası ve satırlar arası boşluk, biçimsel yapılar olarak hizalama, denge ve renk düzeninin olduğu görülmektedir. Şekil 4.8.’de açıklık ilkesine göre video derslerin değerlendirilmesinden çıkan sonuçlardan oluşturulan model görülmektedir.

Şekil 4.8. Açıklık İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli

Bu modele göre bir video ders tasarlanırken açıklık ilkesine bağlı olarak kullanılan unsurlardan en çok anlatıcılarda kullanılan omuz çekimin Tablo 4.4'te görüldüğü üzere 9 video derste ve göğüs çekimin ise 6 video derste kullanıldığı görülmektedir. Diğer çekim ölçeklerine rastlansa da bilgi veren videolarda özellikle yakın çekimler kullanıldığı görülmektedir. Yakın çekim tekniğinin önemli bir özelliği olarak karakterin sıklıkla yakın çekim ölçeğiyle görüntülenmesi, o karakterin ön plana çıkartılmasını ve seyirciler tarafından benimsenmesini sağlamakta ve bu da karakterle seyirciler arasında duygusal bir etkileşimin gerçekleşerek (Mutlu, 2008: 133-134) anlatıcının açık bir şekilde görünmesine olanak sağlamaktadır. VTR'lerde en çok kullanılan çekim ölçeğinin detay çekim olarak Tablo 4.5'te görüldüğü üzere 9 video derste ve genel çekimin ise 8 video derste kullanıldığı görülmektedir. Detay çekim, kişide gözler ağız, kulak veya el gibi herhangi bir uzvun veya ögenin yakın çekimle bu uzvun veya bir nesnenin veya ögenin yalnızca bir parçasının (Thompson ve Bowen, 2009: 16) çekimi olarak izleyicinin neye dikkat etmesi isteniyorsa onun gösterildiği çekim türüdür (Canıklıgil, 2014: 139). Anlatılan konu ya da nesne detay çekimlerle anlaşılabilirliği artırılarak açık bir şekilde gösterilmektedir. Genel çekim ise nesnelerin

ve kişilerin genel düzenlemesi ve aralarındaki ilişkileri gösteren (Inman ve Smith, 2006: 76), nispeten geniş bir görünümü içeren, sahneyi kuran çerçeve (Inman ve Smith, 2006: 108) olarak tanımlanır. Oyuncuların çevrelerinde belirli bir boşluk kalacak şekilde görüldüğü genel çekim, adından anlaşıldığı gibi hem ortamı tanımlar hem de oyuncuların konumlarını belirler (Canikligil, 2014: 137). Böylelikle sahnede ne olduğu açık bir şekilde izleyiciye gösterilir. Video derste ki diğer açıklık oluşturan unsur, kamera hareketlerinden en çok focus-defocusun hem anlatıcıda hem de VTR’de kullanıldığı görülmektedir. Focus-defocus, konuların çerçeve içinde düzenlenişiyle vurgulanmak istenenin seçik, diğerlerinin ise bulanık gösterilmesine olanak vermekte, tek bir çekim içinde seçikleme-bulanıklaştırma işlemi yaparak vurgunun değiştirilmesini sağlamakta, böylelikle de filmsel anlatımın etkili bir tekniği olarak kullanılabilir (Mutlu, 2008: 46-47). Tablo 4.6 ve Tablo 4.7’de görüldüğü üzere anlatıcıda 8 video derste görülen bu hareket anlatıcıya odaklanılmasını ve anlatıcının net olmasını sağlamış, VTR’lerde 9 video derste görülmekte ve genel olarak anlatılan nesneye ve vurgulanmak istenen şeylerin ön plana alınarak daha yakından gösterilmesini sağlamak için kullanılmıştır. Bir video ders tasarlanırken dikkat edilmesi gereken hareket unsurlarından dolly in hareketinin anlatıcıda kullanılan kamera hareketi olarak Tablo 4.6.’da görüldüğü üzere kullanılmadığı, VTR’de kullanılan kamera hareketi olarak Tablo 4.7’de görüldüğü üzere 7 video derste kullanıldığı görülmektedir. Diğer bazı kamera hareketlerine rastlansa da en çok kullanılan dolly in hareketi, kameranın bir şeye “fiziksel olarak” yaklaşması ve uzaklaşması (Canikligil, 2014: 109) olarak VTR’lerde gösterilmek istenen şeye yaklaşma olarak açıklık ilkesine bağlı olarak kullanılmıştır.

Video derslerde bulunan diğer bir açıklık unsuru derse eklenen unsurlardır. Derse eklenen unsurlar olarak Tablo 4.10’da görüldüğü üzere VTR ve yazının 9 video derste, KJ ve çıkış jeneriğinin 8 video derste, animasyon, resim ve giriş jeneriğinin ise 6 video derste kullanıldığı görülmektedir. VTR, dersin içinde anlatılan konuyu destekler olarak anlatılan konu hakkında genellikle uygulamalı görüntüler içermektedir. Adlandırmak, göstermek, varoluşa taşımak için kullanılan yazı (Bourdieu, 1997: 24) görsel materyalleri destekleyici özelliklere sahip dersin daha iyi anlaşılabilmesi için derse eklenen unsurdur. Görsel ve işitsel bellek içerisinde muamele edilecek çok aşırı öğelerin (çok fazla kelimelerin veya kompleks bir görüntünün) öğrencilere sunumu aşırı

yüklemeye neden olmaktadır (Winberg ve Berg, 2007; Pekdağ, 2010: 91). Buna dikkat edilmesi gerekir. Örneğin coğrafi bir harita ne kadar ayrıntı içermeli ve öğrenci görsel karmaşıklığın ne kadarını kavrayabilmeli sorularına cevap verilmelidir (Arnheim, 2015: 339). Animasyon, yine dersin içinde anlatılan konuyu destekler nitelikte olan anlatılan konuları görselleştiren canlandırmalar olarak tanımlanabilir. Resim ise insanları, yerleri ve nesneleri temsil eden araçlar(Seferoğlu, 2014: 75) olarak dersin anlaşılabilirliğine katkıda bulunurlar. Bu destek materyaller kullanılarak açık bir şekilde anlatımın gerçekleştirilmesine destek sağlanabilmektedir. Video derslerde kullanılan 6 giriş jeneriği ve 8 çıkış jeneriğiyle izleyiciye dersin başlaması ve bitmesiyle ilgili olarak kurum, kişi ve ders bilgileri verilmekte ve izleyici neyi izleyeceğini açık bir şekilde anlayabilmektedir. Tablo 4.10'da görüldüğü üzere 8 video derste kullanılan KJ ile dersi anlatan kişinin açık bir şekilde kim olduğu görülebilmektedir.

Video derslerdeki diğer bir açıklık unsuru anlatımdaki vurgu ve tonlamadır. Tablo 4.19'da görüldüğü üzere vurgu ve tonlamanın tüm videolarda kullanıldığı görülmektedir. Duygu ve düşüncelerin ses ile belirtilmesine ton denilmektedir (Maviş, 2013: 136). İyi bir tonlama karşıdaki kişilerin anlamakta zorluk çekmeyecekleri bir hızda, yumuşak tonda bağırmadan, vurgu hataları yapmadan ve kelimeleri karıştırıp yuvarlamadan konuşma (Er, 2017: 57-59) olarak tanımlanabilir. Stuart dinlemeyi zorlaştıran hususları ifade ederken aslında kötü bir konuşmacının niteliklerini sıralamaktadır: Sıkıcı ses, rahatsız edici tavırlar, sıçramalı bir düşünce biçimi, yapmacıklık, yakışsız söz dağarcığı, dinleyiciler için uygun olmayan bir düzey (2008: 7) dikkati dağıtarak izleyicilerin dersi anlamalarını zorlaştırabilmektedir.

Video derste öğretimsel amaçlı kullanılan olarak gerçekçi özelliklere sahip VTR, animasyon ve resmin kullanımında açıklık ilkesiyle bağlantılıdır. Tablo 4.24'te görüldüğü üzere 9 video derste VTR, 6 video derste animasyon ve 5 video derste ise resim kullanılmıştır. Anlatıcıdan unsura, unsurdan anlatıcıya geçiş olarak bu unsurların kullanımı çeşitlilik ve anlatılan konu hakkında açıklık sağlayan unsurlardır. Resimler canlı, karmaşık olmayan, iyi renklendirilmiş olmalıdır. Resimlerde vurgulanmak istenen kritik noktalar ışıktandırılabilir veya koyu renkli olabilir (Yanpar, 2005: 119). Resimler ve fotoğraflar, her türlü olayı, varlığı görüntülemeye yarar ve varlıkların, olayların, anlatılmak istenilen konuların gerçeğe en yakın hâlleridir. Düz anlatımı desteklemek, öğretim ortamını zenginleştirmek için resim ve fotoğraflar kullanılır (Çelik, 2009: 54).

İncelenen video derslerde de VTR'ler gerçekçi, animasyonlar gözle görülemeyen ya da belli bir olayın tasarlanmış şeklini, resimler ve fotoğraflar ise canlı olarak kullanılmıştır. Tablo 4.27'de görüldüğü üzere kullanılan yazıların 9 video derste küçük harf olarak kullanıldığı, okunabilir düzeyde, düz yazı, harflerin renginin arka plana zıt olduğu görülmektedir. İyi bir okunabilirlik sağlamak için küçük harf kullanmak gerekir. Kısa başlıklarda büyük harfler kullanılabilir. Büyük harf 3 video derste bu özelliklerde uygun olarak kullanılmıştır. Fakat üçten fazla kelime ve tam metinlerde küçük harf kuralı takip edilmelidir (Yanpar, 2005: 153). Görüntüdeki harflerin, kelimelerin, cümlelerin ekranda okunabilir şekilde hazırlanması olarak tanımlanabilir. Düz yazı ise basit bir bilgi ya da eğitim amaçlı bir bilgi vermek için tercih edilen (Smaldino ve diğ., 2005: 90) yazı tipi stilidir. Harflerin rengi, görüntüde bulunan harflerin renklerini temsil eder. Şekil-zemin zıtlığında, sözlü mesaja dikkat çekmek istenilen durumlarda arka plan rengiyle zıt olan harflerdir (Yanpar, 2005: 153). Görsel olarak izleyicinin bu yazıları açık olarak takip edebilmesi için bu kurallar şarttır. Yine anlaşılabilirlik açısından Tablo 4.28'de görüldüğü üzere yazının bulunduğu 9 video derste harfler arası boşluk sağlanmış, en az iki satırdan oluşan yazıların bulunduğu 5 video derste ise ile satırlar arası boşluğun uygun bırakıldığı görülmektedir. Bir görüntüde harfler arası boşluk, gözle görünen tarafından bütün harflerin arasına eşit düzeyde boşluklar konulması (Smaldino ve diğ., 2005: 90-91) olarak tanımlanır. Satırlar arası boşluk ise satırlar birbirine çok yakın ise bulanık olma; çok uzak mesafede ise birbirinden ayrık yani kopuk gözükme eğilimindedirler (Smaldino ve diğ., 2005: 91).

Tablo 4.29'da görüldüğü üzere video derslerde kullanılan çekicilik katan unsurların çok çeşitli olduğu görülmektedir. 10 video derste odaklanma, 7 video derste anahtar sözcük kullanılmıştır. Odaklanma, görüntüdeki dikkat çekilmek istenen kişi ya da nesnelere uygulanan hareket ya da işlemler olarak tanımlanabilir. Anahtar sözcük ise konunun ana hatlarını çıkarmada (topic outlining) temel noktalar ile daha az önemli noktalar anahtar sözcükler kullanılarak kısaltılmış bir biçimde yazılarak (Demirel, 1993: 58) anlaşılabilirlik açısından kullanılabilir.

Tablo 4.30'da görüldüğü üzere tüm video derslerde kullanılan materyallerde ekran ölçülerinde hizalama, renk düzeni ve denge ile planlı bir şekilde derse yerleştirilen görseller ile anlatılan konunun açık olması sağlanarak izleyicinin materyali daha iyi anlaması sağlanmaktadır. Yine bu materyallerin zamansal ve uzamsal yakınlıklarının

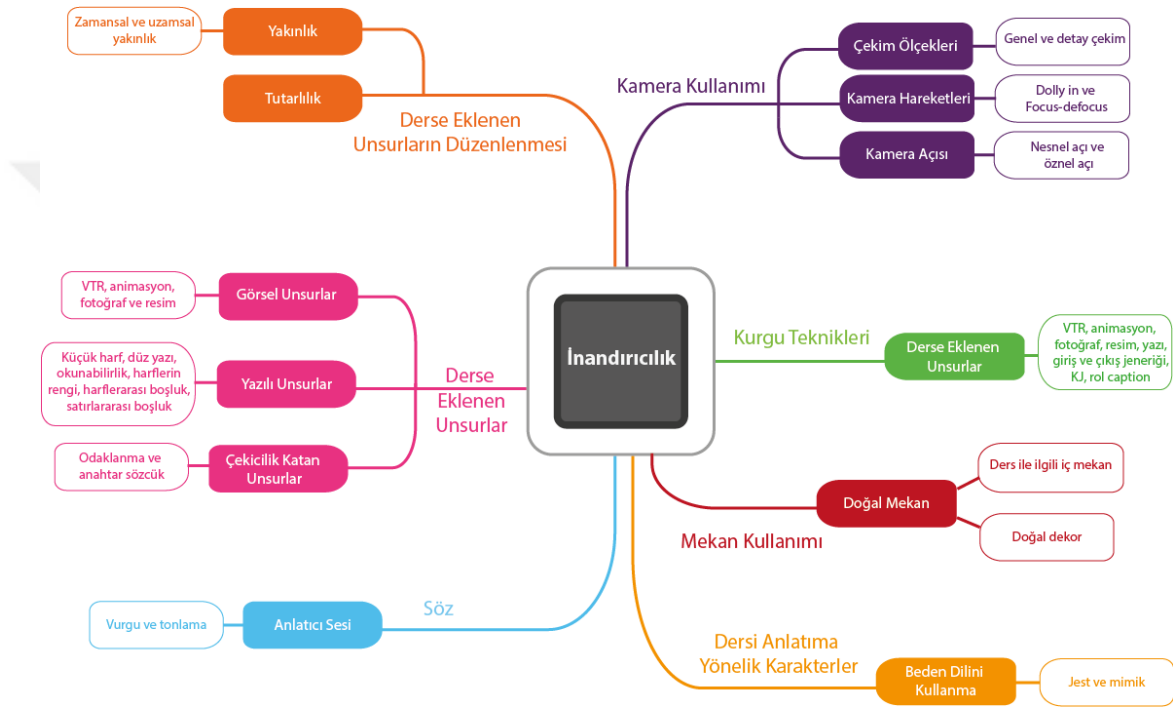
uygun bir şekilde yerleştirilerek izleyiciye anlaşılabilirlik açısından önemlidir. Hizalama, bir görüntüde görsel ilişkileri iyi kurabilmek için öğelerin kendi aralarında yatay ve dikey olarak hayali bir çizgi varmış gibi hizalanması (Smaldino ve diğ., 2005: 92), renk düzeni, renk çemberi kullanılarak yapılan tasarımda (Smaldino ve diğ., 2005: 45) koyu fon üzerine açık ya da açık renk üzerine koyu olacak şekilde zıtlığın (Yanpar, 2005: 153) görüntüde olması, denge, görüntü çerçevesi içine alınan çeşitli unsurların, yüzeyin sağ ve soluna dengeli olarak yerleştirilmesi (Gökçe, 2012: 129) olarak video derslerde açık ve anlaşılabilirlik için kullanılmıştır.

Tablo de görüldüğü üzere tüm video derslerde derse eklenen unsurların açıklık ilkesine uygun şekilde düzenlendiği görülmektedir. Zamansal yakınlık, izleyiciler için ilgili resim ve sözcükler arka arkaya verilmek yerine, ikisinin beraber verilmesiyle öğrenmenin etkili olduğu (Mayer,2001) yakınlık olarak, uzamsal yakınlık, izleyiciler için birbiriyle alakalı görsel öğeler arasında fiziksel görünüm açısından birliktelik sağlamak için kullanılan yakınlık (Smaldino ve diğ., 2005: 97) olarak, tutarlılık, görüntüde kullanılan yazılı metinler, görsel-işitsel öğeler, öğrencinin pedagojik özelliklerine uygun olarak (Yanpar, 2005: 159) ve birbirleri arasındaki tutarlılığı gösterme olarak kullanılmıştır. Tüm video derslerde görsel olarak gereksiz herhangi bir şey kullanılmamıştır. Gereksizlik, görüntüde anlatılan konu dışında gereksiz herhangi bir materyalin konulması olarak tanımlanabilir. Kolay anlaşılabilirlik bilgilerin verildiği çekimler kısa tutulabilir. Kolay anlaşılacak bir noktayı göstermek için ise daha uzun süreli bir çekime ihtiyaç duyulur. Gösterime konu olan nesneyi, grafiği veya yapılan deneyi, izleyicinin kavrayabilmesi için yeterli zaman tanımak önemlidir. Seyircinin, konuyu tanıyıp tanımadığı. Seyircinin daha önceden tanıyıp bildiği bir konunun gösterimi kısa tutulabilir. İlk kez gösterilen konularda izleyiciye tanıma fırsatı verecek kadar uzun bir süre kesme yapılmamalıdır.

4.7.5. İnandırıcılık İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi

Bir video ders inandırıcılık olarak ideal olmalıdır. İzleyiciyi anlatılan konuya ve gösterilen nesneye gerçeklik duygusu uyandırmak için anlatı anlamlı bir şekilde kurulmalıdır. “İnandırıcılık açısından etkileyici video ders hangi özellikleri taşımalı?” sorunsalı üzerinden inandırıcılık ilkesi incelenen video derslerle ilişkilendirilmiştir. Yapılan incelemeler sonucu video derslerde inandırıcılıkla ilişkilendirilebilecek

unsurların en çok çekim ölçekleri olarak genel ve detay çekim, derse eklenen unsurlar olan VTR, animasyon, resim, KJ, giriş jeneriği ve çıkış jeneriği, VTR’lerde en çok dersle ilgili iç mekân, doğal dekor, beden dilini kullanmada jest ve mimik, anlatıcıda vurgu ve tonlama, öğretimsel amaçlı gerçekçi olarak derse eklenen unsurlardan VTR, animasyon, resim, inandırıcılığı oluşturmak için en çok kullanılan unsurlardır. Şekil 4.9’da inandırıcılık ilkesine göre video derslerin değerlendirilmesinden çıkan sonuçlardan oluşturulan model görülmektedir.

Şekil 4.9. İnandırıcılık İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli

Bu modele göre bir video ders tasarlanırken inandırıcılık ilkesine bağlı olarak kullanılan bu unsurlardan en çok VTR’lerde detay ve genel çekim kullanılmıştır. Detay çekimlerle bir nesnenin veya ögenin yalnızca bir parçasının (Thompson ve Bowen, 2009: 16) çekimi olarak izleyiciye anlatılan şeyle ilgili görüntü verilerek inandırıcılık sağlanmaktadır. Genel çekim ise nesnelerin ve kişilerin genel düzenlemesi ve aralarındaki ilişkileri gösteren (Inman ve Smith, 2006: 76), nispeten geniş bir görünümü içeren, sahneyi kuran çerçeve (Inman ve Smith, 2006: 108) olarak tanımlanır. Adından anlaşıldığı gibi hem ortamı tanımlar hem de oyuncuların konumlarını belirleyerek (Canikligil, 2014: 137) video dersin inandırıcılığını artırır.

Bir video derste inandırıcılığı sağlayan bir diğer teknik kurgu hareketleridir. Kurgu hareketlerinden inandırıcılığı sağlayan unsurların en önemlileri derse eklenenlerdir. Tablo 4.10'da görüldüğü üzere video derslerde derse eklenen unsurlar olarak en çok 9 videoda VTR ve yazı; 6 videoda animasyon ve resim ile izleyiciye anlatılanlara bağlı olarak görsel destek sağlanabilmekte ve böylece izleyiciye çeşitlilik sağlanarak anlatılan konuyla alakalı görüntüler konulmaktadır. VTR, dersin içinde anlatılan konuyu destekler olarak anlatılan konu hakkında görüntüler içermektedir. Örneğin video derslerde insanlara bilgi verirken sanki oradaymış hissini uyandırmak için laboratuvar görüntüleri kullanılmıştır. Yine animasyon ve resim ile anlatılan konular görselleştirilmiş ve gerçeklik hissiyatı doğurulmaya çalışılmıştır. Adlandırmak, göstermek, varoluşa taşımak için kullanılan yazı (Bourdieu, 1997: 24) görsel materyalleri destekleyici özelliklere sahip derse eklenen unsurdur. Yazı ile anlatılanların sağlaması yapılabilmektedir. Animasyon, yine dersin içinde anlatılan konuyu destekler nitelikte olan anlatılan konuları görselleştiren canlandırmalar olarak tanımlanabilir. Resim ise insanları, yerleri ve nesneleri temsil eden araçlardır (Seferoğlu, 2014: 75). Bu destek materyalleri kullanılarak anlatılan konuya inandırıcılık etkisi sağlanmıştır. Video derslerde kullanılan 6 giriş jeneriği ve 8 çıkış jeneriğiyle izleyiciye dersin başlaması ve bitmesiyle ilgili olarak görsel bilgi verilmekte ve bu da izleyicide izlediği dersin hangi kurum tarafından, dersin adı ve anlatan kişi gibi konular hakkında bilgi sahibi olmasıyla anlatılanlara inandırıcılık etkisi göstermektedir. 8 video derste kullanılan KJ ile konuşan bir kafanın üzerine bindirilen ve onların tanınmasını sağlayan ve rollerini, konumlarını ya da işlevlerini belirleyen altıyazılar (Hart, 2007: 145) olarak tarif edilen bu tanıtıcı unsurların bulunması izleyici için inandırıcılık açısından önemlidir. 6 video derste kullanılan rol caption ile de dersin sonunda emeği geçen kişi ya da kurumların isim, unvan vb. şeklinde bilgilerinin bulunduğu yazı olarak inandırıcılık ilkesine tabidir.

İnandırıcı olarak kullanılan bir diğer unsur mekân kullanımıdır. Mekân kullanımında en çok Tablo 4.13'te görüldüğü üzere anlatıcıda 6 video derste dersten bağımsız iç mekân, 5 video derste ise dersle ilgili iç mekân kullanılmıştır. VTR'lerde ise Tablo 4.14'te görüldüğü üzere 9 video derste dersle ilgili iç mekân kullanılmıştır. En çok kullanılan dersle ilgili iç mekân, dersin anlatıldığı ya da dersle ilgili konuların görüntülerinin çekildiği doğal iç mekânlardır. Bu mekânlar, dersle ilgili, doğal olmalarından ve dersin uygulama alanlarını göstermelerinden dolayı inandırıcı etkiye

sahip olabilirler. Dekor olarak ise anlatıcıda kullanılan dekor olarak Tablo 4.13'te görüldüğü üzere 8 video derste doğal dekor ve yine VTR'de kullanılan dekorun görüldüğü Tablo 4.14'te görüldüğü üzere 9 video derste doğal dekor kullanılmıştır. Doğal dekor, video dersin konusuna ve türüne uygun atmosferi oluşturan mekânlarda bulunan doğal aksesuarlar kullanılarak oluşturulan dekor türü olarak izleyiciye anlatılan konunun gerçekliği hakkında bilgi verir.

Video derslerde kullanılan inandırıcı bir diğer unsur Tablo 4.16'da görüldüğü üzere görünen bir anlatıcının bulunduğu 9 video derste jest ve mimik etkili kullanılmasıyla anlatıcıların beden dilini iyi kullanarak jest ve mimikleriyle samimi, inandırıcı olabilmeyi başarabilmeleridir. Albert Mehrabian, sesin ve sözcüklerin öğrenciyi dinletebilmede ve dersi öğretebilmede çok önemli olduğunu söylemektedir. El-kol hareketleri ve yüz mimikleri, ses tonunun güven verici ve sabit olması, konuşmadaki sözcük zenginliği iyi bir ders işlemek için önemlidir (Reca, 2014: 122). Bu konuda Albert Mehrabian bu üç özelliğin önem derecesini bulmak için yaptığı araştırma sonunda, bedenin %55, sesin %38, sözcüklerin %7 oranında etkili olduğunu ifade etmiştir. Yani beden dili, bir öğretmenin öğrenci tarafından en fazla dikkat çeken yönüdür (Reca, 2014: 122).

Video derslerdeki diğer bir inandırıcı unsur anlatıcının vurgu ve tonlamayı iyi yapabilmesidir. Tablo 4.19'da görüldüğü üzere vurgu ve tonlamanın tüm videolarda kullanıldığı görülmektedir. Dersin önemli noktalarını belirtmek için bazı kelimelere vurgu yapılır. Anlatımı pekiştirmek/güçlendirmek daha doğru bir deyişle izleyicinin ilgisini çekmek ya da varolan ilgiyi yitirmemek için dikkatli bir seçimin yapılması gerekir. Nerede yüksek sesler, nerede tiz sesler, nerede kısa süreli ses, nerede birden yükselen ya da hızı/ritmi artan sesler kullanılacak; nerede seslere aniden ara verilecek, nerede asıl sesle öteki sesler arasında uyum kurulacak vb. kararlar verilmelidir (Sözen, 2003: 185).

Bir video derste inandırıcılık ilkesine bağlı olarak derse eklenen unsurların öğretimsel olarak Tablo 4.24'te VTR'nin 9 video derste, animasyonun 6 video derste, resmin 5 video derste gerçekçi özellikte kullanıldığı görülmektedir. Gerçekçi unsurlar, bir çalışma içinde asıl nesneyi gösteren unsur olarak tanımlanabilir (Smaldino ve diğ., 2005: 88-89). VTR, animasyon ve resim gerçekçi unsurlar olarak görsel etki oluşturmak

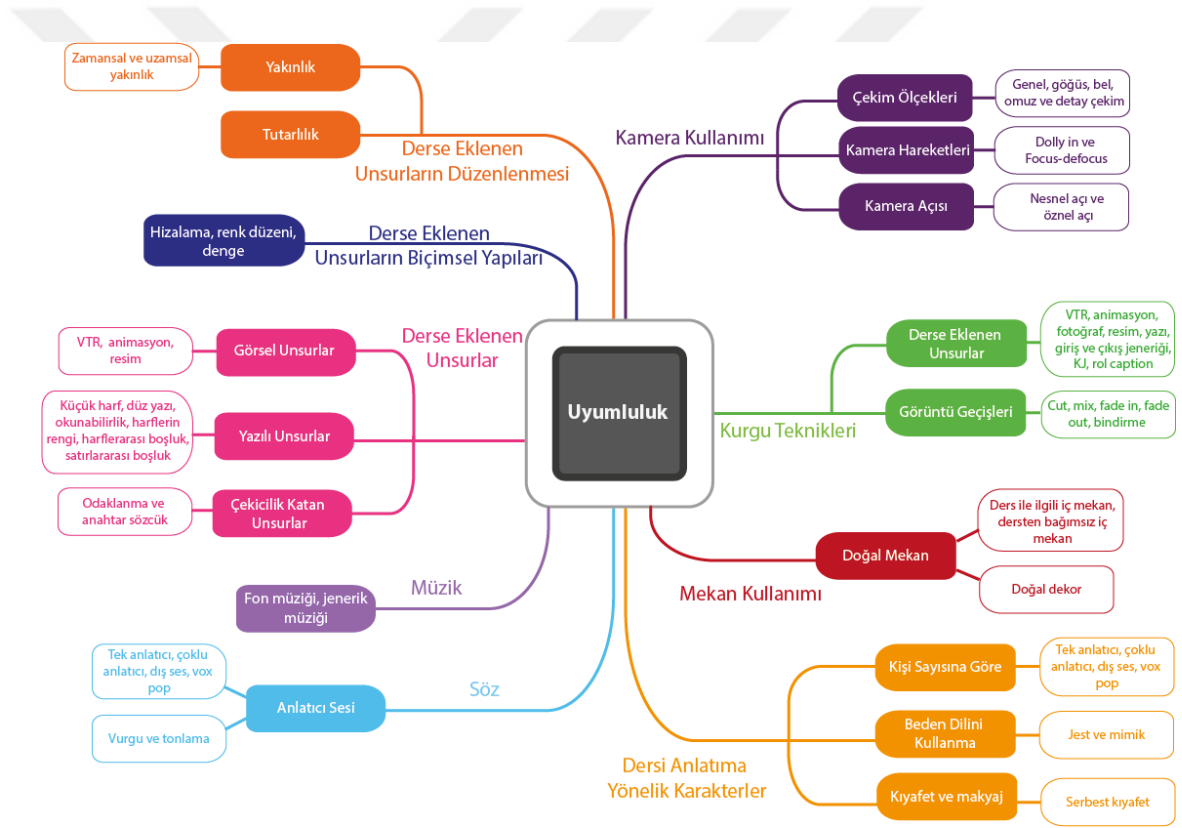
için kullanılabilir. Tablo 4.26’da görüldüğü üzere sadece 2 videoda derse eklenen unsurlardan şematik unsurlardan şekil, tablo ve grafikte birlikte görsel algı oluşturulmakta ve izleyiciye öğretimsel olarak görsel destek sağlanmaktadır. Öğretim materyalleri olarak resimler, grafikler ve şemalar görsel destek ve zenginlik sağlar (Yanpar, 2005: 119). Resimler ve fotoğraflar, her türlü olayı, varlığı görüntülemeye yarar ve varlıkların, olayların, anlatılmak istenilen konuların gerçeğe en yakın halleridir. Düz anlatımı desteklemek, öğretim ortamını zenginleştirmek için resim ve fotoğraflar kullanılır (Çelik, 2009: 54). İncelenen video derslerde de VTR’ler gerçekçi, animasyonlar gözle görülemeyen ya da belli bir olayın tasarlanmış şeklini, resimler ve fotoğraflar ise canlı olarak kullanılmıştır. Bir video dersin daha fazla öğretici olabilmesi için inandırıcılık ilkesi olması gereken ilkelerdendir.

Tablo 4.31’de görüldüğü üzere tüm video derslerde derse eklenen unsurların zamansal ve uzamsal olarak uygun şekilde kullanıldığı görülmektedir. Zamansal yakınlık, izleyiciler için ilgili resim ve sözcükler arka arkaya verilmek yerine, ikisinin beraber verilmesiyle öğrenmenin etkili olduğu (Mayer, 2001) yakınlık olarak, uzamsal yakınlık, izleyiciler için birbiriyle alakalı görsel öğeler arasında fiziksel görünüm açısından birliktelik sağlamak için kullanılan yakınlık (Smaldino ve diğ., 2005: 97) olarak, tutarlılık, görüntüde kullanılan yazılı metinler, görsel-işitsel öğeler, öğrencinin pedagojik özelliklerine uygun olarak (Yanpar, 2005: 159) ve birbirleri arasındaki tutarlılığı gösterme olarak kullanılmıştır. Tüm video derslerde görsel olarak gereksiz herhangi bir şey kullanılmamıştır. Gereksizlik, görüntüde anlatılan konu dışında gereksiz herhangi bir materyalin konulması olarak tanımlanabilir.

4.7.6. Uyumluluk İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi

Bir video ders uyumluluk ilkesine bağlı olarak ideal olmalıdır. “Uyumluluk ilkesine bağlı olarak etkileyici video hangi özellikleri taşımalı?” sorunsalı üzerinden uyumluluk ilkesi incelenen video derslerle ilişkilendirilmiştir. Uyumluluk ilkesi, devamlılık ve kesintisizliği de içine alır. Yapılan incelemeler sonucu video derslerde uyumluluk ile ilişkilendirilebilecek unsurların video derste kullanılan tüm unsurları içerdiği görülmektedir. Bunlar içerisinde en çok çekim ölçeklerinden özellikle omuz, göğüs, detay çekim ve genel çekim, kamera hareketlerinden focus-defocus hareketi ve dolly in, kamera açılarından öznel açı, derse eklenen unsurlar olarak VTR, yazı, KJ,

çıkış jeneriği, animasyon, resim, giriş jeneriği, rol caption, görüntü geçişlerinden cut, bindirme, fade in-fade out, mix, mekan kullanımında dersle ilgili iç mekan, doğal dekor, kişi sayısına göre görsel olarak tek anlatıcı, çoklu anlatıcı, beden dilini kullanmada jest ve mimik, serbest kıyafet, anlatıcı sesi olarak tek anlatıcı, çoklu anlatıcı, fon müziği, jenerik müziği, öğretimsel amaçlı gerçekçi olarak derse eklenen unsurlardan VTR, animasyon, resim, şematik unsurlardan şekil, tablo, grafik, yazılı unsurların harfler ve boşluklar olarak düzenlenmesi, derse eklenen unsurların biçimsel yapıları olan hizalama, renk düzeni, denge ve derse eklenen unsurların düzenlenmesi olarak yakınlık, tutarlılık ve denge olduğu görülmektedir. Şekil 4.10'da uyumluluk ilkesine göre video derslerin değerlendirilmesinden çıkan sonuçlardan oluşturulan model görülmektedir.

Şekil 4.10. Uyumluluk İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli

Bu modele göre bir video ders tasarlanırken uyumluluk ilkesine bağlı olarak kullanılan bu unsurlardan en çok anlatıcılarda kullanılan omuz çekimin Tablo 4.4'te görüldüğü üzere 9 video derste ve göğüs çekimin ise 6 video derste kullanıldığı görülmektedir. VTR'lerde en çok kullanılan çekim ölçeğinin detay çekim olarak Tablo 4.5'te görüldüğü üzere 9 video derste ve genel çekimin ise 8 video derste kullanıldığı

görülmektedir. Tablolar incelendiğinde anlatıcıda ve VTR’de yine bel, diz, yüz ve boy çekiminde azda olsa kullanıldığı görülmektedir. Çekim yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlardan biri de görüntüdeki devamlılığı sağlamaktır. Bu yüzden çekim ölçeklerinden birinden diğerine geçişte uyumluluk önemlidir. Örneğin masanın üzerindeki kâğıtlar bir çekimde bir konumda ve bir başka çekimde başka bir konumda (Hart, 2007: 94) olmamalıdır.

Bir video ders tasarlanırken dikkat edilmesi gereken hareket unsurlarından en çok dolly in hareketinin anlatıcıda kullanılan kamera hareketi olarak Tablo 4.6’da görüldüğü üzere kullanılmadığı, VTR’de kullanılan kamera hareketi olarak Tablo 4.7’de görüldüğü üzere hareket unsuru olarak 7 video derste kullanıldığı görülmektedir. Diğer bazı kamera hareketlerine rastlansa da en çok kullanılan dolly in hareketi, kameranın bir şeye “fiziksel olarak” yaklaşması ve uzaklaşması (Canikligil, 2014: 109) olarak VTR’lerde kullanılmıştır. Video derste diğer uyumlu olması gereken unsur, kamera hareketlerinden en çok focus-defocus olarak hem anlatıcıda hem de VTR’de kullanıldığı görülmektedir. Focus-defocus, konuların çerçeve içinde düzenlenişiyle vurgulanmak istenenin seçik, diğerlerinin ise bulanık gösterilmesine olanak vermekte, tek bir çekim içinde seçikleme-bulanıklaştırma işlemi yaparak vurgunun değiştirilmesini sağlamakta, böylelikle de filmsel anlatımın etkili bir tekniği olarak kullanılabilir (Mutlu, 2008: 46-47). Tablo 4.6 ve Tablo 4.7’de görüldüğü üzere anlatıcıda 8 video derste görülen bu hareket anlatıcıya odaklanılmasını sağlamış, VTR’lerde 9 video derste görülmekte ve genel olarak anlatılan nesneye ve vurgulanmak istenen şeylerin ön plana alınması için kullanılmıştır. Tablo 5 ve 6’da görüldüğü üzere diğer bir uyumluluk unsuru olan nesnel açı, anlatıcının olduğu ve VTR’de olmak üzere 9 video derste kullanılmıştır. İzleyicinin olayı görünmeyen bir gözlemcinin gözleriyle izlediği, bu tür açıya ‘seyircinin bakış açısı’ da denir. Olay, sahnedeki oyuncuların birinin bakış açısından verilmeyen nesnel kamera açıları kişiliksiz olarak tanımlanır (MEB, 2011: 15). Diğer bir hareket unsuru olan öznel açının anlatıcılarda Tablo 4.8’de görüldüğü üzere 2 video derste, VTR’lerde ise Tablo 4.9’da görüldüğü üzere VTR’nin olduğu 9 video derste kullanıldığı görülmektedir. Öznel açı ile izleyici bir video derste ya aktif bir katılımcı olarak öykünün içine katılır olguları kendi gözüyle görür ya da filmde yer alan bir oyuncuyla yer değiştirip olaylara onun gözüyle bakar (MEB, 2011: 16). Nesnel

ve öznel açıları, videoda verilmek istenen bilgilere göre uyumlu bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.10’da görüldüğü üzere video derslerde derse eklenen unsurlar olarak en çok 9 videoda VTR ve yazı; 6 videoda animasyon ve resim ile izleyiciye anlatılanlara bağlı olarak görsel destek sağlanabilmekte ve böylece izleyiciye çeşitlilik sağlanarak görsel açıdan doyurucu olabilmektedir. Video derslerde kullanılan 6 giriş jeneriği, 8 çıkış jeneriğiyle ve 6 rol captionla izleyiciye dersin başlaması ve bitmesiyle ilgili olarak bilgi verilmektedir. Tablo incelendiğinde az da olsa fotoğraf, şekil-tablo-grafik ve kurum ambleminin de kullanıldığı görülmektedir. Anlatıcıdan derse eklenen unsura, derse eklenen unsurdan anlatıcıya geçişte, anlatıcıdan anlatıcıya geçişte, aynı anlatıcıda farklı çekim ölçeklerine geçişte, VTR içinde diğer çekim ölçeklerine geçişte uyumluluk önemlidir. İncelenen video derslerde bu materyallerin anlatılan konuyla uyumlu olduğu görülmektedir. Bir görüntüde uyumluluğu sağlayan tekniklerden en önemlisi görüntü geçişleridir. Tablo 4.11 ve Tablo 4.12’de görüldüğü üzere cut geçiş ve bindirmenin hem anlatıcıda hem de derse eklenen unsurlarda en çok 8 videoda; fade in-fade out’un ise anlatıcıda 4 video derste, derse eklenen unsurlarda ise 7 video derste kullanıldığı, mix geçişin ise anlatıcıda 2 video derste, derse eklenen unsurlarda ise 6 video derste kullanıldığı görülmektedir. Devamlılıkta görüntü geçişleri arasında pürüzsüzlük, kesintisizlik ve devamlılık önemli bir unsurdur. İzleyici tarafından fark edilmeden düzenlemeleri yapmak gerekir (Thompson, 2009: 66).

Uyumluluğun kullanıldığı diğer bir unsur mekân kullanımıdır. Mekân kullanımında en çok Tablo 4.13 görüldüğü üzere anlatıcıda 6 video derste dersten bağımsız iç mekân, 5 video derste ise dersle ilgili iç mekân kullanılmıştır. VTR’lerde ise Tablo 4.14’de görüldüğü üzere 9 video derste dersle ilgili iç mekân kullanılmıştır. En çok kullanılan dersle ilgili iç mekân, dersin anlatıldığı ya da dersle ilgili konuların görüntülerinin çekildiği doğal iç mekânlardır. Bu mekânlarda izleyiciye dersle ilgili görüntüler verildiği için dersin konusuyla uyumludurlar. Dekor olarak ise anlatıcıda kullanılan dekor olarak Tablo 4.13’te görüldüğü üzere 8 video derste doğal dekor ve yine VTR’de kullanılan dekorun görüldüğü Tablo 4.14’te görüldüğü üzere 9 video derste doğal dekor kullanılmıştır. Doğal dekor, video dersin konusuna ve türüne uygun atmosferi oluşturan mekânlarda bulunan doğal aksesuarlar kullanılarak oluşturulan dekor türüdür.

Video derslerdeki diğer bir uyumluluk unsuru anlatıcıdaki değişimlerdir. Dersi anlatıma yönelik karakterler hem görüntü olarak hem de ses olarak video derse hareket katmaktadırlar. Tablo 4.15'te görüldüğü üzere 6 video derste tek anlatıcı kullanılmış bunlardan 2 video derste hem tek anlatıcı hem de vox pop ve dış ses birlikte kullanılmıştır. Vox pop ve dış ses anlatıcıları tek anlatıcıyı desteklemiş ve derse hareket unsuru katmıştır. Video dersler de görülen birden fazla görünen anlatıcıyı ifade eden çoklu anlatıcı da, Tablo 4.15'te görüldüğü üzere 3 video derste kullanılmış, 2 video derste de hem dış ses hem de vox pop bu çoklu anlatıcıyı uyumlu bir şekilde desteklemiştir. Tablo 4.16'da görüldüğü üzere görünen bir anlatıcının bulunduğu 9 video derste jest ve mimik etkili kullanılmış ve beden dilini iyi kullanan bu anlatıcılar jest ve mimikleriyle videoda anlattıklarına uyum sağlamaktadırlar.

Video derse uyumluluk katan diğer bir unsur müzik kullanımıdır. Tablo 4.20'de görüldüğü üzere 9 video derste derse eklenen fon müziği, 7 video derste ise anlatıcı ile birlikte fon müziği kullanılmıştır. Yapımda yaratılmak istenen atmosferi oluşturmak; iletilmek istenen duyguyu, programın amacına uygun olarak yoğunlaştırmak amacıyla kullanılan (Gökçe, 2012: 99) fon müziği, ilgili yerlerde yükselip alçalmakta ve videonun temposunun düşmesini engelleyerek devamlılığı sağlamakta kullanılmıştır. 4.21'de görüldüğü üzere jenerik müziğinin ise 7 video derste kullanıldığı görülmektedir. Öngören'e göre (2010: 132) filmin başında, "tanıtma yazıları" verilirken kullanılan müziğe "başlangıç müziği" yani "jenerik müziği" denilmekte ve programın genel atmosferi hakkında ipuçları vererek (Gökçe, 2012: 99) dikkati çekerek diğer materyallerle uyumlu bir özelliğe sahiptir.

Video derste uyumluluk açısından öğretimsel amaçlı kullanılan unsurlardan ilki gerçekçi özelliklere sahip VTR, animasyon ve resmin kullanımıdır. Tablo 4.24'te görüldüğü üzere 9 video derste VTR, 6 video derste animasyon ve 5 video derste ise resim kullanılmıştır. Anlatıcıdan unsura, unsurdan anlatıcıya geçiş olarak bu unsurların kullanımı çeşitlilik ve hareketlilik katan unsurlardır. Bu unsurlar anlatılan konuya uygun bir şekilde konulmaya çalışılmıştır. Tablo 4.29'da görüldüğü üzere video derslerde kullanılan çekicilik katan unsurların çok çeşitli olduğu görülmektedir. En çok 10 video derste odaklanma, 7 video derste anahtar sözcük kullanılmıştır. Odaklanma, görüntüdeki dikkat çekilmek istenen kişi ya da nesnelere uygulanan hareket ya da işlemler olarak tanımlanabilir. Anahtar sözcük ise konunun anahatlarını çıkarmada

(topic outlining) temel noktalar ile daha az önemli noktalar anahtar sözcükler kullanılarak kısaltılmış bir biçimde yazılarak (Demirel, 1993: 58) ilgili yerlere konulmuştur.

Tablo 4.30’da görüldüğü üzere tüm video derslerde kullanılan materyallerde ekran ölçülerinde hizalama, renk düzeni ve denge ile planlı bir şekilde derse yerleştirilen görseller ile anlatılan konunun açık olması sağlanarak izleyicinin materyali daha iyi anlaması sağlanmaktadır. Yine bu materyallerin zamansal ve uzamsal yakınlıklarının uygun bir şekilde yerleştirilerek izleyiciye anlaşılabilirlik açısından önemlidir. Hizalama, bir görüntüde görsel ilişkileri iyi kurabilmek için öğelerin kendi aralarında yatay ve dikey olarak hayali bir çizgi varmış gibi hizalanması (Smaldino ve diğ., 2005: 92), renk düzeni, renk çemberi kullanılarak yapılan tasarımda (Smaldino ve diğ., 2005: 45) koyu fon üzerine açık ya da açık renk üzerine koyu olacak şekilde zıtlığın (Yanpar, 2005: 153) görüntüde olması, denge, görüntü çerçevesi içine alınan çeşitli unsurların, yüzeyin sağ ve soluna dengeli olarak yerleştirilmesi (Gökçe, 2012: 129) olarak video derslerde materyallerin uygun yere yerleştirilmesi sağlanmaktadır.

Tablo 4.31’de görüldüğü üzere tüm video derslerde derse eklenen unsurların uyumlu bir şekilde düzenlendiği görülmektedir. Zamansal yakınlık, izleyiciler için ilgili resim ve sözcükler arka arkaya verilmek yerine, ikisinin beraber verilmesiyle öğrenmenin etkili olduğu (Mayer,2001) yakınlık olarak, uzamsal yakınlık, izleyiciler için birbiriyle alakalı görsel öğeler arasında fiziksel görünüm açısından birliktelik sağlamak için kullanılan yakınlık (Smaldino ve diğ., 2005: 97) olarak, tutarlılık, görüntüde kullanılan yazılı metinler, görsel-işitsel öğeler, öğrencinin pedagojik özelliklerine uygun olarak (Yanpar, 2005: 159) ve birbirleri arasındaki tutarlılığı gösterme olarak kullanılmıştır. Tüm video derslerde görsel olarak gereksiz herhangi bir şey kullanılmamıştır. Gereksizlik, görüntüde anlatılan konu dışında gereksiz herhangi bir materyalin konulması olarak tanımlanabilir. Kolay anlaşılabilir bilgilerin verildiği çekimler kısa tutulabilir. Kolay anlaşılamayacak bir noktayı göstermek için ise daha uzun süreli bir çekime ihtiyaç duyulur. Gösterime konu olan nesneyi, grafiği veya yapılan deneyi, izleyicinin kavrayabilmesi için yeterli zaman tanımak önemlidir. Seyircinin, konuyu tanıyıp tanımadığı önemlidir. Seyircinin daha önceden tanıyıp bildiği bir konunun gösterimi kısa tutulabilir. Örneğin, ilk kez gösterilen konularda izleyiciye tanıma fırsatı verecek kadar uzun bir süre kesme yapılmamalıdır. Video

derste verilmek istenen bilgiler, bilinçli bir şekilde kodlanıp yerleştirilmelidir. Videoda kullanılan unsurların (görsel, işitsel materyaller) eksiksiz ve dengeli bir şekilde tasarlanması uyumluluk ilkesi açısından önemlidir. Bu yüzden video dersin her aşamasında, tüm kategorilerde dikkat edilmesi gereken en önemli unsur olarak denilebilir. Görüntüde iyi bir kompozisyon, görsel malzemenin uyumlu bir bütün oluşturacak biçimde düzenlenmesi (Mascelli, 2014: 207) olarak tarif edilebilir. Bir oyuncunun elbisesinin renginden duvar kâğıdının desenine kadar kadrajda görünen her şey, anlamı için seçilir. Ayrıca kameranın mesafesi, yüksekliği ve açısı da kadraja belirli anlamlar yükleyecektir (Hunt ve diğ., 2012: 119). Burada devamlılık öne çıkmaktadır. Devamlılığı anlaması kolaydır, ama yerine getirmesi o kadar kolay değildir (Hart,2007: 92). Derse konulan görsel malzemeler doğru sırada ve anlaşılabilir şekilde olmalıdır.

4.7.7. Kısalık İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi

Bir video ders kısalık ilkesine göre ideal olmalıdır. “Kısalık ilkesi açısından video ders hangi özellikleri taşımali?” sorunsalı üzerinden kısalık ilkesi incelenen video derslerle ilişkilendirilmiştir. Yapılan incelemeler sonucu video derslerde kısalıkla ilişkilendirilebilecek unsurların dersin süresi bağlamında 02:00-05:00 ve 05:01-10:00 arası video dersler olduğu görülmektedir. Şekil 4.11’de kısalık ilkesine göre video derslerin değerlendirilmesinden çıkan sonuçlardan oluşturulan model görülmektedir.

Şekil 4.11. Kısalık İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli

Bu modele göre Tablo 4.30'da görüldüğü üzere 02:00-05:00 arası derslerin 7 video derste, 05:01-10:00 arası derslerin ise 3 video derste olduğu görülmektedir. Video ders hazırlanırken kısa sürede her şeyi kolay sindirimli paketlemeye ihtiyaç duyulacaktır. Video için, karışık olmayan resim, kısa kelime ve kolay cümleler kullanma anlamına gelir. Herhangi bir dizi içine çok fazla bilgi ya da rahatsız edici, alakasız bilgi koymamak gerekir. Video, karmaşık bilgileri anlamamıza yardım eder (Halls, 2012: 17).

Eğitimciler, eğitsel videoları farklı biçimlerde kayıt edebiliyorlar. Son on yılda Youtube gibi ücretsiz farklı barındırma hizmetleri etkinleşti ve insanlara eğitsel videoları iletmenin bir aracı oldu. Örneğin Khan Academy videoları Youtube'da 300 milyondan fazla görüntülendi. Videolar, mevcut MOOC'lar olan Coursera, EdX ve Udacity gibi bilinen kitlesel çevrim içi kurslarda öğrencilerin öğrenme deneyimlerinin merkezinde yer alır. Bu çevrim içi kurslarda çoğunlukla eğitmen tarafından üretilmiş videolar yer alır. Üç Coursera kursu üzerinde yapılan bir çalışmada birçok öğrencinin tartışma ve diğer etkileşimli ders bileşenlerini atlayarak videoları izlediği görülmüştür (Guo, Kim ve Rubin, 2014).

Guo, Kim ve Rubin'in edX platformu üzerinden yaptıkları dört edX kursu boyunca video izleme katılımı 6.9 milyon olan bir çalışmada, öğrencilerin kısa videoları tercih ettiklerini gördükleri ve öğretilere videoların kısa parçacıklar hâlinde ideal olarak 6 dakikadan daha kısa olması gerektiğini tavsiye etmişlerdir (Guo, Kim ve Rubin, 2014). Yine bu çalışmada resmî olmayan bir ortamda çekim yapmanın daha samimi olduğu çünkü öğreticinin göz teması kurarak daha samimi olduğu, maliyetinin düşük olduğu, bunun da bir profesyonel stüdyodan etkili olabileceğini ileri sürmüşlerdir (Guo, Kim ve Rubin, 2014).

Yıldırım'ın tablet bilgisayarlara yönelik geliştirilen e-kitapların video ile zenginleştirilmesi ile ilgili çalışmasında katılımcıların bazılarının çok uzun ve çok kısa videoların dikkatlerini dağıttığı bunların yerine ortalama beş dakika civarı hazırlanan videoların daha ideal olduğunu belirttiği (Yıldırım, 2014: 88) görülmüştür. Ayrıca çalışma sonunda 2-12 dk. arası hazırlanan videoların genel katılımcılar tarafından kabul gördüğü, çok kısa videolarda derse konsantre olamadıkları, çok uzunlarda ise dersten koptukları görülmüştür (Yıldırım, 2014: 225). Günümüzde dijital çağın gerektirdiği hız

ve özellikler sayesinde izleyicilerin videoyu izlerken sıkılmamaları için içeriğin dolu, etkili ve kısa olması tercih sebebidir.

4.7.8. Hedefe Görelik İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi

Bir video ders hedefe görelik ilkesine göre ideal olmalıdır. “Hedefe görelik açısından video ders hangi özellikleri taşımali?” sorunsalı üzerinden hedefe görelik ilkesi incelenen video derslerle ilişkilendirilmiştir. Yapılan incelemeler sonucu video derslerde hedefe görelikle ilişkilendirilebilecek unsurların videonun arka yapısı incelenerek insan beyni ve yeni izleyici bağlamında değerlendirilmesine karar verilmiştir. Şekil 4.12’de hedefe görelik ilkesine göre video derslerin değerlendirilmesinden çıkan sonuçlardan oluşturulan model görülmektedir.

Şekil 4.12. Hedefe Görelik İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli

Bu modele göre bir video ders tasarlanırken;

- Öğrenci grubunun özellikleri nelerdir?
- Öğrencilerin bilgileri, yetenekleri, ilgileri ve güdülenmişlik düzeyleri nelerdir?
- Yeterli kaynaklar var mı? (Demirel, 2007: 64).

Soruları üzerinden gidilerek öğrenenlerin özelliklerini bilmek gerekir. Bu konuda bir video derste hedef kitlenin bilişsel, duyuşsal ve sosyal özellikleri bilinmeli ve buna göre hareket edilmelidir. Bu çalışmada video dersleri izleyen hedef kitle, genel olarak üniversite öğrencileri, sosyal medya kullanıcıları ve yaşam boyu öğrenmeyi sevenlerdir. Buna göre hazırlanan video dersler hem masaüstü hem de mobil cihazlarda izlenebilen,

Web 2.0'ın olanaklarıyla izleyicinin aktif olduğu düşünülerek etkileşimli özelliklere sahip, kullanıcı merkezli uygulamaların olduğu bir platformda yayınlanabilme özelliğine sahiptir.

Öğrenme psikolojisi ile eğitim uygulamaları arasında iyi ilişkiler kurmak gerekir (Alkan, 2011: 65). Tıpkı tiyatro gibi, film de bir seyirci için tasarlanır, onlar olmadan hiçbir anlamı yoktur. Seyirci çok değişik bir topluluktur, fakat en azından var olduklarının farkında olmamız gerekir (Hunt ve diğ., 2012: 41). Bu yüzden özellikle günümüzde bir öğretim materyali hazırlanırken öğrenci gereksinimleri çok önemlidir. Buna göre; öğrencinin fiziksel olarak genel sağlık, duyu ve diğer organlarının sağlıklı olması önemlidir. Bunun yanında öğrencilerin yaşları da incelenmesi gereken özelliklerden bir tanesidir. Bu özellikler sonucunda hedef kitlede engelli sayılabilecekler ile yetişkin öğrenenler için neler yapılabileceği de önemlidir (Akkoyunlu ve diğ., 2008: 60). Videonun mesajı izleyicinin beynini nasıl etkiler? Eğer bu anlaşılabilirse, beyin daha az iş yaptığından dolayı gelen mesaj daha kolay anlaşılır olur. Bu konuda bilişsel psikolojiyi anlamaya ihtiyaç duyulur (Halls, 2012: 15).

İnternet, yeni medya ile mutlak denetimi kısmen kırdığı için geleneksel medyaya oranla daha özerk alanlar yaratabilmiştir (Çakır, 2014: 13). Web video ile izleyiciler yüz yüze olduğu için daha yakındır. Bütün bu farklılıklar videonun nasıl tüketileceğine etki eder. Tüketilen ortamın içeriği izleyiciyi çok farklı bir şekilde etkiler. İzleyici, televizyon ve video izleme sırasında kalkıp inebilir, hareket edebilir (Halls, 2012: 19). Teknolojik yönden yeni tip izleyiciden bahsetme noktasında yakınsama ve beraberinde gelen gelişmeler anahtar rolü üstlenmektedir. Farklı içerik hizmetlerinin bir ortamda toplanmasının önünü açan yakınsama aynı zamanda platformlara bir araç üzerinden ulaşabilmenin önünü açmıştır. Hem hizmet hem de altyapı ekseninde gerçekleşen bu gelişmeler sonucunda medya kullanımının yakınsaması artık tüketicilerin farklı medya araçlarını birlikte kullanmasını ifade eder hale gelmiştir. Aynı anda birden fazla ortamı kullanabilen tüketicilerin her birine ayırdıkları dikkat seviyesinin azaldığına vurgu yapılırken, bireysel seyirciye daha iyi hizmet vermek isteyen içerik üreticilerine de ilginç fırsatlar sunduğuna dikkat çekilmektedir (Aktaran: Özel, 2015: 13-14).

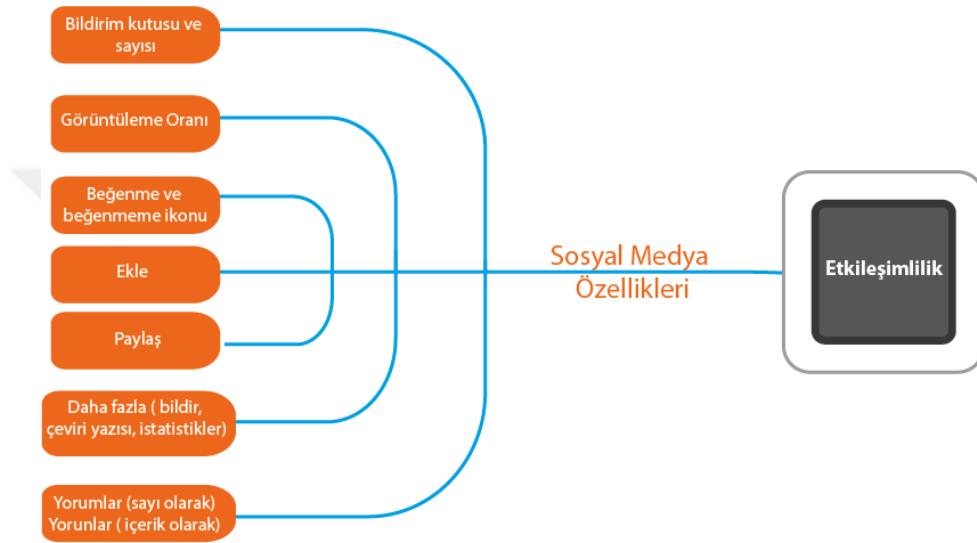
Zaman ve teknoloji ilerledikçe dinleyici-izleyici topluluklarının kullanılan araçların da etkisiyle değiştiği görülmektedir. Eskiden gazete okurları gazetelerinde ilgi

çekici bir haber görmediklerinde “ne sıkıcı bir dünya” deyip geçerken, bugünkü okur “bu ne sıkıcı bir gazete” demektedir (Mutlu, 2008: 67). Bunun diğer kitle iletişim araçlarına uygulandığında özellikle yeni teknolojilerle gelişen bilgisayar ve internet çağında *izleyicilik* kavramı televizyon ekranı karşısında oturmaktan mouse kullanımına doğru büyük bir değişim geçirdiği görülmektedir. Kitle televizyon yayıncılığı, yerini internet yayıncılığına bıraktıkça, izleyicilik pratiğinin yaşanma biçimi de değişmektedir. Televizyon karşısındaki izleyicilik, aile ya da aile dışı kişilerle birlikte olabilirdi. Bilgisayar karşısında ise birliktelik söz konusu değildir. Sürece, tek başınalık egemendir (Çakır, 2014: 196). Yeni iletişim medyasının olanaklı kıldığı eylem ve etkileşimin değişen biçimleri ve iletişim medyasının gelişimi (Thompson, 2008: 103) modern dünyada yeni etkileşim biçimleri, yeni görünürlük türleri ve yeni enformasyon iletişim ağları yaratmıştır (Thompson, 2008: 120). Kitle iletişim araçlarının gelişimiyle, bu yeni araçlar, okuma yazma kurallarını, eğlenmenin zaman ve özelliklerini değiştirmiş, duyuları yeniden biçimlendirmiş ve bu arada geçen yüzyıllarda insanların uyguladıkları eğitim yöntemlerinde de değişiklikler yapmıştır (Baldini, 2000: 92). Bugün eğitimde genel hedefler, tüketicilik özelliğinden üreticilik özelliğine, içerikten yönetime, bağımlı kişilikten bağımsız kişilik geliştirmeye, grup öğretiminden bireysel öğrenmeye, elit yetiştirmeden herkesi eğitmeye ve toplumsal yaşam için gerekli özellikleri kazandırma yönünde yön ve nitelik değiştirmektedir (Alkan, 2011: 23). Artık insanlar neyi izlemek isteyip istemediklerine karar vermenin yanında ne zaman, nerede, nasıl izlemek istediklerine de karar vermektedir (Özel, 2015: 2). Böylelikle izleyicinin tüketim biçimi teknolojinin yenilikleri ile değişmeye başlamıştır ve bu değişimi anlayabilmek televizyon gerçeğini ve karşısında çevrimiçi platformlar ile video tüketim hizmeti sunan interneti anlamaktan geçmektedir (Özel, 2015: 3). İletişim medyasının gelişimi, giderek modern dünyanın ortak özelliği hâline gelen “uzaktaki eylem” türlerine yer vermektedir (Thompson, 2008: 155).

Bu yüzden bir video ders tasarlanırken izleyicilerin bilgisayarlarında, dizüstü bilgisayar üzerinde, tablet veya cep telefonlarında izleyebilecekleri mevcut farklı platformlarda izleyebilme olanaklarını göz önünde bulundurmak gerekir (Halls, 2012: 30). Çünkü özellikle bireysel öğrenenler, istedikleri yer ve zamanda mobil araçlarıyla video derslere ulaşabilme imkânı bulmaktadırlar. Bu yüzden bu özellikler dikkate alınarak materyallerin hazırlanması önem taşımaktadır.

4.7.9. Etkileşimlilik İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi

Bir video ders etkileşimlilik ilkesine göre ideal olmalıdır. “Etkileşimlilik ilkesi açısından video ders hangi özellikleri taşımalı?” sorunsalı üzerinden etkileşimlilik video paylaşım sitesi üzerinden incelenerek video derslerle ilişkilendirilmiştir. Şekil 4.13’te etkileşimlilik ilkesine göre video derslerin değerlendirilmesinden çıkan sonuçlardan oluşturulan model görülmektedir.

Şekil 4.13. Etkileşimlilik İlkesine Göre Video Derslerin Değerlendirilmesi Modeli

Web video ile çoğu insan bir veya iki dakika izledikten sonra yeterliliğe sahip olur. Aslında birçoğu videonun tümünü izlemez. İzleyici ve platform arasındaki ilişki, anlatı planı nasıldan izleyici ile içerik arasındaki ilişkiye, teknik açıdan üretim yaklaşımının bir yoludur. Web videosu genellikle canlı yayın videosundan daha düşük resim kalitesine sahip olabilir. Bundan dolayı platformun nasıl oluştuğu ve paket içeriği çok önemlidir. Web, önceki platformlarda video üzerinde hiç olmamış bir hikâye iletebilmenin nasıl olduğu boyutları getirir. Bu boyutlar aşağıdaki gibidir:

- İçeriği kişiselleştirme kapasitesi
- Talep üzerine içeriği sağlama yeteneği
- Doğrusal olmayan anlatı yapısına kapasite oluşturmak
- Çoklu platformlarda içeriği sunma yeteneği (Halls, 2012: 19-20).

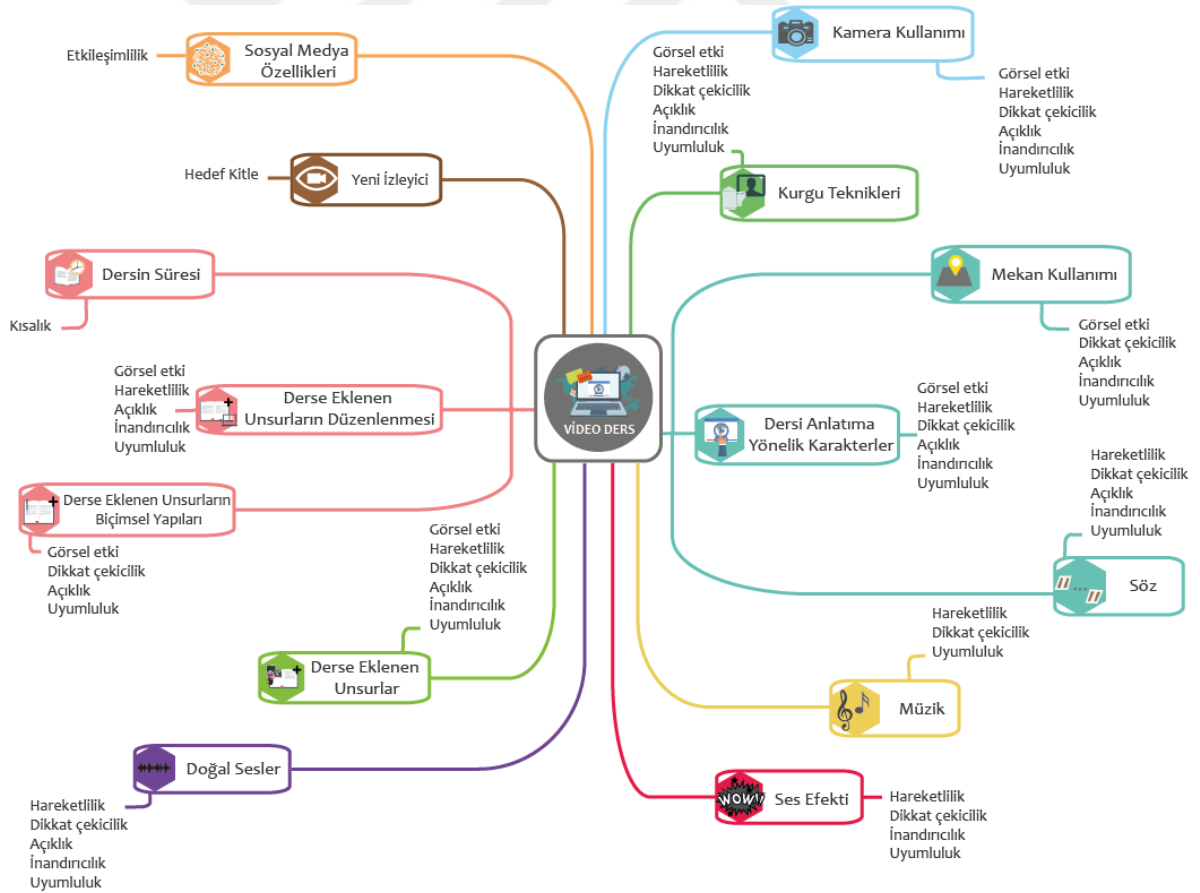
Bu modele göre yapılan incelemede üniversitelerin resmi video paylaşım sitesi olan YouTube'un video derslerle ilgili olarak etkileşimlilik özellikleri aşağıdaki gibidir:

- Bildirim kutusu ve sayısı
- Görüntüleme oranı
- Beğenme ikonu
- Beğenmeme ikonu
- Ekle
- Paylaş
- Daha fazla (Bildir, çeviri yazısı, istatistikler)
- Yorumlar (Sayı olarak)
- Yapılan yorumlar (içerik olarak)

Video derslerin hazırlanırken tüm bu unsurların dikkate alınması önem arz etmektedir. Öğrencilerin, yeni teknolojilerle donanmış bir topluma hazırlanma, bilgiye gereksinim duyma ve aradığı bilgiye ulaşabilme, ulaştığı bilgiyi seçme, örgütlenme ve kullanabilme, iletişim kurabilme, teknolojiyi mesleklerinde profesyonelce kullanabilme gereksinimleri (Erişen ve Çeliköz, 2009: 123) yerine getirilmelidir. İzleyiciler, ekranda gördükleri hakkında sorular sormak ya da farklı görüntüler isteyebilir (Smaldino ve diğ., 2005: 91). Bu yüzden video paylaşım ÖYS'ler, sosyal ağlar, video paylaşım siteleri gibi öğrenenlerin kullandıkları platformlarda bu etkileşim unsurları önem taşımaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Video ders, eğitim-öğretim maksadıyla tasarlandığı için anlatı yapısı, görsellik yanında işitsellik ve bu ikisini içeren öğretimsel özellikler ön plana çıkarılarak oluşturulmaktadır. Video dersin etkili bir öğretimsel materyal hâline gelebilmesi için gerekli olan şartlar, yapılan analizler sonucu ortaya konulmuştur. Görsel, işitsel ve öğretimsel gözlem formları aracılığıyla analiz edilen videoların değerlendirilmesi sonucunda etkili bir video dersin ana yapısı belirlenmiş ve video ders ilkeleri çıkarılmıştır. Çıkarılan 9 ilkenin 7'si olan görsel etki, hareketlilik, dikkat çekicilik, açıklık, inandırıcılık, uyumluluk ve kısalık ilkeleri gözlem formları aracılığıyla; hedef kitle ve etkileşimlilikten oluşan 2 ilke ise alan yazından elde edilmiştir. Etkili bir video ders bu 9 ilkeyi sağlamaktadır. Bu sonuçlarla birlikte Şekil 4.14'te görüldüğü üzere iletişimciler, eğitimciler ve video dersle ilgilenenler için bir model çıkarılmıştır. Elde edilen bu bulgular etkili bir video dersin ana yapısını oluşturmaktadır.

Şekil 4.14. Etkili Bir Video Ders Tasarımı İçin Elde Edilen İlkelerden Oluşan Model

Elde edilen bulgular sonucu çıkarılan 9 ilke hesaba katılarak oluşturulan bu modelde etkili bir video dersin nasıl tasarlanabileceği hakkında bilgiler verilmektedir. bu ilkelerden hareketle çıkan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

Görsel gözlem formu sonuçları ve ilke değerlendirmeleri

Şekil 4.14'te görülen etkili video ders ilkeleri modeline göre video dersin etkili bir öğretimsel materyale dönüşebilmesi için kamera kullanımı başlığı altında görsel etki, hareketlilik, dikkat çekicilik, açıklık, inandırıcılık ve uyumluluk ilkelerinin olduğu görülmektedir. Kamera kullanımı başlığı altında çekim ölçekleri olarak incelenen 10 video dersten 9'unda omuz çekim, 6 video derste göğüs çekim, 5 video derste ise bel çekim kullanılarak görsel etki verilip dikkat çekici unsur olarak karakter ön plana çıkartılmış ve izleyiciyle duygusal bir etkileşimin oluşması amaçlanmıştır. Hareketlilik unsuru olarak video içerisinde çekim ölçeklerinin değişmesi, açıklık unsuru olarak dersi kimin anlattığının belli olması, uyumluluk açısından çekim ölçekleri değiştirilirken devamlılığın sağlanması önemlidir. Genel olarak VTR'lerde kullanılan detay çekimin 9 video derste, genel çekimin ise 8 video derste kullanıldığı ve bu unsurların da nesneyi ve mekânı tanıtmalarından dolayı görsel etki, hareketlilik, dikkat çekicilik ve uyumlulukla beraber detay çekimle anlatılan konuya uygun nesneler yakından çekilmiş, genel çekimle ise anlatılan konuyla uyumlu sahne aktarıldığı için inandırıcılık ve açıklık unsuru oldukları görülmektedir. Kamera kullanımı başlığı altında kamera hareketleri olarak incelenen focus defocus hareketi 10 video dersten anlatıcıda 8 video derste, VTR'de ise 9 video derste kullanılmıştır. Anlatıcılarda kullanılan bu hareket anlatıcının görsel etki, dikkat çekicilik açıklık ve uyumluluk unsuru olarak anlatıcının görsel olarak tanınması için, anlatıcıya dikkat çekmek ve vurgu yapmak için ve görünen unsurlarla birlikte uyumluluk unsuru olarak görülmektedir. Yine VTR'lerde görülen bu hareket anlatılan nesneye vurguyu sağlamış görsel etki oluşturmuş, konuya dikkat çekicilik, anlatılan nesneye inandırıcılık, açıklık ve tüm hareketler birbiriyle uyumluluk göstermiştir. Anlatıcıda kullanılmayan dolly in hareketinin 7 video derse eklenen VTR'lerde kullanıldığı görülmüş, anlatılan konuya bağlı olarak kişi ve nesnelere yaklaşıp uzaklaşarak başta hareketlilik olmak üzere görsel etki, dikkat çekicilik, açıklık, inandırıcılık ilkelerini sağlamaktadır. Ayrıca tüm diğer hareketlerle birlikte uyumlu bir yapıdadır. Kamera kullanımı başlığı altında kamera açısı olarak görünen bir anlatıcısı bulunan 9 video derste ve VTR bulunan yine 9 video derste nesnel açı kullanılmış, bu

açı açıklık, inandırıcılık ve uyumluluk ilkelerine uygun olarak izleyicinin olayı görünmeyen bir gözlemcinin gözleriyle izlemesi amacıyla verilmiştir. Yine görünen bir anlatıcısı bulunan 2 video derste ve 9 video derste VTR’de öznel açı görsel etki, hareketlilik, dikkat çekicilik, açıklık, inandırıcılık ve uyumluluk ilkelerine göre özellikle detay çekimlerde izleyicinin kendi gözüyle anlatılan nesne ve olayları tanınması sağlanmıştır. 5. üniversite olan MIT’nin video dersinde ise herhangi bir görünen anlatıcı olmadığı için anlatıcıya yönelik çekim ölçekleri, kamera hareketleri ve kamera açısı kullanılmamıştır. 10. üniversite olan Chicago Üniversitesi video dersinde ise VTR bulunmadığı için çekim ölçekleri, kamera hareketleri ve kamera açısı kullanılmamıştır.

Kurgu teknikleri başlığı altında görsel etki, hareketlilik, dikkat çekicilik, açıklık, inandırıcılık ve uyumluluk ilkelerinin olduğu görülmektedir. Kurgu teknikleri başlığı altında derse eklenen unsurlar olarak 10 video dersin 9’unda VTR ve yazı; 6 videoda animasyon ve resim ile izleyiciye anlatılanlara bağlı olarak görsel etki sağlamış, videolarda sadece anlatıcı değil de derse destek olarak kullanılan bu materyaller hareketlilik katmış, anlatılan konuya bağlı olarak önemli noktalara bu materyaller hazırlanarak dikkat çekilmesi sağlanmış, bu materyaller ile konu daha açık halde anlatılabilmiş, anlatılan konuyla ilgili materyaller olduğu için inandırıcı özelliğe sahip olmuş ve her biri hem anlatıcıyla hem de derse eklenen unsurlarla birlikte uyumlu özelliklere sahip olmuştur. Derse eklenen diğer unsurlar olan video derslerde kullanılan 6 giriş jeneriği ve 8 çıkış jeneriğiyle izleyiciye dersin başlaması ve bitmesiyle ilgili olarak görsel bilgi verilmekte, hareket unsuru olarak dersin başladığına dikkat çekilmekte, ders veren üniversite hakkında bilgi verilerek açıklık ve inandırıcılık sağlanmakta ve son olarak diğer tüm materyallerle ve dersle uyumlu olabilmektedir. KJ ve rol caption’un 6 video derste bulunduğu görülmekte ve yine bunların anlatan kişi ve/veya kişiler ve kurumlar hakkında görsel bilgi vermekte, hareketlilik katmakta, anlatan kişiye, üniversiteye ve videoyu hazırlayanlara dikkati çekerek kişinin tanınması açısından açıklık ve inandırıcılık ilkelerine uygun olmaktadır. Kurgu teknikleri başlığı altında görüntü geçişleri olarak cut ve bindirme anlatıcıda ve derse eklenen unsurlarda olmak üzere 8 video derste, fade in-fade out’un anlatıcıda 4, derse eklenen unsurlarda 7, mix’in ise anlatıcıda 2, derse eklenen unsurlarda ise 6 video derste görsel etki, hareketlilik, dikkat çekicilik ve uyumluluk unsuru olarak kullanıldığı görülmektedir. Anlatıcıdan derse eklenen unsurlara, derse eklenen unsurlardan

anlatıcıya geçişte kullanılan özellikle cut geçişin haber programları, belgeseller gibi bilgi veren videolarda kullanıldığı görülmekte, bindirmenin ise derse eklenen yazı ve KJ'lerde kullanıldığı görülmektedir. Tüm bu geçişler, özellikle hareket unsuru ve dikkat çekicilik ilkelerine bağlı olarak video dersi monotonluktan kurtarmaya yardımcı olmaktadır. Geçişler konulurken uyumluluğa dikkat edilmekte ve bu geçişler çeşitli olabilmektedir.

Mekân kullanımı başlığı altında görsel etki, dikkat çekicilik, açıklık, inandırıcılık ve uyumluluk ilkelerinin olduğu görülmektedir. Mekân kullanımı başlığı altında anlatıcıda 5 video derste, VTR'de ise 9 video derste kullanılan dersle ilgili iç mekân görsel olarak izleyicilere dersle ilgili bir mekân sunulurken konu ile birlikte mekâna dikkat çekilmiş ve anlatılan konu ile uyumlu olması bakımından konunun açık bir şekilde anlatıldığı için açıklık, uygulama yerinden anlatıldığı için de inandırıcı bir etki oluşturmuştur. Yine anlatıcılarda kullanılan 6 video derste desten bağımsız iç mekân ile görsel zenginlik sağlanmaya çalışılarak anlatılan konu ile mekân değişikliği verilerek dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Her anlatıcının mekânı ve VTR'lerdeki mekânlar değişiklik gösterebilmekte olup hepsi birbirine uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır. İncelenen 10 video dersin anlatıcılarda 8, VTR'lerde 9 video derste kullanılan doğal mekânlar ile izleyiciye görsel olarak bilgi verilmiş, anlatılan konu ile bağlantılı olarak inandırıcı etkiye sahiptir. 5. üniversite olan MIT'in video dersinde görünen bir anlatıcı olmadığı, 10. Üniversite olan Chicago Üniversitesinin videosunda ise anlatıcının videosunun stüdyoda çekildiği için doğal mekân kullanılmamıştır.

Dersi anlatıma yönelik karakterler başlığı altında görsel etki, hareketlilik, dikkat çekicilik, açıklık, inandırıcılık ve uyumluluk ilkelerinin olduğu görülmektedir. Dersi anlatıma yönelik karakterler olarak görünen anlatıcıların 6 video derste tek anlatıcı, 3 video derste çoklu anlatıcı, 2 video derste ise vox pop olduğu görülmüş, tek anlatıcı ve vox popun birlikte bulunduğu 4. üniversite olan Cambridge Üniversitesi ve çoklu anlatıcı ile vox popun birlikte bulunduğu 6. üniversite olan Princeton Üniversitesi video derslerinde bu çeşitlilik görsel etki oluşturarak hareket unsuru olarak konular arasında dikkat çekiciliğe sahiptir. Ve bu çoklu anlatımlar arasında da uyumluluk görülmektedir. Tüm video derslerde beden dilini kullanmada jest ve mimik etkili kullanılmış, bu hareketlerle videonun görselliği artmış, videonun monoton bir yapıda sürdürülmesi engellenerek konuya dikkat çekilmiş, dersin anlatımıyla ilgili konularda jest ve

mimiklerin kullanılması açıklık getirmiş ve anlatıcıya olan inandırıcılığı artırmıştır. Jest ve mimiğin tüm videolarda uyumlu olarak kullanıldığı görülmüştür.

İşitsel gözlem formu sonuçları ve ilke değerlendirmeleri

Şekil 4.14'te görülen etkili video ders ilkeleri modeline göre video dersin etkili bir öğretimsel materyale dönüşebilmesi için işitsel gözlem formuna göre söz başlığı altında hareketlilik, dikkat çekicilik, açıklık, inandırıcılık ve uyumluluk ilkelerinin olduğu görülmektedir. Söz başlığı altında dersi anlatıma yönelik karakterler hem görüntü olarak hem de ses olarak video derse hareket katmaktadır. 6 video derste tek anlatıcı kullanılmış, bunlardan 2 video derste tek anlatıcı, vox pop ve dış ses birlikte kullanılmıştır. 4. üniversite olan Cambridge Üniversitesinin video dersinde tek anlatıcı ve vox pop birlikte kullanılmış, 9. üniversite olan Colümbia Üniversitesi video dersinde ise tek anlatıcı ve dış ses birlikte kullanılmıştır. Vox pop ve dış ses anlatıcıları, tek anlatıcıyı desteklemiş ve derse hareket unsuru katmıştır. Video derslerde birden fazla görünen anlatıcıyı ifade eden çoklu anlatıcı da, 3 video derste kullanılmış, 1. üniversite olan Harvard Üniversitesi video dersinde çoklu anlatıcı ve vox pop, 6. üniversite olan Princeton Üniversitesinde ise çoklu anlatıcı ve vox pop birlikte kullanılmıştır. 2 video derste de hem dış ses hem de vox pop olarak bu çoklu anlatıcıları destekleyerek hareket katmakta ve konuya farklı kişiler aracılığıyla dikkat çekilmektedir. 5. üniversite olan MIT'nin video dersinde ise görünen bir anlatıcı bulunmadığı için sadece dış ses ile görüntülere destek olunmuştur. Anlatıcıların sesleri izleyicinin duyacağı şekilde net bir şekilde verilmiş ve herbirinin konuşması vurgu ve tonlama açısından dikkat çekici, inandırıcı özelliklere sahip olarak uyumlu bir yapıda görülmektedir.

Müzik başlığı altında hareketlilik, dikkat çekicilik ve uyumluluk ilkelerinin olduğu görülmektedir. Müzik kullanımı başlığı altında bulunan fon müziği 9 video derse eklenmiş, bunların 7'sine anlatıcıya fon görevi görmüştür. Video dersin temposunun düşmesini engelleyen fon müziği video derslere hareket katarak özellikle derse eklenen unsurlardan sözün olmadığı kısımlarında görüntülere dikkat çekmiştir. Yine sözün olmadığı yerde müziğin yükselmesi, sözün olduğu yerlerde ise müziğin alçalması ile video derse hareket ve dikkat çekme unsurlarını katmıştır. 7 video derste kullanılan jenerik müziği ise videonun başlaması ve bitmesi ile dikkat çekmekte ve video başlarken hareket unsuru katmaktadır. Genel olarak video derslerde fon müziği ile

jenerik müziğinin aynı olduğu görülmekte fakat sesin dikkat çekme maksatlı olarak jeneriklerde daha yüksek tonda olduğu işitilmektedir. Video derslerde hem fon müziği hem de jenerik müzikleri anlatılan konulara göre uyumlu olarak konulmuş, yine dersin içine serpiştirildiğinde yükselme ve alçalmaların uyumlu olduğu görülmüştür.

Ses efekti başlığı altında hareketlilik, dikkat çekicilik, inandırıcılık ve uyumluluk ilkelerinin olduğu görülmektedir. Video dersler incelendiğinde ses efekti başlığı altında sadece 1 derste ses efekti kullanıldığı görülmüştür. 8. üniversite olan CALTECH'in video dersinde kullanılan ses efekti, görsel efektle birlikte kullanılmıştır. Bir video derste ses efektinin kullanılması, anlatılan konu ya da nesneye hareket katmakta, dikkat çekmekte, nesnenin gerçek sesi ise inandırıcılık etkisi oluşturmaktadır. Ses efekti kullanıldığı konu ya da materyale uyumlu olmalı, uygun yer ve zamanda verilmelidir.

Doğal sesler başlığı altında hareketlilik, dikkat çekicilik, açıklık, inandırıcılık ve uyumluluk ilkelerinin olduğu görülmektedir. Video dersler incelendiğinde doğal sesler başlığı altında 3 video derste karakter sesinin, 2 video derste ise ortam sesinin kullanıldığı görülmektedir. Yine CALTECH'in video dersi içine eklenen VTR'lerde hem karakter, hem de ortam sesinin kullanıldığı görülmektedir. Bir video derste kullanılan doğal seslerin anlatılan konuya bağlı olarak izleyicinin video derse kolay adapte olabilmesini sağlayan, hareket katan bir unsur olduğu görülmekte, izleyiciye konuya dikkatini vermesi, anlatılan konunun açık bir şekilde anlaşılmasını sağlamak için yardımcı olabilmekte ve doğal bir ortamı yansıttığı için inandırıcı olabilmektedir. Tüm bunlarla birlikte konuya uyumlu seslerin seçilmesi gerekmektedir.

Öğretimsel gözlem formu sonuçları ve ilke değerlendirmeleri

Şekil 4.14'te görülen etkili video ders ilkeleri modeline göre video dersin etkili bir öğretimsel materyale dönüşebilmesi için öğretimsel gözlem formuna göre derse eklenen unsurlar başlığı altında görsel unsurlar olarak görsel etki, hareketlilik, dikkat çekicilik, açıklık, inandırıcılık ve uyumluluk ilkelerinin olduğu görülmektedir. Gerçekçi unsurlar başlığı altında 9 video derste VTR kullanılarak video derse çeşitlilik sağlanmış, anlatılan konuya ilgi çekmek için görsel olarak dikkat çekilmiş, monotonluktan kurtularak hareket özelliği katmıştır. Bu VTR'ler ile verilen görüntüler dersin anlaşılmasına sebep olmakta ve anlatılan konuya olan inandırıcılığı artırmaktadır. 6 video derste kullanılan animasyonlar ile ders görsel olarak desteklenmiş, çeşitlilik

katarak hem hareket hem de dikkat unsuru katmış, görünmesi mümkün olmayan bir olay ya da nesnenin görselleştirilmesi ile anlatılan konuya inanılmasını sağlamış ve bu animasyonlar ile konunun anlaşılmasına yardımcı olunmuştur. 5 video derste kullanılan resim ile görsel zenginlik ve canlılık sağlanarak dersin monotonluğu kırılmış ve derse hareket unsuru katmıştır. Anlatılan konulara dikkat çekmek için konuyla ilgili fotoğraflar 3 video derse konularak inandırıcı bir ortam sağlanmaya çalışılmıştır. Video derse eklenen bu unsurlar birbirlerine ve konuya uyumlu bir şekilde yerleştirilmiştir. İncelenen video derslerin hiçbirinde bu materyaller benzeşik olarak kullanılmamış, dersin içeriğine göre şematik olarak 2 video derste şekil ve grafik kullanılmıştır.

Derse eklenen unsurlar başlığı altında yazılı unsurlar olarak görsel etki, dikkat çekicilik, açıklık, inandırıcılık ve uyumluluk ilkelerinin olduğu görülmektedir. 9 video derste kullanılan yazılı unsurlardan yine 9 video derste en çok küçük harf, düz yazı, okunabilirlik, harfler arası ve satırlar arası boşluk kullanılmıştır. Anlatılan konu ile alakalı yazıların olması görsel etki sağlamakta, anlatılan konu ile ilgili olduğu için açıklama yapmakta, bu yazılar konu ile ilgili olduğu için inandırıcı bir etkiye sahip olmaktadır. Harflerin rengi arka plana zıt olarak tasarlanmakta, bu da en çok dikkat çekici bir unsur olarak kullanılarak izleyicilere görsel etki sağlamaktadır. Video derslerin içeriğinde bulunan tüm yazılı unsurlar okunabilir bir şekilde, ekran tasarımına ve içeriğe uyumlu olarak tasarlanmıştır.

Derse eklenen unsurlar başlığı altında çekicilik katan unsurlar olarak görsel etki, hareketlilik, dikkat çekicilik, açıklık, inandırıcılık ve uyumluluk ilkelerinin olduğu görülmektedir. Tüm video derslerde odaklanma kullanılmış, genel olarak anlatıcıya ve anlatılan nesnelere focus defocus hareketi, kameranin yaklaşıp uzaklaşması, ya da kurgu tekniklerinde ekranın yaklaşıp uzaklaşması olarak görülen odaklanma ile izleyiciye görsel etki sağlanmış, onların kişiye ve materyale odaklanması sağlanarak dikkat çekilmiş, bunlar hareket unsuru olarak videonun monotonluğunu kırmış, videoda anlatılmak istenenin açık bir şekilde anlaşılmasını sağlamak ve konuya olan inandırıcılığı artırmak için kullanılmıştır. Diğer bir çekicilik katan unsur ise 7 video derste kullanılan anahtar sözcüklerdir. Anahtar sözcükler ile video ders içerisinde görsel olarak anlatılanların kısa özetleri ve ipuçları verilerek hareket unsuru katılmış, anlatılan önemli konulara dikkat çekilerek konunun anlaşılmasına yardımcı olunmuştur. Video

derslerde kullanılan tüm çekicilik katan unsurlar video derslerin ekran tasarımına ve içeriğine uygun olarak yerleştirilmiştir.

Derse eklenen unsurların biçimsel yapıları olarak görsel etki, dikkat çekicilik, açıklık ve uyumluluk ilkelerinin olduğu görülmektedir. İncelenen tüm video derslerde materyallerin hizalanması ve ekranda denge kurulması görsel etki açısından önemlidir. Yine bu biçimsel öğeler ile ekran doğru tasarımılanmış ve böylece izleyicinin dikkati materyale verilmiştir. Ekranın tasarlanmasının net olması izleyicinin dersi anlamasında çaba harcanmaması için gereklidir. Bu yapılar oluşturulurken uyumluluk da düşünülerek renk düzeni başta görsel etki ve dikkat çekici unsur olarak metin-arka plan, ya da materyal-arka plan şeklinde zıt renklerde tasarlanmış böylece izleyicinin bilişsel yükü azaltılmaya çalışılmıştır.

Derse eklenen unsurların düzenlenmesi olarak görsel etki, hareketlilik, açıklık, inandırıcılık ve uyumluluk ilkelerinin olduğu görülmektedir. Tüm video derslerde derse eklenen unsurların uygun şekilde düzenlendiği, materyallerin zamansal ve uzamsal olarak yakınlığına dikkat edildiği görülmektedir. Anlatıcıların konu ile ilgili anlatımlarında uygun yer ve zamanda ekrana gelen materyaller inandırıcı etkiye sahip olarak görsel olarak etki vermekte ve bütün bunların tasarım unsurlarına göre doğru düzenlenmesi videonun tümünde uyumluluğun olduğunu göstermektedir. Ayrıca tüm videolarda bulunan görsel materyaller ve anlatım birbiriyle tutarlıdır. Hiçbir videoda anlatılandan alakasız olarak gereksiz herhangi bir söz, müzik vb. materyal kullanılmamıştır.

Video dersin etkili bir öğretimsel materyale dönüşebilmesi için öğretimsel gözlem formuna göre dersin süresinin kısa olduğu görülmektedir. Kısalık ilkesine bağlı olarak video derslerin 7'sinde 02:00-05:00 arası derslerin olduğu 3'ünde ise 05:01-10:00 arası derslerin olduğu görülmektedir. Dijital çağın hızı ve izleyici memnuniyeti hesaba katıldığında artık yeni izleyicilerin daha çok kısa videoları tercih ettikleri görülmektedir. Bu yüzden video dersler hazırlanırken rahatsız edici, çok fazla ve alakasız bilgiler koymadan kısalık ilkesine uymak gerekir.

Alan yazından elde edilen ilkeler ve değerlendirmeleri

Şekil 4.14'te görülen bu modele göre video dersin etkili bir öğretimsel materyale dönüşebilmesi için gözlem formları haricinde incelenen hedefe görelilik ve etkileşimlilik

ilkelerinin olduğu görülmektedir. Hedefe görelilik ilkesine göre izleyici özelliklerini bilmek gerekir. Öncelikle hedef kitlenin ne olduğu tasarlandıktan sonra bu hedef kitlenin bilişsel, duyuşsal ve sosyal özelliklerinden hareketle öğrenenin zihin yapısı bilinmelidir. Sonrasında ise Web 2.0'ın gelişmesiyle birlikte internette izleyicinin etkin katılımı hesaba katılmalı ve bu yeni izleyicinin değişen bu hızlı çağda özellikleri bilinmelidir. Öğrenenlerin dikkat seviyelerinin nasıl olduğu, hangi araçları kullandıkları hesaba katılarak yeni eylem ve etkileşim biçimleri hesaba katılmalıdır. Diğer ilke ise bu ilkeye bağlı olarak etkileşimlilik ilkesidir. Bir video ders tasarlanırken izleyicinin video yükleme, izleme, beğenme, beğenmeme, ekleme, paylaşma, yorum yapma gibi aktivitelerinin yapılabilmesi için sosyal medya özelliklerini iyi bilmek gerekir. Böylece izleyicilerin bu özellikleri bilinerek daha fazla katılımları sağlanmaktadır. Tüm bu özelliklere göre sosyal medya sitelerine eklenen materyallerin hazırlanması gerekir.

Öneriler

Etkili video ders çekim ve tasarım sürecinde önerilere geçmeden önce anlatının içinde olması gereken işlevlerin bir veya ikisinin eksikliğinin video dersin düzenini çoğu durumda sarsmayacağını dile getirmek gerekir. Amaç;

- Video derste yer alan görüntülerin özelliklerini anlamak için geniş bir çerçeve sunmak,
- Eklenen görsel materyaller için eleştirel bir yaklaşımla bazı kriterler önermektir.

Bu çalışmada ortaya konulan etkili video ders model önerisi, başta eğitimciler ve iletişimciler olmak üzere videonun öğretimsel yönü ile ilgilenmek isteyen herkes için bir klavuz niteliğindedir. Bu amaçla video ders tasarlayanlara yönelik önerilerde bulunulmuştur. Öncelikli öneri, çekimden önce video ders senaryosunun yazılması, teknik planlamanın yapılması ve maliyetin hesaplanmasıdır.

Video derslerle ilgili öneriler iki başlık altında toplanmıştır:

- 1- Gözlem formlarından çıkan sonuçların video ders ilkeleriyle birlikte değerlendirilmesiyle ilgili öneriler
- 2- Video ders ile ilgili genel öneriler

1- Gözlem formlarından çıkan sonuçların video ders ilkeleriyle birlikte değerlendirilmesiyle ilgili öneriler

Video derslerin analiz sonuçlarından çıkarılan video ders ilkeleri olarak görsel etki, hareketlilik, dikkat çekicilik, açıklık, inandırıcılık, uyumluluk ve kısalık göz önünde bulundurularak bir video ders tasarımında aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

Görsel unsurlara ilişkin öneriler aşağıdaki gibidir:

Kamera kullanımı başlığı altında;

- Bir video derste anlatıcıların izleyici tarafından yakından tanınmaları, anlatıcıya odaklanmaları ve izlemeleri için yakın çekimler olarak omuz, göğüs ve bel çekim kullanılabilir.
- Bir video derste VTR’de bir ögenin çekimi olarak izleyicinin neye dikkat etmesi isteniyorsa ona göre detay çekim kullanılabilir.
- Bir video derste sahneyi gösteren çerçeve olarak genel çekim kullanılabilir.
- Bir video derste anlatıcıyı ön plana almak ve dikkati ona çekmek için kullanılan kamera hareketi olarak focus-defocus kullanılabilir.
- Bir video derste VTR’de konuların çerçeve içinde düzenlenişiyle vurgulanmak istenenin seçik, diğerlerinin ise bulanık gösterilmesine olanak vermekte olan focus-defocus hareketi kullanılabilir.
- Bir video derste kameranın bir şeye “fiziksel olarak” yaklaşması ve uzaklaşması amacıyla dolly in hareketi kullanılabilir.
- Bir video derste kamera açıları olarak hem anlatıcıda hem de VTR’de kullanılan nesnel açı, izleyicinin olayı görünmeyen bir gözlemcinin gözleriyle izlemesi amacıyla verilebilir. Diğer açı olan öznel açı özellikle VTR’lerde anlatılan nesneleri izleyicinin derse katılımını sağlamak ve kendi gözüyle görmesini sağlamak için kullanılabilir.

Kurgu teknikleri başlığı altında;

- Bir video derste izleyenlerin konuyu anlamaları ve görsel destek sağlayarak sıkılmalarını engellemek için derse eklenen unsurlar olarak VTR, yazı, animasyon ve resim kullanılabilir. Gerekli yerlerde şekil-tablo-grafikle ve fotoğrafla verilerin görselleştirilmesi yararlı olacaktır.

- Bir video derste anlatıcının isminin bindirildiği KJ, onların tanınmaları açısından önem arzettiğinden dolayı kullanılabilir.
- Bir video derste giriş jeneriği ve çıkış jeneriği, izleyiciye dersin başlaması ve bitmesiyle ilgili bilgi verdiği için kullanılabilir.
- Bir video derste rol caption, dersin sonunda emeği geçenler hakkında bilgi vermek açısından önemlidir.
- Bir video derste kurum amblemi, tanınırlık açısından hem kurguda konulabilir hem de video paylaşım sitesi üzerinden videoya yerleştirilebilir.
- Bir video derste anlatıcıda ve derse eklenen unsurlarda kullanılan cut geçiş, istenen etkiyi hızlı bir şekilde vermesinden dolayı; bindirme ise derse eklenen unsurlardan olan yazı ve KJ’de kullanılan geçiş türü olarak kullanılabilir. Derse eklenen unsurlarda kullanılan fade in-fade out ve mix geçişte değişik amaçlarla kullanılabilen geçişlerdir.

Mekân kullanımı başlığı altında;

- Bir video derste anlatıcının görüldüğü kısımlarda dersten bağımsız iç mekân ve dersle ilgili iç mekân kullanılabilir. VTR’ye yönelik mekân kullanımında ise dersin anlatıldığı dersle ilgili görüntülerin bulunduğu dersle ilgili iç mekân kullanılabilir.
- Bir video derste anlatıcının görüldüğü kısımlarda ve VTR’lerde dersin konusuna ve türüne uygun atmosferi oluşturan doğal dekor kullanılabilir.

Dersi anlatıma yönelik karakterler başlığı altında;

- Video derse dâhil edilecek insanları seçmek gerekir. Bunlara yönelik olarak, bir video derste tek anlatıcı ve çoklu anlatıcı kullanılabilir. Ayrıca tek anlatıcı ile dış ses ya da vox pop, çoklu anlatıcı ile de yine dış ses ve vox pop çeşitlilik açısından kullanılabilir.
- Bir video derste izleyici ile samimi bir havaya girmek için anlatıcının jest ve mimiğine dikkat edilmelidir.
- Bir video derste anlatıcı serbest kıyafet giyebilir.

İşitsel unsurlara yönelik öneriler aşağıdaki gibidir:

Anlatıcı sesi başlığı altında;

- Bir video derste tek anlatıcı ve çoklu anlatıcı kullanılabilir. Ayrıca tek anlatıcı ile dış ses ya da vox pop, çoklu anlatıcı ile de yine dış ses ve vox pop çeşitlilik açısından kullanılabilir.
- Bir video derste anlatıcının etkili bir iletişim gerçekleştirebilmesi için vurgu ve tonlamasını iyi yapabilmelidir.

Müzik kullanımı başlığı altında;

- Bir video derste istenen atmosferi oluşturmak, tempoyu artırmak için fon müziği kullanılabilir.
- Bir video derste, dersin genel atmosferini hakkında ipucu vermek için jenerik müziği kullanılabilir.
- Bir video derste gerekli yerlerde ses efekti kullanılabilir.
- Bir video derste gerekli yerlerde doğal seslerden oluşan karakter sesi ve ortam sesi verilebilir.

Öğretimsel unsurlara yönelik öneriler aşağıdaki gibidir:

Derse eklenen unsurlar başlığı altında;

- Bir video derste gerçekçi unsurlar olarak anlatılan konularla ilgili destekleyici çekimlerden oluşan VTR, gözle görülemeyen ya da belli bir olayın tasarlanmış şeklini anlatan animasyon, düz anlatımı desteklemek, öğretim ortamını zenginleştirmek için resimler kullanılabilir.
- Bir video derste içeriğe bağlı olarak şekil, tablo-grafik ve fotoğraf kullanılabilir.
- Bir video ders hazırlanırken derse eklenen unsurlardan genel yazı kullanımında iyi bir okunabilirlik sağlamak için küçük harf kullanılabilir. Başlıklarda ve anahtar kelimelerde büyük harf kullanılabilir.
- Bir video derste görüntüdeki harflerin, kelimelerin, cümlelerin ekranda okunabilir şekilde hazırlanması izleyici açısından önemlidir.
- Bir video derste basit bir bilgi ya da eğitim amaçlı bilgi vermek için düz yazı tercih edilebilir.
- Bir video derste harflerin rengi, görüntüde bulunan harflerin renklerini temsil eder. Şekil-zemin zıtlığında, sözlü mesaja dikkat çekmek istenilen durumlarda arka plan rengiyle zıt olan harfler kullanılabilir.

- Bir video derste kullanılan harflerin ve satırların arasındaki boşluk oranının izleyicinin kolay okuyabilmesi için uygun ve eşit düzeyde konulması önemlidir.
- Bir video derste çekicilik katan unsur olarak görüntüdeki dikkat çekilmek istenen kişi ya da nesnelere uygulanan hareket ya da işlemler olarak odaklanma ve konunun anahtarlarını çıkarmada temel noktalar ile anahtar sözcükler kullanılabilir.
- Bir video derste dikkat çekici unsurları birkaçı birlikte kullanılabilir. Örneğin odaklanma-anahtar sözcük, odaklanma-görsel efekt, anahtar sözcük-görüntü tekrarı gibi.

Derse eklenen unsurların biçimsel yapıları başlığı altında;

- Bir video derste kullanılan materyallerde hizalama, bir görüntüde görsel ilişkileri iyi kurabilmek için kullanılabilir.
- Bir video derste renk düzeninde, renk çemberi kullanılarak yapılan tasarımda arka plan koyu ise açık, arka plan açık ise koyu olacak şekilde zıt renkler kullanılması önemlidir.
- Bir video derste denge ile de çerçeve içinde bulunan çeşitli unsurların, ekranın sağ ve soluna dengeli olarak yerleştirilmesi sağlanabilir.

Derse eklenen unsurların düzenlenmesi başlığı altında;

- Bir video derste kullanılan materyallerde birbiriyle alakalı görsellerin hem zamansal hem de uzamsal olarak yakın olması izleyicinin konuyu anlaması bakımından önemlidir.
- Bir video derste kullanılan materyallerde görsellerin birbiriyle tutarlı olması izleyicinin konuyu anlaması bakımından önemlidir.
- Bir video derste gereksiz hiçbir materyal kullanılmaması izleyici açısından önemlidir.

Dersin süresi başlığı altında;

- Bir video dersin süresi, hem yaşanan çağın hız ve özelliklerinden dolayı hem de karışık, alakasız, çok fazla bilgi konulduğunda etkisiz olacağından dolayı kısa olabilir.

- İdeal süre 02:00-05:00 arası olsa da dersin konusuna göre 10 dakikaya kadar çıkabilir.

Hedefe görelilik ilkesine göre;

- Bir video dersin tasarımına başlamadan önce hedef kitle özelliklerini bilmek ve derse eklenen unsurları buna göre seçmek gerekir.

Video yüklerken önemli olan özellikler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Sosyal medya ağ mimarisi hakkında bilgi sahibi olunmalıdır.
- Video dersin dosya formatı, yüklenecek video paylaşım sitesine uygun olmalıdır. Video dersin boyutu önemlidir. Bir bilgisayar ya da web tabanlı öğretim uygulamasında dijital video kullanmak için bu videoyu analog kaynaktan dijitale dönüştürmek gerekir. En sık kullanılan video dosyaları AVI, QuickTime ve MPEG'dir. Bunlar gibi çeşitli yazılımlar, video dönüştürme için kullanılabilir.
- Video paylaşım sitesine yüklenen video derslerin ad, konu, kategori gibi açıklamaları olmaları önemlidir.
- İzleyiciyi video hakkında yorum yapma, indirme gibi etkileşim unsurlarına yönlendirmek gerekir.

2- Video ders ile ilgili genel öneriler

Video derslerle ilgili bundan sonra yapılabilecek çalışmalar aşağıdaki noktalarda ilerletilebilir:

- Bu çalışmada ilk olarak her bir üniversiteye ilişkin 5 video ders olmak üzere toplam 50 video ders incelenmek istenmiş fakat sonrasında çalışmanın hacmini daha fazla genişletmemek adına her bir üniversiteden bir tane olmak üzere 10 video dersin incelenmesinin uygun olacağı kanısına varılmıştır. Daha fazla video ders incelenerek çalışma genişletilebilir.
- Video, eğitim-öğretimin bir parçası olduğundan dolayı etkili bir ders materyaline dönüşebilmesi için görsel, işitsel ve öğretimsel gözlem formları sonuçları dikkate alınarak video derslerin hazırlanması gerekli olduğu düşünülmektedir.
- Bir video ders her şeyden önce görsel dilin ön planda olduğu bir forma sahiptir. Ses ya da efekt gibi unsurlar görüntüye eklenilerek düşünülmesi gereken

yardımcı unsurlardır. Görüntünün bütün avantajlarını öncelikli olarak düşünüp bunu videoya yansıtmak gerekir. Görsel unsurların öne çıkartılarak bir videonun nasıl tasarlanacağı ve etkili bir ders materyaline nasıl dönüştürülebileceği noktasında çalışmalar ilerletilebilir.

- Bu çalışma genel bir çerçevede görsel, işitsel ve öğretimsel açıdan bir video derste olması gereken unsurlar üzerine kurulmuştur. Sadece görsel, işitsel ya da öğretimsel özellikler dikkate alınıp tek bir boyuta odaklanılarak çalışma yapılabilir.
- Video, görsel ve işitsel bir form olarak her ne kadar bir dersin yerine geçmeye ya da tamamlayıcısı olmaya aday olsa da videonun kendine özgü zayıf tarafları da vardır. Her ne kadar dijital ortamın olanakları, etkileşimi sağlasa da aradaki mesafe, sanallık, soğuk ekran gibi gerekçelerden dolayı zayıf yönlerinin olduğuna yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Görsel açıdan zengin olan, önemli ölçüde çeşitli görsel unsurlarla anlatılabilecek konuların video dersler için daha uygun olduğu söylenebilir.
- Çalışmanın sonuçları eğitsel alanın dışındaki kurum ve kuruluşların video yapım-yönetim çalışmalarında da kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Abeysekera, L. & Dawson, P. (2015). "Motivation and Cognitive Load in the Flipped Classroom: Definition, Rationale and a Call for Research". *Higher Education Research & Development*, 34 (1), 1-14.
- Adanır, O. (2012). *Sinemada Anlam ve Anlatım*. İstanbul: Say Yayınları.
- Adobe. (2009). *Adobe Solutions for Learning Management Systems (LMS)*. USA: Adobe Systems Incorporated.
- Ağlargoğlu, O. (2015). "Stratejik Yönetim Alanında Eğitsel Video Geliştirme: Bir Yol Hikayesi". *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 8 (20), 614-654.
- Akbaş, C. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akkoyunlu, B., Altun, A. & Yılmaz Soylu, M. (2008). *Öğretim Tasarımı*. Ankara: Maya Akademi.
- Alioğlu, N. (2011). *Yeni Medya Sanatı ve Estetiği*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Alper, A. (2012). *Sosyal Ağlar*. Ankara: Pelikan Yayıncılık.
- Altman, R. (1998). "Televizyon/Seslendirme". (Çev. Nurdan Gürbilek). Tania Modleski (Ed.). *Eğlence İncelemeleri*. (ss. 65-83) İstanbul: Metis Yayınları.
- Altun Türker, Y. (2012). *Uzaktan Eğitim Öğretim Yönetim Sisteminin Bulanık Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri ile Seçimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli: Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Altunay, A. (2012). "Kes-Kopyala-Yapıştır: Bir Sanat Yüzeyi Olarak Ekran". Deniz Yengin (Ed.). *Yeni Medya ve...*(ss. 13-41). İstanbul: Anahtar Kitaplar.
- Alkan, C. (2011). *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Arijon, D. (1991). *Grammar of the Film Language*. Los Angeles: Silman-James Press.
- Armes, R. (1995). "Toplumsal Düzen". (Çev. Hakan Uğurlu). Levend Kılıç (Ed.). *Video Sanatı-Eleştirel Bir Bakış*. (ss. 17-32). İstanbul: Hil Yayın.

- Armes, R. (1995). "Video Görüntüsünün Estetiği". (Çev. Gökhan Özaysın). Levend Kılıç (Ed.). *Video Sanatı-Eleştirel Bir Bakış*. (ss. 44-63). İstanbul: Hil Yayın.
- Arnheim, R. (2015). *Görsel Düşünme*. (Çev. Rahmi Ögdül). İstanbul: Metis Yayınları.
- Arnold, J.(2015). *Etkili Konuşma Yapmak*. (Çev. Hale Zeynep Akman). İstanbul: Optimist Yayınları.
- Atal-Köysüren, D., Sancar, R. D. & Deryakulu, D. (2016). "Kamu Spotu Tasarımı ile Geliştirilen Materyallerin Süreç ve Kazanımlar Açısından Değerlendirilmesi". *10. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu*, 16-18 Mayıs 2016. (ss. 1064-1073), Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi.
- Atik, A. & Ata A. (2015). "Dijital Okuryazarlık Yaklaşım ve Pratikleri. (Bildiri). 2. *Ulusal Yönetim Bilişim Sistemleri Kongresi*, 8-9-10 Ekim 2015, (ss. 1405-1411). Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Atılğan, D. (2006). "İletişim Teknolojileri Çağında Değişen Bilgi Hizmetleri". 1. *Uluslararası Bilgi Hizmetleri Sempozyumu*, İstanbul Üniversitesi.
- Atila, M. E. & Sözbilir, M. (2016). "Görüşme ve Gözlem Tekniği". *Araştırma Yöntem ve Teknikleri II*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Ünite 9.
- Aziz, A. (1977). "Türkiye’de Radyo ve Televizyon ile Eğitim Uygulamaları". *Eğitim ve Bilim*. 2 (9), 8-14.
- Aziz, A. (1995). *Radyo ve Televizyon...Yasal Düzenlemeler*. AÜ İletişim Fakültesi Basın Yayın Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları No: 1.
- Bozkurt, M. (2012). "Video Sanatı: Performans, Enstalasyon ve Heykel". Deniz Yengin. (Ed.). *Yeni Medya Ve...*(ss. 310-338). İstanbul: Anahtar Kitaplar.
- Brecht, H.D. & Ogilby, S. M. (2008). "Enabling a Comprehensive Teaching Strategy: Video Lectures". Janice Whatley (Ed.). *Journal of Information Technology Education*. 7. (pp.71-86). California State University: California.
- Brown, S.,R.,H. (2012). *Facebook As in Instrutional Tool in The Secondary Classroom: A Case Study*, Liberty University: ABD.
- Baker, U. (2015). *Beyin Ekran*. (Der. Ege Berensel). İstanbul: Birikim Yayınları.

- Balaban-Salı, J. (2006). “Tutumların Öğretimi”, (Ed. Ali Şimşek), *İçerik Türlerine Dayalı Öğretim*, Nobel Yayın Dağıtım Ankara, 2006, s. 133-162.
- Baldini, M. (2000). *İletişim Tarihi*. (Çev. Gül Batuş). İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Barnard, M. (2010). *Sanat, Tasarım ve Görsel Kültür*. (Çev. Güliz Korkmaz). Ankara: Ütopya Yayınevi. (1998).
- Barthes, R. (2014). *Görüntünün Retoriği, Sanat ve Müzik*. (Çev. Ayşenaz Koç ve Ömer Albayrak). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bayraktutan, G. (2015). “İletişim Araştırmalarında İnternet Çalışmaları”. Besim Yıldırım (Ed). *İletişim Araştırmalarında Yöntemler-Uygulama ve Örneklerle*. (ss. 431-462). Konya: Literatürk Academia.
- Berger, J. (2013). *Görme Biçimleri*. (Çev. Yurdanur Salman). İstanbul: Metis Yayınları. (1972).
- Bijmens, M., Vanbuel, M., Verstegen, S.& Young, C. (2004). *Handbook on Digital Video and Audio in Education-Creating and Using Audio and Video Material for Education Purposes*. Published by The VideoAktiv Project Socrates Minerva.
- Binark, M. (2014). *Yeni Medya Çalışmalarında Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Briggs A. & Burke P. (2011). *Medyanın Toplumsal Tarihi Gutenberg’den İnternete*. (Çev. Ümit Hüsrev Yolsal ve Erkan Uzun). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Bourdieu, P. (1997). *Televizyon Üzerine*. (Çev. Turhan Ilgaz). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Canikligil, İ. (2014). *Dijital Video ile Sinema*. İstanbul: Alfa.
- Cankaya, Ö. (2015). *Bir Kitle İletişim Kurumunun Tarihi TRT 1927-2000*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Carey, K. (2013). The Brave New World of College Branding.
<http://www.chronicle.com/article/the-brave-new-world-of-college/138107>
 Erişim Tarihi: 02.08.2017

- Cheng, X., Liu, J. & Dale, C. (2013). Understanding the characteristics of internet short video sharing: A YouTube-based measurement study. *Multimedia, IEEE Transactions on*, 15(5), 1184-1194.
- Cojean, S. & Jamet, E. (2017). “Facilitating Information-Seeking Activity in Instructional Videos: The Combined Effects of Micro-and Macroscaffolding”. *Computers in Human Behavior*, 74, 294-302.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Çev: Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- CPB (Corporation for Public Broadcasting). (2004). TELEVISION goes to SCHOOL: The Impact of Video on Student Learning in Formal Education. <https://www.dcmp.org/caai/nadh173.pdf>
- Cruse, E. (2011). Using Educational Video in the Classroom: Theory, Research and Practice. Library Video Company.1-24.
- Çağıltay, K. (2014). “Gökyüzünde Öğrenme”. *ODTÜLÜ*, 54, 44-46.
- Çakır, M. (2014). *Görsel Kültür ve Küresel Kitle Kültürü*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Çelik, L. (2009). “Öğretim Materyallerinin Hazırlanması ve Seçimi”. Özcan Demirel ve Eralp Altun (Ed.). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*, (ss. 30-65). Ankara: Pegem Akademi.
- Çilenti, K. (1991). *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*. Kadioğlu Matbaası, İstanbul.
- Çomu, T. & Halaıqa İ. (2014). “Web İçeriklerinin Metin Temelli Çözümlemesi”. Mutlu Binark (Ed.). *Yeni Medya Çalışmalarında Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Çubukçu, Z. (2008). “Eğitim Programı Tasarımı ve Geliştirilmesi”. Bilal Duman (Ed.). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. (ss. 132-152). Ankara: Maya Akademi.
- Dabbah, N. & Bannan-Ritland, B. (2005). *Online Learning: Concepts, Strategies and Application*. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Merrill Prentice-Hall.
- Dale, E. (1946). *Audio-Visual Methods in Teaching*. New York: Dryden Press.

- Davidson, C. N., Goldberg D. T. & Jones, Z. M. (2009). *The Future of Learning Institutions in a Digital Age. MacArthur Foundaion Reports on Digital Media and Learning*. The MIT Press: Massachusetts.
- Demirel, M. (1993). “Öğrenme Stratejilerinin Öğretimi”. *Eğitim ve Bilim*, XVII, Sayı 88, 52-59.
- Demirel, Ö. (2007). *Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğan, E. (2009). Sinema Filmlerinde İzleyicinin Etkilenmesinde Önemli Rol Oynayan Öğelerden Biri Olarak Film Müziği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dondlinger, M. J. (2007). “Educational Video Game Design: A Review of the Literature”. *Journal of Applied Educational Technology*. 4 (1). (21-31).
- Ellul, J. (2015). *Sözün Düşüşü*. (Çev. Hüsamettin Arslan). İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- Er, S. (2017). *Temel Konuşma Teknikleri ve Diksiyon*. Ankara: Hayat Yayın.
- Erişen, Y. & Çeliköz, N. (2009). “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı”. Özcan Demirel&Eralp Altun (Ed.), *Eğitimde Bilgisayar Kullanımı*. (ss. 113-146). Ankara: Pegem Akademi.
- Garzon, S. A. (2012). *The Impact of the Audiovisual Aids in the Teaching Learning Process at the Technical University of Cotopaxi During the Academic Period March-July 2012*. (Doctorate Thesis). Ecuador: Technical University of Cotopaxi.
- Geray, H. (2017). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Gezgin, S. (2002). “Medyanın Toplumsal İşlevi ve Kamuoyu Oluşumu”. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1 (12), 11-20.
- Gitelman, L. (2006). *Always Already New Media, History and the Data of Culture*. Cambridge: MIT Press.

- Gökbudak, Z. S. (2004). “Video Teknolojisinin Piyano Eğitimindeki Rolü”. *1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi SDÜ*, 7-10 Nisan 2004, Isparta.
- Gökçe, G. (2012). *Televizyon Program Yapımcılığı ve Yönetmenliği*. İstanbul: Der Yayınları.
- Gömleksiz, M. N. & Kan, A. Ü. (2012). “Eğitimde Duyuşsal Boyut ve Duyuşsal Öğrenme”. *Turkish Studies*. 7/1 (ss.1159-1177).
- Guo, P. J., Kim, J., Rubin, R. (2014). How Video Production Affects Student Engagement: An Empirical Study of MOOC Videos. Atlanta, Georgia, USA: ACM, March 4–5, 2014.
- Gür, H. (2009). “Multimedya (Çoklu Ortam)”. Serkan Perkmen ve Ayten Öztürk (Ed.). *Multimedya ve Görsel Tasarım*. (ss. 55-69). İstanbul: Profil Yayınları.
- Gürata, A. (2004). “Sadı Konuralp’in Film Müziği Çalışmalarına Katkısı”. Cem Pekman ve Barış Kılıçbay (Ed.). *Görüntünün Müziği Müziğin Görüntüsü* (ss. 87-96). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Gürcan, H. İ. (2005). “E-kitap Yayımcılığı ve Uygulamaları”. X. Türkiye’de İnternet Konferansı, İstanbul.
- Gürer, M. (2015). “TV İstasyonlarının Web ve Sosyal Medya Kullanımı”. Sedat Özel (Ed.). *Yeni Medya Çağında Televizyon*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Hatsidimitris, G. & Allen, B. (2010). “An Online Resource for the Design of Instructional Videos and Animations”. In Proceedings of World Conference on E-Learning in Corporate, Government, Healthcare, and Higher Education 2010. (pp. 1024-1028). Chesapeake, VA: AACE.
- Halls, J. (2012). *Rapid Video Development for Trainers: How to Create Learning Videos Fast and Affordably*. Alexandria, Virginia: ASTD Press.
- Hart, C. (2008). *Televizyon Program Yapımcılığı*. (Çev. Vedat Tayyar Erdamar). İstanbul: Es Yayınları.
- Horton, W. (2000). *Designing Web-Based Training*. Wiley: New York.

- Hughes, J. (2012). *Internet Research Methods*. Sage: Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC.
- Hunt, R.E., Marland J.& Rawle, S. (2012). *Film Dili*. (Çev. Senem Aytaç). İstanbul: Literatür.
- Ifenthaler, D. (2010). "Learning and Instruction in the Digital Age". J. Michael Spectator, Dirk Ifenthaler, Pedro Isaias, Kinshuk, Demetrios Sampson (Eds.), *Learning and Instruction in the Digital Age* (ss. 3-10). New York: Springer Science+Business Media.
- Inman, R. & Smith, G. (2006). Television Production Handbook <http://www.tv-handbook.com/Television%20Production%20Handbook%202006.pdf> Erişim Tarihi: 03.06.2015
- Işık, A., Özkaraca, O.& Güler, İ. (2011). "Mobil Öğrenme ve Podcast, Akademik Bilişim'11 – XIII". *Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 2- 4 Şubat 2011 İnönü Üniversitesi, Malatya*.
- Ito, M., Horst, H., Bittanti, M., Boyd, D., Stephenson, B. H., Lange, P. G., Pascoe, C. J. , & Robinson, L. (2009). *Living and Learning with New Media: Summary of Findings from the Digital Youth Project*. London: MIT Press Cambridge, Massachusetts.
- Jensen, K. B. (2011). "New Media, Old Methods-Internet Methodologies and the Online/Offline Divide". Mia Consalvo ve Charles Ess (Eds.). *The Handbook of Internet Studies*. 43-58. Malden: Wiley-Blackwell.
- Johansen, J. & Wiley, D. (2010). *Sustainable Model for OpenCourseWare Development*. Brigham Young University: BYU ScholarsArchive.
- Jones, V. & Jo, H. J. (December 2004). "Ubiquitous Learning Environment: An Adaptive Teaching System Using Ubiquitous Technology", *Proceedings of the 21st ASCILITE Conference*, Perth, Western Australia.
- Kağıtçıbaşı Ç. & Cemalcılar Z. (2015). *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar-Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.

- Karal, H. & Kokoç, M. (2010). “Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Ağ Siteleri Kullanım Amaçlarını Belirlemeye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*. 1 (3), 251-263).
- Karaman, S., Aydemir, M., Küçük, S. & Yıldırım, G. (2013). “Virtual Classroom Participants’ Views For Effective Synchronous Education Process”. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*. 14 (1), 290-301.
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kellner, D. (2000). “New Technologies/New Literacies: Reconstructing Education for The New Millenium”, *Teaching Education*, 11(3), 245-265.
- Kılıç, L. (1995). “Çoğaltım Aracından Sanat Ortamına”. Levend Kılıç (Der.). *Video Sanatı-Eleştirel Bir Bakış*. (ss. 9-15). İstanbul: Hil Yayın.
- Kılıçbay, B. (2004). “Televizyonun Müziği: Bir Eklemlenme Öyküsü”. Cem Pekman ve Barış Kılıçbay (Ed.). *Görüntünün Müziği Müziğin Görüntüsü* (ss.53-70). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Kırık, A. M. (2010). *Etkileşimli Televizyon*. İstanbul: Anahtar Kitaplar
- Kossen, J.S. (2001), “When E-learning Becomes M-learning, E-learning 2001”, *Mobile e-learning Section*, PalmPower Enterprise Edition.
- Knittle, B. (2011). An Introduction to eBooks and eReaders. Barnstable High School. http://www.bethknittle.net/documents/Introduction_to_eBooks_and_eReaders.pdf Erişim Tarihi: 11 Aralık 2016
- Kuğuoğlu, İ. H. (2012). “Öğrenme ve Öğretim İlkeleri”. Mehmet Küçük ve Selami Yangın (Eds.). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. (ss. 13-34). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kumar, D. D. (1991). “Hypermedia: A Tool for STS Education?”. *Bulletin of Science Technology & Society*, 11, 331-332.
- Kurşun, E. & Çağıltay K. (2008). “Açık Ders Kaynakları’nın Faydaları, Uygulanması Sırasında Karşılaşılabilecek Engeller ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Ön

- Çalışma”. Akademik Bilişim 2008 Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, 30 Ocak - 01 Şubat 2008 .311-315 arası.
- Mager, R. F. (1997). *Preparing Instructional Objectives: A Critical Tool in the Development of Effective Instruction*. Atlanta, GA: The Center for Effective Performance.
- Manovich, L. (2014). “Medya Nasıl Yeni Medya Oldu?”. (Çev. Berkay Ersöz). David Crowley ve Paul Heyer (Ed.). *İletişim Tarihi Teknoloji-Kültür-Toplum*. (ss. 467-471). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Margulies, A. H. (2004). *A New Model for Open Sharing: Massachusetts Institute of Technology's OpenCourseWare Initiative Makes a Difference*. <http://journals.plos.org/plosbiology/article?id=10.1371/journal.pbio.0020200#s2> Erişim Tarihi: 16.07.2016.
- Marshall, S. (1995). “Video: Teknoloji ve Uygulama”. (Çev. Alper Altunay). Levend Kılıç (Der.). *Video Sanatı-Eleştirel Bir Bakış*. (ss. 33-43). İstanbul: Hil Yayın.
- Mardis, M. A. (2009). “Viewing Michigan’s Digital Future: Results of a Survey of Educators’ Use of Digital Video in the USA”. *Learning, Media and Technology*. 34 (3), 243-257.
- Mascelli, J. V. (2014). *Sinemanın 5 Temel Ögesi*. (Çev. Hakan Gür). Ankara: İmge Kitabevi. London: Sage Publications.
- Maxwell, J. A. (1996). *Qualitative Research Design: An Interactive Approach*, Thousand Oaks California: Sage
- Maviş, A. (2013). *Etkili ve Başarılı Konuşma Sanatı*. İstanbul: Yediveren Yayınları.
- Mazlum, F. S. (2011). *İnternet Ortamındaki Açık Ders Malzemelerinin Görsel İletişim Tasarımı Alanındaki Yükseköğretim Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Etkisinin DeneySEL Olarak İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Mayer, R.E.(2001). *Multimedia Learning*. New York: Cambridge University Press.
- Mayer, R. E. & Moreno, R. (2002). “Aids to Computer-Based Multimedia Learning”. *Learning and Instruction*. 12(1), 107-119.

- MEB. (2011). *Kamera ile Görüntü Estetiği*. Ankara: MEB.
- MEB (2015). *Yeğitek-Üç aylık dergi*. Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü.
- MEGEP. (2006). *Televizyon Yapım Mekânları*. Ankara: MEB.
- Mert, E. (2014). “Anket, Çevrimiçi Anket Tekniği ve Çevrimiçinde Anket Uygulaması”.
- Mutlu Binark (Ed.). *Yeni Medya Çalışmalarında Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Mirzoeff, N. (1998). “What is Visual Culture?” Nicholas Mirzoeff (Ed.). *The Visual Culture Reader*. (pp. 3-13). London and New York: Routledge.
- Mitra, A. & Cohen, E. (1999). Analyzing the Web Directions and Challenges. Steve Jones (Ed.). *Doing Internet Research: Critical Issues and Methods for Examining the Net*. London: Sage. 179-202.
- Monaco, J. (2009). *Bir Film Nasıl Okunur?* (Çev. Ertan Yılmaz). Oğlak Yayıncılık: İstanbul.
- Morse, M. (1998). “Televizyonda Haberci Kişiliği ve İnanırcılık: Geçiş Sürecindeki Haberler Üzerine Düşünceler”. Tania Modleski (Ed.). *Eğlence İncelemeleri*. (Çev. Nurdan Gürbilek). (ss. 84-112). İstanbul: Metis Yayınları.
- Murray, C. (2008). “Schools and Social Networking: Fear or Education?”. *Synergy*, 6(1), 8-12.
- Mutlu, E. (2008). *Televizyonu Anlamak*. Ankara: Ayraç Kitap+Evi.
- Oliveria, P. C., Cunha, C. J. C. A. & Nakayama, M. N. (2016). “Learning Management Systems (LMS) and E-Learning Management: an Integrative Review and Research Agenda”. *JISTEM - Journal of Information Systems and Technology Management*. 13 (2). 157-180.
- Onaran, O. (2004). “Sinemada Müzik Kullanımı ve Bir Örnek: Uzak”. Cem Pekman&Barış Kılıçbay (Ed.). *Görüntünün Müziği Müziğin Görüntüsü* (ss. 11-22). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Ong, W. J. (2014). *Sözlü ve Yazılı Kültür*. (Çev. Sema Postacıoğlu Banon). İstanbul: Metis Yayınları. (1982).

- Orhan, F. & Akkoyunlu, B. (1999). “Uzaktan Eğitim Yaklaşımında Temel Eğitim I. Kademe Öğretmenleri’nin Video Destekli Hizmetiçi Eğitimi”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16-17, 134-141.
- Ozan, Ö. (2015). “E-Öğrenme İçin Eğitsel Video Geliştirme”. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1 (4), 59-80.
- Öngören, M.T. (2010). *Senaryo ve Yapım-Birinci Kitap*. İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Özden, Y. (2002). *Eğitimde Yeni Değerler: Eğitimde Dönüşüm*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Özel, S. (2015). “Televizyon Ekseninde İzleyici ve İnternet Üzerindeki Video Hizmetlerinin İzleyiciye Etkisi”. Sedat Özel (Ed.). *Yeni Medya Çağında Televizyon*. (ss. 1-35). İstanbul: Derin Yayınları.
- Özkoçak, Y. (2014). *Sesli Sinema*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Paksoy, N. (2007). Türk Üniversitelerinin Dünya Sıralamasında Yeri. <http://www.universite-toplum.org/text.php3?id=344>.
- Postman, N. (2012). *Televizyon Öldüren Eğlence*. (Çev. Osman Akınhay). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (1985).
- Proserpio, L. & Gioia, D. A. (2007). “Teaching the Virtual Generation”. *Academy of Management Learning & Education*, 6, 69-80.
- Pudovkin, V.I. (1966). *Sinemanın Temel İlkeleri*. (Çev. Nijat Özön). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Reca, Ö.F. (2014). *Başarılı ve Güzel Beden Dili ve Konuşma Sanatı*. Ankara: Tutku Yayınevi.
- Reuben, R. (2008). The Use of Social Media in Higher Education for Marketing and Communications: A Guide for Professionals in Higher Education. http://www.fullerton.edu/technologyservices/_resources/pdfs/social-media-in-higher-education.pdf Erişim Tarihi: 10 Eylül 2016.
- Ricoy, M.C. & Feliz, T. (2016). “Twitter as a Learning Community in Higher Education Tiberio Feliz”. *Educational Technology & Society*, 19 (1), ss. 237-248.
- Rose, G. (2007). *Visual Methodologies*. Sage Publications: London.

- Saka, Y. Ve Yaman, S. (2011). “Üniversite Sıralama Sistemleri; Kriterler ve Yapılan Eleştiriler”. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*. 1(2), 72-79.
- Seferoğlu, S. (2014). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Smaldino, S. E., Russell, J. D., Heinich, R. & Molenda, M. (2005). *Instructional Technology and Media for Learning*. New Jersey Columbus: Pearson.
- Solso, R. L., Maclin, M. K. & Maclin, O. H., (2014). *Bilişsel Psikoloji*. (Çev: Ayşe Ayçiçeği-Dinn). İstanbul: Kitabevi.
- Sözen, M. (2003). *Sinemada Ses Kullanımı*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Sözüdoğru, O., Altınay, Z. & Altınay, F. (2016). “Eğitimde Sosyal Ağlar”. Aytekin İşman, Hatice Ferhan Odabaşı (Ed.). (ss. 315-322). *Eğitim Teknolojileri Okumaları*. Sakarya Üniversitesi: TOJET.
- Spector, J. M. (2010). “Learning and Instruction in the Digital Age”. J. Michael Spector, Dirk Ifenthaler, Pedro Isaias, Kinshuk, Demetrios Sampson (Eds.), *Learning and Instruction in the Digital Age* (ss. 375-379). New York: Springer Science+Business Media.
- Stuart, C. (2008). *Etkili Konuşma*. (Çev: Murat Sağlam). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Papacharissi, Z. (2009). “The Virtual Geographies of Social Networks: A Comparative Analysis of Facebook, LinkedIn and ASmallWorld”. *New Media&Society*. 11 (1&2). (ss.199-220). Los Angeles, London, New Delhi, Singapore and Washington DC: SAGE Publications.
- Pekdağ, B. (2010). “Kimya Öğreniminde Alternatif Yollar: Animasyon, Simülasyon, Video ve Multimedya ile Öğrenme”. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*. 7 (2), 79-110.
- Şahin, G. (2009). “Görsel Tasarım”. Serkan Perkmen ve Ayten Öztürk (Eds.). *Multimedya ve Görsel Tasarım*. (ss. 15-54). İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Şeker, T. (2009). *Teknoloji ve Televizyon*. Literatürk Academia.

- Taylan, A. (2015). *Nitel ve Nicel Araştırmalarda Evren ve Örneklem Seçimi. İletişim Araştırmalarında Yöntemler-Uygulama ve Örneklerle.* (ss. 47-83). Konya: Literatürk Academia.
- Taylor, S.E.&Peplau, L.A.&Sears, D.O. (2015). *Sosyal Psikoloji.* (Çev. Ali Dönmez). Ankara: İmge Kitabevi.
- Thompson, J.B. (2008). *Medya ve Modernite.* (Çev. Serdar Öztürk). İstanbul: Kırmızı Yayınları. (2004).
- Thompson, R.&Bowen, C. (2009). *Grammar of the Edit.* USA: Focal Press.
- Tonks, P. (2006). *Film Müziği.* (Çev. Âlâ Sivas). İstanbul: Es Yayınları.
- Toprak, M. (2012). *Filmin Dili Kurgu.* İstanbul: KalkedonYayınları.
- Turan A. (2015). “Kitle İletişim Teknolojilerinin Gelişim Sürecinde ÖFM’den YEĞİTEK’e”. *Uzaktan Eğitim Sayısı.* MEB: YEĞİTEK
- Turim, M. (1995). “Video Sanatı: Bir Gelecek Kuramı”. (Çev. Aslı Tunç). Levend Kılıç (Der.). *Video Sanatı-Eleştirel Bir Bakış.* (ss. 100-107). İstanbul: Hil Yayın.
- Uşun, S. (2008). Öğretim İlkeleri-Stratejileri-Yöntemleri ve Teknikleri. Salih Uşun (Ed.).*Öğretim İlke ve Yöntemleri.* (ss. 147-202). İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Virilio, P. (2003). *Enformasyon Bombası.* (Çev. Kaya Şahin). İstanbul: Metis Yayınları.
- Waldrop, M.M. (2013). *Campus 2.0.* Nature, 495 (7740), 160-163.
- Wang, J. & Antonenko, P. D. (2017). “Instructor Presence in Instructional Video: Effects on Visual Attention, Recall and Perceived Learning”. *Computer in Human Behavior,* 71 (pp. 79-89).
- Whatley, J. & Ahmad, A. (2007). “Using Video to record Summary Lectures to Aid Students’ Revision”. *Interdisciplinary Journal of Knowledge and Learning Objects.* Volume 3.
- Williams, R. (2003). *Televizyon, Teknoloji ve Kültürel Biçim.* (Çev. Ahmet Ulvi Türkbağ). Ankara: Dost Kitabevi.

- Winberg, T. M., & Berg, C. A. R. (2007). "Students' Cognitive Focus During a Chemistry Laboratory Exercise: Effects of A Computer-simulated Prelab". *Journal of Research in Science Teaching*, 44(8), 1108-1133.
- Winston, B. (1995). "Brunelleschi İçin Bir Ayna". (Çev. Levend Kılıç). Levend Kılıç (Der.). *Video Sanatı-Eleştirel Bir Bakış*. (ss. 64-75). İstanbul: Hil Yayın.
- Yalın, H.İ. (2004). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yanpar, T. (2005). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yengin, D. (2012). *Yeni Medya ve...* (Editör), İstanbul: Anahtar Kitaplar
- Yıldırım, A. & Şimşek H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, G. (2014). *Tablet Bilgisayarlara Yönelik Geliştirilen E-Kitapların Video ile Zenginleştirilmesi Süreci; Bir Tasarım Tabanlı Araştırma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yiğitel, F. (2009). *Ergenlik Dönemindeki Çocukların (12-13 Yaş) Duygu ve Düşüncelerini İfade etmede Görsel Sanatlar Dersinin Önemi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ying, H. (2007). *YouTube*. (Çev. İlker Şahin). İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Yuan, L. & Powell, S. (2013). *MOOCs and open Education: Implications for Higher Education*. UK: Bolton University.
- Zhang, D., Zhou, L., Briggs, R. O. & Nunamaker Jr., J. F. (2006). "Instructional Video in e-learning: Assessing the Impact of Interactive Video on Learning Effectiveness". *Information & Management*, 43 (1), 15-27.

İNTERNET KAYNAKLARI

Academic Ranking of World Universities, (t.y.),

<http://www.shanghairanking.com/ARWU-Methodology-2016.html> Erişim

Tarihi: 10.09.2016.

Academic Ranking of World Universities, (t.y.),

<http://www.shanghairanking.com/aboutarwu.html> Erişim Tarihi: 10.09.2016.

Academic Ranking of World Universities, (t.y.),

<http://www.shanghairanking.com/aboutarwu.html>. Erişim Tarihi: 10.09.2016.

[http://www.images.adobe.com/content/dam/Adobe/en/education/pdfs/lms-primer-](http://www.images.adobe.com/content/dam/Adobe/en/education/pdfs/lms-primer-102909.pdf)

102909.pdf Erişim Tarihi: 10.12.2016.

Berkeley University of California, (t.y.), <http://www.berkeley.edu/about> Erişim Tarihi: 12.08.2016.

Berkeley University of California, (t.y.), <http://bampfa.berkeley.edu/about/about-bampfa> Erişim Tarihi: 12.08.2016.

Berkeley University of California, (t.y.), <http://www-video.eecs.berkeley.edu/> Erişim Tarihi: 12.08.2016.

Berkeley University of California, (t.y.), <https://video.berkeley.edu/our-process> Erişim Tarihi: 12.08.2016.

Berkeley University of California, (t.y.), <http://www.lib.berkeley.edu/MRC/> Erişim Tarihi: 12.08.2016.

California Institute of Technology, (t.y.). <https://www.caltech.edu/content/caltech-glance> Erişim Tarihi: 10.09.2016.

California Institute of Technology, (t.y.). <https://www.caltech.edu/news/in-the-media> Erişim Tarihi: 10.09.2016.

California Institute of Technology, (t.y.). <https://amt.caltech.edu/documents/54-amtonepage2016.pdf> Erişim Tarihi: 10.09.2016.

Columbia University, (t.y.), <http://www.columbia.edu/content/history.html> Erişim Tarihi: 13.08.2016.

Columbia University, (t.y.), <http://www.columbia.edu/content/schools.html> Erişim Tarihi: 13.08.2016.

Columbia University, (t.y.),

http://www.columbia.edu/files/columbia/content/university_overview_brochure_2013-14.pdf. Erişim Tarihi: 13.08.2016.

Columbia University, (t.y.), <http://www.mcah.columbia.edu/> Erişim Tarihi: 13.08.2016.

Columbia University, (t.y.), <http://www.mcah.columbia.edu/mc/giving/> Erişim Tarihi: 13.08.2016.

Columbia University, (t.y.), <http://www.earthinstitute.columbia.edu/videos/> Erişim Tarihi: 13.08.2016.

Columbia University, (t.y.),

http://ccnmtl.columbia.edu/our_services/tools/podcasting_and_media/ Erişim Tarihi: 13.08.2016.

Domo, (t.y.), <https://www.domo.com/blog/data-never-sleeps-4-0/> Erişim Tarihi: 13.09.2016.

Google Destek (t.y.). <https://support.google.com/youtube/troubleshooter/2888402?hl=tr> Erişim Tarihi: 12.03.2017.

Harvard Üniversitesi, (t.y.), <http://www.harvard.edu/about-harvard/harvard-glance> Erişim Tarihi: 13.07.2016.

Harvard University, (t.y.), <http://www.harvard.edu/about-harvard/multimedia> Erişim Tarihi: 13.07.2016.

Harvard University, (t.y.), <http://ims.fas.harvard.edu/services> Erişim Tarihi: 13.07.2016

Harvard University, (t.y.), <http://ims.fas.harvard.edu/media-production> Erişim Tarihi: 13.07.2016.

Instructional Media&Technology Services, (t.y.), <https://imats.barnard.edu/about-us-3>

Making an Instructional Video, (t.y.). Erişim Tarihi: 13.07.2016.

<http://home.utah.edu/~u0288525/videosite/formats/instructional.html> Erişim Tarihi: 16 Kasım 2016.

Massachusetts Institute of Technology, (t.y.), <http://web.mit.edu/aboutmit/> Erişim Tarihi: 15.07.2016.

Massachusetts Institute of Technology, (t.y.), <https://odl.mit.edu/about> Erişim Tarihi: 15.07.2016.

Massachusetts Institute of Technology, (t.y.), <https://odl.mit.edu/about/organization>
Erişim Tarihi: 15.07.2016.

Massachusetts Institute of Technology, (t.y.), <http://www.media.mit.edu/about> Erişim
Tarihi: 15.07.2016.

Massachusetts Institute of Technology, (t.y.), <https://odl.mit.edu/beyond-campus/mitx-edx-moocs> Erişim Tarihi: 15.07.2016.

Massive Open Online Courses-Higher Education's Digital Moment?
www.universitiesuk.ac.uk Erişim Tarihi: 15.09.2016.

Media College, Vox Pop <http://www.mediacollege.com/video/interviews/voxpops.html>
Erişim Tarihi: 20.05.2017.

Princeton University, (t.y.). <http://www.princeton.edu/main/about/history/> Erişim
Tarihi: 15.08.2016.

Princeton University (t.y.).
http://etcweb.princeton.edu/CampusWWW/Companion/einstein_albert.html
Erişim Tarihi: 15.08.2016.

Princeton University, (t.y.). <http://www.princeton.edu/main/about/> Erişim Tarihi:
15.08.2016.

Princeton University, (t.y.). <http://www.princeton.edu/main/about/facts/> Erişim Tarihi:
15.08.2016.

Princeton University, (t.y.). <http://www.princeton.edu/nmc/> Erişim Tarihi: 15.08.2016.

Princeton University, (t.y.). <http://www.princeton.edu/nmc/about/> Erişim Tarihi:
15.08.2016.

Princeton University, (t.y.). <http://www.princeton.edu/nmc/policies/> Erişim Tarihi:
15.08.2016.

Princeton University, (t.y.). <https://www.princeton.edu/communications/about/> Erişim
Tarihi: 15.08.2016.

Princeton University, (t.y.). <https://www.princeton.edu/main/academics/online/> Erişim
Tarihi: 15.08.2016.

Princeton University, (t.y.). <https://www.princeton.edu/main/> Erişim Tarihi:
15.08.2016.

Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, Basın Kanunu, Gelir
Vergisi Kanunu ile Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin

- Kanun, (t.y.), <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4676.html> Erişim Tarihi: 19.04.2016.
- RTÜK, (t.y.). <https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/34819> Erişim Tarihi: 16.05.2017.
- Stanford University, (t.y.), <https://www.stanford.edu/about/> Erişim Tarihi: 15.07.2016.
- Stanford University, (t.y.), http://facts.stanford.edu/pdf/StanfordFacts_2016.pdf 15.07.2016.
- Stanford University, (t.y.), <http://www.stanford.edu/academics/> 15.07.2016.
- Stanford University, (t.y.), <http://stanfordvideo.stanford.edu/> 15.07.2016.
- Stanford University, (t.y.), <http://mediax.stanford.edu/> 15.07.2016.
- Stephen Hawking, (t.y.), <http://www.hawking.org.uk/> 17.06.2017.
- Topological Media Lab, (t.y.), <http://beta.topologicalmedialab.net/about/> 15.07.2016.
- TRT (t.y.) <http://www.trt.net.tr/Kurumsal/Tarihce.aspx> 18.07.2016.
- Türk Dil Kurumu, (t.y.),
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.59b8ed617ce1c5.76251042 Erişim Tarihi: 23.07.2017.
- Türk Dil Kurumu, (t.y.),
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.59b8ed664f16b0.21381796 Erişim Tarihi: 23.07.2017.
- Türk Üniversitelerinin Dünya Sıralamalarındaki Yeri, (t.y.).
<http://tr.urapcenter.org/etkilesimlirapor/> Erişim Tarihi: 23.05.2016.
- University of Cambridge, (t.y.), <https://www.cam.ac.uk/about-the-university/how-the-university-and-colleges-work>
- University of Cambridge, (t.y.), <https://www.cam.ac.uk/about-the-university/how-the-university-and-colleges-work/structure> Erişim Tarihi: 23.07.2016.
- University of Cambridge, (t.y.), <https://www.cam.ac.uk/about-the-university/history> Erişim Tarihi: 23.07.2016.
- University of Cambridge, (t.y.), <http://www.cam.ac.uk/video-and-audio> Erişim Tarihi: 23.07.2016.
- University of Cambridge, (t.y.), <http://www.ucs.cam.ac.uk/audio-video> Erişim Tarihi: 23.07.2016.
- University of Cambridge, (t.y.), <http://www.communications.cam.ac.uk/media> Erişim Tarihi: 23.07.2016.

University of Chicago, (t.y.), <https://data.uchicago.edu/index.php> Erişim Tarihi: 21.07.2016.

University of Chicago, (t.y.), <http://arts.uchicago.edu/logan-center/logan-media-center> Erişim Tarihi: 21.07.2016.

University of Chicago, (t.y.), <http://filmstudiescenter.uchicago.edu/about/profile> Erişim Tarihi: 21.07.2016.

University of Chicago, (t.y.), <http://teaching.uchicago.edu/key-topics-on-teaching/media-technology/> Erişim Tarihi: 21.07.2016.

University of Chicago, (t.y.), <https://itservices.uchicago.edu/page/audio-visual-services> Erişim Tarihi: 21.07.2016.

University of Chicago, (t.y.), <http://online.uchicago.edu/page/about-us> Erişim Tarihi: 21.07.2016.

University of Oxford (t.y.). <https://www.ox.ac.uk/about/organisation/history?wssl=1> Erişim Tarihi: 21.07.2016.

University of Oxford (t.y.). <https://www.ox.ac.uk/about/facts-and-figures/student-numbers?wssl=1> Erişim Tarihi: 21.07.2016.

University of Oxford (t.y.). http://help.it.ox.ac.uk/media/digital_video Erişim Tarihi: 21.07.2016.

University of Oxford (t.y.). <http://help.it.ox.ac.uk/media/index> Erişim Tarihi: 21.07.2016.

University of Oxford (t.y.). <https://www.ox.ac.uk/public-affairs/media-coverage?wssl=1> Erişim Tarihi: 22.07.2016.

University of Oxford (t.y.). <http://www.ox.ac.uk/admissions/continuing-education/online-and-distance-courses> Erişim Tarihi: 22.07.2016.

We Are Social (t.y.). <http://wearesocial.com/uk/special-reports/digital-in-2016> Erişim Tarihi: 01.02.2017.

YouTube, (t.y.), <https://www.youtube.com/yt/about/tr/> Erişim Tarihi: 21.09.2016.

YouTube, (t.y.), <https://www.youtube.com/user/Harvard/about> Erişim Tarihi: 27.12.2016.

YouTube, (t.y.), <https://www.youtube.com/user/StanfordUniversity/about> Erişim Tarihi: 27.12.2016.

YouTube, (t.y.). <https://www.youtube.com/user/ucberkeleycampuslife/about> Erişim Tarihi: 28.12.2016.

YouTube, (t.y.). <https://www.youtube.com/user/CambridgeUniversity/about> Erişim Tarihi: 28.12.2016.

YouTube, (t.y.). <https://www.youtube.com/channel/UCjHw5X8VnHItQP-OkptP5yg/about> Erişim Tarihi: 27.12.2016.

YouTube, (t.y.). <https://www.youtube.com/user/MITNewsOffice/featured> Erişim Tarihi: 29.12.2016.

YouTube, (t.y.). <https://www.youtube.com/user/MITNewsOffice/about> Erişim Tarihi: 29.12.2016.

YouTube, (t.y.). <https://www.youtube.com/user/princetonuniversity/about> Erişim Tarihi: 31.12.2016.

YouTube, (t.y.). <https://www.youtube.com/profile?user=princetonuniversity> Erişim Tarihi: 31.12.2016.

YouTube, (t.y.). <https://www.youtube.com/user/oxford/about> Erişim Tarihi: 01.02.2017

YouTube, (t.y.). <https://www.youtube.com/user/columbiauniversity/about> Erişim Tarihi: 02.02.2017.

YouTube, (t.y.). <https://www.youtube.com/user/UChicago/about> Erişim Tarihi: 02.02.2017.

YÖK, (t.y.). <http://www.yok.gov.tr/web/denklikbirimi/anasayfa> Erişim Tarihi: 23.12.2016.

21. Yüzyılın Genetik Mucizesi: CRISPR, (t.y.), <http://www.bilim.org/21-yuzyilin-genetik-mucizesi-crispr/> Erişim Tarihi: 22.05.2017.

EKLER

EK 1. Yapılandırılmış Gözlem Formları

A- GÖRSEL GÖZLEM FORMU									
1. KAMERA KULLANIMI									
a. Çekim ölçekleri				b. Kamera Hareketleri				c. Kamera Açısı	
Anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri		VTR'de kullanılan çekim ölçekleri		Anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri		VTR'de kullanılan çekim ölçekleri		Anlatıcıda kullanılan çekim ölçekleri	
Boy	()	Boy	()	Pan	()	Pan	()	Nesnel açı	()
Diz	()	Diz	()	Tilt	()	Tilt	()	Öznel açı	()
Bel	()	Bel	()	Dolly in	()	Dolly in	()		
Göğüs	()	Göğüs	()	Dolly out	()	Dolly out	()		
Omuz	()	Omuz	()	Zoom in	()	Zoom in	()		
Baş	()	Baş	()	Zoom out	()	Zoom out	()		
Yüz	()	Yüz	()	Focus-defocus	()	Focus-defocus	()		
Detay	()	Detay	()						
Genel	()	Genel	()						
Uzak	()	Uzak	()						
2. KURGU TEKNİKLERİ									
a. Derse eklenen unsurlar				b. Görüntü geçişleri					
VTR				Anlatıcıda kullanılan görüntü geçişleri				Derse eklenen görsel unsurlarda kullanılan görüntü geçişleri	
Animasyon	()			Kesme	()			Kesme	()
Fotoğraf	()			Zincirleme	()			Zincirleme	()
Resim	()			Fade in-fade out	()			Fade in-fade out	()
Şekil, tablo, grafik	()			Beyazlatma-soldurma	()			Beyazlatma-soldurma	()
Yazı	()			Bulanıklaşma-netleşme	()			Bulanıklaşma-netleşme	()
Giriş jeneriği	()			Bindirme	()			Bindirme	()
Çıkış jeneriği	()			Donma	()			Donma	()
KJ	()								
Kurum amblemi	()								
Roller	()								
3. MEKÂN KULLANIMI									
Anlatıcıya yönelik mekân kullanımı					VTR'ye yönelik mekân kullanımı				
Doğal mekân		Yapay mekân		Doğal mekân		Yapay mekân			
Dersle ilgili iç mekân	()	Sesli çekim stüdyosu	()	Dersle ilgili iç mekân	()	Sesli çekim stüdyosu	()		
Dersten bağımsız iç mekân	()	Chroma key	()	Dersten bağımsız iç mekân	()	Chroma key	()		
Dersle ilgili dış mekân	()	Sanal stüdyo	()	Dersle ilgili dış mekân	()	Sanal stüdyo	()		
Dersten bağımsız dış mekân	()	Dekor	()	Dersten bağımsız dış mekân	()	Dekor	()		
Sınıf ortamı	()	Doğal dekor	()	Sınıf ortamı	()	Doğal dekor	()		
		Sembolik dekor	()			Sembolik dekor	()		
4. DERSİ ANLATIMA YÖNELİK KARAKTERLER (KONU ANLATIMINA YÖNELİK KARAKTERLER)									
a. Kişi sayısına göre				b. Beden dilini kullanma		c. Kıyafet ve Makyaj			
Tek anlatıcı	()			Jest ve mimik	()	Resmi Kıyafet	()		
Çoklu anlatıcı	()					Serbest kıyafet	()		
Diyalog	()					Dersle ilişkili kıyafet	()		
Dış ses	()					Makyaj	()		
İç izleyici	()								
İç ses	()								
Vox pop (röportaj)	()								

B- İŞİTSEL GÖZLEM FORMU											
1. SÖZ			2. MÜZİK			3. SES EFEKTİ		4. DOĞAL SESLER			
Anlatıcı sesi		Vurgu ve tonlama	()	Fon Müziği		Jenerik müziği	()	Yer ve zaman belirleyen	()	Karakter sesi	()
Tek anlatıcı	()			Anlatıcıya yönelik	()			Senkron efektler	()	Ortam sesi	()
Çoklu anlatıcı	()			Derse eklenen görsel unsurlara yönelik	()						
Diyalog	()										
Dış ses	()										
İç izleyici	()										
İç ses	()										
Vox pop	()										

C- ÖĞRETİMSSEL GÖZLEM FORMU											
1. DERSE EKLENEN UNSURLAR											
a. Görsel unsurlar						b. Yazılı unsurlar				c. Çekicilik katan unsurlar	
Gerçekçi		Benzeşik		Şematik		Harfler		Boşluklar		Yönlendirici ok	()
VTR	()	VTR	()	Şekil, tablo, grafik	()	Büyük harf	()	Harfler arası boşluk	()	Çizgi	()
Animasyon	()	Animasyon	()			Küçük harf	()	Satırlararası boşluk	()	İşaretleme	()
Fotoğraf	()	Fotoğraf	()			Okunabilirlik	()			Odaklanma	()
Resim	()	Resim	()			Düz yazı	()			Anahtar sözcük	()
						Eğik yazı	()			Görüntü tekrarı	()
						Harflerin rengi	()			Görsel efekt	()
										Slow motion	()
										Fast motion	()
2. DERSE EKLENEN UNSURLARIN BİÇİMSSEL YAPILARI						3. DERSE EKLENEN UNSURLARIN DÜZENLEMESİ				4. DERSİN SÜRESİ	
Hizalama	()			Yakınlık		Tutarlılık	()	Gereksizlik	()	02:00-05:00 arası	()
Renk düzeni	()			Zamansal yakınlık	()					05:01-10:00 arası	()
Denge	()			Uzamsal yakınlık	()						

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Asiye ATA
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzurum-15.10.1980
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo TV ve Sinema (2007)
Y.Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo TV ve Sinema Ana Bilim Dalı (2010)
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce, Arapça
İş Deneyimi	
Stajlar	Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT)
Çalıştığı Kurumlar	Atatürk Üniversitesi Televizyonu (2006-2007) Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Lisans Programı Araştırma Görevlisi (2011-...devam ediyor)
İletişim	
E-Posta Adresi	asiye.ata@atauni.edu.tr asiyeata06@gmail.com
Tarih	04.10.2017